

PLAN URZĄDZENIA LASU

Nadleśnictwa Babimost

na okres od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2027 r.

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

(aktualizacja)

Warszawa 2018 r.

Wykonawca

TAXUS UL Sp. z o.o.
ul. Płomyka 58
02-491 Warszawa
tel.: (0 22) 824 58 96
fax.: (0 22) 631 52 12
email: taxus@taxusul.com.pl

Program Ochrony Przyrody opracowała:

mgr inż. Barbara Iwaniuk
Z-ca Kierownika Pracowni Kameralnej Urządzenia Lasu i Ochrony Przyrody

Program Ochrony Przyrody opracowano
w Pracowni Kameralnej Urządzenia Lasu i Ochrony Przyrody
pod kierunkiem
Z-cy Dyrektora Wydziału Urządzenia Lasu i Ochrony Przyrody
mgr inż. Małgorzaty Piotrowskiej

Kontrola końcowa

Dyrektor Wydziału Urządzenia Lasu i Ochrony Przyrody
mgr inż. Bogusław Borusiewicz

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	9
1.1 PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE OCHRONY PRZYRODY	9
1.2 CEL ORAZ METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY.....	12
1.3 FORMA I ZAKRES PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY	13
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA.....	15
2.1 POŁOŻENIE	15
2.1.1. <i>Położenie geograficzne</i>	15
2.1.2. <i>Położenie Nadleśnictwa Babimost na tle jednostek RDLP</i>	15
2.1.3. <i>Położenie Nadleśnictwa Babimost na tle podziału administracyjnego</i>	15
2.1.4. <i>Regionalizacja przyrodniczo-leśna</i>	17
2.1.5. <i>Regionalizacja fizyczno-geograficzna</i>	19
2.1.6. <i>Regionalizacja geobotaniczna</i>	22
2.2 HISTORIA	23
2.2.1. <i>Historia Babimostu i okolic</i>	23
2.2.2. <i>Historyczna granica Polski na terenie Nadleśnictwa Babimost</i>	24
2.2.3. <i>Historia lasów i gospodarki leśnej na terenie Babimost Nadleśnictwa</i>	26
2.2.4. <i>Historia ochrony przyrody na terenie Nadleśnictwa Babimost</i>	30
2.3 MIEJSCE I ROLA NADLEŚNICTWA BABIMOST NA PRZESTRZENI PRZYRODNICZO-LEŚNEJ REGIONU ..	32
2.3.1. <i>Nadleśnictwo Babimost na tle jednostek LP</i>	32
2.3.2. <i>Nadleśnictwo Babimost w strukturach sieci korytarzy ekologicznych</i>	32
2.3.3. <i>Powiązania z dokumentami planistycznymi, środowiskowymi i strategicznymi</i>	34
2.4 STRUKTURA UŻYTKOWANIA ZIEMI	37
2.5 OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA KOMPLEKSÓW LEŚNYCH.....	38
3. FORMY OCHRONY PRZYRODY	40
3.1 ISTNIEJĄCE FORMY OCHRONY	40
3.1.1. <i>Rezerwaty przyrody</i>	41
3.1.2. <i>Obszary chronionego krajobrazu</i>	58
3.1.3. <i>Obszary Natura 2000</i>	62
3.1.4. <i>Pomniki przyrody</i>	106
3.1.5. <i>Użytki ekologiczne</i>	112
3.1.6. <i>Ochrona gatunkowa</i>	121
3.2 PROJEKTOWANE I PROPONOWANE FORMY OCHRONY PRZYRODY	132
3.3 POZOSTAŁE FORMY OCHRONY RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ LASÓW	132
3.3.1. <i>Siedliska przyrodnicze</i>	133
3.3.2. <i>Martwe drewno w ekosystemach leśnych</i>	153
3.3.3. <i>Lasy HCWF</i>	155
3.3.4. <i>Ekosystemy referencyjne</i>	156
3.3.5. <i>Ochrona zasobów genowych</i>	168
3.3.6. <i>Osobliwości przyrodnicze</i>	171
4. WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE.....	176
4.1 FIZJOGRAFIA TERENU NADLEŚNICTWA.....	176
4.1.1. <i>Rzeźba terenu</i>	176
4.1.2. <i>Geologia i geomorfologia</i>	176
4.2 GLEBY	178
4.3 WARUNKI KLIMATYCZNE.....	186
4.4 WODY.....	188
4.4.1. <i>Wody powierzchniowe</i>	188

4.4.2.	Wody podziemne	193
4.4.3.	Ekosystemy wodno-błotne.....	195
4.4.4.	Mała retencja w lasach.....	198
4.4.5.	Źródłiska.....	199
4.5	POTENCJALNA ROŚLINNOŚĆ NATURALNA.....	199
4.6	SIEDLISKOWE TYPY LASU	204
4.7	DRZEWOSTANY	208
4.7.1.	Bogactwo gatunkowe.....	208
4.7.2.	Budowa pionowa.....	212
4.7.3.	Pochodzenie drzewostanów	212
4.8	FORMY DEGENERACJI EKOSYSTEMU LEŚNEGO	213
4.8.1.	Aktualny stan siedlisk	213
4.8.2.	Borowacenie (pinetyzacja).....	216
4.8.3.	Monotypizacja	217
4.8.4.	Neofityzacja	219
4.9	LASY OCHRONNE — KATEGORIE OCHRONNOŚCI, FUNKCJE LASU.....	223
4.10	DRZEWOSTANY PONAD 100-LETNIE	225
4.10.1.	Drzewostany ponad 100-letnie w obszarach Natura 2000.....	235
4.11	ZADRZEWIENIA	237
5.	WALORY HISTORYCZNO-KULTUROWE	246
5.1	OBIEKTY KULTURY MATERIALNEJ WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW	246
5.2	ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE	260
5.2.1.	Obiekty wpisane do rejestru zabytków archeologicznych	261
5.2.2.	Obiekty wpisane do krajowej ewidencji zabytków archeologicznych.....	261
5.3	ZABYTKI NIERUCHOME	265
5.3.1.	Park Pałacowy w Nowej Wsi Zamek.....	265
5.4	MIEJSCA O CHARAKTERZE HISTORYCZNYM.....	266
5.5	OBIEKTY I MIEJSCA PAMIĘCI	273
5.5.1.	Cmentarze i mogiły.....	273
6.	ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	275
6.1	PODZIAŁ ZAGROŻEŃ.....	275
6.2	ZAGROŻENIA WYWOŁANE UJEMNYM ODDZIAŁYWANIEM PRZEMYSŁU.....	276
6.2.1.	Strefy uszkodzeń przemysłowych.....	277
6.2.2.	Poziom uszkodzenia drzewostanów	277
6.2.3.	Zakłady uciążliwe dla środowiska na terenie Nadleśnictwa Babimost.....	277
6.2.4.	Zanieczyszczenia powietrza	278
6.2.5.	Zanieczyszczenia wód	279
6.2.6.	Zanieczyszczenia gleb	281
6.2.7.	Zagrożenia związane z przebiegiem szlaków komunikacyjnych.....	281
6.3	ZAGROŻENIA BIOTYCZNE	283
6.3.1.	Szkody powodowane przez patogeniczne grzyby.....	283
6.3.2.	Szkody spowodowane przez owady.....	284
6.3.3.	Szkody spowodowane przez ssaki.....	286
6.4	ZAGROŻENIA ABIOTYCZNE.....	289
6.5	POŻARY	290
6.6	BEZPOŚREDNIE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE CZŁOWIEKA NA LASY.....	291
6.7	POZYSKANIE POSUSZU W UBIEGŁYM OKRESIE GOSPODARCZYM	292
7.	WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO, REGULACJI UŻYTKOWANIA ZASOBÓW ORAZ WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH	295
8.	PLAN DZIAŁAŃ — ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM	299
8.1	GENERALNE ZASADY OCHRONY PRZYRODY.....	300

8.1.1.	<i>Działania na terenie obszarów prawnie chronionych</i>	300
8.1.2.	<i>Zalecenia w zakresie ochrony siedlisk przyrodniczych</i>	305
8.1.3.	<i>Propozycje składów gatunkowych dla leśnych siedlisk przyrodniczych w obszarach siedliskowych Natura 2000</i>	308
8.1.4.	<i>Zalecenia w zakresie ochrony grzybów oraz cennych roślin naczyniowych i zarodnikowych..</i>	310
8.1.5.	<i>Zalecenia w zakresie ochrony fauny kręgowców i bezkręgowców</i>	311
8.1.6.	<i>Zalecenia w zakresie ochrony starych i cennych drzew</i>	312
8.1.7.	<i>Zalecenia w zakresie ochrony siedlisk hydrogenicznnych</i>	313
8.1.8.	<i>Zalecenia w zakresie ochrony pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach</i>	313
8.1.9.	<i>Zasady obiegu informacji i procedur decyzyjnych</i>	314
8.1.10.	<i>Zasady udostępniania lasu</i>	315
8.1.11.	<i>Zasady ochrony zasobów genowych</i>	317
8.1.12.	<i>Zasady zalesień</i>	318
8.1.13.	<i>Zasady biologicznej zabudowy granicy lasu</i>	318
8.2	ZALECENIA PLANISTYCZNE DLA FRAGMENTÓW TERENU	319
8.2.1.	<i>Zalecenia planistyczne dla obszarów koncentracji elementów przyrodniczych</i>	319
8.2.2.	<i>Koncepcja docelowej sieci korytarzy ekologicznych na terenie Nadleśnictwa</i>	320
8.3	PROPOZYCJE MODYFIKACJI SYSTEMU OBIEKTÓW I OBSZARÓW CHRONIONYCH	320
8.4	PROPOZYCJE Z ZAKRESU UDOSTĘPNIANIA TERENU I EDUKACJI PRZYRODNICZEJ	321
8.5	OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ	321
8.5.1.	<i>Wykaz drzewostanów bez zabiegów</i>	321
9.	TURYSTYKA I PROMOCJA WARTOŚCI PRZYRODNICZYCH	328
9.1	WALORY TURYSTYCZNE	328
9.1.1.	<i>Szlaki turystyczne</i>	328
9.1.2.	<i>Obiekty zagospodarowania turystycznego</i>	330
9.2	EDUKACJA PRZYRODNICZA	331
9.3	TECHNIKUM LEŚNE W ROGOZIŃCU	334
10.	PRZEBIEG PRAC	336
10.1	ZGODNOŚĆ PROWADZONYCH PRAC Z OBOWIĄZUJĄCYMI WYTYCZNYMI	336
10.2	PRACE TERENOWE I KAMERALNE	336
11.	SYNTEZA WALORÓW PRZYRODNICZYCH NADLEŚNICTWA BABIMOST	337
12.	LITERATURA	339
13.	SPIS TABEL I RYSUNKÓW	344
13.1	TABELE	344
13.2	RYSUNKI	347
13.3	FOTOGRAFIE	348
13.4	WYKRESY	351
14.	DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA	352
15.	KRONIKA	353

1. WSTĘP

1.1 PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE OCHRONY PRZYRODY

Uwarunkowania prawne, stanowiące podstawy do prowadzenia działań z zakresu ochrony przyrody, zapewniają ochronę zarówno pojedynczych gatunków roślin i zwierząt, jak i całych ekosystemów, a także elementów składowych środowiska oraz krajobrazu.

Podstawę prawną funkcjonowania Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe stanowi ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 r. [Dz.U. z 2017 r. poz. 788 z późn. zm.]. Ustawa szczegółowo określa zasady prowadzenia gospodarki leśnej, szczególny nacisk kładąc na pozaprodukcyjne funkcje lasów, przede wszystkim na ich nieodzowną rolę w ochronie przyrody. Ustawa nakłada na wszystkie jednostki Lasów Państwowych wymóg powszechnej ochrony i trwałości utrzymania lasów oraz szczególnej ochrony cennych przyrodniczo ekosystemów leśnych [art. 7, art. 8 ustawy o lasach].

Jednostki Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe zobowiązane są również do ochrony przyrody na mocy szeregu aktów prawa krajowego. Mając na uwadze fakt, że na terenach pozostających w zarządzie Lasów Państwowych występują niemal wszystkie formy ochrony przyrody, podstawowy akt prawny stanowi ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.]. Ustawa zawiera m.in.: ogólne zalecenia ochronne i zakazy obowiązujące w stosunku do ustawowych form ochrony przyrody, których uszczegółowienie znalazło się w podpisanych na mocy ustawy poszczególnych rozporządzeniach Ministra Środowiska. Ochrona przyrody w Lasach Państwowych uwarunkowana jest ponadto dokumentami międzynarodowymi, które Polska ratyfikowała i zobowiązała się tym samym do wypełniania ich postanowień poprzez m.in. dopasowanie do ich założeń aktów prawa polskiego.

W Nadleśnictwie Babimost, poza ww. podstawami prawnymi, ochrona przyrody prowadzona jest w ramach Systemu Ochrony Przyrody i Kształtowania Środowiska Naturalnego w Lasach Państwowych, wynikającego z dominujących funkcji lasów i realizowanego poprzez: ustawowe formy ochrony przyrody, lasy ochronne, cenne fragmenty rodzimej przyrody, lasy nasienne, ostoje zwierząt, lasy gospodarcze oraz kształtowanie i ochronę środowiska w wyniku prowadzonych inwestycji proekologicznych.

Wykaz głównych dokumentów krajowych i międzynarodowych, zgodnie z ustaleniami, na podstawie których realizowana jest ochrona przyrody w PGL Lasy Państwowe, przedstawiono poniżej:

Ustawy i Rozporządzenia:

- Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.];
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin [Dz. U. z 2014 r. poz. 1409];
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów [Dz. U. z 2014 r. poz. 1408];
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt [Dz. U. z 2016 r. poz. 2183];
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 listopada 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania

Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 [Dz.U. 2013 poz. 1302];

- Ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 r. [Dz.U. z 2017 r. poz. 788 z późn. zm.];
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych [Dz. U. 2017 poz. 1161];
- Ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie [Dz. U. z 2017 r. nr 0 poz. 1295];
- Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju [Dz. U. z 2003 r. nr 113 poz. 1068 z późn. zm.].

Polityki i Strategie:

- Polityka Leśna Państwa — dokument przyjęty 22.04.1997 r.;
- Krajowy Program Zwiększania Lesistości — dokument przyjęty 23.06.1995 r., zmodyfikowany w 2014 r.;
- Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej z Planem działań na lata 2015-2020;
- Strategia Ochrony Obszarów Wodno-Błotnych w Polsce wraz z Planem Działań (na lata 2006-2013) — dokument zatwierdzony 10.10.2006 r.

Konwencje i Dyrektywy:

- Konwencja z Rio de Janeiro o różnorodności biologicznej przyjęta 5.06.1992 r. [Dz. U. z 2002 r. nr 184 poz. 1532];
- Konwencja Ramsarska o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza, jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzona 2.02.1971 r., weszła w życie 21.12.1975 r. [Dz. U. z 1978 r. nr 7 poz. 24];
- Konwencja Paryska w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego przyjęta 16 listopada 1972 r. w Paryżu;
- Konwencja Bońska o ochronie gatunków wędrownych dzikich zwierząt, sporządzona 29.06.1979 r. w Bonn [Dz. U. z 2003 r. nr 2 poz. 17];
- Konwencja Berneńska o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk sporządzona 19.09.1979 r. w Bernie [Dz. U. z 1996 r. nr 58 poz. 263];
- Konwencja Waszyngtońska o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem [Dz.U. z 1991 r. nr 27 poz. 112];
- Europejska Konwencja Krajobrazowa [Dz. U. z 2006r. nr 14 poz. 98];
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa, zwana w skrócie Dyrektywą Ptasią;
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, zwana w skrócie Dyrektywą Siedliskową.

Akty prawa miejscowego:

- Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 20 listopada 1969 r., [M.P. Nr 51 z 1969 r., poz. 399 z dn. 09.12.1969 r.];
- Zarządzenie Nr 33/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wlkp. z dnia 7 lipca 2011 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Uroczysko Grodziszcze” [Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 81 poz. 1565 z dn. 26.07.2011 r.];
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 27 czerwca 2016 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Uroczysko Grodziszcze” [Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 04.07.2016 r. poz. 1406];

- Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 18 lutego 1987 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody [M. P. Nr 7, poz. 54];
- Zarządzenie Nr 18/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 23 lipca 2010 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Kręcki Łęg” [Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 84, z dnia 24 sierpnia 2010., poz. 1136];
- Zarządzenie Nr 15/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 20 maja 2013 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Kręcki Łęg” [Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 21 czerwca 2013., poz. 1530];
- Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego Nr 20 z dnia 21 lipca 1977 r. [M.P. Nr 19 z 1977 r., poz. 107];
- Zarządzenie Nr 43/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 7 lipca 2011 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Laski” [Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 81, z dnia 26 lipca 2011 r., poz. 1575];
- Zarządzenie Nr 16/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 20 maja 2013 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Laski” [Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 21 czerwca 2013r., poz. 1531];
- Zarządzenie Nr 21/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 27 października 2014 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Laski”;
- Uchwała Nr VII/49/85 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Zielonej Górze z dnia 21 czerwca 1985 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa zielonogórskiego [Dz. Urz. Woj. Zielonogórskiego Dz. Urz. z 1985 r. Nr 7, poz. 188]; Rozporządzenie Nr 6 Wojewody Zielonogórskiego z dnia 10 lipca 1996 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu [Dziennik Urzędowy Województwa Zielonogórskiego Dz. Urz. z 1996 r. Nr 6, poz. 117]; Rozporządzenie Nr 10 Wojewody Zielonogórskiego z dnia 10 lipca 1998 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu [Dz. Urz. Woj. Zielonogórskiego Dz. Urz. z 1998 r. Nr 12, poz. 109];
- Rozporządzenie Nr 3 Wojewody Lubuskiego z dnia 17 lutego 2005 roku w sprawie obszarów chronionego krajobrazu [Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego Nr 9 poz. 172, ze zm.; Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z 2008 r. Nr 91 poz. 1373; Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z 2009 r. Nr 4 poz. 99]; Uchwała Nr LVII/579/2010 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 25 października 2010r. zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu [Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego Nr 113 poz. 1820 z dn. 10.12.2010 r.]; Uchwała Nr XVII/157/11 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 grudnia 2011 roku zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu [Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z dnia 13 stycznia 2012 r. poz. 98]; Uchwała Nr XXXIII/352/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 grudnia 2012 roku zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu [Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z dnia 24 grudnia 2012 r. poz. 2867]; Uchwała Nr XXXIX/457/13 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 2 lipca 2013 r. zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu [Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z dnia 9 lipca 2013 r. poz. 1728]; Uchwała Nr XLV/534/14 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 24 lutego 2014 r. zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu [Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z dnia 3 marca 2014 r., poz. 564]; Uchwała Nr XXIII/296/16 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 12 września 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru chronionego krajobrazu o nazwie „Rynny Obrzycko-Obrzańskie” [Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z dnia 19 września 2016 r., poz. 1873];

- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 28 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry PLB080005;
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lutego 2017 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Leniwej Obry (PLH080001) [Dz.U. z 2017r. Poz. 555];
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Leniwej Obry PLH080001;
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lutego 2017 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk obszaru Rynna Jezior Obrzańskich (PLH080002) [Dz.U. z 2017r. poz. 548];
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rynna Jezior Obrzańskich PLH080002;
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 20 lutego 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rynna Jezior Obrzańskich PLH080002;
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 30 marca 2017 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bory Babimojskie PLH080063;
- R.W.L. Nr 5 z 2002 r. [Dz.U.Woj.Lub. Nr 44, poz. 554];
- Uchwała nr XXXIII/416/09 Rady Miejskiej w Świebodzinie z dnia 26 czerwca 2009 r. [Dz.U.Woj.Lub. Nr 84 poz. 1138 z dn. 30.07.2009 r.];
- Uchwała Nr XXXII/238/06 Rady Gminy Siedlec z dnia 31 stycznia 2006 r. w sprawie uznania gruntów za użytki ekologiczne [Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 28, poz. 719].

1.2 CEL ORAZ METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY

„Lasy są najbardziej naturalną formacją przyrodniczą od wieków nierozzerwalnie związaną z krajobrazem Polski, niezbędnym czynnikiem równowagi środowiska przyrodniczego, warunkującym rozwój kraju” [Polityka Leśna Państwa, 1997].

Warunkiem trwałego i zrównoważonego rozwoju lasów oraz zachowania ich ciągłości występowania na terenie Polski jest prowadzenie wielofunkcyjnej gospodarki leśnej. Realizowana obecnie w Polsce polityka leśna zwraca szczególną uwagę na potrzebę przewartościowania hierarchii gospodarowania w ekosystemach leśnych na bliższą modelowi lasu wielofunkcyjnego i ekologicznego, w którym co najmniej na równi realizowane są jego funkcje produkcyjne i ochronne. Podstawę do ustalenia celów i przedmiotów ochrony oraz sposobów realizacji działań ochronnych w lasach stanowi szczegółowe rozpoznanie walorów przyrodniczych lasów.

Nadleśnictwa, jako jednostki administrujące, obowiązki z tytułu ochrony przyrody wypełniają w ramach Systemu Ochrony Przyrody i Kształtowania Środowiska Naturalnego w Lasach Państwowych. Jednym z jego praktycznych elementów jest obowiązek sporządzania Programów Ochrony Przyrody dla poszczególnych Nadleśnictw [ustawa o lasach, 28 września 1991 r.; art. 18, pkt. 4]. Programy Ochrony Przyrody są integralną częścią Planów Urządzenia Lasów dla nadleśnictw.

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Babimost sporządzony został w celu:

- zobrazowania bogactwa przyrodniczego terenów pozostających w zarządzie Nadleśnictwa na tle regionu i kraju;
- przedstawienia istniejących i potencjalnych zagrożeń ekosystemów leśnych oraz środowiska przyrodniczego;
- ułatwienia prowadzenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych oraz w zgodzie z potrzebami społecznymi;
- ulepszenia i rozwijania metod ochrony przyrody;
- umożliwienia porównań i analiz zachodzących w środowisku przyrodniczym w przyszłości;
- dostarczenia danych do sporządzania oraz aktualizacji kompleksowej oceny stanu ochrony w skali regionu i kraju;
- wytyczenia kierunków działań w zakresie ochrony środowiska.

W Nadleśnictwie Babimost prowadzona jest racjonalna gospodarka leśna oparta na podstawach ekologicznych. Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Babimost stanowi podstawę do działań mających na celu skuteczną ochronę oraz wzbogacanie zasobów przyrodniczych omawianego Nadleśnictwa, poprzez połączenie wielofunkcyjnej gospodarki leśnej z aktywną ochroną przyrody.

Zagadnienia i problemy związane z ochroną przyrody w niniejszym opracowaniu starano się rozpatrywać w ujęciu holistycznym, każdy proces i każdy składnik przyrody analizując w możliwie szerokim kontekście zależności i powiązań oraz uznając każdy z nich za element funkcjonalnej całości ekosystemu leśnego.

Do opracowania Programu Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Babimost wykorzystano wszelkie dostępne materiały naukowe i publikacje, plany urządzenia lasu z okresów minionych rewizji, operat glebowo-siedliskowy, bazy danych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Poznaniu oraz mapy i przewodniki turystyczne. Niezastąpione źródło informacji stanowili również pracownicy Nadleśnictwa Babimost.

Dotychczasowy Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Babimost, sporządzony zgodnie z „Instrukcją sporządzania programu ochrony w nadleśnictwie” [MOŚZNIŁ, 1996], w ramach niniejszego opracowania podlegać będzie weryfikacji i aktualizacji. Metodyka aktualizacji Programu Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Babimost wynika z wytycznych zawartych w § 110, 111 i 112 Instrukcji Urządzania Lasu z 2011 r.

1.3 FORMA I ZAKRES PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Babimost jest integralną częścią Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Babimost na okres od 1.01.2018 r. do 31.12.2027 r.

Zakres prac stanowiących podstawę do sporządzenia aktualizacji Programu Ochrony Przyrody obejmował przede wszystkim:

- weryfikację zapisów dotychczasowego Programu Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Babimost;
- zebranie, zestawienie oraz analizę danych o obszarach i obiektach chronionych, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów Natura 2000 wyznaczonych na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Babimost;
- zebranie i zestawienie danych dotyczących zabytków kultury materialnej, takich jak miejsca historyczne, stanowiska archeologiczne, miejsca pamięci;
- zebranie informacji o podstawowych założeniach polityki zagospodarowania przestrzennego regionu dotyczących gospodarki leśnej i ochrony przyrody,

z uwzględnieniem regionalnych strategii rozwoju oraz regionalnych programów ochrony środowiska.

Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Babimost obejmuje kompleksowy opis stanu przyrody oraz wykaz działań niezbędnych do utrzymania i ochrony danego obiektu przyrodniczego. Zadania z zakresu ochrony zawarte w Programie obejmują zarówno obligatoryjne działania wynikające z obowiązujących Planów Zadań Ochronnych dla obszarów Natura 2000 położonych na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa Babimost, jak również działania nieobligatoryjne, stanowiące jedynie wskazania ochronne.

Zakres prac nad Programem obejmuje również wykonanie map przeglądowych walorów przyrodniczo-kulturowych w skali 1:25 000.

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA

2.1 POŁOŻENIE

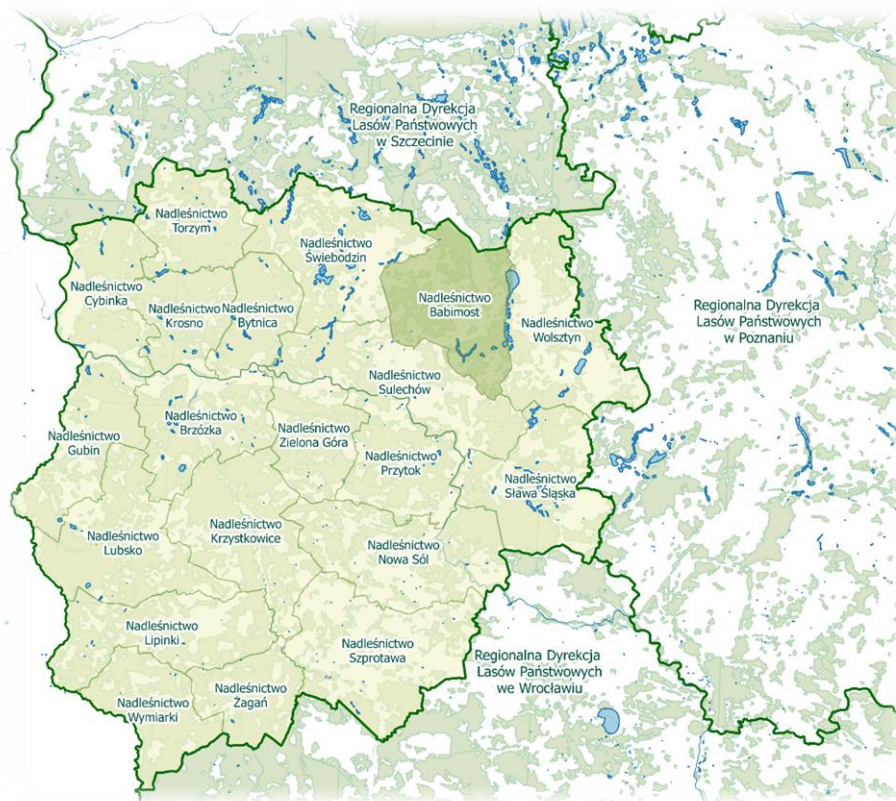
2.1.1. Położenie geograficzne

Nadleśnictwo Babimost położone jest pomiędzy 15°54' a 15°91' długości geograficznej wschodniej oraz 52°04' a 52°33' szerokości geograficznej północnej.

2.1.2. Położenie Nadleśnictwa Babimost na tle jednostek RDLP

Nadleśnictwo Babimost jest jednym z 20 nadleśnictw Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze.

Od wschodu Nadleśnictwo Babimost graniczy z Nadleśnictwem Wolsztyn, od południa z Nadleśnictwem Sulechów, od zachodu — z Nadleśnictwem Świebodzin. Północna granica Nadleśnictwa stanowi granicę Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze z Regionalną Dyrekcją Lasów Państwowych w Szczecinie (Nadleśnictwo Trzciel) (Rys. 1).

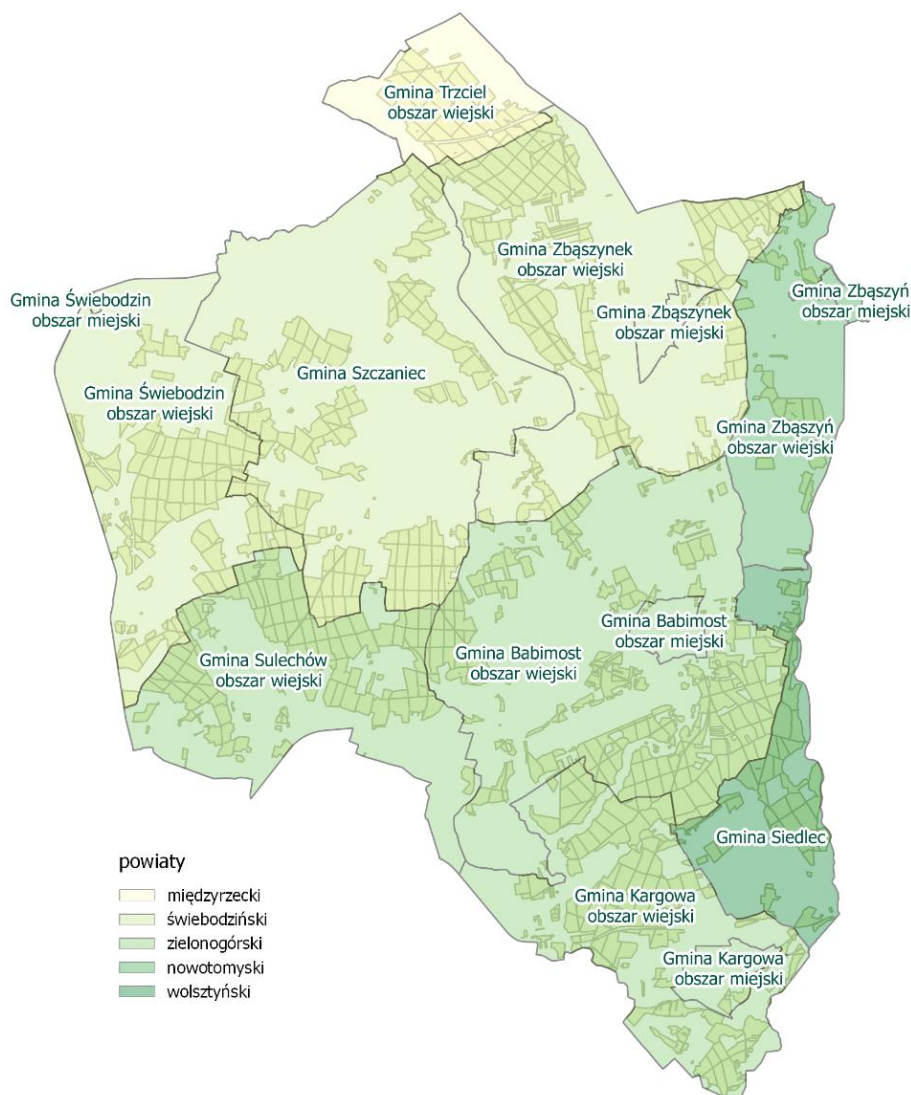
Rys. 1. Nadleśnictwo Babimost na tle innych jednostek i zasięgu RDLP w Zielonej Górze

Siedziba Nadleśnictwa Babimost mieści się w miejscowości Babimost (Obręb Kargowa, Leśnictwo Laski, wydzielenie 39o).

2.1.3. Położenie Nadleśnictwa Babimost na tle podziału administracyjnego

Pod względem administracyjnym Nadleśnictwo Babimost położone jest na terenie dwóch województw. Przeważająca część gruntów Nadleśnictwa Babimost położona jest w województwie lubuskim (92,09% powierzchni). Nadleśnictwo znajduje się na obszarze administrowanym przez

dziewięć gmin wiejskich oraz trzech gmin miejskich powiatów: międzyrzeckiego, świebodzińskiego, zielonogórskiego, nowotomyskiego oraz wolsztyńskiego (Rys. 2).

Rys. 2. Nadleśnictwo Babimost na tle podziału administracyjnego Polski

1. województwo lubuskie — 14 710,0212 ha:

a. powiat międzyrzecki — 903,4175 ha, w tym:

- gmina Trzciel — 903,4175 ha;

b. powiat świebodziński — 6 907,0912 ha;

- gmina Szczaniec — 2 536,5281 ha;

- gmina Świebodzin — 1 831,0539 ha;

- gmina Zbąszynek — 2 531,0006 ha;

- miasto Zbąszynek — 8,5086 ha;

c. powiat zielonogórski — 6 899,5125 ha;

- gmina Babimost — 2 867,0776 ha;

- miasto Babimost — 4,5461 ha;

- **gmina Kargowa** — 2 054,0684 ha;
- **miasto Kargowa** — 34,5895 ha;
- **gmina Sulechów** — 1 939,2309 ha;
- 2. województwo wielkopolskie** — 1 263,9621 ha;
- a. powiat nowotomyski** — 407,8083 ha;
- **gmina Zbąszyń** — 407,8083 ha;
- b. powiat wolsztyński** — 856,1538 ha;
- **gmina Siedlec** — 856,1538 ha.

Powierzchnia ewidencyjna gruntów, znajdujących się w zarządzie Nadleśnictwa Babimost wynosi 15 973,9833 ha.

2.1.4. Regionalizacja przyrodniczo-leśna

Regionalizacja przyrodniczo-leśna jest podziałem stworzonym głównie dla potrzeb leśnictwa, przede wszystkim hodowli i urządzania lasu. Krainy przyrodnicze obejmują zasięgiem obszar o zbliżonych warunkach fizjograficznych, tym samym typie klimatu pokrywającym się z naturalnym zasięgiem występowania poszczególnych gatunków głównych drzew leśnych. Przyrodnicze warunki produkcji leśnej kształtowane są przez różną rolę lasotwórczą buka, jodły i świerka.

W latach 2007-2009 podjęto prace nad uszczegółowieniem przebiegu granic jednostek regionalizacji opracowanej w 1990 r. przez Trampiera i zespół. W wyniku przeprowadzonych prac przygotowano „Regionalizację przyrodniczo-leśną Polski 2010” (Zielony, Kliczkowska, 2012).

Według ww. regionalizacji przyrodniczo-leśnej, Nadleśnictwo Babimost położone jest w Mezoregionie Pojezierza Łagowskiego (III.21), Mezoregionie Równiny Nowotomyskiej (III.23) oraz Mezoregionie Kanałów Obry (III.28) — Rys. 3.

Kraina przyrodniczo-leśna jest najwyższą hierarchicznie jednostką regionalizacji, w której przyrodnicze warunki produkcji leśnej są kształtowane przez określony klimat w granicach wyznaczonych przez podłoże geologiczne wynikające z zasięgu zlodowaceń i związanych z nimi utworów powierzchniowych, zróżnicowania geomorfologicznego oraz typów krajobrazów naturalnych. Różnica między poszczególnymi krainami wyraża się także w różnej roli podstawowych gatunków drzew leśnych w budowie drzewostanów (buka, jodły, świerka) i w różnej ich przydatności dla produkcji leśnej.

Mezoregion przyrodniczo-leśny jest podstawową jednostką regionalizacji przyrodniczo-leśnej wyróżnianą na podstawie dominujących na jego obszarze utworów geologicznych oraz rodzajów i gatunków krajobrazu naturalnego. Charakter przyrodniczy mezoregionu wynika z jego lesistości, dominacji określonych typów siedliskowych lasu i potencjalnej roślinności naturalnej oraz głównych funkcji lasów.

W hierarchicznym ujęciu położenie Nadleśnictwa Babimost przedstawia się następująco:

Przeważająca część powierzchni Nadleśnictwa Babimost (bez południowo-wschodniego fragmentu) znajduje się w zasięgu Mezoregionu Pojezierza Łagowskiego:

Kraina: Wielkopolsko-Pomorska	(III)
Mezoregion: Pojezierze Łagowskie	(III.21)

Wschodnia część Leśnictwa Dąbrówka, oraz niemal całe Leśnictwa Chwałim i Wąchabno położone są w zasięgu Mezonejonu Równiny Nowotomyskiej:

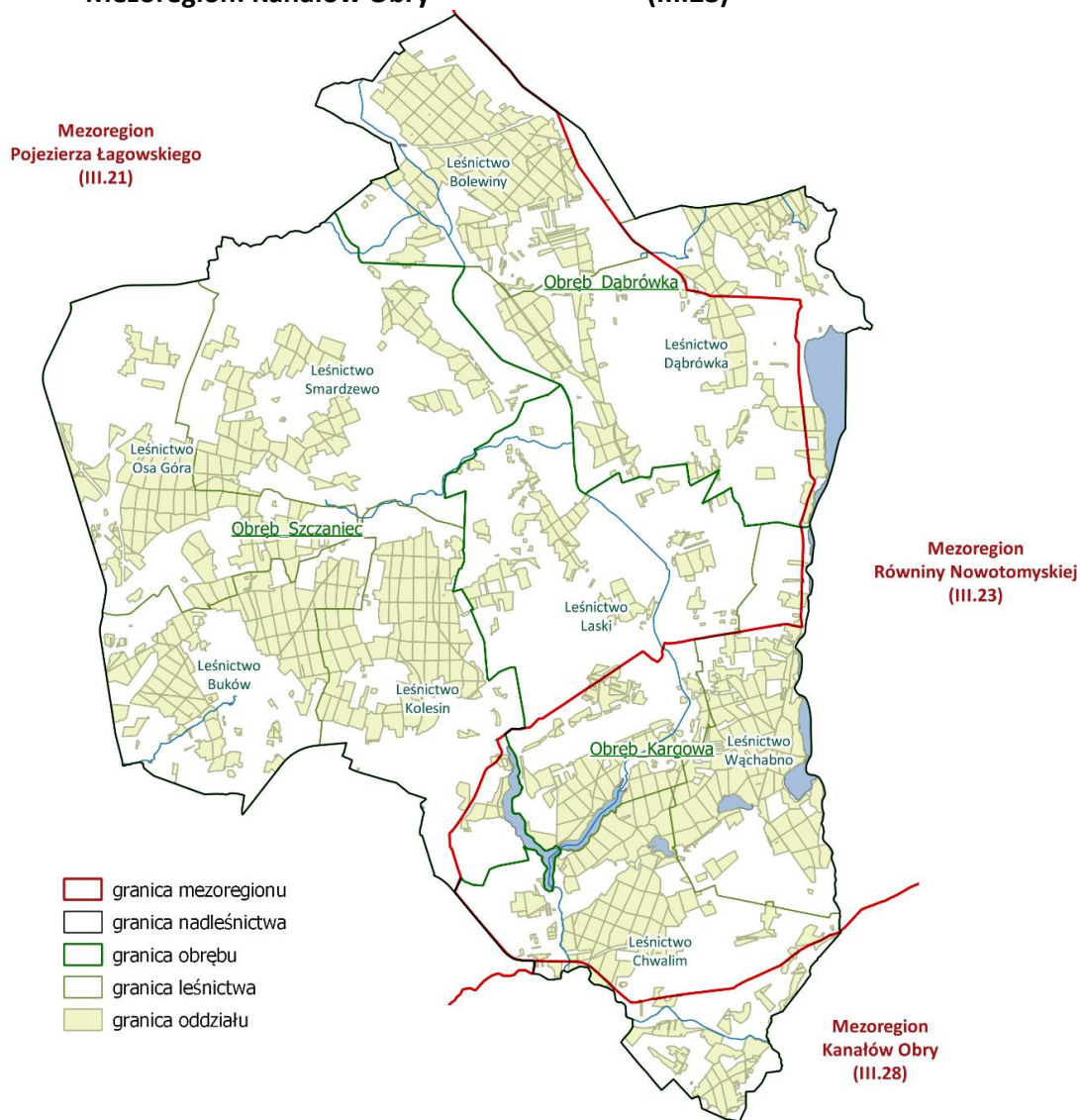
Kraina: Wielkopolsko-Pomorska (III)

Mezoregion: Równina Nowotomska (III.23)

Niewielki, południowy fragment Leśnictwa Chwałim znajduje się w zasięgu Mezonejonu Kanałów Obry:

Kraina: Wielkopolsko-Pomorska (III)

Mezoregion: Kanałów Obry (III.28)

Rys. 3. Nadleśnictwo Babimost na tle podziału przyrodniczo-leśnego wg Zielonego i Kliczkowskiej (2012)

Kraina Wielkopolsko-Pomorska (III) położona jest w środkowej części zachodniej Polski. Północna i środkowa część Krainy ukształtowana została przez zlodowacenie Wisły, którego zasięg wyznacza ciąg moren czołowych i wzgórz kemowych. Nadleśnictwo Babimost położone jest w zachodniej części Krainy. Lesistość Krainy III wynosi 34,3%. Dominantem obszaru są lasy iglaste, stanowiące 77,6% powierzchni wszystkich lasów. Pod względem zbiorowisk potencjalnej roślinności naturalnej na terenie Krainy Wielkopolsko-Pomorskiej dominują grądy środkowoeuropejskie (29,0%) oraz zbiorowiska kwaśnych dąbrów i borów mieszanych (21,4%). Uogólnionym obrazem

rozmieszczenia zbiorowisk potencjalnej roślinności naturalnej są krajobrazy roślinne, które były kryterium pomocniczym wyznaczania granic mezoregionów przyrodniczo-leśnych (Zielony, Kliczkowska, 2012). Pod względem krajobrazów roślinnych w Krainie III dominuje krajobraz śródlądowych borów sosnowych i borów mieszanych (28,1%) oraz krajobraz grądowy (27,9%). Kraina Wielkopolsko-Pomorska wyróżnia się na terenie kraju powierzchnią zajętą przez krajobraz łągów jesionowo-olszowych (2,8%) (Zielony, Kliczkowska, 2012).

Mezoregion Pojezierza Łagowskiego (III.21) charakteryzują niemal wyłącznie naturalne krajobrazy fluwioglacjalne równinne i faliste, nieco rzadziej glacialne wzniesienia, pagórkowate oraz równinne i faliste. Dominują plejstoceniowe utwory geologiczne, zwykle gliny zwałowe, piaski i żwiry lodowcowe zlodowacenia północnopolskiego. Często występują żwiry, piaski, głązy i gliny moren czołowych, natomiast bardzo rzadko piaski i mułki kemów. Nieduże są powierzchnie zajęte przez piaski i żwiry sandrowe. W dolinach Odry, Ilanki i Kanału Obry Leniwej oraz w sąsiedztwie jezior zalegają holoceniowe piaski, żwiry, mady rzeczne, torfy i namuły. W zachodniej części Mezoregionu występują krajobrazy borów mieszanych, świetlistych dąbrów i grądów oraz borów, borów mieszanych i grądów, a w południowo-zachodniej — śródlądowych borów sosnowych i borów mieszanych w odmianie wielkopolsko-łужицкой. Lesistość Mezoregionu wynosi 43%, z czego lasy zajmują około 829 km².

Mezoregion Równiny Nowotomyskiej (III.23), w którego zasięgu lasy i ekosystemy seminaturalne zajmują 51%. Dominują krajobrazy naturalne fluwioglacjalne równinne i faliste, znacznie rzadziej glacialne pagórkowate. Małe obszary zajmują krajobrazy zalewowych den dolin — akumulacyjne. W granicach Mezoregionu znalazł się duży, równinny obszar sandrowy, przecięty doliną rzeki Obry. Dominują plejstoceniowe utwory geologiczne — piaski i żwiry sandrowe zlodowacenia północnopolskiego. W północnej części występuje kilka większych obszarów glin zwałowych oraz piasków i żwirów lodowcowych, częściowo w morenach czołowych. Dolinę Obry wypełniają holoceniowe piaski, żwiry, mady rzeczne, torfy i namuły, natomiast wyższy taras tworzą plejstoceniowe piaski, żwiry i mułki rzeczne. Przeważa krajobraz roślinny śródlądowych borów sosnowych i borów mieszanych w odmianie wielkopolsko-łужицкой. Lesistość w skali Mezoregionu jest duża i wynosi 49%. Lasy, w postaci średnich i dużych kompleksów, zajmują łącznie 1 010 km².

Mezoregion Kanałów Obry (III.28) Powierzchnia ogólna Mezoregionu wynosi 674 km², z czego lasy i ekosystemy seminaturalne zajmują 37%. Przeważają krajobrazy naturalne zalewowych den dolin. Dominują, tworzące tarasy nadzalewowe, utwory plejstoceniowe zlodowacenia północnopolskiego, wśród których najwięcej jest piasków, żwirów i mułków rzecznych. Holoceniowe piaski, żwiry, mady rzeczne, torfy i namuły tworzące tarasy zalewowe zajmują ponad 1/4 obszaru Mezoregionu. Dość częste są także piaski eoliczne, lokalnie w wydmach — największy ich obszar znajduje się między Świętnem a Kargową. Duże powierzchnie, głównie w części zachodniej obszaru zajmuje, dominujący na tym terenie, krajobraz roślinny śródlądowych borów sosnowych i borów mieszanych w odmianie wielkopolsko-łужицкой w podwariancie z dużym udziałem łągów jesionowo-olszowych i olsów. W części wschodniej, wzdłuż kanałów Obry, rozciąga się krajobraz łągów jesionowo-olszowych. Lesistość jest średnia i wynosi 36%. Lasy tworzą małe i duże kompleksy, z których największe znajdują się w części zachodniej. Zajmują około 242 km².

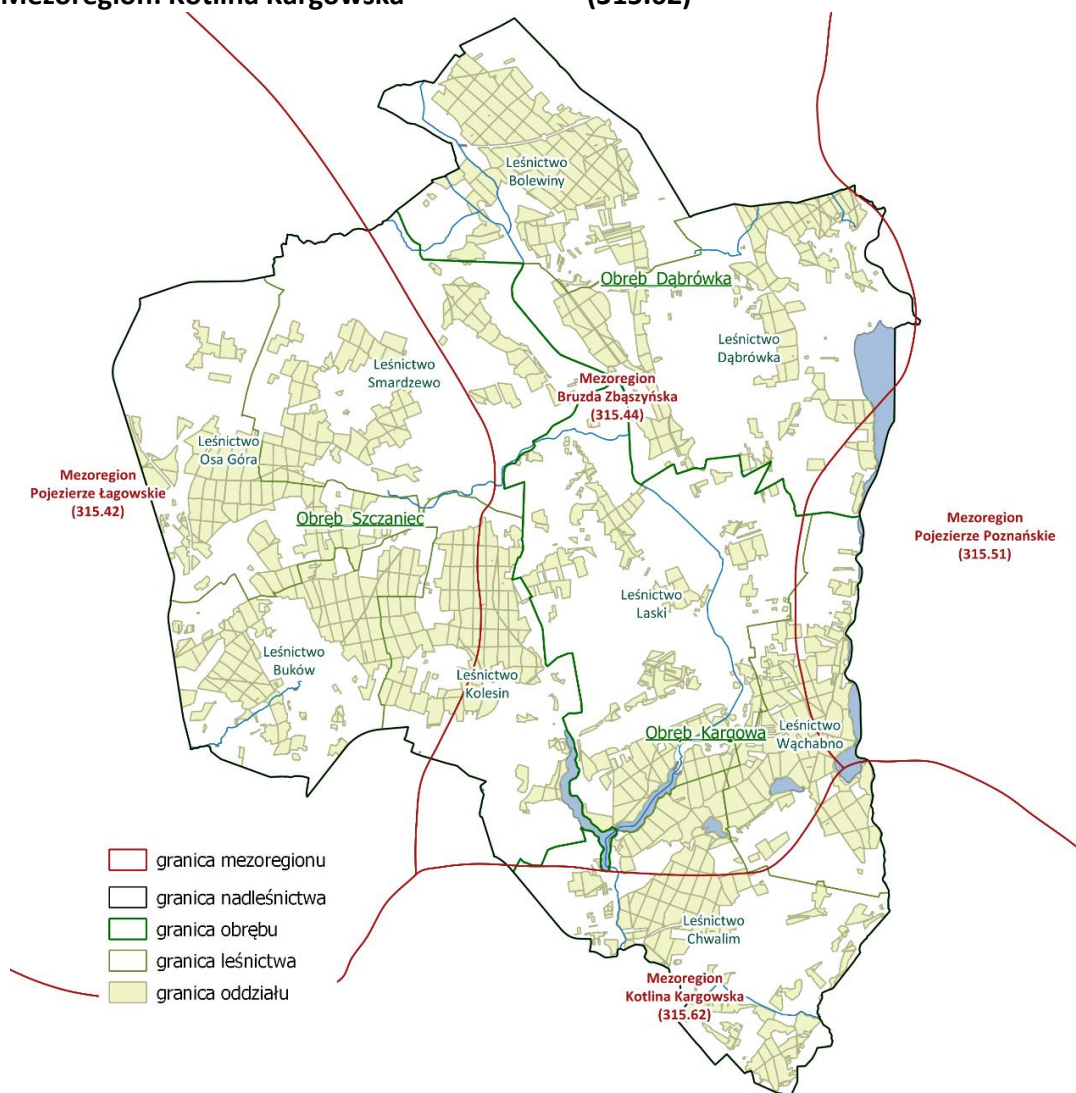
2.1.5. Regionalizacja fizyczno-geograficzna

Podział fizyczno-geograficzny oparty jest na analizie cech morfologicznych i geologicznych krajobrazu, stanowiących podstawę do wyróżnienia regionów różniących się typem krajobrazu naturalnego, stosunkami hydrologicznymi i roślinnością. Według podziału fizyczno-geograficznego

Polski (Kondracki, 2009) Nadleśnictwo Babimost położone jest w zasięgu następujących jednostek (Rys. 4):

Obszar: Europa Zachodnia

Podobszar: Pozaalpejska Europa Zachodnia	(3)
Prowincja: Niż Środkowoeuropejski	(31)
Podprowincja: Pojezierze Południowobałtyckie	(315)
Makroregion: Pojezierze Lubuskie	(315.4)
Mezoregion: Pojezierze Łagowskie	(315.42)
Mezoregion: Bruzda Zbąszyńska	(315.44)
Makroregion: Pojezierze Wielkopolskie	(315.5)
Mezoregion: Pojezierze Poznańskie	(315.51)
Mikroregion: Równina Nowotomyska	(315.511)
Makroregion: Pradolina Warciańsko-Odrzańska	(315.6)
Mezoregion: Kotlina Kargowska	(315.62)

Rys. 4. Nadleśnictwo Babimost na tle regionalizacji fizyczno-geograficznej wg Kondrackiego

Przeważająca część obszaru terytorialnego Nadleśnictwa Babimost położona jest w zasięgu Makroregionu Pojezierze Lubuskie oraz Mezoregionu Bruzda Zbąszyńska, z czego Leśnictwa: Smardzewo, Osa Góra, Kolesin i Buków leżą w zasięgu Mezoregionu Pojezierza Łagowskiego, natomiast Leśnictwa: Bolewiny, Dąbrówka, Laski i Wąchabno znajdują się w zasięgu Mezoregionu Bruzdy Zbąszyńskiej. Wschodnia część Leśnictw Dąbrówka i Wąchabno znajduje się w zasięgu Mezoregionu Pojezierza Poznańskiego. Południowa część Nadleśnictwa (południowa część Leśnictwa Wąchabno oraz Leśnictwo Chwalim znajdują się w zasięgu Mezoregionu Kotliny Kargowskiej.

Mezoregion Pojezierza Łagowskiego (315.42) stanowi pagórkowaty teren morenowy, sąsiadujący od południowego zachodu z Równiną Torzymską. Mezoregion obejmuje około 2 000 km² powierzchni, osiągając wysokość powyżej 100 m n.p.m., a w środkowej części (na północ od Łagowa) nawet powyżej 200 m n.p.m. Najwyższym wzniesieniem jest wzgórze Bukowiec (225 m n.p.m.). Moreny Pojezierza Łagowskiego powstały głównie pod wpływem nacisku nasuwającego się lodowca na podłoże. Sfałdowaniu uległy warstwy miocenijskie z pokładami węgla brunatnego. W północnej części regionu przebiega granica zasięgu fazy poznańskiej, natomiast na południowym wschodzie występują recesyjne moreny fazy leszczyńskiej zlodowacenia wiślańskiego. Wzgórza morenowe przecinają rynny z licznymi jeziorami. Do największych jezior należą: Niestysz (5 km², głębokość — 39,5 m), Paklicko Wielkie (2,0 km², głębokość — 23m), Lubniewko (2,4 km², głębokość — 15,1 m), Lubiąż (1,4 km², głębokość — 12,8 m) i Ciecz (1,7 km², głębokość — 58,8 m). W północnej części Mezoregionu występują lasy bukowe Puszczy Lubniewickiej, z których w 1985 r. utworzono Łagowski Park Krajobrazowy.

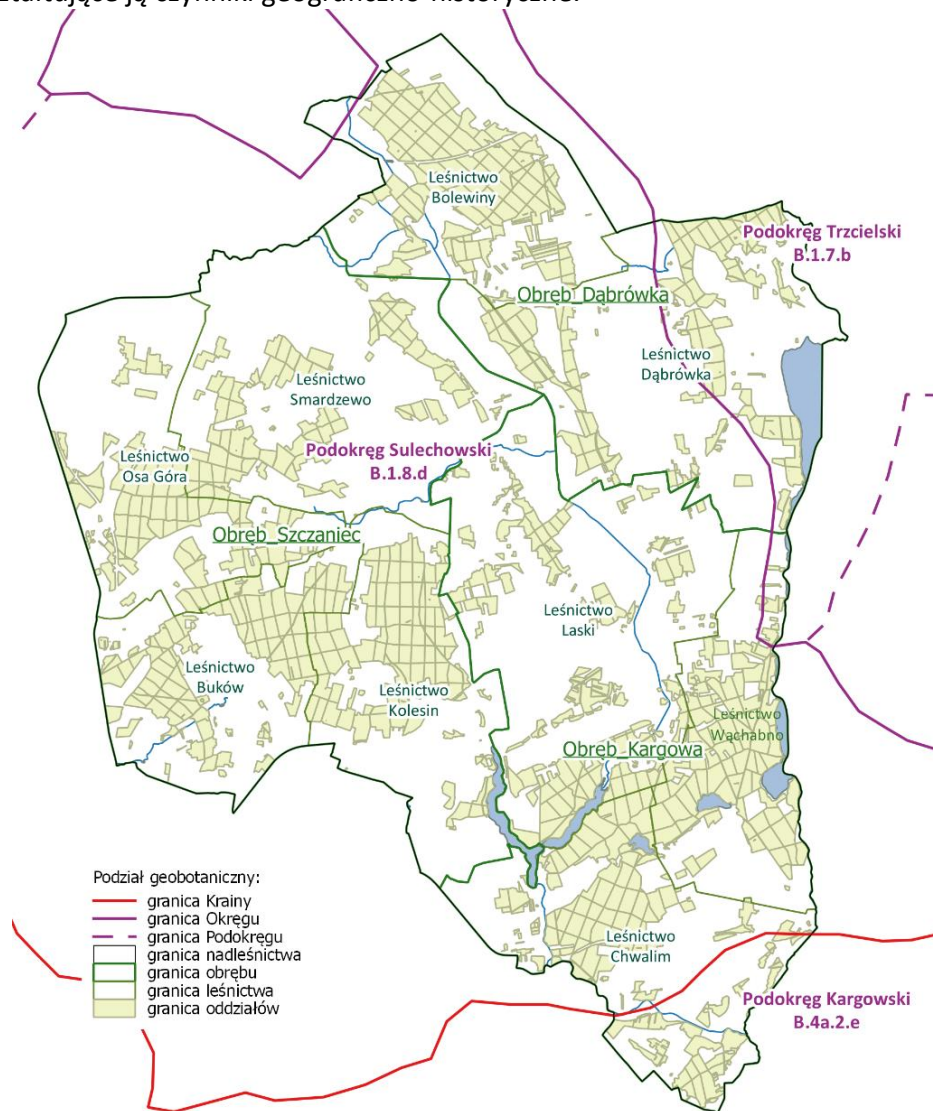
Mezoregion Bruzdy Zbąszyńskiej (315.44) stanowi szerokie obniżenie pomiędzy Pojezierzem Łagowskim a Pojezierzem Poznańskim. Obniżenie to wykorzystuje rzeka Obra, której koryto znajduje się w Pradolinie Warciańsko-Odrzańskiej. Jednym ramieniem kieruje się na północ przez rynną jezior Zbąszyńskich, gdzie uchodzi do Warty, drugim zaś na zachód w kierunku Odry. Największym jeziorem Mezoregionu jest Jezioro Zbąszyńskie (7,4 km²), którego powierzchnia lustra wody znajduje się na wysokości 50 m n.p.m. Cechą charakterystyczną Mezoregionu są skomplikowane stosunki hydrograficzne oraz południkowy układ mikroregionalny. Najwyższe wzniesienie stanowi Wał Zbąszynkowski (133 m).

Mezoregion Pojezierza Poznańskiego (315.51) stanowi wysoczyzna, otoczona z czterech stron dolinami: od północy — Obornicką Doliną Warty, od wschodu — Poznańskim Przełomem Warty, od południa — Doliną Środkowej Obry oraz Bruzdą Zbąszyńską od zachodu. Powierzchnia Mezoregionu wynosi około 3 100 km², z tego względu wyróżniono w nim 8 mikroregionów. Fragment Mezoregionu w zasięgu Nadleśnictwa został przypisany do mikroregionu Równiny Nowotomyskiej (315.511). Obszar Mikroregionu jest sandrem fazy poznańskiej zlodowacenia wiślańskiego. Zaczyna się w południowej części moren międzychodzko-pniewskich na wysokości około 100 m n.p.m. i obniża się w kierunku południowo-zachodnim. Po tej pochyłości płyną do Obry: Czarna Woda, Szarka i Dojca. Na powierzchni równiny występują wydmy.

Mezoregion Kotliny Kargowskiej (315.62) położony jest w miejscu, gdzie Bruzda Zbąszyńska łączy się z Pradoliną Warciańsko-Odrzańską. Jest to piaszczysta i podmokła równina o powierzchni około 620 km². Słabo wyróżniającą się formę kotliny urozmaicają występujące tam wydmy. Zachodnim brzegiem Kotliny Kargowskiej przepływa Odra oraz jej dopływ — Obrzyca. We wschodniej części kotliny wody Obry rozdzielone są na mniej więcej trzy równe kanały, przy czym Kanał Północny oraz Środkowy odprowadzają wody Obry do rynny jezior Zbąszyńskich, a Kanał Południowy do jeziora Rudno i do rzeki Obrzyca. Region charakteryzuje duża lesistość oraz niskie zaludnienie.

2.1.6. Regionalizacja geobotaniczna

W podziale geobotanicznym Polski uwzględnia się szatę roślinną, charakterystyczną dla danego obszaru oraz kształtujące ją czynniki geograficzno-historyczne.

Rys. 5. Nadleśnictwo Babimost na tle regionalizacji geobotanicznej według Matuszkiewicza (źródło: IGiPZ PAN)

W ujęciu geobotanicznym opracowanym przez Matuszkiewicza (2008) Nadleśnictwo Babimost w przeważającej części położone jest w zasięgu Podokręgu Sulechowskiego (B.1.8.d), należącego do następujących jednostek podziału regionalnego (Rys. 5):

Obszar: Europejskie Lasy Liściaste i Mieszane

Prowincja: Środkowoeuropejska

Podprowincja: Środkowoeuropejska Właściwa

Dział: Brandenbursko-Wielkopolski (B)

Kraina: Notecko-Lubuska (B.1)

Okręg: Pojezierza łągowskiego (B.1.8)

Podokręg: Sulechowski (B.1.8.d)

Północno-wschodnia część Nadleśnictwa położona jest w zasięgu podokręgu Trzcielskiego (B.1.7.b), należącego do następujących jednostek podziału regionalnego:

Okręg: Międzyrzeczko-Nowotomyski	(B.1.7)
Podokręg: Trzcielski	(B.1.7.b)

Niewielka, południowa część Nadleśnictwa położona jest w zasięgu podokręgu Kargowskiego (B.4a.2.e), należącego do następujących jednostek podziału regionalnego:

Kraina: Południowowielkopolsko-Łużycka	(B.4)
Podkraina: Łużycka	(B.4a)
Okręg: Kotlin Środkowej Odry	(B.4a.2)
Podokręg: Kargowski	(B.4a.2.e)

Położenie lasów Nadleśnictwa Babimost w ramach omówionych wyżej jednostek podziału geobotanicznego decyduje o tym, że obszar ten położony jest w geograficznym zasięgu występowania większości lasotwórczych gatunków drzew: klonu pospolitego *Acer platanoides*, klonu jaworu *A. pseudoplatanus*, olszy czarnej *Alnus glutinosa*, brzozy brodawkowatej *Betula verrucosa*, brzozy omszonej *B. pubescens*, grabu pospolitego *Carpinus betulus*, buka zwyczajnego *Fagus sylvatica*, jesionu wyniosłego *Fraxinus excelsior*, sosny pospolitej *Pinus sylvestris*, dębu bezszypułkowego *Quercus petraea*, dębu szypułkowego *Q. robur*, lipy drobnolistnej *Tilia cordata*, wiązu szypułkowego *Ulmus laevis*, wiązu pospolitego *U. minor*. Taki zespół gatunków, budowa geologiczna terenu (gleby) oraz typy siedliskowe lasu sprawiają, że dominującym zespołem potencjalnej roślinności naturalnej omawianego obszaru jest: suboceaniczny bór świeży *Leucobryo-Pinetum* oraz kontynentalny bór mieszany *Querco-Pinetum*. Obszar Nadleśnictwa pokrywa się również z potencjalnym obszarem występowania kwaśnej dąbrowy *Calamagrostio-Quercetum* oraz, na niewielkim obszarze, świetlistej dąbrowy *Potentillo albae-Quercetum*. Żyźniejsze fragmenty siedlisk obejmują szersze spektrum gatunkowe drzew oraz potencjalne zbiorowiska roślinne: grąd środkowoeuropejski *Galio-Carpinetum* oraz łęg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum*.

2.2 HISTORIA

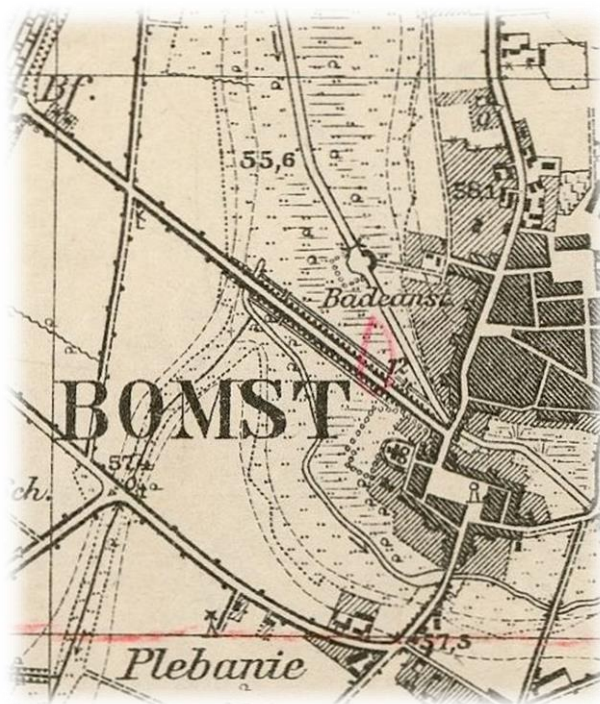
2.2.1. Historia Babimostu i okolic

2.2.1.1. Zarys historii regionu

Według zachowanych zabytków archeologicznych osadnictwo w okolicach Babimostu i Kargowej rozpoczęło się w mezolocie, a ludność stanowiły drobne grupy nomadów. Liczba ludności wzrosła w neolicie i, zwłaszcza, w okresie kultury łużyckiej. Dalsze ślady osadnictwa na tym obszarze datowane są na okres wczesnohistoryczny (V-VI wiek n.e.), od tego czasu można mówić o istnieniu pierwszej osady. Osadnictwo nad Obrą, w rejonie Babimostu, Kargowej, Wolsztyna, wykazywało ciągłość historyczną (Strzyżewski, 2013). Tereny Babimostu oraz Podmokli pozostawały zamieszkałe już w X w. Istniały tu grodziska, które były najdalej wysuniętymi stanowiskami Polan. Najstarsza wzmianka w źródłach pisanych na temat Babimostu pochodzi z 1257 r. Już wtedy Babimost uchodził za ośrodek miejski oraz stanowił centrum handlowo-rzemieślnicze dla najbliższych wiosek.

W latach 1257-1307 miejscowość była w posiadaniu klasztoru cysterskiego w Obrze. Początek XIV w. to częste zmiany właścicieli Babimostu. W 1319 r. Babimost znalazł się na krótko pod panowaniem Brandenburgii, po czym powrócił do Księstwa Głogowskiego. W 1335 r. Babimost przeszedł w ręce Polski, a Kazimierz Wielki ustanowił w nim starostwo niegrodowe i stworzył domenę królewską, która objęła Podmokle, Babimost, Brójce oraz Rogoziniec. Babimost uzyskał prawa miejskie z rąk Władysława Jagiełły w 1397 r., które następnie zostały rozszerzone w 1530 r. przez Zygmunta Starego. Dodatkowo, od 1524 r. w Babimostzie został ustanowiony królewski urząd celny.

Prawdziwy rozkwit oraz rozwój miasta nastąpił w połowie XVII w., kiedy to starostą babimojskim był Krzysztof Żegocki. Pozwolił na osiedlenie się uciekającym z Niemiec protestantom. W 1652 r. zostało wybudowane Nowe Miasto, które zostało zamieszkane głównie przez uciekinierów wyznaniowych ze Śląska.

Rys. 6. Babimost na mapie z 1938 r. (<http://maps.mapywig.org>)

Rys. 7. Babimost dawniej (<http://mow-babimost.pl>).

Babimost uległ spaleniu, i to dwukrotnie, podczas potopu szwedzkiego w 1656 r., co spowodowało zahamowanie rozwoju miasta. Kolejne lata również nie przyczyniły się do rozkwitu miejscowości. W latach 1734-1735 miasto ucierpiało podczas walk wojsk polskich z saskimi, które toczono w pobliżu Kargowej. Wojna siedmioletnia również odcisnęła swoje piętno — doprowadziła ośrodek do ruiny. Kolejny pożar, który doszczętnie spalił Babimost, wybuchł w 1781 r. Po tym pożarze dokonano nowej parcelacji na Nowym Mieście, a po kolejnym pożarze w 1832 r., Babimost odbudowano już jako murowany.

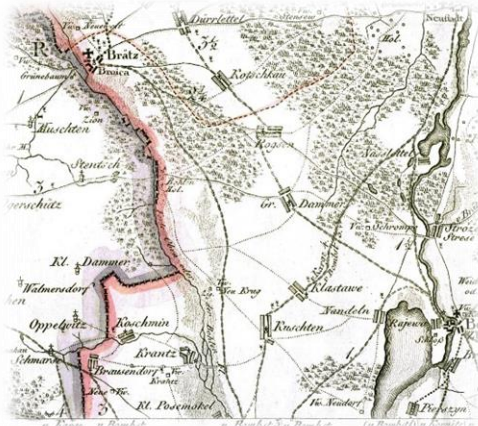
2.2.2. Historyczna granica Polski na terenie Nadleśnictwa Babimost

2.2.2.2. Granica Rzeczypospolitej Obojga Narodów przed II rozbiorem Polski

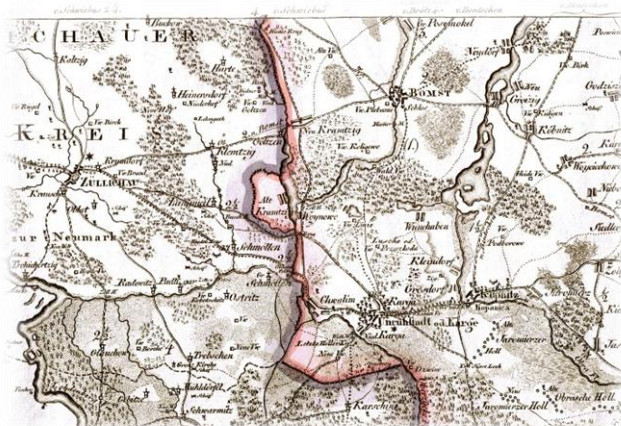
Przed rozbiorami Polski, do których doszło pod koniec XVIII w., przez teren Nadleśnictwa Babimost przebiegała granica Rzeczypospolitej Obojga Narodów z Królestwem Prus.

Do 1793 r. granica wiodła przez obecny teren Leśnictw: Bolewiny, Smardzewo, Laski, Chwalim oraz Kolesin. Wschodnia część Nadleśnictwa przynależała wówczas do Rzeczypospolitej Obojga Narodów, zachodnia do Królestwa Pruskiego. Po II rozbiórce Polski w 1793 r. granica przestała istnieć, a cały obecny zasięg terytorialny Nadleśnictwa znalazł się w Królestwie Prus, aż do odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 r.

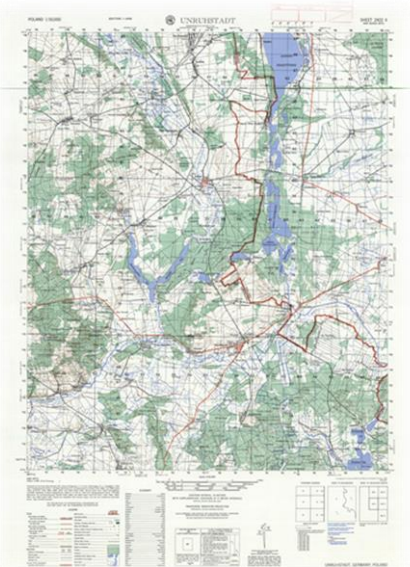
Rys. 8. Przebieg granicy w północnej części obecnego Nadleśnictwa Babimost

Rys. 9. Przebieg granicy w południowej części obecnego Nadleśnictwa Babimost

2.2.2.3. Granica Polski po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku

Dokładny przebieg zachodniej granicy Polski po odzyskaniu niepodległości precyzował traktat pokojowy, podpisany w Wersalu 28 czerwca 1919 r. Dokument wszedł w życie 10 stycznia 1920 r. Wtedy również niemieckie wojska zaczęły wycofywać się z Polski.

Rys. 10. Mapa z 1957 r. przedstawiająca granicę Polski w zasięgu terytorium obecnego Nadleśnictwa Babimost

Ze względu na dużą niedokładność przy określaniu granicy często dochodziło do dezaprobaty oraz licznych protestów lokalnej ludności polskiej, która po podziale znalazła się po zachodniej stronie granicy. Miejsce wytyczenia granicy wiązało się z użyciem istniejących barier, jakie stanowiły rzeki oraz jeziora. Jednak poza takimi miejscami granica przebiegała lądem, a jej wyznaczenie niejednokrotnie powodowało niezadowolenie jednej ze stron. Zdarzało się, że wyznaczenie przebiegu granicy skutkowało w sytuacji, gdzie granica przechodziła przez środek domu lub gospodarstwa, a sam właściciel potrzebował przepustki do poruszania się po swojej własności.

Przebieg granicy w terenie znakowano przy pomocy granitowych, wkopywanych w ziemię na głębokość około 1 m słupków. Słupki znajdowały się w odległości około 200 m od siebie. Na każdym z graniczników znajdowała się data podpisania traktatu wersalskiego oraz listery P (Polska) i D (Deutschland), skierowane

w odpowiednie strony. Granica przebiegająca przez tereny leśne wymagała wykonania oczyszczonego z drzew pasa o szerokości 1 m.

Wzdłuż granicy wyznaczono strefę nadgraniczną. Szerokość strefy wynosiła nie więcej niż 2 km, a o zbliżaniu się do niej informowały tablice ustawione po polskiej i niemieckiej stronie. Ochroną

Fot. 1. Tablice informacyjne o historycznej granicy Polski — Leśnictwo Dąbrówka (fot. B. Iwaniuk)

strefy zajmowały się Bataliony Celne, zastąpione w październiku 1927 r. przez Straż Celną. Od 1928 r. nadzór nad granicą sprawowała Straż Graniczna, która wypełniała swoje obowiązki aż do września 1939 r. Dodatkowo przy granicy funkcjonowały jednostki Policji Państwowej oraz Urzędu Celnego, zajmujące się kontrolą dokumentów osób przekraczających granicę oraz transportowanych materiałów. Pod koniec II Wojny Światowej, 29 stycznia 1945 r., oddziały armii sowieckiej weszły do Babimostu, co pozwoliło na powrót miasta do ziem polskich (www.powiat-zielonogorski.pl).

Fot. 2., 3. Zdjęcia przejścia granicznego zlokalizowanego w oddziale 32 Leśnictwa Dąbrówka

2.2.3. Historia lasów i gospodarki leśnej na terenie Babimost Nadleśnictwa

2.2.3.1. Okres do 1945 r.

Przed II Wojną Światową obszar Nadleśnictwa znajdował się poza granicami Polski. Do 1945 r. lasy te stanowiły w całości własność prywatną, z czego około 60% należało do większych majątków ziemskich, a około 35% do drobnych właścicieli. Pozostała powierzchnia stanowiła własność kościelną i gminną.

Niestety, nie istnieją operaty ani jakiegokolwiek dane o gospodarce leśnej z okresu do 1945 r. Na podstawie spostrzeżeń terenowych można wnioskować o sposobie użytkowania i gospodarowania lasami na terenie poszczególnych Obrębów aktualnego Nadleśnictwa Babimost. Drzewostany Obrębów Szczaniec oraz Kargowa utrzymywane były w znacznym zagęszczeniu, poddawano je słabym zabiegom pielęgnacyjnym, czego wynikiem jest to, iż wiele obecnie dojrzałych drzewostanów wykazuje niskie przeciętne pierśnice. Użytkowanie rębne prowadzono głównie rębnią zupełną, przy tym w byłych lasach majątkowych wycinano całe pododdziały, niezależnie od ich kształtu, wielkości i położenia, co przyczyniło się do powstania dużej ilości małych wydzieleń. Mimo to na tle lasów chłopskich ich stan gospodarczo-zdrowotny był zadawalający. Lasy chłopskie stanowiły przeważnie niewielkie powierzchniowo kępy pochodzenia sztucznego i z samosiewu, różnowiekowe, położone na słabych siedliskach zdegradowanych borów świeżych często o niskim zadrzewieniu i słabej jakości.

Obręb leśny Dąbrówka utworzono 01.01.1978 r. Lasy tego Obrębu do 1945 r. w przeważającej części stanowiły własność chłopską. W lasach prywatnych zajmujących słabsze siedliska gospodarka prowadzona była w sposób niefachowy, odpowiadający doraźnym potrzebom właściciela. Dlatego do dnia dzisiejszego w dojrzałych drzewostanach zaznacza się zróżnicowanie jakościowe w sąsiadujących ze sobą wydzieleniach. Jest to wynikiem różnego podejścia do lasu jego gospodarzy. Przy odnawianiu powierzchni zrębowych po 1945 r. dominowało sadzenie, stosowano również siew. Dodatkowym czynnikiem destrukcyjnym dla tych mało żyznych siedlisk leśnych było grabienie ścioty. Wykorzystywano ją jako podściółkę dla bydła. Ściotę pozyskiwano głównie wzdłuż dróg i szlaków leśnych. Przypadki pozyskiwania ścioty miały miejsce do przełomu lat 40-tych i 50-tych ubiegłego stulecia. Na terenie Obrębu Dąbrówka w okresie przełomu wieków XIX i XX wybudowano potężne magazyny wojskowe. Zbudowane przed I Wojną Światową służyły jako system niemieckich magazynów amunicji dla frontu wschodniego. Te podziemne i naziemne budowle, połączone siecią dróg oraz trakcją kolejową (na nasypach żwirowych), po I Wojnie Światowej, zostały wyburzone na mocy Traktatu Wersalskiego. Do dnia dzisiejszego widoczne są pozostałości tych obiektów w postaci bunkrów, nasypów i licznych lejów w ziemi. Pozostałością koszar jest dzisiejszy przysiółek Depot.

Pochodzenie sosny używanej do zakładania upraw przed 1945 r. jest nieznane. Do odnowień bądź nowych zalesień nie zawsze używano nasion gatunków rodzimych. Odnowienia prowadzone materiałem niewiadomego pochodzenia doprowadziły do wyhodowania drzewostanów niskiej jakości. Świadczyć może o tym domieszka sosny Banksa — dzisiaj już sporadyczna, ale z przekazów ustnych wiadomo, że w latach 40-tych i 50-tych znaczne ilości tej sosny były uszkodzane przez jeleniowate. Z materiałów archiwalnych wiadomo, że w okresie przedwojennym część nasion sprowadzana była z Belgii i Francji (Obręby Dąbrówka i Szczaniec).

Wiele informacji o historii lasów, a także o siedliskach leśnych i działalności ludzkiej związanej z lasami możemy czerpać analizując miejscowe nazwy geograficzne. Dział językoznawstwa zajmujący się badaniem i analizą znaczenia oraz pochodzenia nazw geograficznych nazywa się TOPONIMIĄ (z gr. *topos* — miejsce, *onoma* — nazwa) zwaną też toponomastyką bądź toponomią.

Analizując toponomię nazw geograficznych miejscowości tego regionu zauważamy ich powiązanie z bogactwem siedlisk (występujące głównie na terenie Obrębu Szczaniec). Są to: Łęgowo, Jeziory, Buków, Podmokle, Laski czy też Dąbrówka. Natomiast o słabszych siedliskach świadczą nazwy Smolno oraz Lutol Suchy. Na terenie Nadleśnictwa Babimost znajdujemy też wiele nazw miejscowości związanych z różnymi gatunkami drzew. Są to miejscowości: Buków, Dąbrówka, Laski (nazwa wywodząca się od leszczyny), Osa Góra (nazwa pochodząca od góry porośniętej osiką). Nazwy geograficzne miejscowości są też często związane z działalnością człowieka. Smolno to nazwa związana ze smolarstwem, czyli dawną formą suchej destylacji drewna. Przemysł ten zajmował się wytwarzaniem smoły uzyskiwanej z sosny oraz dziegciu uzyskiwanego z brzozy. Dziegieć miał szerokie zastosowanie przy obróbce skór, natomiast smoła była używana głównie w transporcie do smołowanie piast kół. Nazwa ta pośrednio była też związana z siedliskami borowymi porastanymi przez sosnę i brzozę. Kolejnym przykładem powiązania nazwy miejscowości z działalnością człowieka jest Wygon, czyli miejsce gdzie wypasano bydło.

Analiza nazw widniejących na mapach niemieckich pozwala również stwierdzić, iż są one związane z dawnymi lasami na tym terenie. Nazwy większych wzniesień informowały o gatunkach drzew najliczniej je porastających. Dębowa Góra (*Eichen Berg*) i Brzozowa Góra (*Birk Berg*) znajdowały się koło miejscowości Jeziory; na południe od Bukowa była Lipowa Góra (*Linden Berg*). Z gatunkami drzew związana jest również nazwa Dębowy Las (*Eichel Wald*), który znajdował się przy drodze między Bukowem a Smardzewem. Prawdopodobnie z wyjątkowo okazałym dębem związana jest nazwa Cesarski Dąb (*Kaiser Eiche*), która widnieje na mapie na wschód od Kłępska. (Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Babimost, stan na 1 stycznia 2008 r.).

2.2.3.2. Okres 1945-1985

Po II Wojnie Światowej w 1945 r. lasy obecnego Nadleśnictwa Babimost upaństwowiono na mocy Dekretów PKWN z dnia 6.09.1944 r. [Dz.U.R.P. Nr 4 poz. 17] oraz z dnia 12.12.1944 r. [Dz.U.R.P. Nr 15 poz. 82]. Po wyzwoleniu Ziem Zachodnich administrację tymi lasami przejęła Dyrekcja Naczelna Lasów Państwowych, przekształcona w 1945 r. w samodzielne Ministerstwo Leśnictwa.

Gospodarka leśna w obecnie istniejących Obrębach po upaństwowieniu oparta była na następujących planach gospodarczych, obowiązujących w określonych okresach:

- Obręb Kargowa — dawne Nadleśnictwo Kargowa, o powierzchni 6 486 ha, zostało utworzone w 1945 r. i należało do Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu. W 1950 r. zostały zmienione granice zasięgu Nadleśnictwa i 2 626 ha weszło w skład nowoutworzonego Nadleśnictwa Wolsztyn, pozostała część została włączona do byłych Rejonów Państwowych Zielona Góra i Sulechów — Dyrekcji Lasów Państwowych w Żarach. Plany urządzania gospodarstwa leśnego dla lasów Obrębu Kargowa były sporządzane w okresach:
  - od 1948 do 1958 r.: plan prowizorycznego urządzania;
  - od 1954 do 1964 r.: rewizja użytkowania rębego;
  - od 1963 do 1973 r.: plan definitywnego urządzania;
  - od 1975 do 1985 r.: plan pierwszej rewizji urządzania lasu;
  - od 1983 do 1986 r.: aneks do planów cięć.
- Obręb Szczaniec — dawne Nadleśnictwo Szczaniec utworzone w 1945 r. pod nazwą Nadleśnictwo Smardzewo z siedzibą w Smardzewie. W 1952 r. siedzibę Nadleśnictwa przeniesiono do wsi Szczaniec zmieniając jednocześnie nazwę na obecną. Plany urządzania gospodarstwa leśnego dla lasów Obrębu Szczaniec były sporządzane w okresach:
  - od 1948 do 1958 r.: plan prowizorycznego urządzania;
  - od 1954 do 1964 r.: rewizja użytkowania rębego;
  - od 1963 do 1973 r.: plan definitywnego urządzania;
  - od 1975 do 1985 r.: plan pierwszej rewizji urządzania lasu;
  - od 1983 do 1986 r.: aneks do planów cięć.
- Obręb Dąbrówka — został utworzony 1 stycznia 1978 r. Powstał z Obrębu Trzciel (2 914 ha), Obrębu Brójce (1 747 ha) oraz Obrębu Zbąszyn (103 ha) i został włączony do Nadleśnictwa Świebodzin. Następnie, 1 stycznia 1985 r., około 3 175 ha zostało włączonych do nowopowstałego Nadleśnictwa Babimost. (Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Babimost, stan na 1 stycznia 2008 r.).

W latach 1981-1984 w Nadleśnictwie wystąpiła gradacja brudnicy mniszki, której zwalczanie rozpoczęto w 1981 r. na terenie Obrębu Dąbrówka (powierzchnia do oprysku — około 140 ha). W 1982 r. zwalczaniem objęto ok. 25% powierzchni Nadleśnictwa. Rok później opryskami objęto już cały obszar lasów Nadleśnictwa, łącznie z lasami innych własności. Ostatni etap zwalczania gradacji miał miejsce w 1984 r. w Obrębie Kargowa na powierzchni 926 ha. W wyniku oprysków gradacja brudnicy mniszki została załamana, a szkód o znaczeniu gospodarczym nie stwierdzono (Opis ogólny lasów Nadleśnictwa — Elaborat..., 2008 r.).

2.2.3.3. Okres po 1985 r.

Nadleśnictwo Babimost zostało utworzone 1 stycznia 1985 r. na podstawie zarządzenia nr 30 Naczelnego Dyrektora Lasów Państwowych z dnia 12.11.1984 r. Nadleśnictwo Babimost powstało z wyłączenia z Nadleśnictwa Świebodzin Obrębów Dąbrówka i Szczaniec oraz Obrębu Kargowa

z Nadleśnictwa Sulechów. Zarządzeniem nr 19 Naczelnego Dyrektora Lasów Państwowych z dnia 22.07.1987 r. z dniem 1.01.1987 r. wprowadzono następujące zmiany w zasięgu granic Nadleśnictwa: Nadleśnictwo Babimost przekazało Nadleśnictwu Trzciel z Obrębu Dąbrówka 727 ha i przyjęło z Obrębu Brójce powierzchnię 913 ha, włączając ją do Obrębu Dąbrówka. W wyniku tych zmian Nadleśnictwo Babimost z Obrębami Dąbrówka, Kargowa i Szczaniec osiągnęło na dzień 1.01.1988 r. powierzchnię 14 592,88 ha.

Na podstawie zarządzenia nr 34 Ministra OŚZNiL z dnia 12 kwietnia 1994 r. Nadleśnictwo Babimost przyjęło z Nadleśnictwa Wolsztyn z dniem 1.01.1994 r. powierzchnię 983,31 ha, przyłączając do Obrębu Dąbrówka 24,52 ha i Obrębu Kargowa — 958,79 ha. W trakcie obowiązywania planu urządzenia lasu II rewizji przyjęto ponadto około 338 ha gruntów z zasobów AWRSP i MON, w wyniku czego powierzchnia Nadleśnictwa na stan 1.01.1998 r. wzrosła do 15 900,36 ha.

W latach 1985-1987 na terenie drzewostanów Nadleśnictwa Babimost prowadzono chemiczne zwalczanie ryjkowców (na powierzchni 103 ha), boreczników (na powierzchni 49 ha), rzemlików (na powierzchni 41 ha plantacji topolowych) oraz pędraków (na powierzchni 12 ha).

W wyniku szkód owadzych w latach 1986 i 1987 dwuipółkrotnie wzrósł udział pozyskiwanego posuszu w stosunku do lat poprzednich. Większe znaczenie gospodarcze w tym okresie miały ponadto szkody powodowane przez hubę korzeni, opierkę miodową i pomór topoli. Wpływ na obniżenie jakości upraw i młodników miały również wzrastające szkody powodowane przez zwierzyńę płową.

Plan Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Babimost na okres 1988-1997 został wykonany przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej oddział w Gorzowie Wielkopolskim.

Użytkowanie rębne wykonano ogółem powierzchniowo w 82%, a masowo w 93% planu. Niewykonanie użytków rębnych spowodowane było koniecznością wstrzymania zrębów na rzecz zwiększonego użytkowania przedrębne, co wynikało ze stanu lasu i potrzeb pielęgnowanych drzewostanów. Udział użytków przygodnych w użytkowaniu rębnym był niewielki i stanowił tylko 1%.

Użytkowanie przedrębne wykonano ogółem powierzchniowo w 101%, a masowo w 108% planu. Udział użytków przygodnych w użytkowaniu przedrębnym wyniósł 21%.

Stan sanitarny lasu i stan zdrowotny w owym okresie oceniono jako dobry. Obniżenie zdrowotności drzewostanów spowodowane było przede wszystkim szkodami powodowanymi przez zwierzyńę płową, jak również przez owadzie szkodniki pierwotne i wtórne. Na czynniki biotyczne dodatkowo w okresie tym nakładały się szkody powodowane przez wiatry oraz obniżenie się poziomu wód gruntowych.

Odnowienia i zalesienia sztuczne wykonano na łącznej powierzchni 1 206,61 ha (w tym na pozycjach planowanych operatami 1 050 ha), co stanowiło 88,7% planu. Na powierzchniach otwartych plan został wykonany w 87,5%, co wynikało z mniejszego wykonania cięć zrębami zupełnymi. Odnowienie powierzchni po wykonanych cięciach rębiami częściowymi zostało wykonane w 40,4%.

Pielęgnowanie upraw — czyszczenia wczesne wykonano na powierzchni 1 856 ha co stanowi 148,5% planu. Przekroczenie wyniknęło głównie z potrzeby powtórzenia zabiegu na niektórych uprawach (usuwanie niepożądanych gatunków, głównie brzozy i akacji). Pielęgnowanie młodników wykonano na powierzchni 3 512 ha (105,3% planu) (Opis ogólny lasów Nadleśnictwa — Elaborat..., 2008).

Dla utworzonego Nadleśnictwa Babimost w obecnej postaci obowiązywały, bądź obowiązują następujące Plany Urządzenia Lasu:

- II rewizja Planu Urządzenia Lasu w latach 1988-1997, powierzchnia Nadleśnictwa **14 592,88 ha** wg stanu lasu na dzień 01.01.1988 r.;
- III rewizja Planu Urządzenia Lasu w latach 1998-2007, powierzchnia Nadleśnictwa **15 900,36 ha** wg stanu lasu na dzień 01.01.1998 r.;
- IV rewizja Planu Urządzenia Lasu w latach 2008-2017, powierzchnia Nadleśnictwa **16 022,94 ha** wg stanu lasu na dzień 01.01.2008 r.

W trakcie następujących po sobie okresów gospodarczych powierzchnia Nadleśnictwa sukcesywnie się zwiększała. Powierzchnia Nadleśnictwa wg stanu na dzień 01.01.2018 r. wynosi **15 974,10 ha**.

2.2.4. Historia ochrony przyrody na terenie Nadleśnictwa Babimost

Omawianie historii przyrody Ziemi Lubuskiej, na terenie której położone jest Nadleśnictwo Babimost, z uwagi na uwarunkowania historyczne należy rozpocząć od przedwojennej działalności w tym zakresie na terenie ówczesnych wschodnich Niemiec.

Korzenie niemieckiego ruchu ochrony przyrody sięgają czasów oświecenia i romantyzmu. Fryderyk Schiller postulował kulturę wiodącą z powrotem ku przyrodzie. Pod koniec XIX w. muzyk Ernst Rudorff stworzył pojęcia ochrona ziemi ojczystej oraz ochrona przyrody. Do 1900 r. głównym argumentem ochrony przyrody była potrzeba pięknej i nieskażonej natury w aspekcie estetycznym, etycznym i społecznym. Całkowicie pomijane były względy ekonomiczne. Argumenty biologiczne ochrony przyrody pojawiły się dopiero w XX w., kiedy to negowano zakłóconą równowagę ekologiczną. Kompleksowa wizja Rudorffa została zrealizowana — w ograniczonym stopniu — w formie ochrony rezerwatowej według koncepcji Hugo Conwentza, niemieckiego botanika, który począwszy od 1906 r. jako dyrektor Państwowego Biura ds. Ochrony Zabytków Przyrody w Berlinie tworzył urzędowe struktury ochrony przyrody. Nie tworzono w tym czasie parków narodowych (Jermaczek, Maciantowicz, 2005).

W XIX i na początku XX w. obszar obecnego województwa lubuskiego był miejscem licznych badań przyrodniczych. Wśród wybitnych badaczy lokalnej przyrody należy wymienić takie osoby, jak: Theodor Schube (autor opracowań: „Flora Śląska”, „Świat roślinny Śląska”, „Księga lasów Śląska”), Kurt Gruhl (autor opracowań: „Świat zwierzęcy i roślinny powiatu zielonogórskiego i okolic”, inicjator powstania miejskiego ogrodu botanicznego), Richard Frase (redaktor czasopisma „Abhandlungen und Berichte der Naturwissenschaftlichen Abteilung der Grenzmarkischen Gesellschaft zur Erforschung und Pflege der Heimat” (Rozprawy i sprawozdania Wydziału Nauk Przyrodniczych Towarzystwa Badań i Ochrony Ojczyzny w Marchii Granicznej)), twórca pierwszych form ochrony przyrody na terenie Marchii Granicznej — pomników przyrody i rezerwatów), Paul Friedrich August Ascherson (autor pracy opisującej florę Brandenburgii „Flora der Provinz Brandenburg, der Altmark und des Herzogthums Magdeburg”) (Jermaczek, Maciantowicz, 2005).

W 1945 r. Ziemia Lubuska znalazła się w granicach Polski. Rozpoczęto wówczas inwentaryzację rezerwatów i pomników przyrody. Lustracje terenowe prowadzone były przez członków reaktywowanej Państwowej Rady Ochrony Przyrody (oddział w Poznaniu) oraz pracowników Instytutu Zachodniego w Poznaniu. Najbardziej aktywnie w tych pracach uczestniczyli profesorowie Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu: Adam Wodziczko, Zygmunt Czubiński oraz Jarosław Urbański. Według danych o przedwojennych rezerwach opublikowanych

przez Wodziczkę i Czubińskiego, przed wojną na Ziemiach Odzyskanych istniały co najmniej 172 rezerваты przyrody.

2.2.4.1. Ochrona przyrody na terenie Nadleśnictwa Babimost przed wojną

Pod koniec lat trzydziestych ubiegłego stulecia, na terenie obecnego województwa lubuskiego istniało około trzydziestu, w większości leśnych, rezerwatów przyrody. Niektóre z tych cennych przyrodniczo obszarów są położone na terenie dzisiejszego Nadleśnictwa Babimost. Po wojnie zostały opisane przez Wodziczkę i Czubińskiego (1946). Do takich obiektów należy obecny rezerwat „Laski” (rezerwat leśny „Leske”), który został utworzony 2 października 1940 r. (powierzchnia 38,4 ha). Kolejnym obiektem jest las przy kaplicy i staw nad drogą Dąbrówka Wielka – Zbąszynek (rezerwat leśno-widokowy), na temat których brak jest danych o dacie utworzenia oraz o wymiarach powierzchni. Ochronie podlegał również pas szerokości 200 m wzdłuż szosy Świebodzin – Sulechów (rezerwat widokowy). Poza tym wzmiankowane są obiekty trudne do zlokalizowania. Takim obiektem jest rezerwat leśny „Olszyna w lesie jesionowym” o powierzchni 56,9 ha, który został utworzony 14 kwietnia 1938 r. na terenie Leśnictwa Brójce. Być może chodzi tutaj o rezerwat „Uroczysko Grodziszczce” położony 3,5 km na południowy wschód od Brójec lub też o rezerwat „Czarna Droga” położony w gminie Trzciel. Kolejnym takim obiektem jest rezerwat leśny „Kopanicki Las” („Hutewald” bei Kopnitz) o powierzchni 2,5 ha, który został utworzony 14 października 1940 r. Być może chodzi tu o lasy położone na zachód od Kopanicy.

Poza tym na terenie Nadleśnictwa Babimost przed wojną istniały liczne pomniki przyrody. (Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Babimost, stan na 1 stycznia 2008 r.).

2.2.4.2. Ochrona przyrody na terenie Nadleśnictwa Babimost w okresie powojennym

Na obszarze administrowanym przez Nadleśnictwo Babimost utworzono 3 rezerваты przyrody: „Uroczysko Grodziszczce” (w 1969 r.), „Laski” (w 1977 r.) i „Kręcki Łęg” (w 1987 r.).

Do dnia dzisiejszego na terenie Nadleśnictwa nie został utworzony park narodowy ani park krajobrazowy.

W okresie powojennym rozpoczęto akcję uznawania okazałych drzew oraz elementów przyrody nieożywionej za pomniki przyrody. Największe nasilenie przypada na lata 70-te i lata 80-te ubiegłego wieku. Na terenie Nadleśnictwa Babimost utworzono 16 pomników przyrody.

Na przełom wieków XX i XXI datuje się powoływanie nowych form ochrony przyrody. Na terenie Nadleśnictwa utworzono 1 strefę ochronną przy gnieździe dla bielika oraz 7 użytków ekologicznych („Bagno Małe Liny”, „Bagno Duże Liny”, „Mieśniki”, „Bagno Buków”, „Bagna Kuligowskie”, „Samsonki”, „Klipa”). Na terenie Nadleśnictwa utworzono także dwa Obszary Chronionego Krajobrazu: „17-Rynny Obrzycko-Obrzańskie” oraz „Pojezierze Sławskie, Pradolina Obry i Rynna Zbąszyńska”.

Dodatkowo na terenie Nadleśnictwa wyznaczono obszary włączone do europejskiej sieci Natura 2000. Swoją zasięg ma tutaj obszar Specjalnej Ochrony Ptaków PLB080005 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry” oraz obszary Specjalnej Ochrony Siedlisk: PLH080001 „Dolina Leniwej Obry”, PLH080008 „Rynna Jezior Obrzańskich” i PLH080063 „Bory Babimojskie”.

Szczegółowy opis form ochrony przyrody istniejących na gruntach Nadleśnictwa Babimost przedstawiono w dalszych rozdziałach niniejszego opracowania.

2.3 MIEJSCE I ROLA NADLEŚNICTWA BABIMOST NA PRZESTRZENI PRZYRODNICZO-LEŚNEJ REGIONU

2.3.1. Nadleśnictwo Babimost na tle jednostek LP

Zasięg terytorialny Nadleśnictwa Babimost wynosi **489,69 km²**. W tym obszarze znajdują się lasy należące do PGL LP o powierzchni **15 508,56 ha**.

Średni wiek drzewostanów Nadleśnictwa Babimost jest nieznacznie niższy niż średni wiek drzewostanów w Lasach Państwowych, ale wyższy niż średni wiek drzewostanów w RDLP w Zielonej Górze. Przeciętna zasobność drzewostanów jest wyższa od przeciętnej zasobności w RDLP w Zielonej Górze oraz zasobności drzewostanów w Lasach Państwowych. Udział siedlisk borowych oraz udział powierzchniowy gatunków iglastych w Nadleśnictwie Babimost jest większy od udziału siedlisk borowych oraz powierzchni zajmowanej przez gatunki iglaste na terenie całych Lasów Państwowych, ale mniejszy od udziału siedlisk borowych oraz powierzchni zajmowanych przez gatunki iglaste na terenie RDLP Zielona Góra. Wybrane cechy taksacyjne drzewostanów w Nadleśnictwie Babimost przedstawia Tabela 1.

Tabela 1. Porównanie wybranych cech drzewostanów Nadleśnictwa Babimost (źródło: RDLP Zielona Góra — www.zielonagora.lasy.gov.pl; Lasy Państwowe — Raport o stanie lasów w Polsce 2016; Bank Danych o Lasach)

Jednostka	Średni wiek	Przeciętna zasobność [m ³ /ha]	Średni przyrost [m ³ /ha]	Udział siedlisk borowych [%]	Udział pow. gatunków iglastych [%]
Obręb Dąbrówka	59	265	7	87,3	83,4
Obręb Kargowa	58	266	7	80,1	86,5
Obręb Szczaniec	56	307	8	54,3	76,3
Nadleśnictwo Babimost	57	283	8	71,3	81,6
RDLP Zielona Góra*	56	234	6,6	88,1	88,2
Lasy Państwowe*	58	277	9,6	51,0	68,7

2.3.2. Nadleśnictwo Babimost w strukturach sieci korytarzy ekologicznych

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.] *korytarz ekologiczny to obszar umożliwiający migrację roślin, zwierząt lub grzybów*. Umożliwia on migrację tych grup organizmów między odizolowanymi siedliskami oraz swobodną wymianę genów między poszczególnymi populacjami. Ponadto korytarze zapewniają możliwość formowania się lokalnej szaty roślinnej.

Korytarze ekologiczne najczęściej mają charakter wąskiego pasa terenu lub oddzielonych od siebie niewielkimi odległościami obszarów różniących się przyrodniczo od otaczającego ich tła. Korytarze ekologiczne stanowią najczęściej pradoliny i doliny rzek, zalesione pasy terenu, w tym również pasma górskie i wyżynne, a na terenach zurbanizowanych — pasy zieleni miejskiej. Istotną sprawą jest szerokość korytarzy ekologicznych — większa szerokość pozytywnie wpływa na zróżnicowanie ekosystemów i zbiorowisk roślinnych, a co za tym idzie — większą możliwość do wykorzystania przez grupy organizmów o różnych wymaganiach środowiskowych.

Warto zauważyć, że oprócz podstawowej funkcji korytarzy ekologicznych, jaką jest sprzyjanie bioróżnorodności i tworzenie szlaków komunikacyjnych, pełnią one również wiele innych zadań. Tworzą m.in. ostoje dla wielu gatunków zwierząt, które nie są przystosowane do środowiska otaczającego korytarze. Ponadto wytwarzają barierę dla części szkodników biotycznych oraz hamują oddziaływanie czynników abiotycznych (głównie wiatru), zwiększają wilgotność powietrza oraz zatrzymują zanieczyszczenia atmosfery.

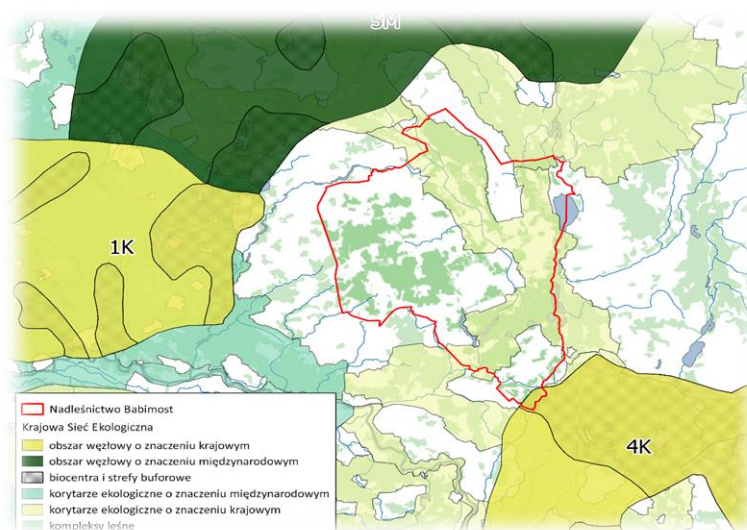

Model przestrzenny sieci korytarzy ekologicznych na terenie Polski wyznaczony został głównie w oparciu o dwa projekty: Projekt Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET-PL (Liro, 1995; 1998) oraz Projekt korytarzy ekologicznych łączących europejską sieć Obszarów Natura 2000 w Polsce (ZBS PAN, 2005).

Krajowa Sieć Ekologiczna ECONET-POLSKA

Krajowa Sieć Ekologiczna ECONET-POLSKA jest wieloprzestrzennym systemem obszarów węzłowych najlepiej zachowanych pod względem przyrodniczym i reprezentatywnych dla różnych regionów przyrodniczych kraju, wzajemnie ze sobą powiązanych korytarzami ekologicznymi, które zapewniają ciągłość więzi przyrodniczych w obrębie tego systemu (Liro, 1998). Sieć ECONET- POLSKA stanowi część Europejskiej Sieci Ekologicznej ECONET, mającej na celu powiązanie obszarów objętych różnymi formami ochrony przyrody w jeden system funkcjonalny. Sieć ECONET służy zachowaniu najcenniejszych w Europie zasobów przyrody, a jednocześnie tradycyjnych sposobów zagospodarowania przestrzeni, które sprzyjają ochronie tych zasobów.

Sieć ECONET-POLSKA pokrywa 46% powierzchni kraju. Tworzona jest przez 78 obszarów węzłowych — 46 międzynarodowych i 32 krajowych, stanowiących 31% powierzchni kraju oraz 110 korytarzy ekologicznych — 38 międzynarodowych i 72 krajowych, stanowiących 15% powierzchni kraju. Obszary węzłowe charakteryzują się dużą różnorodnością biologiczną i krajobrazową oraz korzystnymi uwarunkowaniami geomorfologicznymi i hydrologicznymi ze względu na zachowanie siedlisk i ostoi gatunków o znaczeniu krajowym bądź europejskim. Dzielą się one na jednostki wyższego rzędu (skali krajowej), które budowane są przez obszary węzłowe niższego rzędu (skali regionalnej), które z kolei skupiają węzły lokalne. Z uwagi na fakt, iż rozmieszczenie walorów przyrodniczych w obrębie obszarów węzłowych nie jest równomierne, wewnątrz obszarów węzłowych podzielono na różne jednostki. Najcenniejsze fragmenty obszarów węzłowych wyróżniono jako biocentra (obszary węzłowe w skali regionalnej) — tworzą je np. parki narodowe, niektóre parki krajobrazowe, duże rezerwy przyrody bądź ich skupiska, ostoje przyrody CORINE oraz ostoje ptaków o randze europejskiej i krajowej. Drobne elementy przestrzeni obszarów węzłowych, takie jak np. użytki ekologiczne czy rezerwy przyrody — tworzą biocentra lokalne. Większość biocentrów objęta jest ochroną prawną. Otoczone są one również strefami buforowymi, które tworzą osłonę biocentrów — ich zadaniem jest minimalizowanie wewnętrznych i zewnętrznych wpływów antropopresji (Liro, 1998).

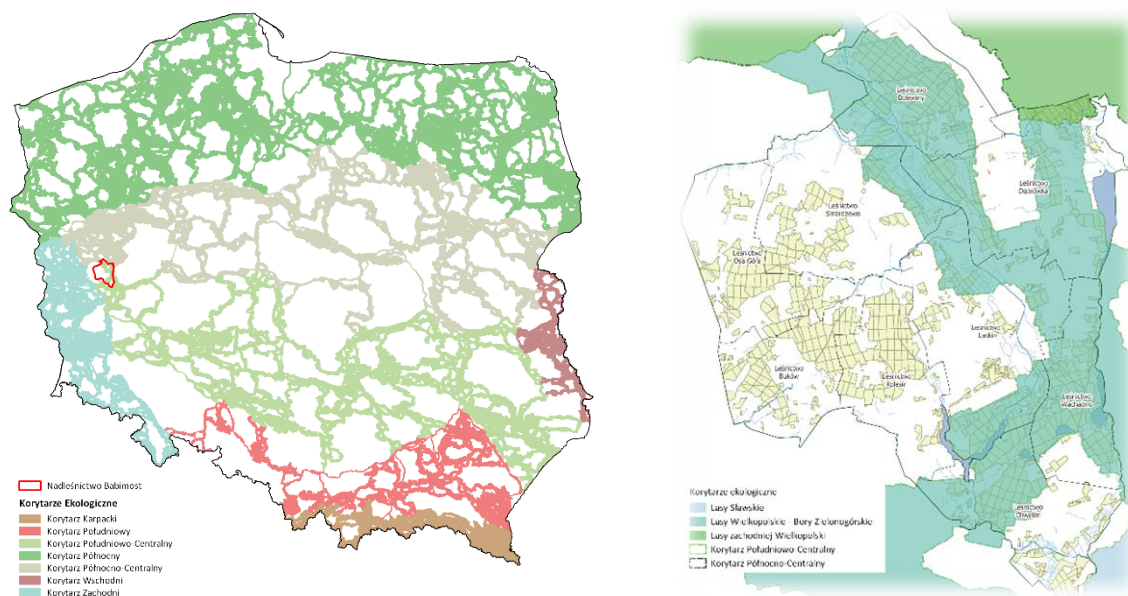

Rys. 11. Sieć ECONET-PL w sąsiedztwie Nadleśnictwa Babimost

Na terenie Nadleśnictwa Babimost sieć ECONET-POLSKA tworzy obszar węzłowy o znaczeniu krajowym: „04K-Obszar Węzłowy Pojezierza Leszczyńskiego” (Rys. 11).

Projekt korytarzy ekologicznych łączących europejską sieć Natura 2000 w Polsce

„Projekt korytarzy ekologicznych łączących europejską sieć Natura 2000 w Polsce” wykonany został w 2005 r. na zlecenie Ministerstwa Środowiska przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży, we współpracy ze Stowarzyszeniem dla Natury „Wilk” oraz Muzeum i Instytutem Zoologii PAN. Celem projektu było wyznaczenie obszarów zapewniających łączność ekologiczną zarówno w obrębie Polski, jak i w skali międzynarodowej. Poprzez dowiązanie się do korytarzy ekologicznych w krajach sąsiednich, projekt ten zyskał miano ważnego ogniwa w zapewnieniu łączności ekologicznej w skali kontynentalnej. W ramach projektu wyznaczono ciągłą sieć obejmującą wszystkie obszary przyrodnicze oraz korytarze łączące te obszary w jedną całość ekologiczną. W skład tej sieci weszły obszary będące jej ogniwami (obszary przyrodniczo cenne, zarówno chronione prawnie, jak i nie włączone do krajowego lub międzynarodowego systemu ochrony przyrody) oraz odcinki łączące poszczególne ogniwa. Wyróżniono siedem korytarzy głównych, tzw. „międzynarodowych”, łączących tereny położone na przeciwległych granicach kraju oraz korytarze krajowe, łączące obszary położone na terenie kraju. Wyznaczone w projekcie główne korytarze ekologiczne (z uwzględnieniem podziału sieci na strefy), stanowią: Korytarz Północny (KPn); Korytarz Północno-Centralny (KPnC); Korytarz Południowo-Centralny (KPdC); Korytarz Zachodni (KZ); Korytarz Wschodni (KW); Korytarz Południowy (KPd); Korytarz Karpacki (KK).

Rys. 12. Nadleśnictwo Babimost na tle sieci korytarzy ekologicznych Polski z podziałem na strefy (Jędrzejewski i in., 2011)

Przez teren Nadleśnictwa Babimost przebiega jeden główny korytarz ekologiczny: **Korytarz Południowo-Centralny (KPdC)** oraz, na niewielkim obszarze w północno-wschodniej części Nadleśnictwa — **Korytarz Północno-Centralny (KPnC)** — Rys. 12.

Korytarze ekologiczne w skali lokalnej, tj. na terenie kompleksów leśnych Nadleśnictwa Babimost stanowią ochronę łączności ekologicznej na tym obszarze. Obejmują one najczęstsze szlaki migracji pomiędzy miejscami koncentracji zwierząt związanej z poszukiwaniem pożywienia oraz w okresie godowym.

2.3.3. Powiązania z dokumentami planistycznymi, środowiskowymi i strategicznymi

Analizę powiązań przeprowadzono w oparciu o stosowne dla danej jednostki terytorialnej plany zagospodarowania przestrzennego województwa, studium uwarunkowań

i zagospodarowania przestrzennego gmin, regionalne strategie rozwoju, regionalne programy ochrony środowiska oraz regionalne programy operacyjne. Szczegółowa analiza powiązań oraz założeń dotyczących gospodarki leśnej i ochrony przyrody znajduje się w Elaboracie Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Babimost (rozdział „Podstawowe założenia polityki zagospodarowania przestrzennego regionu dotyczące gospodarki leśnej i ochrony przyrody...”).

Zapisy dotyczące gospodarki leśnej i ochrony przyrody na terenie Nadleśnictwa Babimost zawarte są w dokumentach planistycznych województwa lubuskiego: powiatu międzyrzeckiego, gminy Trzciel; powiatu świebodzińskiego, gminy Szczaniec, gminy Świebodzin, gminy i Miasta Zbąszynek; powiatu zielonogórskiego, gminy i Miasta Babimost, gminy i Miasta Kargowa, gminy Sulechów; województwa wielkopolskiego: powiatu nowotomyskiego, gminy Zbąszyń oraz powiatu wolsztyńskiego, gminy Siedlec.

Przewidywany wpływ realizacji założeń polityki przestrzennego zagospodarowania całego regionu na prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej na szczeblu wojewódzkim:

- rozszerzenie istniejącego systemu obszarów chronionych, o dotychczas nie objęte ochroną prawną fragmenty o zidentyfikowanych w ramach krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA jako ostoje przyrody oraz o walorach kwalifikujących do ochrony w ramach europejskiego systemu NATURA 2000;
- formy zagospodarowania i wykorzystania turystycznego powinny uwzględniać aktualizowane na bieżąco plany ochrony, plany zadań ochronnych oraz zadania ochronne;
- należy dążyć do zwiększania powierzchni leśnej poprzez zalesienia (zalesianie gruntów rolnych, zakładanie upraw leśnych na gruntach użytkowanych rolniczo; zalesianie gruntów innych niż rolne: z sukcesją naturalną drzew gatunków rodzimych, oraz wymagających ochrony z uwagi na funkcje wodochronne albo glebochronne;
- zachowanie obszarów ważnych dla ochrony różnorodności florystycznej i faunistycznej oraz siedliskowej, wyróżnionych na podstawie dostępnych badań i publikacji, jako potencjalnych form ochrony przyrody.

Przewidywany wpływ realizacji założeń polityki zagospodarowania przestrzennego na prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej na szczeblu gminnym, w zakresie:

Ochrony środowiska:

- zwiększenie ochrony obszarów leśnych przed dewastacją, zanieczyszczeniami atmosferycznymi i zagrożeniem pożarowym;
- zapobieganie i przeciwdziałanie szkodliwemu oddziaływaniu przemysłu na tereny leśne;
- ograniczenie przedostawania się niebezpiecznych odpadów, ścieków oraz nawozów stosowanych w rolnictwie do naturalnego środowiska leśnego;
- ustanowienie strefy oddzielenia wyłączonej z obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w której będzie obowiązywał zakaz wznoszenia naziemnych obiektów budowlanych, za wyjątkiem związanych z ochroną pożarową i bezpieczeństwem lasów;
- utrzymanie procesów ekologicznych oraz zachowania różnorodności gatunkowej, ciągłości istnienia gatunków i ekosystemów.

Ochrony przyrody

- powołanie nowych obszarów chronionych;
- ochroną, odtwarzanie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej i georóżnorodności;
- ochrona istniejących form ochrony przyrody;

- zachowanie ciągłości istnienia gatunków i ekosystemów;
- zachowanie właściwego stanu zasobów i składników przyrody;
- ochrona wyznaczonych korytarzy ekologicznych;
- ochrona różnorodności biologicznej na wszystkich poziomach;
- ochrona istniejących zespołów śródleśnych jezior rynnowych;
- ochrona naturalnych cieków i zbiorników wodnych, śródleśnych „oczek wodnych”, bagien i torfowisk;
- zachowanie istniejących lasów ze szczególnym uwzględnieniem lasów wodochronnych.

Ochrony gruntów leśnych:

- unikanie monokultur sosnowych w lasach, które narażają drzewostany na uszkodzenia i choroby;
- przebudowa monokultur sosnowych powstałych w wyniku zalesiania pożarzysk powstałych po 1945 r.;
- regulacja granic rolno-leśnych;
- zwiększenie lesistości istniejących kompleksów leśnych w obszarach rolnych o najniższej wartości rolniczej;
- zachowanie istniejących lasów ze szczególnym uwzględnieniem ich ochrony jako ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej oraz użytków ekologicznych;
- dostosowanie siedlisk do funkcji rekreacyjnej i ochronnej lasów;
- zalesianie gruntów marginalnych wyłączonych z użytkowania;
- dolesianie terenów o niskiej klasie bonitacji gleb;
- zmiana struktury wiekowej i gatunkowej lasów;
- ochrony wód i gospodarowania wodami;
- prowadzenie gospodarki leśnej w oparciu o plany urządzenia lasu.

Ochrony krajobrazu:

- uwzględnianie wymogów ochrony walorów przyrodniczych krajobrazowych przy formach zagospodarowania i wykorzystania turystycznego;
- prewencyjne zagospodarowanie przestrzenne oraz renaturyzacja ekosystemów przyrodniczych.

Ochrony przeciwpożarowej

- utrzymywanie pasów przeciwpożarowych wzdłuż głównych dróg i torów kolejowych (zwłaszcza dróg szybkiego ruchu oraz magistrali kolejowych);
- utrzymywanie dostępności punktów czerpania wody do celów gaśniczych;
- utrzymanie przejezdności dojazdów pożarowych;
- porządkowanie terenów leśnych wzdłuż szlaków komunikacyjnych.

Edukacji przyrodniczo-leśnej i turystyki:

- ochrony zdrowia ludności z uwzględnieniem turystyki i rekreacji;
- podnoszenie świadomości przyrodniczej społeczeństwa, edukacja ekologiczna;
- utrzymanie walorów turystycznych, rekreacyjnych, wypoczynkowych i klimatycznych.

Po przeanalizowaniu dokumentów planistycznych, środowiskowych i strategicznych obowiązujących dla terenu Nadleśnictwa Babimost stwierdza się zgodność Projektu Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Babimost na lata 2018-2027 ze strategią przestrzennego zagospodarowania regionu, wyrażoną w planach zagospodarowania przestrzennego oraz w regionalnych programach ochrony środowiska.

2.4 STRUKTURA UŻYTKOWANIA ZIEMI

Powierzchnia gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost wynosi **15 974,10 ha**, natomiast jego zasięg terytorialny obejmuje **489,69 km²**. Grunty leśne w zarządzie Nadleśnictwa obejmują powierzchnię **15 508,56 ha**, grunty nieleśne — **465,54 ha**.

Strukturę użytkowania gruntów będących w zarządzie Nadleśnictwa Babimost, według grup i rodzajów użytków ewidencyjnych, przedstawia Tabela 2, opracowana na podstawie Tabeli I Planu Urządzenia Lasu na lata 2018-2027.

Tabela 2. Zestawienie powierzchni gruntów Nadleśnictwa Babimost wg grup i rodzajów użytków gruntowych oraz kategorii użytkowania

Rodzaj użytku	Obręb Dąbrówka	Obręb Kargowa	Obręb Szczaniec	Nadleśnictwo Babimost
	Powierzchnia [ha]			
1. Lasy - razem	3 899,36	5 277,31	6 331,89	15 508,56
1.1. Grunty leśne zalesione — razem	3 725,33	5 025,93	6 099,83	14 851,09
1) drzewostany	3 725,33	5 025,93	6 099,83	14 851,09
1.2. Grunty leśne niezalesione — razem	63,76	79,64	62,56	205,96
1) w produkcji ubocznej — razem	4,62	1,12	6,43	12,17
<i>w tym:</i>				
- poletka łowieckie	4,62	1,12	6,43	12,17
2) do odnowienia — razem	53,98	72,66	55,38	182,02
<i>w tym:</i>				
- halizny	-	-	1,34	1,34
- zręby	53,98	72,66	54,04	180,68
3) pozostałe leśne niezalesione — razem	5,16	5,86	0,75	11,77
<i>w tym:</i>				
- przewidziane do naturalnej sukcesji	0,86	0,49	0,29	1,64
- objęte szczególnymi formami ochrony	4,30	5,07	0,42	9,79
- wylesienia na gruntach wyłączonych z produkcji	-	0,30	0,04	0,34
1.3. Grunty związane z gospodarką leśną — razem	110,27	171,74	169,5	451,51
<i>w tym:</i>				
1) budynki i budowle	0,82	2,52	1,96	5,30
2) urządzenia melioracji wodnych	2,21	4,47	0,94	7,62
3) linie podziału przestrzennego lasu	18,1	33,96	47,53	99,59
4) drogi leśne	73,1	123,31	115,33	311,74
5) tereny pod liniami energetycznymi	5,48	6,90	3,74	16,12
6) szkółki leśne	7,47	-	-	7,47
7) parkingi leśne	-	0,12	-	0,12
8) urządzenia turystyczne	3,09	0,46	-	3,55
2. Grunty zadrzewione i zakrzewione	0,25	4,19	5,49	9,93
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - razem	3 899,61	5 281,50	6 337,38	15 518,49
3. Użytki rolne - razem	36,06	125,3	163,96	325,32
3.1. Grunty orne — razem	26,81	63,41	147,86	238,08
<i>w tym:</i>				
1) role	26,81	62,02	145,27	234,10
2) plant., polet., skł. drewna i szkółki na gruntach ornych	-	1,39	2,59	3,98
3.2. Sady	-	0,91	2,03	2,94
3.3. Łąki trwałe	7,55	52,42	12,07	72,04
3.4. Pastwiska trwałe	1,28	8,17	0,59	10,04

Rodzaj użytku	Obwód Dąbrówka	Obwód Kargowa	Obwód Szczaniec	Nadleśnictwo Babimost
	Powierzchnia [ha]			
3.5. Grunty rolne zabudowane	0,15	0,39	-	0,54
3.6. Grunty pod stawami rybnymi	-	-	1,41	1,41
3.7. Grunty pod rowami rolnymi	0,27	-	-	0,27
4. Grunty pod wodami - razem	-	7,47	-	7,47
w tym:				
4.1. Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	-	3,94	-	3,94
4.2. Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	-	3,53	-	3,53
5. Użytki ekologiczne - razem	4,51	45,66	3,24	53,41
6. Tereny różne - razem	-	9,55	-	9,55
w tym:				
1) grunty wył. z produkcji (poza gruntami pod zabudowę)	-	9,55	-	9,55
7. Grunty zabudowane i zurbanizowane - razem	10,47	15,42	1,55	27,44
w tym:				
7.1. Tereny mieszkaniowe	-	0,27	0,02	0,29
7.2. Tereny zabudowane inne	0,24	-	-	0,24
7.3. Zurbanizowane tereny niezabudowane	-	-	0,30	0,30
7.4. Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe — razem	9,94	14,17	0,88	24,99
w tym:				
1) ośrodki wypoczynkowe i tereny rekreacyjne	7,47	13,40		20,87
2) tereny zabytkowe	0,37	0,77	0,88	2,02
3) tereny sportowe	2,10	-	-	2,10
7.5. Tereny komunikacyjne - razem	0,29	0,98	0,35	1,62
w tym:				
1) drogi	0,29	0,53	0,35	1,17
2) inne tereny komunikacyjne	-	0,45	-	0,45
8. Nieużytki - razem	10,23	14,06	8,13	32,42
w tym:				
1) bagna	9,93	12,4	7,91	30,24
2) wyrobiska nieprzeznaczone do rekultywacji	0,30	1,66	0,22	2,18
Razem (2-8) Grunty nie zaliczone do lasów	61,52	221,65	182,37	465,54
w tym: grunty przeznaczone do zalesienia	-	3,18	54,20	57,38
OGÓŁEM (1-8)	3 960,88	5 498,96	6 514,26	15 974,10

2.5 OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA KOMPLEKSÓW LEŚNYCH

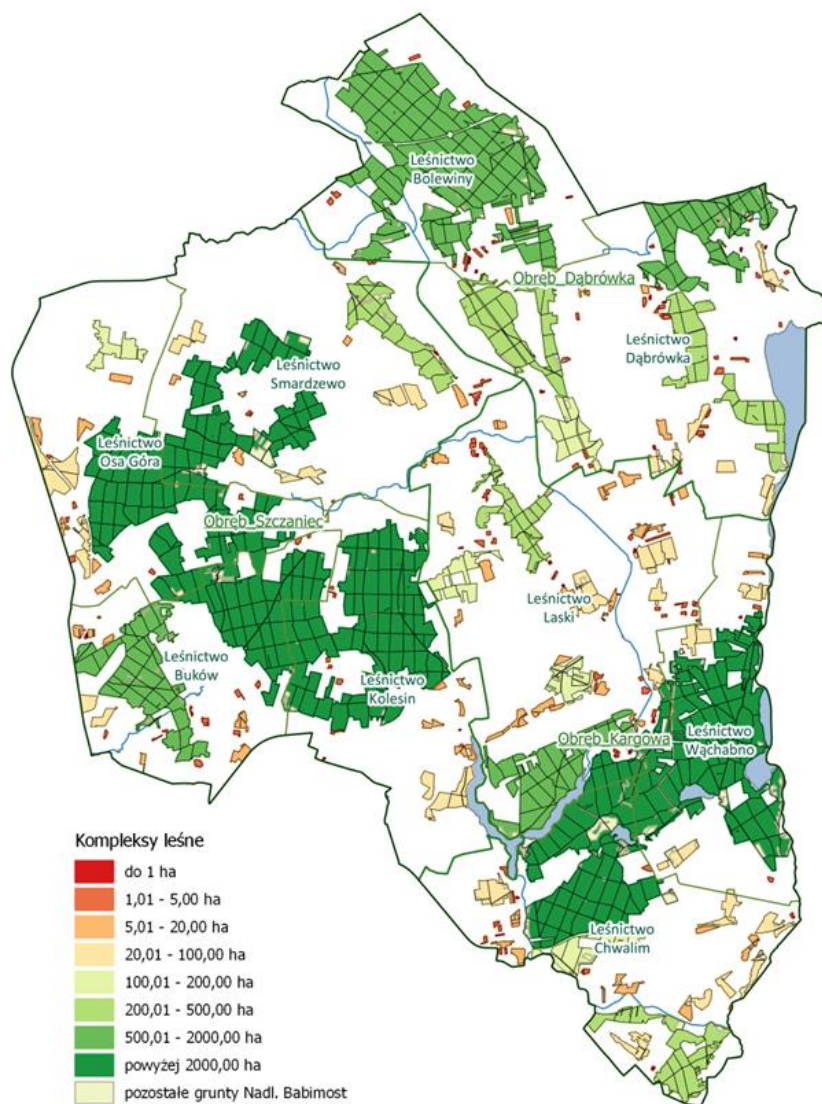
Nadleśnictwo Babimost charakteryzuje znaczny stopień rozdrobnienia kompleksów leśnych. Na terenie Nadleśnictwa wyróżniono 250 kompleksów leśnych o zróżnicowanym kształcie i powierzchni. Największe kompleksy leśne zlokalizowane są w środkowej części Obrębu Szczaniec oraz w środkowej części Obrębu Kargowa. Są to jedyne kompleksy o powierzchni przekraczające 2 000 ha. Stanowią one 47,56% wszystkich kompleksów Nadleśnictwa. Najliczniejszą klasę stanowią kompleksy o powierzchni od 1,01 ha do 5,00 ha, a ich udział wynosi 1,53%. Są one rozdzielone drogami publicznymi, gruntami innych własności, gruntami nieleśnymi (łąki, pola), jak również barierami w postaci terenów miast i wsi.

Tabela 3 przedstawia liczbę i wielkość kompleksów leśnych w Nadleśnictwie Babimost. Zestawienie to obejmuje grunty leśne zalesione i niezalesione pozostające w zarządzie Nadleśnictwa. Nie uwzględniono w nim gruntów nieleśnych (osad, nieużytków, zbiorników

i cieków wodnych) oraz powierzchni lasów innych własności. W analizie kompleksów leśnych nie ujęto również gruntów związanych z gospodarką leśną (składnice drewna, szkółki), kierując się zasadą, że kompleks leśny tworzą drzewostany.

Tabela 3. Liczba i wielkość kompleksów leśnych na terenie Nadleśnictwa Babimost

Powierzchnia kompleksu	Nadleśnictwo Babimost	
	Pow. [ha]	Liczba kompleksów
do 1 ha	19,57	37
1,01-5,00 ha	230,37	108
5,01 – 20,00 ha	558,61	56
20,01 – 100,00 ha	1 154,88	31
100,01 – 200,00 ha	641,43	5
200,01 – 500,00 ha	1 671,33	6
500,01 – 2 000,00 ha	3 619,72	5
powyżej 2 000 ha	7 161,13	2
Razem	15 057,05	250

Rys. 13. Kompleksy leśne Nadleśnictwa Babimost

3. FORMY OCHRONY PRZYRODY

Podstawowym aktem prawnym, regulującym zasady ochrony przyrody w Polsce jest ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.].

Ochrona przyrody, w rozumieniu ww. ustawy, *polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody, takich jak: dziko występujące rośliny, zwierzęta i grzyby, rośliny, zwierzęta i grzyby objęte ochroną gatunkową, zwierzęta prowadzące wędrowny tryb życia, siedliska przyrodnicze, siedliska zagrożone wyginięciem, rzadkie i chronione gatunki roślin, zwierząt i grzybów, twory przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalne szczątki roślin i zwierząt, krajobraz, zieleń w miastach i wsiach oraz zadrzewienia.*

Ustawa o ochronie przyrody wprowadza następujące formy ochrony przyrody: parki narodowe, rezerwy przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo- krajobrazowe, ochronę gatunkową roślin, zwierząt i grzybów.

3.1 ISTNIEJĄCE FORMY OCHRONY

Istniejące formy przyrody na terenie Nadleśnictwa Babimost przedstawia Tabela 4.

Tabela 4. Zestawienie zbiorcze istniejących form ochrony przyrody w zarządzie Nadleśnictwa Babimost

Rodzaj obiektu	Liczba	Powierzchnia [ha]				Udział pow. [%]*
		Ogółem w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa	Ogółem w zarządzie Nadleśnictwa	Grunty leśne	Grunty nieleśne	
Rezerwy przyrody	3	124,24	124,24	123,87	0,37	0,78
Obszary Chronionego Krajobrazu	2	10 097,33	3 590,95	3 392,43	198,52	22,48
Obszary Natura 2000, w tym:	4	-	-	-	-	-
Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków	1	1 463,67	496,74	458,71	38,03	3,11
Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk	3	5 203,18	1 680,99	1 596,96	84,03	10,52
Pomniki przyrody	16	-	-	-	-	-
Użytki ekologiczne	7	53,41	53,41	-	53,41	0,33
Chronione gatunki grzybów	3	-	-	-	-	-
Chronione gatunki roślin	21	-	-	-	-	-
Chronione gatunki zwierząt	139	-	-	-	-	-
Strefy ochrony, w tym:	1	-	-	-	-	-
Strefy ochrony całorocznej	1	8,22	8,22	8,22	-	0,05
Strefy ochrony okresowej	1	34,21	34,21	34,21	-	0,21

*dot. udziału procentowego w stosunku do ogólnej powierzchni w zarządzie Nadleśnictwa Babimost

Podstawę w działaniach ochronnych ww. obiektów stanowiących poszczególne formy ochrony przyrody powinno stanowić przede wszystkim przestrzeganie zapisów zawartych w obowiązujących regulacjach prawnych.

Działania ochronne na terenie rezerwatów przyrody oraz obszarów Natura 2000 omówiono szczegółowo w ramach opisanego tych obiektów. Wskazania ochronne wraz z podstawami prawnymi, dotyczące pozostałych form ochrony przyrody występujących na terenie Nadleśnictwa Babimost zamieszczono w dalszej części POP, w rozdziale 8.

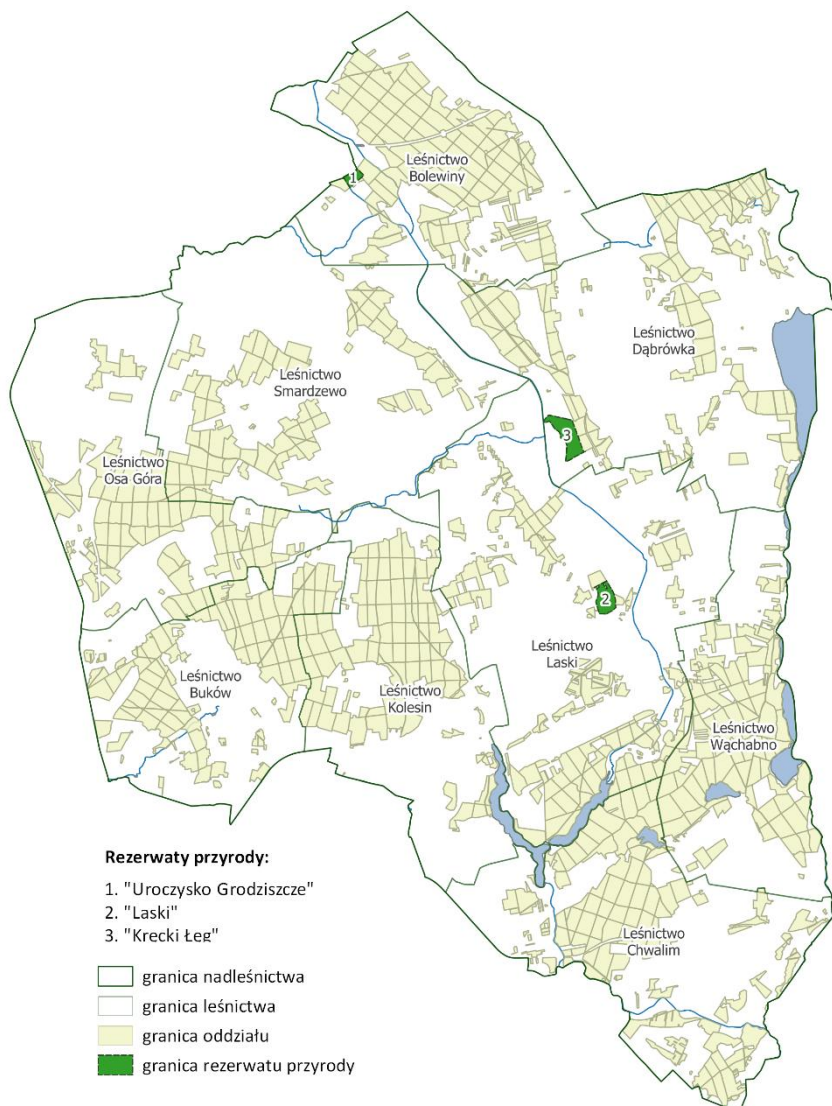

3.1.1. Rezerваты przyrody

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi [art.13. pkt.1. ustawy o ochronie przyrody].

Ogólną charakterystykę rezerwatów przyrody w Nadleśnictwie Babimost przedstawia Tabela 5.

Położenie rezerwatów przyrody na terenie Nadleśnictwa przedstawia Rys. 14.

Rys. 14. Rezerваты przyrody w Nadleśnictwie Babimost

Tabela 5. Ogólna charakterystyka rezerwatów przyrody Nadleśnictwa Babimost

Nazwa	Rok utworzenia, akty prawne	Położenie		Pow. [ha]	Rodzaj	Typ i podtyp wg dominującego:		Cel ochrony	Uwagi
		oddz. wydz.	gmina leśnictwo			przedmiotu ochrony	typu środowiska		
„Uroczysko Grodziszczce”	1969 r. Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 20 listopada 1969 r., [M.P. Nr 51 z 1969 r., poz. 399 z dn. 09.12.1969 r.]; obwieszczenie Wojewody Lubuskiego z dnia 16 stycznia 2002 r. w sprawie ustalenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. [Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 12 poz. 144]; zarządzenie Nr 33/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wlkp. z dnia 7 lipca 2011 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Uroczysko Grodziszczce” [Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 81 poz. 1565 z dn. 26.07.2011 r.]	Obręb Dąbrówka: Leśnictwo Bolewiny: 76a, b, ~a, ~d, ~f	Szczaniec Bolewiny	15,75	L (leśny)	Typ: PFi (fitocenotyczny) Podtyp: zI (zbiorowisk leśnych)	Typ: EL (leśny i borowy) Podtyp: InI (lasów nizinnych)	Zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i historycznych fragmentu lasu liściastego o charakterze naturalnym wraz ze średniowiecznym grodziskiem.	Posiada plan ochrony Zarządzenie Nr 45/2012 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 7 listopada 2012 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Uroczysko Grodziszczce” [Dz. U. Woj. Lub. z dnia 15.11.2012 r. poz. 2247] - uchylone; Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 27 czerwca 2016 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Uroczysko Grodziszczce” [Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 04.07.2016 r. poz. 1406]. Informacja o ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym Obszar sieci Natura 2000 – PLH080001 „Dolina Leniwej Obry”.

Nazwa	Rok utworzenia, akty prawne	Położenie		Pow. [ha]	Rodzaj	Typ i podtyp wg dominującego:		Cel ochrony	Uwagi
		oddz. wydz.	gmina leśnictwo			przedmiotu ochrony	typu środowiska		
„Kręcki łąg”	<p>1987 r.</p> <p>Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 18 lutego 1987 r. w sprawie uznania za rezerwy przyrody [M. P. Nr 7, poz. 54]; obwieszczenie Wojewody Lubuskiego z dnia 16 stycznia 2002 r. w sprawie ustalenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r., [Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 12 poz. 144 z dn. 17.01.2002 r.]; zarządzenie Nr 18/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 23 lipca 2010 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Kręcki łąg” [Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 84, z dnia 24 sierpnia 2010., poz. 1136]; zarządzenie Nr 15/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 20 maja 2013 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Kręcki łąg” [Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 21 czerwca 2013., poz. 1530].</p>	<p>Obręb Dąbrówka: Leśnictwo Dąbrówka: 151d; 152a-j,~a,~b,~c; 154f,i,k,~b,~d; 155a-f,~a,~b,~c,~d</p>	<p>Zbąszynek Dąbrówka</p>	65,57	L (leśny)	<p>Typ: PFi (fitocenotyczny) Podtyp: zl (zbiorowisk leśnych)</p>	<p>Typ: EL (leśny i borowy) Podtyp: lni (lasów nizinnych)</p>	<p>Zachowanie naturalnych zespołów łągu olszowo-jesionowego i olsu porzeczkowego z drzewami pomnikowymi, stanowisk chronionych i rzadkich gatunków roślin oraz bogatej awifauny.</p>	<p>Posiada plan ochrony Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 28 lutego 2014 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Kręcki łąg” [Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 03.03.2014r., poz. 578] – uchylone; Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 19 sierpnia 2016 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Kręcki łąg” [Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 22.08.2016 r., poz. 1704].</p> <p>Wyznaczony szlak pieszy Zarządzenie Nr 9/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 28 lutego 2014 r. w sprawie wyznaczenia szlaku pieszego w rezerwacie przyrody „Kręcki łąg”.</p> <p>Informacja o ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym Obszar sieci Natura 2000 – PLH080001 „Dolina Leniwej Obry”.</p>

Nazwa	Rok utworzenia, akty prawne	Położenie		Pow. [ha]	Rodzaj	Typ i podtyp wg dominującego:		Cel ochrony	Uwagi
		oddz. wydz.	gmina leśnictwo			przedmiotu ochrony	typu środowiska		
„Laski”	<p>1977 r.</p> <p>zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego Nr 20 z dnia 21 lipca 1977 r. [M.P. Nr 19 z 1977 r., poz. 107]; obwieszczenie Wojewody Lubuskiego z dnia 16 stycznia 2002 r. w sprawie ustalenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r., [Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 12 poz. 144 z dn. 17.01.2002 r.]; zarządzenie Nr 43/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 7 lipca 2011 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Laski” [Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 81, z dnia 26 lipca 2011 r., poz. 1575]; zarządzenie Nr 16/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 20 maja 2013 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Laski” [Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 21 czerwca 2013r., poz. 1531].</p>	<p>Obręb Kargowa: Leśnictwo Laski: 37a,c,g-m,~a,~b,~c,~d; 39d-k,~c; 40a-d,~c,~d,~f</p>	<p>Babimost Laski</p>	42,92	L (leśny)	<p>Typ: PFi (fitocenotyczny) Podtyp: zI (zbiorowisk leśnych)</p>	<p>Typ: EL (leśny i borowy) Podtyp: InI (lasów nizinnych)</p>	Zachowanie lasu z udziałem drzewostanów starszych klas wieku o charakterze naturalnym.	<p>Posiada zadania ochronne Zarządzenie Nr 21/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 27 października 2014 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Laski”</p> <p>Nie podlega ochronie w zakresie prawa międzynarodowego.</p>

3.1.1.1. Rezerwat przyrody „Uroczysko Grodziszcze”

Fot. 4. Rezerwat przyrody „Uroczysko Grodziszcze” (fot. B. Iwaniuk)

Data uznania za rezerwat przyrody: 1970-01-01

Akt prawny obejmujący rezerwat ochroną: zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 20 listopada 1969 r., [M.P. Nr 51 z 1969 r., poz. 399 z dn. 09.12.1969 r.]; obwieszczenie Wojewody Lubuskiego z dnia 16 stycznia 2002 r. w sprawie ustalenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. [Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 12 poz. 144]; zarządzenie Nr 33/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wlkp. z dnia 7 lipca 2011 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Uroczysko Grodziszcze” [Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 81 poz. 1565 z dn. 26.07.2011 r.]

Rodzaj – L (leśny)

ze względu na dominujący przedmiot ochrony:

typ – PFi (fitocenotyczny), **podtyp** – zI (zbiorowisk leśnych)

ze względu na główny typ ekosystemu:

typ – EL (leśny i borowy), **podtyp** – lni (lasów nizinnych)

Położenie:

Województwo – lubuskie

Powiat – świebodziński

Gmina – Szczaniec

Obr. ewidencyjny – Szczaniec

Właściciel, zarządzający: Skarb Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Babimost

Powierzchnia pod ochroną: 15,75 ha

Cel ochrony: zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i historycznych wielogatunkowego lasu liściastego o charakterze naturalnym wraz ze średniowiecznym grodziskiem.

Walory przyrodnicze rezerwatu

Fot. 5. Siedlisko przyrodnicze 9170-1 w rezerwacie przyrody „Uroczysko Grodziszcze”, Leśnictwo Bolewiny (fot. B. Iwaniuk)

Obszar rezerwatu przyrody „Uroczysko Grodziszcze” położony jest w granicach sieci Natura 2000 PLH080001 „Dolina Leniwej Obry” oraz OChK „Rynny Obrzycko-Obrzańskie”.

Drzewostany rezerwatu stanowią dobrze wykształcony ekosystem grądu środkowoeuropejskiego *Galio-Carpinetum* (siedlisko przyrodnicze 9170-1). Obfituje on w drzewa (głównie dęby szypułkowe *Quercus robur*) o wymiarach drzew pomnikowych.

Na terenie rezerwatu stwierdzono występowanie 66 gatunków roślin naczyniowych, w tym 1 gatunek mchu, 3 gatunków paprotników i 62 gatunków roślin naczyniowych.

Do ciekawszych gatunków flory rezerwatu „Uroczysko Grodziszcze” należą: czerniec gronkowy *Actaea spicata*, kokorycz pełna *Corydalis solida*, żywiec cebulkowy *Dentaria bulbifera*, przytulia Schulstesa *Galium schultesii*, przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*, listera jajowata *Listera ovata*, pszeniec leśny *Melampyrum sylvaticum* oraz pierwiosnek lekarski *Primula veris*.

Rezerwat „Uroczysko Grodziszcze” jest istotną ostoją dla zwierząt. Na terenie obiektu i w bliskim jego sąsiedztwie rozpoznano występowanie 39 gatunków ptaków (m.in. myszołów *Buteo buteo*, dzięcioł duży *Dendrocopos major*, wilga *Oriolus oriolus*, kruk *Corvus carax*), spośród których 28 gniazdowało na terenie rezerwatu. Dwa gatunki gnieźdzące się w rezerwacie wymienione są w załączniku I Dyrektywy Ptasiej: dzięcioł średni *Dendrocopos medius* oraz dzięcioł czarny *Drycopus martius*. Na terenie rezerwatu stwierdzono bytowanie 9 gatunków ssaków. Szczególną uwagę należy zwrócić na zaobserwowane gatunki bezkręgowców: biegacz złocisty *Carabus auratus*, biegacz fioletowy *Carabus violaceus* oraz trzmiel gajowy *Bombus lucorum*, które objęte są całkowitą ochroną gatunkową.

Obiektem kultury materialnej na terenie rezerwatu jest stanowisko archeologiczne, którym jest średniowieczne grodzisko z XII w. w formie kopca, otoczone fosą z fragmentami starych murów.

Na terenie rezerwatu znajduje się również historyczny napis na drzewie (buk — wiek ok. 250-270 lat) pozostawiony przez francuskiego więźnia Nazistowskiego Obozu Pracy Przymusowej Brätz — Brójce Nr 10, pracującego przy budowie autostrady.

Rys. 15. Rezerwat przyrody „Uroczysko Grodziszcze”

Identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków na obszarze rezerwatu przedstawia Tabela 6.

Tabela 6. Identyfikacja oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków na obszarze rezerwatu „Uroczysko Grodziszcze”

Zagrożenia				Sposób eliminacji lub ograniczania			
Wewnętrzne		Zewnętrzne		Zagrożenia wewnętrzne		Zagrożenia zewnętrzne	
Istniejące	Potencjalne	Istniejące	Potencjalne	Istniejące	Potencjalne	Istniejące	Potencjalne
-	Eskalacja masowego procesu zamierania jesionów, z przyczyny choroby, skutkująca zmianą postaci rezerwatu: wymarciem starodrzewu i przebudową szaty roślinnej rezerwatu.	-	-	-	Brak skutecznego sposobu likwidacji zagrożenia.	-	-
-	-	Tendencja obniżania poziomu wody powierzchniowej i gruntowej w dolinie skutkująca zmianą warunków wodnych, skutkujące obniżeniem kondycji roślin.	-	-	-	Brak możliwości przeciwdziałania zmianie warunków pogodowych (np. mniejsze opady, ciepłe zimy) i ewapotranspiracji (np. rosnąca przewaga parowania i ucieczka wody w grunt).	-
-	-	-	Zaniechanie utrzymania systemu melioracji w dolinie, skutkujące szybkim odprowadzeniem wód powierzchniowych i drenażem wód gruntowych.	-	-	-	Konserwacja urządzeń melioracji i utrzymywanie gospodarki na użytkach zielonych, uzależnionej od warunków wodnych w gruncie.

Tabela 7. Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotem ochrony obszaru PLH080001 „Dolina Leniwej Obry” w części pokrywającej się z rezerwatem „Uroczysko Grodziszcze”

Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Zagrożenia		Opis zagrożenia
	Istniejące	Potencjalne	
9170 – grąd Środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	K04.03 – zawleczone choroby		Jesion wyniosły uległ procesowi chorobowemu, o różnych symptomach, który ostatecznie manifestuje się zamieraniem całych drzew. Największe ognisko zarażonych jesionów było w południowo-wschodniej części rezerwatu. W ostatnich latach proces słabł.
		K02 - ewolucja biocenotyczna, sukcesja; I01 – obce gatunki inwazyjne	Jeśli będzie postępować wymieranie jesionu, w szczególności starodrzewu, zachwiana zostanie struktura pionowa i przestrzenna roślinności, zmieni się wiek drzewostanu, wnikać będą gatunki obce. Utrwali to, ocenę niezadowalającą stanu siedliska w rezerwacie, którego celem jest zachowanie lasu liściastego o charakterze naturalnym.

Zadania z zakresu ochrony przyrody

Rezerwat posiada plan ochrony ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 27 czerwca 2016 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Uroczysko Grodziszcze” [Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 04.07.2016 r. poz. 1406].

Obszar rezerwatu podlega ochronie ścisłej.

Działania ochronne w obszarze Natura 2000 Dolina Leniwej Obry PLH080001 w części pokrywającej się z rezerwatem, ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania przedstawia Tabela 8.

Tabela 8. Działania ochronne w obszarze Natura 2000 Dolina Leniwej Obry PLH080001 w części pokrywającej się z rezerwatem „Uroczysko Grodziszcze”

Przedmiot ochrony	Działania ochronne			
	Nr	Opis działania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
9170 – grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>)	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>			
	C1	Ocena stanu ochrony zgodnie z założeniami metodycznymi obowiązującymi w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Termin wykonania monitoringu skoordynować z datą monitoringu siedliska ujętą w planie zadań ochronnych obszaru Natura 2000.	Obszar rezerwatu z wyłączeniem rowu w północnej granicy i drogi w granicy południowowschodniej.	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim

3.1.1.2. Rezerwat przyrody „Kręcki Łęg”

Fot. 6. Rezerwat przyrody „Kręcki Łęg”, Leśnictwo Dąbrówka (fot. B. Iwaniuk)

Data uznania za rezerwat przyrody: 1987-03-10
Akt prawny obejmujący rezerwat ochroną: zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 18 lutego 1987 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody [M. P. Nr 7, poz. 54]; obwieszczenie Wojewody Lubuskiego z dnia 16 stycznia 2002 r. w sprawie ustalenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r., [Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 12 poz. 144 z dn. 17.01.2002 r.]; zarządzenie Nr 18/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia

23 lipca 2010 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Kręcki Łęg” [Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 84, z dnia 24 sierpnia 2010., poz. 1136]; zarządzenie Nr 15/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 20 maja 2013 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Kręcki Łęg” [Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 21 czerwca 2013., poz. 1530].

Rodzaj – L (leśny),

ze względu na dominujący przedmiot ochrony:

typ – PFi (fitocenotyczny), **podtyp** – zI (zbiorowisk leśnych)

ze względu na główny typ ekosystemu:

typ – EL (leśny i borowy), **podtyp** – lni (lasów nizinnych)

Położenie:

Województwo – lubuskie

Powiat – zielonogórski

Gmina – Zbąszynek

Obr. ewidencyjny – Kosieczyn – 15,97 ha (dz. nr 151/1–8,72 ha, nr 154/1–7,25 ha)

Obręb ewidencyjny – Kręcko – 49,60 ha (dz. nr 152–31,34 ha, nr 155 –18,26 ha).

Powierzchnia pod ochroną: 65,57 ha

Właściciel, zarządzający: Skarb Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Babimost

Cel ochrony: Zachowanie naturalnych zespołów łągi olszowo–jesionowego i olsu porzeczkowego z drzewami pomnikowymi, stanowisk chronionych i rzadkich gatunków roślin oraz bogatej awifauny.

Walory przyrodnicze rezerwatu

Fot. 7. Rezerwat przyrody „Kręcki Łęg”, wydzielenie 155d (fot. B. Iwaniuk)

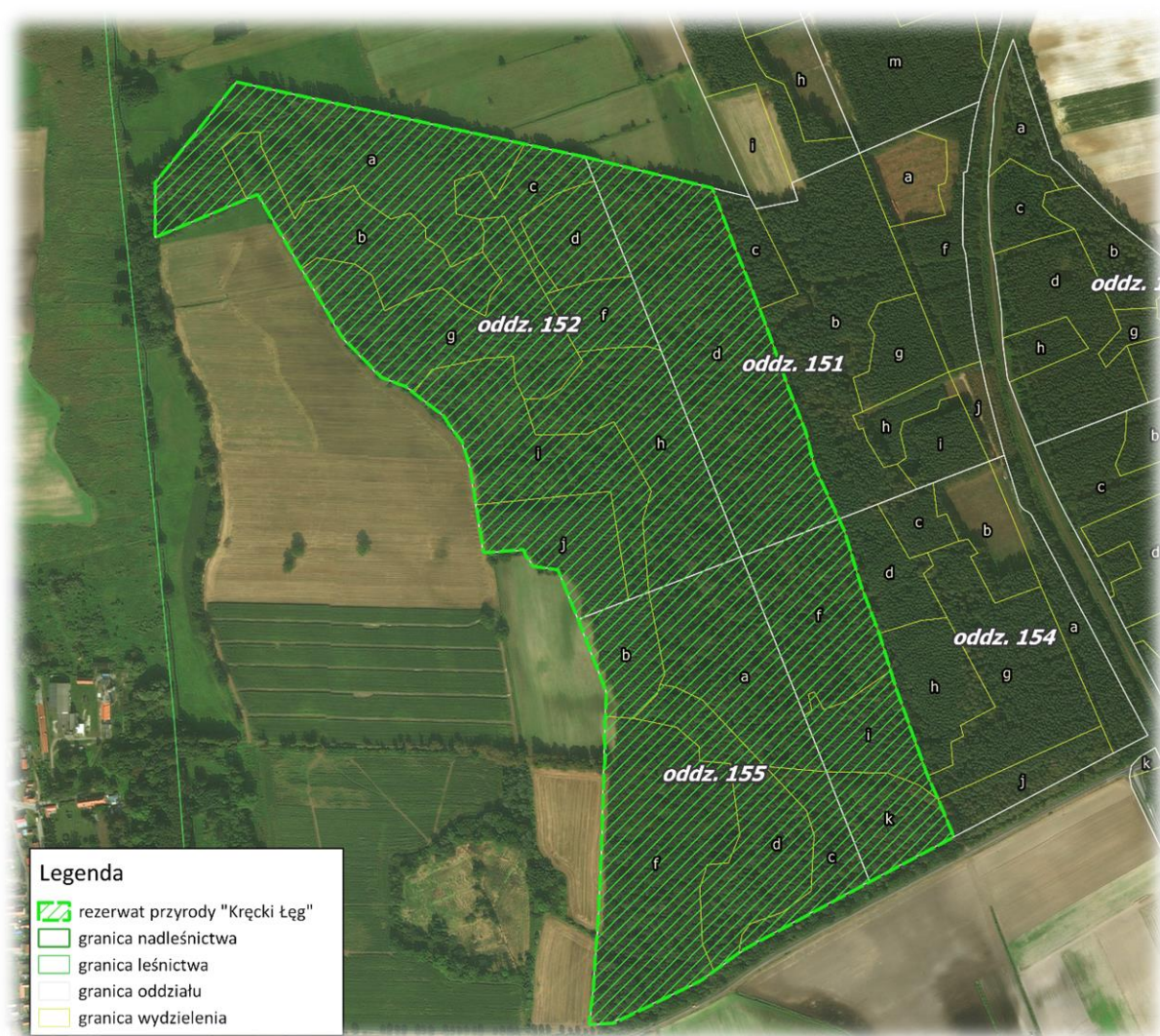
Obszar rezerwatu przyrody „Kręcki Łęg” położony jest w granicach sieci Natura 2000 PLH080001 „Dolina Leniwej Obry” oraz OChK „Rynny Obrzycko-Obrzańskie”.

Rezerwat obejmuje swoim zasięgiem następujące leśne siedliska przyrodnicze: 91E0-3 niżowy łąg jesionowo-olszowy (*Fraxino-Alnetum*), 9170-1 grąd środkowoeuropejski (*Galio-Carpinetum*) oraz, na niewielkiej powierzchni, 91F0 łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*).

Na terenie rezerwatu stwierdzono występowanie ponad 110 gatunków roślin, w tym 21 gatunków drzew, spośród których 7 występuje jako panujące. Są to: olsza czarna *Alnus glutinosa*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*, dąb szypułkowy *Quercus robur*, świerk pospolity *Picea abies*, lipa drobnolistna *Tilia cordata*, brzoza brodawkowata *Betula verrucosa* oraz grab zwyczajny *Carpinus betulus*. Pozostałe gatunki występują pojedynczo bądź sporadycznie.

Do ciekawszych gatunków flory rezerwatu „Kręcki Łęg” należą: mochwian błotny *Aulacomium palustre*, mokradłoszek kończysty *Caliergonella cuspidata*, wawrzynek wilczetyko *Daphne mezereum*, storczyk męski *Orchis maculata*, listera jajowata *Listera ovata*, bluszcz pospolity *Hedera helix*, porzeczka czarna *Ribes nigrum* oraz wiele innych.

Teren rezerwatu leży w szerokim i płaskim obniżeniu będącym dnem doliny Leniwej Obry. Rezerwat położony jest na terenie środkowej, zbudowanej z piasków rzecznych dawnych tarasów akumulacyjnych, które są skałą macierzystą dla gleb rezerwatu. Na terenie rezerwatu wyróżniono 3 typy siedliskowe lasu: las wilgotny Lw, ols Ol oraz ols jesionowy OIJ.

Rys. 16. Rezerwat przyrody „Kręcki Łęg”

Rezerwat „Kręcki Łęg” stanowi również ważną ostoję dla zwierząt. Odznacza się bogatą awifauną — w rezerwacie gniazduje 45 gatunków ptaków. Wszystkie występujące ptaki w rezerwacie, za wyjątkiem szpaka *Sturnus vulgaris*, gołębia grzywacza *Columba palumbus* oraz kaczki krzyżówki *Anas platyrhynchos*, objęte są ścisłą ochroną gatunkową. Dodatkowo, dzięcioł średni *Dendrocopos*

medius i dzięcioł czarny *Dryocopus martius* objęte są ochroną na podstawie mocy Dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków (ze zmianami).

Identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków na obszarze rezerwatu przedstawia Tabela 9.

Tabela 9. Identyfikacja oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków na obszarze rezerwatu „Kręcki Łęg”

Zagrożenia				Sposób eliminacji lub ograniczania			
Wewnętrzne		Zewnętrzne		Zagrożenia wewnętrzne		Zagrożenia zewnętrzne	
Istniejące	Potencjalne	Istniejące	Potencjalne	Istniejące	Potencjalne	Istniejące	Potencjalne
-	Eskalacja masowego procesu zamierania jesionów, z przyczyny choroby, skutkująca monotypizacją drzewostanu łęgu.	-	-	-	Brak skutecznego sposobu likwidacji zagrożenia.	-	-
-	Rozprzestrzenianie się niecierpka drobnokwiatowego <i>Impatiens parviflora</i> , od południowej granicy rezerwatu do jego wnętrza, skutkujące wielkopowierzchniową zmianą składu runa łęgów oraz wypieraniem gatunków rodzimych	-	-	-	Obecnie nie następuje kolonizacja i ekspansja niecierpka drobnokwiatowego w łęgach i olsach, jednak przyczółki tego gatunku są w otoczeniu. Brak możliwości przeciwdziałania procesowi, który jest obecnie spontaniczny, niewarunkowany działalnością człowieka.	-	-
-	-	-	Zaniechanie utrzymania systemu melioracji w dolinie, skutkujące szybkim odprowadzeniem wód powierzchniowych i drenażem wód gruntowych.	-	-	-	Konserwacja i użytkowanie urządzeń melioracji oraz utrzymywanie gospodarki na użytkach zielonych.

Tabela 10. Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotem ochrony obszaru PLH080001 „Dolina Leniwej Obry” w części pokrywającej się z rezerwatem „Kręcki Łęg”

Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Zagrożenia		Opis zagrożenia
	Istniejące	Potencjalne	
91E0* – łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albofragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe).	X - brak zagrożeń i nacisków.	-	Przy sporządzaniu projektu planu nie stwierdzono zagrożeń istniejących.
	-	K04.03 – zawleczone choroby I01 – obce gatunki inwazyjne. I012 - problematyczne gatunki rodzime.	Rozprzestrzenienie choroby jesionu, o różnych symptomach, która ostatecznie manifestuje się zamieraniem całych drzew, w konsekwencji zmianami w siedlisku przyrodniczym. Choroba jesionu może przyczynić się do polepszenia warunków wnikania inwazyjnych gatunków obcych i rodzimych (grądowych), w części łągu jesionowo-olszowego.
9170 – grąd Środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	X - brak zagrożeń i nacisków.	-	Przy sporządzaniu projektu planu nie stwierdzono zagrożeń istniejących.
		I01 – obce gatunki inwazyjne	Wnikanie niecierpka drobnokwiatowego do wnętrza siedliska z miejsc o lepszych warunkach świetlnych przy drodze, skutkujące zmianami składu runa.

Zadania z zakresu ochrony przyrody

Rezerwat posiada plan ochrony ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 19 sierpnia 2016 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Kręcki Łęg” [Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 22.08.2016 r., poz. 1704].

Obszar rezerwatu podlega ochronie ścisłej.

Działania ochronne w obszarze Natura 2000 Dolina Leniwej Obry PLH080001 w części pokrywającej się z rezerwatem, ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania przedstawia Tabela 11.

Tabela 11. Działania ochronne w obszarze Natura 2000 Dolina Leniwej Obry PLH080001 w części pokrywającej się z rezerwatem „Kręcki Łęg”

Przedmiot ochrony	Działania ochronne			
	Nr	Opis działania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
91E0* – łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albofragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinosoincanae</i> , olsy źródłiskowe)	<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>			
	C1	Ocena stanu ochrony zgodnie z założeniami metodycznymi obowiązującymi w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Termin wykonania monitoringu skoordynować z datą monitoringu siedliska ujętą w planie zadań ochronnych obszaru Natura 2000.	Obszar rezerwatu, np. wg adresów leśnych Leśnictwa Dąbrówka: 14-17-1-02-152-a-00, 14-17-1-02-152-b-00, 14-17-1-02-152-c-00, 14-17-1-02-152-d-00, 14-17-1-02-152-f-00, 14-17-1-02-152-g-00, 14-17-1-02-152-h-00, 14-17-1-02-152-i-00, 14-17-1-02-152-j-00, 14-17-1-02-151-d-00, 14-17-1-02-154-f-00, 14-17-1-02-152-i-00.	Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000.
9170 – grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	C1	Ocena stanu ochrony zgodnie z założeniami metodycznymi obowiązującymi w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Termin wykonania monitoringu skoordynować z datą monitoringu siedliska ujętą w planie zadań ochronnych obszaru Natura 2000.	Obszar rezerwatu, np. wg adresów leśnych Leśnictwa Dąbrówka: 14-17-1-02-155-f-00, 14-17-1-02-155-c-00, 14-17-1-02-154-k-00.	Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000.

3.1.1.3. Rezerwat przyrody „Laski”

Fot. 8. Rezerwat przyrody „Laski”
(fot. B. Iwaniuk)

Data uznania za rezerwat przyrody: 1977-09-01

Akt prawny obejmujący rezerwat ochroną: zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego Nr 20 z dnia 21 lipca 1977 r. [M.P. Nr 19 z 1977 r., poz. 107]; obwieszczenie Wojewody Lubuskiego z dnia 16 stycznia 2002 r. w sprawie ustalenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r., [Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 12 poz. 144 z dn. 17.01.2002 r.]; zarządzenie Nr 43/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 7 lipca 2011 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Laski” [Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 81, z dnia 26 lipca 2011 r., poz. 1575]; zarządzenie Nr 16/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 20 maja 2013 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Laski” [Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 21 czerwca 2013r., poz. 1531].

Właściciel, zarządzający: Skarb Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Babimost

Rodzaj — L (leśny)

ze względu na dominujący przedmiot ochrony:

typ – PFi (fitocenotyczny), **podtyp** – zl (zbiorowisk leśnych)

ze względu na główny typ ekosystemu:

typ – EL (leśny i borowy), **podtyp** – lni (lasów nizinnych)

Położenie:

Województwo – lubuskie

Powiat – zielonogórski

Gmina – Babimost

Obr. ewidencyjny – Podmokle Małe

Powierzchnia pod ochroną: 42, 92 ha

Cel ochrony: zachowanie lasu z udziałem drzewostanów starszych klas wieku o charakterze naturalnym.

Walory przyrodnicze rezerwatu

Fot. 9. Siedlisko przyrodnicze 9170-1 w rezerwacie przyrody „Laski”, wydzielanie 40b (fot. B. Iwaniuk)

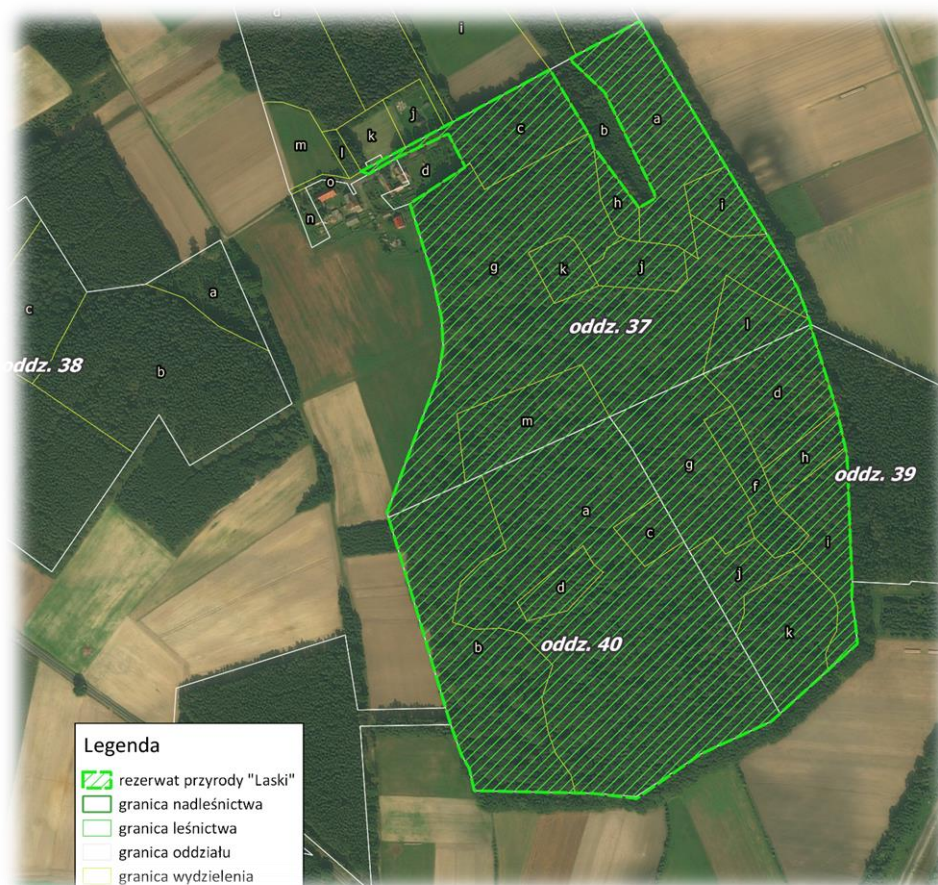
Rezerwat „Laski” położony jest w północno-wschodniej części województwa lubuskiego w tzw. Bruździe Zbąszyńskiej, która jest szerokim obniżeniem graniczącym od wschodu z Pojezierzem Wielkopolskim. Rezerwat stanowi większą część kompleksu leśnego o pow. ok. 150 ha położonego wśród pól znajdujących się blisko wsi Podmokle Małe oraz Laski.

Rezerwat obejmuje swoim zasięgiem dwa leśne siedliska przyrodnicze: 9170-1 grąd środkowoeuropejski (*Galio-Carpinetum*) oraz

91E0-3 niżowy łęg jesionowo-olszowy (*Fraxino-Alnetum*). Najcenniejsze fragmenty drzewostanu

tworzą buki i dęby osiągające wiek ok. 200 lat. Na terenie rezerwatu stwierdzono występowanie 46 gatunków ptaków. W rezerwacie występuje wiele ciekawych gatunków roślin: listera jajowata *Listera ovata*, przygiętka biała *Rhynchospora alba*, pajęcznica liliowata *Anthericum liliago*, modrzewnica zwyczajna *Andromeda polifolia*, śnieżyca wiosenna *Leucoium vernum*, bluszcz pospolity *Hedera helix*, przytulia wonna *Galium odoratum*, kokoryczka wielkokwiatowa *Polygonatum multiflorum*.

Rys. 17. Rezerwat przyrody „Laski”

Na terenie rezerwatu przyrody „Laski” nie stwierdzono występowania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych.

Zadania z zakresu ochrony przyrody

Obszar rezerwatu podlega ochronie czynnej.

Rezerwat przyrody nie posiada aktualnego planu ochrony. Dla rezerwatu przyrody „Laski” sporządzono plan ochrony rezerwatu na lata 1998-2017, jednak ze względu na zmiany przepisów m.in. ustawy o ochronie przyrody, dokument ten stracił moc prawną. Obecnie dokumentacja wymaga dostosowania do nowych wymogów prawnych i ponownego zatwierdzenia.

Rezerwat przyrody „Laski” posiada zadania ochronne ustanowione zarządzeniem Nr 21/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 27 października 2014 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Laski”. Zadania ochronne zostały ustanowione na okres 5 lat, tj. do 2019 r.

Na terenie rezerwatu przyrody ustanowione zostały zadania ochronne polegające na utrzymaniu istniejącego, właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych w granicach rezerwatu przyrody: 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*) oraz

91F0 łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*). Ochrona czynna rezerwatu ma zatem charakter ochrony czynnej zachowawczej.

3.1.2. Obszary chronionego krajobrazu

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych [art.23. pkt.1. ustawy o ochronie przyrody].

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost położone są nw. obszary chronionego krajobrazu:

- OChK „Pojezierze Sławskie, Pradolina Obry i Rynna Zbąszyńska”;
- OChK „Rynny Obrzycko-Obrzańskie”.

3.1.2.1. OChK „Pojezierze Sławskie, Pradolina Obry i Rynna Zbąszyńska”

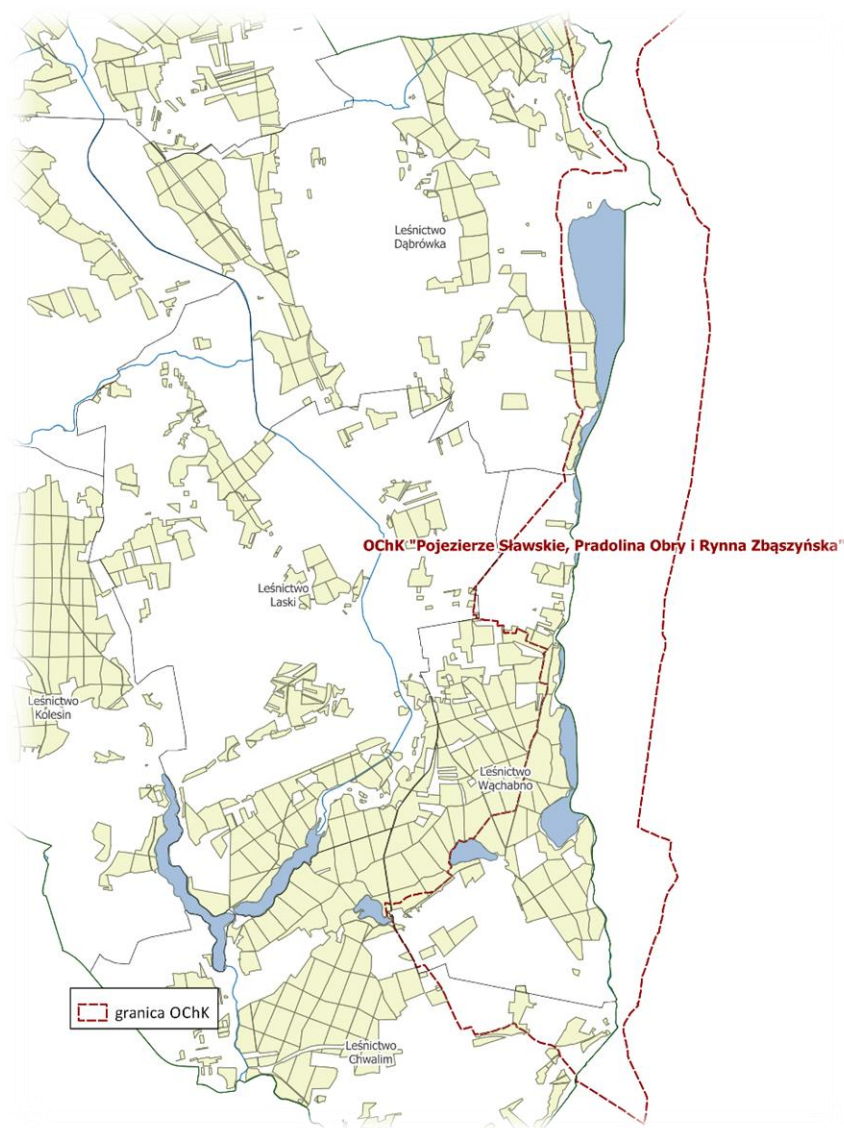
Podstawa prawna:

Uchwała Nr VII/49/85 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Zielonej Górze z dnia 21 czerwca 1985 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa zielonogórskiego [Dz. Urz. Woj. Zielonogórskiego Dz. Urz. z 1985 r. Nr 7, poz. 188]; rozporządzenie Nr 6 Wojewody Zielonogórskiego z dnia 10 lipca 1996 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu [Dziennik Urzędowy Województwa Zielonogórskiego Dz. Urz. z 1996 r. Nr 6, poz. 117]; Nr 10 Wojewody Zielonogórskiego z dnia 10 lipca 1998 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu [Dz. Urz. Woj. Zielonogórskiego Dz. Urz. z 1998 r. Nr 12, poz. 109].

OChK „Pojezierze Sławskie, Pradolina Obry i Rynna Zbąszyńska” położony jest na terenie gmin: Siedlec, Wolsztyn, Zbąszyń, Rakoniewice, na łącznej powierzchni 41 700 ha. Powierzchnia gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost, położonych w zasięgu OChK „Pojezierze Sławskie, Pradolina Obry i Rynna Zbąszyńska” wynosi 1 001,53 ha (w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa – 3 575,66 ha).

Tabela 12. Wykaz wydziałów położonych w zasięgu OChK „Pojezierze Sławskie, Pradolina Obry i Rynna Zbąszyńska”

Leśnictwo	Oddziały i pododdziały	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa	Grunty w zasięgu ter. Nadleśnictwa
		Powierzchnia [ha]	
Obręb Dąbrówka			
Dąbrówka	13c-f; 27a-i; 30p; 158p; 160a-i; 161a-d; 164a-n; 165a-l; 167c,i-n	132,88	884,82
	Obiekty liniowe:	2,66	
Razem Obręb Dąbrówka		135,54	884,82
Obręb Kargowa			
Laski	35h,i	0,52	5,01
	Obiekty liniowe:	-	
Chwalim	170d,h,i; 213a-m; 215a-m	63,08	407,23
	Obiekty liniowe:	2,79	
Wąchabno	48a-i; 49a-f; 50a-g; 51a-n; 52a-h; 53a; 59a-g,i-w; 67a-s; 106a-r; 107a-r; 134a-c; 135a-g; 136a,b; 149a,b; 150a-g; 151a-g; 152a-n; 153a-m; 154a-t; 155a-h; 156a-d; 157a-i; 158a-i; 159a-j; 160a-s; 161a-j; 162a-i; 163a-j; 164a-g; 165a-c; 166a-c; 167a-t; 168l-n,p; 169j-y; 177a-k; 178a-i	778,55	2 278,60
	Obiekty liniowe:	21,05	
Razem Obręb Kargowa		865,99	2 690,84
OGÓŁEM NADLEŚNICTWO BABIMOST		1 001,53	3 575,66

Rys. 18. OChK „Pojezierze Sławskie, Pradolina Obry i Rynna Zbąszyńska” na terenie Nadleśnictwa Babimost

Celem ochrony jest zachowanie obszarów o cechach środowiska zbliżonych do naturalnego, zbiorników wodnych oraz zapewnienie społeczeństwu warunków do wypoczynku, turystyki i regeneracji sił.

Do ciekawszych obiektów przyrodniczych na terenie omawianego Obszaru należą użytki ekologiczne: „Bagno Małe Liny” oraz „Mieśniki”. Przez Obszar przebiegają obszary Natura 2000: PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich” oraz PLB080005 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry”.

W celu zapewnienia stanu równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych Obszaru, zgodnie z treścią obowiązującego aktu prawnego, na terenie OChK „Pojezierze Sławskie, Pradolina Obry i Rynna Zbąszyńska” obowiązują następujące zasady gospodarowania:

- 1) nie lokalizować wysypisk i wylewisk odpadów na terenie chronionym;
- 2) ograniczyć wydobywanie surowców mineralnych do niezbędnego minimum, zapewniając jednocześnie zachowanie walorów krajobrazowych oraz ochronę przed szkodliwymi uciążliwościami dla środowiska przyrodniczego;
- 3) nowo budowane linie komunikacyjne wyposażać w przejścia lub przepusty dla zwierząt;

- 4) inwestycje melioracyjne, które mogą wywierać negatywnie na stan środowiska przyrodniczego uzgadniać z Wojewodą (Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska);
- 5) ograniczyć wycinanie drzew i krzewów z zadrzewień rosnących wzdłuż linii brzegowej jezior i rzek;
- 6) nie projektować budowy lub rozbudowy obiektów mogących pogorszyć stan środowiska przyrodniczego;
- 7) nie projektować obiektów budowlanych nad jeziorami i rzekami naruszających walory krajobrazowe środowiska lub uniemożliwiające ludziom oraz dziko żyjącym zwierzętom dostęp do wód, zachować możliwość przejścia i przejazdu wzdłuż wód;
- 8) napowietrzne linie kablowe oraz linie komunikacyjne i inne urządzenia liniowe wykonać w sposób zapewniający zachowanie walorów krajobrazowych oraz ochronę przed szkodliwymi uciążliwościami dla środowiska przyrodniczego;
- 9) obiekty turystyczne lokalizować na terenie istniejącego zainwestowania.

3.1.2.2. OChK „Rynny Obrzycko-Obrzańskie”

Podstawa prawna:

Rozporządzenie Nr 3 Wojewody Lubuskiego z dnia 17 lutego 2005 roku w sprawie obszarów chronionego krajobrazu [Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego Nr 9 poz. 172, ze zm.; Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z 2008 r. Nr 91 poz. 1373; Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z 2009 r. Nr 4 poz. 99]; uchwała Nr LVII/579/2010 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 25 października 2010r. zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu [Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego Nr 113 poz. 1820 z dn. 10.12.2010 r.]; uchwała Nr XVII/157/11 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 grudnia 2011 roku zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu [Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z dnia 13 stycznia 2012 r. poz. 98]; uchwała Nr XXXIII/352/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 grudnia 2012 roku zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu [Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z dnia 24 grudnia 2012 r. poz. 2867]; uchwała Nr XXXIX/457/13 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 2 lipca 2013 r. zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu [Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z dnia 9 lipca 2013 r. poz. 1728]; uchwała Nr XLV/534/14 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 24 lutego 2014 r. zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu [Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z dnia 3 marca 2014r., poz. 564]; uchwała Nr XXIII/296/16 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 12 września 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru chronionego krajobrazu o nazwie „Rynny Obrzycko-Obrzańskie” [Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z dnia 19 września 2016 r., poz. 1873].

OChK „Rynny Obrzycko-Obrzańskie” obejmuje obszar o powierzchni 23 375 ha. Położony jest w granicach gmin: Babimost, Bojadła, Kargowa, Sulechów, Trzebiechów, Szczaniec, Świebodzin, Zbąszynek, Kolsko, Nowa Sól, Międzyrzecz, Trzciel.

Celem ochrony jest zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk rynien terenowych Obry i Obrzy. Obszar chroni głównie podmokłe doliny rzeczne oraz okolice jezior i terenów bagiennych.

W zasięgu Obszaru znajdują się: rezerваты przyrody: „Kręcki Łęg” i „Uroczyisko Grodziszcze”, obszar Natura 2000 PLH080001 „Dolina Leniwej Obry” oraz użytki ekologiczne: „Bagna Kuligowskie” i „Bagno Duże Liny.

Powierzchnia gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost, położonych w zasięgu OChK „Rynny Obrzycko-Obrzańskie” wynosi 2 589,42 ha (w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa — 6 521,67 ha).

Rys. 19. OChK „Rynny Obrzycko-Obrzańskie” na terenie Nadleśnictwa Babimost

Tabela 13. Wykaz wydziałów położonych w zasięgu OChK „Rynny Obrzycko-Obrzańskie”

Leśnictwo	Oddziały i pododdziały	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa	Grunty w zasięgu ter. Nadleśnictwa
		Powierzchnia [ha]	
Obręb Dąbrówka			
Bolewiny	50c-f; 55c-g,i-k,o; 62a-l; 75a-k; 76a-g; 84b-d,g,k,l,n; 85a-h; 86a-f; 87a-l; 88a-s; 89a-k; 90a,c,d,i-o; 98b,c,g; 106c; 107d-l; 111a-g	334,72	1 113,55
	Obiekty liniowe:	6,09	
Dąbrówka	130a-j; 131a-f; 137a-c; 138a-d; 141a-p; 144a-p; 149a-j; 151b-d,g-i; 152a-j; 154b-l; 155a-f	253,01	853,01
	Obiekty liniowe:	6,92	
Razem Obręb Dąbrówka		600,74	1 966,56
Obręb Kargowa			
Laski	4a-g; 12a-h; 13a-d; 14a-j; 39a,b,l-n; 58b-m; 66a-g; 72a-n; 74b-y; 75b-p; 76b-h; 77b-g; 78a-c; 79k,l; 80j,k; 84a; 94a-m; 95a-i; 96a-f; 97a-j; 98a-c,f-o; 99c-i; 100d-g; 101k; 103a-h; 105a-j; 114a-c,j,l-r; 115a-i; 116a-k; 117a-d; 118a-d	496,38	1 470,70
	Obiekty liniowe:	15,39	
Chwałim	121a-k; 122a-i; 123a-g; 124a-j; 125a-s; 126a-j; 127a-h; 128a-j; 129a-g; 130a-l; 131a-g; 132a,x-gx; 145a-m; 146a-g; 147a-j; 148a-l; 170a-c,g,j; 172a,f,g,i; 173a-y; 174a-d,g-i; 175a-m; 176a-l; 184a-i; 185a-m; 186a-p; 187a-h; 190a-k; 191a-n;	1 282,06	2 215,21

Leśnictwo	Oddziały i pododdziały	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa	Grunty w zasięgu ter. Nadleśnictwa
		Powierzchnia [ha]	
	192a-i; 193a-j; 194a-g; 198a-m; 199a-s; 200a-m; 201a-p; 202a-m; 203a-l; 204a-o,r-t; 205a-w; 206a-m; 207a-n; 208a-x; 209a-k; 210a-g; 211a-g; 212a-j; 217i-t; 218a,c-h; 219a,c-f; 220a-c; 221j-r,t-y; 222a-k,n-p; 223a-i; 224a-g; 233a-d; 237a7m		
	Obiekty liniowe:	47,18	
Razem Obręb Kargowa		1 841,01	3 685,91
Obręb Szczaniec			
Smardzewo	1h-w; 2a,c-l; 4a-o; 5a-p; 8a-i; 12a; 14a; 15k-w	120,71	686,22
	Obiekty liniowe:	2,16	
Kolesin	68Ab-d; 69Aa,b,f,h,k; 70Aa,b,h	24,68	182,98
	Obiekty liniowe:	0,12	
Razem Obręb Szczaniec		147,67	869,20
OGÓŁEM NADLEŚNICTWO BABIMOST		2 589,42	6 521,67

Na OChK zgodnie z rozporządzeniem wprowadza się następujące zakazy:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- 3) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 4) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 5) zakaz, o którym mowa w punkcie 2, nie dotyczy przedsięwzięć służących obsłudze ruchu komunikacyjnego, turystyce oraz przedsięwzięć bezpośrednio związanych z rolnictwem i przemysłem spożywczym.

3.1.3. Obszary Natura 2000

Obszar Natura 2000 obejmuje obszar specjalnej ochrony ptaków, specjalny obszar ochrony siedlisk lub obszar mający znaczenie dla Wspólnoty,¹ utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty [art.5. pkt.2b. ustawy o ochronie przyrody].

Sieć Natura 2000 stanowi systemem obszarów chronionych, który ma zapewnić zachowanie cennych siedlisk przyrodniczych oraz trwałość flory i fauny Europy. Europejska Sieć Ekologiczna (jak inaczej nazywana jest Natura 2000) działa w sposób spójny merytorycznie i organizacyjnie na terenie wszystkich krajów członkowskich Unii Europejskiej. Sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:

- **Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO)** — obszary zidentyfikowane na podstawie kryteriów zawartych w Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia

¹ Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty obejmuje projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk, zatwierdzony przez Komisję Europejską w drodze decyzji, który w regionie biogeograficznym, do którego należy, w znaczący sposób przyczynia się do zachowania lub odtworzenia stanu właściwej ochrony siedliska przyrodniczego lub gatunku będącego przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także może znacząco przyczynić się do spójności sieci obszarów Natura 2000 i zachowania różnorodności biologicznej w obrębie danego regionu biogeograficznego; w przypadku gatunków zwierząt występujących na dużych obszarach obszarem mającym znaczenie dla Wspólnoty jest obszar w obrębie naturalnego zasięgu takich gatunków, charakteryzujący się fizycznymi lub biologicznymi czynnikami istotnymi dla ich życia lub rozmnażania [art.5. pkt. 2c. ustawy o ochronie przyrody].

30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa, zwanej w skrócie Dyrektywą Ptasią. W obszarze powołanym na mocy Dyrektywy Ptasiej przedmiot ochrony stanowią gatunki ptaków wymienione w załączniku I ww. Dyrektywy;

- **Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk (SOO)** — obszary zidentyfikowane na podstawie kryteriów zawartych w Dyrektywie Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r., zwanej w skrócie Dyrektywą Siedliskową. W obszarze powołanym na mocy Dyrektywy Siedliskowej przedmiot ochrony stanowią siedliska przyrodnicze z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej oraz populacje gatunków roślin i zwierząt nieopierzonych z załącznika II i IV ww. Dyrektyw a także ich siedliska.

Ww. Dyrektywy zostały zintegrowane z polskim prawem w ustawie o ochronie przyrody z dnia 14 kwietnia 2004 [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.] w rozporządzeniu Ministra Środowiska z 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków [Dz. U z 2011 r. nr 25 poz. 133 z póź. zm.], w rozporządzeniu Ministra Środowiska z 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 [Dz. U. z 2010 r. nr 77 poz. 510 z póź. zm.] (www.natura2000.gdos.gov.pl).

Zgodnie z wytycznymi Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze z dnia 8 stycznia 2010 r., na terenie obszarów Natura 2000, które nie posiadają zatwierdzonych planów zadań ochronnych zaleca się:

- Na terenie obszarów specjalnej ochrony ptaków:

Wykonanie cięć rębnych w okresie przed rozpoczęciem lęgów, tj. do końca lutego, a w przypadku zrębów zaplanowanych na drugie półrocze — rozpoczęcie ich po 15 października. Powierzchnia zrębu zupełnego (tj. powierzchnia zrębu bez pozostawionych kęp) nie może przekraczać 3 ha.

Równocześnie należy podjąć działania minimalizujące oddziaływanie cięć rębnych w obszarach ptasich poprzez następujące działania:

- lokalizowanie kęp na zrębach w miejscach występowania liczniejszych podszytów i podrostów oraz wokół drzew dziuplastych;
- lustrację powierzchni zrębowych pod kątem obecności dużych gniazd (bocian czarny, kania, trzmielojad itp.), a w przypadku ich lokalizacji wstrzymanie prac do momentu identyfikacji gatunku (możliwe gatunki strefowe);
- w przypadku zidentyfikowania w pobliżu zrębu obecności puchacza należy przerwać prace zrębowe i przenieść je na okres po 15 października;

W przypadku trzebieży należy planować je możliwie poza okresem najliczniejszych lęgów większości ptaków, tj. marzec — czerwiec.

- Na terenie specjalnych obszarów ochrony siedlisk:

W przypadku zrębów zlokalizowanych w drzewostanach, będących siedliskami Natura 2000, należy stosować technologie minimalizujące negatywny wpływ na runo leśne (zastosowanie ciągników nasiębiernych i maszyn wielooperacyjnych) oraz pozostawiać kępy dobrze wykształconych płatów siedlisk o powierzchni większej niż standardowe 5%. Należy również zweryfikować zaplanowane składy gatunkowe upraw na tych pozycjach pod kątem obecności gatunków obcych zarówno geograficznie (np. daglezwia), jak i ekologicznie (np. modrzew czy świerk poza zasięgiem).

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost położone są nw. obszary Natura 2000:

- PLB080005 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry”;
- PLH080001 „Dolina Leniwej Obry”;
- PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich”;
- PLH080063 „Bory Babimojskie”.

W stosunkowo niewielkiej odległości od granic Nadleśnictwa znajdują się nw. obszary Natura 2000:

- PLB080004 „Dolina Środkowej Odry” – około 6 km na południowy zachód od południowej granicy zasięgu Nadleśnictwa;
- PLH080003 „Nietoperek” – około 10 km na północny zachód od północnej granicy zasięgu Nadleśnictwa;
- PLH080028 „Krośnieńska Dolina Odry” – około 7 km na południowy zachód od południowej granicy zasięgu Nadleśnictwa;
- PLH080012 „Kargowskie Zakola Odry” – około 5 km na południe od południowej granicy zasięgu Nadleśnictwa.

Zgodnie z art. 32 ustawy o ochronie przyrody funkcjonowanie obszarów Natura 2000 nadzoruje Minister właściwy do spraw środowiska, prowadząc ewidencję danych niezbędnych do podejmowania działań w zakresie ich ochrony. Na terenie zarządzanym przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe znajdującym się na obszarze Natura 2000 zadania w zakresie ochrony przyrody wykonuje samodzielnie miejscowy nadleśniczy, zgodnie z ustaleniami planu ochrony obszaru Natura 2000 uwzględnionym w planie urządzenia lasu.

Każdy z obszarów Natura 2000 znajdujący się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost posiada opracowany Plan Zadań Ochronnych.

Zadania ochronne zapisane w Planach Zadań Ochronnych dla obszarów Natura 2000 położonych na gruntach Nadleśnictwa Babimost zaimplementowano do Projektu Planu Urządzenia Lasu.

Tabela 14 przedstawia ogólną charakterystykę obszarów Natura 2000 zlokalizowanych na terenie Nadleśnictwa Babimost.

Tabela 14. Obszary Natura 2000 na terenie Nadleśnictwa Babimost

Lp.	Obszar Natura 2000	Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony	Data powstania	Plan Zadań Ochronnych / Plan Ochrony	Powierzchnia obszaru Natura 2000	Powierzchnia obszaru Natura 2000 w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa	Powierzchnia obszaru Natura 2000 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa
					[ha]		
1.	PLB080005 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry”	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 05.09.2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie OSO Natura 2000	10-2007 (data zaklasyfikowania obszaru jako OSO)	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 28 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry PLB080005	14 793,28	1 463,67	496,74
2.	PLH080001 „Dolina Leniwej Obry”	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lutego 2017 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Leniwej Obry (PLH080001) Dz.U. z 2017r. Poz. 555	04-2004 (data zaproponowania obszaru jako OZW) 02-2008 (data zatwierdzenia obszaru jako OZW)	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Leniwej Obry PLH080001	7 137,66	3 119,85	650,35
3.	PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich”	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lutego 2017 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk obszaru Rynna Jezior Obrzańskich (PLH080002) Dz.U. z 2017r. Poz. 548	04-2004 (data zaproponowania obszaru jako OZW) 02-2008 (data zatwierdzenia obszaru jako OZW)	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rynna Jezior Obrzańskich PLH080002 Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 20 lutego 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rynna Jezior Obrzańskich PLH080002	15 305,73	1 463,67	496,74
4.	PLH080063 „Bory Babimojskie”	Nie wydano rozporządzenia	10-2009 (data zaproponowania obszaru jako OZW) 03-2011 (data zatwierdzenia obszaru jako OZW)	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 30 marca 2017 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bory Babimojskie PLH080063	619,66	619,66	533,90

OSO — obszary specjalnej ochrony

OZW — obszary mające znaczenie dla Wspólnoty

3.1.3.1. PLB080005 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry”

Fot. 10. Obszar Natura 2000 PLH080005 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry” (fot. L. Stasik)

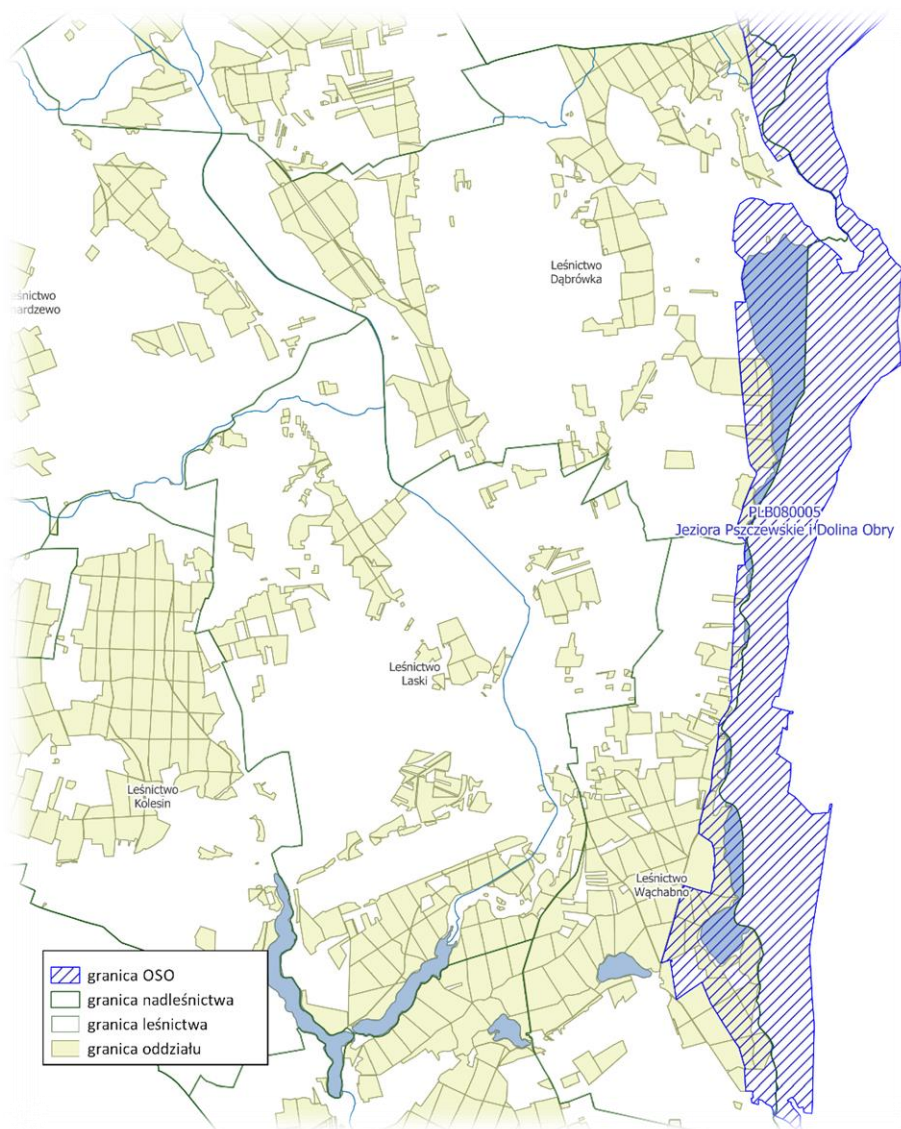
Obszar Natura 2000 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry” jest jedynym obszarem specjalnej ochrony ptaków OSO, w zasięgu gruntów Nadleśnictwa Babimost. Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 14 793,28 ha, natomiast jego zasięg obejmuje rozległe obniżenie znajdujące się na granicy Wielkopolski i Ziemi Lubuskiej. Teren zwany Bruzdą Zbąszyńską jest naturalną granicą oddzielającą od siebie Pojezierze Łagowskie od Pojezierza Poznańskiego. Krajobraz charakteryzuje się dużym udziałem wilgotnych i zalewowych siedlisk, torfowisk

oraz podmokłych łąk. Najważniejszym elementem krajobrazu jest tutaj Obra wraz z licznymi jeziorami (m.in. jezioro Zbąszyńskie), przez które przepływa. Meandrująca rzeka spowodowała wykształcenie się licznych płatów lasów łęgowych, bagien oraz szuwarów, stanowiących idealne miejsce dla przebywania awifauny.

W zasięgu obszaru Natura 2000 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry” zlokalizowane są grunty 2 Leśnictw Nadleśnictwa Babimost: Leśnictwo Dąbrówka w Obrębie Dąbrówka oraz Leśnictwo Wąchabno w Obrębie Kargowa (Tabela 15). Powierzchnia gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost, położonych w granicach przedmiotowego OSO wynosi 496,74 ha (w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa – 1 463,67 ha).

Tabela 15. Wykaz wydzieleń położonych w zasięgu OSO „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry”

Leśnictwo	Oddziały i pododdziały	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa	Grunty w zasięgu ter. Nadleśnictwa
		Powierzchnia [ha]	
Obręb Dąbrówka			
Dąbrówka	13a-f; 27a-i; 30p; 158p; 160a-i; 161a-d; 164a-n; 165a-l; 167c,i-n	135,77	781,32
	Obiekty liniowe:	2,81	
Obręb Kargowa			
Wąchabno	48a,i; 49a,b; 51h; 59a-d,i,j,m,n,r,w; 67a-s; 106a-r; 134a-c; 135a-g; 136a,b; 149a,b; 150a-g; 153a-m; 154a-t; 156a-d; 159a-j; 160a-s; 163a-j; 164a-g	348,24	682,35
	Obiekty liniowe:	9,92	
OGÓŁEM NADLEŚNICTWO BABIMOST		496,74	1 463,67

Rys. 20. OSO „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry” na terenie Nadleśnictwa Babimost

Obszar stanowi ważną ostoję w szczególności dla ochrony lęgowej i przelotnej populacji 13 gatunków ptaków, w tym 6 gatunków ujętych w załączniku I Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa, spełniających kryteria uznania ich za przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 PLB080005 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry”.

Tabela 16. Gatunki wymienione w Zał. II Dyrektywy 92/143/EEG występujące na terenie OSO „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry” oraz uznane za przedmiot ochrony na terenie obszaru (SDF 2017-02)

Kod	Nazwa	Ocena obszaru			
		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
A168	Brodzicz piskliwy <i>Actitis hypoleucos</i> populacja przelotna	D			
A229	Zimorodek <i>Alcedo atthis</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A054	Rożeniec <i>Anas acuta</i> populacja przelotna	D			
A056	Płaskonos zwyczajny <i>Anas clypeata</i> populacja przelotna	D			
A052	Cyraneczka <i>Anas crecca</i> populacja zimująca	D			

Kod	Nazwa	Ocena obszaru			
		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
A052	Cyraneczka <i>Anas crecca</i> populacja przelotna	D			
A050	Świstun <i>Anas penelope</i> populacja przelotna	D			
A053	Krzyżówka <i>Anas platyrhynchos</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A053	Krzyżówka <i>Anas platyrhynchos</i> populacja przelotna	C	C	C	C
A053	Krzyżówka <i>Anas platyrhynchos</i> populacja zimująca	D			
A055	Cyranka <i>Anas querquedula</i> populacja przelotna	D			
A055	Cyranka <i>Anas querquedula</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A051	Krakwa <i>Anas strepera</i> populacja przelotna	D			
A051	Krakwa <i>Anas strepera</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A041	Gęś białoczelna <i>Anser albifrons</i> populacja przelotna	D			
A043	Gęgawa <i>Anser anser</i> populacja przelotna	D			
A043	Gęgawa <i>Anser anser</i> populacja wydająca potomstwo	B	B	C	B
A039	Gęś zbożowa <i>Anser fabalis</i> populacja przelotna	D			
A028	Czapla siwa <i>Ardea cinerea</i> populacja zimująca	D			
A028	Czapla siwa <i>Ardea cinerea</i> populacja przelotna	D			
A028	Czapla siwa <i>Ardea cinerea</i> populacja wydająca potomstwo	C	B	C	B
A059	Głowienka <i>Aythya ferina</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A059	Głowienka <i>Aythya ferina</i> populacja przelotna	D			
A061	Czernica <i>Aythya fuligula</i> populacja zimująca	D			
A061	Czernica <i>Aythya fuligula</i> populacja przelotna	D			
A060	Pogorzałka <i>Aythya nyroca</i> populacja wydająca potomstwo	C	B	C	B
A021	Bąk <i>Botaurus stellaris</i> populacja wydająca potomstwo	C	B	C	B
A067	Gągoł <i>Bucephala clangula</i> populacja przelotna	C	C	C	C
A067	Gągoł <i>Bucephala clangula</i> populacja wydająca potomstwo	B	B	C	B
A067	Gągoł <i>Bucephala clangula</i> populacja zimująca	D			
A149	Biegus ziemny <i>Calidris alpina</i> populacja przelotna	D			
A146	Biegus mały <i>Calidris temminckii</i> populacja przelotna	D			
A224	Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A371	Dziwonia <i>Carpodacus erythrinus</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A136	Sieweczka rzeczna <i>Charadrius dubius</i> populacja przelotna	D			
A197	Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i> populacja przelotna	D			
A031	Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A030	Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i> populacja przelotna	D			
A081	Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i> populacja wydająca potomstwo	C	B	C	B
A207	Siniak <i>Columba oenas</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A113	Przepiórka <i>Coturnix coturnix</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A122	Derkacz <i>Crex crex</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A038	Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i> populacja przelotna	D			
A036	Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i> populacja przelotna	D			
A036	Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i> populacja zimująca	D			
A036	Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A238	Dzięcioł średni <i>Dryocopus medius</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A236	Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i> populacja osiadła	D			
A027	Czapla biała <i>Egretta alba</i> populacja zimująca	D			
A027	Czapla biała <i>Egretta alba</i> populacja przelotna	D			
A125	Łyska <i>Fulica atra</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A125	Łyska <i>Fulica atra</i> populacja przelotna	C	C	C	C

Kod	Nazwa	Ocena obszaru			
		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
A125	Łyska <i>Fulica atra</i> populacja zimująca	D			
A153	Bekas kszyc <i>Gallinago gallinago</i> populacja przelotna	D			
A123	Kokoszka <i>Gallinula chloropus</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A123	Kokoszka <i>Gallinula chloropus</i> populacja przelotna	D			
A002	Nur czarnoszyi <i>Gavia arctica</i> populacja przelotna	D			
A001	Nur rdzawoszyi <i>Gavia stellata</i> populacja przelotna	D			
A127	Żuraw <i>Grus grus</i> populacja przelotna	D			
A127	Żuraw <i>Grus grus</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A075	Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A022	Bączek <i>Ixobrychus minutus</i> populacja wydająca potomstwo	C	B	C	B
A338	Gąsiorek <i>Lanius collurio</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A184	Mewa srebrzysta <i>Larus argentatus</i> populacja przelotna	D			
A459	Mewa białogłowa <i>Larus cachinnans</i> populacja przelotna	D			
A182	Mewa siwa <i>Larus canus</i> populacja przelotna	D			
A183	Mewa żółtonoga <i>Larus fuscus</i> populacja przelotna	D			
A179	Śmieszka <i>Larus ridibundus</i> populacja zimująca	D			
A179	Śmieszka <i>Larus ridibundus</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A179	Śmieszka <i>Larus ridibundus</i> populacja przelotna	D			
A292	Brzęczka <i>Locustella luscinioides</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A290	Świerszczak <i>Locustella naevia</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A246	Lerka <i>Lullula arborea</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A270	Słowiak szary <i>Luscinia luscinia</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A066	Uhla <i>Melanitta fusca</i> populacja zimująca	D			
A068	Bielaczek <i>Mergus albellus</i> populacja przelotna	D			
A070	Nurogęś <i>Mergus merganser</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A070	Nurogęś <i>Mergus merganser</i> populacja przelotna	D			
A070	Nurogęś <i>Mergus merganser</i> populacja zimująca	D			
A073	Kania czarna <i>Milvus migrans</i> populacja wydająca potomstwo	C	B	C	B
A074	Kania ruda <i>Milvus milvus</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A058	Hełmiatka <i>Netta rufina</i> populacja przelotna	D			
A160	Kulik wielki <i>Numenius arquata</i> populacja przelotna	D			
A094	Rybołów <i>Pandion haliaetus</i> populacja przelotna	D			
A094	Rybołów <i>Pandion haliaetus</i> populacja wydająca potomstwo	B	B	C	B
A072	Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A391	Kormoran czarny <i>Phalacrocorax carbo sinensis</i> populacja wydająca potomstwo	C	B	C	B
A391	Kormoran czarny <i>Phalacrocorax carbo sinensis</i> populacja przelotna	D			
A151	Batalion <i>Philomachus pugnax</i> populacja przelotna	D			
A141	Siewnica <i>Pluvialis squatarola</i> populacja przelotna	D			
A005	Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i> populacja przelotna	C	C	C	C
A005	Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i> populacja wydająca potomstwo	C	B	C	B
A005	Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i> populacja zimująca	D			
A119	Kropiatka <i>Porzana porzana</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A118	Wodnik <i>Rallus aquaticus</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A336	Remiz <i>Remiz pendulinus</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A193	Rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i> populacja przelotna	D			
A307	Jarzębatka <i>Sylvia nisoria</i> populacja wydająca potomstwo	D			

Kod	Nazwa	Ocena obszaru			
		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
A004	Perkozek <i>Tachybaptus ruficollis</i> populacja zimująca	D			
A004	Perkozek <i>Tachybaptus ruficollis</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A161	Brodziec śniady <i>Tringa erythropus</i> populacja przelotna	D			
A166	Łęczak <i>Tringa glareola</i> populacja przelotna	D			
A164	Kwokacz <i>Tringa nebularia</i> populacja przelotna	D			
A165	Samotnik <i>Tringa ochropus</i> populacja przelotna	D			
A165	Samotnik <i>Tringa ochropus</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A232	Dudek <i>Upupa epops</i> populacja wydająca potomstwo	D			
A142	Czajka zwyczajna <i>Vanellus vanellus</i> populacja przelotna	D			

*) pogrubioną czcionką zaznaczono przedmioty ochrony zlokalizowane na gruntach Nadleśnictwa Babimost

**) gatunki oznaczone w SDF jako D nie są przedmiotem ochrony danego obszaru Natura 2000, a dane ich dotyczące stanowią wartość informacyjną

Plan Zadań Ochronnych

Obszar Natura 2000 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry” posiada opracowany Plan Zadań Ochronnych, który został sporządzony zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 [Dz. U. Nr 34, poz. 186 z późn. zm.].

Został zatwierdzony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 28 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry PLB080005.

Identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony obszaru, określenie warunków utrzymania właściwego stanu ochrony ww. oraz określenie działań ochronnych i sposobów monitoringu realizacji działań i ich skutków przedstawiają Tabele 17 i 18.

Tabela 17. Zestawienie przedmiotów ochrony obszaru PLB080005 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry” (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 28 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry PLB080005; SDF 2017-02)

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony		Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony	
OBZAR SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW PLB080005 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry”							
1.	A005	Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i> populacja lęgowa	U2	Podana lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Utrzymanie powierzchni zajętej przez szuwary, zwłaszcza trzcinowe, na stawach i innych zbiornikach wodnych.	Brak	Brak
2.	A005	Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i> populacja przelotna	U1	Podana lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Utrzymanie powierzchni zajętej przez szuwary, zwłaszcza trzcinowe, na stawach i innych zbiornikach wodnych.	Brak	Brak
3.	A021	Bąk <i>Botaurus stellaris</i>	U1	Podana lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Przeciwdziałanie nielegalnej zabudowie obrzeży zbiorników wodnych i linii brzegowej	Brak	Brak
4.	A022	Bączek <i>Ixobrychus minutus</i>	XX	Podana lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Przeciwdziałanie zmianom reżimu hydrologicznego rzek; utrzymanie powierzchni zajętej przez szuwary, zwłaszcza trzcinowe, na stawach i innych zbiornikach wodnych.	Brak	Brak
5.	A028	Czapla siwa <i>Ardea cinerea</i>	U1	Podana lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Przeciwdziałanie przekształceniom i osuszaniu siedlisk podmokłych, śródlęśnych i przyłęśnych zbiorników oraz cieków wodnych.	Niszczenie gniazd w koloniach lęgowych.	Obejmowanie w formie użytków ekologicznych kolonii lęgowych.
6.	A043	Gęgawa <i>Anser anser</i>	FV	Podana lokalizacja nie	Utrzymanie istniejącego reżimu wodnego, utrzymanie areалу trzcinowisk na stawach i	Brak	Brak

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony		Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony	
OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW PLB080005 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obrzy”							
			obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	jeziorach; przeciwdziałanie przekształceniom i osuszaniu siedlisk wilgotnych, redukcja drapieżników (m.in.: norki amerykańskiej, lisa, jenota).			
7.	A053	Krzyżówka <i>Anas platyrhynchos</i>	XX	Podana lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Utrzymanie istniejącego reżimu wodnego	Brak	Brak
8.	A060	Podgorzałka <i>Aythya nyroca</i>	XX	Podana lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Przeciwdziałanie zmianom reżimu hydrologicznego rzek.	Brak	Brak
9.	A067	Gągoł <i>Bucephala clangula</i> populacja lęgowa	U2	Podana lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Poprawa stanu czystości wód; zwiększenie podaży miejsc lęgów poprzez niepomniejszanie udziału procentowego starodrzewu	Brak	Kontrola drzew przed wycięciem pod kątem występowania dziupli, pozostawianie drzew dziuplastych
10.	A067	Gągoł <i>Bucephala clangula</i> populacja przelotna	U1	Podana lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Poprawa stanu czystości wód; zwiększenie podaży miejsc lęgów poprzez niepomniejszanie udziału procentowego starodrzewu	Brak	Kontrola drzew przed wycięciem pod kątem występowania dziupli, pozostawianie drzew dziuplastych
11.	A073	Kania czarna <i>Milvus migrans</i>	U1	Podana lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Niepomniejszanie udziału procentowego starodrzewu oraz zapewnienie niewielkiej penetracji potencjalnych i rzeczywistych miejsc lęgów.	Zmniejszanie się powierzchni żerowisk w wyniku zalesiania łąk i terenów podmokłych; niedobór miejsc lęgowych w wyniku wycinki lasów, zadrzewień spełniających jednocześnie warunek odp. wieku i bezpieczeństwa oraz dostępności żerowisk przez cały sezon.	Obserwowanie arealu występowania, zlokalizowanie gniazda i objęcie go ochroną strefową.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony		Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony	
OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW PLB080005 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obrzy”							
12.	A081	Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	U1	Informacja o stwierdzeniu rewiru łęgowego w Nadleśnictwie Babimost, bez znanej lokalizacji gniazda	Przeciwdziałanie nielegalnej zabudowie obrzeży zbiorników wodnych i linii brzegowej oraz przekształceniom i osuszaniu siedlisk wilgotnych.	Utrata siedlisk w wyniku zalesiania terenów otwartych.	Nie zmieniać istniejących form użytkowania gruntu w miejscach gniazdowania i żerowania błotniaka.
13.	A094	Rybołów <i>Pandion haliaetus</i>	XX	Platformy dla rybołowa na gruntach Nadleśnictwa Babimost	Przeciwdziałanie eutrofizacji wód. Pozostawianie starych drzew (sosna w wieku powyżej 150 lat).	Prowadzenie prac leśnych w pobliżu gniazd w sezonie lęgowym. Niedostatek dogodnych miejsc lęgowych, szczególnie sosen w wieku ponad 150 lat.	Pozostawianie grup drzew na zrębach. Pozostawianie przestoi w drzewostanie, głównie pojedynczych sosen o parasolowatych koronach, w wieku ponad 150 lat. Budowa platform lęgowych. Przeciwdziałanie eutrofizacji jezior. Tworzenie stref ochrony.
14.	A125	Łyska <i>Fulica atra</i>	XX	Podana lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Utrzymanie istniejącego reżimu wodnego	Brak	Brak
15.	A391	Kormoran czarny <i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>	U1	Podana lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Odtworzenie stanu czystowodnego jezior.	Brak	Brak

Stan ochrony: FV — właściwy; U1 — niezadowolający; U2 — zły; XX — brak danych

Tabela 18. Zadania ochronne dla obszaru PLB080005 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry” na gruntach Nadleśnictwa Babimost (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 28 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry PLB080005; SDF 2017-02)

Lp.	Przedmiot ochrony*	Lokalizacja na terenie Nadleśnictwa	Identyfikacja zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony		Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania i podmiotem odpowiedzialnym		
			Istniejące	Potencjalne		Opis działania	Miejsce realizacji	Podmiot odpowiedzialny
1.	A081 Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	Informacja o stwierdzeniu rewiru lęgowego w Nadleśnictwie Babimost, bez znanej lokalizacji gniazda	-	G01 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku, rekreacji, uprawiane w plenerze J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska C03.03 Produkcja energii wiatrowej G05.11 Śmierć lub uraz w wyniku kolizji	Utrzymanie istniejącego, właściwego stanu ochrony gatunku w obszarze	-		
2.	A094 Rybołów <i>Pandion haliaetus</i>	Platformy dla rybołowa 05-67 -a 05-153 -h	J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska G01 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku, rekreacji, uprawiane w plenerze G01.03 Pojazdy zmotoryzowane	C03.03 Produkcja energii wiatrowej G05.11 Śmierć lub uraz w wyniku kolizji F03.02.03 Chwywanie, trucie, kłusownictwo	Przywrócenie właściwego stanu ochrony gatunku poprzez zwiększenie ilości dogodnych miejsc gniazdowania w obszarze oraz zapewnienie bezpieczeństwa (spokoju) ptakom w obszarach ich siedlisk, przed antropopresją	<i>Działania związane z utrzymanie lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
						B1. W drzewostanach użytkowanych rębniami zupełnymi, pozostawiać drzewostan w formie grup i/lub kęp zajmujących co najmniej 5% powierzchni drzewostanu, do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonymi warstwami dolnymi. W miarę możliwości łączyć pozostawiane grupy i/lub kępy w sąsiednich wydzieleniach leśnych. Działanie ciągłe, realizowane w okresie obowiązywania PZO	Drzewostany Nadleśnictwa Babimost w granicach obszaru	Nadleśnictwo Babimost
						B2. Wyłączyć z użytkowania rębne, rębniami zupełnymi i gniazdowymi drzewostany bezpośrednio graniczące z jeziorami oraz zbiornikami przeznaczonymi do chowu i hodowli ryb, w pasie o szerokości od jednej do dwóch wysokości drzewostanu lub pozostawić całe wydzielenie leśne.	Drzewostany Nadleśnictwa Babimost w granicach obszaru	Nadleśnictwo Babimost

Lp.	Przedmiot ochrony*	Lokalizacja na terenie Nadleśnictwa	Identyfikacja zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony		Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania i podmiotem odpowiedzialnym		
			Istniejące	Potencjalne		Opis działania	Miejsce realizacji	Podmiot odpowiedzialny
						Działanie ciągłe, realizowane w okresie obowiązywania PZO.		
						B3. Przed przystąpieniem do użytkowania rębnych drzewostanów, należy dokonać kontroli drzew planowanych do usunięcia, pod kątem ustalenia występowania w nich dziupli. W sytuacji stwierdzenia dziupli należy pozostawić wskazane drzewa na powierzchniach zrębowych. Działanie ciągłe, realizowane w okresie obowiązywania PZO	Drzewostany Nadleśnictwa Babimost w granicach obszaru	Nadleśnictwo Babimost
						B4. Na wskazanych w obszarze wdrażania powierzchniach, należy realizować działania zmierzające do ograniczenia presji antropogenicznej na siedliska gatunków ptaków, będących przedmiotami ochrony obszaru poprzez: nie udostępnianie dróg leśnych dla publicznego ruchu kołowego (w razie potrzeby ustawienie szlabanów i/lub znaków zakazu), nieorganizowanie i nie zezwalanie na organizację obozów i innych imprez masowych, nielokalizowanie parkingów, miejsc postoju oraz infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej. Powyższe ograniczenia nie dotyczą ruchu pieszego oraz dostępności lasu na zasadach ogólnych.	Nadleśnictwo Babimost: 02-160-a-00 02-160-b-00 02-160-c-00 02-160-d-00 02-160-f-00 02-160-g-00 02-160-h-00 02-160-i-00 02-161-a-00 02-161-b-00 02-161-c-00 02-161-d-00 02-164-a-00 02-164-b-00 02-164-c-00 02-164-d-00 02-164-f-00 02-164-g-00 02-164-h-00 02-164-i-00 02-164-j-00 02-164-k-00 02-164-l-00 02-164-m-00 05-106-a-00 05-106-b-00 05-106-c-00 05-106-d-00 05-106-f-00	Nadleśnictwo Babimost

Lp.	Przedmiot ochrony*	Lokalizacja na terenie Nadleśnictwa	Identyfikacja zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony		Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania i podmiotem odpowiedzialnym		
			Istniejące	Potencjalne		Opis działania	Miejsce realizacji	Podmiot odpowiedzialny
							05-106-g-00 05-106-h-00 05-106-i-00 05-106-j-00 05-106-k-00 05-106-l-00 05-106-m-00 05-106-n-00 05-106-o-00 05-106-p-00 05-59-b-00 05-59-c-00 05-59-d-00 05-59-i-00 05-59-j-00 05-59-m-00 05-59-n-00 05-59-p-00 05-59-r-00 05-67-a-00 05-67-b-00 05-67-c-00 05-67-d-00 05-67-f-00 05-67-g-00 05-67-h-00 05-67-i-00 05-67-j-00 05-67-k-00 05-67-l-00 05-67-m-00 05-67-n-00 05-67-o-00 05-67-p-00	

*Kody zagrożeń podano zgodnie z Instrukcją wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000 wersja 2012.1 opracowaną przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska

**W Tabeli 18 zestawiono zadania ochronne, za których realizację odpowiada Nadleśnictwo Babimost

Miejsce realizacji działań ochronnych wg PZO i odpowiadające im adresy leśne wg PUL (aktualne adresy leśne wg PUL podano w nawiasach)

02-160-a-00-(02-160-a); 02-160-b-00-(02-160-b); 02-160-c-00-(02-160-c); 02-160-d-00-(02-160-d); 02-160-f-00-(02-160-f); 02-160-g-00-(02-160-g); 02-160-h-00-(02-160-h); 02-160-i-00-(02-160-i); 02-161-a-00-(02-161-a); 02-161-b-00-(02-161-b); 02-161-c-00-(02-161-c); 02-161-d-00-(02-161-d); 02-164-a-00-(02-164-a); 02-164-b-00-(02-164-b); 02-164-c-00-(02-164-d); 02-164-d-00-(02-164-f); 02-164-f-00-(02-164-c); 02-164-g-00-(02-164-g,h); 02-164-h-00-(02-164-i); 02-164-i-00-(02-164-j); 02-164-j-00-(02-164-k); 02-164-k-00-(02-164-l); 02-164-l-00-(02-164-m); 02-164-m-00-(02-164-n); 05-106-a-00-(05-106-a); 05-106-b-00-(05-106-b); 05-106-c-00-(05-106-c); 05-106-d-00-(05-106-d); 05-106-f-00-(05-106-f); 05-106-g-00-(05-106-g); 05-106-h-00-(05-106-h); 05-106-i-00-(05-106-i); 05-106-j-00-(05-106-j); 05-106-k-00-(05-106-k); 05-106-l-00-(05-106-l); 05-106-m-00-(05-106-m); 05-106-n-00-(05-106-n); 05-106-o-00-(05-106-o); 05-106-p-00-(05-106-p,r); 05-59-b-00-(05-59-b); 05-59-c-00-(05-59-c); 05-59-d-00-(05-59-d); 05-59-i-00-(05-59-i); 05-59-j-00-(05-59-j); 05-59-m-00-(05-59-m); 05-59-n-00-(05-59-n); 05-59-p-00-(05-59-r); 05-59-r-00-(05-59-w); 05-67-a-00-(05-67-a); 05-67-b-00-(05-67-b); 05-67-c-00-(05-67-c); 05-67-d-00-(05-67-d); 05-67-f-00-(05-67-f); 05-67-g-00-(05-67-g); 05-67-h-00-(05-67-h,i); 05-67-i-00-(05-67-j); 05-67-j-00-(05-67-k); 05-67-k-00-(05-67-l); 05-67-l-00-(05-67-m); 05-67-m-00-(05-67-o); 05-67-n-00-(05-67-n); 05-67-o-00-(05-67-p,r); 0567-p-00-(05-67-s)

3.1.3.2. PLH080001 „Dolina Leniwej Obry”

Fot. 11. Obszar Natura 2000 PLH080001 „Dolina Leniwej Obry” (fot. B. Iwaniuk)

Obszar Natura 2000 „Dolina Leniwej Obry” obejmuje swoim zasięgiem obniżenie terenu, przez który przepływa rzeka Obra. Obszar złożony jest z dwóch części, położonych pomiędzy miejscowościami Babimost na południu oraz Międzyrzecz na północy. W zasięgu Nadleśnictwa Babimost południowy fragment obejmuje północną część jeziora Wojnowskiego Wschodniego oraz około 4,5 - kilometrowy fragment wypływającej z niego Obry. Północny fragment znajduje się pomiędzy miejscowością Babimost a północną granicą zasięgu Nadleśnictwa, obejmując około

13- kilometrowy odcinek Obry.

Ostoja ma charakter rozległej doliny, dookoła wolno płynącej rzeki. Krajobraz stanowi mozaikę ekstensywnie użytkowanych łąk, pastwisk oraz lasów i zarośli o zalewowym charakterze. Ukształtowanie terenu posiada bardzo duże zróżnicowanie, charakterystyczne dla krajobrazu polodowcowego.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost zasięg obszaru Natura 2000 „Dolina Leniwej Obry” pokrywa się z zasięgiem Obszaru Chronionego Krajobrazu OChK „Rynny Obrzycko-Obrzańskie”. W zasięgu obszaru znajdują się również dwa rezerваты przyrody: „Uroczysko Grodziszczce” oraz „Kręcki Łęg”.

Według krajowej sieci ekologicznej ECONET-Polska obszar Natura 2000 „Dolina Leniwej Obry” pokrywa się w całości z Korytarzem Południowo-Centralnym (KPdC) „Lasy Wielkopolskie — Bory Zielonogórskie”.

Ostoja w szczególności stanowi ważny fragment dla ochrony jedynej w kraju populacji kaldezji dziewięciornikowatej *Caldesia parnassifolia* występującej w obszarze na stanowisku naturalnym, a także bardzo cennych siedlisk lasów łęgowych i grądowych, ziołorośli nadrzecznych oraz łąk trzęślicowych, w tym także rzadkich i zagrożonych populacji gatunków zwierząt, takich jak: czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*, piskorz *Misgurnus fossilis* oraz kumak nizinny *Bombina bombina* i wydra *Lutra lutra*.

Łącznie na terenie obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty PLH080001 „Dolina Leniwej Obry”, (SDF, 2017) stwierdzono 13 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, a także 1 gatunek rośliny oraz 5 gatunków zwierząt wymienionych w załączniku II ww. dyrektywy. 12 typów siedlisk przyrodniczych (spośród których na gruntach Nadleśnictwa Babimost stwierdzono 7 typów) oraz wszystkie zidentyfikowane gatunki roślin i zwierząt spełniają kryteria uznania ich za przedmioty ochrony obszaru o znaczeniu Wspólnotowym PLH080001 „Dolina Leniwej Obry”.

Wykaz siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru Natura 2000 „Dolina Leniwej Obry” oraz stanowiących przedmiot ochrony na terenie SOO przedstawia Tabela 19.

Tabela 19. Siedliska przyrodnicze występujące na terenie SOO „Dolina Leniwej Obry” oraz uznane za przedmiot ochrony na terenie obszaru (SDF 2017-02)

Kod	Nazwa	Ocena obszaru**				
		Pokrycie [ha]	Populacja	Stanożachowania	Izolacja	Ocena ogólna
2330	Wydmny śródlądowe z murawami napiaskowymi (<i>Corynephorus, Agrostis</i>)	0,00	D			
3150	Starorzeczca i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion, Potamion</i>	206,99	B	C	B	B
6410	Zmienneowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	23,26	A	C	B	B
6430	Ziołorośla górskie (<i>Adenostylion alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	63,59	A	C	A	A
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	185,19	A	C	B	B
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)	0,70	C	C	C	C
9110	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagetum</i>)	22,03	B	C	B	C
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>)	72,16	B	C	B	B
9190	Kwaśne dąbrowy (<i>Quercion robori-petraeae</i>)	7,14	B	C	B	C
91D0 ¹	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzożowo-sosnowe bagienne lasy borealne	2,68	C	C	C	C
91E0¹	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródliskowe	553,06	B	B	B	B
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (<i>Ficario-Ulmetum</i>)	57,30	B	C	B	B
91T0	Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i>) i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	1,60	C	C	C	C

*) pogrubioną czcionką zaznaczono przedmioty ochrony zlokalizowane na gruntach Nadleśnictwa Babimost

**) siedliska i gatunki oznaczone w SDF jako D nie są przedmiotem ochrony danego obszaru Natura 2000, a dane ich dotyczące stanowią wartość informacyjną

1) siedlisko przyrodnicze o znaczeniu priorytetowym

2) w trakcie procedury skreślenia z listy przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000

Wykaz gatunków wymienionych w Zał. II Dyrektywy Siedliskowej występujących na terenie obszaru Natura 2000 „Dolina Leniwej Obry” oraz stanowiących przedmiot ochrony na terenie SOO przedstawia Tabela 20. Należy mieć na uwadze, że lista siedlisk przyrodniczych oraz gatunków przedstawionych w Tabeli 19 i 20 dotyczy całego obszaru.

Tabela 20. Gatunki wymienione w Zał. II Dyrektywy Siedliskowej występujące na terenie SOO „Dolina Leniwej Obry” oraz uznane za przedmiot ochrony na terenie obszaru (SDF 2017-02)

Kod	Nazwa	Ocena obszaru**			
		Populacja	Stanożachowania	Izolacja	Ocena ogólna
ROŚLINY					
1832 ²	Kaldejza dziewięciornikowata <i>Caldesia parnassifolia</i>	A	A	A	A
BEZKRĘGOWCE					
1060 ²	Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	C	B	C	C
RYBY					
1145 ²	Piskorz <i>Misgurnus fossilis</i>	C	B	C	C
PŁAZY					
1188 ²	Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	C	B	C	C
SSAKI					
1337²	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	C	A	C	B
1355 ²	Wyda <i>Lutra lutra</i>	C	A	C	B

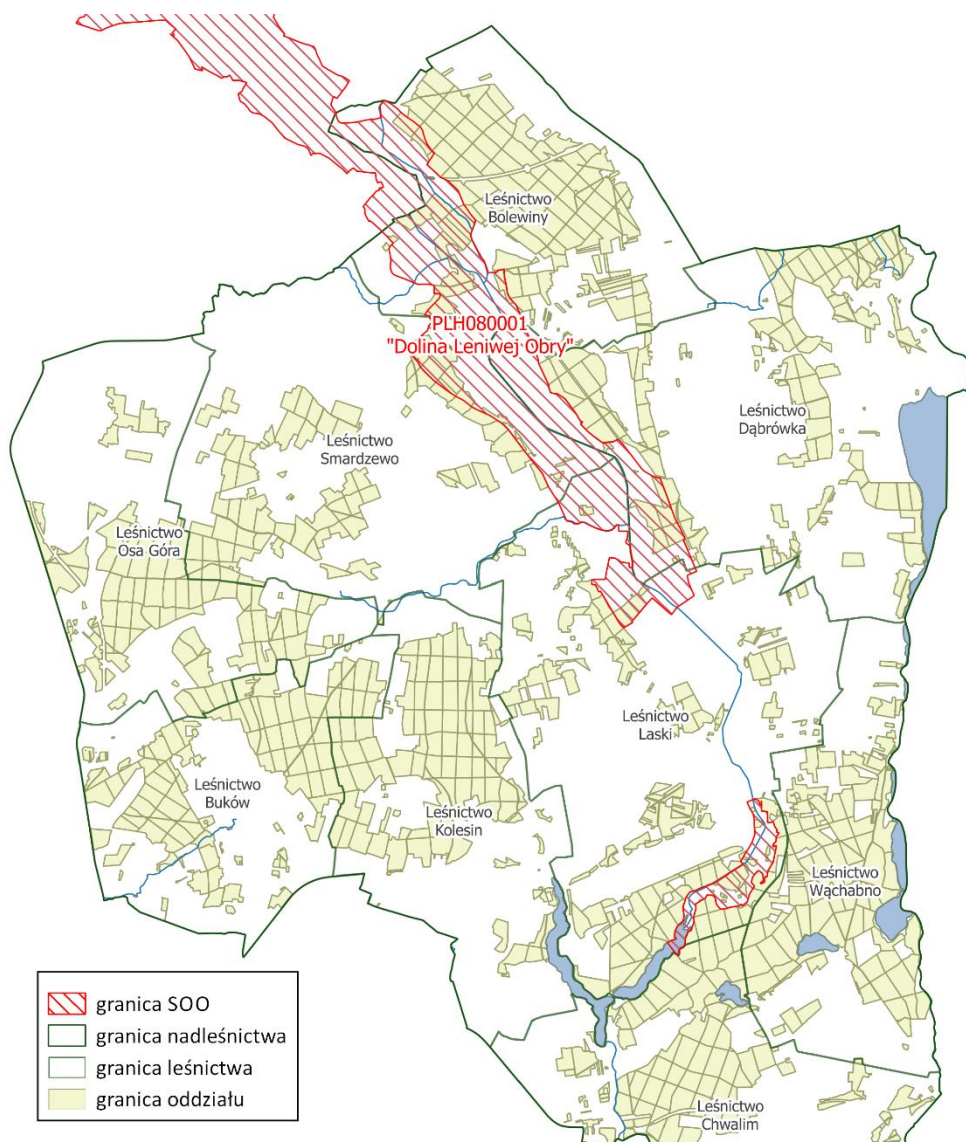
*) pogrubioną czcionką zaznaczono przedmioty ochrony zlokalizowane na gruntach Nadleśnictwa Babimost

**) siedliska i gatunki oznaczone w SDF jako D nie są przedmiotem ochrony danego obszaru Natura 2000, a dane ich dotyczące stanowią wartość informacyjną

1) gatunek o znaczeniu priorytetowym

2) gatunek wymagający ochrony w formie wyznaczenia obszaru Natura 2000

3) w trakcie procedury skreślenia z listy przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000

Rys. 21. SOO „Dolina Leniwej Obry” na terenie Nadleśnictwa Babimost

W zasięgu obszaru Natura 2000 „Dolina Leniwej Obry” zlokalizowane są grunty 4 Leśnictwa Nadleśnictwa Babimost: Bolewiny oraz Dąbrówka w Obrębie Dąbrówka, Laski w Obrębie Kargowa oraz Smardzewo w Obrębie Szczaniec (Tabela 21). Powierzchnia gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost, położonych w granicach przedmiotowego SOO wynosi 650,35 ha (w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa — 3 119,85 ha).

Tabela 21. Wykaz wydzieleń położonych w zasięgu SOO „Dolina Leniwej Obry”

Leśnictwo	Oddziały i pododdziały	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa	Grunty w zasięgu ter. Nadleśnictwa
		Powierzchnia [ha]	
Obręb Dąbrówka			
Bolewiny	50c-f; 55c-g,i-k; 55o; 62a,b; 75a-k; 76a-g; 84b-d,g,k,l,n; 85a-h; 86a-f; 87a-l; 88a-s; 89a-k; 90a,c,d,i-o; 111a-g	280,95	961,88
	Obiekty liniowe:	5,83	
Dąbrówka	144k-p; 149a-j; 151b-d,g-i; 152a-j; 154a-l; 155a-f	109,14	692,10
	Obiekty liniowe:	3,26	

Leśnictwo	Oddziały i pododdziały	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa	Grunty w zasięgu ter. Nadleśnictwa
		Powierzchnia [ha]	
Razem Obręb Dąbrówka		399,18	1 653,98
Obręb Kargowa			
Laski	4a-g; 12a-h; 13a-d; 14a-j; 58j-m; 72i-k; 74b-f,i-y; 75i-p; 76h; 95a,f-i; 96a	96,53	744,51
	Obiekty liniowe:	2,11	
Razem Obręb Kargowa		98,64	744,51
Obręb Szczaniec			
Smardzewo	1h-w; 2a-d,g-l; 4a-o; 5a-p; 8a-i; 9a-c,k; 10a,b,g,h; 11a,h-l; 12a; 14a; 15k-w	148,67	721,36
	Obiekty liniowe:	3,86	
Razem Obręb Szczaniec		152,53	721,36
OGÓŁEM NADLEŚNICTWO BABIMOST		650,35	3 119,85

Plan Zadań Ochronnych

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH080001 „Dolina Leniwej Obry” został sporządzony zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 [Dz. U. Nr 34, poz. 186 z późn. zm.].

Został zatwierdzony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Leniwej Obry PLH080001.

Planując gospodarkę leśną na terenie Nadleśnictwa Babimost uwzględniono zapisy zawarte w Planie zadań ochronnych obszaru Natura 2000 „Dolina Leniwej Obry” dotyczące zachowania właściwego stanu ochrony wyróżnionych na gruntach Nadleśnictwa przedmiotów ochrony.

Identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony obszaru, określenie warunków utrzymania właściwego stanu ochrony ww. oraz określenie działań ochronnych i sposobów monitoringu realizacji działań i ich skutków przedstawiają Tabele 22 i 23.

Tabela 22. Zestawienie przedmiotów ochrony obszaru PLH080001 „Dolina Leniwej Obry” (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Leniwej Obry PLH080001; SDF 2017-02)

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony	Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony	
OBZAR SPECJALNEJ OCHRONY SIEDLISK PLH080001 „Dolina Leniwej Obry” – siedliska przyrodnicze						
1.	3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympeion</i> , <i>Potamion</i>	XX	Lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Utrzymanie właściwej siedlisku trofii, czystości wód oraz roślinności szuwarowej, nadbrzeżnej.	Usuwanie drzew za pomocą użytkownika rębnią zupełną w bezpośrednim sąsiedztwie powierzchni siedliska przyrodniczego 3150.	W wydzieleniach sąsiadujących z siedliskiem przyrodniczym 3150 wskazane jest pozostawianie wzdłuż linii brzegowej siedliska pasa szerokości 30-60 m, w którym nie będzie się prowadziło użytkownika rębnią zupełną.
2.	6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	U1	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Utrzymanie ekstensywnego użytkowania kośno-pastwiskowego. Istotny zmienny poziom wody.	Zalesianie.	Nie zalesiać. Utrzymywać ekstensywne użytkowanie kośnopastwiskowe.
3.	6430 Ziołorośla górskie (<i>Adenostylyon alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	U1/FV	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Zachowanie ekotonów oraz właściwych warunków wodnych.	Usuwanie drzew i krzewów w dolinach rzecznych.	Z płatów siedliska nie usuwać zadrzewień i zakrzaceń, wskazane jest eliminowanie gatunków obcych.
4.	6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	U1/FV	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Utrzymanie ekstensywnego użytkowania kośno-pastwiskowego, z wykluczeniem odwadniania, przeorywania, nawożenia i podsiewania.	Zalesianie	Nie zalesiać. Utrzymywać ekstensywne użytkowanie kośno-pastwiskowe
5.	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)	XX	Lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Utrzymanie reżimu wodnego i ewentualna renaturalizacja warunków wodnych.	Zalesianie, usuwanie drzew i krzewów w bezpośrednim sąsiedztwie siedliska przyrodniczego 7140.	W wydzieleniach sąsiadujących z siedliskiem przyrodniczym 7140, wskazane jest pozostawienie na obrzeżu siedliska pasa ekotonowego o szerokości 30-60 m, w którym nie będzie się prowadziło użytkownika rębnią zupełną.
6.	9110 Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagetum</i>)	XX	Lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Odstąpienie od rębni zupełnych.	Niedobór martwego drewna, neofityzacja runa.	Stosować rębnie częściowe z wydłużonym okresem odnowienia oraz pozostawiać kępy starodrzewu. Eliminacja gatunków obcych geograficznie i ekologicznie.
7.	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	U1	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Odstąpienie od rębni zupełnych, stosowanie różnorodnego składu gatunkowego (właściwego jednak dla siedliska).	Wycinka lasu, zmniejszenie udziału starodrzewu, niedobór martwego drewna, neofityzacja runa.	Stosować rębnie częściowe z wydłużonym okresem odnowienia oraz pozostawiać kępy starodrzewu, z nagromadzeniem drzew starych, dziuplastych.
8.	9190 Kwaśne dąbrowy (<i>Quercion roboripetraeae</i>)	XX	Grunty w zarządzie	Odstąpienie od rębni zupełnych.	Wycinka lasu, zmniejszenie udziału starodrzewu, niedobór martwego drewna, neofityzacja runa.	Pozostawianie 5% starodrzewu bez zabiegów (w tym pozostawianie martwego drewna). Stosowanie trzebieży

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony			Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
				Nadleśnictwa Babimost			przekształceniowych lub rębni złożonych w drzewostanach zniekształconych. Eliminacja gatunków obcych geograficznie i ekologicznie.
9.	91D0	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne	XX	Lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Zachowanie lub przywrócenie stosunków wodnych właściwych dla siedliska przyrodniczego 91D0.	Zmiany stosunków wodnych i troficznych.	Odstąpienie od użytkowania rębego.
10.	91E0	łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródłiskowe	U1	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Zachowanie lub przywrócenie stosunków wodnych właściwych dla siedliska przyrodniczego 91E0.	Zmiany stosunków wodnych, zmieszanie udziału starodrzewu, niedobór martwego drewna, neofityzacja runa.	Ograniczenie użytkowania rębego, odstąpienie od stosowania rębni zupełnych. Pozostawienie wzdłuż rzek i brzegów jezior pasa starodrzewu o szerokości 30-60 m bez zabiegów (w tym martwego drewna).
11.	91F0	łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (<i>Ficario-Ulmetum</i>)	U1	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Zachowanie lub przywrócenie stosunków wodnych właściwych dla siedliska przyrodniczego 91F0.	Zmiany stosunków wodnych.	Ograniczenie użytkowania rębego, odstąpienie od stosowania rębni zupełnych.
12.	91T0	Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i>) i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	XX	Lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Ubogie warunki wodne oraz kwaśne podłoże (nie dopuścić do eutrofizacji)	Odnowienie lasu po użytkowaniu rębnym. Wprowadzanie podszytów i podsadzeń.	5-10% powierzchni płatów siedliska przyrodniczego 91T0 obejmujących np. najuboższe fragmenty, szczyty wydm czy miejsca z najlepiej wykształconymi płatami chrobotków należy pozostawiać bez zabiegów. W drzewostanach użytkowanych gospodarczo zaleca się, aby utrzymywać zwarcie przerywane i zadrzewienie w granicach 0,7-0,8, a także stosować wyższą intensywność cięć. Wskazane jest usuwanie samosiewów zwiększających zwarcie.
OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY SIEDLISK PLH080001 „Dolina Leniwej Obry” – gatunki roślin i zwierząt							
1.	1832	Kaldezja dziewięciornikowata <i>Caldesia parnassifolia</i>	U1	Lokalizacja nie obejmuje gruntów w	-	-	-

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony			Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
				zarządzie Nadleśnictwa Babimost			
2.	1060	Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	XX	Lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	-	Brak	Brak
3.	1145	Piskorz <i>Misgurnus fossilis</i>	XX	Lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	-	-	-
4.	1188	Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	XX	Lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Utrzymanie systemu oczek wodnych i terenów naturalnych oraz półnaturalnych wokół nich.	Brak	Pozostawianie strefy ekotonowej bez cięć zupełnych wzdłuż potoków i wód (w miejscu występowania), pozostawianie odpadów pożytkowych (np. gałęzi).
5.	1337	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	XX	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Ograniczenie regulacji rzek i strumieni; przeciwdziałanie degradacji siedlisk w wyniku zanieczyszczeń wód.	Usuwanie zadrzewień i zakrzewień wzdłuż brzegów rzek i strumieni (w miejscach występowania gatunku).	Pozostawianie nadbrzeżnych zadrzewień i zakrzewień.
6.	1355	Wydra <i>Lutra lutra</i>	XX	Lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Ograniczenie regulacji rzek i strumieni; przeciwdziałanie degradacji siedlisk w wyniku zanieczyszczeń wód.	Usuwanie zadrzewień i zakrzewień wzdłuż brzegów rzek i strumieni (w miejscach występowania gatunku).	Pozostawianie nadbrzeżnych zadrzewień i zakrzewień.

Stan ochrony: FV — właściwy; U1 — niezadawalający; U2 — zły; XX — brak danych

Tabela 23. Zadania ochronne dla obszaru PLH080001 „Dolina Leniwej Obry” na gruntach Nadleśnictwa Babimost (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Leniwej Obry PLH080001; SDF 2017-02)

Lp.	Przedmiot ochrony*	Lokalizacja na terenie Nadleśnictwa	Identyfikacja zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony		Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania i podmiotem odpowiedzialnym		
			Istniejące	Potencjalne		Opis działania	Miejsce realizacji	Podmiot odpowiedzialny
OBZAR SPECJALNEJ OCHRONY SIEDLISK PLH080001 „Dolina Leniwej Obry” – siedliska przyrodnicze								
1.	6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	06-15 -o (punktowo w cz. N)	A03.03 Zaniechanie / brak koszenia, A04.03 Zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie, J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie B01 Zalesianie terenów otwartych A02 Zmiana sposobu uprawy	Przywrócenie właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego, poprzez utrzymanie i/lub wprowadzenie określonej formy użytkowania gospodarczego, na powierzchni nie mniejszej niż 50% zasobów siedliska w obszarze.	-	-	-
2.	6430 Ziołorośla górskie (<i>Adenostylion alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	02-144 -n (punktowo w cz. S i E) 02-144 -o 03-12 -a 03-12 -b 03-74 -i 03-74 -j	-	J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie, J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie	Utrzymanie istniejącego, właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego w obszarze.	-	-	-
3.	6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	01-88 -m 03-74 -d 03-74 -l 03-74 -n 03-74 -p 03-74 -s 03-74 -t 03-75 -p	A03.03 Zaniechanie / brak koszenia, A04.03 Zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie, J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie B01 Zalesianie terenów otwartych A02 Zmiana sposobu uprawy	Przywrócenie właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego, poprzez utrzymanie i/lub wprowadzenie określonej formy użytkowania gospodarczego, na powierzchni nie mniejszej niż 50% zasobów siedliska	-	-	-

Lp.	Przedmiot ochrony*	Lokalizacja na terenie Nadleśnictwa	Identyfikacja zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony		Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania i podmiotem odpowiedzialnym		
			Istniejące	Potencjalne		Opis działania	Miejsce realizacji	Podmiot odpowiedzialny
					w obszarze.			
4.	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	01-75 -c 01-76 -a 01-76 -b 01-76 -c 01-76 -f 02-154 -k 02-155 -b (punktowo w cz. S) 02-155 -c 02-155 -d (punktowo w cz. NW) 02-155 -f 03-58 -l 02-154 -j	J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	I01 Obce gatunki inwazyjne	Poprawa stanu ochrony siedliska przyrodniczego, poprzez odtworzenie zasobów martwego drewna w ekosystemie oraz zapewnienie kształtowania struktury siedliska przez spontaniczne procesy naturalne, na powierzchni nie mniejszej niż 27% całkowitych zasobów ekosystemu w obszarze.	<i>Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
						B2. Wyłączyć z użytkowania rębego płaty siedliska przyrodniczego, zlokalizowane we wskazanym obszarze wdrażania. Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych. Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.	Nadleśnictwo Babimost: 14-17-1-01-75 -c 14-17-1-01-76 -c 14-17-1-01-76 -f	Nadleśnictwo Babimost
						B3. W drzewostanach użytkowanych rębnie, pozostawiać drzewostan w formie grup i/lub kęp zajmujących, co najmniej 5% powierzchni drzewostanu do naturalnego rozpadu. Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.	Wszystkie płaty siedliska 9170 zlokalizowane w obszarze, na gruntach Nadleśnictwa Babimost, z wyłączeniem płatów wskazanych w zadaniu B2	Nadleśnictwo Babimost
5.	9190 Kwaśne dąbrowy (<i>Quercion robori-petraeae</i>)	01-88 -i 01-90 -l	-	I01 Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie istniejącego, właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego w obszarze.	-	-	-
6.	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	85 wydzieliń leśnych	J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	J02.03 Regulowanie (prostowanie) koryt	Poprawa stanu ochrony siedliska przyrodniczego, poprzez	<i>Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
						B6. Wyłączyć z użytkowania rębego płaty siedliska przyrodniczego, zlokalizowane we wskazanym obszarze wdrażania.	Nadleśnictwo Babimost: 14-17-1-01-75-a	Nadleśnictwo Babimost

Lp.	Przedmiot ochrony*	Lokalizacja na terenie Nadleśnictwa	Identyfikacja zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony		Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania i podmiotem odpowiedzialnym		
			Istniejące	Potencjalne		Opis działania	Miejsce realizacji	Podmiot odpowiedzialny
	(<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródłiskowe			rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie, J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie I01 Obce gatunki inwazyjne	utrzymanie obecnego, naturalnego reżimu hydrologicznego rzeki Obry (w tym w szczególności, utrzymanie procesów madotwórczych) oraz odtworzenie zasobów martwego drewna w ekosystemie.	Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.	14-17-1-01-75-b, 14-17-1-01-75-d, 14-17-1-01-75-f, 14-17-1-01-75-h, 14-17-1-01-75-j, 14-17-1-01-75-k, 14-17-1-01-75-l, 14-17-1-01-85-b, 14-17-1-01-85-f, 14-17-1-01-86-a, 14-17-1-01-86-b, 14-17-1-01-86-c, 14-17-1-01-86-d, 14-17-1-01-86-f, 14-17-1-01-87-a, 14-17-1-01-87-b, 14-17-1-01-87-c, 14-17-1-01-87-d, 14-17-1-01-87-f, 14-17-1-01-87-g, 14-17-1-01-87-l, 14-17-1-01-88-a, 14-17-1-01-88-b, 14-17-1-01-88-c, 14-17-1-01-88-d, 14-17-1-01-88-f, 14-17-1-01-88-g, 14-17-2-03-12-f, 14-17-2-03-12-g, 14-17-2-03-12-h, 14-17-2-03-12-i, 14-17-2-03-13-a, 14-17-2-03-13-b, 14-17-2-03-13-c, 14-17-2-03-13-d, 14-17-2-03-13-f, 14-17-3-06-11-h, 14-17-3-06-11-i, 14-17-3-06-11-j, 14-17-3-06-11-l, 14-17-3-06-14-a,	

Lp.	Przedmiot ochrony*	Lokalizacja na terenie Nadleśnictwa	Identyfikacja zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony		Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania i podmiotem odpowiedzialnym		
			Istniejące	Potencjalne		Opis działania	Miejsce realizacji	Podmiot odpowiedzialny
							14-17-3-06-15-k, 14-17-3-06-15-l, 14-17-3-06-15-m, 14-17-3-06-15-n, 14-17-3-06-15-o, 14-17-3-06-15-p, 14-17-3-06-15-r, 14-17-3-06-15-s, 14-17-3-06-15-t, 14-17-3-06-15-w,	
						B7. W drzewostanach użytkowanych rębnie, pozostawiać drzewostan w formie grup i/lub kęp zajmujących, co najmniej 5% powierzchni drzewostanu do naturalnego rozpadu. Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.	Wszystkie płyty siedliska 91E0 zlokalizowane w obszarze, na gruntach Nadleśnictwa Babimost, z wyłączeniem płatów wskazanych w zadaniu B6	Nadleśnictwo Babimost
7.	91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (<i>Ficario-Ulmetum</i>)	01-75 -d (punktowo w cz. E) 01-75 -g 01-75 -h 02-144 -l 02-151 -d (punktowo w cz. E) 06-1 -t 06-8 -g 06-8 -h 06-10 -a	J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	J02.03 Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych J02.01 Zасыpywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie, J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie I01 Obce gatunki inwazyjne	Poprawa stanu ochrony siedliska przyrodniczego, poprzez utrzymanie obecnego, naturalnego reżimu hydrologicznego rzeki Obry (w tym w szczególności, utrzymanie procesów madotwórczych) oraz odtworzenie zasobów martwego drewna w ekosystemie.	<i>Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
						B8. Wyłączyć z użytkowania rębnego płyty siedliska przyrodniczego, zlokalizowane we wskazanym obszarze wdrażania. Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.	Nadleśnictwo Babimost 14-17-1-01-75-i, 14-17-3-06-8-g, 14-17-3-06-8-h,	Nadleśnictwo Babimost
						B9. W drzewostanach użytkowanych rębnie, pozostawiać drzewostan w formie grup i/lub kęp zajmujących, co najmniej 5% powierzchni drzewostanu do naturalnego rozpadu. Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.	Wszystkie płyty siedliska 91F0 zlokalizowane w obszarze, na gruntach Nadleśnictwa Babimost, z wyłączeniem płatów wskazanych w zadaniu B8	Nadleśnictwo Babimost

Lp.	Przedmiot ochrony*	Lokalizacja na terenie Nadleśnictwa	Identyfikacja zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony		Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania i podmiotem odpowiedzialnym		
			Istniejące	Potencjalne		Opis działania	Miejsce realizacji	Podmiot odpowiedzialny
OBZAR SPECJALNEJ OCHRONY SIEDLISK PLH080001 „Dolina Leniwej Obry” – gatunki roślin i zwierząt								
1.	1337 Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	01-75 -b 01-84 -l	-	J02.01 Zасыpywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie, J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie	Utrzymanie istniejącego, właściwego stanu ochrony gatunku w obszarze.	-	-	-

*Kody zagrożeń podano zgodnie z Instrukcją wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000 wersja 2012.1 opracowaną przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska

**W Tabeli 23 zestawiono zadania ochronne, za których realizację odpowiada Nadleśnictwo Babimost

Miejsce realizacji działań ochronnych wg PZO i odpowiadające im adresy leśne wg PUL (aktualne adresy leśne wg PUL podano w nawiasach)

Siedlisko przyrodnicze 9170 (zadanie B2): 01-75-c-(01-75c); 01-76-c-(01-76c); 01-76-f-(01-76f)

Siedlisko przyrodnicze 91E0 (zadanie B6): 01-75-a-(01-75a); 01-75-b-(01-75b); 01-75-d-(01-75d); 01-75-f-(01-75f); 01-75-h-(01-75d); 01-75-j-(01-75i); 01-75-k-(01-75j); 01-75-l-(01-75k); 01-85-b-(01-85b); 01-85-f-(01-85f); 01-86-a-(01-86a); 01-86-b-(01-86b); 01-86-c-(01-86c); 01-86-d-(01-86d); 01-86-f-(01-86f); 01-87-a-(01-87a); 01-87-b-(01-87b); 01-87-c-(01-87c); 01-87-d-(01-87d); 01-87-f-(01-87f); 01-87-g-(01-87g); 01-87-l-(01-87l); 01-88-a-(01-88a); 01-88-b-(01-88b); 01-88-c-(01-88c); 01-88-d-(01-88d); 01-88-f-(01-88f); 01-88-g-(01-88g); 03-12-f-(03-12c); 03-12-g-(03-12d); 03-12-h-(03-12f); 03-12-i-(03-12h); 03-13-a-(03-13a); 03-13-b-(03-13a); 03-13-c-(03-13b); 03-13-d-(03-13c); 03-13-f-(03-13d); 06-11-h-(06-11h); 06-11-i-(06-11i); 06-11-j-(06-11j); 06-11-l-(06-11l); 06-14-a-(06-14a); 06-15-k-(06-15k); 06-15-l-(06-15l); 06-15-m-(06-15m); 06-15-n-(06-15n); 06-15-o-(06-15o); 06-15-p-(06-15p); 06-15-r-(06-15r); 06-15-s-(06-15s); 06-15-t-(06-15t); 06-15-w-(06-15w)

Siedlisko przyrodnicze 91F0 (zadanie B8): 01-75-i-(01-75h); 06-8-g-(06-8g); 06-8-h-(06-8h)

3.1.3.3. PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich”

Obszarem Natura 2000 „Rynna Jezior Obrzańskich” objęto rozległe obniżenie znajdujące się na granicy Wielkopolski i Ziemi Lubuskiej. Teren zwany Bruzdą Zbąszyńską jest naturalną granicą oddzielającą od siebie Pojezierze Łagowskie od Pojezierza Poznańskiego.

Najważniejszym elementem krajobrazu są jeziora i rzeki, które stanowią ponad 30% terenu. Krajobraz charakteryzuje się dużym udziałem wilgotnych i zalewowych siedlisk, torfowisk oraz podmokłych łąk. Najważniejszym elementem krajobrazu jest tutaj Obra wraz z licznymi jeziorami (m.in. jezioro Zbąszyńskie), przez które przepływa. Meandrująca rzeka spowodowała wykształcenie się licznych płątów lasów łęgowych, bagien oraz szuwarów.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost zasięg obszaru Natura 2000 „Rynna Jezior Obrzańskich” pokrywa się z zasięgiem obszaru Natura 2000 PLB080005 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry”.

Według krajowej sieci ekologicznej ECONET-Polska obszar Natura 2000 „Rynna Jezior Obrzańskich” pokrywa się w części z Korytarzem Południowo-Centralnym (KPdC) „Lasy Wielkopolskie — Bory Zielonogórskie”.

Ostoja stanowi ważny obszar w szczególności dla ochrony naturalnych zbiorników wodnych (3140 — Twardowodne oligo i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic *Charetea*, 3150 — Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*), siedlisk torfowiskowych (7140 — Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea*), a także leśnych siedlisk przyrodniczych w typie lasów łęgowych (91E0 — Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródłiskowe) oraz stanowisk rzadkich gatunków zwierząt kumaka nizinnego *Bombina bombina* i traszki grzebieniastej *Triturus cristatus*.

Łącznie na obszarze Natura 2000 „Rynna Jezior Obrzańskich”, stwierdzono 16 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, a także 11 gatunków zwierząt wymienionych w załączniku II ww. dyrektywy. 9 typów siedlisk przyrodniczych (z czego w zasięgu Nadleśnictwa występuje 5 typów) oraz 6 gatunków dzikiej fauny, spełniają kryteria uznania ich za przedmioty ochrony obszaru Natura 2000.

Wykaz siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru Natura 2000 „Rynna Jezior Obrzańskich” oraz stanowiących przedmiot ochrony na terenie SOO przedstawia Tabela 24.

Tabela 24. Siedliska przyrodnicze występujące na terenie SOO „Rynna Jezior Obrzańskich” oraz uznane za przedmiot ochrony na terenie obszaru (SDF 2017-02)

Kod	Nazwa	Ocena obszaru**				
		Pokrycie [ha]	Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ocena ogólna
2330	Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi (<i>Corynephorus</i> , <i>Agrostis</i>)	1,00	D			
3140	Twardowodne oligo i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic <i>Charetea</i>	583,94	B	C	B	B
3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i>, <i>Potamion</i>	2 172,97	A	B	A	A
3160	Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	0,57	D			
3270	Zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością <i>Chenopodium rubri</i> <i>Bidention</i>	0,00	D			
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	3,41	B	C	B	C

Kod	Nazwa	Ocena obszaru**				
		Pokrycie [ha]	Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ocena ogólna
6430	Ziołorośla górskie (<i>Adenostylyon alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	0,91	A	C	B	A
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	76,86	B	C	B	C
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>)	8,02	B	C	B	C
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i>, <i>Tilio-Carpinetum</i>)	41,75	A	C	A	A
9190	Kwaśne dąbrowy (<i>Quercion robori-petraeae</i>)	40,61	B	C	B	B
91D0 ¹	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne	7,78	D			
91E0¹	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i>, <i>Populetum albae</i>, <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródłiskowe	410,67	A	C	A	A
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (<i>Ficario-Ulmetum</i>)	0,63	D			
91I0 ¹	Ciepłolubne dąbrowy (<i>Quercetalia pubescenti-petraeae</i>)	4,45	D			
91T0	Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i> i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	26,90	D			

*) pogrubioną czcionką zaznaczono przedmioty ochrony zlokalizowane na gruntach Nadleśnictwa Babimost

***) siedliska i gatunki oznaczone w SDF jako D nie są przedmiotem ochrony danego obszaru Natura 2000, a dane ich dotyczące stanowią wartość informacyjną

1) siedlisko przyrodnicze o znaczeniu priorytetowym

2) w trakcie procedury skreślenia z listy przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000

Wykaz gatunków wymienionych w Zał. II Dyrektywy Siedliskowej występujących na terenie obszaru Natura 2000 „Rynna Jezior Obrzańskich” oraz stanowiących przedmiot ochrony na terenie SOO przedstawia Tabela 25. Należy mieć na uwadze, że lista siedlisk przyrodniczych oraz gatunków przedstawionych w Tabeli 24 i 25 dotyczy całego obszaru.

Tabela 25. Gatunki wymienione w Zał. II Dyrektywy Siedliskowej występujące na terenie SOO „Rynna Jezior Obrzańskich” oraz uznane za przedmiot ochrony na terenie obszaru (SDF 2017-02)

Kod	Nazwa	Ocena obszaru**			
		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ocena ogólna
BEZKRĘGOWCE					
1088 ²	Kozioróg dębosz <i>Cerambyx cerdo</i>	D			
1042 ²	Zalotka większa <i>Leucorrhinia pectoralis</i>	D			
1084 ^{1,2}	Pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i>	D			
RYBY					
1149 ²	Koza <i>Cobitis taenia</i>	C	B	C	C
1145 ²	Piskorz <i>Misgurnus fossilis</i>	D			
5339 ²	Różanka <i>Rhodeus amarus</i>	D			
PŁĄZY					
1188 ²	Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	C	B	C	B
1166 ²	Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>	C	C	C	C
SSAKI					
1324 ²	Nocek duży <i>Myotis myotis</i>	C	B	C	C
1337²	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	C	B	C	C
1355 ²	Wydra <i>Lutra lutra</i>	C	B	C	C

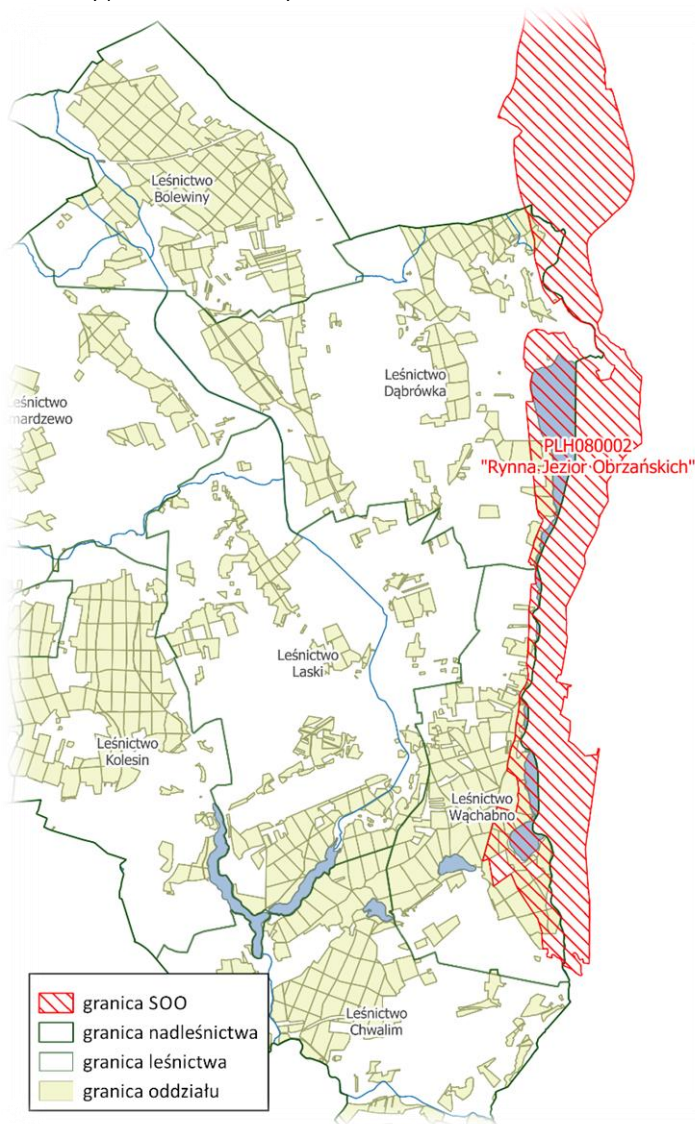
*) pogrubioną czcionką zaznaczono przedmioty ochrony zlokalizowane na gruntach Nadleśnictwa Babimost

***) siedliska i gatunki oznaczone w SDF jako D nie są przedmiotem ochrony danego obszaru Natura 2000, a dane ich dotyczące stanowią wartość informacyjną

1) gatunek o znaczeniu priorytetowym

2) gatunek wymagający ochrony w formie wyznaczenia obszaru Natura 2000

3) w trakcie procedury skreślenia z listy przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000

Rys. 22. SOO „Rynna Jezior Obrzańskich” na terenie Nadleśnictwa Babimost

W zasięgu obszaru Natura 2000 „Rynna Jezior Obrzańskich” zlokalizowane są grunty 2 Leśnictwa Nadleśnictwa Babimost: Dąbrówka oraz Wąchabno (Tabela 26). Powierzchnia gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost, położonych w granicach przedmiotowego SOO wynosi 496,74 ha (w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa – 1 463,67 ha).

Tabela 26. Wykaz wydzieleń położonych w zasięgu SOO „Rynna Jezior Obrzańskich”

Leśnictwo	Oddziały i pododdziały	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa	Grunty w zasięgu ter. Nadleśnictwa
		Powierzchnia [ha]	
Obręb Dąbrówka			
Dąbrówka	13a-f; 27a-i; 30p; 158p; 160a-i; 161a-d; 164a-n; 165a-l; 167c,i-n	135,77	781,32
	Obiekty liniowe:	2,81	
Obręb Kargowa			
Wąchabno	48a,i; 49a,b; 51h; 59a-d,i,j,m,n,r,w; 67a-s; 106a-r; 134a-c; 135a-g; 136a,b; 149a,b; 150a-g; 153a-m; 154a-t; 156a-d; 159a-j; 160a-s; 163a-j; 164a-g	348,24	682,35
	Obiekty liniowe:	9,92	
OGÓLEM NADLEŚNICTWO BABIMOST		496,74	1 463,67

Plan Zadań Ochronnych

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich” został sporządzony zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 [Dz. U. Nr 34, poz. 186 z późn. zm.].

Został zatwierdzony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rynna Jezior Obrzańskich PLH080002 oraz Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 20 lutego 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rynna Jezior Obrzańskich PLH080002.

Planując gospodarkę leśną na terenie Nadleśnictwa Babimost uwzględniono zapisy zawarte w Planie zadań ochronnych obszaru Natura 2000 „Rynna Jezior Obrzańskich” dotyczące zachowania właściwego stanu ochrony wyróżnionych na gruntach Nadleśnictwa przedmiotów ochrony.

Identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony obszaru, określenie warunków utrzymania właściwego stanu ochrony ww. oraz określenie działań ochronnych i sposobów monitoringu realizacji działań i ich skutków przedstawiają Tabele 27 i 28.

Tabela 27. Zestawienie przedmiotów ochrony obszaru PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich” (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rynna Jezior Obrzańskich PLH080002; Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 20 lutego 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rynna Jezior Obrzańskich PLH080002; SDF 2017-02)

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony		Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
OBZAR SPECJALNEJ OCHRONY SIEDLISK PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich” – siedliska przyrodnicze						
1.	3140	Twardowodne oligo i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic <i>Charetea</i>	U1 Podana lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Utrzymanie odpowiedniej trofii i czystości wód zbiorników, a także występującej w jeziorze roślinności podwodnej oraz roślinności szuwarowej na brzegu.	Usuwanie drzew w bezpośrednim sąsiedztwie zbiornika w wyniku cięć rębnych.	W wydz. sąsiadujących z siedliskiem, wskazane jest pozostawienie wzdłuż wybrzeży zbiornika 30-60 metrowego pasa ekotonowego bez użytkowania.
2.	3150	Starorzeczca i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympeion</i> , <i>Potamion</i>	U2 Grunty w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Utrzymanie właściwej siedlisku trofii, czystości wód oraz roślinności szuwarowej, nadbrzeżnej.	Usuwanie drzew za pomocą użytkowania rębnią zupełną w bezpośrednim sąsiedztwie powierzchni siedliska przyrodniczego 3150	W wydzieleniach sąsiadujących z siedliskiem przyrodniczym 3150 wskazane jest pozostawianie wzdłuż linii brzegowej siedliska pasa szerokości 30-60 m, w którym nie będzie się prowadziło użytkowania rębnią zupełną.
3.	6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	U2 Podana lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Wybitnie ekstensywne koszenie, najlepiej raz na kilka lat, (sierpień-październik). Istotny jest również zmienny poziom wody – łąka nie może być ani stale zabagniona, ani stale przesuszona.	Zalesianie.	Nie zalesiać. Utrzymywać ekstensywne użytkowanie kośno-pastwiskowe.
4.	6430	Ziołorośla górskie (<i>Adenostylin alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	FV/U1 Podana lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Zachowanie ekotonów oraz właściwych warunków wodnych.	Usuwanie drzew i krzewów w dolinach rzecznych	Z płatów siedliska nie usuwać zadrzewień i zakrzaceń, wskazane jest eliminowanie gatunków obcych.
5.	6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	U1/U2 Podana lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Utrzymanie ekstensywnego użytkowania kośno-pastwiskowego, z wykluczeniem odwadniania, przeorywania, nawożenia i podsiewania.	Zalesianie	Nie zalesiać. Utrzymywać ekstensywne użytkowanie kośno-pastwiskowe

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony		Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony	
6.	7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>)	U1/U2	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Utrzymanie reżimu wodnego i ewentualna renaturalizacja warunków wodnych.	Zalesianie, usuwanie drzew i krzewów w bezpośrednim sąsiedztwie siedliska przyrodniczego 7140.	W wydzieleniach sąsiadujących z siedliskiem przyrodniczym 7140, wskazane jest pozostawienie na obrzeżu siedliska pasa ekotonowego o szerokości 30-60 m, w którym nie będzie się prowadziło użytkowania rębnią zupełną.
7.	9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	U1	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Odstąpienie od rębni zupełnych, stosowanie różnorodnego składu gatunkowego (właściwego jednak dla siedliska).	Wycinka lasu, zmniejszenie udziału starodrzewu, niedobór martwego drewna, neofityzacja runa.	Stosować rębnie częściowe z wydłużonym okresem odnowienia oraz pozostawiać kępy starodrzewu, z nagromadzeniem drzew starych, dziuplastych.
8.	9190	Kwaśne dąbrowy (<i>Quercion robur-petraeae</i>)	U1	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Odstąpienie od rębni zupełnych.	Wycinka lasu, zmniejszenie udziału starodrzewu, niedobór martwego drewna, neofityzacja runa.	Pozostawianie 5% starodrzewu bez zabiegów (w tym pozostawianie martwego drewna). Stosowanie trzebieży przekształceniowych lub rębni złożonych w drzewostanach zniekształconych. Eliminacja gatunków obcych geograficznie i ekologicznie.
9.	91E0	łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródłiskowe	U1	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Zachowanie lub przywrócenie stosunków wodnych właściwych dla siedliska przyrodniczego 91E0	Zmiany stosunków wodnych, zmniejszanie udziału starodrzewu, niedobór martwego drewna, neofityzacja runa.	Ograniczenie użytkowania rębno, odstąpienie od stosowania rębni zupełnych. Pozostawienie wzdłuż rzek i brzegów jezior pasa starodrzewu o szerokości 30-60 m bez zabiegów (w tym martwego drewna).
OBZAR SPECJALNEJ OCHRONY SIEDLISK PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich” – gatunki zwierząt							
1.	1149	Koza <i>Cobitis taenia</i>	XX	Podana lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	-	-	-
2.	1188	Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	FV	Podana lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Przeciwdziałanie degradacji siedlisk (zbiorników, cieków i oczek wodnych i ich nadbrzeży)	Brak	Pozostawianie strefy ekotonowej bez cięć zupełnych wzdłuż potoków i wód (w miejscu występowania), pozostawianie odpadów pozrębowych (np. gałęzi).

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony		Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony	
3.	1166	Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>	XX	Podana lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Zabezpieczenie znanych stanowisk przez przekształceniem, Przeciwdziałanie degradacji siedlisk (zbiorników, cieków i oczek wodnych i ich nadbrzeży).	Brak	Pozostawianie bez zabiegów strefy 25-30 m od potoków i wód, pozostawianie odpadów pozrębowych (np. gałęzi).
4.	1324	Nocek duży <i>Myotis myotis</i>	U1	Podana lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Utrzymanie istniejących miejsc zimowania i żerowania	Brak	Brak
5.	1337	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	FV	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Ograniczenie regulacji rzek i strumieni; przeciwdziałanie degradacji siedlisk w wyniku zanieczyszczeń wód	Usuwanie zadrzewień i zakrzewień wzdłuż brzegów rzek i strumieni (w miejscach występowania gatunku)	Pozostawianie nadbrzeżnych zadrzewień i zakrzewień
6.	1355	Wydra <i>Lutra lutra</i>	U1	Podana lokalizacja nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Ograniczenie regulacji rzek i strumieni; przeciwdziałanie degradacji siedlisk w wyniku zanieczyszczeń wód	Usuwanie zadrzewień i zakrzewień wzdłuż brzegów rzek i strumieni (w miejscach występowania gatunku)	Pozostawianie nadbrzeżnych zadrzewień i zakrzewień

Stan ochrony: FV — właściwy; U1 — niezadowolający; U2 — zły; XX — brak danych

Tabela 28. Zadania ochronne dla obszaru PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich” na gruntach Nadleśnictwa Babimost (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rynna Jezior Obrzańskich PLH080002; Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 20 lutego 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rynna Jezior Obrzańskich PLH080002; SDF 2017-02)

Lp.	Przedmiot ochrony*	Lokalizacja na terenie Nadleśnictwa	Identyfikacja zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony		Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania i podmiotem odpowiedzialnym		
			Istniejące	Potencjalne		Opis działania	Miejsce realizacji	Podmiot odpowiedzialny
OBZAR SPECJALNEJ OCHRONY SIEDLISK PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich” – siedliska przyrodnicze								
<i>Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>								
1.	3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	05-163 -f (punktowo w cz. C)	H01 Zanieczyszczenie wód powierzchniowych, K02.02 Nagromadzenie materii organicznej F02.03 Wędkarstwo G01 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku, rekreacji, uprawiane w plenerze	F02 Rybołówstwo i zbieranie zasobów wodnych, I01 Nierodzące gatunki inwazyjne	Poprawa stanu ochrony siedliska przyrodniczego, poprzez ograniczenie pogorszenia jakości wód zbiorników wodnych (hipertrofii) oraz wykluczenie fizycznej degradacji fitocenozy strefy brzegowej siedlisk przyrodniczych.	Wyłączenie z użytkowania rębego drzewostanów bezpośrednio graniczących z siedliskiem przyrodniczym 3150 w pasie o szerokości od jednej do dwóch wysokości drzewostanu lub pozostawianie całych, nie użytkowanych rębnie wydzieleń leśnych. Dopuszcza się w sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu ludzi, wycinkę pojedynczych drzew. Pozyskane drewno, należy pozostawić w całości na powierzchni z której zostało ścięto drzewo. Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.	Nadleśnictwo Babimost: Drzewostany graniczące z siedliskiem 3150: 14-17-1-02-160-a 14-17-1-02-164-a	
<i>Działania dotyczące ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i ich siedlisk</i>								
2.	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>)	05-106 -n	-	-	Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie określenia wielkości zasobów siedliska przyrodniczego występującego w obszarze oraz dokonanie oceny stanu jego ochrony wraz ze wskazaniem zagrożeń i w uzasadnionym przypadku,	A4. Usunięcie nalotu drzew i krzewów w wieku do 20 lat z powierzchni torfowisk. Zadanie należy wykonać w okresie zimowym, w zależności od potrzeb. Każdorazowo usuniętą biomasę zebrać i wywieźć przy użyciu metody zrywki podwieszanej lub nasiębniernej (ewentualnie ręcznie) poza obręb płatów siedliska przyrodniczego.	Nadleśnictwo Babimost: 14-17-2-05-106-n	Nadleśnictwo Babimost

Lp.	Przedmiot ochrony*	Lokalizacja na terenie Nadleśnictwa	Identyfikacja zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony		Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania i podmiotem odpowiedzialnym		
			Istniejące	Potencjalne		Opis działania	Miejsce realizacji	Podmiot odpowiedzialny
					dotychczasowych działań ochronnych.			
3.	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>)	02-167 -c (punktowo w cz. E)	J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	I01 Obce gatunki inwazyjne	Poprawa stanu ochrony siedliska przyrodniczego, poprzez odtworzenie zasobów martwego drewna w ekosystemie oraz zapewnienie kształtowania struktury siedliska przez spontaniczne procesy naturalne, na powierzchni nie mniejszej niż 10% całkowitych zasobów ekosystemu w obszarze.	<i>Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
						B4. Modyfikacja gospodarki leśnej w zakresie pozostawiania w drzewostanach użytkowanych rębnie, fragmenty drzewostanów w formie grup i/lub kęp zajmujących, co najmniej 5% powierzchni drzewostanu do naturalnego rozpadu (nie dotyczy bloków upraw pochodnych). Pozostawiać także, wszystkie drzewa miejscowo spróchniałe, drzewa z owocnikami grzybów, a także drzewa dziuplaste i wykroty, z wyjątkiem sytuacji kłeszkowych i konieczności zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego oraz trwałości lasu. Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.	Wszystkie płaty siedliska 9170 zlokalizowane w obszarze, na gruntach Nadleśnictwa Babimost,	Nadleśnictwo Babimost
4.	9190 Kwaśne dąbrowy (<i>Quercion robori-petraeae</i>)	05-67 -a (punktowo w cz. C) 02-158 -p	-	I01 Obce gatunki inwazyjne	Utrzymanie istniejącego, właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego w obszarze.	<i>Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
						B7. Modyfikacja gospodarki leśnej w zakresie wyłączenie z użytkowania rębnych siedlisk przyrodniczych we wskazanym obszarze wdrażania, z wyjątkiem dopuszczenia możliwości wycinki drzew zagrażających bezpieczeństwu ludzi w stacjach kłeszkowych oraz w związku z usuwaniem gatunków obcych dla siedliska. Pozyskane drewno należy jednak pozostawić na powierzchni z której ścięto drzewo. Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.	Nadleśnictwo Babimost: 14-17-2-05-67-a	Nadleśnictwo Babimost
						B8. Modyfikacja gospodarki leśnej w zakresie pozostawiania w drzewostanach użytkowanych	Wszystkie płaty siedliska 9190 zlokalizowane w obszarze, na	Nadleśnictwo Babimost

Lp.	Przedmiot ochrony*	Lokalizacja na terenie Nadleśnictwa	Identyfikacja zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony		Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania i podmiotem odpowiedzialnym		
			Istniejące	Potencjalne		Opis działania	Miejsce realizacji	Podmiot odpowiedzialny
						<p>rębnie, fragmenty drzewostanów w formie grup i/lub kęp zajmujących, co najmniej 5% powierzchni drzewostanu do naturalnego rozpadu (nie dotyczy bloków upraw pochodnych). Pozostawiać także, wszystkie drzewa miejscowo spróchniałe, drzewa z owocnikami grzybów, a także drzewa dziuplaste i wykroty, z wyjątkiem sytuacji kłeskowych i konieczności zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego oraz trwałości lasu.</p> <p>Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.</p>	<p>gruntach Nadleśnictwa Babimost, z wyłączeniem płątów wskazanych w zadaniu B7</p>	
						<i>Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
5.	91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródłiskowe	35 wydziałów leśnych	J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska	<p>J02.03 Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych</p> <p>J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie, J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie</p> <p>I01 Obce gatunki inwazyjne</p>	<p>Poprawa stanu ochrony siedliska przyrodniczego, poprzez utrzymanie obecnego, naturalnego reżimu hydrologicznego rzeki Obry (w tym w szczególności, utrzymanie procesów madotwórczych) oraz odtworzenie zasobów martwego drewna w ekosystemie.</p>	<p>B5. Modyfikacja gospodarki leśnej w zakresie wyłączenie z użytkowania rębego siedlisk przyrodniczych we wskazanym obszarze wdrażania, z wyjątkiem dopuszczenia możliwości wycinki drzew zagrażających bezpieczeństwu ludzi w stacjach kłeskowych oraz w związku z usuwaniem gatunków obcych dla siedliska. Pozyskane drewno należy jednak pozostawić na powierzchni z której ścięto drzewo.</p> <p>Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.</p>	<p>Nadleśnictwo Babimost: 14-17-1-02-160-a, 14-17-1-02-164-a, 14-17-2-05-106-a</p>	Nadleśnictwo Babimost
						<p>B6. Modyfikacja gospodarki leśnej w zakresie pozostawiania w drzewostanach użytkowanych rębnie, fragmenty drzewostanów w formie grup i/lub kęp zajmujących, co najmniej 10% powierzchni drzewostanu do naturalnego rozpadu (nie dotyczy bloków upraw pochodnych). Pozostawiać także, wszystkie drzewa miejscowo spróchniałe, drzewa z owocnikami grzybów, a także drzewa dziuplaste i wykroty, z wyjątkiem sytuacji kłeskowych i konieczności zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego oraz trwałości lasu.</p>	<p>Wszystkie płąty siedliska 91E0 zlokalizowane w obszarze, na gruntach Nadleśnictwa Babimost, z wyłączeniem płątów wskazanych w zadaniu B5</p>	Nadleśnictwo Babimost

Lp.	Przedmiot ochrony*	Lokalizacja na terenie Nadleśnictwa	Identyfikacja zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony		Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania i podmiotem odpowiedzialnym		
			Istniejące	Potencjalne		Opis działania	Miejsce realizacji	Podmiot odpowiedzialny
						Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.		
OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY SIEDLISK PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich” – gatunki zwierząt								
1.	1337 Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	05-67 -a 05-67 -b 05-153 -a 05-153 -d 05-163 -d	-	J02.01 Zасыpywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie, J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie	Utrzymanie istniejącego, właściwego stanu ochrony gatunku w obszarze.	-	-	-

*Kody zagrożeń podano zgodnie z Instrukcją wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000 wersja 2012.1 opracowaną przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska

**W Tabeli 28 zestawiono zadania ochronne, za których realizację odpowiada Nadleśnictwo Babimost

Miejsce realizacji działań ochronnych wg PZO i odpowiadające im adresy leśne wg PUL (aktualne adresy leśne wg PUL podano w nawiasach)

Siedlisko przyrodnicze 7140 (zadanie A4): 05-106-n-(05-106n)

Siedlisko przyrodnicze 91E0 (zadanie B5): 02-160-a-(02-160a); 02-164-a-(02-164a); 05-106-a-(05-106a)

Siedlisko przyrodnicze 9190 (zadanie B7): 05-67-a-(05-67-a)

3.1.3.4. PLH080063 „Bory Babimojskie”

Fot. 12. Obszar Natura 2000 PLH080063 „Bory Babimojskie” (fot. B. Iwaniuk)

Obszar Natura 2000 „Bory Babimojskie” o powierzchni 619,66 ha obejmuje jedno z najlepiej zachowanych w południowo-wschodniej części Ziemi Lubuskiej fragmenty siedliska boru suchego 91T0 — Sosnowy bór chrobotkowy (*Cladonio-Pinetum* i chrobotkowa postać *Peucedano-Pinetum*). Wykształcenie siedliska wiąże się bezpośrednio z występującymi w obszarze sandrami i wydmami śródleśnymi, które zapewniają siedlisku odpowiednie warunki troficzne a także trwałość.

Najlepiej wykształcone zbiorowiska *Cladonio-Pinetum* zajmują niecałe 10% obszaru. Jednak panujące w zasięgu całego obszaru warunki edaficzne oraz troficzne powodują, że niemal 70% obszaru może stanowić potencjalne siedliska boru chrobotkowego.

Większość obszaru stanowi mozaikę boru chrobotkowego *Cladonio-Pinetum* oraz suboceanicznego boru świeżego *Leucobryo-Pinetum*. W drzewostanie dominuje sosna zwyczajna *Pinus sylvestris* (niemal 96% powierzchni) z niewielką domieszką brzozy brodawkowatej *Betula verrucosa* (około 3% powierzchni) oraz innych gatunków.

W warstwie runa można wyróżnić charakterystyczne porosty (26 gatunków chrobotków *Cladonia* sp. oraz 3 gatunki z rodzaju płucnica *Cetraria* sp.).

Według krajowej sieci ekologicznej ECONET-Polska obszar Natura 2000 „Bory Babimojskie” pokrywa się w całości z Korytarzem Południowo-Centralnym (KPdC) „Lasy Wielkopolskie — Bory Zielonogórskie”.

W obszarze Natura 2000 „Bory Babimojskie”, stwierdzono 1 typ siedliska przyrodniczego (91T0) z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, spełniający kryteria uznania go za przedmiot ochrony Natura 2000.

Wykaz siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru Natura 2000 „Bory Babimojskie” a zarazem stanowiących przedmiot ochrony na terenie SOO przedstawia Tabela 29.

Tabela 29. Siedliska przyrodnicze występujące na terenie SOO „Bory Babimojskie” oraz uznane za przedmiot ochrony na terenie obszaru (SDF 2017-02)

Kod	Nazwa	Ocena obszaru**				
		Pokrycie [ha]	Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ocena ogólna
91T0	Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i> i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	57,20	C	C	C	C

*) pogrubioną czcionką zaznaczono przedmioty ochrony zlokalizowane na gruntach Nadleśnictwa Babimost

1) gatunek o znaczeniu priorytetowym

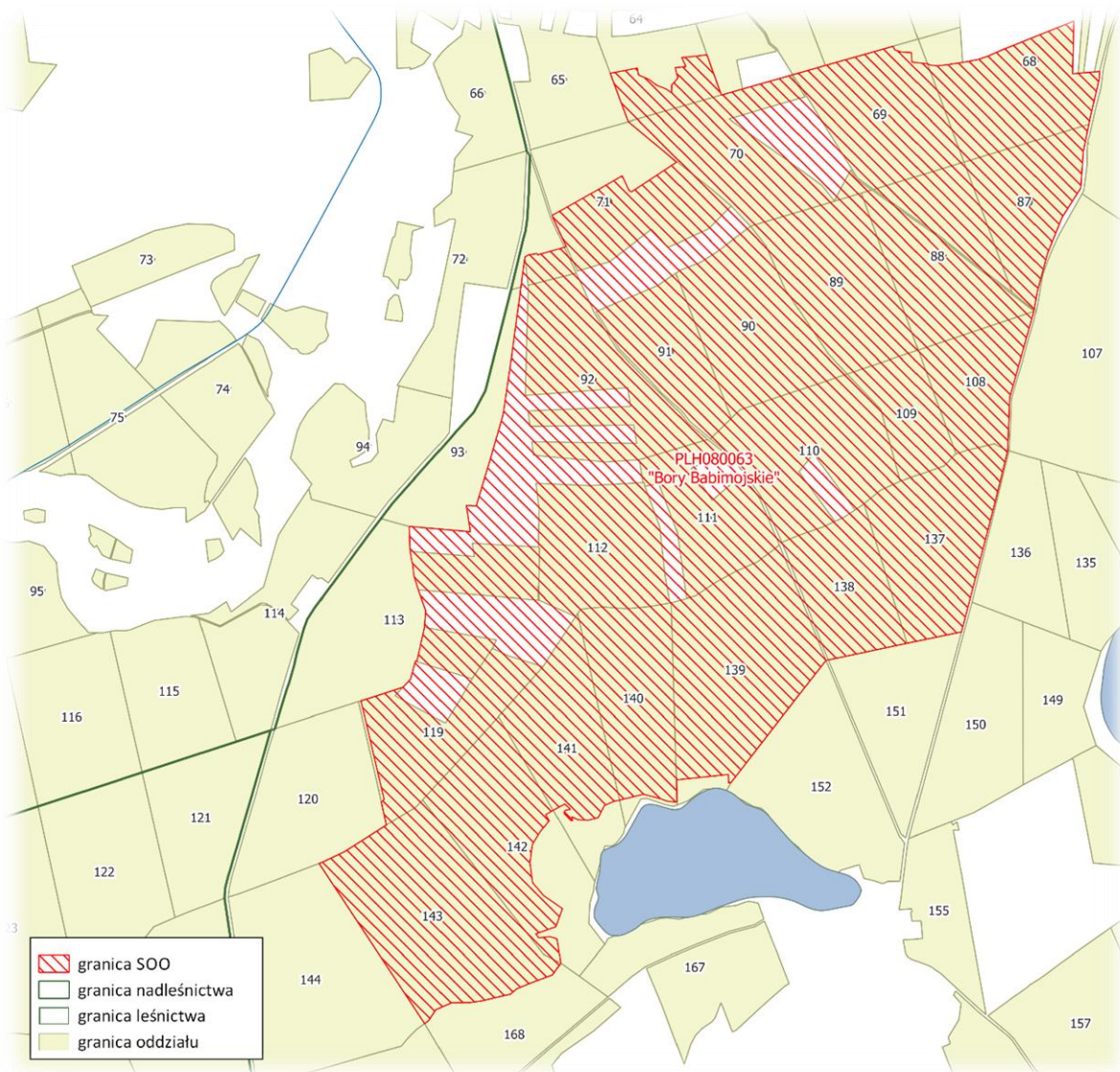
2) gatunek wymagający ochrony w formie wyznaczenia obszaru Natura 2000

3) w trakcie procedury skreślenia z listy przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000

W zasięgu obszaru Natura 2000 „Bory Babimojskie” zlokalizowane są grunty Leśnictwa Wąchabno (Tabela 30). Powierzchnia gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Babimost, położonych w granicach przedmiotowego SOO wynosi 533,90 ha (w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa — 619,66 ha).

Tabela 30. Wykaz wydziałów położonych w zasięgu SOO „Bory Babimojskie”

Leśnictwo	Oddziały i poddziały	Grunty Nadleśnictwa	Grunty w zasięgu ter. Nadleśnictwa
		Powierzchnia [ha]	
Obręb Kargowa			
Wąchabno	64h,i; 68h-s; 69b-j; 70a-l; 71j,k,o-s; 87a-i; 88a-i; 89a-j; 90a-k; 91a-d; 92a-p; 108a-c; 109a-f; 110a-j; 111a-g; 112a-k; 113f-i,n,o; 119a; 137a-h; 138a-d; 139a-j; 140a-f; 141a-f,h; 142a-f,k; 143a-k	517,26	619,66
	Obiekty liniowe:	16,64	
OGÓŁEM NADLEŚNICTWO BABIMOST		533,90	619,66

Rys. 23. SOO „Bory Babimojskie” na terenie Nadleśnictwa Babimost

Plan Zadań Ochronnych

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH080063 „Bory Babimojskie” został sporządzony zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 [Dz. U. Nr 34, poz. 186 z późn. zm.].

Został zatwierdzony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 30 marca 2017 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bory Babimojskie PLH080063.

Identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony obszaru, określenie warunków utrzymania właściwego stanu ochrony ww. oraz określenie działań ochronnych i sposobów monitoringu realizacji działań i ich skutków przedstawiają Tabele 31 i 32.

Tabela 31. Zestawienie przedmiotów ochrony obszaru PLH080063 „Bory Babimojskie” (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 30 marca 2017 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bory Babimojskie PLH080063; SDF 2017-02)

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony		Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY SIEDLISK PLH080063 „Bory Babimojskie” – siedliska przyrodnicze						
1.	91T0	Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i>) i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	U1 Grunty w zarządzie Nadleśnictwa Babimost	Ubogie warunki wodne oraz kwaśne podłoże (nie dopuścić do eutrofizacji)	Odnowienie lasu po użytkowaniu rębnym. Wprowadzanie podszytów i podsadzeń.	5-10% powierzchni płatów siedliska przyrodniczego 91T0 obejmujących np. najuboższe fragmenty, szczyty wydm czy miejsca z najlepiej wykształconymi płatami chrobotków należy pozostawiać bez zabiegów. W drzewostanach użytkowanych gospodarczo zaleca się, aby utrzymywać zwarcie przerywane i zadrzewienie w granicach 0,7-0,8, a także stosować wyższą intensywność cięć. Wskazane jest usuwanie samosiewów zwiększających zwarcie.

Stan ochrony: FV — właściwy; U1 — niezadawalający; U2 — zły; XX — brak danych

Tabela 32. Zadania ochronne dla obszaru PLH080063 „Bory Babimojskie” na gruntach Nadleśnictwa Babimost (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 30 marca 2017 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bory Babimojskie PLH080063; SDF 2017-02)

Lp.	Przedmiot ochrony*	Lokalizacja na terenie Nadleśnictwa (w zasięgu SOO)	Identyfikacja zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony		Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania i podmiotem odpowiedzialnym		
			Istniejące	Potencjalne		Opis działania	Miejsce realizacji	Podmiot odpowiedzialny
1.	91T0 Śródładowy bór chrobotkowy	05-64 h 05-68 n 05-68 p 05-89 j 05-90 j 05-109 d 05-110 g 05-111 b 05-112 a 05-137 f 05-137 g 05-138 d 05-139 i 05-139 j 05-140 d 05-140 f 05-141 b 05-141 c 05-141 d 05-142 d	K02.01 - zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	B02.05 - nieintensywna produkcja drewna (pozostawienie martwych / starych drzew) K02.03 – eutrofizacja F04.01 – plądrowanie stanowisk roślin	Poprawa stanu siedliska przyrodniczego w zakresie wskaźników specyficznej struktury i funkcji: - obecność drewna martwego w dnie lasu; - występowanie i stan populacji chrobotków; - udział procentowy siedliska przyrodniczego na transekcje; - charakterystyczna kombinacja florystyczna.	Działania dotyczące ochrony czynnej		
						A1. Wycięcie drzew w najbardziej zwartych fragmentach oddziału leśnego. Działanie podjąć jeden raz, na wydzieleniu, w okresie pierwszych 5 lat obowiązywania planu zadań ochronnych, wywołując pomniejszenie obecnego wskaźnika poziomego zwarcia drzewostanu, ale zachowując ten wskaźnik na poziomie nie mniejszym niż 0,7 (zwarcie umiarkowane). Zabieg wykonywać wyłącznie w płatach siedliska przyrodniczego z chrobotkami lub na styku z nim, gdzie warunki świetlne są niesprzyjające dla runa z porostami.	Nadleśnictwo Babimost: 05-109-d-00 05-110-c-00 05-111-b-00 05-112-a-99 05-138-d-00 05-139-i-00 05-140-d-00 05-142-f-99	Nadleśnictwo Babimost
						Usuwanie całości drewna (grubizny i drobnicy) po zrealizowanych zabiegach gospodarczych, w tym ochrony przyrody (patrz A1). Działanie w ramach prowadzonej gospodarki leśnej, w okresie i rozmiarze, wynikającym z planowanych bądź doraźnych działań np. trzebieże, czyszczenia, usuwanie wiatrolomów.	Nadleśnictwo Babimost: 05-109-d-00 05-110-c-00 05-111-b-00 05-112-a-99 05-138-d-00 05-139-i-00 05-140-d-00 05-142-f-99	

*Kody zagrożeń podano zgodnie z Instrukcją wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000 wersja 2012.1 opracowaną przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska

**W Tabeli 32 zestawiono zadania ochronne, za których realizacją odpowiada Nadleśnictwo Babimost

Miejsce realizacji działań ochronnych wg PZO i odpowiadające im adresy leśne wg PUL (aktualne adresy leśne wg PUL podano w nawiasach)

Siedlisko przyrodnicze 91T0: 05-109-d-00 (05-109d); 05-110-c-00 – (05-110g); 05-111-b-00 – (05-111b); 05-112-a-99 – (05-112a); 05-138-d-00 – (05-138d); 05-139-i-00 – (05-139i); 05-140-d-00 – (05-140d); 05-142-f-99 – (05-142d)

3.1.4. Pomniki przyrody

Pomniki przyrody obejmują pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie [art. 40. pkt. 1 ustawy o ochronie przyrody].

3.1.4.1. Pomniki przyrody na gruntach Nadleśnictwa Babimost

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Babimost zlokalizowanych jest 16 pomników przyrody: 13 pojedynczych drzew, grupa 2 drzew, grupa 3 drzew oraz 1 głąz narzutowy — Tabela 33.

Tabela 33. Wykaz istniejących pomników przyrody w zarządzie Nadleśnictwa Babimost (Weryfikacja i aktualizacja informacji przestrzennej i opisowej o pomnikach przyrody i użytkach ekologicznych na terenie Polski, GDOŚ, 2015)

Lp.	Dokumentacja fotograficzna	Analizowana cecha	Charakterystyka pomnika przyrody
OBRĘB DĄBRÓWKA			
1.	 <p style="text-align: center;">(fot. B. Borusiewicz)</p>	Numer RDOŚ	1090
		Położenie	Leśnictwo Dąbrówka, oddział 4 d, w cz. N
		Rodzaj pomnika przyrody	Drzewo
		Nazwa polska i łacińska	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>
		Data utworzenia Obowiązująca podstawa prawna	1998-12-31 1: Rozporządzenie Nr 15 Wojewody Zielonogórskiego z dnia 11 grudnia 1998 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. 2: Rozporządzenie Nr 42 Wojewody Lubuskiego z dnia 19 maja 2006 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody.
		Wymiary: obwód [cm]; wysokość [m]; zdrowotność*	446, 21, Pac.-2
		Uwagi	tabliczka
OBRĘB KARGOWA			
2.	 <p style="text-align: center;">(fot. B. Iwaniuk)</p>	Numer RDOŚ	1091
		Położenie	Leśnictwo Laski, oddział 9 d, w cz. E
		Rodzaj pomnika przyrody	Grupa 3 drzew
		Nazwa polska i łacińska	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>
		Data utworzenia Obowiązująca podstawa prawna	1987-12-18 1: Zarządzenie Nr 139/87 Wojewody Zielonogórskiego z dnia 12 listopada 1987 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. 2: Rozporządzenie Nr 39 Wojewody Lubuskiego z dnia 19 maja 2006 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody.
Wymiary: obwód [cm]; wysokość [m]; zdrowotność*	1091_1: 505, 24, Pac.-2; 1091_2: 394, 24, Pac.-3; 1091_3: 489, 25, Pac.-2		
Uwagi	tabliczka		
3.		Numer RDOŚ	2
		Położenie	Leśnictwo Laski, oddział 36 k, w cz. S
		Rodzaj pomnika przyrody	Drzewo
		Nazwa polska i łacińska	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>

Lp.	Dokumentacja fotograficzna	Analizowana cecha	Charakterystyka pomnika przyrody
	 <p>(fot. B. Iwaniuk)</p>	<p>Data utworzenia Obowiązująca podstawa prawna</p> <p>1982-12-30 1: Zarządzenie Nr 174/82 Wojewody Zielonogórskiego z dnia 30 grudnia 1982 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. 2: Rozporządzenie Nr 31 Wojewody Lubuskiego z dnia 19 maja 2006 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody.</p> <p>Wymiary: obwód [cm]; wysokość [m]; zdrowotność*</p> <p>475, 25, Pac.-2</p> <p>Uwagi</p> <p>tabliczka, ogrodzony</p>	
4.	 <p>(fot. B. Iwaniuk)</p>	<p>Numer RDOŚ</p> <p>282</p> <p>Położenie</p> <p>Leśnictwo Chwalim, oddział 130 a, w cz. NW</p> <p>Rodzaj pomnika przyrody</p> <p>Drzewo</p> <p>Nazwa polska i łacińska</p> <p>Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i></p> <p>Data utworzenia Obowiązująca podstawa prawna</p> <p>1987-12-18 1: Zarządzenie Nr 139/87 Wojewody Zielonogórskiego z dnia 12 listopada 1987 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. 2: Rozporządzenie Nr 39 Wojewody Lubuskiego z dnia 19 maja 2006 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody.</p> <p>Wymiary: obwód [cm]; wysokość [m]; zdrowotność*</p> <p>483, 21, Pac.-2</p> <p>Uwagi</p> <p>tabliczka, ogrodzony, rozwidła się na wysokości 1,50 m</p>	
5.	 <p>(fot. B. Iwaniuk)</p>	<p>Numer RDOŚ</p> <p>283</p> <p>Położenie</p> <p>Leśnictwo Chwalim, oddział 231 a, w cz. N</p> <p>Rodzaj pomnika przyrody</p> <p>Drzewo</p> <p>Nazwa polska i łacińska</p> <p>Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i></p> <p>Data utworzenia Obowiązująca podstawa prawna</p> <p>1987-12-18 1: Zarządzenie Nr 139/87 Wojewody Zielonogórskiego z dnia 12 listopada 1987 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. 2: Rozporządzenie Nr 39 Wojewody Lubuskiego z dnia 19 maja 2006 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody.</p> <p>Wymiary: obwód [cm]; wysokość [m]; zdrowotność*</p> <p>450, 22, Pac.-3</p> <p>Uwagi</p> <p>tabliczka</p>	
6.		<p>Numer RDOŚ</p> <p>290</p> <p>Położenie</p> <p>Leśnictwo Chwalim, oddział 236 f, w cz. S</p> <p>Rodzaj pomnika przyrody</p> <p>Drzewo</p> <p>Nazwa polska i łacińska</p> <p>Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i></p> <p>Data utworzenia Obowiązująca podstawa prawna</p> <p>2008-01-04 Uchwała Nr XII/80/2007 Rady Miejskiej w Kargowej z dnia 23 listopada 2007 r. w sprawie ustanowienia drzewa za pomnik przyrody.</p>	

Lp.	Dokumentacja fotograficzna	Analizowana cecha	Charakterystyka pomnika przyrody
	 (fot. R. Kuluza)	Wymiary: obwód [cm]; wysokość [m]; zdrowotność*	358, 21, Pac.-2
		Uwagi	tabliczka
7.	 (fot. B. Iwaniuk)	Numer RDOŚ	1
		Położenie	Leśnictwo Wąchabno, oddział 62 b, w cz. N
		Rodzaj pomnika przyrody	Drzewo
		Nazwa polska i łacińska	Klon jawor <i>Acer pseudoplatanus</i>
		Data utworzenia Obowiązująca podstawa prawna	1987-12-18 1: Zarządzenie Nr 139/87 Wojewody Zielonogórskiego z dnia 12 listopada 1987 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. 2: Rozporządzenie Nr 39 Wojewody Lubuskiego z dnia 19 maja 2006 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody.
		Wymiary: obwód [cm]; wysokość [m]; zdrowotność*	399, 25, Pac.-2
		Uwagi	tabliczka
OBRĘB SZCZANIEC			
8.	 (fot. B. Iwaniuk)	Numer RDOŚ	854
		Położenie	Leśnictwo Smardzewo, oddział 10 g, w cz. SE
		Rodzaj pomnika przyrody	Drzewo
		Nazwa polska i łacińska	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>
		Data utworzenia Obowiązująca podstawa prawna	Brak danych 1: Decyzja Nr 53/70 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w sprawie uznania za pomniki przyrody. 2: Rozporządzenie Nr 29 Wojewody Lubuskiego z dnia 19 maja 2006 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody.
		Wymiary: obwód [cm]; wysokość [m]; zdrowotność*	525, 25, Pac.-2
		Uwagi	tabliczka
9.		Numer RDOŚ	6
		Położenie	Leśnictwo Kolesin, oddział 69A a, w cz. C
		Rodzaj pomnika przyrody	Drzewo
		Nazwa polska i łacińska	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>

Lp.	Dokumentacja fotograficzna	Analizowana cecha	Charakterystyka pomnika przyrody
	 <p>(fot. B. Iwaniuk)</p>	<p>Data utworzenia Obowiązująca podstawa prawna</p> <p>1988-09-06 1: Zarządzenie Nr 76/88 Wojewody Zielonogórskiego z dnia 11 sierpnia 1988 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. 2: Rozporządzenie Nr 32 Wojewody Lubuskiego z dnia 19 maja 2006 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody.</p> <p>Wymiary: obwód [cm]; wysokość [m]; zdrowotność*</p> <p>366, 25, Pac.-3</p> <p>Uwagi</p> <p>tabliczka</p>	
10.	 <p>(fot. L. Stasik)</p>	<p>Numer RDOŚ</p> <p>Położenie</p> <p>Rodzaj pomnika przyrody</p> <p>Nazwa polska i łacińska</p> <p>Data utworzenia Obowiązująca podstawa prawna</p> <p>Wymiary: obwód [cm]; wysokość [m]; zdrowotność*</p> <p>Uwagi</p> <p>tabliczka</p>	<p>Leśnictwo Kolesin, oddział 147 b, w cz. S</p> <p>Drzewo</p> <p>Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i></p> <p>2017-11-29 1: Uchwała Nr LII/282/17 Rady Gminy Szczaniec z dnia 29 listopada 2017 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody. 2: Rozporządzenie Nr 46 Wojewody Lubuskiego z dnia 19 maja 2006 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody.</p> <p>390, 20, Pac.-2</p>
11.	 <p>(fot. B. Iwaniuk)</p>	<p>Numer RDOŚ</p> <p>Położenie</p> <p>Rodzaj pomnika przyrody</p> <p>Nazwa polska i łacińska</p> <p>Data utworzenia Obowiązująca podstawa prawna</p> <p>Wymiary: długość [m]; szerokość [m]; wysokość [m]</p> <p>Uwagi</p>	<p>852</p> <p>Leśnictwo Buków, oddział 154 i, w cz. W</p> <p>Głaz narzutowy</p> <p>-</p> <p>1966-03-24 1: Decyzja Nr 86/66 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Zielonej Górze z dnia 24 marca 1966 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody ożywionej i nieożywionej. 2: Rozporządzenie Nr 46 Wojewody Lubuskiego z dnia 19 maja 2006 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody.</p> <p>1,72; 2,60; 1,30</p> <p>tabliczka</p>
12.	 <p>(fot. L. Stasik)</p>	<p>Numer RDOŚ</p> <p>Położenie</p> <p>Rodzaj pomnika przyrody</p> <p>Nazwa polska i łacińska</p> <p>Data utworzenia Obowiązująca podstawa prawna</p> <p>Wymiary: obwód [cm]; wysokość [m]; zdrowotność*</p>	<p>740</p> <p>Leśnictwo Buków, oddział 229 k, w cz. S</p> <p>Drzewo</p> <p>Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i></p> <p>1997-04-29 Uchwała Nr XXVIII/260/97 Rady Miejskiej Sulechowa z dnia 29 kwietnia 1997 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody.</p> <p>574, 23, Pac.-3</p>

Lp.	Dokumentacja fotograficzna	Analizowana cecha	Charakterystyka pomnika przyrody
		Uwagi	tabliczka
13.	 <p>(fot. L. Stasik)</p>	Numer RDOŚ	741
		Położenie	Leśnictwo Buków, oddział 229 k, w cz. W
		Rodzaj pomnika przyrody	Drzewo
		Nazwa polska i łacińska	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>
		Data utworzenia Obowiązująca podstawa prawna	1997-04-29 Uchwała Nr XXVIII/260/97 Rady Miejskiej Sulechowa z dnia 29 kwietnia 1997 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody.
		Wymiary: obwód [cm]; wysokość [m]; zdrowotność*	536, 23, Pac.-3
		Uwagi	tabliczka
14.	 <p>(fot. D. Matusiak)</p>	Numer RDOŚ	766
		Położenie	Leśnictwo Buków, oddział 231 c, w cz. S
		Rodzaj pomnika przyrody	Grupa 2 drzew
		Nazwa polska i łacińska	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>
		Data utworzenia Obowiązująca podstawa prawna	1998-12-31 1: Rozporządzenie Nr 15 Wojewody Zielonogórskiego z dnia 11 grudnia 1998 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. 2: Rozporządzenie Nr 42 Wojewody Lubuskiego z dnia 19 maja 2006 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody.
		Wymiary: obwód [cm]; wysokość [m]; zdrowotność*	766_1: 505, 24, Pac.-3; 766_2: 344, 24, Pac-2
		Uwagi	tabliczka
15.	 <p>(fot. B. Iwaniuk)</p>	Numer RDOŚ	767
		Położenie	Leśnictwo Buków, oddział 231 k, w cz. SE
		Rodzaj pomnika przyrody	Drzewo
		Nazwa polska i łacińska	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>
		Data utworzenia Obowiązująca podstawa prawna	1998-12-31 1: Rozporządzenie Nr 15 Wojewody Zielonogórskiego z dnia 11 grudnia 1998 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. 2: Rozporządzenie Nr 42 Wojewody Lubuskiego z dnia 19 maja 2006 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody.
		Wymiary: obwód [cm]; wysokość [m]; zdrowotność*	422, 24, Pac.-4
		Uwagi	tabliczka
16.		Numer RDOŚ	753
		Położenie	Leśnictwo Buków, oddział 254 j, w cz. E
		Rodzaj pomnika przyrody	Drzewo
		Nazwa polska i łacińska	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>
		Data utworzenia Obowiązująca podstawa prawna	2008-01-01 Uchwała Nr XII/169/2007 Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 20 listopada 2007 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody.

Lp.	Dokumentacja fotograficzna	Analizowana cecha	Charakterystyka pomnika przyrody
	 <p>(fot. B. Iwaniuk)</p>	<p>Wymiary: obwód [cm]; wysokość [m]; zdrowotność*</p>	410, 23, Pac.-2
		<p>Uwagi</p>	tabliczka

* Skala zdrowotności Pacyniaka i Smólskiego

1 – drzewa zupełnie zdrowe, bez żadnych użytków i obecności szkodników

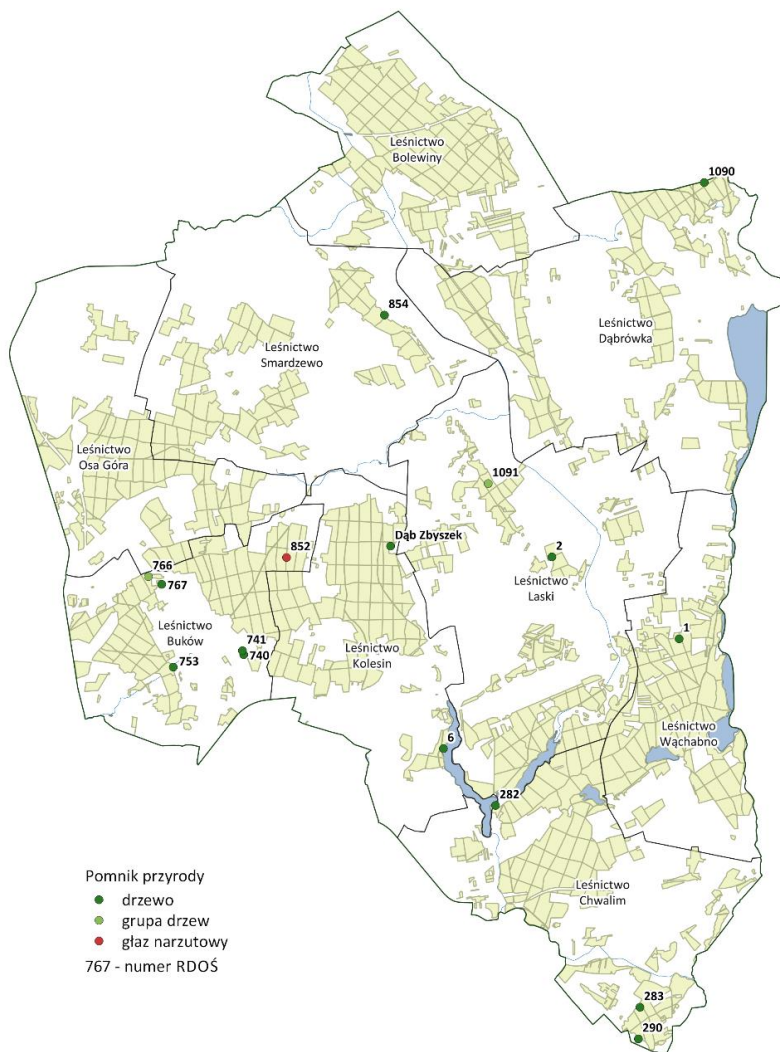
2 – drzewa z częściowo obumierającymi cieńszymi gałęziami w wierzchołkowych partiach korony, z obecnością szkodników, zarówno ze świata roślinnego, jak i zwierzęcego występujących w nieznacznym stopniu (pojedyncze egzemplarze)

3 – drzewa, które mają w 50% obumarłą koronę i kłodę lub strzałę, jak również zaatakowane w znacznym stopniu przez szkodniki

4 – drzewa w 70% z obumarłą koroną i kłodą albo strzałą i dużymi ubytkami tkanki drzewnej

5 – drzewa mające w ponad 70% obumarłą koronę i kłodę lub strzałę z licznymi dziuplami, w tym także martwe

Lokalizację pomników przyrody na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa Babimost przedstawia Rys. 24.

Rys. 24. Pomniki przyrody na gruntach Nadleśnictwa Babimost

Na terenie zasięgu terytorialnego działania Nadleśnictwa Babimost oprócz pomników przyrody znajdujących się w zarządzie Lasów Państwowych występuje duża liczba drzew uznanych za pomniki przyrody położonych na gruntach innych własności. Rosną one głównie na terenach miejskich w obszarze prywatnych posesji bądź też jako przydrożne pomnikowe aleje lub grupy drzew. Duża część pomników przyrody koncentruje się w parkach podworskich (park w Kolesinie, Wojnowie, Kargowej, Szczańcu i Dąbrówce).

3.1.5. Użytki ekologiczne

Użytki ekologiczne obejmują zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania [art. 42 ustawy o ochronie przyrody].

Tabela 34. Wykaz użytków ekologicznych na gruntach Nadleśnictwa Babimost

Lp.	Akt prawny	Data utworzenia	Lokalizacja		Pow. [ha]	Nazwa obiektu	Działania uzgodn. Z RDOŚ		Uwagi
			oddz.	gmina leśnictwo			Proj.	Wykon.	
OBRĘB DĄBRÓWKA									
1	R.W.L. Nr 5 z 2002 r. [Dz.U.Woj.Lub. Nr 44, poz. 554]	03.05.2002 r.	17g, 18g, k	Zbąszynek Dąbrówka	4,51	„Samsonki”	Zachować istniejące stosunki wodne		
RAZEM OBRĘB DĄBRÓWKA					4,51				
OBRĘB KARGOWA									
2	R.W.L. Nr 5 z 2002 r. [Dz.U.Woj.Lub. Nr 44, poz. 554]	03.05.2002 r.	74i, j, l, n, o, p, r, s, t	Babimost Laski	8,24	„Bagna Kuligowskie”	Zachować istniejące stosunki wodne		
3	R.W.L. Nr 5 z 2002 r. [Dz.U.Woj.Lub. Nr 44, poz. 554]	03.05.2002 r.	146f, 147c	Kargowa Chwalim	30,29	„Bagno Duże Liny”	Zachować istniejące stosunki wodne		
4	Uchwała Nr XXXII/238/06 Rady Gminy Siedlec z dnia 31 stycznia 2006 r. w sprawie uznania gruntów za użytki ekologiczne [Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 28, poz. 719]	08.03.2006 r.	153l	Siedlec Wąchabno	4,24	„Mieśniki”	Zachować istniejące stosunki wodne		
5	Uchwała Nr XXXII/238/06 Rady Gminy Siedlec z dnia 31 stycznia 2006 r. w sprawie uznania gruntów za użytki ekologiczne [Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 28, poz. 719]	08.03.2006 r.	169p	Siedlec Wąchabno	2,89	„Bagno Małe Liny”	Zachować istniejące stosunki wodne		
RAZEM OBRĘB KARGOWA					45,66				
OBRĘB SZCZANIEC									
6	Uchwała nr XXXIII/416/09 Rady Miejskiej w Świebodzinie z dnia 26 czerwca 2009 r. [Dz.U.Woj.Lub. Nr 84 poz. 1138 z dn. 30.07.2009 r.]	26.06.2009 r.	73m, 87c, d, f	Świebodzin Osa Góra i Smardzewo	1,34	„Klipa”	Zachować istniejące stosunki wodne		
7	R.W.L. Nr 5 z 2002 r. [Dz.U.Woj.Lub. Nr 44, poz. 554]	03.05.2002 r.	242k, 247d, 248a	Sulechów Buków	1,90	„Bagno Buków”	Zachować istniejące stosunki wodne		
RAZEM OBRĘB SZCZANIEC					3,24				
OGÓŁEM NADLEŚNICTWO BABIMOST					53,41				

Zgodnie z rozporządzeniem nr 5 Wojewody Lubuskiego z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny, na obszarze użytku ekologicznego zabrania się:

- niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania terenu;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem obiektów związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym;
- uszkodzenia i niszczenia gleby;
- wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości;
- zaśmiecenia obiektu i terenu wokół niego;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody i zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz gospodarki rybackiej;
- wylewania gnojowicy.

Zgodnie z uchwałą nr XXXIII/416/09 Rady Miejskiej w Świebodzinie z dnia 26 czerwca 2016 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Klipa”, na obszarze użytku ekologicznego zabrania się:

- niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwszstormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- uszkodzenia i zanieczyszczania gleby;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
- umieszczania tablic reklamowych.

3.1.5.1. Użytek ekologiczny „Samsonki”

Data ustanowienia: 03.05.2002 r.

Powierzchnia: 4,51 ha

Podstawa prawna: rozporządzenie nr 5 Wojewody Lubuskiego z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny [Dz. Urz. Woj. Lubuskiego nr 44 poz. 554 z 2002 r.].

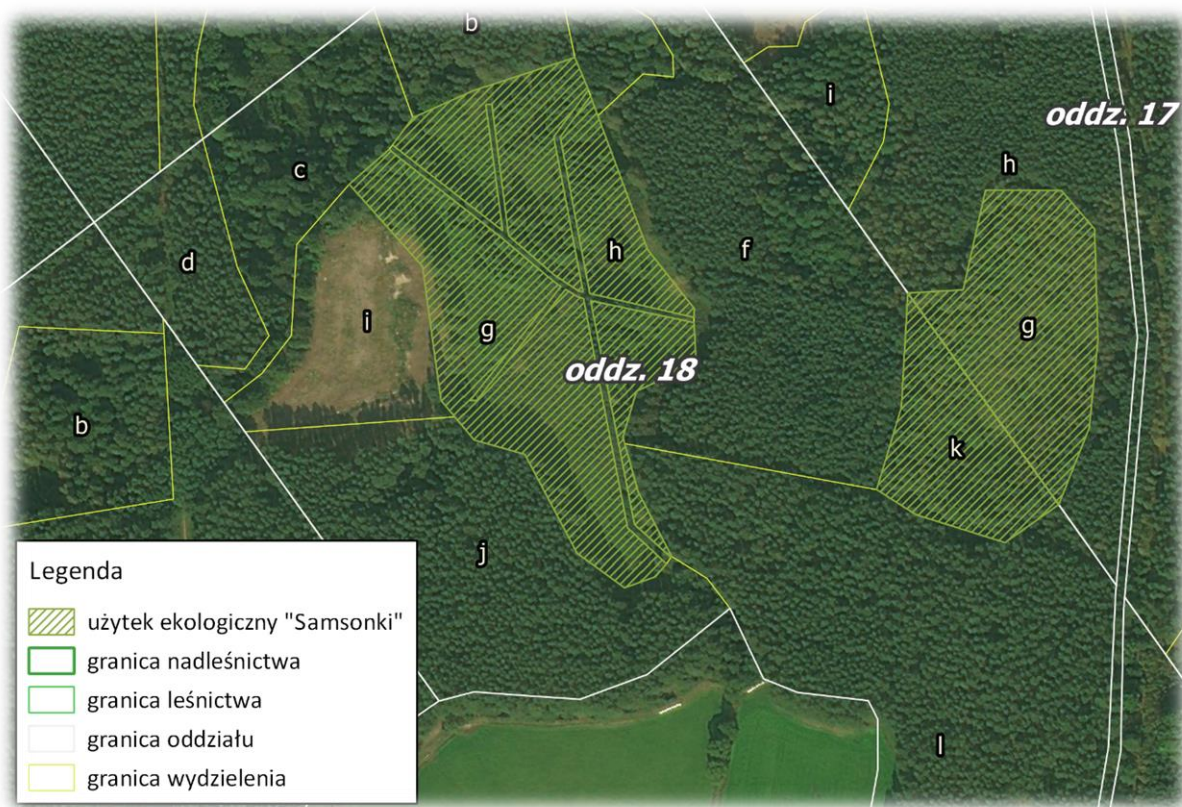
Fot. 13. Użytek ekologiczny „Samsonki” (fot. L. Stasik)

Fot. 14. Użytek ekologiczny „Samsonki” w Leśnictwie Dąbrówka (fot. L. Stasik)

Użytek ekologiczny „Samsonki” stanowi bagno śródleśne. Celem ochrony jest ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.

Użytek położony jest na gruntach znajdujących się w zarządzie Nadleśnictwa Babimost (Leśnictwo Dąbrówka, wydzielania: 17g, 18g, k).

Rys. 25. Użytek ekologiczny „Samsonki” na terenie Nadleśnictwa Babimost

3.1.5.2. Użytek ekologiczny „Bagno Buków”

Data ustanowienia: 03.05.2002 r.

Powierzchnia: 1,90 ha

Podstawa prawna: rozporządzenie nr 5 Wojewody Lubuskiego z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny [Dz. Urz. Woj. Lubuskiego nr 44 poz. 554 z 2002 r.].

Użytek ekologiczny „Bagno Buków” stanowi bagno śródleśne. Celem ochrony jest ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.

Użytek położony jest na gruntach znajdujących się w zarządzie Nadleśnictwa Babimost (Leśnictwo Buków, wydzielania: 242k, 247d, 248a).

Fot. 15. Użytek ekologiczny „Bagno Buków” (fot. J. Hamczyk)

Rys. 26. Użytek ekologiczny „Bagno Buków” na terenie Nadleśnictwa Babimost

3.1.5.3. Użytek ekologiczny „Klipa”

Data ustanowienia: 26.06.2009 r.

Powierzchnia: 1,34 ha

Podstawa prawna: uchwała nr XXXIII/416/09 Rady Miejskiej w Świebodzinie z dnia 26 czerwca 2009 r. [Dz.U.Woj.Lub. Nr 84 poz. 1138 z dn. 30.07.2009 r.].

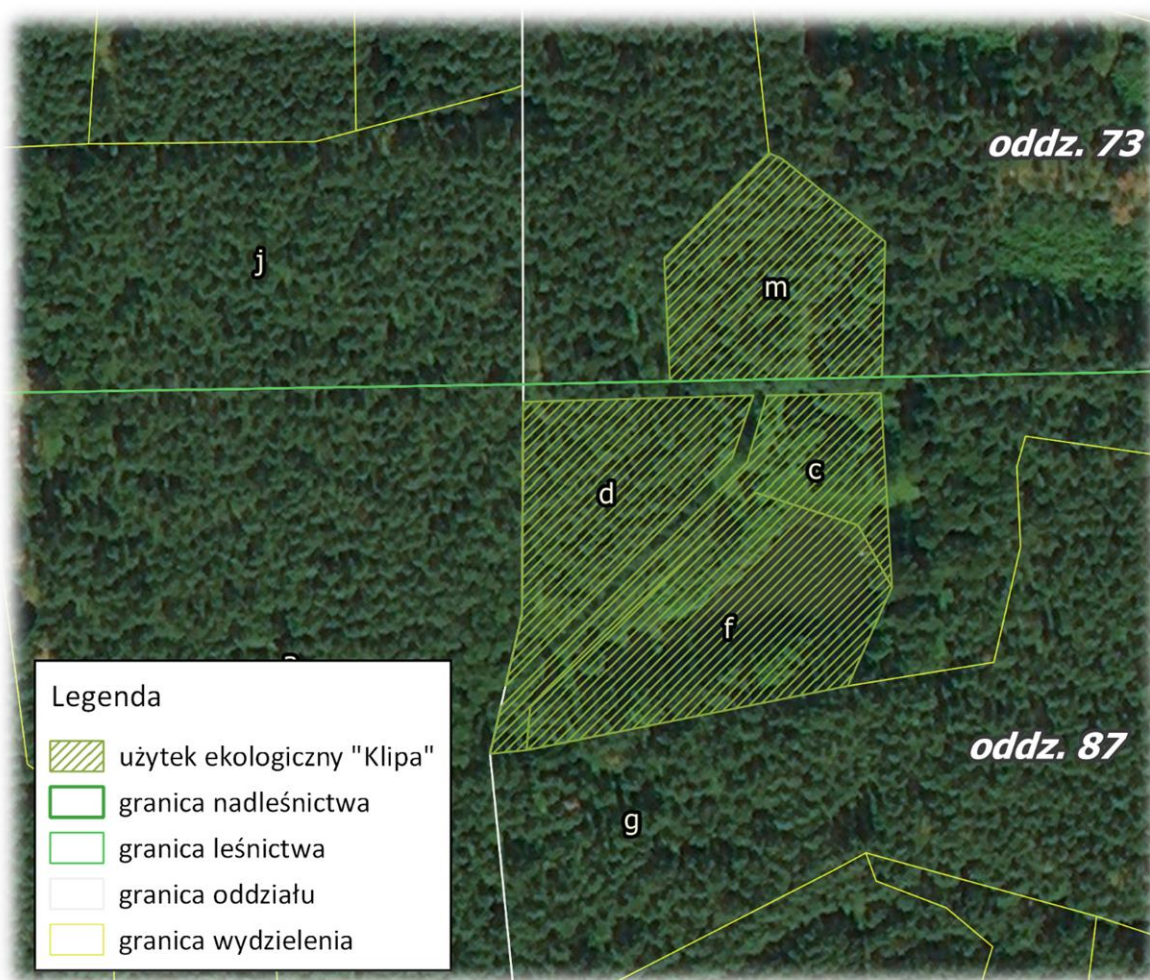
Użytek ekologiczny „Klipa” jest naturalnym zbiornikiem leśnym. Celem ochrony jest ochrona zbiornika wodnego oraz otaczającej szaty roślinnej porastającej ruiny starego gospodarstwa, będących miejscem występowania rzadkich gatunków roślin oraz rozmnażania się i żerowania ptaków, a także odpoczynku dla płazów. Przedstawicielem flory są rośliny związane ze zbiornikiem wodnym: rdestnica pływająca *Potamogeton natans* i pływacz zwyczajny *Utricularia vulgaris*. Najbliższym otoczeniem zbiornika jest las sosnowy z pojedynczymi okazami topoli osiki *Populus tremula*, brzozy brodawkowatej *Betula verrucosa* oraz dębów *Quercus* sp. Przedstawicielami fauny

są: lin *Tinca tinca*, karaś pospolity *Carassius carassius*, kumak nizinny *Bombina bombina* oraz zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix*.

Fot. 16. Użytek ekologiczny „Klipa” (fot. B. Iwaniuk)   Fot. 17. Użytek ekologiczny „Klipa” (fot. B. Iwaniuk)

Użytek położony jest na gruntach znajdujących się w zarządzie Nadleśnictwa Babimost (Leśnictwo Osa Góra i Smardzewo, wydzielania: 73m, 87c, d, f).

Rys. 27. Użytek ekologiczny „Klipa” na terenie Nadleśnictwa Babimost

3.1.5.4. Użytek ekologiczny „Mieśniki”

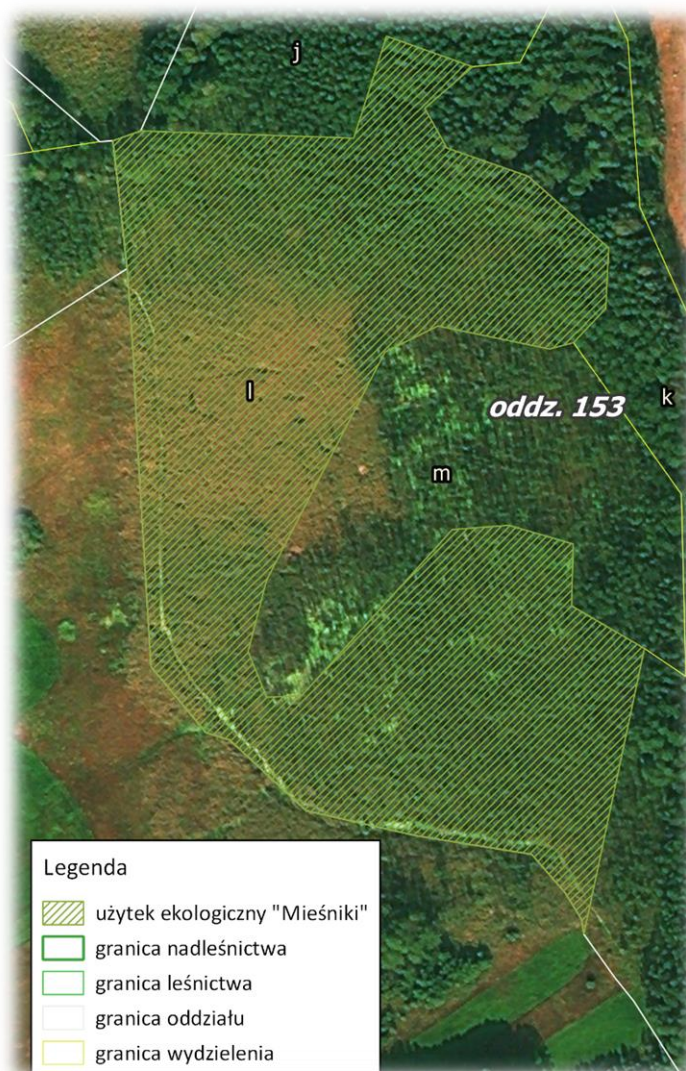
Fot. 18. Użytek ekologiczny „Mieśniki” — Leśnictwo Wąchabno, wydzielenie 153I (fot. B. Iwaniuk)

Data ustanowienia: 08.03.2006 r.

Powierzchnia: 4,24 ha

Podstawa prawna: uchwała nr XXXII/238/06 Rady Gminy w Siedlecu z dnia 31 stycznia 2006 r. w sprawie uznania gruntów za użytki ekologiczne [Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 28, poz. 719].

Użytek ekologiczny „Mieśniki” stanowi siedlisko przyrodnicze oraz stanowisko rzadkich i chronionych gatunków. Celem ochrony jest objęcie ochroną cennego dla przyrody ekosystemu mającego duże znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej roślin i zwierząt.

Rys. 28. Użytek ekologiczny „Mieśniki” na terenie Nadleśnictwa Babimost

Użytek położony jest na gruntach znajdujących się w zarządzie Nadleśnictwa Babimost (Leśnictwo Wąchabno, wydzielenie: 153I).

3.1.5.5. Użytek ekologiczny „Bagno Duże Liny”

Fot. 19. Użytek ekologiczny „Bagno Duże Liny” w Leśnictwie Chwalim (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 20. Użytek ekologiczny „Bagno Duże Liny” (fot. B. Iwaniuk)

Data ustanowienia: 03.05.2002 r.

Powierzchnia: 30,29 ha

Podstawa prawna: rozporządzenie nr 5 Wojewody Lubuskiego z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny [Dz. Urz. Woj. Lubuskiego nr 44 poz. 554 z 2002 r.].

Rys. 29. Użytek ekologiczny „Bagno Duże Liny” na terenie Nadleśnictwa Babimost

Użytek ekologiczny „Bagno Duże Liny” stanowi siedlisko przyrodnicze oraz stanowisko rzadkich i chronionych gatunków. Stanowi kompleks bagien, torfowisk i terenów podmokłych oraz

stanowisk rzadkich gatunków roślin (kłóc wiechowata *Cladium mariscus* i bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*) oraz jest miejscem lęgowym żurawia zwyczajnego *Grus Grus*. Obszar użytku rozciąga się od zachodniego brzegu jeziora Liny w kierunku wsi Wojnowo.

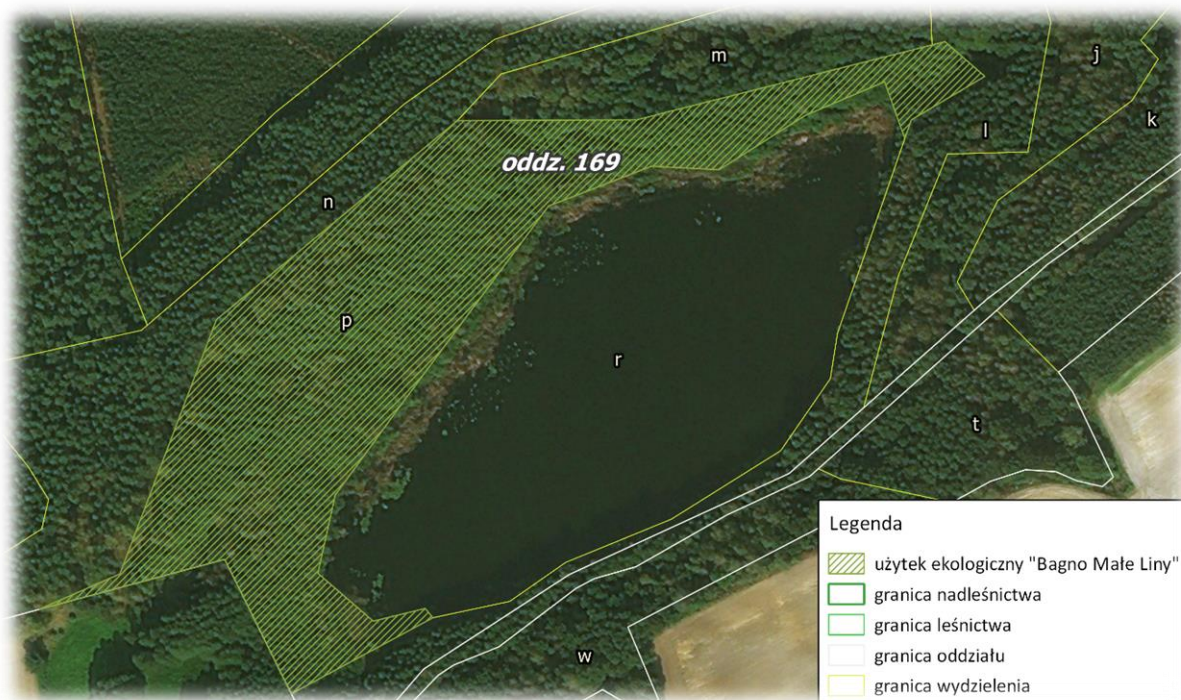
Użytek położony jest na gruntach znajdujących się w zarządzie Nadleśnictwa Babimost (Leśnictwo Chwalim, wydzielania: 146f i 147c).

3.1.5.6. Użytek ekologiczny „Bagno Małe Liny”

Data ustanowienia: 08.03.2006 r.

Powierzchnia: 2,89 ha

Podstawa prawna: uchwała Nr XXXII/238/06 Rady Gminy Siedlec z dnia 31 stycznia 2006 r. w sprawie uznania gruntów za użytki ekologiczne [Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 28, poz. 719].

Rys. 30. Użytek ekologiczny „Bagno Małe Liny” na terenie Nadleśnictwa Babimost

Użytek położony jest na gruntach znajdujących się w zarządzie Nadleśnictwa Babimost (Leśnictwo Wąchabno, wydzielanie: 169p).

Fot. 21. Użytek ekologiczny „Bagno Małe Liny” w Leśnictwie Wąchabno (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 22. Użytek ekologiczny „Bagno Małe Liny” — wydzielanie 169p (fot. B. Iwaniuk)

Użytek ekologiczny „Bagna Małe Liny” jest siedliskiem przyrodniczym oraz stanowiskiem rzadkich i chronionych gatunków. Celem ochrony jest objęcie ochroną cennego dla przyrody ekosystemu mającego duże znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej roślin i zwierząt. Użytek stanowi cenny dla przyrody ekosystem mający duże znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej roślin i zwierząt.

3.1.5.7. Użytek ekologiczny „Bagna Kuligowskie”

Data ustanowienia: 03.05.2002 r.

Powierzchnia: 8,24 ha

Podstawa prawna: rozporządzenie nr 5 Wojewody Lubuskiego z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny [Dz. Urz. Woj. Lubuskiego nr 44 poz. 554 z 2002 r.].

Rys. 31. Użytek ekologiczny „Bagna Kuligowskie” na terenie Nadleśnictwa Babimost

Fot. 23. Użytek ekologiczny „Bagna Kuligowskie” — Leśnictwo Laski (fot. B. Iwaniuk)

Użytek ekologiczny „Bagna Kuligowskie” tworzy ekosystem bagienny. Celem ochrony jest ochrona ekosystemów mających znaczenia dla zachowania różnorodnych typów siedlisk. Obszar użytku to łąki, zadrzewienia, zarastające stawy oraz łożowiska, gdzie występuje: kozłek *Valeriana* sp., pływacz *Utricularia* sp. i stoplamek *Dactylorhiza* sp. oraz żurawie *Grus grus*, dudki *Upupa epops*, gęsi *Anserinae*, białe czaple *Ardea alba*, kumaki *Bombina* sp., bobry *Castor fiber*. Użytek ekologiczny „Bagna Kuligowskie” umiejscowiony jest pomiędzy rzeką Gniła Obra (Leniwa Obra) a Starorzeczem II.

Użytek położony jest na gruntach znajdujących się w zarządzie Nadleśnictwa Babimost (Leśnictwo Laski, wydzielienia: 74i, j, l, n, o, p, r, s, t).

3.1.6. Ochrona gatunkowa

Ochrona gatunkowa obejmuje okazy gatunków oraz siedliska i ostoje roślin, zwierząt i grzybów.

Fot. 24. Zimozioł północny *Linnaea borealis* — Leśnictwo Osa Góra (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 25. Wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum* (fot. L. Stasik)

Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej [art. 46. pkt. 1-2 ustawy o ochronie przyrody].

3.1.6.1. Ochrona gatunkowa roślin i grzybów

Aktualnie obowiązującymi rozporządzeniami, określającymi listy gatunków roślin i grzybów objętych ochroną ścisłą oraz częściową są: rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin [Dz.U. 2014 nr 0 poz. 1409] oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów [Dz.U. 2014 nr 0 poz. 1408].

Sporządzając listę gatunków roślin i grzybów chronionych w Nadleśnictwie Babimost, opierano się na terenowych pracach urzędniowych, a także informacjach pozyskanych od administracji i pracowników terenowych Nadleśnictwa Babimost oraz dostępnych danych literaturowych.

Na terenie Nadleśnictwa Babimost stwierdzono występowanie 3 gatunków grzybów oraz 30 gatunków roślin objętych ochroną gatunkową lub taksonów posiadających status gatunków rzadkich w skali obszaru RDLP Zielona Góra.

Fot. 26. Przyłaszczka pospolita *Hepatica nobilis* (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 27. Widlicz spłaszczony *Diphasiastrum complanatum* — Leśnictwo Kolesin (fot. B. Iwaniuk)

Na gruntach Nadleśnictwa Babimost wyróżniono nw. chronione gatunki roślin i grzybów:

- **Gatunki objęte ochroną ścisłą:**

Rośliny:

Nasięźrzał pospolity *Ophioglossum vulgatum**

- **Gatunki objęte ochroną częściową:**

Grzyby:

Chrobotek leśny *Cladonia arbuscula*

Chrobotek reniferowy *Cladonia rangiferina*

Chrobotek najeżony *Cladonia portentosa*

Rośliny:

Bielistka siwa *Leucobryum glaucum*

Brodawkowiec czysty *Pseudoscleropodium purum*

Cis pospolity *Taxus baccata**

Gajnik lśniący *Hylocomium splendens*

Gruszczyka mniejsza *Pyrola minor**

Gruszczyka zielonawa *Pyrola chlorantha**

Grzybienie białe *Nymphaea alba**

Kukułka plamista *Dactylorhiza maculata**

Kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine**

Listera jajowata *Listera ovata**

Rokietnik pospolity *Pleurozium schreberi*

Torfowiec (rodzaj) *Sphagnum* sp.

Wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum**

Widlicz spłaszczony *Diphasiastrum complanatum**

Widłak goździsty *Lycopodium clavatum**

Widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum**

Widłakowate (rodzina) *Lycopodiaceae**

Widłoząb kędzierzawy *Dicranum polysetum*

Widłoząb miotłowy *Dicranum scoparium*

Zimoziół północny *Linnaea borealis**

*gatunek rzadki w RDLP Zielona Góra

- **Gatunki rzadkie** (gatunki rzadkie, które objęte są ochroną gatunkową, zostały wyróżnione powyżej):

Rośliny:

Czermień błotna *Calla palustris*
 Czerniec gronkowy *Actaea spicata*
 Kokorycz pełna *Corydalis solida*
 Pierwiosnek lekarski *Primula veris*
 Przyłaszczka pospolita *Hepatica nobilis*
 Przytulia Schultesa *Galium schultesii*
 Pszeniec leśny *Melampyrum sylvaticum*
 Żywiec cebulkowy *Dentaria bulbifera*
 Żurawina błotna *Oxycoccus palustris*

Wykaz roślin i grzybów chronionych, rzadkich i zagrożonych wraz z podziałem na występowanie w poszczególnych Leśnictwach Nadleśnictwa Babimost oraz statusem zagrożenia w skali RDLP Zielona Góra, regionu i Polski przedstawia Tabela 35.

Przy nazwie gatunku podano kategorie zagrożenia według opracowań:

- Czerwona lista roślin i grzybów Polski (Zarzycki K. Mirek Z, 2006), wyróżnione kat. zagrożenia: *Ex* — wymarłe i zaginione, *E* — wymierające — krytycznie zagrożone, *V* — narażone- zagrożone wyginięciem, *R* — rzadkie (potencjalnie zagrożone), *I* — o nieokreślonym zagrożeniu;
- Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Wielkopolski (Żukowski, Jackowiak 1995), wyróżnione kat. zagrożenia: *Ex* — gatunki wymarłe, zaginione (przypuszczalnie wymarłe); *E* — gatunki wymierające (bezpośrednio zagrożone wymarciem); *V* — gatunki narażone; *R* — gatunki rzadkie i przez to potencjalnie zagrożone; *I* — gatunki o nieokreślonym zagrożeniu; *K* — gatunki o zagrożeniu niedostatecznie znanym;
- Gatunki objęte programem „Rzadkie i zagrożone gatunki roślin naczyniowych na terenie RDLP Zielona Góra” (Kujawa-Pawlaczyk J., 2001), wyróżnione kat. zagrożenia: *T* — gatunki objęte programem.

Tabela 35. Wykaz chronionych gatunków grzybów i roślin występujących na gruntach Nadleśnictwa Babimost

Lp.	Gatunek	Status zagrożenia			Ochrona		Gatunek rzadki	Lokalizacja
		PL	Wlk.	Zielona Góra	Ścisła	Częściowa		
OBREB DĄBRÓWKA								
LEŚNICTWO BOLEWINY								
1.	Cis pospolity <i>Taxus baccata</i>		R	T		+	+	125b
2.	Czerniec gronkowy <i>Actaea spicata</i>		V	T			+	76a
3.	Kokorycz pełna <i>Corydalis solida</i>		R	T			+	76a
4.	Listera jajowata <i>Listera ovata</i>		V	T		+	+	76a
5.	Pierwiosnek lekarski <i>Primula veris</i>			T			+	76a; 127f
6.	Pszeniec leśny <i>Melampyrum sylvaticum</i>			T			+	76a
7.	Przyłaszczka pospolita <i>Hepatica nobilis</i>			T			+	75c; 76a; 76c
8.	Przytulia Schultesa <i>Galium schultesii</i>		R	T			+	76a
9.	Widlicz spłaszczony <i>Lycopodium complanatum</i>		V	T		+	+	100i
10.	Żywiec cebulkowy <i>Dentaria bulbifera</i>		V	T			+	76a

Lp.	Gatunek	Status zagrożenia			Ochrona		Gatunek rzadki	Lokalizacja
		PL	Wlk.	Zielona Góra	Ścisła	Częściowa		
LEŚNICTWO DĄBRÓWKA								
1.	Gruszyca mniejsza <i>Pyrola minor</i>					+	+	15b
2.	Gruszyca zielonawa <i>Pyrola chlorantha</i>		V	T		+	+	4d
3.	Kruszczyk szerokolistny <i>Epipactis helleborine</i>			T		+	+	31j; 145k
4.	Kukułka plamista <i>Dactylorhiza maculata</i>	V		T		+	+	151d
5.	Nasięźżał pospolity <i>Ophioglossum vulgatum</i>		V	T	+		+	15i
6.	Pierwiosnek lekarski <i>Primula veris</i>			T			+	145d
7.	Przylaszczka pospolita <i>Hepatica nobilis</i>			T			+	154f
8.	Wawrzynek wilczczyko <i>Daphne mezereum</i>		R	T		+	+	152c; 152g; 152h; 152i
9.	Widłak goździsty <i>Lycopodium clavatum</i>		R	T		+	+	5a; 6a 10a
OBRĘB KARGOWA								
LEŚNICTWO LASKI								
1.	Przylaszczka pospolita <i>Hepatica nobilis</i>			T			+	5n
2.	Widłakowate <i>Lycopodiaceae</i>		R	T		+	+	95b
LEŚNICTWO CHWALIM								
1.	Cis pospolity <i>Taxus baccata</i>		R	T		+	+	217m
2.	Widłakowate <i>Lycopodiaceae</i>		R	T		+	+	186a; 207a,b
LEŚNICTWO WĄCHABNO								
1.	Czermień błotna <i>Calla palustris</i>			T			+	106g
2.	Grzybień białe <i>Nymphaea alba</i>			T		+	+	169r
3.	Pierwiosnek lekarski <i>Primula veris</i>			T			+	67b
4.	Widlicz spłaszczony <i>Lycopodium complanatum</i>		V	T		+	+	59p; 67a
5.	Widłak jałowcowaty <i>Lycopodium annotinum</i>		R	T		+	+	113xb
6.	Widłakowate <i>Lycopodiaceae</i>		R	T		+	+	144f
7.	Żurawina błotna <i>Oxycoccus palustris</i>			T			+	168d
OBRĘB SZCZANIEC								
LEŚNICTWO SMARDZEWO								
1.	Przylaszczka pospolita <i>Hepatica nobilis</i>			T			+	13l
2.	Wawrzynek wilczczyko <i>Daphne mezereum</i>		R	T		+	+	8i
3.	Widłak goździsty <i>Lycopodium clavatum</i>		R	T		+	+	12i; 39c; 62d; 63d;
4.	Widłak jałowcowaty <i>Lycopodium annotinum</i>		R	T		+	+	74c
LEŚNICTWO OSA GÓRA								
1.	Widlicz spłaszczony <i>Lycopodium complanatum</i>		V	T		+	+	78f; 101a
2.	Widłak goździsty <i>Lycopodium clavatum</i>		R	T		+	+	65c; 75d; 77j; 78a,b,f; 90c;101a
3.	Zimoziół północny <i>Linnaea borealis</i>		E	T		+	+	77k; 94f

Lp.	Gatunek	Status zagrożenia			Ochrona		Gatunek rzadki	Lokalizacja
		PL	Wlk.	Zielon a Góra	Ścisła	Częściowa		
LEŚNICTWO KOLESIN								
1.	Widlicz spłaszczony <i>Lycopodium complanatum</i>		V	T		+	+	208d
2.	Widłak goździsty <i>Lycopodium clavatum</i>		R	T		+	+	132j
LEŚNICTWO BUKÓW								
1.	Widłak jałowcowaty <i>Lycopodium annotinum</i>		R	T		+	+	251d
NADLEŚNICTWO BABIMOST								
GRZYBY								
1.	Chrobotek leśny <i>Cladonia arbuscula</i>	Występuje w całym Nadleśnictwie na siedlisku Bs, Bśw						
2.	Chrobotek reniferowy <i>Cladonia rangiferina</i>	Występuje w całym Nadleśnictwie na siedlisku Bs, Bśw						
3.	Chrobotek najeżony <i>Cladonia portentosa</i>	Występuje w całym Nadleśnictwie na siedlisku Bs, Bśw						
ROŚLINY								
1.	Bielistka siwa <i>Leucobryum glaucum</i>	Występuje w całym Nadleśnictwie głównie na siedlisku Bśw, BMśw						
2.	Brodawkowiec czysty <i>Pseudoscleropodium purum</i>	Występuje w całym Nadleśnictwie głównie na siedlisku BMśw, LMśw						
3.	Gajnik lśniący <i>Hylacomium splendens</i>	Występuje w całym Nadleśnictwie głównie na siedlisku Bśw, BMśw						
4.	Rokietnik pospolity <i>Pleurozium schreberi</i>	Występuje w całym Nadleśnictwie głównie na siedlisku Bśw, BMśw						
5.	Torfowiec (rodzaj) <i>Sphagnum</i> sp.	Borowe siedliska wilgotne i bagienne oraz niektóre nieużytki (bagna)						
6.	Widłoząb kędzierzawy <i>Dicranum polysetum</i>	Występuje w całym Nadleśnictwie głównie na siedlisku Bśw, BMśw						
7.	Widłoząb miotłowy <i>Dicranum scoparium</i>	Występuje w całym Nadleśnictwie głównie na siedlisku Bśw, rzadziej Bs i BMśw						

W stosunku do ww. gatunków dziko występujących grzybów, zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną zabrania się:

- 1) zrywania, niszczenia i uszkodzania;
- 2) niszczenia ich siedlisk i ostoi;
- 3) dokonywania zmian stosunków wodnych, stosowania środków chemicznych, niszczenia ściółki leśnej i gleby w ostojach;
- 4) pozyskiwania, zbioru, przetrzymywania, posiadania, preparowania i przetwarzania całych grzybów i ich części;
- 5) zbywania, nabywania, oferowania do sprzedaży, wymiany i darowizny grzybów żywych, martwych, przetworzonych i spreparowanych, a także ich części i produktów pochodnych;
- 6) wwożenia z zagranicy i wywożenia poza granicę państwa grzybów żywych, martwych, przetworzonych i spreparowanych, a także ich części i produktów pochodnych;
- 7) pozyskiwania, zbioru.

W stosunku do ww. gatunków dziko występujących roślin zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin zabrania się:

- 1) umyślnego niszczenia;
- 2) umyślnego zrywania lub uszkodzania;
- 3) niszczenia ich siedlisk;
- 4) pozyskiwania lub zbioru;
- 5) przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków

- 6) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu okazów gatunków, z tym że zakaz transportu dotyczy gatunków oznaczonych w załączniku nr 1 do rozporządzenia symbolem (2);
- 7) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- 8) umyślnego przemieszczania w środowisku przyrodniczym;
- 9) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

W stosunku do innych niż dziko występujących roślin należących do gatunków objętych ochroną ścisłą oraz częściową, o których mowa w załączniku nr 1 oraz w lp. 1-300 w załączniku nr 2 do rozporządzenia, wprowadza się zakaz umyślnego prowadzenia do środowiska przyrodniczego.

Zgodnie z zarządzeniem nr 18 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze z dnia 10 listopada 2004 r. w sprawie ustalenia procedur postępowania związanego z ochroną przyrody na poziomie leśnictwa w RDLP w Zielonej Górze, inwentaryzację stanowisk roślin rzadkich i chronionych oraz obiektów zabytkowych prowadzi się w **Książkach ochrony przyrody, walorów kulturowych i monitoringu**. W książkach tych odnotowuje się prowadzony monitoring wszystkich stwierdzonych form ochrony przyrody, jak również odnotowuje się nowo stwierdzane objekty.

3.1.6.2. Ochrona gatunkowa zwierząt

Fot. 28. Tablica „ostoja zwierząt” (fot. B. Iwaniuk)

Aktualnie obowiązujące rozporządzenie, określające listę gatunków chronionych zwierząt stanowi: rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt [Dz. U. z 2016 r. poz. 2183]

Sporządzając listę gatunków zwierząt chronionych w Nadleśnictwie Babimost, opierano się na terenowych pracach urzędniowych (Taxus UL, 2016/2017), danych pozyskanych z RDOŚ w Gorzowie Wielkopolskim i RDOŚ w Poznaniu,

informacjach pozyskanych z Nadleśnictwa Babimost, danych ujętych w Planie Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Babimost na lata 2008-2017 oraz z dostępnych danych literaturowych.

Wykaz najważniejszych chronionych gatunków zwierząt z uwzględnieniem ich statusu ochrony przedstawiono w Tabelach 36-38.

Tabela 36. Płazy i gady stwierdzone na terenie Nadleśnictwa Babimost

Lp.	Nazwa gatunku		Kategoria ochronności	Dyrektywy Europejskie	Uwagi
	polska	łacińska			
PŁAZY					
1.	Grzebiuszka ziemna	<i>Pelobates fuscus</i>	S	Zał. II, IV DS	
2.	Kumak nizinny	<i>Bombina bombina</i>	S	Zał. II, IV DS	
3.	Ropucha zielona	<i>Bufo viridis</i>	S	Zał. IV DS	
4.	Ropucha szara	<i>Bufo bufo</i>	C		
5.	Ropucha paskówka	<i>Bufo calamita</i>	S	Zał. IV DS	
6.	Rzekotka drzewna	<i>Hyla arborea</i>	S	Zał. IV DS	

Lp.	Nazwa gatunku		Kategoria ochronności	Dyrektywy Europejskie	Uwagi
	polska	łacińska			
7.	Traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus</i>	S	Załącznik II, IV DS	
8.	Traszka zwyczajna	<i>Triturus vulgaris</i>	C	Załącznik II, IV DS	
9.	Żaba jeziorkowa	<i>Pelophylax lessonae</i>	C		
10.	Żaba moczarowa	<i>Pelophylax terrestris</i>	S		
11.	Żaba śmieszka	<i>Pelophylax ridibunda</i>	C		
12.	Żaba trawna	<i>Rana temporaria</i>	C	Załącznik V DS	
13.	Żaba wodna	<i>Rana esculenta</i>	C	Załącznik V DS	
GADY					
1.	Jaszczurka zwinka	<i>Lacerta agilis</i>	C	Załącznik IV DS	
2.	Jaszczurka żyworodna	<i>Zootoca vivipara</i>	C	Załącznik IV DS	
3.	Padalec	<i>Anquis fragilis</i>	C		
4.	Zaskroniec zwyczajny	<i>Natrix natrix</i>	C	Załącznik II, IV DS	
5.	Żółw błotny	<i>Emys orbicularis</i>	S	Załącznik II, IV DS	
6.	Żmija zygzakowata	<i>Vipera berus</i>	C		

S — ochrona ścisła; C — ochrona częściowa; DS — Dyrektywa Siedliskowa

Tabela 37. Awifauna Nadleśnictwa Babimost.

Lp.	Nazwa gatunku		Kategoria ochronności	Dyrektywy Europejskie	Uwagi
	polska	łacińska			
1.	Bażant	<i>Phasianus colchicus</i>	Ł	Załącznik II, III DP	
2.	Bączek	<i>Ixogrychus minutus</i>	S		
3.	Bąk	<i>Botaurus stellaris</i>	S	Załącznik I DP	
4.	Bielik	<i>Haliaeetus albicilla</i>	S	Załącznik I DP	
5.	Błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>	S	Załącznik I DP	
6.	Bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>	S	Załącznik I DP	
7.	Bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>	S	D	
8.	Bogatka	<i>Parus major</i>	S		
9.	Brzeczka	<i>Locustella luscinioides</i>	S		
10.	Cierniówka	<i>Sylvia communis</i>	S		
11.	Cyranka	<i>Anas querquedula</i>	S	Załącznik II DP	
12.	Czajka	<i>Vanellus vanellus</i>	S	Załącznik II DP	
13.	Czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>	C		
14.	Czarnogłówka	<i>Poecile montanus</i>	S		
15.	Czernica	<i>Aythya fuligula</i>	Ł	Załącznik II, III DP	
16.	Czyż	<i>Carduelis spinus</i>	S		
17.	Dymówka	<i>Hirundo rustica</i>	S		
18.	Dzięcioł czarny	<i>Dryocopus martius</i>	S	Załącznik I DP	
19.	Dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	S	Załącznik I DP	
20.	Dzięcioł średni	<i>Dendrocopos medius</i>	S	Załącznik I DP	
21.	Dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	S		
22.	Dzięciołek	<i>Dendrocopos minor</i>	S		

Lp.	Nazwa gatunku		Kategoria ochronności	Dyrektywy Europejskie	Uwagi
	polska	łacińska			
23.	Dziwonia	<i>Carpodacus erythrinus</i>	S		
24.	Dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	S		
25.	Edredon	<i>Somateria mollissima</i>	S	Załącznik II, III DP	
26.	Gajówka	<i>Sylvia borin</i>	S		
27.	Gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	S	Załącznik II DP	
28.	Gągoł	<i>Bucephala clangula</i>	S	Załącznik II DP	
29.	Gąsiorek	<i>Lanius collurio</i>	S	Załącznik I DP	
30.	Gęś gęgawa	<i>Anser anser</i>	Ł	Załącznik II, III DP	
31.	Gęś mała	<i>Anser erythropus</i>	S	Załącznik I DP	
32.	Gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	S		
33.	Głowienka	<i>Aythya ferina</i>	Ł	Załącznik II, III DP	
34.	Gołąb siniak	<i>Columba oenas</i>	S	Załącznik II DP	
35.	Grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	S		
36.	Grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	Ł	Załącznik I, II, III DP	
37.	Jastrząb	<i>Accipiter gentilis</i>	S	Załącznik I DP	
38.	Kania czarna	<i>Milvus migrans</i>	S	Załącznik I DP	
39.	Kania ruda	<i>Milvus milvus</i>	S	Załącznik I DP	
40.	Kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	S		
41.	Kobuz	<i>Falco subbuteo</i>	S		
42.	Kormoran	<i>Phalacrocorax carbo</i>	C		
43.	Kos	<i>Turdus merula</i>	S	Załącznik I DP	
44.	Kowalik	<i>Sitta europaea</i>	S		
45.	Krakwa	<i>Anas strepera</i>	S	Załącznik II DP	
46.	Krętogłów	<i>Junco torquilla</i>	S		
47.	Krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	S	Załącznik I DP	
48.	Kruk	<i>Corvus corax</i>	C		
49.	Krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	Ł	Załącznik II, III DP	
50.	Kszyk	<i>Gallinago gallinago</i>	S	Załącznik II, III DP	
51.	Kukułka	<i>Cuculus canorus</i>	S		
52.	Kulczyk	<i>Serinus serinus</i>	S		
53.	Kuropatwa	<i>Perdix perdix</i>	Ł	Załącznik I, II, III DP	
54.	Łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	S	Załącznik II DP	
55.	Łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>	S		
56.	Łyska	<i>Fulica atra</i>	Ł	Załącznik II, III DP	
57.	Makolągwa	<i>Carduelis cannabina</i>	S		
58.	Markaczka	<i>Melanitta nigra</i>	S	Załącznik II, III DP	
59.	Mazurek	<i>Passer montanus</i>	S		
60.	Modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	S		
61.	Muchołówka mała	<i>Ficedula parva</i>	S	Załącznik I DP	
62.	Muchołówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	S		

Lp.	Nazwa gatunku		Kategoria ochronności	Dyrektywy Europejskie	Uwagi
	polska	łacińska			
63.	Muchówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	S		
64.	Mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>	S		
65.	Myszołów	<i>Buteo buteo</i>	S		
66.	Myszołów włochaty	<i>Buteo lagopus</i>	S		
67.	Nur czarnoszyi	<i>Gavia arctica</i>	S	Zał. I DP	
68.	Nur rdzawoszyi	<i>Gavia stellata</i>	S	Zał. I DP	
69.	Oknówka	<i>Delichon urbicum</i>	S		
70.	Orlik krzykliwy	<i>Aquila pomarina</i>	S	Zał. I DP	
71.	Ortolan	<i>Emberiza hortulana</i>	S	Zał. I DP	
72.	Pełzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>	S		
73.	Pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	S	Zał. I DP	
74.	Perkoz dwuczubny	<i>Podiceps cristatus</i>	S		
75.	Perkozek	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	S		
76.	Piecuszek	<i>Phylloscopus trochilus</i>	S		
77.	Pieczę	<i>Sylvia curruca</i>	S		
78.	Pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	S		
79.	Pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	S		
80.	Pliszka żółta	<i>Motacilla flava</i>	S		
81.	Płomykówka	<i>Tyto alba</i>	S		
82.	Podgorzałka	<i>Aythya nyroca</i>	S	Zał. I DP	
83.	Pokrzywnica	<i>Prunella modularis</i>	S		
84.	Polkaskwa	<i>Saxicola ruberta</i>	S		
85.	Potrzeszcz	<i>Emberiza calandra</i>	S		
86.	Pójdźka	<i>Athene noctura</i>	S		
87.	Pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	S		
88.	Puszczyk	<i>Strix aluco</i>	S		
89.	Remiz	<i>Remiz pendulinus</i>	S		
90.	Rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	S		
91.	Rybołów	<i>Pandion haliaetus</i>	S		
92.	Rycyk	<i>Limosa limosa</i>	S	Zał. I DP	
93.	Sikora uboga	<i>Poecile palustris</i>	S		
94.	Skowronek	<i>Alauda arvensis</i>	S	Zał. I DP	
95.	Stonka	<i>Scopolax rusticola</i>	Ł		
96.	Słowik rdzawy	<i>Luscinia megarhynchos</i>	S		
97.	Sosnówka	<i>Periparus ater</i>	S		
98.	Sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	S	Zał. II DP	
99.	Sroka	<i>Pica pica</i>	C	Zał. II DP	
100.	Strumieniówka	<i>Locustella fluviatilis</i>	S		
101.	Strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	S	Zał. I DP	
102.	Szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	S		

Lp.	Nazwa gatunku		Kategoria ochronności	Dyrektywy Europejskie	Uwagi
	polska	łacińska			
103.	Szlachar	<i>Mergus serrator</i>	S	Załącznik II DP	
104.	Szapka	<i>Sturnus vulgaris</i>	S	Załącznik II DP	
105.	Śpiewak	<i>Trubadus philomelos</i>	S		
106.	Świergotek drzewny	<i>Anthus trivialis</i>	S		
107.	Świergotek łąkowy	<i>Anthus pratensis</i>	S		
108.	Świergotek polny	<i>Anthus campestris</i>	S	Załącznik I DP	
109.	Świerszczak	<i>Locustella naevia</i>	S		
110.	Świstun	<i>Anas penelope</i>	S	Załącznik II, III DP	
111.	Świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	S		
112.	Trzmiełodaj	<i>Pernis apivorus</i>	S	Załącznik I DP	
113.	Trznadel	<i>Emberiza citrinella</i>	S		
114.	Turkawka	<i>Streptopelia turtur</i>	S	Załącznik II DP	
115.	Uhła	<i>Melanitta fusca</i>	S	Załącznik II DP	
116.	Uszatka	<i>Asio otus</i>	S		
117.	Wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	S		
118.	Wodnik	<i>Rallus aquatcus</i>	S		
119.	Wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	C		
120.	Wróbel	<i>Passer domesticus</i>	S		
121.	Zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	S		
122.	Zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	S	Załącznik I DP	
123.	Żuraw	<i>Grus grus</i>	S	Załącznik I DP	

S – ochrona ścisła; C – ochrona częściowa; ł – gatunek łowny; DP – Dyrektywa Ptasia

Tabela 38. Wykaz gatunków ssaków stwierdzonych na obszarze Nadleśnictwa Babimost.

Lp.	Nazwa gatunku		Kategoria ochronności	Dyrektywy Europejskie	Uwagi
	polska	łacińska			
1.	Borsuk	<i>Meles meles</i>	ł		
2.	Bóbr europejski	<i>Castor fiber</i>	C	Załącznik II, V DS	
3.	Daniel	<i>Dama dama</i>	ł		
4.	Dzik	<i>Sus scrofa</i>	ł		
5.	Dziki królik	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	ł		
6.	Jeż zachodni	<i>Erinaceus europaeus</i>	C		
7.	Jeleń szlachetny	<i>Cervus elaphus</i>	ł		
8.	Jenot	<i>Nyctereutes procyonoide</i>	ł		
9.	Kret	<i>Talpa europaea</i>	C		
10.	Kuna leśna	<i>Martes martes</i>	ł	Załącznik V DS	
11.	Lis	<i>Vulpes vulpes</i>	ł		
12.	Mysz leśna	<i>Apodemus flavicollis</i>			
13.	Mysz domowa	<i>Mus musculus</i>			
14.	Mysz zaroślowa	<i>Apodemus silvaticus</i>	C		

Lp.	Nazwa gatunku		Kategoria ochronności	Dyrektywy Europejskie	Uwagi
	polska	łacińska			
15.	Mysz polna	<i>Apodemus agrarius</i>			
16.	Norka amerykańska	<i>Mustela vison</i>			
17.	Nornica ruda	<i>Clethrionomys glareolus</i>			
18.	Piżmak	<i>Ondathra zobethica</i>			
19.	Ryjówka aksamitna	<i>Sorex araneus</i>			
20.	Sarna	<i>Capreolus capreolus</i>	Ł		
21.	Szczur wędrowny	<i>Rattus norvegicus</i>			
22.	Wiewiórka	<i>Scirus vulgaris</i>	C		
23.	Wilk	<i>Canis lupus</i>	S	Zał. IV, V DS	
24.	Wydra	<i>Lutra lutra</i>	C	Zał. IV, V DS	
25.	Zając szarak	<i>Lepus capensis</i>	Ł		

S – ochrona ścisła; C – ochrona częściowa; Ł – gatunek łowny; DS – Dyrektywa Siedliskowa

3.1.6.3. Ochrona strefowa

Strefy ochrony wyznaczane są w celu ochrony miejsc rozrodu zagrożonych ptaków drapieżnych. Strefy te trwale lub okresowo zabezpieczają otoczenie gniazd przed wszelkimi formami działalności ludzkiej. Strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową wymagają ustalenia takich stref.

Ochrona strefowa opiera się na zapisach ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.] oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt [Dz. U. z 2016 r. poz. 2183] zawierającego m.in. wykaz gatunków dziko występujących zwierząt, dla których wymagane jest ustalenie stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania.

Strefa ochrony całorocznej

Strefa ochrony całorocznej funkcjonuje na zasadach ochrony ścisłej. Na jej terenie obowiązują zakazy:

- przebywania osób, z wyjątkiem właściciela nieruchomości objętej strefą ochrony oraz osób sprawujących zarząd i nadzór nad obszarami objętymi strefą ochrony oraz osób wykonujących prace na podstawie umowy zawartej z właścicielem lub zarządcą;
- wycinania drzew lub krzewów;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli nie jest to związane z potrzebą ochrony poszczególnych gatunków;
- wznoszenia obiektów, urządzeń i instalacji.

Wykonywanie czynności na tym obszarze wymaga uzgodnień z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska. Wielkość i kształt strefy są określane indywidualnie dla każdego gatunku i każdego stanowiska w oparciu o zasady podane w ww. rozporządzeniu Ministerstwa Środowiska. Strefa ochrony całorocznej wyznaczona dla ptaków obejmuje drzewa gniazdowe wraz z fragmentem otaczającego je drzewostanu. Dla niektórych gatunków strefa obejmować może również fragment terenu otwartego, np. torfowiska lub bagna.

Strefa ochrony okresowej

Strefa ochrony okresowej stanowi obszar wyłączony z działalności człowieka okresowo. Obejmuje ona swym zasięgiem najbliższe otoczenie miejsca rozrodu opisanego strefą całoroczną. Strefa ta zapewnia ptakom spokój i bezpieczeństwo w okresie ich lęgów. W trakcie wykonywania zadań przewidzianych do wykonania w Planie Urządzenia Lasu, na obszarach objętych strefami ochrony okresowej sposób i termin zabiegów w drzewostanach należy dostosować do okresów pozalęgowych (poza terminami określonymi w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt), aby zminimalizować wpływ zabiegów na biologię zwierząt i ich siedliska.

Na terenie Nadleśnictwa Babimost wyznaczono 1 strefę ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania, ustanowioną dla bielika *Haliaeetus albicilla*.

- **Strefy ochrony bielika *Haliaeetus albicilla***

Strefa ochrony bielika zlokalizowana jest na terenie Leśnictwa Kolesin. Powierzchnia strefy całorocznej (według nowego PUL) wynosi **8,22 ha**, strefy okresowej — **34,21 ha**.

Tabela 39. Strefy ochrony na terenie Nadleśnictwa Babimost

Lp.	Gatunek, kategoria zagrożenia	Leśnictwo	Strefa ochrony całorocznej		Strefa ochrony okresowej		Urząd powołujący
			Oddz.	Pow. [ha]	Oddz.	Pow. [ha]	
1.	Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i>	Kolesin	-	8,22	-	34,21	Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 25 czerwca 2015 roku [WPN-1.6442.32.2015.JK]

3.2 PROJEKTOWANE I PROPONOWANE FORMY OCHRONY PRZYRODY

Na terenie Nadleśnictwa Babimost nie ma projektowanych form ochrony przyrody. Biorąc pod uwagę analizę walorów przyrodniczych Nadleśnictwa należy stwierdzić, że formy ochrony przyrody istniejące obecnie na terenie Nadleśnictwa uznaje się za wystarczające dla ochrony najcenniejszych fragmentów i różnorodności biologicznej tego obszaru.

Wśród proponowanych form ochrony przyrody, wykazywanych w opracowaniu „Projektowana sieć rezerwatów przyrody w województwie zielonogórskim” wykonanym przez BULiGL, Oddział Poznań w 1993 r., znalazł się obiekt proponowany do objęcia ochroną rezerwatową pod nazwą „Torfowisko nad Jeziorem Liny” (na łącznej powierzchni ok. 45,00 ha).

Obiekt „Torfowisko nad Jeziorem Liny” nie posiada skompletowanej aktualnej dokumentacji projektowej. W myśl §110 ust. 11 pkt 4 Instrukcji Urządzania Lasu, obiekt ten nie kwalifikuje się zatem do uznania go za projektowaną formę ochrony przyrody. Dodatkowo, ww. obiekt niepotrzebnie powiela istniejące już na tym obszarze formy ochrony przyrody (użytki ekologiczne, obszary chronionego krajobrazu).

3.3 POZOSTAŁE FORMY OCHRONY RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ LASÓW

Zgodnie z art. 2 Konwencji o różnorodności biologicznej, różnorodność biologiczna oznacza „różnicowanie wszystkich żywych organizmów występujących na Ziemi w ekosystemach lądowych, morskich i słodkowodnych oraz w zespołach ekologicznych, których są częścią; dotyczy to różnorodności w obrębie gatunku, pomiędzy gatunkami oraz różnorodności ekosystemów”.

Mając na uwadze definicję, bioróżnorodność i jej ochronę powinno się rozpatrywać na trzech poziomach organizacji przyrody: ponadgatunkowym (np. zbiorowiska roślinne, krajobrazy),

gatunkowym oraz genetycznym, pamiętając jednocześnie o wzajemnym uzależnieniu i oddziaływaniu na siebie ww. elementów.

Ochrona różnorodności biologicznej w lasach Polski uwarunkowana jest prawnie i wynika z istniejących ustaw, zarządzeń i instrukcji. Do najważniejszych z nich należą: *ustawa o lasach, ustawa o ochronie przyrody, Zasady hodowli lasu oraz Zasady ochrony lasu*.

Nadleśnictwo Babimost, oprócz ustawowych form ochrony przyrody, ochronę lokalnej różnorodności leśnej realizuje poprzez ochronę tzw. „leśną”: prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej opartej na podstawach ekologicznych (IOL, ZHL, Zarządzenie 11a), wyznaczanie ekosystemów referencyjnych i lasów HCVF. Szczególnie istotne dla ochrony przyrody jest wyznaczenie cennych przyrodniczo fragmentów terenu (ekosystemy referencyjne), na których nie prowadzi się działań gospodarczych. W ramach prowadzonej w jednostkach RDLP w Zielonej Górze certyfikacji FSC (*Forest Stewardship Council*), na terenie Nadleśnictwa Babimost wyznaczone zostały lasy o szczególnych walorach przyrodniczych (lasy HCVF).

Ochrona biologicznej różnorodności lasów realizowana jest również poprzez ochronę zasobów martwego drewna oraz ochronę siedlisk przyrodniczych Natura 2000.

Ochrona na poziomie genetycznym w Nadleśnictwie Babimost realizowana jest zgodnie z treścią *ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o leśnym materiale rozmnożeniowym [Dz. U. z 2001 r. nr 73, poz. 761 z póź. zm.]* oraz założeniami „Programu zachowania leśnych zasobów genowych i hodowli selekcyjnej drzew w Polsce na lata 2011-2035”.

3.3.1. Siedliska przyrodnicze

Siedlisko przyrodnicze obejmuje obszar lądowy lub wodny, naturalny, półnaturalny lub antropogeniczny, wyodrębniony w oparciu o cechy geograficzne, abiotyczne i biotyczne [art. 5. pkt.17. ustawy o ochronie przyrody].

Za siedlisko przyrodnicze należy uznawać te płaty roślinności rzeczywistej, które stanowią identyfikatory fitosocjologiczne siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty Europejskiej, a jednocześnie odznaczają się zgodnością z naturalną roślinnością potencjalną. Planowanie ochronne sprowadza się w nich do „nie pogarszania stanu zachowania siedlisk”, co należy rozumieć jako dążenie do zachowania siedlisk będących w dobrym stanie oraz renaturyzacji siedlisk niekorzystnie zmienionych, gdzie kierunek działań wyznacza zbiorowisko roślinności potencjalnej.

Na podstawie powszechnej inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych oraz dzięki fauny i flory przeprowadzonej w latach 2006-2007 w Lasach Państwowych, a następnie jej weryfikacji podczas prac taksacyjnych przeprowadzonych w latach 2016-2017, na terenie Nadleśnictwa Babimost stwierdzono **12 typów siedlisk przyrodniczych** podlegających ochronie. Siedliska przyrodnicze występują na łącznej powierzchni **800,95 ha**, w tym: siedliska nieleśne — **58,25 ha** (powierzchniowo — 57,30 ha, punktowo — 0,95 ha), a siedliska leśne — **742,70 ha** (powierzchniowo — 729,37 ha, punktowo — 13,33 ha).

Zestawienie siedlisk przyrodniczych na gruntach Nadleśnictwa przedstawia Tabela 40 (wykaz siedlisk przyrodniczych na gruntach Nadleśnictwa Babimost), Tabela 41 (siedliska przyrodnicze w granicach Specjalnych Obszarów Ochrony Siedlisk) oraz Tabela 42 (siedliska przyrodnicze poza granicami Specjalnych Obszarów Ochrony Siedlisk).

W przypadku siedlisk występujących w danym wydzieleniu powierzchniowo, w zestawieniach podano powierzchnię całego wydzielenia, natomiast w przypadku siedlisk występujących punktowo, w zestawieniach podano powierzchnię siedliska zredukowaną. Łączna powierzchnia

wszystkich płatów stanowi sumę powierzchni płatów siedlisk stanowiących wydzielenia i płatów siedlisk wyróżnionych punktowo.

Tabela 40. Wykaz siedlisk przyrodniczych (poligonowych i punktowych) na gruntach Nadleśnictwa Babimost

Kod i nazwa siedliska	Łączna pow. siedliska [ha]	Stan siedliska /pow. [ha]		
		A	B	C
SIEDLISKA NIELEŚNE				
3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	8,02		4,49	3,53
6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	0,26		0,26	
6430 Ziołorośla górskie (<i>Adenostylion alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	5,59		5,59	
6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	9,78		9,78	
7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio- Caricetea nigrae</i>)	34,60		34,60	
RAZEM SIEDLISKA NIELEŚNE	58,25	-	54,72	3,53
SIEDLISKA LEŚNE				
9110 Kwaśne buczyny niżowe (<i>Luzulo-Fagenion</i>)	36,50		33,80	2,70
9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	106,67	80,01	9,76	16,90
9190 Kwaśne dąbrowy (<i>Quercetea robori-petraeae</i>)	49,49	2,30	36,82	10,37
91D0 Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne	4,45			4,45
91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródłiskowe	356,93	54,82	263,09	39,02
91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (<i>Ficario-Ulmetum</i>)	21,93	5,50	16,43	
91T0 Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i> i chrobotkowa postać <i>Peucedano- Pinetum</i>)	166,73	15,44	151,29	
RAZEM SIEDLISKA LEŚNE	742,70	158,07	511,19	73,44
OGÓŁEM NADLEŚNICTWO BABIMOST	800,95	158,07	565,88	76,97

Tabela 41. Zestawienie siedlisk przyrodniczych na gruntach Nadleśnictwa Babimost, w granicach Specjalnych Obszarów Ochrony Siedlisk (SOO), wyznaczanych w ramach europejskiej sieci Natura 2000

Kod	Typ siedliska przyrodniczego	Stan zach.	Adres leśny	Pow. [ha]	SOO	Uwagi
SIEDLISKA NIELEŚNE						
3150	Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	B	14-17-2-05-163 -f -00	0,55	PLH080002	punktowo w cz. C
			RAZEM	0,55		
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	B	14-17-3-06-15 -o -00	0,26	PLH080001	punktowo w cz. N
			RAZEM	0,26		
6430	Ziołorośla górskie (<i>Adenostylion alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	B	14-17-1-02-144 -n -00	0,13	PLH080001	punktowo w cz. S i E
		B	14-17-1-02-144 -o -00	0,12	PLH080001	
		B	14-17-2-03-12 -a -00	2,53	PLH080001	
		B	14-17-2-03-12 -b -00	0,49	PLH080001	
		B	14-17-2-03-74 -i -00	1,23	PLH080001	
		B	14-17-2-03-74 -j -00	1,09	PLH080001	
			RAZEM	5,59		

Kod	Typ siedliska przyrodniczego	Stan zach.	Adres leśny	Pow. [ha]	SOO	Uwagi
6510	Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	B	14-17-1-01-88 -m -00	0,93	PLH080001	
		B	14-17-2-03-74 -d -00	0,29	PLH080001	
		B	14-17-2-03-74 -l -00	1,68	PLH080001	
		B	14-17-2-03-74 -n -00	1,56	PLH080001	
		B	14-17-2-03-74 -p -00	1,20	PLH080001	
		B	14-17-2-03-74 -s -00	0,26	PLH080001	
		B	14-17-2-03-74 -t -00	0,34	PLH080001	
		B	14-17-2-03-75 -p -00	0,30	PLH080001	
RAZEM				6,56		
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea nigrae</i>)	B	14-17-2-05-106 -n -00	1,42	PLH080002	
		RAZEM				1,42
RAZEM SIEDLISKA NIELEŚNE				14,41		
SIEDLISKA LEŚNE						
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>)	A	14-17-1-01-75 -c -00	0,84	PLH080001	
		A	14-17-1-01-76 -a -00	14,61	PLH080001	
		A	14-17-1-01-76 -b -00	0,37	PLH080001	
		A	14-17-1-01-76 -c -00	3,13	PLH080001	
		A	14-17-1-01-76 -f -00	12,21	PLH080001	
		A	14-17-1-02-154 -k -00	1,69	PLH080001	
		A	14-17-1-02-155 -b -00	0,44	PLH080001	punktowo w cz. S
		A	14-17-1-02-155 -c -00	1,45	PLH080001	
		A	14-17-1-02-155 -d -00	0,16	PLH080001	punktowo w cz. NW
		A	14-17-1-02-155 -f -00	6,73	PLH080001	
		C	14-17-2-03-58 -l -00	0,83	PLH080001	
		C	14-17-1-02-154 -j -00	1,39	PLH080001	
		C	14-17-1-02-167 -c -00	1,16	PLH080001	punktowo w cz. E
		RAZEM				45,01
9190	Kwaśne dąbrowy (<i>Quercetea robori-petraeae</i>)	B	14-17-1-01-88 -i -00	0,67	PLH080001	
		B	14-17-1-01-90 -l -00	0,94	PLH080001	
		B	14-17-1-02-158 -p -00	0,77	PLH080001	
		C	14-17-2-05-67 -a -00	0,25	PLH080002	punktowo w cz. C
RAZEM				2,63		
91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis, Populetum-albae, Alnenion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródłiskowe	B	14-17-1-01-75 -a -00	2,59	PLH080001	
		B	14-17-1-01-75 -b -00	3,65	PLH080001	
		B	14-17-1-01-75 -d -00	1,70	PLH080001	
		B	14-17-1-01-75 -f -00	1,29	PLH080001	
		B	14-17-1-01-75 -i -00	5,69	PLH080001	
		B	14-17-1-01-75 -j -00	3,84	PLH080001	
		B	14-17-1-01-75 -k -00	2,44	PLH080001	
		C	14-17-1-01-76 -d -00	0,33	PLH080001	
		C	14-17-1-01-76 -g -00	2,80	PLH080001	
		B	14-17-1-01-85 -b -00	1,88	PLH080001	
		B	14-17-1-01-85 -a -00	1,57	PLH080001	punktowo w cz. C
		B	14-17-1-01-85 -c -00	1,47	PLH080001	
		B	14-17-1-01-85 -d -00	1,10	PLH080001	

Kod	Typ siedliska przyrodniczego	Stan zach.	Adres leśny	Pow. [ha]	SOO	Uwagi
		B	14-17-1-01-85 -f -00	2,17	PLH080001	
		C	14-17-1-01-85 -h -00	11,95	PLH080001	
		B	14-17-1-01-86 -a -00	5,71	PLH080001	
		B	14-17-1-01-86 -b -00	3,65	PLH080001	
		B	14-17-1-01-86 -c -00	13,87	PLH080001	
		C	14-17-1-01-86 -d -00	0,86	PLH080001	
		B	14-17-1-01-86 -f -00	2,49	PLH080001	
		B	14-17-1-01-87 -a -00	4,00	PLH080001	
		B	14-17-1-01-87 -b -00	1,41	PLH080001	
		B	14-17-1-01-87 -c -00	3,70	PLH080001	
		B	14-17-1-01-87 -d -00	2,08	PLH080001	
		B	14-17-1-01-87 -f -00	3,02	PLH080001	
		B	14-17-1-01-87 -g -00	0,76	PLH080001	
		B	14-17-1-01-87 -h -00	2,28	PLH080001	
		B	14-17-1-01-87 -i -00	3,17	PLH080001	
		B	14-17-1-01-87 -j -00	0,69	PLH080001	
		B	14-17-1-01-87 -k -00	1,53	PLH080001	
		B	14-17-1-01-87 -l -00	0,68	PLH080001	
		B	14-17-1-01-88 -a -00	2,64	PLH080001	
		B	14-17-1-01-88 -b -00	0,92	PLH080001	
		B	14-17-1-01-88 -c -00	1,28	PLH080001	
		B	14-17-1-01-88 -d -00	6,20	PLH080001	
		B	14-17-1-01-88 -f -00	1,42	PLH080001	
		B	14-17-1-01-88 -g -00	0,65	PLH080001	
		B	14-17-1-01-88 -p -00	1,35	PLH080001	
		B	14-17-1-01-90 -m -00	0,57	PLH080001	
		B	14-17-1-01-111 -c -00	2,81	PLH080001	
		B	14-17-1-02-144 -n -00	0,03	PLH080001	punktowo w cz. W
		A	14-17-1-02-151 -d -00	8,72	PLH080001	
		A	14-17-1-02-152 -a -00	6,56	PLH080001	
		A	14-17-1-02-152 -b -00	3,50	PLH080001	
		A	14-17-1-02-152 -c -00	1,39	PLH080001	
		A	14-17-1-02-152 -d -00	1,54	PLH080001	
		A	14-17-1-02-152 -f -00	1,25	PLH080001	
		A	14-17-1-02-152 -g -00	4,82	PLH080001	
		A	14-17-1-02-152 -h -00	4,51	PLH080001	
		A	14-17-1-02-152 -i -00	4,28	PLH080001	
		A	14-17-1-02-152 -j -00	2,46	PLH080001	
		B	14-17-1-02-154 -d -00	1,50	PLH080001	
		A	14-17-1-02-154 -f -00	3,58	PLH080001	
		B	14-17-1-02-154 -h -00	2,13	PLH080001	
		A	14-17-1-02-154 -i -00	1,75	PLH080001	
		A	14-17-1-02-155 -a -00	4,10	PLH080001	
		A	14-17-1-02-155 -b -00	1,46	PLH080001	
		A	14-17-1-02-155 -d -00	3,87	PLH080001	
		B	14-17-1-02-160 -a -00	3,07	PLH080002	

Kod	Typ siedliska przyrodniczego	Stan zach.	Adres leśny	Pow. [ha]	SOO	Uwagi
		B	14-17-1-02-164 -a -00	1,49	PLH080002	
		B	14-17-2-03-12 -a -00	0,05	PLH080001	punktowo w cz. E
		B	14-17-2-03-12 -b -00	0,01	PLH080001	punktowo w cz. E
		B	14-17-2-03-12 -c -00	0,31	PLH080001	
		B	14-17-2-03-12 -d -00	0,42	PLH080001	
		B	14-17-2-03-12 -f -00	7,06	PLH080001	
		B	14-17-2-03-12 -g -00	0,30	PLH080001	
		B	14-17-2-03-12 -h -00	5,89	PLH080001	
		B	14-17-2-03-13 -a -00	3,02	PLH080001	
		B	14-17-2-03-13 -b -00	1,44	PLH080001	
		B	14-17-2-03-13 -c -00	5,71	PLH080001	
		B	14-17-2-03-13 -d -00	1,59	PLH080001	
		B	14-17-2-05-59 -m -00	2,06	PLH080002	
		B	14-17-2-05-59 -r -00	1,64	PLH080002	
		B	14-17-2-05-67 -c -00	1,84	PLH080002	
		B	14-17-2-05-67 -d -00	1,69	PLH080002	
		B	14-17-2-05-106 -a -00	3,05	PLH080002	
		B	14-17-2-05-106 -c -00	0,98	PLH080002	
		C	14-17-2-05-106 -f -00	3,15	PLH080002	
		C	14-17-2-05-134 -c -00	2,56	PLH080002	
		B	14-17-2-05-149 -a -00	0,97	PLH080002	
		B	14-17-2-05-153 -j -00	1,32	PLH080002	
		B	14-17-2-05-153 -k -00	2,32	PLH080002	
		C	14-17-2-05-153 -l -00	4,24	PLH080002	
		B	14-17-2-05-153 -m -00	1,63	PLH080002	
		B	14-17-2-05-154 -a -00	1,08	PLH080002	
		C	14-17-2-05-154 -b -00	1,46	PLH080002	
		B	14-17-2-05-154 -d -00	0,77	PLH080002	
		B	14-17-2-05-154 -g -00	1,28	PLH080002	
		B	14-17-2-05-154 -h -00	1,31	PLH080002	
		B	14-17-2-05-154 -i -00	3,05	PLH080002	
		B	14-17-2-05-154 -j -00	0,54	PLH080002	
		C	14-17-2-05-154 -m -00	0,90	PLH080002	
		B	14-17-2-05-154 -n -00	0,98	PLH080002	
		B	14-17-2-05-154 -o -00	0,57	PLH080002	
		B	14-17-2-05-159 -a -00	0,94	PLH080002	punktowo w cz. N
		B	14-17-2-05-159 -c -00	0,52	PLH080002	
		B	14-17-2-05-159 -f -00	1,48	PLH080002	
		B	14-17-2-05-159 -h -00	1,72	PLH080002	
		C	14-17-2-05-160 -j -00	0,68	PLH080002	
		B	14-17-2-05-163 -b -00	1,00	PLH080002	punktowo w cz. W;S
		C	14-17-2-05-163 -c -00	0,30	PLH080002	
		B	14-17-2-05-163 -i -00	1,39	PLH080002	
		B	14-17-2-05-163 -j -00	0,92	PLH080002	
		B	14-17-2-05-164 -d -00	6,25	PLH080002	
		C	14-17-3-06-11 -h -00	2,91	PLH080001	

Kod	Typ siedliska przyrodniczego	Stan zach.	Adres leśny	Pow. [ha]	SOO	Uwagi
		B	14-17-3-06-11 -i -00	0,45	PLH080001	
		B	14-17-3-06-11 -j -00	0,69	PLH080001	
		B	14-17-3-06-11 -l -00	1,50	PLH080001	
		B	14-17-3-06-12 -a -00	0,41	PLH080001	
		B	14-17-3-06-14 -a -00	5,14	PLH080001	
		B	14-17-3-06-15 -k -00	0,24	PLH080001	
		B	14-17-3-06-15 -l -00	0,82	PLH080001	
		B	14-17-3-06-15 -m -00	0,63	PLH080001	
		B	14-17-3-06-15 -n -00	1,62	PLH080001	
		B	14-17-3-06-15 -o -00	2,49	PLH080001	
		B	14-17-3-06-15 -p -00	0,16	PLH080001	
		B	14-17-3-06-15 -r -00	0,16	PLH080001	
		B	14-17-3-06-15 -s -00	0,19	PLH080001	
		B	14-17-3-06-15 -t -00	0,52	PLH080001	
		B	14-17-3-06-15 -w -00	0,83	PLH080001	
RAZEM				273,37		
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (<i>Ficario-Ulmetum</i>)	B	14-17-1-01-75 -d -00	0,37	PLH080001	punktowo w cz. E
		B	14-17-1-01-75 -g -00	5,51	PLH080001	
		B	14-17-1-01-75 -h -00	1,54	PLH080001	
		C	14-17-1-02-144 -l -00	0,48	PLH080001	
		A	14-17-1-02-151 -d -00	3,83	PLH080001	punktowo w cz. E
		B	14-17-3-06-1 -t -00	0,86	PLH080001	
		B	14-17-3-06-8 -g -00	3,06	PLH080001	
		B	14-17-3-06-8 -h -00	1,15	PLH080001	
		C	14-17-3-06-10 -a -00	0,42	PLH080001	
RAZEM				17,22		
91T0	Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i> i chrobotkowa postać <i>Peucedano- Pinetum</i>)	B	14-17-2-05-64 -h -00	3,64	PLH080063	
		B	14-17-2-05-67 -o -00	1,65	PLH080002	
		B	14-17-2-05-67 -p -00	0,93	PLH080002	
		B	14-17-2-05-67 -r -00	0,92	PLH080002	
		B	14-17-2-05-67 -s -00	6,69	PLH080002	
		B	14-17-2-05-68 -n -00	3,18	PLH080063	
		B	14-17-2-05-68 -p -00	1,15	PLH080063	
		B	14-17-2-05-89 -j -00	1,14	PLH080063	
		B	14-17-2-05-90 -j -00	1,12	PLH080063	
		B	14-17-2-05-109 -d -00	0,74	PLH080063	
		B	14-17-2-05-110 -g -00	2,38	PLH080063	
		B	14-17-2-05-111 -b -00	3,06	PLH080063	
		B	14-17-2-05-112 -a -00	3,83	PLH080063	
		B	14-17-2-05-136 -a -00	11,42	PLH080002	
		B	14-17-2-05-136 -b -00	4,06	PLH080002	
		B	14-17-2-05-137 -f -00	1,80	PLH080063	
		B	14-17-2-05-137 -g -00	6,65	PLH080063	
		B	14-17-2-05-138 -d -00	8,41	PLH080063	
		B	14-17-2-05-139 -i -00	4,75	PLH080063	
		B	14-17-2-05-139 -j -00	2,18	PLH080063	

Kod	Typ siedliska przyrodniczego	Stan zach.	Adres leśny	Pow. [ha]	SOO	Uwagi
		B	14-17-2-05-140 -d -00	7,51	PLH080063	
		B	14-17-2-05-140 -f -00	5,40	PLH080063	
		B	14-17-2-05-141 -b -00	3,41	PLH080063	
		B	14-17-2-05-141 -c -00	2,72	PLH080063	
		B	14-17-2-05-141 -d -00	7,64	PLH080063	
		B	14-17-2-05-142 -d -00	5,38	PLH080063	
		RAZEM		101,76		
RAZEM SIEDLISKA LEŚNE				439,99		
OGÓŁEM NADLEŚNICTWO BABIMOST				454,37		

Tabela 42. Zestawienie siedlisk przyrodniczych na gruntach Nadleśnictwa Babimost, poza granicami Specjalnych Obszarów Ochrony Siedlisk (SOO)

Kod	Typ siedliska przyrodniczego	Stan zach.	Adres leśny	Pow. [ha]	Uwagi
SIEDLISKA NIELEŚNE					
3150	Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion, Potamion</i>	C	14-17-2-04-204 -i -00	3,53	
		B	14-17-2-05-169 -r -00	3,94	
		RAZEM		7,47	
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	B	14-17-1-01-107 -i -00	2,00	
		B	14-17-2-03-39 -a -00	0,45	
		B	14-17-2-03-94 -d -00	0,77	
		RAZEM		3,22	
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>)	B	14-17-2-04-146 -f -00	12,54	
		B	14-17-2-04-147 -c -00	17,75	
		B	14-17-2-05-169 -p -00	2,89	
		RAZEM		33,18	
RAZEM SIEDLISKA NIELEŚNE				43,87	
SIEDLISKA LEŚNE					
9110	Kwaśne buczyny niżowe (<i>Luzulo-Fagenion</i>)	B	14-17-2-03-114 -l -00	0,40	punktowo w cz. N
		B	14-17-3-07-100 -f -00	1,25	
		B	14-17-3-08-182 -f -00	1,16	
		B	14-17-3-08-184 -g -00	2,00	
		B	14-17-3-08-186 -i -00	0,72	
		B	14-17-3-08-187 -d -00	4,72	
		B	14-17-3-08-197 -c -00	4,66	
		B	14-17-3-08-199 -b -00	1,32	
		B	14-17-3-08-201 -f -00	1,38	
		B	14-17-3-08-201 -i -00	1,35	
		B	14-17-3-08-202 -g -00	2,39	
		B	14-17-3-08-211 -i -00	0,67	
		B	14-17-3-09-160 -f -00	1,48	
		B	14-17-3-09-189 -b -00	0,81	
		B	14-17-3-09-205 -g -00	1,07	
		B	14-17-3-09-220 -h -00	2,70	
		B	14-17-3-09-243 -h -00	1,87	
		B	14-17-3-09-244 -f -00	4,36	
		B	14-17-3-09-256 -j -00	2,19	

Kod	Typ siedliska przyrodniczego	Stan zach.	Adres leśny	Pow. [ha]	Uwagi
			RAZEM	36,5	
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>)	B	14-17-1-01-123 -g -00	0,73	
		C	14-17-1-01-125 -a -00	1,59	
		B	14-17-1-01-125 -f -00	1,06	
		A	14-17-2-03-37 -a -00	2,32	
		C	14-17-2-03-37 -b -00	0,74	
		A	14-17-2-03-37 -c -00	1,34	
		A	14-17-2-03-37 -g -00	9,34	
		A	14-17-2-03-37 -j -00	0,58	
		A	14-17-2-03-37 -m -00	1,45	
		A	14-17-2-03-39 -g -00	2,14	
		A	14-17-2-03-39 -i -00	1,29	
		A	14-17-2-03-39 -k -00	1,61	
		A	14-17-2-03-40 -a -00	10,24	
		A	14-17-2-03-40 -b -00	4,47	
		A	14-17-2-03-40 -c -00	0,40	
		B	14-17-2-04-228 -d -00	0,77	
		A	14-17-2-05-169 -y -00	1,86	
		C	14-17-2-05-177 -c -00	4,69	
		B	14-17-2-05-177 -d -00	1,51	
		B	14-17-3-09-231 -b -00	1,72	
		C	14-17-3-09-231 -c -00	5,78	
		B	14-17-3-09-231 -i -00	0,93	
		C	14-17-3-09-232 -i -00	0,72	
		B	14-17-3-09-238 -k -00	1,83	
		B	14-17-3-09-238 -r -00	0,67	
		B	14-17-3-09-246 -w -00	0,54	
		A	14-17-3-09-253 -p -00	1,34	
			RAZEM	61,66	
9190	Kwaśne dąbrowy (<i>Quercetea robori-petraeae</i>)	B	14-17-2-03-6 -j -00	2,73	
		B	14-17-2-03-114 -b -00	1,82	
		B	14-17-2-03-114 -j -00	1,23	
		B	14-17-2-03-114 -l -00	2,54	
		B	14-17-2-03-118 -a -00	1,01	
		B	14-17-2-05-113 -d -00	2,33	
		B	14-17-3-06-7 -f -00	0,86	
		B	14-17-3-06-7 -h -00	3,34	
		B	14-17-3-06-9 -g -00	1,80	
		B	14-17-3-06-9 -i -00	0,58	
		B	14-17-3-07-59 -f -00	3,06	
		B	14-17-3-07-59 -j -00	2,86	
		B	14-17-3-07-85 -h -00	1,47	
		B	14-17-3-07-116 -h -00	1,21	
		B	14-17-3-07-121 -l -00	1,09	
		B	14-17-3-07-121 -n -00	1,31	
		B	14-17-3-08-184 -f -00	1,51	

Kod	Typ siedliska przyrodniczego	Stan zach.	Adres leśny	Pow. [ha]	Uwagi
		C	14-17-3-08-202 -d -00	1,36	
		B	14-17-3-08-216 -g -00	1,94	
		B	14-17-3-08-216 -l -00	0,63	
		B	14-17-3-08-228 -i -00	2,34	
		C	14-17-3-09-229 -k -00	1,68	
		B	14-17-3-09-231 -k -00	1,91	
		B	14-17-3-09-231 -n -00	0,90	
		B	14-17-3-09-232 -a -00	1,41	
		B	14-17-3-09-232 -d -00	1,38	
		B	14-17-3-09-238 -f -00	0,24	punktowo w cz. E
		B	14-17-3-09-244 -f -00	0,45	punktowo w cz. S
		B	14-17-3-09-251 -j -00	1,13	
		C	14-17-3-09-254 -l -00	0,74	punktowo w cz. S
					RAZEM
91D0-2	Sosnowy bór bagienny (<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>)	C	14-17-2-04-146 -g -00	0,75	
		C	14-17-2-04-147 -d -00	3,70	
					RAZEM
91E0-3	Niżowy łęg olszowo-jesionowy (<i>Fraxino-Alnetum</i>)	B	14-17-1-02-4 -c -00	0,67	
		B	14-17-1-02-6 -i -00	0,92	
		B	14-17-1-02-7 -d -00	0,14	punktowo w cz. SE
		B	14-17-1-02-7 -j -00	1,13	
		B	14-17-1-02-14 -b -00	3,01	
		B	14-17-1-02-15 -c -00	1,06	
		B	14-17-1-02-15 -d -00	0,80	
		B	14-17-1-02-15 -i -00	4,51	
		B	14-17-1-02-16 -c -00	0,24	punktowo w cz. SE
		B	14-17-1-02-16 -h -00	0,35	
		B	14-17-1-02-16 -j -00	0,42	
		B	14-17-1-02-17 -j -00	2,59	
		B	14-17-1-02-17 -k -00	0,99	
		B	14-17-1-02-17 -l -00	2,22	
		B	14-17-1-02-18 -a -00	0,53	
		B	14-17-1-02-18 -c -00	1,04	
		B	14-17-1-02-28 -g -00	0,34	
		B	14-17-1-02-141 -d -00	2,35	
		B	14-17-1-02-143 -m -00	0,75	
		B	14-17-2-03-37 -i -00	0,54	
		A	14-17-2-03-40 -d -00	0,49	
		A	14-17-2-03-66 -b -00	1,65	
		B	14-17-2-03-94 -h -00	0,54	
		C	14-17-2-03-94 -i -00	0,77	
		C	14-17-2-03-97 -j -00	0,36	
		B	14-17-2-04-147 -g -00	7,32	
		B	14-17-2-04-147 -h -00	2,98	punktowo w cz. W
		B	14-17-2-04-203 -k -00	1,20	
		B	14-17-2-04-204 -j -00	0,94	

Kod	Typ siedliska przyrodniczego	Stan zach.	Adres leśny	Pow. [ha]	Uwagi
		B	14-17-2-04-208 -g -00	0,64	
		B	14-17-2-04-208 -x -00	0,86	
		B	14-17-2-04-227 -f -00	2,46	
		B	14-17-2-04-227 -g -00	1,36	
		B	14-17-2-04-228 -f -00	2,24	
		B	14-17-2-04-231 -b -00	0,40	
		B	14-17-2-04-232 -f -00	4,21	
		B	14-17-2-04-232 -k -00	0,29	
		B	14-17-2-05-140 -g -00	0,69	
		C	14-17-2-05-141 -g -00	3,80	
		B	14-17-2-05-142 -g -00	0,97	
		C	14-17-2-05-142 -h -00	6,35	
		C	14-17-2-05-142 -i -00	1,66	
		C	14-17-2-05-142 -j -00	0,57	
		B	14-17-2-05-152 -k -00	1,43	
		B	14-17-2-05-152 -m -00	1,20	
		C	14-17-2-05-152 -n -00	1,85	
		C	14-17-2-05-168 -f -00	1,06	
		B	14-17-2-05-168 -g -00	0,73	
		B	14-17-2-05-169 -h -00	0,52	
		B	14-17-2-05-169 -m -00	0,86	
		B	14-17-3-08-207 -a -00	2,58	
		B	14-17-3-08-207 -n -00	1,09	
		B	14-17-3-09-231 -a -00	0,65	
		B	14-17-3-09-231 -d -00	0,76	
		B	14-17-3-09-253 -a -00	0,83	
		B	14-17-3-09-257 -a -00	0,68	
		B	14-17-3-09-257 -b -00	0,38	
		B	14-17-3-09-257 -f -00	1,59	
			RAZEM	83,56	
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (<i>Ficario-Ulmetum</i>)	B	14-17-1-01-110 -c -00	1,23	
		C	14-17-2-04-217 -p -00	0,77	
		B	14-17-3-06-1 -b -00	2,71	
			RAZEM	4,71	
91T0	Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i> i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	B	14-17-1-01-53 -g -00	0,17	punktowo w cz. C
		A	14-17-1-01-65 -n -00	0,75	
		B	14-17-2-03-45 -k -00	1,00	punktowo w cz. S
		A	14-17-2-03-45 -m -00	14,69	
		B	14-17-2-03-45 -n -00	1,90	
		B	14-17-2-03-45 -o -00	2,30	
		B	14-17-2-03-45 -p -00	3,76	
		B	14-17-2-03-45 -r -00	1,29	
		B	14-17-2-03-98 -g -00	4,29	
		B	14-17-2-03-98 -i -00	1,21	
		B	14-17-2-03-98 -k -00	3,30	
		B	14-17-2-04-125 -o -00	1,37	

Kod	Typ siedliska przyrodniczego	Stan zach.	Adres leśny	Pow. [ha]	Uwagi
		B	14-17-2-04-125 -p -00	3,45	
		B	14-17-2-04-126 -f -00	8,54	
		B	14-17-2-05-64 -f -00	4,31	
		B	14-17-2-05-107 -a -00	2,88	
		B	14-17-2-05-107 -b -00	6,56	
		B	14-17-2-05-151 -c -00	3,06	
		B	14-17-3-08-208 -d -00	0,14	punktowo w cz. C
			RAZEM	64,97	
			RAZEM SIEDLISKA LEŚNE	302,71	
			OGÓŁEM NADLEŚNICTWO BABIMOST	346,58	

3.3.1.1. Siedliska nieleśne

3150 — Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaeion*, *Potamion*

Siedlisko przyrodnicze 3150 stanowią naturalne jeziora i stałe niewielkie zbiorniki wodne oraz odcięte fragmenty koryt rzecznych z wolno pływającymi w toni wodnej makrofitami (związek *Potamion* i częściowo *Nymphaeion*), makrofitami zakorzenionymi w dnie oraz o liściach pływających (część związku *Nymphaeion*), a także prymitywnymi skupieniami drobnych roślin pływających po powierzchni wody (klasa *Lemnetea*).

Najbliższe otoczenie zbiorników eutroficznych budowane jest przez trzcinowiska — zbiorowiska z klasy *Phragmitetea*. Można tu wyróżnić dwa pasy: znajdujący się od strony wody szuwar wysoki (*Phragmitetum* i in.) i występujący w głąb łądu szuwar turzycowy. Szuwar turzycowy składa się ze zbiorowisk wysokich turzyc (*Caricetum acutiformis*, *C. gracilis*, *C. rostratae*, *C. elatae*) zaliczanych do związku *Magnocaricion*. Dalej mogą występować zbiorowiska mszysto-turzycowe (klasa *Scheuchzerio-Caricetea nigrae*) lub wilgotne łąki (klasa *Molinio-Arrhenatheretea*), na które wkracza łozowisko *Salicetum pentandro-cinerae*.

Fot. 29. Siedlisko przyrodnicze 3150 w Nadleśnictwie Babimost — Leśnictwo Wąchabno, wydzielanie 169r (fot. B. Iwaniuk)

Najdalszą strefę roślinności związaną z eutroficznymi zbiornikami wodnymi stanowią zbiorowiska leśne z klas *Alnetea glutinosae* lub *Querco-Fagetea*. Woda charakteryzuje się umiarkowanymi i wysokimi koncentracjami pierwiastków biogennych — azotu i fosforu, choć ich stężenia w poszczególnych zbiornikach mogą mieścić się w szerokim zakresie. Charakterystyczna jest także wysoka koncentracja rozpuszczonych soli mineralnych (wysokie przewodnictwo elektrolityczne właściwe). Odczyn wód od obojętnego do alkalicznego — pH najczęściej >7. Ze względu na dużą zasobność w związki biogenne

w wodzie występują masowe pojawy fitoplanktonu, które wywołują niebiesko-zieloną barwę wody i niewielką widzialność (Herbich, 2004).

Typ siedliska 3150 dzieli się na 2 podtypy:

3150-1 — Jeziora eutroficzne

3150-2 — Starorzecza i drobne zbiorniki wodne

W Nadleśnictwie Babimost siedlisko przyrodnicze 3150 występuje na 3 powierzchniach (Leśnictwa: Chwalim, Wąchabno), na łącznej powierzchni **8,02 ha**. Cechuje stan zachowania B (dobry) i średni/zdegradowany (C).

6410 — Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe *Molinion*

Siedlisko przyrodnicze 6410 stanowią bogate w gatunki, wilgotne lub okresowo suche łąki ze stałym udziałem trzęślicy modrej *Molinia caerulea*, rozwijające się na glebach organogenicznych i mineralnych, od silnie zakwaszonych do zasadowych, charakteryzujące się zmiennym poziomem wody gruntowej. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe należą do jednych z najbardziej zróżnicowanych pódnaturalnych formacji łąkowych powstałych na skutek ekstensywnej gospodarki człowieka. Gatunki reprezentatywne stanowią m.in.: kosaciec syberyjski *Iris sibirica*, goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe*, mieczyk dachówkowaty *Gladiolus imbricatus*, goździk pyszny *Dianthus superbus*, nasięźrzał pospolity *Ophioglossum vulgatum*, przytulia północna *Galium boreale*, okrzyń łąkowy *Laserpitium prutenicum*, czarcikęs łąkowy *Succisapratensis*, sierpiek barwierski *Serratula tinctoria*, oman wierzbolistny *Inula salicina*, bukwnica zwyczajna *Betonica officinalis*, olszewnik kminkolistny *Selinum caryifolia* i koniopłoch łąkowy *Silaum silaus*. Rozwój łąk trzęślicowych bywa najczęściej efektem melioracji torfowisk przejściowych lub niskich (Herbich, 2004).

W warunkach Nadleśnictwa Babimost siedlisko przyrodnicze 6410 wykształciło się punktowo na 1 powierzchni w Leśnictwie Smardzewo, zajmując powierzchnię **0,26 ha**. Stanowisko to oceniono na stan zachowania równy B (dobry).

6430 — Ziołorośla górskie (*Adenostylin alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)

Siedlisko przyrodnicze 6430 obejmuje niewielkie płyty zbiorowisk nieleśnych składających się z eutroficznych, wysokich bylin oraz pnączy. Czynniki warunkujące tworzenie się ziołorośli są: duża wilgotność podłoża oraz dostęp do światła.

Typ siedliska 6430 dzieli się na 3 podtypy:

6430-1 — Ziołorośla subalpejskie i reglowe

6430-2 — Górskie, nadpotokowe ziołorośla lepiężnikowe

6430-3 — Niżowe, nadrzeczne zbiorowiska okrajkowe

Podtyp siedliska przyrodniczego 6430 stwierdzony na terenie Nadleśnictwa Babimost:

- **Niżowe, nadrzeczne zbiorowiska okrajkowe (6430-3)**

Ziołorośla niżowe tworzą charakterystyczne zbiorowiska welonowe — czyli wąskie okrajki roślin czepnych pomiędzy nadrzeczными szuwarami, a zaroślami wiklinowymi oraz łęgami wierzbowymi w dolinach rzecznych Są to miejsca stale, ale tylko okresowo zalewane (Herbich, 2004). W skład zbiorowiska wchodzi: kielisznik zaroślowy *Calystegia sepium*, kaniańka pospolita *Cuscuta europea*, przytulia czepna *Galium aparine*, rdestówka zaroślowa *Fallopia dumnetorum* oraz rośliny nitrofilne (m.in. pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*).

Siedlisko przyrodnicze 6430 w warunkach Nadleśnictwa Babimost wykształciło się na 7 powierzchniach (Leśnictwa: Dąbrówka, Laski), na łącznej powierzchni **5,59 ha**. Cechuje je stan zachowania równy B (dobry).

6510 — Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)

Siedlisko przyrodnicze 6510 stanowią antropogeniczne zbiorowiska użytków zielonych na żyznych i świeżych (niezbyt wilgotnych i nie suchych) glebach mineralnych bez śladów zabagnienia. łąki te są bogatymi florystycznie, wielokośnymi zbiorowiskami roślinnymi, powstałymi wskutek wycięcia lasów liściastych i zagospodarowania tych terenów jako łąki kośne.

Fot. 30. Siedlisko przyrodnicze 6510 — Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie *Arrhenatherion elatioris* — Leśnictwo Laski, wydzielenie 74d (fot. B. Iwaniuk)

Charakteryzuje je udział takich traw, jak rajgras wyniosły *Arrhenatherum elatius*, kupkówka pospolita *Dactylis glomerata*, stokłosa miękka *Bromus hordoraceus*. W runie znaczny udział mają wysokie byliny z rodziny baldaszkowatych *Apiaceae*: marchew zwyczajna *Daucus carota*, barszcz zwyczajny *Heracleum sphondylium*, pasternak zwyczajny *Pastinaca sativa*, biedrzyca wielka *Pimpinella major*. Niższą warstwę tworzą rośliny dwuliścienne o barwnych kwiatach, takie jak: dzwonek rozpierzchły *Campanula patula*, koniczyna łąkowa *Trifolium pratense*, komonica pospolita *Lotus corniculatus*, skalnica ziarenkowata *Saxifraga granulata* (Herbich, 2004).

Typ siedliska 6510 dzieli się na 4 podtypy:

6510-1 — łąka rajgrasowa

6510-2 — łąka wiechlinowo-kostrzewowa

6510-3 — Regłowa łąka mietliczowo-mietlicowa (*Gladiolo-Agrostietum capillaris*)

6510-4 — Ciepłolubna łąka pienińska (*Anthyllidi-Trifolietum montani*)

W warunkach Nadleśnictwa Babimost siedlisko przyrodnicze 6510 zinwentaryzowano na 11 powierzchniach (Leśnictwa: Bolewiny, Laski), na łącznej powierzchni **9,78 ha**. Cechuje je stan zachowania B (dobry).

7140 — Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea nigrae*)

Fot. 31. Siedlisko przyrodnicze 7140 w Nadleśnictwie Babimost — Leśnictwo Wąchabno, wydzielenie 106n (fot. B. Iwaniuk)

Siedlisko przyrodnicze 7140 stanowią torfowiska rozwijające się przy powierzchni oligo- do mezotroficznym wód, o pośrednim typie zasilania, tj. korzystające z wody opadowej i w części również podziemnej lub powierzchniowej, porośnięte przez różnorodne torfotwórcze zbiorowiska roślinne, w formie kołyszających się na powierzchni wody kożuchów, pła, trzęsawisk, zbudowanych przez średnio wysokie i niskie turzyce, torfowce i mchy brunatne (Herbich, 2004).

Typ siedliska 7140 dzieli się na 2 podtypy:

7140-1 — Torfowiska przejściowe i trzęsawiska na nizinie

7140-2 — Górskie torfowiska przejściowe i trzęsawiska

Podtyp siedliska przyrodniczego 7140 stwierdzony na terenie Nadleśnictwa Babimost:

- **Torfowiska przejściowe i trzęsawiska na nizinie 7140-1**

Ten typ torfowiska wykształcił się w Nadleśnictwie Babimost na 4 powierzchniach (Leśnictwa: Chwalim, Wąchabno), na łącznej powierzchni **34,60 ha**. W warunkach omawianego obiektu stan zachowania siedliska przyrodniczego 7140 oceniony został jako dobry (B).

3.3.1.2. Siedliska leśne

9110 — Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*)

Siedlisko przyrodnicze 9110 obejmuje środkowoeuropejskie lasy występujące w zasięgu buka, rosnące na ubogich i kwaśnych glebach. Spośród innych buczyn omawiany typ siedliska przyrodniczego wyróżnia się udziałem w warstwie runa takich gatunków roślin, jak: kosmatka gajowa *Luzula luzuloides*, płonnik strojny *Polytrichum formosum* oraz śmiełek pogięty *Deschampsia flexuosa* (Herbich, 2004).

Typ siedliska 9110 dzieli się na 3 podtypy:

9110-1 — Kwaśna buczyna niżowa

9110-2 — Kwaśna buczyna górską

9110-3 — Dolnoreglowy las jodłowy

Podtyp siedliska przyrodniczego 9110 stwierdzony na terenie Nadleśnictwa Babimost:

- **Kwaśna buczyna niżowa 9110-1**

Kwaśna buczyna niżowa należy do grupy ubogich lasów bukowych zarówno pod względem florystycznym, jak i siedliskowym. Związana jest głównie z typem siedliskowym las mieszany świeży LMśw, rzadziej las świeży Lśw.

Fot. 32. Siedlisko przyrodnicze 9110 — Kwaśna buczyna niżowa w Nadleśnictwie Babimost — Leśnictwo Buków, wydzielanie 160f (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 33. Siedlisko przyrodnicze 9110 — Kwaśna buczyna niżowa w Nadleśnictwie Babimost — Leśnictwo Kolesin, wydzielanie 197c (fot. B. Iwaniuk)

W warstwie drzew dominuje buk zwyczajny *Fagus sylvatica*, osiągający przewagę ilościową nad innymi gatunkami również w niższych warstwach drzewostanu. Domieszkę w warstwie drzew stanowi grab pospolity *Carpinus betulus* oraz dęby — bezszypułkowy *Quercus petraea*, rzadziej szypułkowy *Q. robur*. Dolne warstwy drzewostanu na siedlisku kwaśnych buczyn są słabo rozwinięte. Zbyt duży udział sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris* w składzie drzewostanu uznawany jest za zniekształcenie. Podszyt ma niewielkie znaczenie, często nie wykształca się w ogóle. Kwaśną buczynę niżową charakteryzuje stosunkowo uboga warstwa runa. Gatunki reprezentatywne omawianego siedliska przyrodniczego stanowią: kosmatka owłosiona *Luzula pilosa*, śmiełek pogięty *Deschampsia flexuosa*, turzyca pigułkowata *Carex pilulifera*, szczawik zajęczy *Oxalis acetosella*, siódmaczek leśny *Trientalis europaea*, konwalijka dwulistna *Maianthemum bifolium*, borówka czarna *Vaccinium myrtillus*, wiechlina gajowa *Poa nemoralis*, trzcinnik leśny *Calamagrostis arundinacea*, przetacznik leśny *Veronica officinalis*, jastrzębiec leśny

Hieracium murorum, cienistka trójkątna *Gymnocarpium dryopteris*, płonnik strojny *Polytrichum formosum*, widłoząb miotlasty *Dicranum scoparium*, rokieta cyprysowata *Hypnum cypressiforme*, merzyk groblowy *Mnium hornum* (Herbich, 2004).

Na terenie Nadleśnictwa Babimost zinwentaryzowano **36,50 ha** kwaśnych buczyn niżowych (głównie na terenie Leśnictw: Kolesin, Buków), których stan zachowania oceniono na większości powierzchni jako dobry (B).

9170 — Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)

Siedlisko przyrodnicze 9170 charakteryzuje wielogatunkowy drzewostan, budowany przez niemal wszystkie rodzime gatunki drzew występujące na danym terenie. Charakterystyczną cechą grądów jest stała obecność graba zwyczajnego *Carpinus betulus*. Zbyt duży udział sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris* w składzie drzewostanu uznawany jest za zniekształcenie.

Grądy zajmują szerokie spektrum gleb, od gleb rdzawych, przez gleby płowe, brunatne, czarne ziemie, aż po gleby opadowo-glejowe. W klasyfikacji siedlisk leśnych ekosystem grądu środkowoeuropejskiego i subkontynentalnego związany jest z typem siedliskowym lasu: las mieszany świeży LMśw, las mieszany wilgotny LMw, las świeży Lśw oraz las wilgotny Lw. Z uwagi na różnorodność warunków, w jakich występują siedliska grądowe, można w ich obrębie wyróżnić podzespoły tzw. grądów wysokich, związanych z siedliskami suchszymi i zwykle uboższymi, oraz grądy niskie, zajmujące siedliska wilgotniejsze i żyzniejsze (Herbich, 2004).

W warunkach Nadleśnictwa Babimost siedlisko przyrodnicze 9170 występuje na łącznej powierzchni **106,67 ha**. Stan zachowania grądów środkowoeuropejskich Nadleśnictwa oceniono głównie na doskonały (A) oraz średni/zdegradowany (C).

Typ siedliska 9170 dzieli się na 3 podtypy:

9170-1 — Grąd środkowoeuropejski

9170-2 — Grąd subkontynentalny

9170-3 — Grądy zboczowe

Podtyp siedliska przyrodniczego 9170 stwierdzony na terenie Nadleśnictwa Babimost:

- **Grąd środkowoeuropejski 9170-1**

Fot. 34. Siedlisko przyrodnicze 9170-1 w rezerwacie przyrody „Laski” — Leśnictwo Laski, wydzielanie 40a (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 35. Siedlisko przyrodnicze 9170-1 w Nadleśnictwie Babimost — Leśnictwo Bolewiny, rezerwat przyrody „Uroczysko Grodziszcze” (fot. B. Iwaniuk)

Betula verrucosa i omszona *B. pubescens*, topola osika *Populus tremula*. W skład warstwy krzewów wchodzi: leszczyna pospolita *Corylus avellana*, trzmielina pospolita *Euonymus europaea* i brodawkowata *E. verrucosa*, kruszyna pospolita *Frangula alnus*, czeremcha zwyczajna *Padus avium*, głóg jednoszyjkowy *Crataegus monogyna*, jarząb pospolity *Sorbus aucuparia*

oraz podrost drzew tworzących drzewostan główny. W warstwie runa można spotkać takie gatunki, jak: zawilce — gajowy *Anemone nemorosa* i żółty *A. ranunculoides*, przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*, groszek wiosenny *Lathyrus vernus*, kokorycze — pusta *Corydalis cava* i pełna *C. solida*, rutewka zdrojowata *Isopyrum thalictroides*, ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, miodunka ćma *Pulmonaria obscura*, gwiazdnica wielkokwiatowa *Stellaria holostea*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, prosownica rozpięzchła *Milium effusum*, dąbrówka rozłogowa *Ajuga reptans*, czworolist pospolity *Paris quadrifolia*, przytulia (marzanka) wonna *Galium odoratum*, konwalijka dwulistna *Maianthemum bifolium* i inne.

Fot. 36. Runo charakterystyczne dla zespołu Galio-Carpinetum (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 37. Geofity na siedlisku grądu 9170 (fot. B. Iwaniuk)

9190 — Kwaśne dąbrowy (*Quercetea robori-petraeae*)

Siedlisko przyrodnicze 9190 obejmuje ubogie lasy dębowe z acydofilnym runem, typowe dla strefy wpływów klimatu atlantyckiego występujących w zachodniej części Polski. W klasyfikacji siedlisk leśnych kwaśne dąbrowy występują na siedlisku: bór mieszany świeży BMśw, bór mieszany wilgotny BMW, las mieszany świeży LMśw (rzadziej las świeży Lśw) oraz las mieszany wilgotny LMw.

Fot. 38. Siedlisko przyrodnicze 9190 w Nadleśnictwie Babimost — Leśnictwo Bolewiny, wydzielenie 88i (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 39. Borówka czernica *Vaccinium myrtillus* — typowy gatunek runa na siedlisku 9190 (fot. B. Iwaniuk)

Drzewostan kwaśnej dąbrowy zazwyczaj budowany jest przez dęby — bezszypułkowy *Quercus petraea* oraz szypułkowy *Q. robur*. W domieszce mogą wystąpić także: sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*, brzoza brodawkowata *Betula verrucosa*, buk zwyczajny *Fagus sylvatica*. W słabo rozwiniętej warstwie krzewów typowymi gatunkami są: kruszyna pospolita *Frangula alnus*, jarząb zwyczajny *Sorbus aucuparia*, podrost buka oraz dębów. Do typowych gatunków runa należą: borówka czernica *Vaccinium myrtillus*, śmiełek pogięty *Deschampsia flexuosa*, orlica pospolita *Pteridium aquilinum*, siódmaczek leśny

Trientalis europaea, konwalijka dwulistna *Maianthemum bifolium*, nerecznica krótkoostna *Dryopteris carthusiana*, kosmatka owłosiona *Luzula pilosa*, trzcinnik leśny *Calamagrostis arundinacea*. W warstwie mchów najczęściej występują: rokieta pospolity *Pleurozium schreberi*, widłoząb miotlasty *Dicranum scoparium*, płonnik strojny *Polytrichastrum formosum*, rokieta cyprysowy *Hypnum cupressiforme*.

Fot. 40. Siedlisko przyrodnicze 9190 w Nadleśnictwie Babimost — Leśnictwo Laski, wydzielanie 114b (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 41. Siedlisko przyrodnicze 9190 w Nadleśnictwie Babimost — Leśnictwo Kolesin,, wydzielanie 184f (fot. B. Iwaniuk)

W warunkach Nadleśnictwa Babimost siedlisko kwaśnej dąbrowy wykształciło się na łącznej powierzchni **49,49 ha**. Stan zachowania siedliska oceniono najczęściej jako dobry (B).

91D0 — Bory i lasy bagiennie

Priorytetowe siedlisko przyrodnicze 91D0 tworzą lasy szpilkowe i liściaste na wilgotnym i mokrym podłożu torfowym, z trwale wysoko położonym lustrem wody, w niektórych przypadkach usytuowanym wyżej niż na otaczającym je terenie. Zbiorowiska budowane są głównie przez brzozę omszoną *Betula pubescens*, kruszynę pospolitą *Frangula alnus*, sosnę zwyczajną *Pinus sylvestris* i świerka pospolitego *Picea abies* oraz gatunki specyficzne dla oligotroficznych i mezotroficznych terenów bagiennych, w tym gatunki z rodzajów *Sphagnum* sp., *Carex* sp. i *Vaccinium* sp. (Herbich, 2004).

Typ siedliska 91D0 dzieli się na 6 podtypów:

91D0-1 — Brzezina bagienna

91D0-2 — Sosnowy bór bagienny

91D0-3 — Górskie torfowiska wysokie z sosną drzewokosą i kosodrzewiną

91D0-4 — Podmokła i torfowiskowa świerczyna górską

91D0-5 — Borealna świerczyna bagienna

91D0-6 — Sosnowo-brzozowy las bagienny

Podtyp siedliska 91D0 stwierdzony na terenie Nadleśnictwa Babimost:

- **Sosnowy bór bagienny (*Vaccinio uliginosi-Pinetum*) 91D0-2**

Sosnowy bór bagienny *Vaccinio uliginosi-Pinetum* jest zbiorowiskiem o stosunkowo jednoznacznych uwarunkowaniach siedliskowych. Do jego występowania konieczne jest podłoże torfowe oraz wysoki poziom wód gruntowych. Siedlisko przyrodnicze 91D0-2 w warunkach Nadleśnictwa Babimost związane jest z siedliskiem boru bagiennego Bb. Odpowiada mu gleba torfowa torfowisk przejściowych. W warstwie drzew, która jest niska i średnio zwarta, dominuje sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*. W domieszce można spotkać brzozy: omszoną *Betula pubescens* lub brodawkowatą *Betula verrucosa*. Warstwa krzewów jest bardzo słabo rozwinięta, spotyka się głównie kruszynę pospolitą *Frangula alnus* i podrost gatunków drzewiastych. Runo natomiast jest bujne, o zróżnicowanej wysokości rosnących tam gatunków. W warstwie zielonej

Fot. 42. Żurawina błotna *Oxycoccus palustris* na siedlisku sosnowego boru bagiennego (fot. B. Iwaniuk)

i porostowo- mszystej licznie występuje bagno zwyczajne *Ledum palustre* — gatunek charakterystyczny dla zespołu, a także gatunki charakterystyczne dla borów sosnowych: borówka czernica *Vaccinium myrtillus*, borówka brusznica *Vaccinium vitis-idaea*, rokitnik pospolity *Pleurozium schreberi* oraz torfowisk, które w ramach borów bagiennych odgrywają rolę gatunków wyróżniających zespół: wełnianka pochwowata *Eriophorum vaginatum*, żurawina błotna *Oxycoccus palustris*, mochwan błotny *Aulacomnium palustre*, modrzewnica zwyczajna *Andromeda*

polifolia, torfowiec magellański *Sphagnum magellanicum*.

Siedlisko przyrodnicze 91D0-2 w warunkach Nadleśnictwa Babimost wykształciło się na 2 powierzchniach w Leśnictwie Chwalim, zajmując łączną powierzchnię **4,45 ha**. Cechuje je stan zachowania średni/zdegradowany (C).

91E0 — łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnetum glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe)

Jest to siedlisko priorytetowe, obejmujące nadrzeczne lasy: olszynki olszy szarej, olszowe, jesionowe, wierzby białej i kruchej oraz topoli białej i czarnej, wykształcone na glebach zalewanych wodami rzeczными, o wysokim poziomie wód gruntowych (Herbich, 2004).

Typ siedliska 91E0 dzieli się na 7 podtypów:

91E0-1 — łąg wierzbowy *Salicetum albae* wraz z wiklinami nadrzeczными *Salicetum triandro-viminalis*

91E0-2 — łąg topolowy (*Populetum albae*)

91E0-3 — Niżowy łąg jesionowo-olszowy (*Fraxino-Alnetum*)

91E0-4 — Źródliskowe lasy olszowe na niżu

91E0-5 — Podgórski łąg jesionowy (*Carici remotae-Fraxinetum*)

91E0-6 — Nadrzeczna olszyna górská (*Alnetum incanae*)

91E0-7 — Bagienna olszyna górská (*Caltho laetae-Alnetum*)

Podtypy siedliska 91E0 stwierdzone na terenie Nadleśnictwa Babimost:

- **Niżowy łąg jesionowo-olszowy 91E0-3**

Niżowy łąg jesionowo-olszowy występuje w dolinach mniejszych rzek i strumieni, brzeźnych partiach dolin dużych rzek nizinnych, w strefie ekotonowej między grądami a olsami oraz w otoczeniu jezior. W warunkach Nadleśnictwa Babimost łąg jesionowo-olszowy występuje na siedlisku: ols OL, ols jesionowy OIJ, rzadziej las wilgotny Lw oraz las mieszany wilgotny LMw.

Warstwę drzew tworzy głównie olsza czarna *Alnus glutinosa*, niekiedy z domieszką jesionu wyniosłego *Fraxinus excelsior*. Ponadto, jako gatunki domieszkowe na siedlisku mogą wystąpić również: klon zwyczajny *Acer platanoides*, klon jawor *A. pseudoplatanus*, grab zwyczajny *Carpinus betulus*. Warstwa runa, zazwyczaj bujna i zwarta, jest tworzona przez gatunki właściwe nie tylko dla lasów łągowych, lecz przechodzące ze zbiorowisk olsowych i bagiennych.

Gatunki reprezentatywne łągu jesionowo-olszowego w warstwie zielnej stanowią: niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*, pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, gwiazdnica gajowa *Stellaria nemorum*, ślodziennica skrętołista *Chrysosplenium*

alternifolium, czartawa pospolita *Circaea lutetiana*, wietlica samicza *Athyrium filix-femina*, tojeść zwyczajna *Lysimachia vulgaris* (Herbich, 2004).

Fot. 43. Siedlisko przyrodnicze 91E0-3 w rezerwacie przyrody „Laski”, wydzielanie 40d (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 44. Siedlisko przyrodnicze 91E0-3 — Leśnictwo Chwałim, wydzielanie 228f (fot. B. Iwaniuk)

W warunkach Nadleśnictwa Babimost siedlisko przyrodnicze 91E0-3 wykształciło się na łącznej powierzchni **353,26 ha**, najczęściej otrzymując ocenę stanu zachowania dobrą (B).

- **Źródłiskowe lasy olszowe na niżu 91E0-4**

Źródłiskowe lasy olszowe występują na źródłiskach lub kopolach torfowisk źródłiskowych. Podłożem olszyn źródłiskowych są gleby torfowe, zwykle o charakterze torfów niskich torfowisk soligenicznych.

W warunkach omawianego obiektu najczęstszą postacią są „olsy źródłiskowe” — lasy olszy czarnej *Alnus glutinosa* (z domieszką jesionu wyniosłego *Fraxinus excelsior*, rzadziej brzozy omszonej *Betula pubescens*), z runem charakterystycznym dla olsów, ale ze stałym występowaniem rzeżuchy gorzkiej *Cardamine amara* oraz innych gatunków źródłiskowych. Gatunki reprezentatywne siedliska 91E0-4 w warstwie zielnej to: rzeżucha gorzka *Cardamine amara*, szczyr trwały *Mercurialis perennis*, śledziennica skrętolistna *Chrysosplenium alternifolium* (Herbich, 2004).

Na gruntach Nadleśnictwa Babimost siedlisko przyrodnicze 91E0-4 zinwentaryzowane zostało na łącznej powierzchni **3,67 ha**. Stan zachowania siedliska oceniono najczęściej jako dobry (B).

91F0 — łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*)

Omawiany typ siedliska przyrodniczego obejmuje wilgotne lasy dębowo-wiązowo-jesionowe, związane z siedliskami poddawany okresowym zalewom w dolinach rzek lub fragmentów teras jeziornych. Drzewostan, o przeciętnym zwarciu 50-60%, budują: dąb szypułkowy *Quercus robur*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior* oraz wiąz *Ulmus* sp. Runo budowane jest przez eutroficzne gatunki lasowe. Liczną grupę stanowią geofity, a wśród nich łanowo występujący ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, gatunek charakterystyczny dla zespołu *Ficario-Ulmetum*. Reprezentatywnymi gatunkami omawianej fitocenozy są: wiąz szypułkowy *Ulmus laevis*, wiąz polny *U. minor*, dąb szypułkowy, jesion wyniosły, czeremcha zwyczajna *Padus avium*, dereń świdwa *Cornus sanguinea*, ziarnopłon wiosenny, złoć żółta *Gagea lutea*, zawilec żółty *Anemone ranunculoides*, czyściec leśny *Stachys sylvatica*, kostrzewa olbrzymia *Festuca gigantea*, kokorycz pusta *Corydalis cava*, czartawa pospolita *Circaea lutetiana*, piżmaczek wiosenny *Adoxa moschatelina*, niecierpek pospolity *Impatiens noli-tanagere*.

Zalewane łęgi wiązowo-jesionowe są stałym elementem naturalnych krajobrazów roślinnych dużych rzek nizinnych. Stabilizują stosunki wodne, są także elementami składowymi korytarza ekologicznego doliny rzecznej. Omawiany typ siedliska przyrodniczego należy do ekosystemów leśnych wyróżniających się dużą różnorodnością żyjących w nich gatunków, głównie ornitofauny

(m.in.: dzięcioł średni *Dendrocopos medius*, dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, muchotówka mała *Ficedula parva*, muchotówka białoszyja *F. albicollis*, bielik *Haliaeetus albicilla*, orlik krzykliwy *Aquila pomarina*, bocian czarny *Ciconia nigra*) i entomofauny (potencjalne siedlisko kozioroga dębosza *Cerambyx cerdo*, jelonka rogacza *Lucanus cervus*, pachnicy dębowej *Osmoderma eremita*) (Herbich, 2004).

Typ siedliska 91F0 dzieli się na 2 podtypy:

91F0-1 — Łęg wiązowo-jesionowy typowy w strefie okazjonalnych zalewów w dolinach wielkich rzek (*Ficario-Ulmetum typicum*)

91F0-2 — Łęg wiązowo-jesionowy śleziennicowy, pozostający pod wpływem ruchomych wód niepowodujących powierzchniowych zalewów (*Ficario-Ulmetum chrysosplenietosum*)

Podtyp siedliska 91F0 stwierdzony na terenie Nadleśnictwa Babimost:

- **Łęg wiązowo-jesionowy typowy 91F0-1**

W warunkach Nadleśnictwa Babimost podtyp siedliska przyrodniczego 91F0-1 wykształcił się na łącznej powierzchni **21,93 ha**. Stan zachowania siedliska oceniono głównie jako dobry (B).

91T0 — Śródładowy bór chrobotkowy

Fot. 45. Siedlisko przyrodnicze 91T0 w Nadleśnictwie Babimost — Leśnictwo Laski, wydzielanie 45m (fot. L. Stasik)

Fot. 46. Siedlisko przyrodnicze 91T0 w Nadleśnictwie Babimost — Leśnictwo Wąchabno, wydzielanie 141d (fot. B. Iwaniuk)

Płaty suchych i świeżych borów sosnowych ubogich i kwaśnych siedlisk, o runie bogatym w chrobotki, zajmują na ogół niewielkie powierzchnie.

Drzewostan charakteryzuje dość niskie zwarcie (50-60%). Warstwę drzew buduje sosna pospolita *Pinus sylvestris*, słabo przyrastająca i osiągająca najniższe stopnie bonitacji. Pojedynczą domieszkę stanowi jedynie brzoza brodawkowata *Betula verrucosa*. W ubogiej warstwie krzewów występuje zwykle tylko podrost sosny oraz jałowiec pospolity *Juniperus communis*. Warstwa zielna pokrywa zaledwie 10-30% powierzchni płatów. W jej skład wchodzi przeważnie krzewinki: borówka brusznica *Vaccinium vitis-idaea* i wrzos pospolity *Calluna vulgaris*, rzadziej borówka czernica *Vaccinium myrtillus*. Warstwa porostowo-mszysta jest dobrze wykształcona, dominują w niej zgrupowania krzaczkowatych porostów, głównie chrobotków *Cladonia* sp., stanowiące jednocześnie gatunki reprezentatywne dla siedliska (Herbich, 2004).

W obrębie typu siedliska przyrodniczego 91T0 występuje 1 podtyp:

91T0-1 — Sosnowy bór chrobotkowy (*Cladonio-Pinetum* i chrobotkowa postać *Peucedano-Pinetum*)

Na gruntach Nadleśnictwa Babimost śródładowy bór chrobotkowy zinwentaryzowany został na łącznej powierzchni **166,73 ha**. Cechuje je najczęściej stan zachowania B (dobry).

3.3.2. Martwe drewno w ekosystemach leśnych

Martwe drewno w ekosystemach leśnych stanowią obumarłe fragmenty żyjących jeszcze drzew (zmurszałe części pni, suche gałęzie i konary), obumarłe korzenie, jak również całe, leżące lub stojące martwe drzewa.

Martwe drewno jest jednym z istotnych czynników decydujących o bioróżnorodności leśnej, a związane z nim organizmy reprezentują często rzadkie i zagrożone elementy fauny i flory. Od obecności nekromasy uzależnione jest przetrwanie wielu rzadkich i chronionych gatunków ptaków (m.in. dzięcioła biało-grzbiatego *Dendrocopos leucotos*, dzięcioła trójpalczastego *Picoides tridactylus*, muchotłówki białoszyjej *Ficedula albicollis*, muchotłówki małej *Ficedula parva*, sóweczki *Glaucidium passerinum*, włośchatki *Aegolius funereus*, kraski *Coracias garrulus*, siniaka *Columba oenas*) oraz bezkręgowców (m.in. pachnicy dębowej *Osmoderma eremita*, kozioroga dębosza *Cerambyx cerdo*, jelonka rogacza *Lucanus cervus*). Martwe drewno jest także jednym z podstawowych wskaźników oceny stanu ochrony leśnych siedlisk przyrodniczych w Unii Europejskiej.

Fot. 47. Martwe drewno w rezerwacie przyrody „Laski” — Leśnictwo Laski, wydzielenie 37g (fot. B. Iwaniuk)

Martwe drewno, oprócz nieocenionej roli w zwiększaniu bioróżnorodności siedlisk leśnych, wzbogaca również zasobność gleb (w miarę postępującego rozkładu) oraz polepsza ich strukturę. Dodatkowo, obecność martwego drewna (w szczególności dużych, powalonych drzew) w sąsiedztwie śródleśnych cieków, przyczynia się często do zwiększenia retencji wód powierzchniowych w lesie. Ponadto, na siedliskach regularnie zatapianych, np. łęgach, obecność martwego drewna warunkuje odnawianie się drzewostanu poprzez wytworzenie sprzyjającego żyznego mikrosiedliska wyniesionego ponad poziom

wody (Gutowski i in., 2004).

Ilość martwego drewna w ekosystemach leśnych zależy od wielu czynników, takich jak: sposób zagospodarowania, funkcja lasu, kategoria ochronności, obszar Natura 2000. Dodatkowo cechy taksacyjne drzewostanów, takie jak: wiek, skład gatunkowy, żyzność siedliska, stopień uwilgotnienia, zgodność drzewostanu z typem drzewostanu (przyrodniczym typem lasu), różnicują sposób prowadzenia gospodarki leśnej i pośrednio wpływają na obecność obumarłych drzew.

W ramach prac urzędniowych na terenie Nadleśnictwa Babimost wykonano dodatkowe pomiary drewna martwego na wybranych powierzchniach próbnych, tj. na co dziesiątej powierzchni próbnej zakładanej do celów inwentaryzacji miąższości metodą reprezentacyjną w każdej warstwie gatunkowo-wiekowej, zgodnie z wytycznymi zawartymi w § 62 IUL.

Łącznie, w drzewostanach zainwentaryzowano **76 067,62 m³** martwego drewna, co stanowi 1,80% zapasu drzewostanów Nadleśnictwa. 37% zainwentaryzowanego martwego drewna (**27 859,09 m³**) stanowi drewno martwe drzew stojących i złomów, 63% zainwentaryzowanego martwego drewna (**48 208,53 m³**) – martwe drewno drzew leżących i fragmentów drzew martwych (Tabela 43).

Tabela 43. Zestawienie wyników inwentaryzacji martwego drewna w Nadleśnictwie Babimost

Typ siedliskowy lasu	Powierzchnia w ha	Miaższość drewna martwego					
		Drewno martwych drzew stojących i złomów		Drewno drzew leżących i fragmentów drzew martwych		Razem	
		m ³ /ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³ /ha	m ³
BŚW	1 719,75	1,85	3 188,60	7,22	12 421,19	9,07	15 609,78
BMŚW	1 016,61	2,57	2 615,06	6,47	6 576,17	9,04	9 191,23
BMW	6,85	0,65	4,48	6,17	42,27	6,82	46,76
LMŚW	125,77	7,39	928,91	17,62	2 215,83	25,01	3 144,74
LMW	50,26	2,33	117,35	5,95	299,03	8,28	416,38
LMB	0,89	0,00	0,00	0,39	0,35	0,39	0,35
LŚW	17,12	4,65	79,54	8,93	152,90	13,58	232,45
LW	79,63	24,36	1 940,12	69,78	5 556,24	94,14	7 496,36
OL	23,37	8,85	206,93	24,77	578,83	33,62	785,75
OLJ	149,30	15,85	2 366,86	45,12	6 736,04	60,97	9 102,89
OBREB DĄBRÓWKA	3 189,55	3,59	11 447,85	10,84	34 578,85		46 026,70
BS	39,54	1,83	72,30	3,13	123,59	4,96	195,89
BŚW	1 758,45	1,87	3 280,67	2,12	3 723,23	3,99	7 003,90
BMŚW	1 647,09	2,36	3 879,70	1,87	3 084,96	4,23	6 964,65
BMW	38,40	1,48	56,89	1,79	68,65	3,27	125,54
BMB	0,42	0,67	0,28	1,90	0,80	2,57	1,08
LMŚW	562,61	1,97	1 107,78	1,84	1 034,43	3,81	2 142,21
LMW	44,15	1,40	61,87	2,10	92,57	3,50	154,44
LŚW	103,76	1,66	171,88	3,20	331,84	4,86	503,72
LW	74,84	1,33	99,63	2,65	198,46	3,98	298,08
OL	103,68	0,96	99,48	1,01	104,70	1,97	204,17
OLJ	27,06	0,66	17,88	1,49	40,26	2,15	58,14
OBREB KARGOWA	4 400,00	2,01	8 848,34	2,00	8 803,48		17 651,81
BŚW	164,57	1,05	173,18	0,46	75,26	1,51	248,45
BMŚW	2 634,57	1,55	4 096,61	0,78	2 062,53	2,33	6 159,14
BMW	1,70	2,65	4,51	0,84	1,43	3,49	5,94
LMŚW	1 570,00	1,42	2 229,09	1,07	1 684,94	2,49	3 914,03
LMW	21,27	0,52	11,12	0,59	12,63	1,11	23,75
LŚW	710,51	1,45	1 029,01	1,34	952,79	2,79	1 981,80
LW	18,60	0,28	5,15	0,78	14,55	1,06	19,70
OL	5,23	1,43	7,48	0,08	0,39	1,51	7,87
OLJ	11,17	0,61	6,76	1,94	21,67	2,55	28,43
OBREB SZCZANIEC	5 137,62	1,47	7 562,91	0,94	4 826,20	2,41	12 389,12
BS	39,54	1,83	72,30	3,13	123,59	4,95	195,89
BŚW	3 642,77	1,82	6 642,45	4,45	16 219,68	6,28	22 862,13
BMŚW	5 298,27	2,00	10 591,37	2,21	11 723,65	4,21	22 315,02
BMW	46,95	1,40	65,88	2,39	112,36	3,80	178,24
BMB	0,42	0,67	0,28	1,90	0,80	2,57	1,08
LMŚW	2 258,38	1,89	4 265,78	2,19	4 935,21	4,07	9 200,98
LMW	115,68	1,65	190,33	3,49	404,24	5,14	594,57
LMB	0,89	0,00	0,00	0,39	0,35	0,39	0,35
LŚW	831,39	1,54	1 280,43	1,73	1 437,53	3,27	2 717,96
LW	173,07	11,82	2 044,90	33,33	5 769,25	45,15	7 814,15
OL	132,28	2,37	313,88	5,17	683,92	7,54	997,80
OLJ	187,53	12,75	2 391,50	36,25	6 797,96	49,00	9 189,46
NADLEŚNICTWO	12 727,17	2,19	27 859,09	3,79	48 208,53	5,98	76 067,62

Przeciętna zasobność drewna martwego w drzewostanach (II i starszych klas wieku) Nadleśnictwa Babimost wynosi 5,98 m³/ha, z czego 3,79 m³/ha to leżanina, a 2,19 m³/ha — martwe drewno stojące. Większość drewna martwego kumuluje się w cennych przyrodniczo drzewostanach na siedliskach wilgotnych, bagiennych, a zwłaszcza zalewowych (w granicach Rynny Jezior Obrzańskich) oraz w drzewostanach wyłączonych z użytkowania rębego.

W celu ochrony różnorodności biologicznej leśnej należy pozostawiać w lesie drewno martwych drzew różnej formy, wielkości i w różnych stadiach rozkładu, uwzględniając uwarunkowania przyrodnicze, ekonomiczne i społeczne, z zastrzeżeniem, że jego ilość nie spowoduje „wzrostu zagrożenia ze strony szkodników wtórnych” i w konsekwencji rozpadu drzewostanu. Przyjęta i stosowana jest zasada osiągnięcia miąższości martwego drewna równej co najmniej 5% zapasu w skali Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych.

W celu ochrony zasobów rozkładającego się drewna w ekosystemach leśnych Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych wprowadziła do stosowania decyzję nr 37 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze z dnia 29 grudnia 2008 r., w sprawie uznania niektórych drzewostanów za ostoje ksylobiontów. Decyzja ta była poprzedzona zarządzeniem nr 2 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze z dnia 29 stycznia 2007 r., w sprawie ochrony zasobów rozkładającego się drewna w ekosystemach leśnych na terenie RDLP w Zielonej Górze. Kolejnym krokiem w ochronie zasobów martwego drewna w lasach RDLP Zielona Góra było wyznaczenie ekosystemów reprezentatywnych (procedura wyznaczania ekosystemów reprezentatywnych na terenie RDLP w Zielonej Górze na podstawie zarządzenia nr 12 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze z dnia 15 maja 2009 r.). Od 2 stycznia 2015 r. ostoje ksylobiontów i ekosystemy reprezentatywne ujmowane są łącznie jako ekosystemy referencyjne.

3.3.3. Lasy HCVF

Zidentyfikowanie powierzchni HCVF jest według zasad FSC jednym z elementów prowadzenia dobrej gospodarki leśnej. Lasy o szczególnych walorach przyrodniczych HCVF w granicach Nadleśnictwa Babimost obejmują następujące kategorie obszarów:

- **HCVF 1:**
  - HCVF 1.1.1 — rezerваты przyrody;
- **HCVF 3:**
  - HCVF 3.1 — ekosystemy skrajnie rzadkie i ginące;
  - HCVF 3.2 — ekosystemy rzadkie i zagrożone w skali Europy;
- **HCVF 4:**
  - HCVF 4.1 — lasy wodochronne.

Realizując postanowienia zarządzenia nr 14 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze z dnia 14 września 2007 r. w sprawie procedury wyznaczania lasów o szczególnych walorach przyrodniczych (HCVF — *High Conservation Value Forests*) na terenie RDLP w Zielonej Górze (Zn. Spr. ZP-732-OP-47/07), decyzją nr 45 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze z dnia 31.12.2008 r. (Zn. Spr. ZP-732-OP-54/08) w sprawie uznania lasów o szczególnych walorach przyrodniczych (HCVF) na terenie RDLP w Zielonej Górze, na terenie Nadleśnictwa Babimost wyznaczono lasy HCVF na łącznej powierzchni **1 534,90 ha**.

W Tabeli 44 zestawiono kategorie ochronne lasów zaliczonych do HCVF, ich łączną powierzchnię (na podstawie decyzji nr 45 z dnia 31.12.2008 r.), a także ogólne zasady gospodarowania w oparciu o wytyczne FSC.

Tabela 44. Zestawienie lasów HCVF oraz zasady gospodarowania

Lasy HCVF	Pow. HCVF [ha]	Zasady gospodarowania wg FSC
HCVF 1.1.1 Rezerwy przyrody	119,56	Zadania realizowane zgodnie z Planem Urządzenia Lasu. W przypadku istnienia planów ochrony, należy przenieść ustalenia z nich wynikające do Planu Urządzenia Lasu. Przy planowaniu i wykonywaniu zabiegów uwzględnia się wytyczne zawarte w „Poradniku ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 — poradnik metodyczny”. Działania w lesie tej kategorii powinny stanowić kompromis potrzeb gospodarki i ochrony, poprzez modyfikację w szczegółowych sposobach prowadzenia gospodarki (przynajmniej w pewnym stopniu odmiennych niż w pozostałych lasach). Modyfikacje mogą mieć postać m.in.: ograniczenia zrębów zupełnych, podniesionego wieku rębności, ograniczenia powierzchni zrębów, podniesienia % drzewostanów pozostawianych na następną kolej rębu, wyłączenia z użytkowania rębnych drzewostanów szczególnie cennych „krajobrazowo”, wzmocnionych starań o zachowanie i odtworzenie zasobów martwego drewna w lasach, przyspieszonej i wzmoczonej unaturalniającej przebudowy (lecz nie wzmoczonej cięć rębnych przebudowy!).
HCVF 3.1 - sosnowe bory bagienne (91D0-2)	145,71	Lasy te włączono do grupy nieobjętych gospodarowaniem. Pozostają bez ingerencji, za wyjątkiem szczególnych potrzeb przyrodniczych — w takim przypadku zalecane stosowanie metod ochrony zawartych w „Poradniku ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 — poradnik metodyczny”.
HCVF 3.2 - grądy (9170) - buczyny (9110) - łęgi (91E0, 91F0) - pozostałe ekosystemy cenne	426,57	Generalnym kryterium jest zachowanie siedliska przyrodniczego we „właściwym stanie ochrony”. Gospodarka leśna powinna być prowadzona w sposób zapewniający: a) zgodność typu drzewostanu ze składem odpowiedniego naturalnego zb. leśnego; b) zachowanie lub pilne i intensywne odtwarzanie elementów ważnych dla różnorodności biologicznej ekosystemu
HCVF 4.1 Lasy wodochronne	1 219,51	Zgodnie z ZHL: - „Stosuje się zasady zagospodarowania zapewniające stałą obecność szaty leśnej — rębnie częściowe, gniazdowe, stopniowe lub przerębową”. - „W strefie bezpośrednio przyległej do źródeł i ujęć wody, w lasach łęgowych, na torfach i na siedliskach bagiennych, wzdłuż linii brzegowej cieków i zbiorników wodnych oraz w strefach wododziałowych obowiązuje zakaz stosowania środków chemicznych — z wyjątkiem przypadków gdy zagrożone jest istnienie lasu”.

(źródło: „Kryteria wyznaczania lasów o szczególnej wartości przyrodniczej (HCVF) w Polsce”, 2006)

3.3.4. Ekosystemy referencyjne

Ekosystemy reprezentatywne wyznaczone na podstawie zarządzenia nr 12 Dyrektora RDLP w Zielonej Górze z dnia 15 maja 2009 r. w sprawie procedury wyznaczania ekosystemów reprezentatywnych na terenie RDLP w Zielonej Górze, a także ostoje ksylobiontów wyznaczone decyzją nr 37 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze z dnia 9.12.2008 r. w sprawie uznania niektórych drzewostanów za ostoje ksylobiontów, w związku z niepozyskiwaniem drewna na tych powierzchniach, po przeprowadzeniu weryfikacji, stały się ekosystemami referencyjnymi w myśl zarządzenia nr 1 Dyrektora RDLP w Zielonej Górze z dnia 2 stycznia 2015 r. w sprawie funkcjonowania ekosystemów referencyjnych na terenie RDLP w Zielonej Górze.

Kategorie ekosystemów referencyjnych:

ER_1_CHR — prawne formy ochrony przyrody charakteryzujące się z zasady brakiem ingerencji gospodarczej (rezerwy przyrody, użytki ekologiczne, powierzchniowe pomniki przyrody, całoroczne strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową);

ER_2_SDL — siedliska przyrodnicze rzadkie i zagrożone ujęte w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej:

- ekosystemy leśne:
  - wszystkie siedliska przyrodnicze w stanie A;
  - wybrane siedliska przyrodnicze w stanie B i C (ze szczególnym uwzględnieniem siedlisk priorytetowych — kody 91D0, 91E0, 91I0);
  - bory chrobotkowe (kod 91T0) — wszystkie drzewostany powyżej 120 lat, na terenie obszarów siedliskowych Natura 2000;

- wszystkie siedliska przyrodnicze wskazane w planach zadań ochronnych (PZO) lub planów ochrony (PO) do wyłączenia z użytkowania;
- ekosystemy nieleśne:
  - łąki cenne przyrodniczo (głównie łąki świeże i łąki trzęślicowe, kody: 6230, 6410, 6430, 6440, 6510);
  - wrzosowiska, murawy kserotermiczne, wydmy śródlądowe (kody: 4010, 4030, 2330, 6120, 6210);
  - ekosystemy wodno-błotne (kody: 3130, 3140, 3150, 3160, 7110, 7120, 7140, 7150, 7210, 7220, 7230);

ER_3_NUZ — obiekty bez wskazań gospodarczych (nie użytkowane): zadrzewienia, remizy (Lz), nieużytki (N), grunty do naturalnej sukcesji i inne obiekty o podobnym charakterze;

ER_4_KSY — ostoje ksylobiontów;

ER_5_KEP — kępy na zrębach pozostawione do naturalnego rozkładu o powierzchni jednostkowej lub łącznej (dwa i więcej obiektów posiadających łączność przestrzenną) nie mniejszej niż 0,4 ha;

ER_6_INN — reprezentatywne przykłady innych ekosystemów leśnych — wybrane przez nadleśnictwo;

ER_7_WOD — pozostałe ekosystemy wodno-błotne (bagna, wody stojące itp.).

Na terenie wyznaczonych ekosystemów referencyjnych obowiązują następujące ograniczenia:

1. Nie pozyskuje się drewna na obszarach ekosystemów referencyjnych z uwzględnieniem następujących odstępstw:
  - bezpieczeństwo ludzi i mienia;
  - realizacja zapisów w planów w planach zadań ochronnych lub planów ochrony dla rezerwatów Natura 2000;
  - realizacja przepisów prawa ogólnego, w tym realizacja rozstrzygnięć decyzji administracyjnych;
  - realizacja inwestycji własnych służących trwałej i zrównoważonej gospodarce leśnej, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych;
  - inne szczególne przypadki, po uzyskaniu zgody Dyrektora RDLP w Zielonej Górze.
2. W ekosystemach referencyjnych nie prowadzi się zadań z zakresu hodowli lasu, przyjmując zasadę popierania naturalnych procesów sukcesyjnych, z wyjątkiem zadań ochronnych wynikających z planów zadań ochrony dla rezerwatów i obszarów Natura 2000 oraz realizacji rozstrzygnięć decyzji administracyjnych.
3. Podjęte czynności gospodarcze i ochronne podlegają ewidencjonowaniu zgodnie z zarządzeniem nr 22 Dyrektora RDLP w Zielonej Górze z dnia 10 grudnia 2012 r. w sprawie wprowadzenia ramowych wytycznych w zakresie monitoringu wpływu realizacji planu urządzenia lasu na środowisko, prowadzonego przez służby Lasów Państwowych w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze.

W 2009 r. ekosystemy reprezentatywne wyznaczone zostały na terenie Nadleśnictwa na łącznej powierzchni 802,79 ha (zarządzenie Nr 31/2009 Nadleśniczego Nadleśnictwa Babimost z 15 czerwca 2009 r.). W 2011 r. dokonano weryfikacji wyznaczonych ekosystemów, w wyniku której powierzchnia ekosystemów referencyjnych zmniejszyła się do 785,99 ha (zarządzenie nr 8/2011 Nadleśniczego Nadleśnictwa Babimost z dnia 16 maja 2011 r.). W 2015 r. z uwagi na zmianę procedur służących identyfikacji, ochronie i zachowaniu cennych przyrodniczo ekosystemów zniesiono ochronę w postaci ekosystemów reprezentatywnych (zarządzenie nr 72/2015 Nadleśniczego Nadleśnictwa Babimost z dnia 24 sierpnia 2015 r.), a wprowadzono decyzją nr 34

Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze z dnia 30 czerwca 2015 r. ochronę w postaci ekosystemów referencyjnych, na łącznej powierzchni 787,72 ha.

Zgodnie z Decyzją nr 7 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze z dnia 24.01.2018 r. (zn. spr. ZP.601.2.2018) powierzchnia ekosystemów referencyjnych w Nadleśnictwie Babimost wynosi **791,12 ha** (stan na 01.01.2018 r.). Powierzchnię ekosystemów referencyjnych w poszczególnych kategoriach, zgodnie z ww. Decyzją, przedstawia Tabela 45.

Tabela 45. Zbiorcze zestawienie ekosystemów referencyjnych w Nadleśnictwie Babimost

Kod	Kategoria	Powierzchnia	
		[ha]	[%]
ER_1_CHR	Prawne formy ochrony przyrody charakteryzujące się z zasady brakiem ingerencji	181,49	16,62
ER_2_SDL	Siedliska przyrodnicze rzadkie i zagrożone ujęte w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej	455,26	41,71
ER_3_NUZ	Obiekty bez wskazań gospodarczych (nie użytkowane)	80,68	7,39
ER_4_KSY	Ostoje ksylobiontów	316,29	28,98
ER_5_KEP	Kępy na zrębach pozostawione do naturalnego rozkładu	4,43	0,41
ER_6_INN	Reprezentatywne przykłady innych ekosystemów leśnych	43,05	3,94
ER_7_WOD	Pozostałe ekosystemy wodno-błotne	10,36	0,95

Wykaz ekosystemów referencyjnych w Nadleśnictwie Babimost przedstawia Tabela 46.

Tabela 46. Wykaz ekosystemów referencyjnych w Nadleśnictwie Babimost

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. [ha]	Pow. ER [ha]	ER_1_CHR	ER_2_SDL	ER_3_NUZ	ER_4_KSY	ER_5_KEP	ER_6_INN	ER_7_WOD
LEŚNICTWO BOLEWINY											
1	65n	D-STAN	0,75	0,75		0,75					
2	74d	D-STAN	0,16	0,16						0,16	
3	75a	D-STAN	2,59	2,59		2,59					
4	75b	D-STAN	3,65	3,65		3,65					
5	75c	D-STAN	0,84	0,84		0,84		0,84			
6	75d	SZCZ CHR	1,70	1,70			1,70				
7	75f	D-STAN	1,29	1,29		1,29					
8	75g	D-STAN	5,51	5,51		5,51					
9	75h	D-STAN	1,54	1,54		1,54					
10	75i	D-STAN	5,69	5,69		5,69					
11	75j	D-STAN	3,84	3,84		3,84					
12	75k	D-STAN	2,44	2,44		2,44					
13	76a	D-STAN	14,61	14,61	14,61	14,61					
14	76b	GRODZISKO	0,37	0,37	0,37	0,37					
15	76c	D-STAN	3,13	3,13		3,13		3,13			
16	76d	D-STAN	0,33	0,33		0,33					
17	76f	D-STAN	12,21	12,21		12,21		12,21			
18	76g	D-STAN	2,80	2,80		2,80					
19	84g	D-STAN	1,18	1,18				1,18			
20	85b	D-STAN	1,88	1,88		1,88					
21	85c	D-STAN	1,47	1,47		1,47					
22	85d	D-STAN	1,10	1,10		1,10					
23	85f	D-STAN	2,17	2,17		2,17					
24	85h	D-STAN	11,95	11,95						11,95	
25	86a	D-STAN	5,71	5,71		5,71					
26	86b	D-STAN	3,65	3,65		3,65					
27	86c	D-STAN	13,87	13,87		13,87					

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. [ha]	Pow. ER [ha]	ER_1_CHR	ER_2_SDL	ER_3_NUZ	ER_4_KSY	ER_5_KEP	ER_6_INN	ER_7_WOD
28	86f	D-STAN	2,49	2,49		2,49					
29	87a	D-STAN	4,00	4,00		4,00					
30	87b	D-STAN	1,41	1,41		1,41					
31	87c	D-STAN	3,70	3,70		3,70					
32	87d	D-STAN	2,08	2,08		2,08					
33	87f	D-STAN	3,02	3,02		3,02					
34	87g	D-STAN	0,76	0,76		0,76					
35	87h	D-STAN	2,28	2,28		2,28					
36	87i	D-STAN	3,17	3,17		3,17					
37	87j	D-STAN	0,69	0,69		0,69					
38	87k	SZCZ CHR	1,53	1,53		1,53					
39	87l	D-STAN	0,68	0,68		0,68					
40	88a	D-STAN	2,64	2,64		2,64					
41	88b	D-STAN	0,92	0,92		0,92					
42	88c	D-STAN	1,28	1,28		1,28					
43	88d	D-STAN	6,20	6,20		6,20					
44	88f	D-STAN	1,42	1,42		1,42					
45	88g	D-STAN	0,65	0,65		0,65					
46	88i	D-STAN	0,67	0,67				0,67			
47	88m	PS	0,93	0,93		0,93					
48	88p	D-STAN	1,35	1,35		1,35					
49	90l	D-STAN	0,94	0,94				0,94			
50	90m	D-STAN	0,57	0,57		0,57					
51	105f	BAGNO	0,64	0,64			0,64				
52	106p	BAGNO	0,66	0,66			0,66				
53	107i	ł	2,00	2,00		2,00					
54	110c	D-STAN	1,23	1,23		1,23		1,23			
55	111c	D-STAN	2,81	2,81		2,81					
56	118g	BAGNO	0,95	0,95			0,95				
57	118o	BAGNO	1,59	1,59			1,59				
58	124ix	BAGNO	0,92	0,92			0,92				
59	125f	D-STAN	1,06	1,06		1,06		1,06			
LEŚNICTWO DĄBRÓWKA											
60	4c	D-STAN	0,67	0,67		0,67					
61	6g	BAGNO	0,46	0,46			0,46				
62	6i	D-STAN	0,92	0,92		0,92					
63	7j	D-STAN	1,13	1,13		1,13					
64	13a	D-STAN	0,51	0,51				0,51			
65	13c	D-STAN	0,82	0,82				0,82			
66	14b	D-STAN	3,01	3,01		3,01					
67	14c	BAGNO	0,99	0,99			0,99				
68	15c	D-STAN	1,06	1,06		1,06					
69	15d	D-STAN	0,80	0,80		0,80					
70	15i	D-STAN	4,51	4,51		4,51					
71	16d	BAGNO	0,60	0,60			0,60				
72	16h	D-STAN	0,35	0,35		0,35					
73	16j	D-STAN	0,42	0,42		0,42					

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. [ha]	Pow. ER [ha]	ER_1_CHR	ER_2_SDL	ER_3_NUZ	ER_4_KSY	ER_5_KEP	ER_6_INN	ER_7_WOD
74	16k	SZCZ CHR	0,39	0,39			0,39				
75	17g	E-N	1,09	1,09	1,09		1,09				
76	17h	D-STAN	2,74	2,74						2,74	
77	17j	D-STAN	2,59	2,59		2,59					
78	17k	D-STAN	0,99	0,99		0,99					
79	17l	D-STAN	2,22	2,22		2,22					
80	18a	D-STAN	0,53	0,53		0,53					
81	18c	D-STAN	1,04	1,04		1,04					
82	18g	E-Ł	2,75	2,75	2,75		2,75				
83	18k	E-N	0,67	0,67	0,67		0,67				
84	25m	BAGNO	0,22	0,22			0,22				
85	27b	BAGNO	0,42	0,42			0,42				
86	27c	BAGNO	0,48	0,48			0,48				
87	28g	D-STAN	0,34	0,34		0,34					
88	30f	BAGNO	0,59	0,59			0,59				
89	31a	D-STAN	0,29	0,29						0,29	
90	31h	BAGNO	0,93	0,93			0,93				
91	37m	D-STAN	0,70	0,70				0,70			
92	43f	BAGNO	0,48	0,48			0,48				
93	44a	D-STAN	1,35	1,35				1,35			
94	44f	D-STAN	1,08	1,08				1,08			
95	45n	D-STAN	0,69	0,69						0,69	
96	45o	SZCZ CHR	0,68	0,68			0,68				
97	136d	D-STAN	1,35	1,35				1,35			
98	136k	D-STAN	0,43	0,43				0,43			
99	136m	ZRĄB	0,81	0,42					0,42		
100	141d	D-STAN	2,35	2,35		2,35					
101	141n	D-STAN	0,87	0,87				0,87			
102	143m	D-STAN	0,75	0,75		0,75					
103	151d	D-STAN	8,72	8,72	8,72	8,72					
104	152a	D-STAN	6,56	6,56	6,56	6,56					
105	152b	D-STAN	3,50	3,50	3,50	3,50					
106	152c	D-STAN	1,39	1,39	1,39	1,39					
107	152d	D-STAN	1,54	1,54	1,54	1,54					
108	152f	D-STAN	1,25	1,25	1,25	1,25					
109	152g	D-STAN	4,82	4,82	4,82	4,82					
110	152h	D-STAN	4,51	4,51	4,51	4,51					
111	152i	D-STAN	4,28	4,28	4,28	4,28					
112	152j	D-STAN	2,46	2,46	2,46	2,46					
113	154d	D-STAN	1,50	1,50		1,50					
114	154f	D-STAN	3,58	3,58	3,58	3,58					
115	154h	D-STAN	2,13	2,13		2,13					
116	154i	D-STAN	1,75	1,75	1,75	1,75					
117	154k	D-STAN	1,69	1,69	1,69	1,69					
118	155a	D-STAN	4,10	4,10	4,10	4,10					
119	155b	D-STAN	1,46	1,46	1,46	1,46					
120	155c	D-STAN	1,45	1,45	1,45	1,45					

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. [ha]	Pow. ER [ha]	ER_1_CHR	ER_2_SDL	ER_3_NUZ	ER_4_KSY	ER_5_KEP	ER_6_INN	ER_7_WOD
121	155d	D-STAN	3,87	3,87	3,87	3,87					
122	155f	D-STAN	6,73	6,73	6,73	6,73					
123	160a	D-STAN	3,07	3,07		3,07					
124	160b	D-STAN	0,93	0,93				0,93			
125	164a	D-STAN	1,49	1,49		1,49					
126	164g	D-STAN	1,02	1,02						1,02	
127	167c	D-STAN	8,16	8,16				8,16			
LEŚNICTWO LASKI											
128	5n	CMENT NCZ	0,34	0,34			0,34				
129	6f	D-STAN	1,28	1,28				1,28			
130	6j	D-STAN	2,73	2,73				2,73			
131	12a	ł	2,53	2,53		2,53	2,53				
132	12b	SUKCESJA	0,49	0,49		0,49	0,49				
133	12c	D-STAN	0,31	0,31				0,31			
134	12d	D-STAN	0,42	0,42		0,42					
135	12f	D-STAN	7,06	7,06		7,06					
136	12g	D-STAN	0,30	0,30		0,30					
137	12h	D-STAN	5,89	5,89		5,89					
138	13a	D-STAN	3,02	3,02		3,02					
139	13b	D-STAN	1,44	1,44		1,44					
140	13c	D-STAN	5,71	5,71		5,71					
141	13d	D-STAN	1,59	1,59		1,59					
142	20i	D-STAN	4,22	0,90					0,90		
143	23a	REMIZA	0,34	0,34			0,34				
144	37a	D-STAN	2,32	2,32	2,32	2,32		2,32			
145	37c	D-STAN	1,34	1,34	1,34	1,34		1,34			
146	37g	D-STAN	9,34	9,34	9,34	9,34		9,34			
147	37h	D-STAN	0,27	0,27	0,27						
148	37i	D-STAN	0,54	0,54	0,54	0,54		0,54			
149	37j	D-STAN	0,58	0,58	0,58	0,58		0,58			
150	37k	D-STAN	0,45	0,45	0,45						
151	37l	D-STAN	0,69	0,69	0,69						
152	37m	D-STAN	1,45	1,45	1,45	1,45		1,45			
153	39a	ł	0,45	0,45		0,45	0,45				
154	39d	D-STAN	1,55	1,55	1,55						
155	39f	D-STAN	0,80	0,80	0,80						
156	39g	D-STAN	2,14	2,14	2,14	2,14		2,14			
157	39h	D-STAN	0,51	0,51	0,51						
158	39i	D-STAN	1,29	1,29	1,29	1,29		1,29			
159	39j	D-STAN	0,74	0,74	0,74						
160	39k	D-STAN	1,61	1,61	1,61	1,61		1,61			
161	40a	D-STAN	10,24	10,24	10,24	10,24		10,24			
162	40b	D-STAN	4,47	4,47	4,47	4,47		4,47			
163	40c	D-STAN	0,40	0,40	0,40	0,40		0,40			
164	40d	D-STAN	0,49	0,49	0,49	0,49		0,49			
165	45f	D-STAN	2,26	2,26				2,26			
166	45m	D-STAN	14,69	14,69		14,69		14,69			

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. [ha]	Pow. ER [ha]	ER_1_CHR	ER_2_SDL	ER_3_NUZ	ER_4_KSY	ER_5_KEP	ER_6_INN	ER_7_WOD
167	58l	D-STAN	0,83	0,83				0,83			
168	66b	D-STAN	1,65	1,65		1,65		1,65			
169	66d	ł	1,29	1,29			1,29				
170	74b	ł	0,25	0,25			0,25				
171	74c	BAGNO	0,36	0,36			0,36				
172	74d	ł	0,29	0,29		0,29	0,29				
173	74i	E-N	1,23	1,23	1,23	1,23	1,23				
174	74j	E-N	1,09	1,09	1,09	1,09	1,09				
175	74l	E-ł	1,68	1,68	1,68	1,68	1,68				
176	74n	E-ł	1,56	1,56	1,56	1,56	1,56				
177	74o	E-N	0,59	0,59	0,59		0,59				
178	74p	E-ł	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20				
179	74r	E-N	0,29	0,29	0,29		0,29				
180	74s	E-ł	0,26	0,26	0,26	0,26	0,26				
181	74t	E-PS	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34				
182	74w	D-STAN	0,50	0,50						0,50	
183	74x	ł	3,23	3,23			3,23				
184	74y	D-STAN	0,47	0,47						0,47	
185	75o	BAGNO	0,25	0,25			0,25				
186	75p	PS	0,30	0,30		0,30	0,30				
187	94d	ł	0,77	0,77		0,77	0,77				
188	95a	D-STAN	0,40	0,40						0,40	
189	95f	D-STAN	0,80	0,80						0,80	
190	95g	D-STAN	0,51	0,51						0,51	
191	95h	D-STAN	0,46	0,46						0,46	
192	95i	D-STAN	0,27	0,27						0,27	
193	96c	D-STAN	3,30	0,43					0,43		
194	97j	D-STAN	0,36	0,36				0,36			
195	103a	D-STAN	3,78	3,78						3,78	
196	103h	D-STAN	1,47	1,47						1,47	
197	105d	D-STAN	1,69	1,69						1,69	
198	114b	D-STAN	1,82	1,82		1,82		1,82			
199	114j	D-STAN	1,23	1,23				1,23			
200	114l	D-STAN	2,54	2,54				2,54			
201	115g	D-STAN	2,00	2,00						2,00	
202	118a	D-STAN	1,01	1,01				1,01			
LEŚNICTWO CHWALIM											
203	121d	BAGNO	1,21	1,21			1,21				
204	125b	D-STAN	1,22	1,22						1,22	
205	125o	D-STAN	1,37	1,37				1,37			
206	125p	D-STAN	3,45	3,45				3,45			
207	126a	D-STAN	0,80	0,80				0,80			
208	126f	D-STAN	8,54	8,54				8,54			
209	127a	D-STAN	1,39	1,39				1,39			
210	145b	BAGNO	0,91	0,91			0,91				
211	146f	E-N	12,54	12,54	12,54	12,54					
212	146g	SZCZ CHR	0,75	0,75		0,75		0,75			

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. [ha]	Pow. ER [ha]	ER_1_CHR	ER_2_SDL	ER_3_NUZ	ER_4_KSY	ER_5_KEP	ER_6_INN	ER_7_WOD
213	147b	D-STAN	1,46	1,46						1,46	
214	147c	E-N	17,75	17,75	17,75	17,75					
215	147d	SZCZ CHR	3,70	3,70		3,70		3,70			
216	147f	D-STAN	2,44	2,44				2,44			
217	147g	D-STAN	7,32	7,32				7,32			
218	147h	D-STAN	2,98	2,98		2,98		2,98			
219	173a	D-STAN	0,87	0,87						0,87	
220	176c	BAGNO	0,51	0,51			0,51				
221	203k	D-STAN	1,20	1,20				1,20			
222	204h	D-STAN	4,35	4,35				4,35			
223	204i	JEZIORO	3,53	3,53		3,53					3,53
224	204j	D-STAN	0,94	0,94				0,94			
225	206l	D-STAN	2,91	0,49					0,49		
226	208g	D-STAN	0,64	0,64				0,64			
227	208x	D-STAN	0,86	0,86				0,86			
228	211g	D-STAN	0,34	0,34				0,34			
229	213b	CMENT NCZ	0,45	0,45			0,45				
230	217a	GRODZISKO	0,77	0,77			0,77				
231	228d	D-STAN	0,77	0,77				0,77			
232	228f	D-STAN	2,24	2,24				2,24			
233	231b	D-STAN	0,40	0,40				0,40			
234	232k	D-STAN	0,29	0,29				0,29			
235	237a	ł	5,81	5,81			5,81				
LEŚNICTWO WĄCHABNO											
236	57a	ZADRZEW	1,58	1,58			1,58				
237	59b	D-STAN	1,38	1,38				1,38			
238	59m	D-STAN	2,06	2,06				2,06			
239	59r	D-STAN	1,64	1,64		1,64		1,64			
240	67a	D-STAN	2,78	2,78				2,78			
241	67c	D-STAN	1,84	1,84		1,84					
242	67d	D-STAN	1,69	1,69		1,69					
243	67f	D-STAN	2,07	2,07				2,07			
244	67i	D-STAN	0,89	0,89				0,89			
245	68n	D-STAN	3,18	3,18		3,18		3,18			
246	68p	D-STAN	1,15	1,15		1,15		1,15			
247	87a	D-STAN	4,25	0,47					0,47		
248	89j	D-STAN	1,14	1,14				1,14			
249	90j	D-STAN	1,12	1,12				1,12			
250	106a	D-STAN	3,05	3,05		3,05		3,05			
251	106c	D-STAN	0,98	0,98		0,98		0,98			
252	106f	D-STAN	3,15	3,15				3,15			
253	106j	D-STAN	1,43	1,43				1,43			
254	106n	BAGNO	1,42	1,42		1,42	1,42				
255	113d	D-STAN	2,33	2,33		2,33		2,33			
256	113t	D-STAN	0,94	0,94				0,94			
257	134c	D-STAN	2,56	2,56		2,56					
258	137f	D-STAN	1,80	1,80				1,80			

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. [ha]	Pow. ER [ha]	ER_1_CHR	ER_2_SDL	ER_3_NUZ	ER_4_KSY	ER_5_KEP	ER_6_INN	ER_7_WOD
259	137g	D-STAN	6,65	6,65				6,65			
260	139j	D-STAN	2,18	2,18				2,18			
261	139k	D-STAN	1,30	1,30				1,30			
262	140f	D-STAN	5,40	5,40				5,40			
263	140g	D-STAN	0,69	0,69		0,69		0,69			
264	141c	D-STAN	2,72	2,72				2,72			
265	141d	D-STAN	7,64	7,64				7,64			
266	142f	D-STAN	3,80	3,80				3,80			
267	142g	D-STAN	0,97	0,97				0,97			
268	142h	D-STAN	6,35	6,35				6,35			
269	142i	D-STAN	1,66	1,66				1,66			
270	149a	D-STAN	0,97	0,97				0,97			
271	152j	D-STAN	1,49	1,49				1,49			
272	152k	D-STAN	1,43	1,43		1,43		1,43			
273	152m	D-STAN	1,20	1,20		1,20					
274	152n	D-STAN	1,85	1,85				1,85			
275	153b	D-STAN	1,79	1,79				1,79			
276	153c	BAGNO	1,49	1,49			1,49				
277	153h	D-STAN	1,48	1,48				1,48			
278	153k	D-STAN	2,32	2,32				2,32			
279	153l	E-N	4,24	4,24	4,24	4,24					
280	153m	D-STAN	1,63	1,63		1,63					
281	154b	D-STAN	1,46	1,46				1,46			
282	154d	D-STAN	0,77	0,77				0,77			
283	154g	D-STAN	1,28	1,28		1,28		1,28			
284	154j	D-STAN	0,54	0,54		0,54					
285	154l	ł	0,95	0,95			0,95				
286	154n	D-STAN	0,98	0,98				0,98			
287	155b	ł	4,68	4,68			4,68				
288	159a	ł	4,00	4,00			4,00				
289	159c	D-STAN	0,52	0,52				0,52			
290	159f	D-STAN	1,48	1,48		1,48		1,48			
291	160j	D-STAN	0,68	0,68				0,68			
292	163b	BAGNO	1,87	1,87			1,87				
293	163c	SZCZ CHR	0,30	0,30		0,30					
294	163j	D-STAN	0,92	0,92				0,92			
295	164d	D-STAN	6,25	6,25		6,25					
296	167c	D-STAN	0,73	0,41					0,41		
297	167t	N KOP	0,49	0,49			0,49				
298	168d	D-STAN	0,42	0,42				0,42			
299	168f	D-STAN	1,06	1,06				1,06			
300	168g	D-STAN	0,73	0,73				0,73			
301	169a	BAGNO	0,32	0,32			0,32				
302	169h	D-STAN	0,52	0,52				0,52			
303	169l	D-STAN	1,21	1,21				1,21			
304	169m	D-STAN	0,86	0,86				0,86			
305	169p	E-N	2,89	2,89	2,89	2,89					2,89

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. [ha]	Pow. ER [ha]	ER_1_CHR	ER_2_SDL	ER_3_NUZ	ER_4_KSY	ER_5_KEP	ER_6_INN	ER_7_WOD
306	169r	JEZIORO P	3,94	3,94		3,94					3,94
307	169w	D-STAN	2,34	2,34				2,34			
308	169x	D-STAN	0,55	0,55				0,55			
309	169y	D-STAN	1,86	1,86		1,86		1,86			
310	177d	D-STAN	1,51	1,51		1,51		1,51			
LEŚNICTWO SMARDZEWO											
311	1b	D-STAN	2,71	2,71		2,71					
312	1s	D-STAN	0,36	0,36						0,36	
313	1t	D-STAN	0,86	0,86		0,86					
314	1w	D-STAN	0,70	0,70						0,70	
315	4k	D-STAN	1,51	1,51						1,51	
316	5f	D-STAN	0,95	0,95						0,95	
317	5h	SZCZ CHR	0,42	0,42			0,42				
318	7g	D-STAN	0,91	0,91						0,91	
319	7h	D-STAN	3,34	3,34				3,34			
320	8g	D-STAN	3,06	3,06		3,06					
321	8h	D-STAN	1,15	1,15		1,15					
322	9i	D-STAN	0,58	0,58						0,58	
323	10a	D-STAN	0,42	0,42		0,42					
324	11h	D-STAN	2,91	2,91		2,91					
325	11j	BAGNO	0,69	0,69			0,69				
326	11l	D-STAN	1,50	1,50		1,50					
327	12a	D-STAN	0,41	0,41		0,41					
328	14a	D-STAN	5,14	5,14		5,14					
329	15k	D-STAN	0,24	0,24		0,24					
330	15l	D-STAN	0,82	0,82		0,82					
331	15m	D-STAN	0,63	0,63		0,63					
332	15n	D-STAN	1,62	1,62		1,62					
333	15o	D-STAN	2,49	2,49		2,49					
334	15p	D-STAN	0,16	0,16		0,16					
335	15r	D-STAN	0,16	0,16		0,16					
336	15s	D-STAN	0,19	0,19		0,19					
337	15t	D-STAN	0,52	0,52		0,52					
338	15w	D-STAN	0,83	0,83		0,83					
339	25o	BAGNO	0,25	0,25			0,25				
340	28a	D-STAN	0,17	0,17						0,17	
341	28b	BAGNO	0,40	0,40			0,40				
342	38Aa	BAGNO	0,21	0,21			0,21				
343	41Ad	D-STAN	0,12	0,12						0,12	
344	41Af	BAGNO	0,30	0,30			0,30				
345	73m	E-LZ	0,33	0,33	0,33						
LEŚNICTWO OSA GÓRA											
346	59a	D-STAN	1,24	1,24				1,24			
347	70c	REMIZA	0,45	0,45			0,45				
348	84d	GRODZISKO	0,88	0,88			0,88				
349	87c	E-LZ	0,21	0,21	0,21						
350	87d	E-LZ	0,30	0,30	0,30						

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. [ha]	Pow. ER [ha]	ER_1_CHR	ER_2_SDL	ER_3_NUZ	ER_4_KSY	ER_5_KEP	ER_6_INN	ER_7_WOD
351	87f	E-N	0,50	0,50	0,50						
352	100f	D-STAN	1,25	1,25				1,25			
353	101j	D-STAN	1,05	1,05				1,05			
354	114m	D-STAN	1,41	1,41				1,41			
355	116h	D-STAN	1,21	1,21		1,21		1,21			
356	121l	D-STAN	1,09	1,09		1,09		1,09			
357	121n	D-STAN	1,31	1,31				1,31			
358	121o	ZADRZEW	0,48	0,48			0,48				
359	121p	ZADRZEW	0,13	0,13			0,13				
LEŚNICTWO KOLESIN											
360	69Aa	D-STAN	3,08	3,08						3,08	
361	70Aa	D-STAN	0,47	0,47				0,47			
362	124b	REMIZA	0,30	0,30			0,30				
363	130c	D-STAN	3,86	0,45					0,45		
364	134d	REMIZA	0,88	0,88			0,88				
365	136i	REMIZA	0,15	0,15			0,15				
366	152d	REMIZA	0,50	0,50			0,50				
367	167f	D-STAN	2,40	2,40	2,40						
368	167g	D-STAN	0,50	0,50	0,50						
369	167h	D-STAN	0,77	0,77	0,77						
370	167i	D-STAN	2,02	2,02	2,02						
371	167j	D-STAN	2,53	2,53	2,53						
372	173a	D-STAN	2,00	2,00				2,00			
373	182f	D-STAN	1,16	1,16				1,16			
374	184f	D-STAN	1,51	1,51				1,51			
375	202d	D-STAN	1,36	1,36				1,36			
376	207a	D-STAN	2,58	2,58		2,58					
377	216g	D-STAN	1,94	1,94				1,94			
378	216l	D-STAN	0,63	0,63				0,63			
379	221p	REMIZA	0,15	0,15			0,15				
380	224o	SUKCESJA	0,29	0,29						0,29	
381	228i	D-STAN	2,34	2,34		2,34		2,34			
382	228j	BAGNO	1,37	1,37				1,37			
LEŚNICTWO BUKÓW											
383	142a	ZADRZEW	0,18	0,18			0,18				
384	142h	D-STAN	0,30	0,30						0,30	
385	142i	D-STAN	0,92	0,92						0,92	
386	142l	REMIZA	0,35	0,35			0,35				
387	142n	REMIZA	0,26	0,26			0,26				
388	142o	REMIZA	0,32	0,32			0,32				
389	142Ab	REMIZA	0,15	0,15			0,15				
390	142Ad	REMIZA	0,22	0,22			0,22				
391	142Ag	STAW RYB	0,10	0,10			0,10				
392	142Am	ZADRZEW	0,04	0,04			0,04				
393	160f	D-STAN	1,48	1,48				1,48			
394	175j	D-STAN	2,40	0,45					0,45		
395	189b	D-STAN	0,81	0,81				0,81			

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. [ha]	Pow. ER [ha]	ER_1_CHR	ER_2_SDL	ER_3_NUZ	ER_4_KSY	ER_5_KEP	ER_6_INN	ER_7_WOD
396	205g	D-STAN	1,07	1,07				1,07			
397	220b	BAGNO	0,64	0,64			0,64				
398	220d	BAGNO	0,14	0,14			0,14				
399	229k	D-STAN	1,68	1,68				1,68			
400	230Ba	TER ZDEW	0,22	0,22			0,22				
401	231a	D-STAN	0,65	0,65				0,65			
402	231b	D-STAN	1,72	1,72				1,72			
403	231c	D-STAN	5,78	5,78				5,78			
404	231d	D-STAN	0,76	0,76		0,76		0,76			
405	231f	BAGNO	0,36	0,36			0,36				
406	231k	D-STAN	1,91	1,91				1,91			
407	231n	D-STAN	0,90	0,90				0,90			
408	232a	D-STAN	1,41	1,41				1,41			
409	232c	STAW RYB	1,31	1,31			1,31				
410	232g	D-STAN	1,21	1,21				1,21			
411	238h	BAGNO	0,44	0,44			0,44				
412	238j	BAGNO	0,31	0,31			0,31				
413	238k	D-STAN	1,83	1,83				1,83			
414	238l	D-STAN	1,13	1,13				1,13			
415	238m	D-STAN	0,83	0,83				0,83			
416	238n	BAGNO	0,50	0,50			0,50				
417	238o	D-STAN	0,50	0,50				0,50			
418	238p	D-STAN	0,35	0,35				0,35			
419	238r	D-STAN	0,67	0,67				0,67			
420	242k	E-N	0,86	0,86	0,86		0,86				
421	243h	D-STAN	1,87	1,87				1,87			
422	244f	D-STAN	4,36	4,36				4,36			
423	246s	BAGNO	0,56	0,56			0,56				
424	246w	D-STAN	0,54	0,54				0,54			
425	247d	E-N	0,74	0,74	0,74		0,74				
426	248a	E-N	0,30	0,30	0,30		0,30				
427	249l	BAGNO	0,55	0,55			0,55				
428	250i	CMEN NCZ	0,09	0,09			0,09				
429	250j	D-STAN	1,43	1,43				1,43			
430	251f	D-STAN	0,80	0,80				0,80			
431	251j	D-STAN	1,13	1,13		1,13		1,13			
432	252c	D-STAN	2,67	2,67				2,67			
433	253a	D-STAN	0,83	0,83		0,83		0,83			
434	253c	BAGNO	0,29	0,29			0,29				
435	253l	D-STAN	0,26	0,26				0,26			
436	253n	BAGNO	0,90	0,90			0,90				
437	253p	D-STAN	1,34	1,34		1,34		1,34			
438	254g	S	0,49	0,49			0,49				
439	254n	D-STAN	0,33	0,33				0,33			
440	255c	D-STAN	0,30	0,30						0,30	
441	255d	D-STAN	0,11	0,11						0,11	
442	255i	D-STAN	3,72	0,41					0,41		

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. [ha]	Pow. ER [ha]	ER_1_CHR	ER_2_SDL	ER_3_NUZ	ER_4_KSY	ER_5_KEP	ER_6_INN	ER_7_WOD
443	257a	D-STAN	0,68	0,68				0,68			
444	257b	D-STAN	0,38	0,38				0,38			
445	257f	D-STAN	1,59	1,59				1,59			

Tabela 47 przedstawia porównanie ekosystemów referencyjnych w 2015 r. i 2018 r.

Tabela 47. Porównanie ekosystemów referencyjnych w Nadleśnictwie Babimost (2015-2018)

Kategoria ekosystemów referencyjnych	ER_1_CHR	ER_2_SDL	ER_3_NUZ	ER_4_KSY	ER_5_KEP	ER_6_INN	ER_7_WOD	ER Razem Nadleśnictwo
	[ha]							
30.06.2015 r.	170,14	602,75	404,17	226,39	0,45	53,56	39,72	787,72
01.01.2018 r.	181,49	455,26	80,68	316,29	4,43	43,05	10,36	791,12
Różnica pomiędzy pul 01.01.2018 r., a 30.06.2015 r.	+11,35	-147,49	-323,49	+89,90	+3,98	-10,51	-29,36	+3,40

Porównując powierzchnię ekosystemów referencyjnych w 2015 i 2018 r. należy stwierdzić, że ogólna powierzchnia ekosystemów referencyjnych w Nadleśnictwie Babimost wzrosła o 3,40 ha. Różnice powierzchni poszczególnych kategorii ekosystemów referencyjnych wynikają z aktualnej inwentaryzacji, a w przypadku kategorii ER_3_NUZ (obiekty bez wskazań gospodarczych (nie użytkowane) - z faktu, iż w poprzednim okresie gospodarczym do ww. kategorii ekosystemów referencyjnych, oprócz powierzchni nieużytków, zakwalifikowane zostały również obszary z rodzajem powierzchni DRZEWOSTAN.

Wyznaczone ekosystemy referencyjne podlegają stałemu monitorowaniu, na zasadach opisanych zarządzeniem nr 22 Dyrektora RDLP w Zielonej Górze z 2012 r., pod kątem pełnienia przez nie określonych funkcji oraz występujących zagrożeń, mogących wpłynąć na obniżenie ich przyrodniczej wartości.

3.3.5. Ochrona zasobów genowych

Fot. 48. Drzewo doborowe sosny zwyczajnej – Leśnictwo Smardzewo, wydzielanie 380 (fot. B. Iwaniuk)

Na terenie Nadleśnictwa Babimost ochrona zasobów genowych realizowana jest zgodnie z treścią ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o leśnym materiale rozmnożeniowym [Dz.U. 2015, poz. 1092] oraz założeniami „Programu zachowania leśnych zasobów genowych i hodowli selekcyjnej drzew w Polsce na lata 2011-2035”. Cele strategiczne przygotowanego na lata 2011-2035 Programu obejmują m.in.: ochronę istniejącej w lasach różnorodności genetycznej, hodowlę drzew leśnych oraz tworzenie i utrzymanie na właściwym poziomie ilościowym i jakościowym bazy nasiennej na potrzeby odnowienia i zalesienia. Sprawy formalne związane z ochroną zasobów genowych w Lasach Państwowych reguluje zarządzenie Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych nr 29 z dnia 21 marca 2013 r. w sprawie ochrony leśnych zasobów genowych na potrzeby nasiennictwa i hodowli drzew leśnych [ZH-7132-7/2013].

W Nadleśnictwie Babimost ochronę zasobów genowych realizuje się poprzez²:

1. Leśny materiał podstawowy przeznaczony do produkcji leśnego materiału rozmnożeniowego należącego do kategorii ze zidentyfikowanego źródła

• **Gospodarcze Drzewostany Nasienne (GDN)**

Gospodarcze drzewostany nasienne to drzewostany wyróżniające się dobrą jakością hodowlaną, wysoką zdrowotnością oraz wyższą od przeciętnej w danym rejonie produktywnością. Wyboru drzewostanów gospodarczych nasiennych dokonuje się spośród drzewostanów w wieku rębny lub bliskorębnym. Pozyskanie nasion odbywa się ze ściętych drzew. Drzewostany te są głównym źródłem nasion, które wykorzystuje się do hodowli drzewostanów gospodarczych (uprawy gospodarcze). W terenie gospodarcze drzewostany nasienne oznakowane są opaskami przerywanymi koloru żółtego.

Na terenie Nadleśnictwa Babimost występuje 64 GDN, na łącznej powierzchni 281,06 ha, w tym:

61 GDN So (272,98 ha);

2 GDN Md (4,06 ha);

1 GDN Brz (4,02 ha).

• **Źródła nasion**

Źródłem nasion są drzewa rosnące na określonym obszarze, z których pobierane są nasiona.

Na terenie Nadleśnictwa Babimost zlokalizowane są 4 obiekty stanowiące źródła nasion następujących gatunków drzew: Lp, Jw, Db.c.

2. Leśny materiał podstawowy przeznaczony do produkcji leśnego materiału rozmnożeniowego należącego do kategorii wyselekcjonowany

• **Wyłączone Drzewostany Nasienne (WDN)**

Wyłączone drzewostany nasienne to drzewostany rodzimego pochodzenia i najwyższej jakości, wyłączone z użytkowania rębego w celu zapewnienia bazy nasiennej dla określonego regionu. Nasiona zbierane z drzew stojących wykorzystuje się do zakładania upraw pochodnych. W terenie wyłączone drzewostany nasienne oznakowane są opaskami nieprzerywanymi koloru żółtego.

Na terenie Nadleśnictwa Babimost występuje 1 WDN So (5,00 ha). Dla wyłączonego drzewostanu nasiennego, w celu jego ochrony została utworzona otulina, której powierzchnia wynosi 28,77 ha.

3. Leśny materiał podstawowy przeznaczony do produkcji leśnego materiału rozmnożeniowego należącego do kategorii kwalifikowany

• **Drzewa doborowe**

Drzewa doborowe (drzewa mateczne) to drzewa wykorzystywane do pozyskiwania leśnego materiału rozmnożeniowego poprzez kontrolowane lub niekontrolowane zapylenie określonego drzewa, wykorzystywanego jako osobnik żeński, pyłkiem jednego lub wielu drzew. Drzewa doborowe wyróżniają się spośród innych drzew najlepszymi

² Gospodarka nasienna w Nadleśnictwie Babimost szczegółowo opisana została w Elaboracie PUL

cechami fenotypowymi. Materiał pobrany z drzew doborowych służy do zakładania plantacji nasiennych oraz plantacyjnych upraw nasiennych.

Na terenie Nadleśnictwa Babimost zlokalizowane są 2 drzewa doborowe So, zlokalizowane w granicach wyłączonego drzewostanu nasiennego (Leśnictwo Smardzewo, wydzielenie 38o).

4. Bloki upraw pochodnych

Uprawy pochodne to uprawy leśne założone z sadzonek wyhodowanych z nasion zebranych w wyłączonych drzewostanach nasiennych, z plantacyjnych upraw nasiennych i plantacji nasiennych. Zakładane są w miejscach optymalnej zgodności gatunku z typem siedliskowym lasu, aby w przyszłości stanowić optymalną bazę nasienną.

Na terenie Nadleśnictwa Babimost znajduje się 13 bloków upraw pochodnych o łącznej powierzchni 458,84 ha, w tym:

- 10 bloków upraw pochodnych So (406,64 ha);
- 1 blok upraw pochodnych Db.s (5,00 ha);
- 1 blok upraw pochodnych Db.b (34,11 ha);
- 1 blok upraw pochodnych Bk (13,09).

W ramach bloków uprawy pochodne występują na powierzchni 337,09 ha, w tym:

- uprawy pochodne So (289,83 ha);
- uprawy pochodne Db.b (29,17 ha);
- uprawy pochodne Bk (13,09);
- uprawy pochodne Db.s (5,00 ha).

5. Uprawy pochodne poza blokami

Uprawy pochodne zlokalizowane poza blokami o łącznej powierzchni 297,72 ha, w tym:

- uprawy pochodne So (291,45 ha);
- uprawy pochodne Db.s (5,87 ha);
- uprawy pochodne Brz (0,40 ha).

Nadleśnictwo Babimost posiada własne Gospodarstwo Szkółkarskie — kontenerową szkółkę leśną Rogoziniec. Gospodarstwo szkółkarskie o powierzchni 7,47 ha (powierzchnia wydzielenia) zlokalizowane jest w wydzieleniu 99h Leśnictwa Bolewiny.

Fot. 49. Wyłączony drzewostan nasienny So — Leśnictwo Smardzewo, wydzielenie 38o (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 50. Kontenerowa szkółka leśna Rogoziniec — Leśnictwo Bolewiny, wydzielenie 99h (fot. P. Nowak)

Szkółka Rogoziniec posiada deszczownię stałą z głębinowym ujęciem wody i dwoma zbiornikami naziemnymi o łącznej pojemności 700 m³. Deszczownia może być sterowana komputerem PC lub

mieszalnikiem nawozowym (do aplikacji nawozów i sterowania składem wody). Szkółka posiada moduł kontenerowy (3 tunele + zewnętrzne pole zraszania) wyposażony w system nawadniania, linię technologiczną do przygotowania substratów i napełniania doniczek wraz z siewnikiem do nasion gatunków iglastych. Szkółka jest wyposażona w dwie komory chłodnicze do przechowywania nasion, posiada też nowoczesny magazyn środków chemicznych wraz ze stanowiskiem do bezpiecznej obsługi maszyn używanych w chemicznej ochronie roślin. Szkółka użytkuje podstawowy zestaw maszyn do uprawy i pielęgnacji gleby (opielacz, podcinacz korzeni, łopata mechaniczna, kultywator, głębosz i siewnik do nasion drobnych.) Do przemieszczania cięższych materiałów i palet z sadzonkami kontenerowymi służy wielofunkcyjna miniładowarka. W szkółce kontenerowej wykorzystywane są multiplaty twarde systemu Hico (na paletach pomysłu Nadleśnictwa) oraz styropianowe systemu Robin.

W szkółce prowadzona jest produkcja polowa oraz kontenerowa. Szkółka zaspokaja potrzeby na materiał sadzeniowy do odnowień i zalesień dla Nadleśnictwa Babimost oraz innych nadleśnictw RDLP Zielona Góra. Corocznie szkółka wytwarza ok. 2,5 mln sadzonek w szkółce polowej i ok. 1,0 mln sadzonek w szkółce kontenerowej.

3.3.6. Osobliwości przyrodnicze

Fot. 51. Głóg jednoszyjkowy *Crataegus monogyna* o obwodzie 130 cm (na wysokości 1,30 m) — Leśnictwo Dąbrówka, wydzielenie 158p (fot. L. Stasik)

Fot. 52. Drzewostan z daglezią zieloną *Pseudotsuga menziesii* w Leśnictwie Kolesin — wydzielenie 173a (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 53. Osobliwość przyrodnicza w Leśnictwie Buków — wiąz w wydzieleniu 175l (fot. B. Iwaniuk)

W Tabeli 48 zestawiono osobliwości przyrodnicze w Nadleśnictwie Babimost (poza ustawowymi formami ochrony przyrody, które zostały opisane w poprzednich podrozdziałach)

Tabela 48. Osobliwości przyrodnicze w Nadleśnictwie Babimost

Adres leśny	Rodzaj osobliwości	Nazwa	Lokalizacja	Liczba osobliwości	Liczba drzew (grupa drzew, aleja)
LEŚNICTWO BOLEWINY					
14-17-1-01-51 -a -00	DRZEWO	LP	N	3	
14-17-1-01-52 -f -00	DRZEWO	TP	NE	1	
14-17-1-01-75 -b -00	DRZEWO	DB.S	E	1	
14-17-1-01-84 -g -00	DRZEWO	DB.S	SW	1	
14-17-1-01-84 -l -00	DRZEWO	DB.S	SW	1	

Adres leśny	Rodzaj osobliwości	Nazwa	Lokalizacja	Liczba osobliwości	Liczba drzew (grupa drzew, aleja)
14-17-1-01-85 -c -00	DRZEWO	DB.S	NE	1	
14-17-1-01-118 -g -00	DRZEWO	DB.S	W	1	
14-17-1-01-118 -k -00	DRZEWO	JAŁ	S	1	
14-17-1-01-118 -o -00	DRZEWO	DB.S	N	1	
14-17-1-01-125 -b -00	DRZEWO	CIS	C	1	
LEŚNICTWO DĄBRÓWKA					
14-17-1-02-2 -c -00	GR DRZEW	DB.S	SW	1	8
14-17-1-02-18 -a -00	DRZEWO	DB.S	SW	1	
14-17-1-02-158 -p -00	DRZEWO	GŁG	SE	1	
14-17-1-02-164 -b -00	JARY		C		
14-17-1-02-164 -c -00	JARY		C		
LEŚNICTWO ŁASKI					
14-17-2-03-12 -h -00	DRZEWO	DB.B	C	1	
14-17-2-03-13 -a -00	DRZEWO	WZ	C	1	
14-17-2-03-13 -c -00	GR DRZEW	DB.B	W	1	14
14-17-2-03-14 -f -00	DRZEWO	WZ	C	1	
14-17-2-03-29 -b -00	GŁAZY		S	1	
14-17-2-03-29 -d -00	DRZEWO	LP	C	1	
14-17-2-03-36 -b -00	DRZEWO	DB.S	NW	1	
14-17-2-03-36 -d -00	DRZEWO	DB.S	N	1	
14-17-2-03-58 -b -00	DRZEWO	DB.S	C	8	
14-17-2-03-75 -b -00	DRZEWO	LP	N	1	
14-17-2-03-75 -b -00	DRZEWO	KL	N	1	
14-17-2-03-94 -f -00	DRZEWO	DB.S	W	1	
14-17-2-03-100 -g -00	DRZEWO	DB.S	SW	1	
14-17-2-03-101 -g -00	DRZEWO	JAŁ	SE	1	
14-17-2-03-103 -a -00	DRZEWO	DB.S	C	11	
14-17-2-03-103 -g -00	DRZEWO	DB.S	N	2	
14-17-2-03-103 -h -00	DRZEWO	DB.S	S	30	
LEŚNICTWO CHWALIM					
14-17-2-04-130 -g -00	DRZEWO	KSZ	W	1	
14-17-2-04-131 -c -00	DRZEWO	LP	N	1	
14-17-2-04-170 -c -00	DRZEWO	DB.B	S	1	
14-17-2-04-172 -b -00	DRZEWO	DB.S	W	1	
14-17-2-04-173 -b -00	DRZEWO	DB.S	NE	1	
14-17-2-04-196 -r -00	DRZEWO	DB.S	C	1	
14-17-2-04-203 -a -00	DRZEWO	DB.S	E	1	
14-17-2-04-203 -a -00	DRZEWO	DB.S	W	2	
14-17-2-04-204 -d -00	DRZEWO	DB.S	SW	1	
14-17-2-04-204 -d -00	DRZEWO	KL	SW	1	
14-17-2-04-204 -h -00	ŹRÓDŁA		NE	1	
14-17-2-04-210 -a -00	DRZEWO	DB.S	C	19	
14-17-2-04-210 -a -00	DRZEWO	KL	E	6	
14-17-2-04-210 -a -00	DRZEWO	DB.S	C	1	
14-17-2-04-210 -a -00	DRZEWO	DB.S	SW	1	
14-17-2-04-211 -c -00	DRZEWO	DB.S	N	1	
14-17-2-04-211 -c -00	DRZEWO	DB.S	N	1	
14-17-2-04-215 -a -00	DRZEWO	DB.S	C	10	
14-17-2-04-217 -m -00	DRZEWO	CIS	N	2	
14-17-2-04-218 -c -00	DRZEWO	DB.B	NE	1	

Adres leśny	Rodzaj osobliwości	Nazwa	Lokalizacja	Liczba osobliwości	Liczba drzew (grupa drzew, aleja)
14-17-2-04-218 -d -00	ALEJA	DB.S	E	1	80
14-17-2-04-219 -a -00	DRZEWO	DB.S	C	1	
14-17-2-04-221 -j -00	DRZEWO	LP	W	5	
14-17-2-04-221 -l -00	DRZEWO	DB.B	SW	1	
14-17-2-04-221 -o -00	DRZEWO	DB.S	E	1	
14-17-2-04-221 -o -00	DRZEWO	KL	E	1	
14-17-2-04-222 -j -00	DRZEWO	DB.S	W	1	
14-17-2-04-222 -m -00	DRZEWO	DB.S	C	1	
14-17-2-04-222 -m -00	DRZEWO	JS	C	1	
14-17-2-04-227 -c -00	DRZEWO	KSZ	C	2	
14-17-2-04-228 -b -00	DRZEWO	DB.S	E	1	
14-17-2-04-230 -a -00	ALEJA	DB.S	E	1	7
14-17-2-04-230 -c -00	ALEJA	DB.B	E	1	8
14-17-2-04-230 -d -00	DRZEWO	DB.S	E	14	
14-17-2-04-235 -j -00	DRZEWO	DB.S	C	1	
14-17-2-04-237 -k -00	DRZEWO	DB.B	E	1	
14-17-2-04-237 -m -00	GR DRZEW	DB.B	N	1	3
LEŚNICTWO WĄCHABNO					
14-17-2-05-48 -f -00	DRZEWO	DB.S	N	1	
14-17-2-05-57 -j -00	DRZEWO	DB.B	C	1	
14-17-2-05-67 -i -00	DRZEWO	DB.S	C	1	
14-17-2-05-106 -b -00	DRZEWO	DB.S	NE	1	
14-17-2-05-106 -b -00	DRZEWO	DB.S	NE	1	
14-17-2-05-106 -c -00	DRZEWO	SO	N	1	
14-17-2-05-106 -c -00	DRZEWO	DB.S	C	1	
14-17-2-05-106 -c -00	DRZEWO	DB.S	C	1	
14-17-2-05-106 -i -00	DRZEWO	DB.S	NE	1	
14-17-2-05-106 -i -00	DRZEWO	DB.S	SE	1	
14-17-2-05-106 -j -00	DRZEWO	DB.S	N	1	
14-17-2-05-153 -b -00	DRZEWO	BK	N	1	
14-17-2-05-153 -d -00	DRZEWO	DB.S	N	1	
14-17-2-05-154 -r -00	DRZEWO	DB.S	SE	1	
14-17-2-05-155 -a -00	DRZEWO	WZ	C	1	
14-17-2-05-160 -i -00	DRZEWO	DB.S	NW	1	
14-17-2-05-160 -m -00	GR DRZEW	DB.B	SW	1	6
14-17-2-05-160 -n -00	GR DRZEW	DB.B	SE	1	8
14-17-2-05-162 -h -00	DRZEWO	WZ	C	1	
14-17-2-05-163 -b -00	GR DRZEW	DB.B	E	1	17
14-17-2-05-163 -d -00	GR DRZEW	DB.S	C	1	11
14-17-2-05-163 -f -00	GR DRZEW	DB.B	W	1	18
14-17-2-05-163 -g -00	GR DRZEW	DB.B	E	1	12
14-17-2-05-163 -h -00	GR DRZEW	DB.B	N	1	10
14-17-2-05-163 -i -00	GR DRZEW	DB.S	W	1	12
14-17-2-05-169 -p -00	DRZEWO	DB.S	SW	1	
14-17-2-05-169 -y -00	JARY		C	1	
14-17-2-05-177 -c -00	GR DRZEW	DB.S	SE	1	10
14-17-2-05-177 -c -00	JARY		SE	1	
14-17-2-05-177 -c -00	JARY		S	1	
14-17-2-05-178 -c -00	GR DRZEW	DB.B	C	1	5

Adres leśny	Rodzaj osobliwości	Nazwa	Lokalizacja	Liczba osobliwości	Liczba drzew (grupa drzew, aleja)
LEŚNICTWO SMARDZEWO					
14-17-3-06-4 -l -00	DRZEWO	DB.S	C	1	
14-17-3-06-4 -n -00	DRZEWO	DB.S	NW	1	
14-17-3-06-5 -n -00	DRZEWO	DB.S	SE	1	
14-17-3-06-5 -n -00	DRZEWO	DB.S	SW	1	
14-17-3-06-5 -p -00	ALEJA	DB.S	W	1	5
14-17-3-06-6 -d -00	ALEJA	DB.B	E	1	5
14-17-3-06-9 -b -00	ALEJA	DB.B	W	1	7
14-17-3-06-9 -c -00	ALEJA	DB.S	E	1	13
14-17-3-06-9 -d -00	ALEJA	DB.S	E	1	15
14-17-3-06-13 -f -00	DRZEWO	DB.S	C	1	
14-17-3-06-14 -h -00	DRZEWO	DB.S	N	1	
14-17-3-06-34 -g -00	DRZEWO	LP	NW	1	
14-17-3-06-34 -g -00	DRZEWO	LP	C	1	
14-17-3-06-34 -g -00	DRZEWO	DB.S	C	2	
14-17-3-06-41 -b -00	DRZEWO	DB.S	SE	1	
14-17-3-06-55 -f -00	GŁAZY		NW	1	
14-17-3-06-72 -n -00	DRZEWO	DB.S	NW	1	
LEŚNICTWO OSA GÓRA					
14-17-3-07-29 -h -00	DRZEWO	DB.S	N	1	
14-17-3-07-31 -b -00	DRZEWO	DB.S	W	1	
14-17-3-07-58 -f -00	GR DRZEW	DB.S	NE	1	2
14-17-3-07-66 -f -00	DRZEWO	DB.S	SE	1	
14-17-3-07-80 -a -00	DRZEWO	DB.S	N	1	
14-17-3-07-85 -h -00	DRZEWO	DB.S	W	1	
14-17-3-07-86 -b -00	DRZEWO	DB.S	N	1	
14-17-3-07-86 -c -00	DRZEWO	DB.B	NE	1	
14-17-3-07-86 -d -00	DRZEWO	DB.S	S	1	
14-17-3-07-105 -c -00	ALEJA	DB.S	C	1	10
14-17-3-07-105 -g -00	ALEJA	DB.S	N	1	15
14-17-3-07-119 -k -00	DRZEWO	BK	S	1	
14-17-3-07-121 -m -00	DRZEWO	DB.S	S	1	
14-17-3-07-123 -h -00	ALEJA	DB.B	NW	1	37
14-17-3-07-141 -c -00	DRZEWO	DB.S	E	1	
14-17-3-07-141 -c -00	DRZEWO	DB.S	NW	1	
14-17-3-07-141 -c -00	GR DRZEW	DB.S	NW	1	3
14-17-3-07-141 -d -00	ALEJA	DB.S	N	1	28
14-17-3-07-141 -d -00	DRZEWO	DB.S	SE	1	
14-17-3-07-144 -i -00	DRZEWO	DB.B	N	1	
14-17-3-07-145 -d -00	GR DRZEW	DB.S	W	1	3
LEŚNICTWO KOLESIN					
14-17-3-08-69A -a -00	DRZEWO	DB.S	E	1	
14-17-3-08-69A -d -00	DRZEWO	DB.S	W	1	
14-17-3-08-70A -h -00	DRZEWO	DB.B	W	1	
14-17-3-08-134 -b -00	DRZEWO	DB.S	S	1	
14-17-3-08-147 -b -00	DRZEWO	DB.S	S	1	
14-17-3-08-147 -c -00	DRZEWO	DB.S	SW	2	
14-17-3-08-166 -a -00	DRZEWO	DB.B	S	1	
14-17-3-08-166 -h -00	ALEJA	BK	NE	1	40
14-17-3-08-166 -o -00	DRZEWO	DB.B	SW	1	

Adres leśny	Rodzaj osobliwości	Nazwa	Lokalizacja	Liczba osobliwości	Liczba drzew (grupa drzew, aleja)
14-17-3-08-166 -p -00	DRZEWO	DB.S	SW	1	
14-17-3-08-168 -h -00	DRZEWO	DB.B	S	1	
14-17-3-08-194 -a -00	ALEJA	DB.S	W	1	23
14-17-3-08-194 -f -00	DRZEWO	DB.B	E	2	
14-17-3-08-194 -f -00	DRZEWO	LP	E	1	
14-17-3-08-207 -a -00	ŹRÓDŁA		C		
14-17-3-08-219 -g -00	ALEJA	DB.S	W	1	6
14-17-3-08-219 -g -00	ALEJA	DB.S	NW	1	10
14-17-3-08-219 -g -00	DRZEWO	LP	W	1	
14-17-3-08-219 -h -00	ALEJA	DB.S	W	1	8
LEŚNICTWO BUKÓW					
14-17-3-09-138 -c -00	JARY		NW	1	
14-17-3-09-142 -c -00	DRZEWO	DB.S	SW	1	
14-17-3-09-155 -b -00	JARY		E	1	
14-17-3-09-155 -d -00	DRZEWO	ŻYW.Z	W	4	
14-17-3-09-155 -k -00	ALEJA	DB.C	N	1	10
14-17-3-09-158 -a -00	DRZEWO	DB.S	E	1	
14-17-3-09-174 -o -00	DRZEWO	DB.S	E	1	
14-17-3-09-175 -h -00	DRZEWO	DB.C	NW	1	
14-17-3-09-175 -l -00	DRZEWO	WZ	C	1	
14-17-3-09-220 -c -00	DRZEWO	DB.S	C	1	
14-17-3-09-220 -c -00	DRZEWO	DB.S	C	1	
14-17-3-09-229 -a -00	DRZEWO	AK	SW	1	
14-17-3-09-229 -i -00	GR DRZEW	DB.S	S	1	18
14-17-3-09-229 -k -00	DRZEWO	DB.S	N	1	
14-17-3-09-231 -i -00	DRZEWO	DB.S	NE	1	
14-17-3-09-231 -i -00	DRZEWO	DB.B	E	1	
14-17-3-09-233 -b -00	DRZEWO	DB.S	N	1	
14-17-3-09-234 -i -00	DRZEWO	DB.S	N	1	
14-17-3-09-238 -o -00	DRZEWO	DB.S	NW	1	
14-17-3-09-239 -l -00	DRZEWO	DB.S	E	1	
14-17-3-09-245 -h -00	ALEJA	DB.C	C	1	27
14-17-3-09-249 -g -00	GR DRZEW	DB.S	C	1	10
14-17-3-09-249 -h -00	GR DRZEW	DB.S	C	1	3
14-17-3-09-251 -a -00	DRZEWO	DB.S	C	5	
14-17-3-09-253 -k -00	DRZEWO	LP	NE	5	
14-17-3-09-254 -a -00	DRZEWO	DB.S	E	1	
14-17-3-09-254 -i -00	DRZEWO	DB.S	W	1	

4. WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE

4.1 FIZJOGRAFIA TERENU NADLEŚNICTWA

4.1.1. Rzeźba terenu

Biorąc pod uwagę makrorzeźbę terenu, obszar Nadleśnictwa Babimost zalicza się do terenów nizinnych. Obejmuje swoim zasięgiem następujące typy rzeźby terenu:

- teren równy, prawie zupełnie poziomy — deniwelacje o kilkustopniowych spadkach nie przekraczających 5 m. Teren płaski najczęściej spotyka się w dolinach rzecznych oraz na części sandrów. Jest to współdominująca, wraz z teren falistym, forma rzeźby terenu na terenie Nadleśnictwa Babimost;
- teren falisty — deniwelacje nie przekraczają tu 12-15 m, tworząc wzniesienia i obniżenia o małych nachyleniach wynoszących do 5 stopni. Teren falisty jest związany głównie ze strefą utworów zwałowych;
- teren pagórkowaty — wyniosłości tworzą pagórki, wały i garby o wysokości względnej dochodzącej do 20-25 m, znacznym nachyleniu stoków wynoszącym od 6 do 30 stopni oraz niewielkich odstępach między kulminacjami. Teren pagórkowaty jest spotykany na krawędziach wysoczyzn oraz sporadycznie w strefie moren czołowych.

Największy obszar, który zajmuje tereny Nadleśnictwa Babimost, stanowią tereny równe, o małych deniwelacjach. Głównie znajdują się w Obrębie Dąbrówka oraz w znacznej części Obrębu Kargowa i Szczaniec. Można tu wyróżnić jednostkę morfologiczną Obniżenie Obry Gniłej (Rów Brójecki, Bruzda Zbąszyńska), która jest rozległą sandrową równiną wznoszącą się od 60 do 70 m n.p.m. Jest to obszar, na którym spadki terenu nie przekraczają 2%, a na całej powierzchni występują liczne, niewielkie zagłębienia bezodpływowe tworząc oczka wodne lub tereny podmokłe. Tereny faliste i pagórkowate zajmują niewielką część terenu Nadleśnictwa i znajdują się w zachodniej części Obrębu Kargowa, a także w części terenu leżącego w środkowej i w północnej części Obrębu Szczaniec. Na tym obszarze można wyróżnić Wzgórza Osieńsko-Sulechowskie (Wzgórza Sulęcińsko-Świebodzińskie), gdzie występuje bardziej urozmaicony rytm rzeźby, który odzwierciedla formy morenowe o różnej genezie. Falisto-pagórkowaty typ rzeźby sformułowany jest przez pagórki moreny czołowej, głównie spiętrzonych, która ciągnie się równoleżnikowo między Lubinickiem a Opalewem. Drugi ciąg morenowy umiejscowiony jest między Rakowem a Podmokłem Małym. Wysokości bezwzględne wynoszą tu od 90 do 135 m n.p.m., a nachylenie stoków waha się w granicach do 20%. Najniżej położony punkt obszaru Nadleśnictwa Babimost umiejscowiony jest w oddziale 180 (Obręb Kargowa) na wysokości 52,4 m n.p.m., najwyższy położony punkt znajduje się w Obrębie Szczaniec w oddziale 155 (okolice wsi Smardzewo) na wysokości 142,9 m n.p.m.

4.1.2. Geologia i geomorfologia

Nadleśnictwo Babimost pod względem budowy geologicznej nie jest jednorodne. Obszar Nadleśnictwa został ukształtowany w fazach leszczyńskiej, poznańskiej i pomorskiej zlodowacenia bałtyckiego, które tworzą skały macierzyste gleb na ponad 88% powierzchni Nadleśnictwa.

Na obszarze Obrębu Szczaniec dominującą formą utworów są utwory zwałowe, pochodzące ze stadiału leszczyńskiego. Zajmują one 95% powierzchni terenu. W Obrębie Kargowa na ok. 50% powierzchni występują piaski rzeczne fazy pomorskiej zlodowacenia bałtyckiego. Dodatkowo, znaczący udział w powierzchni Obrębu mają również utwory wodnolodowcowe i zwałowe fazy

leszczyńskiej. Na terenie Obrębu Dąbrówka około 70% utworów powierzchniowych to piaski wodnolodowcowe sandrowe złożone w okresie fazy poznańskiej.

Pod względem geomorfologicznym tereny Nadleśnictwa Babimost położone są na obszarze zlodowacenia Bałtyckiego w Stadiale Poznańskim. Przez północne tereny Nadleśnictwa przebiega pas moreny czołowej. Umiejscowiony jest wzdłuż linii Jordanowo — Brójce — Szczaniec — Zbąszynek. Ukształtowanie terenu na większości powierzchni jest równinne lub faliste. W północnej części Obrębu Dąbrówka i środkowej części Obrębu Kargowa stosunki wodne są niekorzystne. Związane jest to przede wszystkim z przewagą na tym obszarze ubogich, łatwo przepuszczalnych piaszczystych gleb, wskutek czego górne ich warstwy cierpią na stały deficyt wody. Poziom wód gruntowych znajduje się z reguły poza zasięgiem korzeni drzew.

W holocenie ukształtowała się geomorfologia około 12% powierzchni Nadleśnictwa Babimost. W jej skład wchodzi obszary eoliczne, formy powstałe na wskutek procesów denudacyjnych, zastoiska i formy związane z obecnością torfów i murszów.

Poniżej wymieniono utwory geologiczne (występujące w powierzchniowym poziomie diagnostycznym gleby), które głównie występują na terenie Nadleśnictwa Babimost:

- Piaski i żwiry wodnolodowcowe sandrowe (Qfgp, Qfgż) — są to piaski bądź żwiry przenoszone przez wody wypływające spod topniejącego lodowca i zdeponowane na jego przedpolu. Największy płat piasków sandrowych na terenie Nadleśnictwa Babimost znajduje się w Obrębie Dąbrówka.
- Piaski eoliczne (Qep i Qwp) — równoziarniste piaski luźne, które łatwo są przenoszone przez wiatr. Utwory charakteryzują się matową powierzchnią oraz obecnością dobrze obtoczonych ziaren piasku. Piaski eoliczne najczęściej spotykane są w Obrębie Kargowa, gdzie występują w kilkudziesięciu płatach, z reguły w formie pofalowanych równin, rzadziej w formie regularnych wałów wydmy.
- Piaski i gliny zwałowe (Qp, Qg) — niewysortowane piaski bądź gliny zdeponowane przez topniejący lodowiec. Gliny często stanowią skałę podścielającą inne utwory (najczęściej piaski zwałowe) oraz są niemal odgórnie spiaszczone. Gliny zwałowe jako utwory powierzchniowe związane są przede wszystkim z Obrębem Szczaniec. Najczęściej są one odgórnie spiaszczone.
Należy również omówić występujące na tym terenie utwory pyłowe towarzyszące piaskom oraz glinom zwałowym. Przypuszczalnie pyły zostały przyniesione przez wiatr i złożone na powierzchni lodowca. W wyniku szybkiego nagrzewania się, pył wtapiał się do znacznych głębokości, tworząc tzw. rurki kryokonitowe. W okresie letnim powierzchniowa morena lodowca stale ulegała przemieszczaniu, zwłaszcza jej część pylasto-piaszczysta. Proces ten trwał aż do złożenia go (nierzadko w postaci mieszaniny pyłu, piasku, gliny i okruchów głązów) na podłożu trwałym.
- Piaski wodnolodowcowe ozów, kemów i innych form polodowcowych (Qfgp) — piaski zdeponowane przez wody lodowcowe. Od piasków sandrowych głównie różnią się większą żyznością, mniejszym stopniem przemycia, krótszą drogą transportu oraz często obecnością wkładek glin i pyłów.
- Torfy i mursze (Qt, Qms) — Pierwsze to skały organiczne, które zbudowane są z nałożonych na siebie, storfiałych i wzbogaconych w węgiel organiczny warstw obumarłych resztek roślin ulegających powolnym, strukturalnym i chemicznym przemianom w warunkach beztlenowych i dużego uwilgotnienia. Mursz najczęściej wykształca się w następstwie zwiększonego napowietrzenia torfu spowodowanego obniżeniem poziomu wód gruntowych. Może też uformować się bezpośrednio z materiału roślinnego z pominięciem torfienia. Jest to spowodowane specyficznym rozkładem materiału roślinnego

w niektórych glebach semihydrogenicznych, odznaczających się dużymi okresowymi wahaniami poziomu wód gruntowych i znacznymi zmianami warunków napowietrzenia.

- Utwory deluwialne (piaski — QDp, gliny — QDg, pyły — QDpy) — utwory, które zostały przemieszczone ze stoków w wyniku spłukiwania i ruchów masowych, a następnie złożone w dolnych partiach stoków lub u ich podnóży.
- Piaski rzeczne plejstoceni (Qfp), żwiry rzeczne plejstoceni (Qfz) oraz gliny rzeczne plejstoceni (Qfg) — utwory złożone przez wody rzeczne w okresie plejstocenu. Największy płat piasków rzecznych plejstoceni występuje w Obrębie Kargowa na obszarze między Gniłą Obrą, a Jeziorem Chobienickim i Północnym Kanałem Obry.
- Piaski rzeczne holoceni (Qhfp) i pyły rzeczne holoceni (Qhfp) — znajdują się wzdłuż cieków. Zostały złożone przez wody rzeczne, w holoceni korycie rzeki.

Powierzchniowe utwory nie zawsze tworzą lite warstwy o znacznej miąższości. Zdarza się, że w zasięgu badania — do 1,5 m w utworach zwięzłych oraz do 2 m w utworach luźnych — występują złożenia tworzone przez dwie lub trzy warstwy (np. w Obrębie Szczaniec występują piaski zwałowe podścielone gliną Qp/Qg). Typowym przykładem kombinacji trójczłonowej są mursze zalegające na piaskach zwałowych i glinach zwałowych (Qms/Qp/Qg).

Formy akumulacyjne występujące na terenie Nadleśnictwa Babimost

Najczęściej spotykanymi w Nadleśnictwie Babimost formami akumulacji materiałów skalnych są:

- faliste i płaskie równiny morenowe;
- płaskie i faliste równiny sandrowe;
- doliny rzeczne plejstoceni;
- faliste równiny piasków eolicznych.

4.2 GLEBY

Obecnie dominującym procesem glebotwórczym w glebach obszaru Nadleśnictwa Babimost jest proces bielicowania, który nakłada się na peryglacialny proces rdzawienia, bądź holoceni proces brunatnienia. Główne czynniki, które mają wpływ na procesy glebotwórcze omawianego terenu to: przepuszczalność gleb, niski odczyn gleb i mała zawartość kationów zasadowych oraz forma rozkładu próchnicy typu mor.

Na terenie Nadleśnictwa Babimost wyróżniono 33 podtypy gleb w ramach 14 typów gleb. Dominującym podtypem gleb są gleby rdzawe bielicowe, które stanowią 60,82% powierzchni Nadleśnictwa. Skalami macierzystymi tych gleb są w przeważającej części piaski zwałowe, rzadziej sandrowe i rzeczne. Z uwagi na małą pojemność kompleksu sorpcyjnego gleby te zaliczane są do tzw. gleb labilnych, tj. szczególnie podatnych na degradację. Interesującym typem gleb, które występuje na obszarze Nadleśnictwa Babimost, są gleby deluwialne, które zajmują niewielką powierzchnię (łącznie 46,60 ha) i zlokalizowane są w Obrębie Kargowa. Najczęściej umiejscowione są na krawędziach wysoczyzn. Gleby te powstały i kształtują się współcześnie w wyniku procesów erozyjnych oraz ruchów masowych, w następstwie których następuje przemieszczanie mas ziemnych ze stoków do ich podnóży. Natężenie procesów zmywanych zależy od nachylenia i długości stoków oraz ich kształtu. Należy zwrócić również uwagę na dominujący w glebach omawianego Nadleśnictwa proces bielicowania. Proces ten ma miejsce na obszarze ponad 10 000 ha. Natężenie tego procesu nie jest jednak zbyt duże. Co ciekawe, gleby bielicowe zajmują tylko niewielką część powierzchni Nadleśnictwa (4,29%). Również na glebach płowych pod drzewostanami sosnowymi proces bielicowania jest relatywnie słabo zaznaczony (nawet pod drzewostanami V klasy wieku). Szczegółowy opis gleb znajduje się w Operacji glebowo-siedliskowym dla Nadleśnictwa Babimost wg stanu na 1.01.1998 r.

Dominującym typem gleb w granicach Nadleśnictwa są gleby rdzawe (RD). Gleby rdzawe występują na łącznej powierzchni 11 683,40 ha, pokrywając 77,60% terytorium Nadleśnictwa. W ramach tego typu wyróżniono trzy podtypy gleb: gleby rdzawe właściwe (RDw), gleby rdzawe brunatne (RDb) oraz gleby rdzawe bielcowe (RDb). Największą powierzchnię (9 157,51 ha) pokrywają gleby rdzawe bielcowe, stanowiąc 60,82% powierzchni Nadleśnictwa. Gleby rdzawe właściwe zajmują 1 703,71 ha, stanowiąc 11,32% powierzchni Nadleśnictwa, a gleby rdzawe brunatne — 822,18 ha (co stanowi 5,46% powierzchni Nadleśnictwa Babimost).

Drugim typem gleb posiadającym największy udział w gruntach Nadleśnictwa Babimost są gleby płowe (P). Ten typ gleb zajmuje łącznie powierzchnię 1 611,40 ha, co stanowi 10,70% obszaru Nadleśnictwa. W ramach tego typu wyróżniono trzy podtypy gleb: gleby płowe właściwe (Pw), gleby płowe brunatne (Pbr) oraz gleby płowe bielcowe (Pb). Największą powierzchnię (1 026,17 ha) pokrywają gleby płowe właściwe, stanowiąc 6,82% powierzchni Nadleśnictwa. Gleby płowe bielcowe zajmują 517,00 ha, stanowiąc 3,43% powierzchni Nadleśnictwa, a gleby płowe brunatne zajmują 68,23 ha (co stanowi 0,45% powierzchni Nadleśnictwa Babimost).

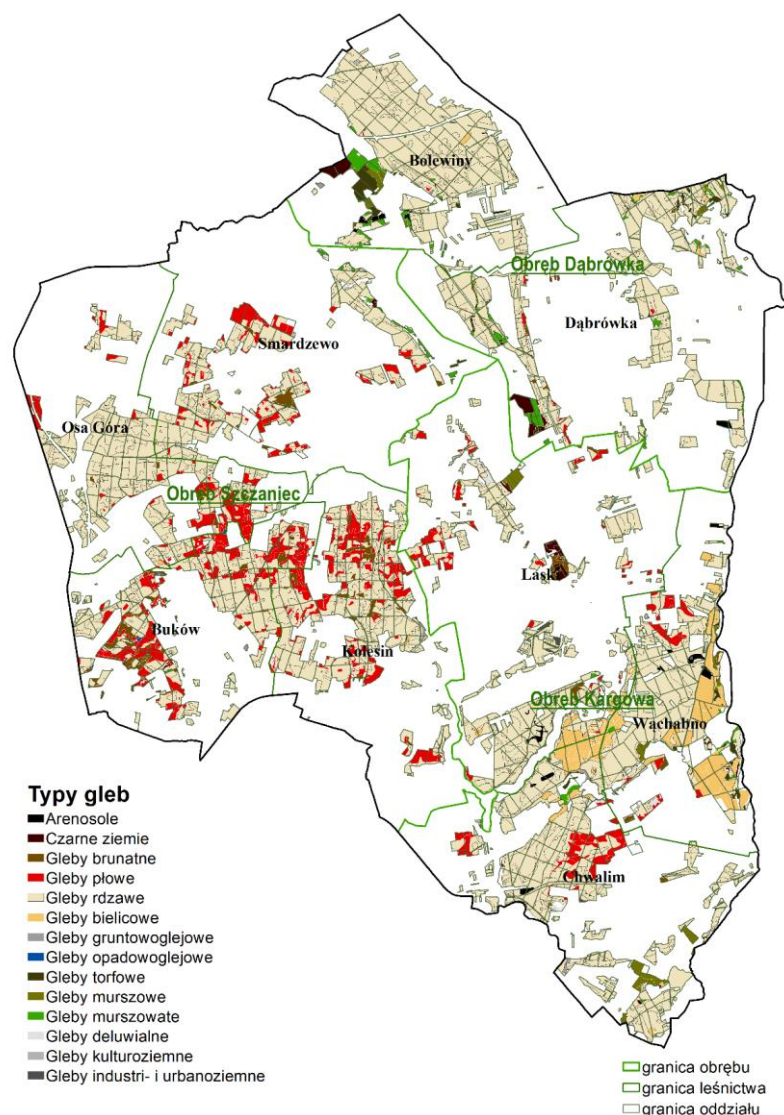
Trzecim typem gleb występującym na terenie Nadleśnictwa Babimost są gleby bielcowe (B), pokrywające 646,15 ha, co stanowi 4,29% powierzchni Nadleśnictwa. W ramach tego typu wyróżniono trzy podtypy gleb: gleby bielcowe właściwe (Bw), gleby glejo-bielcowe właściwe (Bgw) oraz gleby glejo-bielcowe murszaste (Bgms). Największą powierzchnię zajmują gleby bielcowe właściwe (575,04 ha), stanowiąc 3,82% powierzchni Nadleśnictwa. Gleby glejo-bielcowe właściwe pokrywają 66,98 ha, stanowiąc 0,44% powierzchni Nadleśnictwa, a gleby glejo-bielcowe murszaste zajmują 4,13 ha (co stanowi 0,03% powierzchni Nadleśnictwa).

Kolejnym typem gleb, zajmującym łączną powierzchnię 323,49 ha, są gleby brunatne (BR). Występują one na 2,50% powierzchni terenu Nadleśnictwa Babimost. W ramach tego typu wyróżniono pięć podtypów gleb: gleby brunatne właściwe (BRw), gleby szarobrunatne (BRs), gleby brunatne wyługowane (BRwy), gleby brunatne kwaśne (BRk) oraz gleby brunatne bielcowe (BRb). Największą powierzchnię zajmują gleby brunatne kwaśne (117,99 ha), stanowiąc 0,78% powierzchni Nadleśnictwa. Gleby brunatne wyługowane obejmują 90,06 ha terenu Nadleśnictwa (0,60%), gleby brunatne bielcowe pokrywają 80,14 ha powierzchni Nadleśnictwa (co stanowi 0,53%), gleby szarobrunatne zajmują 29,00 ha, stanowiąc 0,19% powierzchni, a gleby brunatne właściwe zajmują 6,30 ha (co stanowi 0,40% powierzchni Nadleśnictwa).

Kolejnym typem gleb, którego udział w powierzchni wyróżnionych gleb Nadleśnictwa przekracza 1%, są gleby murszowate (MR), zajmujące łącznie powierzchnię 202,48 ha (1,35% powierzchni Nadleśnictwa Babimost). W ramach tego typu wyróżniono trzy podtypy gleb: gleby mineralno-murszowe (MRm), gleby murszowate właściwe (MRw) oraz gleby murszaste (MRms). Największą powierzchnię zajmują gleby murszaste (183,30 ha), stanowiąc 1,22% powierzchni Nadleśnictwa. Gleby mineralno-murszowe pokrywają 14,86 ha, stanowiąc 0,10% powierzchni Nadleśnictwa, a gleby murszowate właściwe zajmują 4,32 ha (co stanowi 0,03% powierzchni Nadleśnictwa Babimost).

Ostatnim typem gleb, którego udział w powierzchni wyróżnionych gleb Nadleśnictwa przekracza 1%, są gleby murszowe (M), zajmując łącznie powierzchnię 166,77 ha (1,11% powierzchni Nadleśnictwa Babimost). W ramach tego typu wyróżniono dwa podtypy gleb: gleby torfowo-murszowe (Mt) oraz gleby namurszowe (Mn). Gleby torfowo-murszowe zajmują 155,94 ha terenu Nadleśnictwa, stanowiąc 1,04% powierzchni, a gleby namurszowe pokrywają łącznie 10,83 ha (co stanowi 0,07% powierzchni Nadleśnictwa Babimost).

Pozostałe typy gleb stanowią mniej niż 1% powierzchni Nadleśnictwa.

Rys. 32. Typy gleb na terenie Nadleśnictwa Babimost

W Tabeli 49 przedstawiono ogólną charakterystykę powierzchniową gleb obszaru Nadleśnictwa Babimost. Charakterystykę gleb wykonano na podstawie Operatu glebowo-siedliskowego dla Nadleśnictwa Babimost wg stanu na 1.01.1998 r., z uwzględnieniem aktualnej powierzchni leśnej.

Tabela 49. Typy i podtypy gleb wyróżnione w Nadleśnictwie Babimost

Typ gleby	Podtyp gleby	Powierzchnia	
		[ha]	[%]
Typ 4. Arenosole AR	Typ 4.2. Arenosole właściwe ARw	77,11	0,51
	-	0,77	0,01
Typ 9. Czarne ziemie CZ	Typ 9.1. Czarne ziemie murszaste CZms	42,64	0,28
	Typ 9.2. Czarne ziemie właściwe CZw	71,51	0,47
	Typ 9.3. Czarne ziemie wyługowane CZwy	12,23	0,08
Typ 10. Gleby brunatne BR	Typ 10.1. Gleby brunatne właściwe BRw	6,30	0,40

Typ gleby	Podtyp gleby	Powierzchnia	
		[ha]	[%]
	Typ 10.2. Gleby szarobrunatne BRs	29,00	0,19
	Typ 10.3. Gleby brunatne wylugowane BRwy	90,06	0,60
	Typ 10.4. Gleby brunatne kwaśne BRk	117,99	0,78
	Typ 10.5. Gleby brunatne bielcowe BRb	80,14	0,53
Typ 11. Gleby płowe P	Typ 11.1. Gleby płowe właściwe Pw	1 026,17	6,82
	Typ 11.2. Gleby płowe brunatne Pbr	68,23	0,45
	Typ 11.3. Gleby płowe bielcowe Pb	517,00	3,43
Typ 12. Gleby rdzawe RD	Typ 12.1. Gleby rdzawe właściwe RDw	1 703,71	11,32
	Typ 12.2. Gleby rdzawe brunatne RDbr	822,18	5,46
	Typ 12.3. Gleby rdzawe bielcowe RDb	9 157,51	60,82
Typ 14. Gleby bielcowe B	Typ 14.1. Gleby bielcowe właściwe Bw	575,04	3,82
	Typ 14.3. Gleby glejo-bielcowe właściwe Bgw	66,98	0,44
	Typ 14.4. Gleby glejo-bielcowe murszaste Bgms	4,13	0,03
Typ 15. Gleby gruntowoglejowe G	Typ 15.1. Gleby gruntowoglejowe właściwe Gw	19,13	0,13
	Typ 15.4. Gleby gruntowoglejowe torfowe Gt	3,13	0,02
Typ 16. Gleby opadowoglejowe OG	Typ 16.1. Gleby opadowoglejowe właściwe Ogw	3,36	0,02
Typ 18. Gleby torfowe T	Typ 18.1. Gleby torfowe torfowisk niskich Tn	112,04	0,74
	Typ 18.2. Gleby torfowe torfowisk przejściowych Tp	17,91	0,12
Typ 19. Gleby murszowe M	Typ 19.1. Gleby torfowo-murszowe Mt	155,94	1,04
	Typ 19.4. Gleby namurszowe Mn	10,83	0,07
Typ 20. Gleby murszowate MR	Typ 20.1. Gleby mineralno-murszowe MRm	14,86	0,10
	Typ 20.2. Gleby murszowate właściwe MRw	4,32	0,03
	Typ 20.3. Gleby murszaste MRms	183,30	1,22
Typ 23. Gleby deluwialne D	Typ 23.2. Gleby deluwialne właściwe Dw	44,92	0,30
	Typ 23.4. Gleby deluwialne brunatne Dbr	1,68	0,01
Typ 24. Gleby kulturoziemne AK	Typ 24.1. Rigosole AKrs	2,81	0,02
Typ 25. Gleby industroziemne i urbanoziemne AU	Typ 25.1. Gleby industroziemne i urbanoziemne o niewykształconym profilu AUi	11,43	0,08

Typ gleby	Podtyp gleby	Powierzchnia	
		[ha]	[%]
	Typ 25.2. Gleby industroziemne i urbanoziemne próchnicze AUp	2,69	0,02
Razem		15 057,05	100,00

Typ 4. Arenosole (AR)

Arenosole zajmują łączną powierzchnię 77,11 ha, co stanowi 0,51% powierzchni Nadleśnictwa Babimost. Na terenie Nadleśnictwa są rozmieszczone nierównomiernie. Największy udział arenosoli przypada na Obręb Kargowa, natomiast w Obrębie Szczaniec nie występują w ogóle. Związane są one głównie z równinami sandrowymi, z polami eolicznymi oraz równinami piasków rzecznych. Arenosole w Nadleśnictwie Babimost zbudowane są przede wszystkim z piasków luźnych i reprezentowane są przez jeden podtyp: arenosole właściwe (ARw).

Arenosole właściwe w warunkach Nadleśnictwa Babimost zbudowane są głównie z piasków luźnych. Gleby te związane są przede wszystkim z borami suchymi Bs (52,04%), borami świeżymi Bśw (24,03%) oraz borami mieszanymi świeżymi (21,50%).

Typ 9. Czarne ziemie (CZ)

Czarne ziemie zajmują łączną powierzchnię 127,15 ha, co stanowi 0,84% powierzchni Nadleśnictwa Babimost. Ten typ gleby występuje na terenie Nadleśnictwa nierównomiernie, we wszystkich trzech Obrębach. Dominującym gatunkiem czarnych ziem są piaski gliniaste oraz piaski luźne i słabogliniaste. Pozostałe gatunki tworzące omawiany typ gleb to: glina piaszczysta i lekka oraz piasek luźny.

Na terenie Nadleśnictwa Babimost występują trzy podtypy czarnych ziem: czarne ziemie murszaste CZms, czarne ziemie właściwe Cz w oraz czarne ziemie wyługowane CZwy. Gleby te tworzą głównie siedlisko lasu wilgotnego Lw (68,67%) oraz olsu jesionowego OJ (23,07%).

Typ 10. Gleby brunatne (BR)

Gleby brunatne na terenie Nadleśnictwa Babimost zajmują łączną powierzchnię 323,49 ha, co stanowi 2,50% powierzchni Nadleśnictwa. Rozmieszczone są głównie w Obrębie Szczaniec. Dominującym gatunkiem gleby brunatnej na terenie Nadleśnictwa są piaski gliniaste.

W warunkach Nadleśnictwa Babimost omawiany typ gleb jest reprezentowany przez 5 podtypów gleb: gleby brunatne właściwe BRw, szarobrunatne BRs, brunatne wyługowane BRwy, brunatne kwaśne BRk oraz brunatne bielcowe BRb. Gleby te związane są głównie z dwoma typami siedliskowymi lasu: las świeży Lśw (34,76%) oraz las mieszany świeży (61,11%).

Typ 11. Gleby płowe (P)

Gleby płowe zajmują łączną powierzchnię 1 611,40 ha, co stanowi 10,70% powierzchni leśnej Nadleśnictwa. Głównie umiejscowione są w Obrębie Szczaniec, najmniejszy udział mają w Obrębie Dąbrówka. W warunkach omawianego obiektu typ gleb płowych reprezentowany jest przez 3 podtypy: gleby płowe właściwe Pw, płowe brunatne Pbr oraz płowe bielcowe Pb. Skalami macierzystymi są przede wszystkim utwory wodnolodowcowe sandrowe podścielone glinami oraz gliny zwałowe. Na glebach płowych w warunkach Nadleśnictwa Babimost wykształciły się siedliska lasu świeżego Lśw (52,01%) oraz lasu mieszanego świeżego LMśw (47,36%).

Gleby płowe brunatne Pbr są najżyźniejszym podtypem gleb płowych. Występują na łącznej powierzchni 68,23 ha. W 84,08% ten podtyp gleb w warunkach Nadleśnictwa związany jest z siedliskiem lasu mieszanego świeżego LMśw, w pozostałej części — z siedliskiem lasu świeżego Lśw.

Podtyp gleb płowych bielcowych Pb występuje na całym obszarze Nadleśnictwa, tworząc siedliska lasów świeżych Lśw oraz lasów mieszanych świeżych LMśw na łącznej powierzchni 517,00 ha.

Gleby płowe właściwe Pw występują na łącznej powierzchni 1 026,17 ha. W przeważającej części powierzchni omawiany podtyp gleby związany jest z siedliskiem lasu świeżego Lśw oraz lasu mieszanego świeżego LMśw.

Typ 12. Gleby rdzawe (RD)

Gleby rdzawe stanowią podstawowy, najważniejszy typ gleb w Nadleśnictwie Babimost. Zajmują łączną powierzchnię 11 683,40 ha, co stanowi 77,60% powierzchni leśnej Nadleśnictwa. Występują powszechnie na obszarach złóż piasków wodnolodowcowych sandrowych, kemowych, piasków zwałowych i rzecznych plejstoceniowych. Dominującym gatunkiem gleb rdzawych są piaski luźne, drugie miejsce zajmują piaski luźne i słabogliniaste. Pozostałe gatunki to piaski zwykłe z udziałem glin w szerokim zakresie uziarnienia oraz pyłów, o różnych sekwencjach i miąższościach poziomów. Gleby rdzawe tworzą siedliska borów świeżych Bśw, borów mieszanych świeżych BMśw, lasów mieszanych świeżych LMśw oraz lasów świeżych Lśw.

Na terenie Nadleśnictwa Babimost występują wszystkie podtypy gleb rdzawych, tj.: gleby rdzawe właściwe RDw, rdzawe brunatne RDb oraz rdzawe bielcowe RDb.

Największe powierzchnie w Nadleśnictwie budowane są przez gleby rdzawe bielcowe (9 157,51 ha, co stanowi 60,82% powierzchni leśnej). Gleby rdzawe bielcowe RDb w odmianie oligotroficznej tworzą wyłącznie siedliska borowe, odmiana mezotroficzna związana jest z siedliskiem lasu mieszanego świeżego LMśw. Omawiany podtyp gleby rozmieszony jest równomiernie na terenie całego Nadleśnictwa.

Znaczne powierzchnie omawianego obszaru budowane są przez gleby rdzawe właściwe RDw (1 703,71 ha, co stanowi 11,32% powierzchni leśnej). Ten podtyp gleb występuje na terenie całego Nadleśnictwa. Są to gleby mezotroficzne, występujące na siedlisku boru mieszanego świeżego BMśw (73,20%) i lasu mieszanego świeżego LMśw (23,75%). Rzadziej występują na siedlisku boru świeżego Bśw (2,69%).

Podtyp gleb rdzawych brunatnych RDb w warunkach Nadleśnictwa zajmuje 822,18 ha, co stanowi 5,46% powierzchni Nadleśnictwa. Związany jest głównie z siedliskami lasowymi: las mieszany świeży LMśw (801,31 ha) oraz las świeży Lśw (18,11 ha). Przeważająca część omawianego podtypu gleb występuje w Obrębie Szczaniec.

Typ 14. Gleby bielcowe (B)

Gleby bielcowe na terenie Nadleśnictwa Babimost zajmują łączną powierzchnię 646,15 ha (4,29%). Występują przede wszystkim w Obrębie Kargowa (ok. 90%). W warunkach omawianego obiektu typ gleb bielcowych reprezentowany jest przez 3 podtypy: gleby bielcowe właściwe Bw, glejo-bielcowe właściwe Bgw oraz glejo-bielcowe murszaste Bgms. Gleby bielcowe wytworzyły się głównie z piasków rzecznych holoceniowych oraz piasków wodnolodowcowych sandrowych. W mniejszym zakresie gleby budują piaski eoliczne, piaski zwałowe i piaski kemów.

Gleby bielcowe w warunkach omawianego obiektu tworzą następujące typy siedliskowe lasu: bór świeży Bśw (68,18%), bór mieszany świeży BMśw (21,94%), bór mieszany wilgotny BMw (6,33 %), las mieszany świeży LMśw (0,80%) oraz las mieszany wilgotny LMw (2,74%).

Typ 15. Gleby gruntowoglejowe (G)

Gleby gruntowoglejowe występują na sumarycznej powierzchni 22,26 ha, co stanowi 0,15% powierzchni leśnej Nadleśnictwa. Przeważająca część gleb gruntowoglejowych występuje

w Obrębie Kargowa. Omawiany typ gleb w warunkach Nadleśnictwa Babimost reprezentowany jest przez 2 podtypy: gleby gruntowoglejowe właściwe Gw oraz gruntowoglejowe torfowe Gt.

Gleby gruntowoglejowe związane są głównie z dolinami lokalnych cieków. Są to gleby międzystrefowe, gdzie procesy glejowe dominują nad innymi procesami glebowymi, a oddolne oglejenie sięga miejscami poziomu A. Charakterystyczną cechą gleb gruntowoglejowych jest ruch wstępujący kapilarnie podsiąkających wód.

O żyzności omawianego typu gleb decydują wody gruntowe. Z oligotroficznymi glebami gruntowoglejowymi związane są siedliska boru mieszanego świeżego BMśw w drugim wariacie wilgotnościowym oraz boru mieszanego wilgotnego BMW. Z mezotroficznymi glebami gruntowoglejowymi związane są siedliska lasów mieszanych wilgotnych LMw, lasów mieszanych świeżych LMśw w wariacie silnie świeżym oraz olsów Ol. Z glebami eutroficznymi natomiast — siedliska lasów wilgotnych Lw oraz olsów jesionowych OlJ.

Gleby gruntowoglejowe w warunkach Nadleśnictwa Babimost wytworzyły się przede wszystkim w piaskach rzecznych holocenijskich i piaskach sandrowych. Zbudowane są z piasków luźnych oraz z piasków słabogliniastych oraz pyłów ilastych i glinie pylasto-ilastej ułożonych na różnych głębokościach i w różnych sekwencjach.

Gleby gruntowoglejowe w Nadleśnictwie Babimost głównie związane są siedliskiem lasu mieszanego wilgotnego LMw (80,59%) oraz olsu jesionowego OlJ (14,06%).

Typ 16. Gleby opadowoglejowe (OG)

Gleby opadowoglejowe w Nadleśnictwie Babimost zajmują powierzchnię 3,36 ha. Rozmieszczone są tylko w Obrębie Szczaniec. Gleby opadowoglejowe wytworzyły się w ciężkich utworach gliniasto-ilastych całkowitych glin zwałowych. Cechą charakterystyczną gleb opadowoglejowych jest okresowe występowanie nadmiernego uwilgotnienia oraz nadmiernego wysychania. W warunkach Nadleśnictwa Babimost gleby opadowoglejowe reprezentowane są przez jeden podtyp gleb: gleby opadowoglejowe właściwe OGw. Ten podtyp gleb tworzy siedlisko lasu wilgotnego Lw (2,60 ha) oraz lasu olsu jesionowego OlJ (0,76 ha).

Typ 18. Gleby torfowe (T)

Gleby torfowe w Nadleśnictwie Babimost występują na łącznej powierzchni 129,95 ha (0,86%). Na terenie Nadleśnictwa występują 2 podtypy tej gleby: gleby torfowe torfowisk niskich Tn oraz torfowe torfowisk przejściowych Tp. Głównie gleby torfowe zajmują tereny Obrębu Dąbrówka oraz Obrębu Szczaniec. Gleby torfowe są glebami śródstrefowymi, powstały w warunkach trwałej anaerobiozy (w procesie bagiennym), gdzie są odkładane obumarłe resztki roślinności hydrofilnej, która następnie ulega przemianie w torf. W zależności od troficzności wód, a co za tym idzie gatunków roślin torfotwórczych, gleby torfowe w warunkach Nadleśnictwa Babimost związane są z następującymi typami siedliskowymi lasu: bór bagienny Bb (3,42%), las mieszany bagienny LMb (0,68%), ols Ol (44,52%), ols jesionowy OlJ (51,37%).

Typ 19. Gleby murszowe (M)

Gleby murszowe w Nadleśnictwie Babimost zajmują powierzchnię 166,77 ha (co stanowi 1,11% powierzchni leśnej), występując w Obrębie Dąbrówka oraz Szczaniec. Omawiany podtyp gleb powstał z bagiennych i zabagnionych lekko osuszonych gleb organicznych. W warunkach Nadleśnictwa Babimost występują 2 podtypy gleb murszowych: torfowo-murszowe Mt (155,94 ha) oraz gleby namurszowe Mn (10,83 ha). Omawiany typ gleb tworzy typy siedliskowe lasu: las mieszany wilgotny LMw (1,49%), las wilgotny Lw (16,97%), ols Ol (51,63%) oraz ols jesionowy OlJ (30,41%).

Typ 20. Gleby murszowate (MR)

Gleby murszowate występują na łącznej powierzchni 202,48 ha. Rozmieszczone są w miarę równomiernie na terenie Nadleśnictwa. Omawiany typ gleb wykształcił się z piasków rzecznych holocenijskich, z piasków sandrowych oraz z murszów na utworach sedimentacji rzecznej. W obrębie gleb murszowatych występują 3 podtypy gleb: mineralno-murszowe MRm (14,86 ha), murszowate właściwe MRw (4,32 ha) oraz gleby murszaste MRms (183,30 ha). W warunkach omawianego obiektu gleby murszowate tworzą głównie typy siedliskowe lasu: lasu świeżego (38,85%), lasu wilgotnego Lw (26,83%) oraz olsu jesionowego OIJ (21,69%).

Typ 23. Gleby deluwialne (D)

Gleby deluwialne na terenie Nadleśnictwa Babimost występują na łącznej powierzchni 46,60 ha. Występują głównie w Obrębie Kargowa. Gleby deluwialne powstały w wyniku procesów zmywnych w terenach falistych i pagórkowatych. Na terenie omawianego obiektu gleby deluwialne związane są z terenami pagórkowatymi, głównie moren końcowych oraz ze stromymi krawędziami dolin rzecznych. Zbudowane są głównie z piasków luźnych i słabogliniastych z wkładkami, przewarstwieniami lub gniazdami utworów zwięźlejszych. W obrębie typu gleb deluwialnych wyróżniono 2 podtypy gleb: gleby deluwialne właściwe Dw (44,92 ha) i deluwialne brunatne Dbr (1,68 ha). Z glebami deluwialnymi na terenie Nadleśnictwa Babimost związane są głównie następujące typy siedliskowe lasu: las mieszany świeży LMśw (33,33%) oraz las świeży Lśw (59,36%).

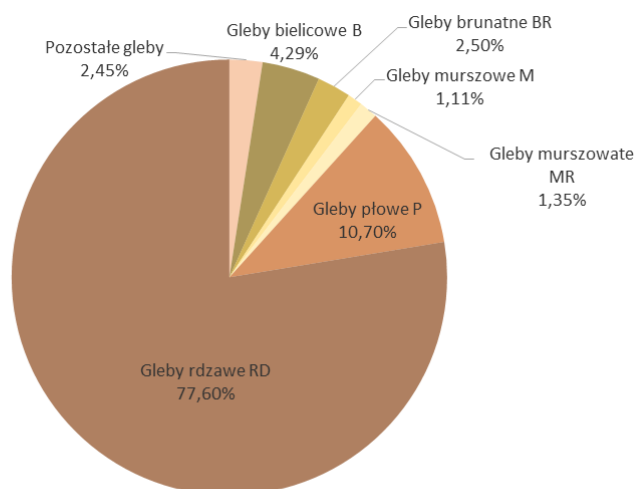
Typ 24. Gleby kulturoziemne (AK)

Gleby kulturoziemne są glebami niestrefowymi o genezie antropogenicznej. Do tego typu gleb zaliczono gleby przekształcone pod wpływem intensywnej gospodarki oraz wysokiej kultury rolnej i leśnej. W warunkach Nadleśnictwa Babimost gleby kulturoziemne zajmują łączną powierzchnię 2,81 ha (0,02%). Zbudowane są głównie z piasków luźnych oraz piasków luźnych i słabogliniastych, wytworzonych w piaskach wodnolodowcowych sandrowych. W obrębie typu gleb kulturoziemnych na terenie Nadleśnictwa wyróżniono jeden podtyp gleb: rigosole AKrs (2,81 ha). Omawiany podtyp gleb związany jest z siedliskowym typem lasu: bór mieszany świeży BMśw (25,27%) oraz las mieszany świeży LMśw (74,73%).

Typ 25. Gleby industrioziemne i urbanoziemne (AU)

Gleby te, wytworzone i przekształcone w wyniku antropogenicznej działalności przemysłowej, występują na powierzchni 14,12 ha, zajmując 0,10% powierzchni leśnej Nadleśnictwa Babimost. Rozmieszczone są tylko na terenie Obrębu Kargowa. W warunkach Nadleśnictwa Babimost omawiany typ gleb reprezentowany jest przez gleby industrioziemne i urbanoziemne o niewykształconym profilu AUi oraz przez gleby industrioziemne i urbanoziemne próchniczne AUp. Gleby industrioziemne i urbanoziemne próchniczne całkowicie związane są z siedliskiem boru świeżego Bśw (2,69 ha), a industrioziemne i urbanoziemne o niewykształconym profilu kolejno z: borem mieszanym świeżym BMśw (4,92 ha), borem świeżym Bśw (7,09 ha) oraz lasem mieszanym świeżym LMśw (2,11 ha).

Wykres 1 przedstawia procentowy udział głównych typów gleb w Nadleśnictwie Babimost.

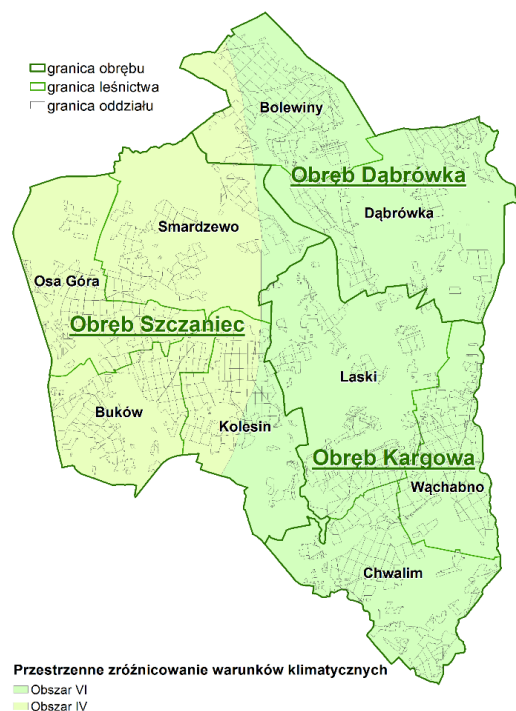

Wykres 1. Procentowy udział powierzchniowy typów gleb w Nadleśnictwie Babimost

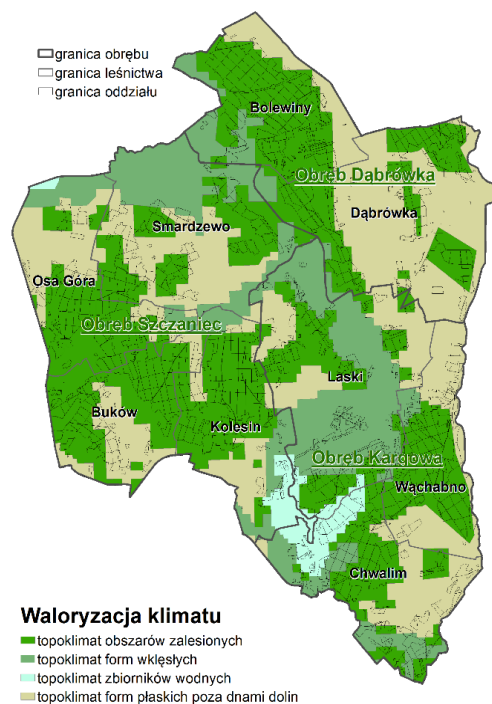
4.3 WARUNKI KLIMATYCZNE

Według regionalizacji klimatycznej A. Wosia (2010), obszar w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost położony jest w Regionie Lubuskim (XIII), Regionie Wielkopolskim Zachodnim (XIV) oraz Regionie Wielkopolskim Południowym (XVI). Region Lubuski (XIII) charakteryzuje się jedną z najwyższych w Polsce częstości występowania typu pogody umiarkowanie ciepłej (średnio 136 dni w roku) i bardzo ciepłej (średnio 90 dni w roku) oraz najniższą w kraju liczbą dni mroźnych w roku. Długość okresu wegetacyjnego wynosi ok. 225-240 dni i należy do najdłuższych w Polsce. Liczba dni z pokrywą śnieżną wynosi 53. Region XIV odznacza się typem pogody umiarkowanej ciepłej (średnio 130 dni w roku), umiarkowanej zimnej (średnio 44 dni w roku) oraz umiarkowanej mroźnej (średnio 17 dni w roku). W Regionie XVI pojawia się typ pogody bardzo mroźnej, który występuje najrzadziej w województwie lubuskim (średnio 1 dzień w roku).

Rozpatrując podział województwa lubuskiego na obszary o podobnych cechach klimatu (Opracowanie Ekofizjograficzne Woj. Lubuskiego, 2014), obszar w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost położony jest w zasięgu Obszaru IV (o istotnym udziale topoklimatów form wypukłych) oraz Obszaru VI (o przewadze topoklimatów form wklęsłych) — Rys. 33. Obszar IV, w zasięgu którego leży zachodnia część Nadleśnictwa, to obszar względnie wilgotny, charakteryzujący się wartościami średniej rocznej minimalnej temperatury oraz średniej rocznej sumy opadów powyżej przeciętnej oraz średniej rocznej maksymalnej temperatury powietrza — poniżej przeciętnej. Z kolei Obszar VI, w zasięgu którego leży pozostała część Nadleśnictwa, to obszar względnie suchy, charakteryzujący się przede wszystkim liczbą miesięcy z suszą atmosferyczną powyżej przeciętnej oraz opadami ulewnymi o P=1% i czasie trwania 120 mm — powyżej przeciętnej.

Rys. 33. Przestrzenne zróżnicowanie war. klimatycznych na terenie Nadleśnictwa Babimost (źródło: Ekofizjografia Woj. Lubuskiego, 2014)

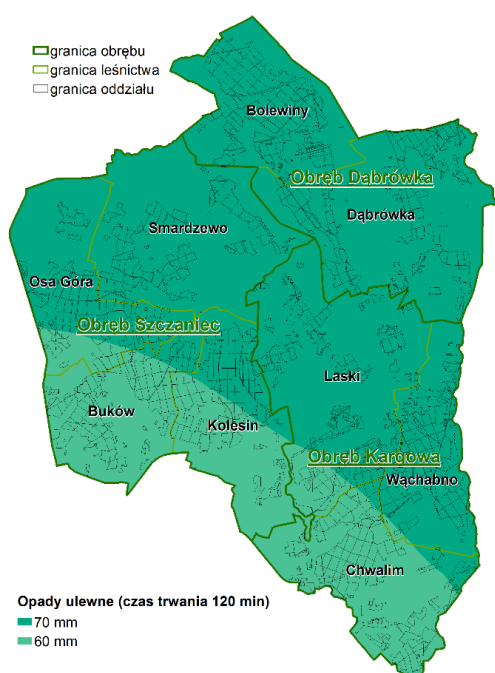
Rys. 34. Waloryzacja klimatu w Nadleśnictwie Babimost (źródło: Ekofizjografia Woj. Lubuskiego, 2014)

Mając na uwadze waloryzację klimatu, na obszarze pozostającym w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost zaznacza się przewaga topoklimatu obszarów zalesionych (Rys. 34). Znaczący udział wykazują również obszary o topoklimacie form płaskich poza dnami dolin oraz topoklimacie form wklęsłych. Topoklimat zbiorników wodnych występuje na omawianym obszarze w Leśnictwach Chwalim, Kolesin, Laski oraz Osa Góra.

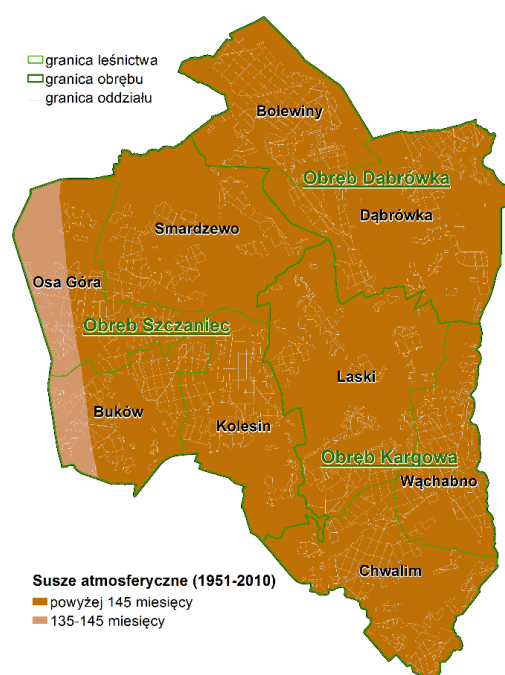
Poniżej zestawiono ważniejsze informacje o składowych elementach klimatu Nadleśnictwa Babimost (źródło: stacja meteorologiczna w Zielonej Górze):

- ⇒ **Temperatura:** średnia roczna temperatura: 8,6°C, średnia roczna minimalna temperatura: ok. 5°C, średnia roczna maksymalna temperatura: ok. 13,4°C;
- ⇒ **Wiatr:** dominują wiatry wiejące z kierunku zachodniego, głównie z kierunku W i SW, niosące masy powietrza polarno-morskiego wilgotnego. Średnia roczna prędkość wiatru wynosi ok. 2,25 m/s do ok. 2,75 m/s. Największe średnie prędkości wiatru są notowane w zimie i na wiosnę od listopada do marca włącznie, a najmniejsze w sierpniu i we wrześniu;
- ⇒ **Opady atmosferyczne:** średnia roczna suma opadów atmosferycznych wynosi 578 mm. Na obszarze Nadleśnictwa zróżnicowanie przestrzenne opadów jest stosunkowo niewielkie, kształtuje się od 525 mm we wschodniej części do maksymalnie 575 mm w zachodniej części Nadleśnictwa.

Ponadto teren Nadleśnictwa Babimost znajduje się w zasięgu występowania zjawisk atmosferycznych o charakterze ekstremalnym, takich jak: gwałtowne i intensywne opady (opad powyżej 70 mm) oraz susze atmosferyczne — Rys. 35, 36 (źródło: Opracowanie ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego — aktualizacja z 2014 r.).

Rys. 35. Liczba miesięcy z występowaniem susz atmosferycznych w latach 1951-2010 na terenie Nadleśnictwa Babimost

Rys. 36. Opady ulewne ($P=1\%$ czas trwania 120 min.) na terenie Nadleśnictwa Babimost

4.4 WODY

Biorąc pod uwagę ogólne warunki hydrologiczne, relief, budowę geologiczną oraz skład mechaniczny gleb, na terenie Nadleśnictwa Babimost dominuje przemysłowy typ gospodarki wodnej.

Typ przemysłowy (opadowo-retencyjny) — charakterystyczny dla przepuszczalnych gleb piaszczystych. Gleby te otrzymują wilgoć z opadów atmosferycznych i kondensacji, występują w nich poziomy wymywanie i wmywanie. W glebach o tym typie stosunków wodnych w okresach dłuższej suszy rośliny mogą cierpieć z powodu niedoborów wody.

Na terenie Nadleśnictwa Babimost, oprócz ewaporacyjno-przemysłowego typu gospodarki wodnej występują również n.w. typy:

Typ zastoju-przemysłowy — związany jest ze słabo przepuszczalnymi glebami gliniastymi i piaszczysto gliniastymi, w których woda opadowa zatrzymuje się na warstwach nieprzepuszczalnych. Może powstawać tu odgórne oglejenie. Tworzą się siedliska silnie świeże i umiarkowanie wilgotne z wodą glebowo-opadową w stopniach. Rośliny na glebach o tym typie stosunków wodnych na ogół nie cierpią z powodu niedostatku wody.

Typ bagienny (gruntowo-wodny) — związany jest z siedliskami bagiennymi.

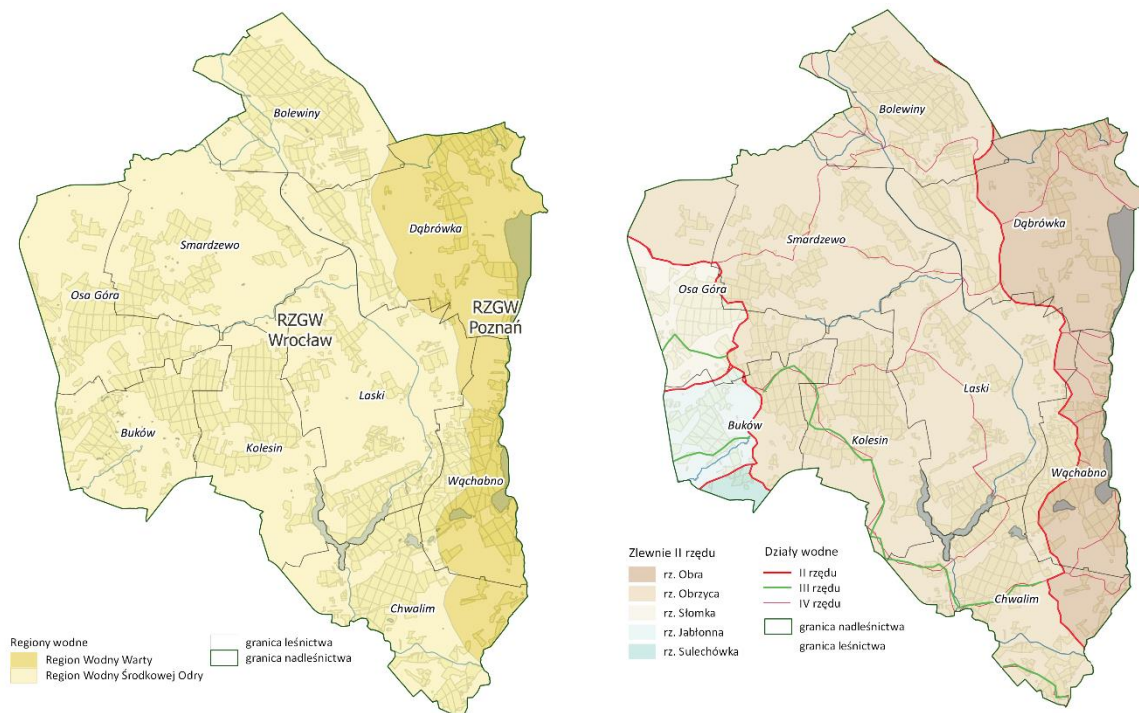
Typ podsiąkowy (opadowo-gruntowo-wodny) — związany jest z silnie świeżymi oraz wilgotnymi wariantami siedlisk.

4.4.1. Wody powierzchniowe

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne [Dz.U. z 2001 r. nr 115 poz. 1229 z póź. zm.] oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie przebiegu

granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych [Dz.U. z 2006 r. nr 126 poz. 878 z późn. zm.], Nadleśnictwo Babimost położone jest w całości w dorzeczu Odry, w regionach wodnych:

- ⇒ Warty (SCWP³ nr W1305, W1307) — zachodnia część Nadleśnictwa Babimost — Leśnictwa: Dąbrówka, Wąchabno, Chwalim;
- ⇒ Środkowej Odry (SCWP nr SO0104, SO0105, SO1116, SO1117) — pozostały obszar Nadleśnictwa.

Rys. 37. Nadleśnictwo Babimost na tle zasięgu regionów wodnych dorzecza Odry (http://www.kzgw.gov.pl/)

Rys. 38. Nadleśnictwo Babimost na tle zasięgów zlewni II rzędu (http://www.kzgw.gov.pl/)

Nadleśnictwo Babimost zlokalizowane jest na obszarze zlewni bezpośredniej dwóch rzek: Odry oraz Warty. W zasięgu zlewni bezpośredniej Odry, w zasięgu Nadleśnictwa znajdują się zlewnie jej prawobrzeżnych dopływów (Obrzyca, Słomki, Jabłonnej i Sulechówki). W zasięgu zlewni bezpośredniej Warty, w zasięgu Nadleśnictwa znajduje się zlewnia lewobrzeżnego dopływu — Obry.

Teren Nadleśnictwa podzielony jest działami wodnymi II rzędu, obejmującymi obszary zlewni ww. rzek. Ponadto, lasy w zasięgu zlewni rzek Obry, Obrzyca, Słomki oraz Jabłonnej podzielone są działami wodnymi III i IV rzędu, odpowiadającymi z kolei zasięgiem zlewniom mniejszych cieków i zbiorników wodnych (Rys. 38).

Jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) zostały wyznaczone zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną, która definiuje je jako oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych, taki jak: jezioro, zbiornik, strumień, rzeka lub kanał, część strumienia, rzeki lub kanału, wody przejściowe lub pas wód przybrzeżnych.

³ SCWP — Scalone Części Wód Powierzchniowych

JCWP rzeczne (zlewnie)

Teren Nadleśnictwa Babimost znajduje się w zasięgu 10 JCWP rzecznych. Szczegółowe zestawienie zawiera Tabela 50.

Tabela 50. Jednolite części wód powierzchniowych wyróżnione w Nadleśnictwie Babimost — JCWP rzeczne

Lp.	Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Region wodny
1	RW6000187834	Kanał Dźwiński	W1305	region wodny Warty
2	RW6000251878719	Obra od Kan. Dźwińskiego do Czarnej Wody	W1307	region wodny Warty
3	RW60001715687	Gniła Obra do wypływu z jez. Wojnowskiego Zach. z jez. Wojnowskim Wsch. i jez. Różańskim	SO0104	region wodny Środkowej Odry
4	RW60001915699	Obrzyca od Ciekącej do ujścia z jez. Rudno	SO0105	region wodny Środkowej Odry
5	RW60001715694	Kanał Obrzycki	SO0105	region wodny Środkowej Odry
6	RW60001715859	Ołobok do Świebodki z jez. Niestysz i Wilkowskim	SO1117	region wodny Środkowej Odry
7	RW6000171587929	Słomka	SO1117	region wodny Środkowej Odry
8	RW60001715749	Jabłonna	SO1116	region wodny Środkowej Odry
9	RW60001715729	Sulechówka	SO1116	region wodny Środkowej Odry
10	RW60001715692	Dopływ z Łęgowa	SO0105	region wodny Środkowej Odry

JCWP jeziorne

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost położonych jest 6 JCWP jeziornych (Tabela 51).

Tabela 51. Jednolite części wód powierzchniowych wyróżnione w Nadleśnictwie Babimost — JCWP jeziorne

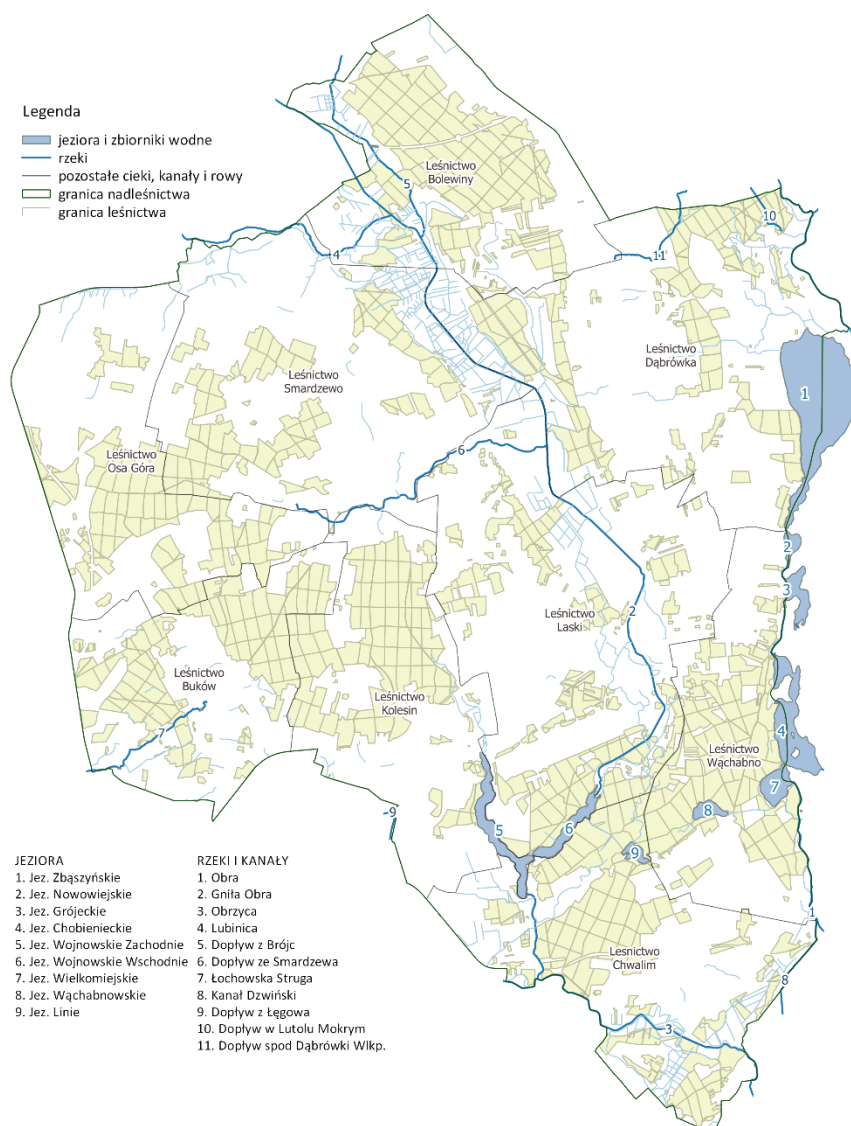
Lp.	Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Region wodny	Dorzecze
1	PLLW10035	Wojnowskie Zachodnie	SO0104	region wodny Środkowej Odry	obszar dorzecza Odry
2	PLLW10034	Wojnowskie Wschodnie	SO0104	region wodny Środkowej Odry	obszar dorzecza Odry
3	PLLW10342	Wielkowiejskie	W1307	region wodny Warty	obszar dorzecza Odry
4	PLLW10344	Chobienickie	W1307	region wodny Warty	obszar dorzecza Odry
5	PLLW10345	Grójeckie	W1307	region wodny Warty	obszar dorzecza Odry
6	PLLW10349	Zbąszyńskie	W1307	region wodny Warty	obszar dorzecza Odry

JCWP stanowiące wody przejściowe oraz wody przybrzeżne nie występują w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost.

4.4.1.1. Rzeki

Główną sieć rzeczną w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost tworzy rzeki: Obra oraz Obrzyca (do której uchodzi Gniła Obra). Uzupełnienie sieci stanowią mniejsze rzeki, dopływy Obry oraz Gniłej Obry, bezimienne ciek i rowy.

Łączna długość rzek wraz z ich dopływami w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost wynosi 75,54 km.

Rys. 39. Wody powierzchniowe w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost

Poniżej przedstawiono krótką charakterystykę większych, imiennych cieków wodnych przepływających przez teren Nadleśnictwa.

- **Obra** — stanowi prawy dopływ Warty. Jej długość wynosi 164 km, a powierzchnia dorzecza 2 758 km² (z czego w zasięgu Nadleśnictwa Babimost długość Obrzy wynosi 29,2 km). Źródła Obrzy zlokalizowane są na Wysoczyźnie Kaliskiej, na wysokości 140 m n.p.m., około 2,5 km na południe od miejscowości Stara Obra. Średni spadek zlewni wynosi 5,8‰, a gęstość sieci rzecznej 0,3 1/km. W zasięgu Nadleśnictwa Babimost Obra biegnie zgodnie z wygiętym łukiem Bruzdy Zbąszyńskiej na północ i na północny-zachód, przepływa przez wielkie jeziora rynnowe (m.in. jezioro Chobienieckie, jezioro Zbąszyńskie, Lutol, jezioro Wielkie). Dopływami Obrzy w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost są: Dopływ spod Dąbrówki Wielkopolskiej oraz Dopływ w Lutolu Mokrym. Natomiast zlewnię Obrzy w zasięgu Nadleśnictwa tworzą dodatkowo jeziora: Zbąszyńskie, Nowowiejskie, Grójeckie, Chobienieckie oraz kanały: Obrzański Kanał Północny i Kanał Dzwirski.
- **Gniła Obra** — stanowi prawy dopływ Obrzy. Jej źródła znajdują się na północny zachód od miejscowości Brójce. Łączy się tam sieć kanałów i strumieni w dwa główne ciek — Główny Kanał oraz Kanał Gniła Obra (Leniwa Obra). Do Głównego Kanału wpada niewielka

rzeka Lubinica, wypływająca z jeziora Lubinickiego. Na północ od Szczańca kanały te łączą się i razem płyną dalej na południe, przepływając przez wschodnie ramię jeziora Wojnowskiego. Po wypłynięciu z jeziora po odcinku około 3 km rzeka wpada do Obrzycy. Różnica pomiędzy źródłem a ujściem jest niewielka i wynosi zaledwie 10 m na długości 39,8 km. Powierzchnia zlewni wynosi 394 km². W zasięgu Nadleśnictwa Babimost Gniła Obra jest zasilana przez następujące ciek: Lubinica, Dopytyw z Brójc oraz Dopytyw ze Smardzewa. Całkowita długość w zasięgu Nadleśnictwa Babimost wynosi 31,3 km.

Fot. 54. Rzeka Obrzyca — Leśnictwo Chwalim
(fot. B. Iwaniuk)

- **Obrzyca** — jest prawostronnym dopływem Odry. Źródła Obrzycy znajdują się na terenie województwa lubuskiego na wysokości 60 m n.p.m., jej długość wynosi 69,9 km, powierzchnia dorzecza — 1 808 km². Średni spadek zlewni wynosi 2,5‰, a gęstość sieci rzecznej 0,25 1/km. W zasięgu Nadleśnictwa Babimost Obrzyca przepływa przez południową część Leśnictwa Chwalim (odcinek o długości 6,8 km).

4.4.1.2. Wody stojące

Na obszarze pozostającym w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost zbiorniki wodne zlokalizowane są przede wszystkim w dolinach moren polodowcowych rzek i potoków przepływających przez teren Nadleśnictwa. Występują tu zarówno naturalne, śródleśne jeziora, jak również sztuczne zbiorniki wodne i stawy hodowlane.

Na obszarze Nadleśnictwa wyróżnić można dwa główne zgrupowania wód stojących, oddzielonych od siebie brudą zbąszyńską. Pierwszą grupę stanowią jeziora tworzące rynnę jezior zbąszyńskich oraz płynącą przez nie rzekę Obrę, przy zachodniej granicy zasięgu Nadleśnictwa. Należą do nich: jezioro Zbąszyńskie, jezioro Nowowiejskie, jezioro Grójeckie, jezioro Chobienickie oraz jezioro Wielkowiejskie. Drugą grupę, zlokalizowaną w południowej części Nadleśnictwa, stanowią jeziora Wojnowskie Zachodnie i Wschodnie oraz uzupełniająca je Gniła Obra. Oprócz wymienionych jezior na terenie Nadleśnictwa Babimost występują jeziora Wąchabnowskie i Linie.

Fot. 55. Jezioro Wojnowskie Zachodnie — Leśnictwo Kolesin (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 56. Jezioro Wąchabnowskie — Leśnictwo Wąchabno (fot. B. Iwaniuk)

W Tabeli 52 przedstawiono krótką charakterystykę największych zbiorników wodnych występujących na terenie Nadleśnictwa.

Tabela 52. Wykaz największych jezior zlokalizowanych na terenie Nadleśnictwa Babimost (źródło: Opracowanie siedliskowe)

Nazwa jeziora KZGW	Nazwa lokalna	Pow. lustra wody [ha]	Głębokość max. [m]	Charakterystyka	Zlewnia
Jezioro Zbąszyńskie	Jezioro Błędno	742,5	9,6	Ostatnie z ciągu tzw. jezior zbąszyńskich. Jezioro przepływowe	Obra
Jezioro Nowowiejskie	Jezioro Nowowiejskie	31,0	2,0	Jezioro przepływowe, najmniejsze w ciągu jezior zbąszyńskich	Obra
Jezioro Grójeckie	Jezioro Grójeckie	70,5	5,6	Jezioro przepływowe, zasilane przez rzekę Obrę	Obra
Jezioro Chobienickie	Jezioro Chobienickie	230,3	3,4	Jezioro przepływowe, zasilane przez rzekę Obrę	Obra
Jezioro Wielkowiejskie	Jezioro Wielkowiejskie	78,3	2,9	Jezioro przepływowe	Obra
Jezioro Wąchabnowskie	Jezioro Wąchabskie	37,2	3,0	Jezioro eutroficzne	Obra
Jezioro Linie	Jezioro Liny	3,7	2,1	Jezioro pochodzenia glacialnego. Powstało w obszarze moreny dennej lodowca.	Obrzyca (Gniła Obra)
Jezioro Wojnowskie Wschodnie	Jezioro Tuchola	78,5	3,2	Eutroficzny zbiornik, polodowcowy. Umieszczenie na drodze Gniłej Obry powoduje dość częstą wymianę wód, przez co jest traktowane na pograniczu wód płynących i stojących.	Obrzyca (Gniła Obra)
Jezioro Wojnowskie Zachodnie	Jezioro Wojnowskie Zachodnie	141,6	9,7	Położone u zbiegu dwóch rynien polodowcowych jezioro pochodzenia glacialnego.	Obrzyca (Gniła Obra)

4.4.2. Wody podziemne

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP)

Nadleśnictwo Babimost położone jest w zasięgu dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych:

- **Dolina Kopalna Wielkopolska** — GZWP nr 144, którego powierzchnia całkowita wynosi 4 122 km². Średnia głębokość waha się w przedziale 20-60 m. Zasoby wody oceniono na 394,30 tys.m³/d. W warunkach Nadleśnictwa Babimost zbiornik znajduje się w zasięgu Leśnictwa Bolewiny oraz północnej części Leśnictw: Osa Góra, Smardzewo i Dąbrówka;
- **Pradolina Warszawa-Berlin (Koło-Odra)** — GZWP Nr 150: powierzchnia całkowita zbiornika wynosi 1 611 km². Średnia głębokość znajduje się w przedziale 25-35 m. Zasoby wody wynoszą 350 tys.m³/d. W zasięgu Nadleśnictwa powierzchnia zbiornika pokrywa się w południową część Leśnictwa Chwalim.

Na obszarze wyznaczonych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) uznaje się za zasadne wprowadzenie obostrzeń w użytkowaniu terenu, mających na celu nie dopuszczenie do znacznego pogorszenia stanu ekologicznego oraz powstania szkód w ekosystemach lądowych zależnych od wód podziemnych. Na obszarach Głównych Zbiorników Wód Podziemnych obowiązują zakazy i ograniczenia zawarte w ustawie Prawo Wodne [Dz.U. 2017, poz. 1566].

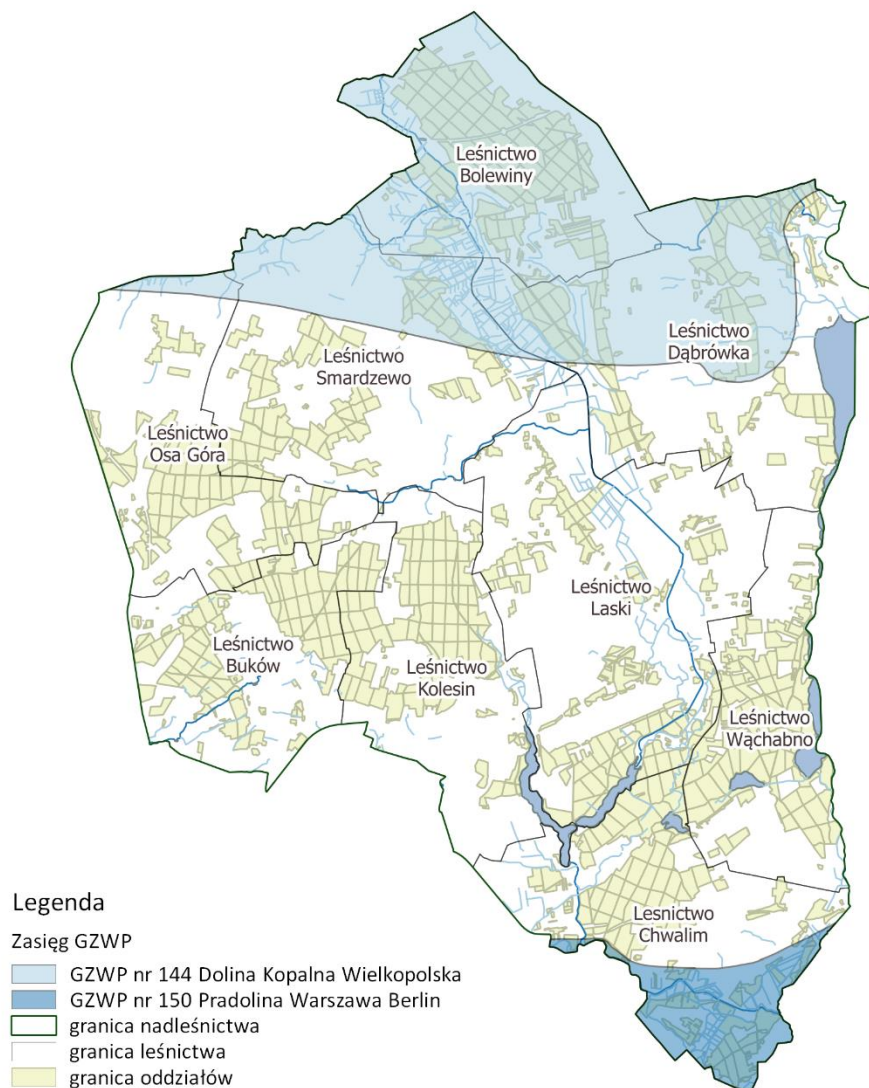
Jednolite części wód podziemnych (JCWPd)

Obszar Nadleśnictwa Babimost znajduje się w zasięgu trzech jednolitych części wód podziemnych:

- **JCWPd nr 59** — powierzchnia obszaru wynosi 2 758,2 km². JCWPd położona jest w regionie wodnym Warty, w województwie lubuskim oraz wielkopolskim, w VI — wielkopolskim regionie hydrogeologicznym. Obszar charakteryzuje się głębokością występowania wód słodkich do 200 m. Wody w utworach czwartorzędowych tworzą jeden poziom

wodonośny w centralnej części obszaru i związane są ze strukturą wielkopolskiej doliny kopalnej. Poziom mioceński występuje na całym obszarze pod dobrze izolowaną warstwą. Brak połączenia z poziomem plejstoceniowym;

- **JCWPd nr 68** — powierzchnia obszaru wynosi 1 741,9 km². Położony jest w regionie wodnym Środkowej Odry, w województwie lubuskim, w VI — wielkopolskim regionie hydrogeologicznym. Szacunkowa głębokość występowania wód słodkich to 230 m. W warstwach czwartorzędu występuje jeden (lokalnie dwa) poziom wodonośny. Pojedynczy poziom mioceński zalega na znacznych głębokościach i nie posiada kontaktu hydraulicznego z poziomem czwartorzędowym. W obszarze położone są następujące główne zbiorniki wód podziemnych: GZWP 144 — Dolina kopalna Wielkopolska, GZWP 148 — Sandr rzeki Pliszka, GZWP 149 — Sandr Krosno-Gubin oraz GZWP 150 — Pradolina Warszawa-Berlin (Koło-Odra);
- **JCWPd nr 69** — powierzchnia obszaru wynosi 2 366,2 km². Położony jest w regionie wodnym Środkowej Odry, w województwie lubuskim, dolnośląskim i wielkopolskim, w VI — wielkopolskim regionie hydrogeologicznym. Szacunkowa głębokość występowania wód słodkich to 270 m.

Rys. 40. Zasięg Głównych Zbiorników Wód Podziemnych na terenie Nadleśnictwa Babimost

W warstwie z czwartorzędu występuje jeden poziom wodonośny o charakterze nieciągłym, związany z zachodnią częścią pradoliny warszawsko-berlińskiej. Pojedynczy poziom mioceński tego rejonu nie posiada kontaktu hydraulicznego z poziomem czwartorzędowym. Poniżej, na części obszaru występuje poziom oligoceński pozbawiony kontaktu hydraulicznego z mioceniem. W obszarze położone są następujące główne zbiorniki wód poziomych: GZWP 150 — Pradolina Warszawa-Berlin (Koło-Odra), GZWP 302 — Pradolina Barycz Głogów, GZWP 304 — Zbiornik międzymorenowy Zbąszyn, GZWP 305 — Zbiornik międzymorenowy Leszno oraz GZWP 306 — Zbiornik Wschowa.

4.4.3. Ekosystemy wodno-błotne

Ekosystemy wodno-błotne na terenie Nadleśnictwa Babimost zajmują łączną powierzchnię 38,92 ha.

Obwód Dąbrówka

bagna literowane	14 szt.	9,93 ha
bagna nieliterowane	19 szt.	2,12 ha
razem	33 szt.	12,05 ha

Obwód Kargowa

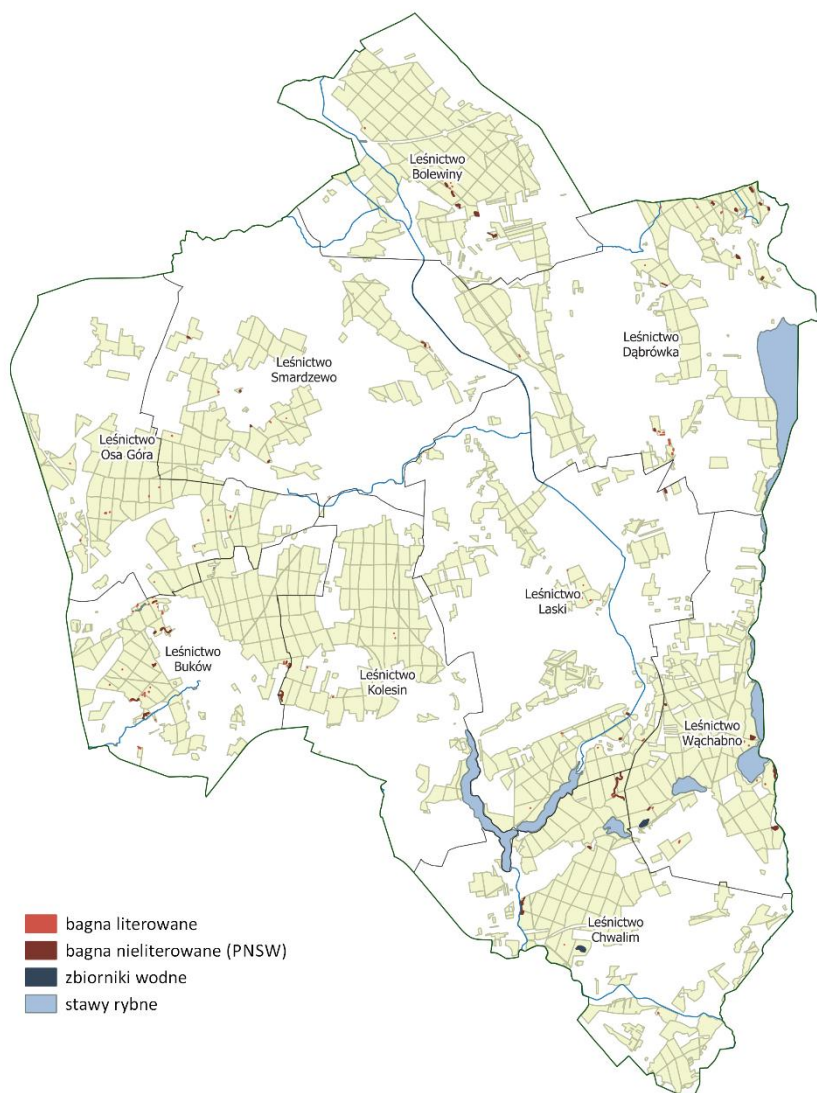
bagna literowane	14 szt.	12,40 ha
bagna nieliterowane	18 szt.	1,58 ha
razem	32 szt.	13,98 ha

Obwód Szczaniec

bagna literowane	16 szt.	7,91 ha
bagna nieliterowane	40 szt.	3,57 ha
stawy	2 szt.	1,41 ha
razem	58 szt.	12,89 ha

Nadleśnictwo Babimost

bagna literowane	44 szt.	30,24 ha
bagna nieliterowane	77 szt.	7,27 ha
stawy	2 szt.	1,41 ha
razem	123 szt.	38,92 ha

Rys. 41. Ekosystemy wodno-błotne na terenie Nadleśnictwa Babimost

Wykaz bagien literowanych i nieliterowanych oraz zbiorników wodnych, zlokalizowanych na terenie Nadleśnictwa Babimost, zestawiono w Tabeli 53.

Tabela 53. Wykaz bagien zlokalizowanych na terenie Nadleśnictwa Babimost

Adres leśny	Pow. [ha]	Lokalizacja
LEŚNICTWO BOLEWINY		
Bagna literowane		
14-17-1-01-105 -f -00	0,64	
14-17-1-01-106 -p -00	0,66	
14-17-1-01-118 -g -00	0,95	
14-17-1-01-118 -o -00	1,59	
14-17-1-01-124 -ix -00	0,92	
Bagna nieliterowane		
14-17-1-01-62 -g -00	0,09	NE
14-17-1-01-105 -b -00	0,08	NW
14-17-1-01-105 -b -00	0,08	SW

Adres leśny	Pow. [ha]	Lokalizacja
14-17-1-01-105 -b -00	0,07	SE
14-17-1-01-105 -d -00	0,03	NW
LEŚNICTWO DĄBRÓWKA		
Bagna literowane		
14-17-1-02-6 -g -00	0,46	
14-17-1-02-14 -c -00	0,99	
14-17-1-02-16 -d -00	0,60	
14-17-1-02-25 -m -00	0,22	
14-17-1-02-27 -b -00	0,42	
14-17-1-02-27 -c -00	0,48	
14-17-1-02-30 -f -00	0,59	

Adres leśny	Pow. [ha]	Lokalizacja
14-17-1-02-31 -h -00	0,93	
14-17-1-02-43 -f -00	0,48	
Bagna nieliterowane		
14-17-1-02-1 -c -00	0,09	NE
14-17-1-02-8 -b -00	0,08	SE
14-17-1-02-16 -n -00	0,10	E
14-17-1-02-17 -h -00	0,21	N
14-17-1-02-22 -f -00	0,04	C
14-17-1-02-23 -a -00	0,05	N
14-17-1-02-43 -d -00	0,12	SE
14-17-1-02-43 -g -00	0,09	NE
14-17-1-02-43 -g -00	0,15	S
14-17-1-02-44 -a -00	0,23	C
14-17-1-02-44 -a -00	0,20	N
14-17-1-02-44 -f -00	0,18	C
14-17-1-02-44 -f -00	0,13	N
14-17-1-02-143 -h -00	0,10	SW
LEŚNICTWO LASKI		
Bagna literowane		
14-17-2-03-1 -d -00	0,68	
14-17-2-03-74 -c -00	0,36	
14-17-2-03-75 -o -00	0,25	
Bagna nieliterowane		
14-17-2-03-36 -d -00	0,03	N
14-17-2-03-37 -j -00	0,04	N
14-17-2-03-39 -k -00	0,10	C
14-17-2-03-40 -a -00	0,06	C
14-17-2-03-40 -a -00	0,04	N
14-17-2-03-79 -a -00	0,10	W
14-17-2-03-94 -k -00	0,13	E
14-17-2-03-95 -b -00	0,05	C
14-17-2-03-104 -g -00	0,06	C
LEŚNICTWO CHWALIM		
Bagna literowane		
14-17-2-04-121 -d -00	1,21	
14-17-2-04-122 -g -00	0,75	
14-17-2-04-145 -b -00	0,91	
14-17-2-04-176 -c -00	0,51	
14-17-2-04-203 -f -00	1,37	
14-17-2-04-208 -f -00	1,00	
Bagna nieliterowane		
14-17-2-04-122 -i -00	0,19	C
14-17-2-04-205 -o -00	0,03	C

Adres leśny	Pow. [ha]	Lokalizacja
14-17-2-04-227 -b -00	0,12	W
LEŚNICTWO WĄCHABNO		
Bagna literowane		
14-17-2-05-71 -n -00	0,26	
14-17-2-05-106 -n -00	1,42	
14-17-2-05-153 -c -00	1,49	
14-17-2-05-163 -b -00	1,87	
14-17-2-05-169 -a -00	0,32	
Bagna nieliterowane		
14-17-2-05-134 -a -00	0,09	C
14-17-2-05-134 -b -00	0,07	SE
14-17-2-05-153 -m -00	0,09	E
14-17-2-05-154 -m -00	0,05	NE
14-17-2-05-168 -c -00	0,08	W
14-17-2-05-177 -d -00	0,25	C
LEŚNICTWO SMARDZEWO		
Bagna literowane		
14-17-3-06-11 -j -00	0,69	
14-17-3-06-25 -o -00	0,25	
14-17-3-06-28 -b -00	0,40	
14-17-3-06-38A -a -00	0,21	
14-17-3-06-41A -f -00	0,30	
Bagna nieliterowane		
14-17-3-06-11 -h -00	0,04	SE
14-17-3-06-11 -l -00	0,04	SE
14-17-3-06-37 -g -00	0,02	NW
14-17-3-06-38 -c -00	0,09	NE
14-17-3-06-47 -a -00	0,13	E
14-17-3-06-57 -b -00	0,11	C
LEŚNICTWO OSA GÓRA		
Bagna nieliterowane		
14-17-3-07-80 -b -00	0,05	C
14-17-3-07-89 -g -00	0,08	C
14-17-3-07-90 -d -00	0,08	C
14-17-3-07-101 -j -00	0,25	W
14-17-3-07-101 -j -00	0,07	E
14-17-3-07-107 -n -00	0,11	W
14-17-3-07-112 -f -00	0,13	C
14-17-3-07-114 -m -00	0,10	E
14-17-3-07-122 -i -00	0,05	C
14-17-3-07-146 -a -00	0,04	C
LEŚNICTWO KOLESIN		
Bagna literowane		

Adres leśny	Pow. [ha]	Lokalizacja
14-17-3-08-228 -j -00	1,37	
Bagna nieliterowane		
14-17-3-08-196 -b -00	0,04	C
14-17-3-08-196 -g -00	0,06	C
14-17-3-08-218 -i -00	0,03	N
14-17-3-08-224 -c -00	0,09	N
LEŚNICTWO BUKÓW		
Bagna literowane		
14-17-3-09-220 -b -00	0,64	
14-17-3-09-220 -d -00	0,14	
14-17-3-09-231 -f -00	0,36	
14-17-3-09-238 -h -00	0,44	
14-17-3-09-238 -j -00	0,31	
14-17-3-09-238 -n -00	0,50	
14-17-3-09-246 -s -00	0,56	
14-17-3-09-249 -l -00	0,55	
14-17-3-09-253 -c -00	0,29	
14-17-3-09-253 -n -00	0,90	
Bagna nieliterowane		
14-17-3-09-220 -c -00	0,04	C
14-17-3-09-220 -f -00	0,26	C

Adres leśny	Pow. [ha]	Lokalizacja
14-17-3-09-231 -a -00	0,04	C
14-17-3-09-231 -g -00	0,04	N
14-17-3-09-231 -g -00	0,02	C
14-17-3-09-231 -n -00	0,20	SW
14-17-3-09-232 -b -00	0,14	NW
14-17-3-09-232 -d -00	0,05	C
14-17-3-09-233 -a -00	0,07	SW
14-17-3-09-242 -h -00	0,05	C
14-17-3-09-244 -f -00	0,07	C
14-17-3-09-249 -k -00	0,08	C
14-17-3-09-252 -c -00	0,19	W
14-17-3-09-252 -c -00	0,13	S
14-17-3-09-252 -c -00	0,05	N
14-17-3-09-253 -a -00	0,06	C
14-17-3-09-253 -a -00	0,08	N
14-17-3-09-253 -k -00	0,05	C
14-17-3-09-253 -r -00	0,32	N
14-17-3-09-254 -b -00	0,02	SE
Stawy		
14-17-3-09-142A -g -00	0,10	
14-17-3-09-232 -c -00	1,31	

4.4.4. Mała retencja w lasach

Zadania z zakresu małej retencji w lasach Nadleśnictwa Babimost realizuje się poprzez działania techniczne, np. budowę zbiorników wielofunkcyjnych. Ponadto, w ramach małej retencji prowadzi się działania prewencyjne, służące zachowaniu istniejących torfowisk, oczek wodnych, olsów i łągów w stanie zbliżonym do naturalnego.

Celem działań z zakresu małej retencji na terenie Nadleśnictwa Babimost jest przede wszystkim zwiększenie zasobów wodnych Nadleśnictwa poprzez zretencjonowanie istniejących zasobów wodnych, poprawienie stosunków wodnych na terenie Leśnictw, zrekompensovanie odpływu wód opadowych oraz spowolnienie odpływu powierzchniowego wody.

W czasie obowiązywania poprzedniego Planu Urządzenia Lasu (na lata 2008-2017), na terenie Nadleśnictwa Babimost wykonano nw. inwestycje związane z melioracjami i budownictwem wodnym:

- budowa zbiornika wielofunkcyjnego na terenie Leśnictwa Kolesin (2011 r.) — inwestycja sfinansowana ze środków własnych Nadleśnictwa;
- wymiana 2 podziemnych zbiorników ppoż. na zbiorniki wielofunkcyjne (2016 r.) — inwestycja sfinansowana ze środków własnych Nadleśnictwa:
  - Leśnictwo Chwalim — 1 szt.;
  - Leśnictwo Wąchabno — 1 szt.;

- wymiana 3 podziemnych zbiorników ppoż. na zbiorniki wielofunkcyjne (2017 r.):
  - Leśnictwo Bolewiny — 1 szt.;
  - Leśnictwo Kolesin — 2 szt.

Nadleśnictwo Babimost należy do gminnych spółek wodnych w Babimoście, Sulechowie i Szczañcu, w związku z czym urządzenia melioracji szczegółowej są corocznie konserwowane. W 2017 r. Nadleśnictwo planuje wykonanie projektu wykonania dwóch zastawek na rowie w ramach „Kompleksowego projektu adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu — mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych realizowany w ramach POIiŚ 2014-2020”. Wykonanie zastawek, zgodnie z przyjętym harmonogramem, planuje się w 2018 r. Na potrzeby planowanej inwestycji sporządzona została inwentaryzacja i waloryzacja obszaru objętego planowanym działaniem (Rosadziński, 2017), wykazująca pozytywny wpływ na warunki hydrologiczne omawianego terenu. Wykazano, że planowane inwestycje wodne, polegające na montażu zastawek na głównym rowie melioracyjnym nie będą bezpośrednim zagrożeniem dla siedlisk przyrodniczych Natura 2000 i chronionych gatunków flory.

4.4.5. Źródłiska

Źródłiska, czyli naturalne wycieki wodne, występują w formie enklaw na siedliskach olsów, olsów jesionowych, lasów wilgotnych oraz na zboczach, skarpach itp. Wykaz źródeł Nadleśnictwa Babimost, zainwentaryzowanych w ramach prac urzędniowych, przedstawiono w Tabeli 54.

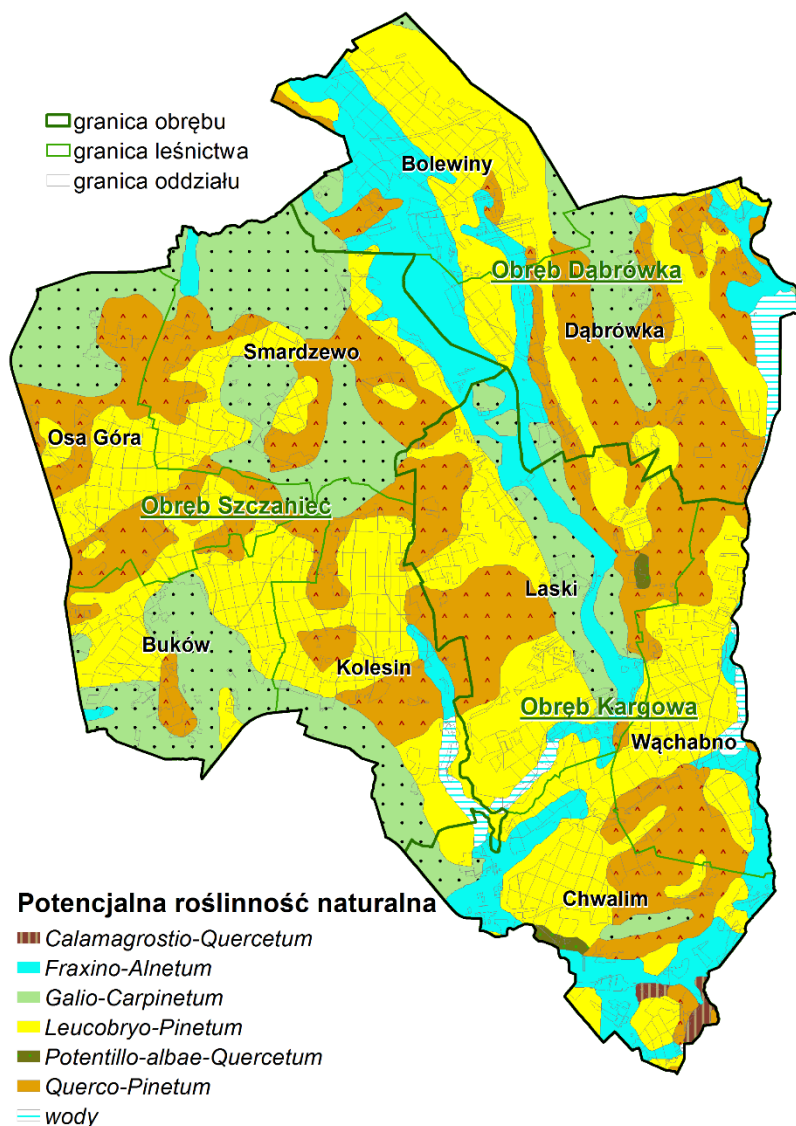
Tabela 54. Wykaz źródeł występujących na terenie Nadleśnictwa Babimost

Adres leśny	Lok.	Rodz. pow.	Podtyp gleby	Skrócony opis taksacyjny
LEŚNICTWO CHWALIM				
14-17-2-04-204 -h -00	NE	D-STAN	Dw	4DB,S 130-0,7-LMŚW
LEŚNICTWO KOLESIN				
14-17-3-08-207 -a -00	C	D-STAN	Gw	10OL 82-0,9-LMW

4.5 POTENCJALNA ROŚLINNOŚĆ NATURALNA

Potencjalna roślinność naturalna to hipotetyczny stan roślinności (opisany fitosocjologicznymi jednostkami zbiorowisk roślinnych), jaki mógłby być osiągnięty na drodze naturalnej sukcesji pierwotnej lub wtórnej, gdyby naturalne tendencje rozwojowe roślinności mogły się w pełni zrealizować w wyniku ustania antropopresji oraz naturalnych czynników destrukcyjnych (Matuszkiewicz, 2008).

Teren Nadleśnictwa Babimost położony jest w zasięgu następujących potencjalnych zbiorowisk roślinnych (*Mapa potencjalnej roślinności naturalnej Polski*, Matuszkiewicz, 2008): suboceaniczny bór świeży *Leucobryo-Pinetum*, kontynentalny bór mieszany *Quercu-Pinetum*, grąd środkowoeuropejski *Galio-Carpinetum*, łęg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum*, kwaśne dąbrowy *Calamagrostio-Quercetum* oraz świetlista dąbrowa *Potentillo albae-Quercetum* (Rys. 42).

Rys. 42. Roślinność potencjalna na terenie Nadleśnictwa Babimost (źródło: Potencjalna roślinność naturalna Polski, J.M. Matuszkiewicz, IGI PAN, 2008)

Suboceaniczny bór świeży *Leucobryo-Pinetum*

Klasa: *Vaccinio-Piceetea*

Rząd: *Cladonio-Vaccinietalia*

Związek: *Dicrano-Pinion*

Podzwiązek: *Dicrano-Pinenion*

Zespół: *Leucobryo-Pinetum*

Zespół suboceanicznego boru świeżego związany jest z klimatem oceanicznym. Rozpowszechniony jest w zachodniej, środkowej i południowej części Polski. Skład gatunkowy zespołu jest typowy jak dla typu siedliskowego lasu boru świeżego Bśw. Zespół nie posiada gatunków charakterystycznych. Gatunkami wyróżniającymi dla zespołu są: buk zwyczajny *Fagus sylvatica*, śmiełek pogięty *Deschampsia flexuosa*, bielistka siwa *Leucobryum glaucum* i rokiety cyprysowy *Hypnum cupressiforme*.

Drzewostany suboceanicznego boru świeżego tworzy sosna zwyczajna *Pinus sylvestris* z niewielką domieszką brzozy brodawkowatej *Betula verrucosa*. Warstwę podszytową tworzą gatunki z warstwy drzewostanu oraz: jarząb pospolity *Sorbus aucuparia*, kruszyna pospolita *Frangula alnus* oraz samosiewy sosny i brzozy. W runie obecne są takie gatunki, jak: borówka czarna *Vaccinium myrtillus*, borówka brusznica *Vaccinium vitis-idaea*, śmiełek pogięty *Deschampsia flexuosa*, mietlica pospolita *Agrostis capillaris*, bielista siwa *Leucobryum glaucum*, rokitnik pospolity *Pleurozium schreberi* oraz widłak goździsty *Lycopodium clavatum* (Matuszkiewicz, 2008). W typowych postaciach *Leucobryo-Pinetum* występuje obficie śmiełek pogięty.

Drzewostany rosnące na siedlisku boru świeżego należą do silnie eksploatowanych, są również najchętniej wykorzystywane do celów rekreacyjnych. Dlatego też często podlegają antropogenicznym zniekształceniom oraz synantropizacji.

W warunkach Nadleśnictwa Babimost suboceaniczny bór świeży *Leucobryo-Pinetum* występuje we wszystkich Leśnictwach omawianego obszaru: Największy areal odpowiadający warunkom zespołu *Leucobryo-Pinetum* występuje w Leśnictwach: Wąchabno, Chwalim, Kolesin, Bolewiny.

Kontynentalny bór mieszany *Quercu-Pinetum*

Klasa: *Vaccinio-Piceetea*

Rząd: *Cladonio-Vaccinietalia*

Związek: *Dicrano-Pinion*

Podzwiązek: *Dicrano-Pinenion*

Zespół: *Quercu roboris-Pinetum*

Kontynentalny bór mieszany jest zbiorowiskiem stosunkowo ubogiego lasu sosnowo-dębowego, odpowiadającemu typowi siedliskowemu boru mieszanego świeżego BMśw, czasami też boru mieszanego wilgotnego BMw. Występowanie zespołu uwarunkowane jest rodzajem i zasobnością podłoża. Kontynentalny bór mieszany wykształca się na słabo zbielicowanych mezotroficznych glebach gliniasto-piaszczystych. Zespół odznacza się specyficznym składem florystycznym, w którym gatunkom właściwym dla rzędu *Vaccinio-Piceetalia* towarzyszą gatunki charakteryzujące się szerszą amplitudą ekologiczną, właściwe dla lasów z klasy *Quercu-Fagetea*. Typowe drzewostany zespołu *Quercu-Pinetum* są lasami o złożonej strukturze piętrowej. Warstwa drzew jest zwykle złożona z trzech podwarstw tworzonych przez sosnę zwyczajną *Pinus sylvestris* i dęba szypułkowego *Quercus robur* z domieszką brzozy brodawkowatej *Betula verrucosa* i graba pospolitego *Carpinus betulus* w niższej warstwie, osiki *Populus tremula* i brzozy omszonej *Betula pubescens* (w wilgotnych postaciach). Warstwa krzewów jest silnie rozwinięta. Dominują w niej: jarząb pospolity *Sorbus aucuparia*, kruszyna pospolita *Frangula alnus*, podrost z gatunków drzewostanu i leszczyna pospolita *Coryllus avellana*. Warstwę zielną tworzą m.in.: siódmaczek leśny *Trientalis europea*, konwalijka dwulistna *Maianthemum bifolium*, kosmatka owłosiona *Luzula pilosa*, trzcinnik leśny *Calamagrostis arundinacea*, kostrzewa owcza *Festuca ovina*, borówka czarna *Vaccinium myrtillus*, borówka brusznica *Vaccinium vitis-idaea*, orlica pospolita *Pteridium aquilinum*. W warstwie mszystej dominuje rokitnik pospolity *Pleurozium schreberi* z udziałem złotowłosu strojnego *Plytrichastrum formosum* oraz płonnika pospolitego *Polytrichum commune*.

W warunkach Nadleśnictwa Babimost kontynentalny bór mieszany *Quercu-Pinetum* jest drugim, po suboceanicznym borze świeżym *Leucobryo-Pinetum*, dominantem w zakresie potencjalnej roślinności naturalnej. Największy areal odpowiadający warunkom zespołu *Quercu-Pinetum* występuje w Leśnictwach: Dąbrówka, Laski, Osa Góra, Smardzewo.

Grąd środkowoeuropejski *Galio-Carpinetum*Klasa: *Querc-Fagetea*Rząd: *Fagetalia sylvaticae*Związek: *Carpinion betuli*Zespół: *Galio sylvatici-Carpinetum betuli*

Zespół grądu środkowoeuropejskiego *Galio-Carpinetum* jest identyfikatorem fitosocjologicznym siedliska przyrodniczego 9170 — grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*), chronionego w ramach europejskiej sieci Natura 2000.

Omawiane zbiorowisko stanowią drzewostany dębowo-grabowe z domieszką licznych gatunków drzew, charakterystyczne dla siedlisk eutroficzných świeżych oraz umiarkowanie wilgotnych. Warstwa drzew w zbiorowisku grądu środkowoeuropejskiego dzieli się najczęściej na kilka podwarstw. W górnej warstwie występuje dąb szypułkowy *Quercus robur* z domieszką lipy drobnolistnej *Tilia cordata*, osiki *Populus tremula*, brzozy brodawkowatej *Betula verrucosa*. Warstwy niższe buduje grab pospolity *Carpinus betulus*, z domieszką takich gatunków, jak: lipa drobnolistna, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*, klon zwyczajny *Acer platanoides*, brzoza brodawkowata. W warstwie krzewów najczęściej występują: leszczyna zwyczajna *Coryllus avellana* oraz podrost złożony z gatunków warstwy drzewostanu.

Gatunkami charakterystycznymi dla grądu środkowoeuropejskiego są: jaskier różnolistny *Ranunculus auricomus*, klon polny *Acer campestre*, świerząbek gajowy *Chaerophyllum temulum*, przytulia leśna *Galium sylvaticum* oraz turzyca cienista *Carex umbrosa*. Wśród gatunków charakterystycznych dla związku *Carpinion betuli* występują: grab pospolity, gwiazdnica wielkokwiatowa *Stellaria holostea*, lipa drobnolistna oraz turzyca orzęsiona *Carex pilosa*.

Największy areał odpowiadający warunkom grądu środkowoeuropejskiego *Galio-Carpinetum* występuje w Leśnictwach: Smardzewo, Buków.

Łęg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum*Klasa: *Querc-Fagetea*Rząd: *Fagetalia sylvaticae*Związek: *Alno-Ulmion*Podzwiązek: *Alnenion glutinoso-incanae*Zespół: *Fraxino-Alnetum*

Zespół *Fraxino-Alnetum* jest identyfikatorem fitosocjologicznym priorytetowego siedliska przyrodniczego 91E0 — łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe), chronionego w ramach europejskiej sieci Natura 2000.

Zespół obejmuje drzewostany z panującą olszą czarną *Alnus glutinosa* oraz domieszką jesionu wyniosłego *Fraxinus excelsior*. Zbiorowisko to występuje na siedliskach lekko zabagnionych, pośrednich pomiędzy typowo łęgowymi a olsowymi. Stanowią je tereny płaskie w dolinach wolno płynących cieków wodnych oraz obszary źródłiskowe. Cechą charakterystyczną siedliska łęgu jesionowo-olszowego jest powolny ruch wysoko stojących wód gruntowych oraz brak zarówno znaczniejszych zalewów powierzchniowych, jak i dłuższych okresów stagnacji (Matuszkiewicz, 2008). Warstwę krzewów tworzą, oprócz gatunków z drzewostanu: leszczyna pospolita *Coryllus avellana*, trzmielina zwyczajna *Eonymus europaeus*,

jarząb zwyczajny *Sorbus aucuparia*, kruszyna pospolita *Frangula alnus*, malina właściwa *Rubus idaeus*, porzeczka czarna *Ribes nigrum*. Gatunkiem charakterystycznym dla zespołu *Fraxino-Alnetum* jest czartawa drobna *Circaea alpina*. W runie występują również gatunki wyróżniające dla zespołu: tojeść pospolita *Lysimachia vulgaris*, porzeczka czarna *Ribes nigrum*, przytulia błotna *Galium palustre*, psianka słodkogórz *Solanum dulcamara*, karbieniec pospolity *Lycopus europaeus*, tarczycza pospolita *Scutellaria galericulata*, kosaciec żółty *Iris pseudoacorus*, turzycza długokłosa *Carex elongata*. W warstwie runa spotkać można również takie gatunki, jak: podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, zawilec gajowy *Anemone nemorosa*, wietlica samicza *Athyrium filix-femina*, kniec błotna *Caltha palustris*, rzeżucha gorzka *Cardamine amara*, śledziennica skrętolistna *Chrysosplenium alternifolium*, nerecznica krótkoostna *Dryopteris carthusiana*, wiązówka błotna *Filipendula ulmaria*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, bodziszek cuchnący *Geranium robertianum*, czworolist pospolity *Paris quadrifolia*, jaskier rozłogowy *Ranunculus repens*, pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*.

Największy areał odpowiadający warunkom zespołu *Fraxino-Alnetum* występuje w Leśnictwach: Bolewiny, Laski oraz Chwalim.

Środkowoeuropejski acydofilny las dębowy *Calamagrostio arundinaceae-Quercetum petraeae*

Klasa: *Quercetea robori-petraeae*

Rząd: *Quercetalia roboris*

Związek: *Quercion robori-petraeae*

Zespół: *Calamagrostio arundinaceae-Quercetum petraeae*

Środkowoeuropejski acydofilny las dębowy jest siedliskiem przyrodniczym Natura 2000 (9190).

Środkowoeuropejski acydofilny las dębowy w swojej dojrzałej postaci jest to mezotroficzny las dębowy (na siedlisku BMśw, rzadziej LMśw), o runie zbudowanym przez najmniej wymagające gatunki leśne oraz z dużym udziałem gatunków borowych (np. borówki: *Vaccinium myrtillus*, *Vaccinium vitis-idaea*). Zespół zaliczany jest do dąbrów acydofilnych, bardzo zbliżonych do borów mieszanych, charakteryzuje się jednak panowaniem dębu bezszypułkowego *Quercus petraea* w piętrze drzew, który może być również zastępowany przez dąb szypułkowy *Quercus robur*. Jako gatunki domieszkowe występować mogą: sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*, buk zwyczajny *Fagus sylvatica*, topola osika *Populus tremula* i brzoza brodawkowata *Betula verrucosa*. Warstwa krzewów jest rozwinięta w stopniu umiarkowanym. Dominują w niej gatunki budujące górną warstwę drzewostanu oraz: kruszyna pospolita *Frangula alnus*, leszczyna pospolita *Corylus avellana* i jarząb pospolity *Sorbus aucuparia*. Gatunkiem wyróżniającym dla omawianego zespołu jest kostrzewa owcza *Festuca ovina*. W warstwie runa spotkać można również gatunki wyróżniające i charakterystyczne dla klasy *Quercetea robori-Petraeae*: turzycę pigułkową *Carex pilulifera*, jastrzębca sabaudzkiego *Hieracium sabaudum* i jastrzębca gładkiego *Hieracium laevigatum* (Matuszkiewicz, 2008).

Największy areał odpowiadający warunkom zespołu *Calamagrostio arundinaceae-Quercetum petraeae* występuje w Leśnictwie Chwalim.

Świetlista dąbrowa *Potentillo albae-Quercetum*

Klasa: *Querco-Fagetea*

Rząd: *Quercetalia pubescenti-petraeae*

Związek: *Potentillo albae-Quercion petraeae*

Zespół: *Potentillo albae-Quercetum*

Zespół *Potentillo albae-Quercetum* jest identyfikatorem fitosocjologicznym priorytetowego siedliska przyrodniczego 9110 – ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti-petraeae*), chronionego w ramach europejskiej sieci Natura 2000.

Omawiane zbiorowisko związane jest z typem siedliskowym lasu mieszanego świeżego (LMśw). Piętro warstwy drzew budowane jest głównie przez dąb szypułkowy *Quercus robur* z domieszkowym udziałem sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris*. Warstwę krzewów stanowią takie gatunki, jak: jarząb pospolity *Sorbus aucuparia*, grusza dzika *Pyrus communis*, śliwa tarnina *Prunus spinosa*, głóg jednoszyjkowy *Crataegus monogyna* i dwuszyjkowy *C. laevigatus*.

Runo świetlistej dąbrowy charakteryzuje najbogatszy skład florystyczny ze wszystkich krajowych zespołów leśnych, w związku z czym omawiane zbiorowisko ma duże znaczenie w zachowaniu różnorodności florystycznej leśnego krajobrazu. Warstwa runa charakteryzuje się kombinacją gatunków z trzech odmiennych ekologicznie grup roślin: słabo wapniolubnych, helio- i termofilnych gatunków charakterystycznych rzędu *Quercetalia pubescenti-petraeae* i związku *Potentillo albae-Quercion petraeae* oraz mezotroficznych i umiarkowanie acydofilnych gatunków borowych (Matuszkiewicz, 2008). W runie występują m.in. gatunki charakterystyczne dla klasy *Querco-Fagetea*: perlówka zwisła *Melica nutans*, turzyca palczasta *Carex digitata*, zawilec gajowy *Anemone nemorosa*, wiechlina gajowa *Poa nemoralis*, rzędu *Quercetalia pubescenti-petraeae* i związku *Potentillo albae-Quercion petraeae*: pięciornik biały *Potentilla alba*, dzwonek brzoskwiniolistny *Campanula persicifolia*, miodunka wąskolistna *Pulmonaria angustifolia*, miodownik melisowaty *Melittis melissophyllum*, groszek czerniejący *Lathyrus niger*, rzędu *Fagetalia sylvaticae*: lilia złotogłów *Lilium martagon*, fiołek leśny *Viola reichenbachiana*, groszek wiosenny *Lathyrus vernus*, klasy *Vaccinio-Piceetea*: borówka czarna *Vaccinium myrtillus*, klasy *Trifolio-Geranietea*: klinopodium pospolite *Clinopodium vulgare*, kokoryczka wonna *Polygonatum odoratum*, bodziszek czerwony *Geranium sanguineum*, przytulia pospolita *Galium mollugo*, klasy *Molinio-Arrhenatheretea*: sierpik barwierski *Serratula tinctoria*, czarcikęs łąkowy *Succisa pratensis*, klasy *Festuco-Brometea*: kłosownica pierzasta *Brachypodium pinnatum*, dzwonek skupiony *Campanula glomerata* i inne.

Pod względem roślinności potencjalnej siedlisko świetlistej dąbrowy *Potentillo albae-Quercetum* w warunkach Nadleśnictwa Babimost występuje na terenie Leśnictwa Chwalim i Laski.

4.6 SIEDLISKOWE TYPY LASU

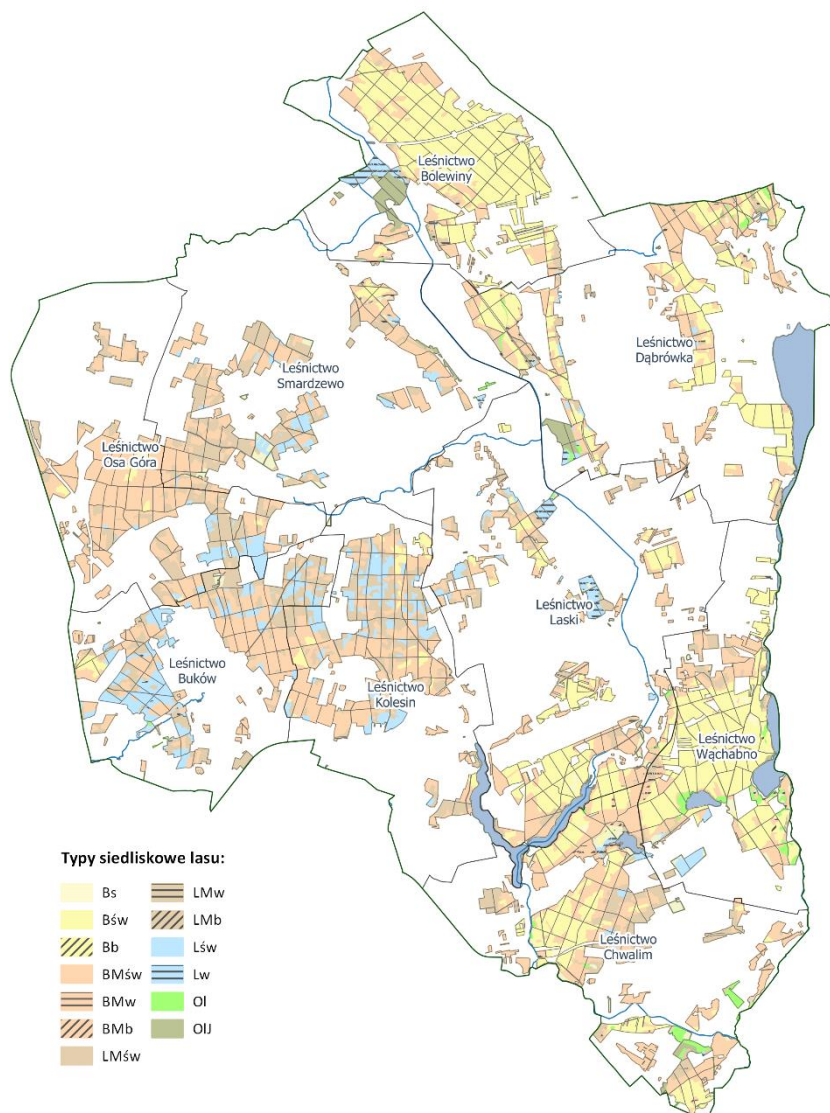
Typy siedliskowe lasu na terenie Nadleśnictwa Babimost zostały przypisane w oparciu o mapy glebowo-siedliskowe Operatu glebowo-siedliskowego dla Nadleśnictwa Babimost wg stanu na 1.01.1998 r. Dla gruntów porolnych przeznaczonych do zalesienia, siedliskowe typy lasu zostały określone na podstawie diagnozy siedlisk, opracowanej przez Pracownię Gleboznawstwa i Fitopatologii RDLP w Zielonej Górze (2016). Typy siedliskowe lasu zostały zaktualizowane w trakcie taksacji w oparciu o aktualnie obowiązujące formy zniekształcenia siedlisk.

Na terenie Nadleśnictwa Babimost wyróżniono 13 typów siedliskowych lasu (Tabela 55, Wykres 2), wśród których największy udział powierzchniowy wykazuje siedlisko boru mieszanego świeżego BMśw (6 175,07 ha, co stanowi 40,86% powierzchni leśnej) oraz siedlisko boru świeżego Bśw (4 492,30 ha, co stanowi 29,72% powierzchni leśnej Nadleśnictwa). Stosunkowo dużą powierzchnię zajmuje również typ siedliskowy lasu mieszanego świeżego LMśw (2 690,99 ha, co stanowi 17,80% powierzchni leśnej) oraz lasu świeżego Lśw (1 000,54 ha, co stanowi 6,62% powierzchni leśnej). Pozostałe z wyróżnionych na obszarze Nadleśnictwa siedliskowych typów lasu zajmują łącznie 5,00% powierzchni leśnej.

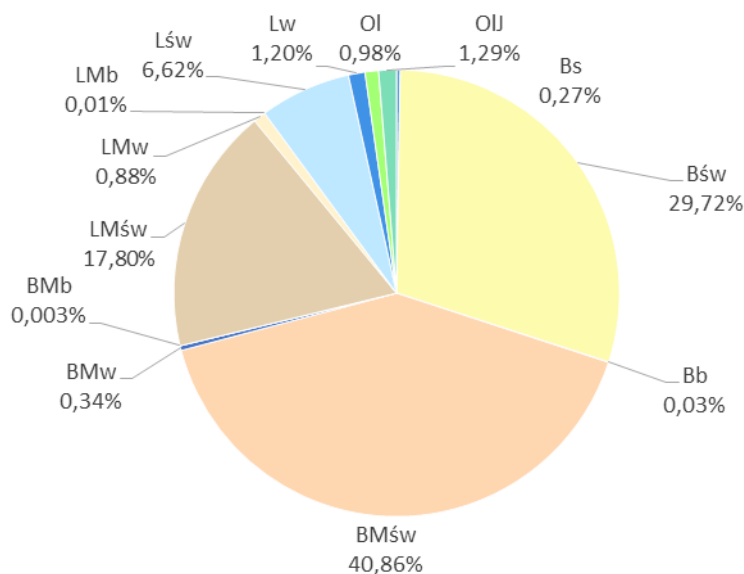
Tabela 55. Procentowy udział typów siedliskowych lasu [%] w Nadleśnictwie Babimost

TSL	Obręb Leśny						Nadleśnictwo Babimost	
	Dąbrówka		Kargowa		Szczaniec			
	powierzchnia* [ha] / udział [%]							
Bs	-	-	40,13	0,79	-	-	40,13	0,27
Bśw	2 157,17	56,93	2 140,90	41,91	194,23	3,12	4 492,30	29,72
Bb	-	-	4,45	0,09	-	-	4,45	0,03
BMśw	1 143,12	30,17	1 866,81	36,54	3 165,14	50,91	6 175,07	40,86
BMw	7,98	0,21	42,23	0,83	1,70	0,03	51,91	0,34
BMb	-	-	0,42	0,01	-	-	0,42	0,003
LMśw	144,87	3,82	613,80	12,01	1 932,32	31,08	2 690,99	17,80
LMw	55,33	1,46	54,84	1,07	23,30	0,37	133,47	0,88
LMb	0,89	0,02	-	-	-	-	0,89	0,01
Lśw	17,99	0,47	121,50	2,38	861,05	13,85	1 000,54	6,62
Lw	84,09	2,22	75,33	1,47	22,45	0,36	181,87	1,20
OI	25,96	0,69	116,62	2,28	5,23	0,08	147,81	0,98
OIJ	151,69	4,00	31,72	0,62	11,17	0,18	194,58	1,29
Razem	3 789,09	100	5 108,75	100	6 216,59	100	15 114,43	100

* dotyczy powierzchni leśnej zalesionej, niezalesionej wraz z powierzchnią gruntów przeznaczonych do zalesienia

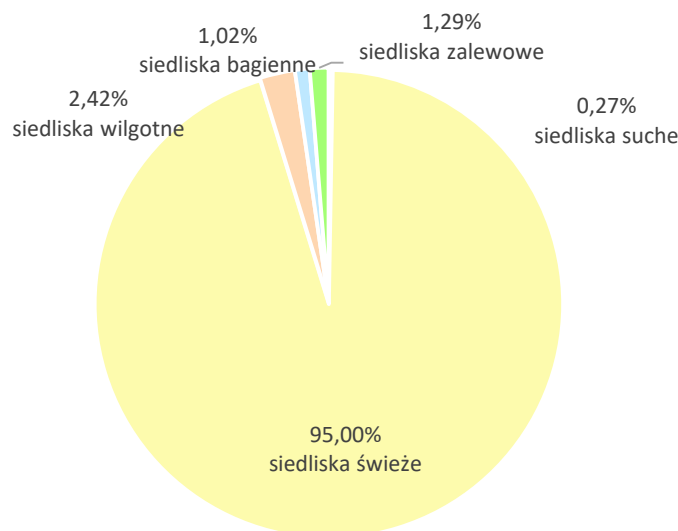

Rys. 43. Rozmieszczenie typów siedliskowych lasu na terenie Nadleśnictwa Babimost

Wykres 2. Procentowy udział typów siedliskowych lasu [%] w Nadleśnictwie Babimost

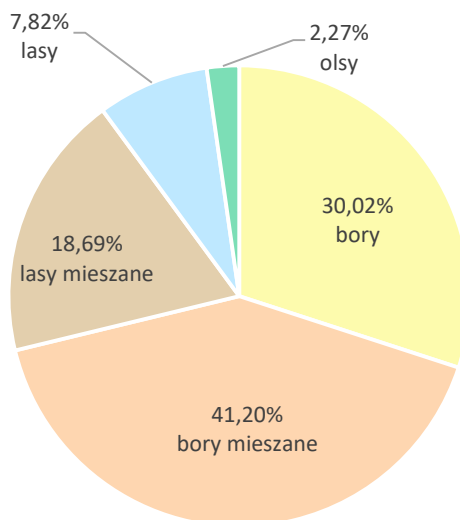
Pod względem wilgotnościowym (Wykres 3) na terenie Nadleśnictwa Babimost dominują siedliska świeże (bór świeży Bśw, bór mieszany świeży BMśw, las mieszany świeży LMśw, las świeży Lśw) — 95,00% powierzchni leśnej. 2,42% powierzchni leśnej zajmują siedliska wilgotne (bór mieszany wilgotny BMw, las mieszany wilgotny LMw, las wilgotny Lw), 1,29% — siedliska zalewowe, reprezentowane przez ols jesionowy OIJ, 1,02% — siedliska bagienne (bór bagienne Bb, bór mieszany bagienne BMb, las mieszany bagienne Lmb, ols OI). Siedliska suche (bór suchy Bs) zajmują 0,27% powierzchni leśnej Nadleśnictwa.

Wykres 3. Udział procentowy grup wilgotnościowych siedlisk w Nadleśnictwie Babimost

Biorąc pod uwagę grupy troficzne siedlisk, na terenie Nadleśnictwa Babimost przeważają siedliska z grupy borów mieszanych (bór mieszany świeży BMśw, bór mieszany wilgotny BMw, bór mieszany bagienne BMb), które stanowią 41,20% powierzchni Nadleśnictwa. Siedliska borowe (bór suchy Bs, bór świeży Bśw, bór bagienne Bb) stanowią 30,02% powierzchni. Lasy mieszane (las mieszany świeży LMśw, las mieszany wilgotny LMw, las mieszany bagienne Lmb) tworzą 18,69% powierzchni typów siedliskowych lasu. Siedliska lasowe (las świeży Lśw, las wilgotny Lw) stanowią 7,82%

powierzchni Nadleśnictwa. Najmniejszą powierzchnie stanowią olsy (ols Ol oraz ols jesionowy OlJ), które występują na 2,27% powierzchni Nadleśnictwa Babimost.

Wykres 4. Udział procentowy grup troficznych siedlisk w Nadleśnictwie Babimost

Tabela 56 przedstawia syntetyczne zestawienie zmian powierzchni typów lasu w porównaniu do poprzedniej rewizji urządzania lasu.

Tabela 56. Syntetyczne zestawienie zmian powierzchni typów siedliskowych lasu w Nadleśnictwie Babimost

TSL	Stan na 01.01.2008		Stan na 01.01.2018		Różnica	
	powierzchnia [ha] / udział [%]					
Bs	44,66	0,30	40,13	0,27	-4,53	-0,03
Bśw	4 527,63	30,05	4 492,30	29,72	-35,33	-0,33
Bb	7,28	0,05	4,45	0,03	-2,83	-0,02
BMśw	6 229,06	41,34	6 175,07	40,86	-53,99	-0,48
BMw	47,91	0,32	51,91	0,34	4,00	0,02
BMb	3,64	0,02	0,42	0,00	-3,22	-0,02
LMśw	2 602,82	17,27	2 690,99	17,80	88,17	0,53
LMw	131,41	0,87	133,47	0,88	2,06	0,01
LMb	3,80	0,03	0,89	0,01	-2,91	-0,02
Lśw	971,82	6,45	1 000,54	6,62	28,72	0,17
Lw	170,21	1,13	181,87	1,20	11,66	0,07
Ol	128,97	0,86	147,81	0,98	18,84	0,12
OlJ	199,08	1,32	194,58	1,29	-4,50	-0,03
Razem	15 068,29	100	15 114,43	100	46,14	-

Udział poszczególnych typów siedliskowych pomiędzy poprzednim a obecnym okresem gospodarczym nie wykazuje dużych zmian. W obrębie żadnego typu siedliskowego nie zaobserwowano zmiany powyżej 1%.

Tendencję wzrostową wykazują typy siedliskowe: bór mieszany wilgotny BMw (wzrost o 4,00 ha – 0,02%), las mieszany świeży LMśw (wzrost o 88,17 ha – 0,53%), las mieszany wilgotny LMw (wzrost o 2,06 ha – 0,01%), las świeży Lśw (wzrost o 28,72 ha – 0,17%), las wilgotny Lw (wzrost o 11,66 ha – 0,07 ha), ols Ol (wzrost o 18,84 ha – 0,12 %). Udział zmniejszyły natomiast powierzchnie następujących typów siedliskowych: bór suchy Bs (spadek o 4,53 ha – 0,03%), bór świeży Bśw (spadek o 35,33 ha – 0,33%), bór bagienny Bb (spadek o 2,83 ha – 0,02%), bór mieszany świeży BMśw (spadek o 53,99 ha – 0,48%), bór mieszany bagienny BMb (spadek

o 3,22 ha — 0,02%), las mieszany bagienny LMb (spadek o 2,91 ha — 0,02%) oraz ols jesionowy OJ (spadek o 4,50 ha — 0,03%).

Zmiany poszczególnych typów siedliskowych lasu wynikają przede wszystkim z przeprowadzonych w trakcie taksacji korekt granic oddziałów, przesunięć w grupach powierzchni leśnej (zalesionej i niezalesionej oraz związanej z gospodarką leśną), a także korekty błędów na mapie glebowo-siedliskowej. Powodem zmian jest również dodanie do zestawień gruntów przeznaczonych do zalesienia, dla których wykonano opracowanie siedliskowe.

4.7 DRZEWOSTANY

Opierając się na Atlasie rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce (Zajac A., Zajac M. 2001) można stwierdzić, że Nadleśnictwo Babimost znajduje się w obrębie arealów następujących ważnych dla tworzenia się lasów gatunków drzew: sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris*, dębu szypułkowego *Quercus robur* i bezszypułkowego *Q. petraea*, brzozy brodawkowatej *Betula verrucosa*, brzozy omszonej *B. pubescens*, olszy czarnej *Alnus glutinosa*, lipy drobnolistnej *Tilia cordata*, grabu zwyczajnego *Carpinus betulus*, buka zwyczajnego *Fagus sylvatica*, klonu zwyczajnego *Acer platanoides*, klonu jaworu *A. pseudoplatanus* i jesionu wyniosłego *Fraxinus excelsior*.

Powyżej zarysowany zestaw gatunków drzewiastych występujących w szerzej lub wężej zarysowanym regionie, w którym położone jest Nadleśnictwo Babimost, warunkuje charakter zestawu leśnych zbiorowisk oraz różnorodność złożenia drzewostanów.

4.7.1. Bogactwo gatunkowe

W ujęciu ogólnym na terenie Nadleśnictwa Babimost dominują drzewostany jednogatunkowe (monokultury), które zajmują 53,11% powierzchni leśnej (7 888,13 ha). Taka dominacja przejawia się w drzewostanach w wieku od 41 do 80 lat. Drzewostany dwugatunkowe zajmują łącznie 22,88% powierzchni leśnej Nadleśnictwa (3 398,20 ha). Drzewostany trzy- i więcej gatunkowe zajmują łącznie 24,00% powierzchni leśnej (3 564,76 ha), dominując w drzewostanach młodych klas wieku (do 40 lat).

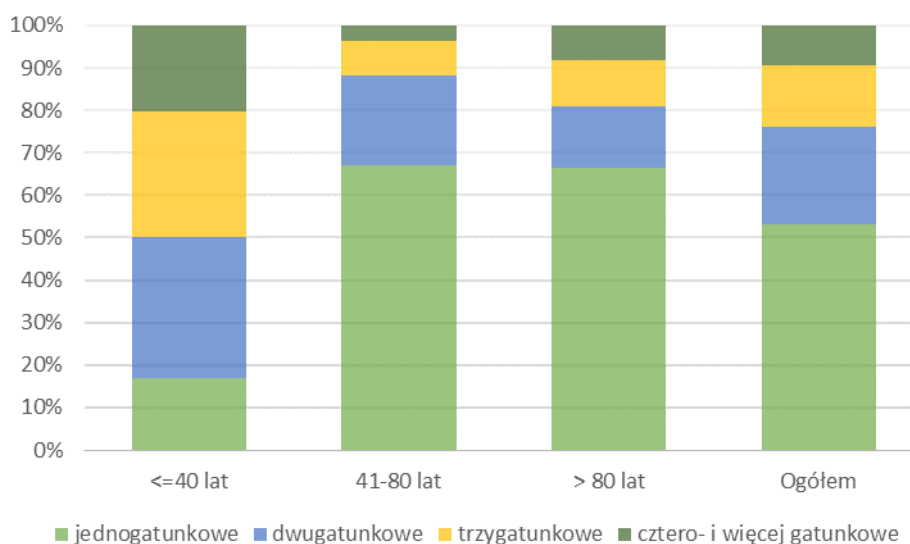
W miarę wzrostu przedziałów wiekowych zaznacza się spadek udziału powierzchni drzewostanów o zróżnicowanej budowie. W przedziale do 40 lat największy udział posiadają drzewostany dwugatunkowe — 33,26%, trzygatunkowe — 29,45%, cztero- i więcej gatunkowe — 20,37% oraz jednogatunkowe — 16,91%. Ten przedział wiekowy stanowi najbardziej zróżnicowaną grupę drzewostanów. W przedziale wiekowym 41-80 lat dominują już monokultury, stanowiące 67,17% powierzchni przedziału. Udział drzewostanów dwugatunkowych wynosi 21,15%, trzygatunkowych — 7,89%, pozostałych — 3,79%. Najstarsze drzewostany charakteryzuje układ podobny do poprzedniego. Dominują w nim drzewostany jednogatunkowe, stanowiące 66,47% powierzchni. Oprócz nich 14,35% powierzchni stanowią drzewostany dwugatunkowe, 10,94% — drzewostany trzygatunkowe, pozostałe zajmują 8,24% powierzchni.

Tabela 57. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego

Obręb, Nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Dąbrówka	jednogatunkowe	143,13	1 288,65	907,61	2 339,39	62,80
	dwugatunkowe	409,23	254,25	77,97	741,45	19,90
	trzygatunkowe	320,75	71,59	59,53	451,87	12,13

Obręb, Nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
	cztero- i więcej gatunkowe	101,31	17,45	73,86	192,62	5,17
Obręb Kargowa	jednogatunkowe	280,11	2252,98	836,87	3 369,96	67,05
	dwugatunkowe	504,67	368,53	112,11	985,31	19,60
	trzygatunkowe	310,41	39,98	68,52	418,91	8,33
	cztero- i więcej gatunkowe	163,11	30,03	58,61	251,75	5,01
Obręb Szczaniec	jednogatunkowe	271,00	1 307,05	600,73	2 178,78	35,72
	dwugatunkowe	451,50	903,81	316,13	1 671,44	27,40
	trzygatunkowe	577,84	457,86	258,01	1 293,71	21,21
	cztero- i więcej gatunkowe	571,91	225,85	158,14	955,90	15,67
Nadleśnictwo Babimost	jednogatunkowe	694,24	4 848,68	2 345,21	7 888,13	53,11
	dwugatunkowe	1 365,40	1 526,59	506,21	3 398,20	22,88
	trzygatunkowe	1 209,00	569,43	386,06	2 164,49	14,57
	cztero- i więcej gatunkowe	836,33	273,33	290,61	1 400,27	9,43

Wykres 5. Bogactwo gatunkowe drzewostanów w Nadleśnictwie Babimost

Bogactwo gatunkowe, według gatunków panujących, stanowią 22 gatunki drzew.

Dominującym gatunkiem na terenie Nadleśnictwa Babimost, zarówno pod względem powierzchniowym, jak i miąższościowym jest sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*, która tworzy drzewostany na 88,03% powierzchni (13 073,74 ha).

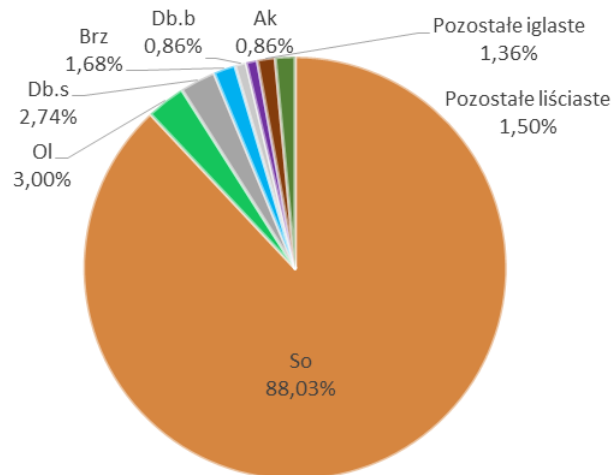
Jako gatunek panujący w drzewostanach Nadleśnictwa Babimost sosna występuje w większości typów siedliskowych lasu, największe powierzchnie zajmując na siedlisku boru suchego Bs, boru świeżego Bśw, boru mieszanego świeżego BMśw, boru mieszanego wilgotnego BMw i boru mieszanego bagiennego BMb. Znaczne powierzchnie jako gatunek panujący sosna zajmuje również w przypadku siedliska lasu mieszanego świeżego LMśw. To potwierdza również wysoki poziom borowacenia, opisany w dalszej części opracowania.

Drugim spośród gatunków panujących tworzących drzewostany Nadleśnictwa Babimost jest olsza czarna *Alnus glutinosa*, zajmując 3,00% powierzchni leśnej. Gatunek ten w głównej

mierze tworzy drzewostany na siedlisku olsu OI, lasu mieszanego bagiennego LMb oraz olsu jesionowego OIJ.

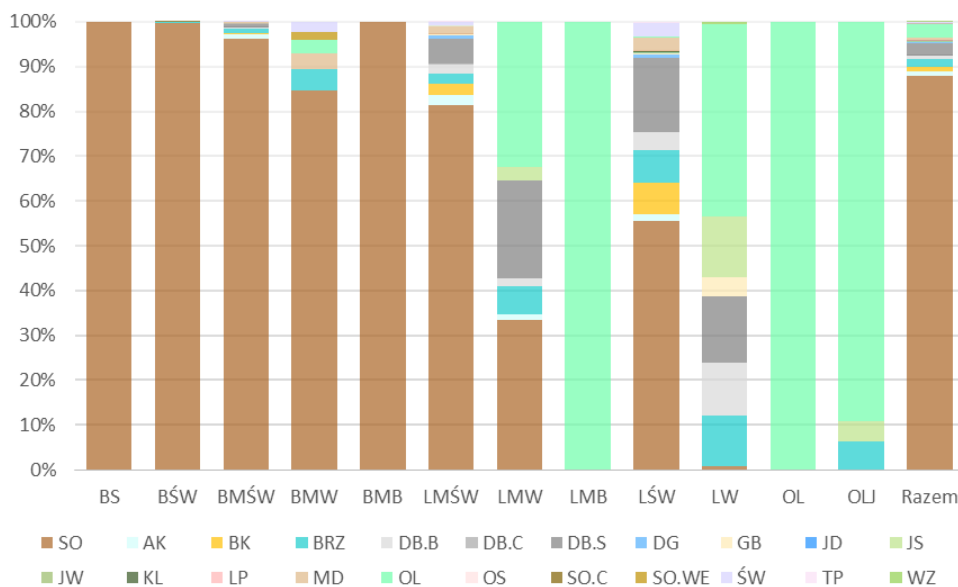
Trzecim spośród panujących gatunków drzew, mających znaczenie w warunkach Nadleśnictwa Babimost, jest dąb szypułkowy *Quercus robur*. Jako gatunek panujący tworzy drzewostany na 2,74% powierzchni Nadleśnictwa. Największe powierzchnie z panującym dębem szypułkowym występują na siedlisku lasu mieszanego wilgotnego LMw, lasu świeżego oraz lasu wilgotnego Lw.

Spośród panujących gatunków drzew tworzących drzewostany Nadleśnictwa Babimost należy jeszcze wymienić brzozę brodawkowatą *Betula verrucosa*, która tworzy drzewostany na łącznej powierzchni 248,80 ha (co stanowi 1,68% powierzchni leśnej).

Wykres 6. Panujące gatunki drzew [%] w Nadleśnictwie Babimost

Pozostałe panujące gatunki drzew tworzące drzewostany Nadleśnictwa Babimost (sosna czarna, sosna wejmutka, modrzew, świerk pospolity, jodła, daglezia zielona, dąb bezszypułkowy, dąb czerwony, klon, klon jawor, wiąz, jesion wyniosły, grab pospolity, robinia akacjowa, topola, topola osika, wierzba, kasztanowiec zwyczajny, lipa zajmują łącznie 3,55% powierzchni leśnej.

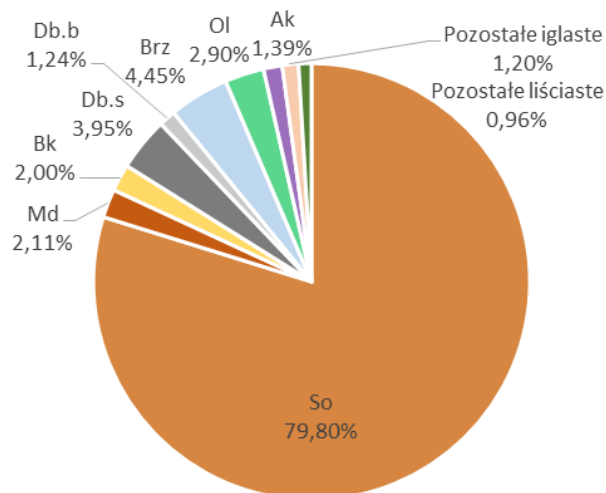

Wykres 7. Udział powierzchniowy gatunków panujących w siedliskowych typach lasu w Nadleśnictwie Babimost

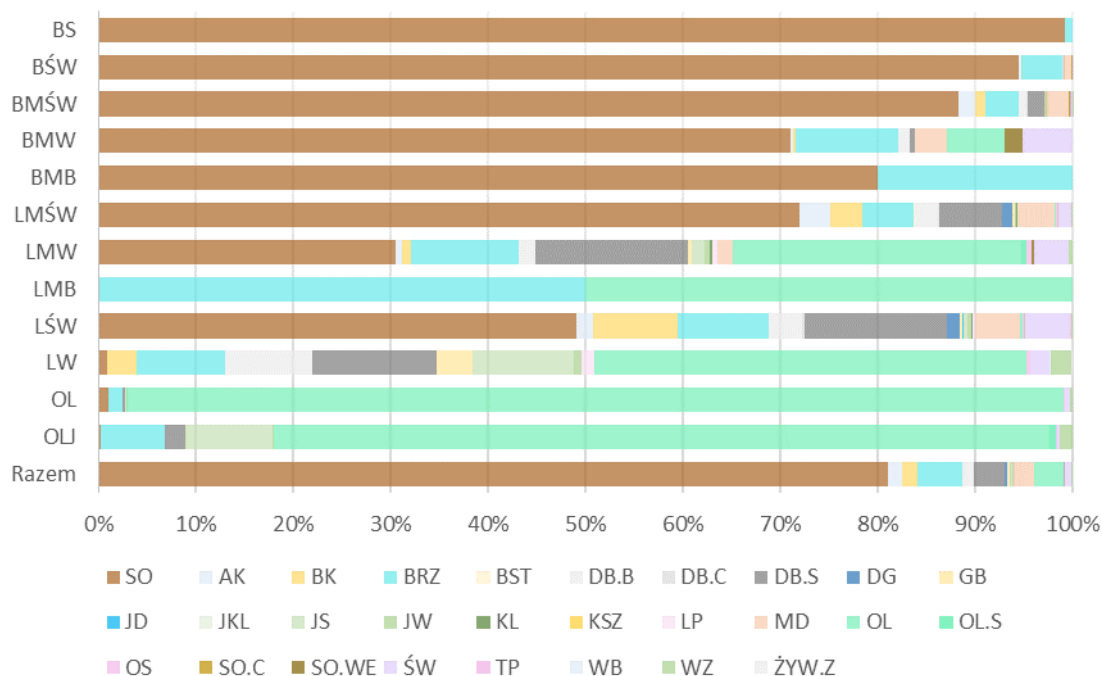
Charakterystyka drzewostanów według gatunków rzeczywistych bardziej szczegółowo obrazuje bogactwo gatunkowe drzewostanów Nadleśnictwa.

W trakcie prac terenowych na obszarze Nadleśnictwa Babimost zinwentaryzowano łącznie 28 gatunków posiadających udział (1-10) w warstwie drzewostanu.

W udziale dominuje sosna (79,80%), kolejnymi gatunkami są: brzoza (4,45%), dąb szypułkowy (3,95%), olsza (2,90%), modrzew (2,11%), buk (2,00%), robinia akacjowa (1,39%) oraz dąb bezszypułkowy (1,24%). Udział pozostałych gatunków nie przekracza 1%.

Wykres 8. Rzeczywiste gatunki drzew [%] w Nadleśnictwie Babimost

Wykres 9. Udział powierzchniowy gatunków rzeczywistych w siedliskowych typach lasu w Nadleśnictwie Babimost

4.7.2. Budowa pionowa

Drzewostany Nadleśnictwa Babimost wykazują niewielkie zróżnicowanie pod względem budowy pionowej. Widoczna jest wyraźna dominacja drzewostanów jednopiętrowych, które zajmują 95,94% powierzchni leśnej Nadleśnictwa (Tabela 58). Drzewostany w klasie odnowienia oraz w klasie do odnowienia wykazują niewielki udział powierzchniowy (3,95%). Drzewostany dwupiętrowe na terenie Nadleśnictwa Babimost występują sporadycznie (0,11%). Drzewostany wielopiętrowe i o budowie przerębowej nie występują.

Tabela 58. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg grup wiekowych i budowy pionowej

Obręb, Nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Dąbrówka	jednopiętrowe	974,42	1 630,55	1 070,64	3 675,61	98,67
	dwupiętrowe	0,00	1,39	0,00	1,39	0,04
	wielopiętrowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	o budowie przerębowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	w KO i KDO	0,00	0,00	48,33	48,33	1,30
Obręb Kargowa	jednopiętrowe	1 258,30	2 686,46	972,46	4 917,22	97,84
	dwupiętrowe	0,00	0,00	6,12	6,12	0,12
	wielopiętrowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	o budowie przerębowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	w KO i KDO	0,00	5,06	97,53	102,59	2,04
Obręb Szczaniec	jednopiętrowe	1 872,25	2 833,89	948,48	5 654,62	92,70
	dwupiętrowe	0,00	0,72	7,45	8,17	0,13
	wielopiętrowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	o budowie przerębowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	w KO i KDO	0,00	59,96	377,08	437,04	7,16
Nadleśnictwo Babimost	jednopiętrowe	4 104,97	7 150,90	2 991,58	14 247,45	95,94
	dwupiętrowe	0,00	2,11	13,57	15,68	0,11
	wielopiętrowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	o budowie przerębowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	w KO i KDO	0,00	65,02	522,94	587,96	3,95

4.7.3. Pochodzenie drzewostanów

Drzewostany Nadleśnictwa Babimost pochodzą przede wszystkim z odnowienia sztucznego. Powierzchnia wydzielen z sadzenia stanowi 97,32% ogólnej powierzchni lasów Nadleśnictwa.

Na terenie Nadleśnictwa nie występują plantacje drzew szybkorosnących.

Tabela 59. Zestawienie powierzchni wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów

Obręb, Nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Dąbrówka	z panującym gat. obcym	12,33	26,76	10,08	49,17	1,31
	plantacje drzew szybkorosnących	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	odrosłowe	4,81	4,96	25,25	35,02	0,93
	z samosiewu	23,16	46,12	80,54	149,82	3,99

Obręb, Nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
	z sadzenia	954,67	1 598,70	1 019,90	3 573,27	95,08
	brak informacji	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Obręb Kargowa	z panującym gat. obcym	34,26	71,85	26,88	132,99	2,60
	plantacje drzew szybkorosnących	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	odroślowe	1,72	0,77	1,61	4,10	0,08
	z samosiewu	42,03	39,63	10,96	92,62	1,81
	z sadzenia	1 237,39	2 699,02	1 081,46	5 017,87	98,11
	brak informacji	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Obręb Szczaniec	z panującym gat. obcym	19,50	219,90	77,61	317,01	5,02
	plantacje drzew szybkorosnących	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	odroślowe	0,70	0,98	0,00	1,68	0,03
	z samosiewu	17,77	90,74	14,55	123,06	1,95
	z sadzenia	1 866,78	2 949,45	1 370,20	6 186,43	98,02
	brak informacji	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Nadleśnictwo Babimost	z panującym gat. obcym	66,09	318,51	114,57	499,17	3,29
	plantacje drzew szybkorosnących	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	odroślowe	7,23	6,71	26,86	40,80	0,27
	z samosiewu	82,96	176,49	106,05	365,50	2,41
	z sadzenia	4 058,84	7 247,17	3 471,56	14 777,57	97,32
	brak informacji	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

4.8 FORMY DEGENERACJI EKOSYSTEMU LEŚNEGO

Degeneracja oznacza proces zmian zachodzących w obrębie ekosystemu leśnego, bez jego zasadniczej przebudowy, prowadzący od stanów naturalnych do odkształconych. Do opisu form degeneracji ekosystemów leśnych służą wytyczne wymienione w Instrukcji Urządzenia Lasu. Formy degeneracji drzewostanów określa się poprzez wyróżnienie drzewostanów, w których występują procesy borowacenia (pinetyzacja) lub neofityzacji (wynikającej ze sztucznej uprawy lub samoistnego wnikania gatunków obcych drzew i krzewów) oraz obszarów, na których występuje monotypizacja (tj. ujednoczenie gatunkowe lub wiekowe drzewostanów).

4.8.1. Aktualny stan siedlisk

Określenie formy aktualnego stanu siedliska oraz form degeneracji lasu ma na celu pełniejszą ocenę stanu drzewostanów Nadleśnictwa. Formy aktualnego stanu siedliska ustala się zgodnie z wytycznymi Instrukcji Urządzenia Lasu (cz. II), która wyróżnia następujące grupy siedlisk: w stanie naturalnym, zniekształconym, zdegradowanym i silnie zdegradowanym, z uwzględnieniem grup wiekowych drzewostanów oraz grup żyznościowych siedlisk tj. bory, bory mieszane, lasy mieszane oraz lasy. Stan siedliska leśnego wyraża zgodność lub charakter niezgodności siedliska z jego naturalną postacią w lasach pozostających w stanie ekologicznej równowagi elementów siedliskowych i zbiorowisk roślinnych.

Na terenie Nadleśnictwa Babimost siedliska naturalne oraz w stanie zbliżonym do naturalnego występują na łącznej powierzchni 6 751,35 ha (45,46%). Siedliska zniekształcone wyróżniono na łącznej powierzchni 8 099,74 ha (54,54%). Największy procent siedlisk zniekształconych

obejmuje drzewostany w obrębie grupy borów mieszanych. Siedliska zdegradowane i silnie zniekształcone nie występują – Tabela 60.

Tabela 60. Zestawienie powierzchni wg grup typów siedliskowych lasu, stanu lasu i grup wiekowych

Obręb, Nadleśnictwo	Grupa siedlisk	Forma stanu siedliska	Powierzchnia [ha]				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Dąbrówka	bory	naturalne	484,83	623,96	384,66	1 493,45	40,09
		zniekształcone	145,80	265,94	210,47	622,21	16,70
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	bory mieszane	naturalne	55,42	45,04	69,72	170,18	4,57
		zniekształcone	178,68	529,27	257,84	965,79	25,92
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	lasy mieszane	naturalne	20,14	3,50	25,96	49,60	1,33
		zniekształcone	32,64	79,20	37,01	148,85	4,00
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	lasy	naturalne	13,30	14,95	44,13	72,38	1,94
		zniekształcone	10,14	13,55	4,31	28,00	0,75
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
ogółem	naturalne	591,70	740,84	609,34	1 941,88	52,13	
	zniekształcone	382,72	891,10	509,63	1 783,45	47,87	
	zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Obręb Kargowa	bory	naturalne	587,71	848,38	489,51	1 925,60	38,31
		zniekształcone	18,84	163,83	31,74	214,41	4,27
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	bory mieszane	naturalne	181,17	162,77	145,87	489,81	9,75
		zniekształcone	213,61	971,32	209,81	1 394,74	27,75
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	lasy mieszane	naturalne	24,92	13,06	51,16	89,14	1,77
		zniekształcone	124,67	376,37	70,99	572,03	11,38
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	lasy	naturalne	19,40	43,02	52,82	115,24	2,29
		zniekształcone	22,70	43,53	10,93	77,16	1,54
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
ogółem	naturalne	872,26	1 122,02	749,32	2 743,60	54,59	
	zniekształcone	386,04	1 569,50	326,79	2 282,33	45,41	
	zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Obręb Szczaniec	bory	naturalne	36,14	95,45	45,11	176,70	2,90

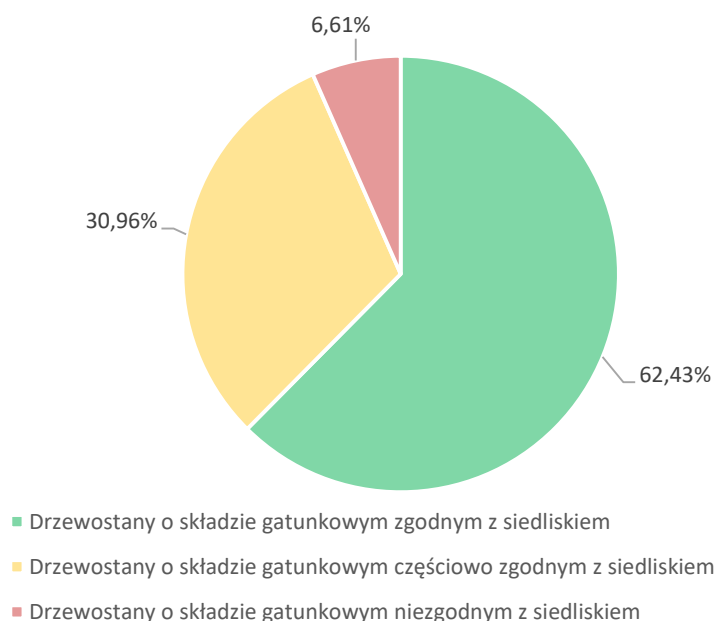
Obręb, Nadleśnictwo	Grupa siedlisk	Forma stanu siedliska	Powierzchnia [ha]					
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]	
			<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat			
		zniekształcone	6,56	0,00	5,77	12,33	0,20	
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	bory mieszane	naturalne	651,82	302,05	242,43	1 196,30	19,61	
		zniekształcone	392,77	1 121,15	411,07	1 924,99	31,56	
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	lasy mieszane	naturalne	161,29	85,31	154,60	401,20	6,58	
		zniekształcone	350,21	889,81	257,17	1 497,19	24,54	
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	lasy	naturalne	109,67	45,77	119,83	275,27	4,51	
		zniekształcone	161,59	343,28	94,58	599,45	9,83	
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	ogółem	naturalne	961,12	540,33	564,42	2 065,87	33,87	
		zniekształcone	911,13	2 354,24	768,59	4 033,96	66,13	
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	Nadleśnictwo Babimost	bory	naturalne	1 108,68	1 567,79	919,28	3 595,75	24,21
			zniekształcone	171,20	429,77	247,98	848,95	5,72
zdegradowane			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
silnie zdegradowane			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
bory mieszane		naturalne	888,41	509,86	458,02	1 856,29	12,50	
		zniekształcone	785,06	2 621,74	878,72	4 285,52	28,86	
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
lasy mieszane		naturalne	206,35	101,87	231,72	539,94	3,64	
		zniekształcone	507,52	1 345,38	365,17	2 218,07	14,94	
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
lasy		naturalne	142,37	103,74	216,78	462,89	3,12	
		zniekształcone	194,43	400,36	109,82	704,61	4,74	
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
ogółem		naturalne	2 425,08	2 403,19	1 923,08	6 751,35	45,46	
		zniekształcone	1 679,89	4 814,84	1 605,01	8 099,74	54,54	
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	

W wyniku porównania zgodności składów gatunkowych drzewostanów z typem siedliskowym lasu oraz typem drzewostanu (przyrodniczym typem lasu) Nadleśnictwa Babimost wynika, że ponad połowa powierzchni (62,43%) charakteryzuje się drzewostanami o składzie gatunkowym zgodnym z siedliskiem, a 30,96% drzewostanów jest częściowo dostosowana

do warunków siedliskowych (Wykres 10). Drzewostany o składzie gatunkowym niezgodnym z siedliskiem występują w przypadku 6,61% powierzchni.

Tabela 61. Ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanów z przyjętymi typami drzewostanów

Stopień zgodności z TD	Obręb Dąbrówka		Obręb Kargowa		Obręb Szczaniec		Nadleśnictwo Babimost	
	Powierzchnia [ha] / Udział [%]							
Zgodny	2 933,13	78,73	3 391,21	67,47	2 947,35	48,32	9 271,69	62,43
Częściowo zgodny	728,82	19,56	1 394,42	27,74	2 475,20	40,58	4 598,44	30,96
Niezgodny	63,38	1,70	240,3	4,78	677,28	11,10	980,96	6,61
Razem	3 725,33	100	5 025,93	100	6 099,83	100	14 851,09	100

Wykres 10. Zgodność składu gatunkowego drzewostanów z typem siedliskowym lasu oraz typem drzewostanu w Nadleśnictwie Babimost

4.8.2. Borowacenie (pinetyzacja)

Borowacenie (pinetyzacja) objawia się zmianą składu gatunkowego runa leśnego, podszytu i podrostu, głównie w wyniku wprowadzenia na siedlisko gatunków iglastych lub eliminacji gatunków liściastych z drzewostanów mieszanych. Określa się je dla drzewostanów na siedlisku borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów.

W zależności od procentowego udziału So lub Św w górnej warstwie drzew wyróżnia się:

- **borowacenie słabe** — przy udziale So lub Św wynoszącym: ponad 80% na siedlisku BM, 50-80% na siedlisku LM, 10-30% na siedliskach lasowych;
- **borowacenie średnie** — przy udziale So lub Św wynoszącym: ponad 80% na siedlisku LM, 30-60% na siedliskach lasowych;
- **borowacenie mocne** — przy udziale So lub Św wynoszącym: ponad 60% na siedliskach lasowych.

W drzewostanach Nadleśnictwa Babimost proces borowacenia występuje:

- w stopniu słabym — na 36,54% (5 426,79 ha);
- w stopniu średnim — na 11,47% (1 703,35 ha);
- w stopniu mocnym — na 3,20% (474,60 ha).

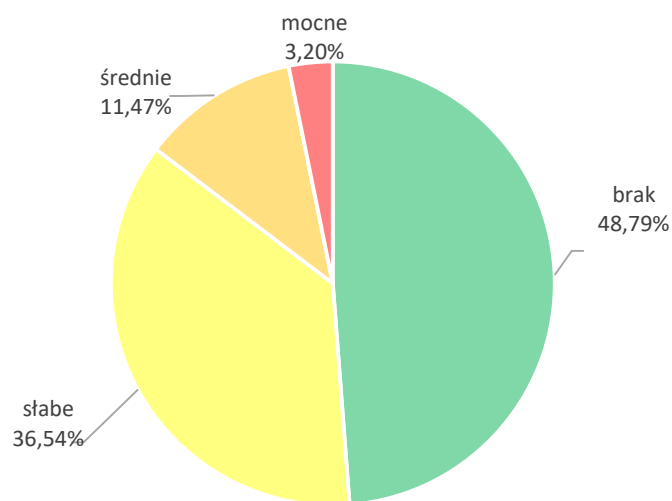
Na powierzchni 7 246,35 ha, tj. 48,79% powierzchni leśnej, procesu borowacenia nie stwierdzono.

Tabela 62 przedstawia zestawienie powierzchni drzewostanów według stopnia borowacenia w poszczególnych obrębach Nadleśnictwa Babimost.

Tabela 62. Zestawienie powierzchni według form degeneracji lasu – borowacenie

Obręb, Nadleśnictwo	Stopień borowacenia	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Dąbrówka	brak	866,82	1 073,26	744,82	2 684,90	72,07
	słabe	103,14	514,10	332,30	949,54	25,49
	średnie	4,02	36,72	40,14	80,88	2,17
	mocne	0,44	7,86	1,71	10,01	0,27
Obręb Kargowa	brak	983,64	1 221,01	593,66	2 798,31	55,68
	słabe	215,87	1 085,24	381,81	1 682,92	33,48
	średnie	56,64	348,31	85,27	490,22	9,75
	mocne	2,15	36,96	15,37	54,48	1,08
Obręb Szczaniec	brak	1 041,16	515,69	206,29	1 763,14	28,90
	słabe	643,63	1 484,34	666,36	2 794,33	45,81
	średnie	158,57	664,46	309,22	1 132,25	18,56
	mocne	28,89	230,08	151,14	410,11	6,72
Nadleśnictwo Babimost	brak	2 891,62	2 809,96	1 544,77	7 246,35	48,79
	słabe	962,64	3 083,68	1 380,47	5 426,79	36,54
	średnie	219,23	1 049,49	434,63	1 703,35	11,47
	mocne	31,48	274,90	168,22	474,60	3,20

Wykres 11. Stopień borowacenia drzewostanów [%] w Nadleśnictwie Babimost

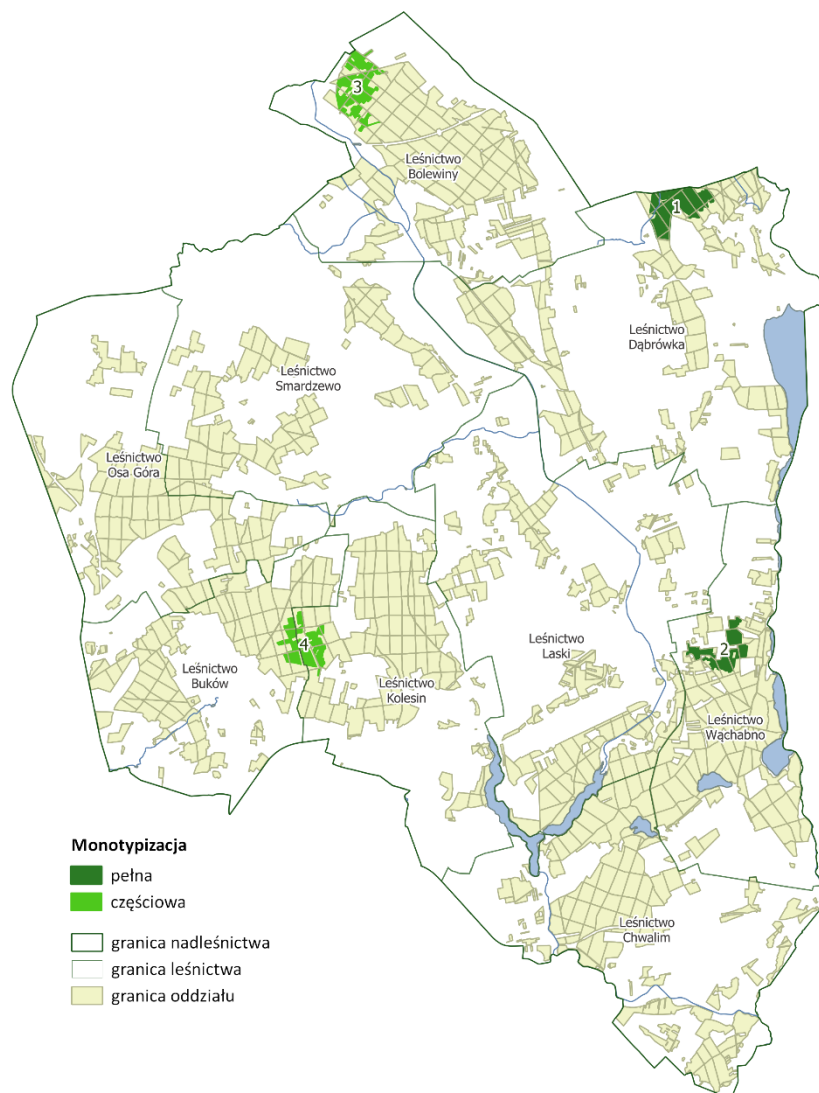
4.8.3. Monotypizacja

Monotypizacja jest formą degeneracji charakteryzującą się ujednoczeniem gatunkowym lub wiekowym drzewostanów oraz uproszczeniem struktury przestrzennej zbiorowisk. Określana jest dla kompleksów o powierzchni powyżej 200 ha, w przypadku gdy drzewostany jednogatunkowe lub jednowiekowe występują na zwartych powierzchniach (ok. 100 ha).

Monotypizację drzewostanów w warunkach Nadleśnictwie Babimost określono dla sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris* i świerka pospolitego *Picea abies*. Wyróżniono:

- **monotypizację pełną** — gdy udział drzewostanów jednego gatunku i jednej klasy wieku wynosi ponad 80%;
- **monotypizację częściową** — gdy udział drzewostanów jednego gatunku i jednej (20- letniej) klasy wieku wynosi 50-80% lub udział jednej klasy wieku drzewostanów różnych gatunków w jednej klasie wieku przekracza 80%.

W oparciu o przeprowadzoną analizę przestrzennego rozmieszczenia jednogatunkowych drzewostanów w programie ArcGIS, na terenie Nadleśnictwa Babimost stwierdzono 2 fragmenty drzewostanu charakteryzujące się monotypizacją pełną oraz 2 kompleksy leśne charakteryzujące się monotypizacją częściową. Największy zwarty kompleks leśny, na którym stwierdzono monotypizację, obejmuje drzewostany położone w Leśnictwie Dąbrówka. Obejmuje on w przeważającej części jednogatunkowe drzewostany sosnowe w V klasie wieku — Rys. 44, Tabela 63.

Rys. 44. Monotypizacja drzewostanów na terenie Nadleśnictwa Babimost

Tabela 63. Monotypizacja drzewostanów na terenie Nadleśnictwa Babimost

Numer	Gatunek główny	Monotypizacja	Klasa wieku	Powierzchnia [ha]
1	So	pełna	V	142,53
2	So	pełna	III	100,13
3	So	częściowa	III	132,69
4	So	częściowa	V	114,64

Monotypizacja obszarów leśnych zdominowanych przez jednowiekowe drzewostany sosnowe sprawia, iż wykazują one dużą predyspozycję do rozwoju czynników patogenicznych (szkodliwe owady, choroby grzybowe) oraz są wrażliwe na warunki atmosferyczne (np. wiatry wywalające).

4.8.4. Neofityzacja

Neofityzacja jest wynikiem wprowadzania sztucznych upraw lub też samoistnego wnikania do drzewostanów gatunków drzew i krzewów obcego pochodzenia (co najmniej 10% udziału gatunku w drzewostanie). Uwzględnia się tutaj również powierzchnie z podszytami lub podrostami gatunków obcych rodzimej flory.

Neofityzacja lasów Nadleśnictwa Babimost związana jest z występowaniem zarówno w drzewostanie, jak i w warstwie podszytu następujących gatunków obcych: robinia akacjowa *Robinia pseudoacacia*, dąb czerwony *Quercus rubra*, daglezwia zielona *Pseudotsuga menziesii*, klon jesionolistny *Acer negundo*, kasztanowiec zwyczajny *Aesculus hippocastanum*, sosna czarna *Pinus nigra*, sosna wejmutka *Pinus strobus*, czeremcha amerykańska *Prunus serotina*, śnieguliczka biała *Symphoricarpos albus*, żywotnik zachodni *Thuja occidentalis*, karagana syberyjska *Caragana arborescens*, forsycja *Forsythia* sp., mahonia popolita *Mahonia aquifolium*.

Zarówno pod względem gatunków panujących, jak i rzeczywistych, spośród gatunków obcych dominuje robinia akacjowa wraz z dębem czerwonym. Robinia występuje łącznie na powierzchni 181,86 ha, a dąb na powierzchni 107,36 ha (powierzchnia według gatunków rzeczywistych). Znaczący udział ma daglezwia zielona, której występowanie stwierdzono na 62,90 ha inwentaryzowanej powierzchni. Pozostałe spośród zainwentaryzowanych gatunków obcych występują w drzewostanach na niewielkich powierzchniach. Spośród gatunków obcych w warstwie podszytu najczęściej wymieniana jest czeremcha amerykańska, której występowanie stwierdzono w 1 592 wydzieleniach oraz robinia akacjowa, której występowanie zainwentaryzowano w przypadku 1 233 wydzieleni leśnych. Wartym odnotowania jest dąb czerwony, znajdujący się w 111 wydzieleniach.

Powierzchnia gatunków obcych według gatunków rzeczywistych występujących w drzewostanie Nadleśnictwa Babimost (zredukowana o zadrzewienie i udział gatunków w warstwie):

- robinia akacjowa *Robinia pseudoacacia* — 198,71 ha;
- daglezwia zielona *Pseudotsuga menziesii* — 40,97 ha;
- dąb czerwony *Quercus rubra* — 23,01 ha;
- sosna czarna *Pinus nigra* — 3,74 ha;
- sosna wejmutka *Pinus strobus* — 1,51 ha;
- kasztanowiec zwyczajny *Aesculus hippocastanum* — 0,56 ha;
- żywotnik zachodni *Thuja occidentalis* — 0,22 ha;
- klon jesionolistny *Acer negundo* — 0,17 ha.

Spośród ww. gatunków obcych, w warstwie podszytowej stwierdzono obecność:

- czeremcha amerykańska *Prunus serotina* — 1 592 wydzieleniach;
- robinia akacjowa *Robinia pseudoacacia* — 1 233 wydzieleniach;

- dębu czerwonego *Quercus rubra* — w 111 wydzieleniach;
- daglezi zielonej *Pseudotsuga menziesii* — w 45 wydzieleniach;
- śnieguliczki białej *Symphoricarpos albus* — w 30 wydzieleniach;
- sosny wejmutki *Pinus strobus* — w 4 wydzieleniach;
- klonu jesionolistnego *Acer negundo* — 1 wydzieleniu;
- sosny czarnej *Pinus nigra* — 1 wydzieleniu;
- karagany syberyjskiej *Caragana arborescens* — 1 wydzieleniu;
- forsycji *Forsythia* sp. — 2 wydzieleniach;
- mahonii popolitej *Mahonia aquifolium* — 2 wydzieleniach.

Cztery z gatunków obcych występujących w Nadleśnictwie Babimost stanowią większe zagrożenie dla naturalności ekosystemów leśnych omawianego obszaru. Są to: klon jesionolistny *Acer negundo*, czeremcha amerykańska *Padus serotina*, dąb czerwony *Quercus rubra* oraz robinia akacyjowa *Robinia pseudoacacia*. Taksony te posiadają status gatunków inwazyjnych, czyli takich spośród gatunków obcego pochodzenia, które zadomawiają się na obszarze pierwotnie dla nich obcym i są najbardziej ekspansywne — wytwarzają żywotne potomstwo, często w dużej ilości, rozprzestrzeniają się na duże odległości od roślin macierzystych i w krótkim czasie kolonizują duże obszary. Inwazyjne gatunki obce negatywnie wpływają na środowisko przyrodnicze, m.in. poprzez przeobrażanie siedlisk przyrodniczych, wypieranie gatunków rodzimych na skutek konkurencji lub ograniczania bazy pokarmowej.

Charakterystykę obcych gatunków inwazyjnych w Nadleśnictwie Babimost przedstawia Tabela 64.

Tabela 64. Inwazyjne gatunki obce w Nadleśnictwie Babimost

Lp	Gatunek	Status	Rodzaj kolonizowanych zbiorowisk roślinnych	Grupa geograficzno-historyczna	Miejsca, w których gatunek może stwarzać zagrożenie	Powody wprowadzania do uprawy	Stwierdzenia spontanicznego rozprzestrzeniania się	Główne typy siedlisk przyrodniczych, do których wnika gatunek (siedliska Nadleśnictwa Babimost – czcionka ograbiona)
1	<i>Acer negundo</i> klon jesionolistny	zadomowiony, inwazyjny	ASN	Kenofit	Doliny rzeczne, siedliska lasów łęgowych oraz siedliska antropogenicznie zaburzone, obszary chronione	Drzewo ozdobne, łatwe w uprawie, szybko rosnące, wytrzymałe na mrozy i suszę, dawniej często wprowadzane do zadrzewień	Od dawna, często w całym kraju, zwłaszcza w dolinach rzek oraz na siedliskach ruderalnych	6210 91E0 91F0
2	<i>Padus serotina</i> czeremcha amerykańska	zadomowiony, inwazyjny	ASN	Kenofit	Lasy, obszary chronione	Gatunek o niewielkich wymaganiach siedliskowych, łatwy w uprawie, niekiedy sadzony jako drzewo ozdobne. Dawniej uprawiany w lasach, początkowo w celu produkcji wartościowego drewna, po niepowodzeniach w tym zakresie wprowadzany powszechnie jako roślina podszytowa o znaczeniu fitomeliorycyjnym i biocenotycznym	Od kilkudziesięciu lat, na licznych stanowiskach w wielu regionach	2330 4030 6120 91T0 9160 9170 9190 9110
3	<i>Quercus rubra</i> dąb czerwony	zadomowiony, inwazyjny	N	Kenofit	Lasy, obszary chronione	Oryginalne drzewo ozdobne (zdrowe, obfite ulistnienie, liście przebarwiające się jesienią na czerwono), szybko rosnące, o małych wymaganiach glebowych, wytrzymałe na zanieczyszczenia powietrza. Częsty gatunek w miastach i parkach, dawniej protegowany w uprawach leśnych	Od kilkudziesięciu lat, na dość licznych stanowiskach w wielu regionach	6210 9110 9160 9170 9190
4	<i>Robinia pseudoacacia</i> robinia akacja	zadomowiony, inwazyjny	ASN	Kenofit	Lasy, siedliska antropogenicznie zaburzone, obszary chronione	Pospolite w uprawie, jedno z pierwszych drzew północnoamerykańskich sprowadzonych do Europy, o wielu zaletach uprawowych (szybki wzrost, małe wymagania siedliskowe, wytrzymałość na skażenia powietrza i gleby, łatwe rozmnażanie, szeroki system korzeniowy), ozdobnych (egzotyczny pokrój, zdrowe ulistnienie, ozdobne, kwiaty) i użytkowych (cenne drewno, duża wydajność nektarowa)	Od dawna, na licznych stanowiskach w lasach na terenie prawie całej Polski	2330 3220 4030 6120 6210 8220 9160 9170 9190 9110

Lp	Gatunek	Status	Rodzaj kolonizowanych zbiorowisk roślinnych	Grupa geograficzno-historyczna	Miejsca, w których gatunek może stwarzać zagrożenie	Powody wprowadzania do uprawy	Stwierdzenia spontanicznego rozprzestrzeniania się	Główne typy siedlisk przyrodniczych, do których wnika gatunek (siedliska Nadleśnictwa Babimost – czcionka ograbiona)
						kwiatów, zapobieganie erozji itp.). Dawniej wprowadzane do lasów		

Legenda:

Status - określa stopień zdomowienia gatunku w Polsce (na podstawie aktualnej wiedzy o rozmieszczeniu i tendencjach zmian w rozmieszczeniu) oraz tendencje dynamiczne (powiększanie/ubywanie stanowisk):

- **zadomowiony, inwazyjny** - gatunek obcego pochodzenia zdomowiony trwale na terenie Polski, zajmujący nowe stanowiska i/lub kolonizujący nowe typy siedlisk

Rodzaj kolonizowanych zbiorowisk roślinnych:

- **A** - gatunki wnikające do zbiorowisk roślinnych rozwijających się na siedliskach antropogenicznych, tj. stworzonych przez człowieka

- **S** - gatunki wnikające do zbiorowisk seminaturalnych (tj. półnaturalnych zbiorowisk, siedlisk częściowo przeobrażonych)

- **N** - gatunki wnikające do zbiorowisk o charakterze naturalnym

Grupa geograficzno-historyczna:

Kenofit (=Neofit) - gatunek obcy naturalnej florie danego terenu, który znalazł się na nim i trwale zdomowił po XV w., począwszy od okresu wielkich odkryć geograficznych (umownie od daty odkrycia Ameryki)

Kody siedlisk przyrodniczych Natura 2000:

- **2330** - Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi
- **3220** - Pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków
- **4030** - Suche wrzosowiska *Calluno-Genistion*, *Pohlio-Callunion*, *Calluno-Arctostaphyilion*
- **6120** - Ciepłolubne śródlądowe murawy napiaskowe
- **6210** - Murawy kserotermiczne
- **8220** - Ściany skalne i rumowiska krzemianowe ze zbiorowiskami *Androsacetalia vandellii*

- **9110** - Kwaśne buczyny
- **9160** – Grąd subatlantycki
- **9170** – Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny
- **9190** – Kwaśne dąbrowy
- **91E0** - łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe
- **91F0** - łąkowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe
- **91I0** - Ciepłolubne dąbrowy
- **91T0** Śródlądowy bór chrobotkowy

4.9 LASY OCHRONNE — KATEGORIE OCHRONNOŚCI, FUNKCJE LASU

Instrukcja Urządzenia Lasu wprowadziła podział lasów na trzy kategorie: rezerwatowe, ochronne, gospodarcze — wielofunkcyjne. Podział lasów Nadleśnictwa Babimost ze względu na pełnione funkcje przedstawia Tabela 65.

Tabela 65. Podział lasów Nadleśnictwa Babimost ze względu na pełnione funkcje

Funkcje lasu	Obręb Dąbrówka		Obręb Kargowa		Obręb Szczaniec		Nadleśnictwo Babimost	
	Powierzchnia leśna						[ha]	[%]
	[ha]	[%]	[ha]	[%]	[ha]	[%]		
Rezerваты przyrody	80,95	2,08	42,92	0,81	-	-	123,87	0,80
Lasy ochronne	294,53	7,55	851,93	16,14	35,65	0,56	1 182,11	7,62
Lasy gospodarcze — wielofunkcyjne	3 413,61	87,54	4 210,72	79,79	6 126,74	96,76	13 751,07	88,67
Grunty zw. z gospodarką leśną	110,27	2,83	171,74	3,25	169,50	2,68	451,51	2,91
Lasy — ogółem	3 899,36	100,00	5 277,31	100,00	6 331,89	100,00	15 508,56	100,00

Rezerваты przyrody

W zasięgu gruntów Nadleśnictwa Babimost znajdują się 3 rezerваты przyrody o łącznej powierzchni **123,87 ha**. Udział rezerwatów w ogólnej powierzchni lasów Nadleśnictwa wynosi 0,80%.

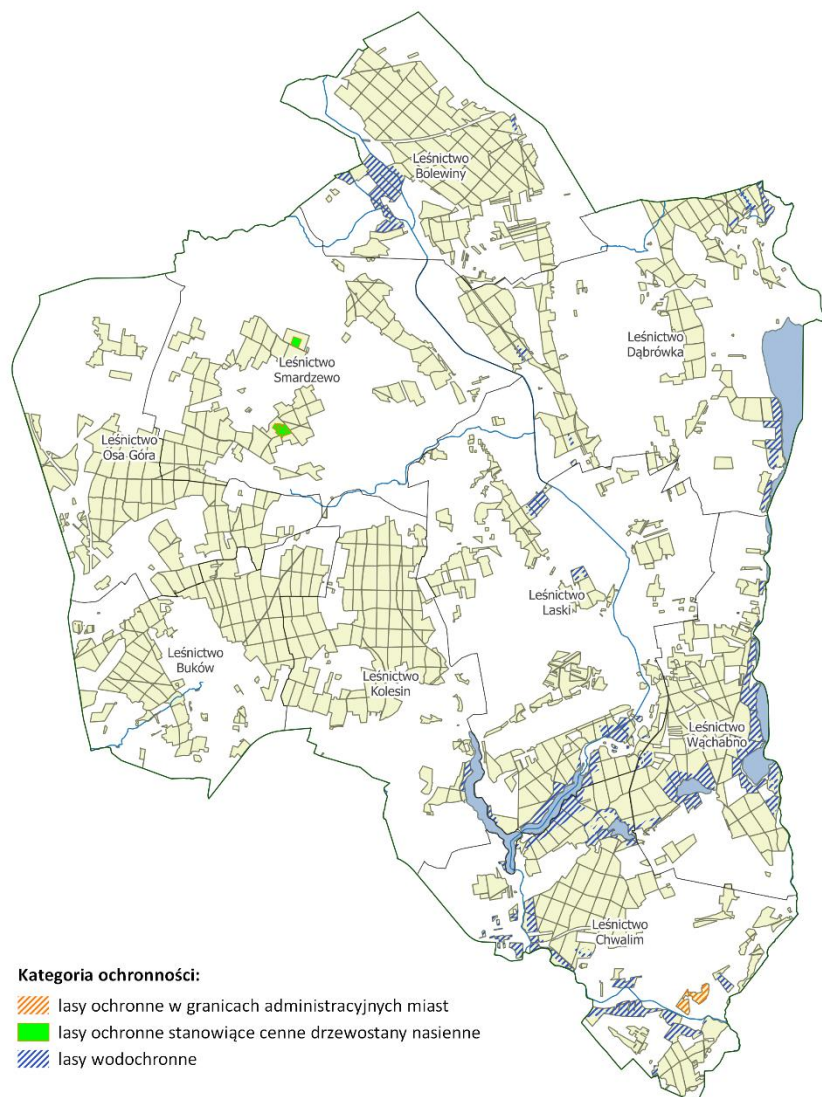
Lasy ochronne

Lokalizację i powierzchnię poszczególnych kategorii ochronności lasów Nadleśnictwa Babimost precyzuje Zarządzenie nr 81 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 24 marca 1995 r. w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, będących w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwa Babimost.

Zgodnie z ustaleniami KZP podczas prac nad projektem Planu Urządzenia Lasu dokonano korekty lokalizacji i powierzchni lasów ochronnych. Aktualną powierzchnię lasów ochronnych w poszczególnych grupach kategorii ochronności przedstawia Tabela 52, a ich lokalizację — Rys. 45.

Tabela 66. Podział lasów na kategorie ochronności w Nadleśnictwie Babimost

Lp.	Kategoria lasów ochronnych	Dąbrówka		Kargowa		Szczaniec		Nadleśnictwo Babimost	
		[ha]	[%]	[ha]	[%]	[ha]	[%]	[ha]	[%]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Lasy wodochronne	294,53	100,00	819,45	96,19	13,59	38,12	1 127,57	95,39
2.	Lasy ochronne w granicach administracyjnych miast	-	-	32,48	3,81	-	-	32,48	2,75
3.	Lasy ochronne: stanowiące cenne drzewostany nasienne	-	-	-	-	22,06	61,88	22,06	1,87
Razem		294,53	100,00	851,93	100,00	35,65	100,00	1 182,11	100,00

Rys. 45. Lasosy ochronne na terenie Nadleśnictwa Babimost

Przyjęta w niniejszym Planie powierzchnia lasów ochronnych wynosi **1 182,11 ha**, co stanowi 7,62% powierzchni leśnej Nadleśnictwa.

Największą powierzchnię stanowią lasosy wodochronne, położone wokół jezior oraz głównych cieków wodnych. Stanowią one 95% wszystkich lasów ochronnych Nadleśnictwa Babimost.

Lokalizacja lasów ochronnych przedstawia się następująco:

- **Lasosy wodochronne**

Obwód Dąbrówka: 4 c; 13 a-f; 15 c,d,g,i; 17 j-l; 27 a,d-g; 75 a-k; 76 c-f; 84 d,g,l,n; 85 a-h; 86 a-f; 87 a-l; 88 a-l,n-s; 99 b,c; 143 f-h,m; 144 b,i; 154 d,h,l; 160 a-i; 164 a-n; 165 b,c,g,h,k,l; 167 c,j,k,m,n;

Obwód Kargowa: 12 c-h; 13 a-d; 14 b,f,g; 36 a-h; 49 a,b; 51 h,n; 59 a-d,i,j,m,n,r,w; 67 a-m,o-s; 74 f-h,m,w,y; 75 f-n; 76 f-h; 94 h-j; 95 a,f-i; 96 a-f; 97 b,d,h,j; 98 n,o; 99 i; 100 d-g; 101 k; 103 a-h; 105 c,d; 106 a-m,o-r; 113 l,r-x,ax; 117 b; 118 a-d; 124 f-h; 125 a-h,k-o; 126 a-f; 127 a-d; 128 a,b; 129 a,b; 130 g-i; 132 a; 134 a-c; 135 a-g; 139 j,k; 140 f,g; 141 d-g; 142 d-i; 146 a-d,g; 147 a,b,d,g-j; 149 a,b; 152 a-l,n; 153 a,b,d,f,h-k,m; 154 a-k,m-t; 159 b-j; 167 a-s; 169 j-o; 170 c-g,i,j; 172 a-c; 173 a-h,m; 203 c,d,i-l; 204 h,j,m; 205 n; 207 n; 208 b-d,i,j,m-s,w,x; 209

c,d,g,i-l; 210 a-f; 211 a-g; 212 a-j; 218 c-g; 221 j,l-r; 222 a-r; 223 a-i; 224 a,b,d-j; 227 b,c,f,g; 228 a,f-h,j-l; 232 f,k; 237 d;

Obręb Szczaniec: 69A a,b,f,h,k.

- **Lasy ochronne w granicach administracyjnych miast**

Obręb Kargowa: 219a-g; 220 a-c

- **Lasy ochronne stanowiące cenne drzewostany nasienne**

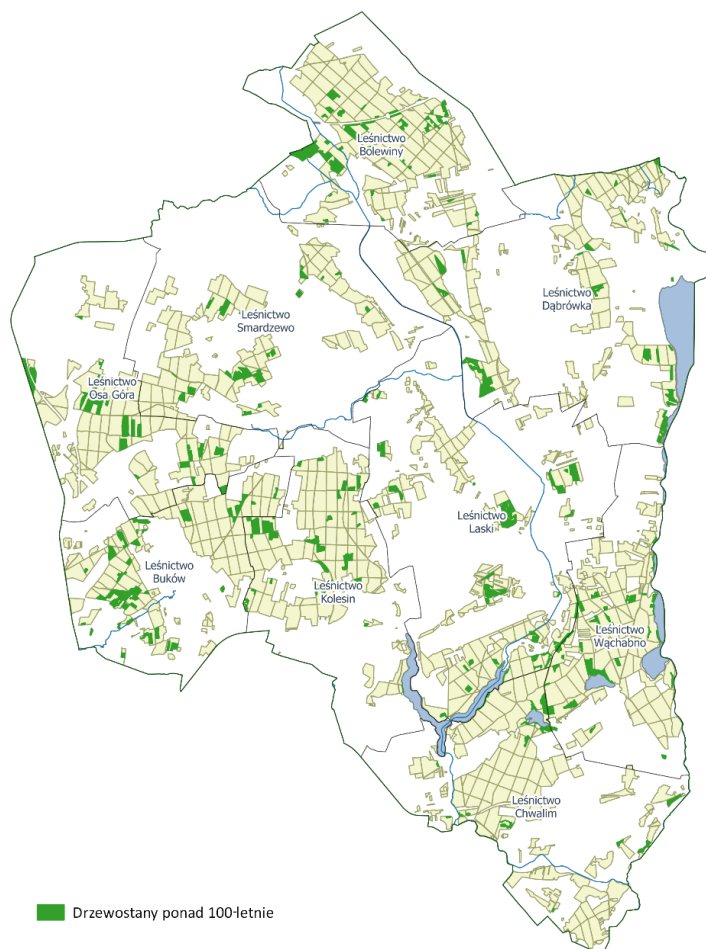
Obręb Szczaniec: 19g; 38h-k,n-p; 40a

Lasy gospodarcze — wielofunkcyjne

Lasy nie objęte ochroną rezerwatową i nie zaliczone do ochronnych są lasami gospodarczymi (wielofunkcyjnymi). Występują one na powierzchni **13 751,07 ha**, co stanowi 88,67% powierzchni leśnej Nadleśnictwa.

4.10 DRZEWOSTANY PONAD 100-LETNIE

Drzewostany ponad 100-letnie to obok siedlisk przyrodniczych Natura 2000, jedne z cenniejszych przyrodniczo fragmentów lasów Nadleśnictwa Babimost, stanowiące ostoje różnorodności biologicznej. Starodrzewia, dzięki złożonej strukturze oraz dużej ilości martwego drewna (zarówno stojącego, jak i leżącego), stanowią warunki schronienia i przetrwania dla szeregu wyspecjalizowanych gatunków flory i fauny.

Rys. 46. Drzewostany ponad 100-letnie na terenie Nadleśnictwa Babimost

Drzewostany ponad 100-letnie wyróżniono w **381 wydzieleniach**, na łącznej powierzchni **992,98 ha**, co stanowi 6,59% powierzchni leśnej (zalesionej i niezalesionej) Nadleśnictwa Babimost. Największa powierzchnia starodrzewi występuje w Leśnictwie Laski (145,71 ha) oraz w Leśnictwie Buków (141,82 ha). Znaczne powierzchnie drzewostanów ponad 100-letnich występują również w Leśnictwach: Bolewiny, Osa Góra i Dąbrówka. Najmniejsze powierzchnie starodrzewi występują w Leśnictwach: Chwalim i Smardzewo.

Wykaz drzewostanów ponad 100-letnich zamieszczono w Tabeli 67.

Tabela 67. Wykaz drzewostanów ponad 100-letnich w Nadleśnictwie Babimost

Adres leśny	Pow. [ha]	Gat. pan.	Wiek gat.p.	Gosp.	Skrócony opis taksacyjny
LEŚNICTWO BOLEWINY					
14-17-1-01-60 -c -00	6,35	SO	105	GZ	8SO 105-1-BŚW
14-17-1-01-60 -d -00	2,18	SO	105	GZ	10SO 105-0,9-BMŚW
14-17-1-01-61 -j -00	3,38	SO	116	GZ	10SO 116-0,9-BŚW
14-17-1-01-62 -k -00	1,04	SO	106	GZ	10SO 106-1,1-BŚW
14-17-1-01-65 -n -00	0,75	SO	105	S	10SO 105-0,8-BŚW
14-17-1-01-67 -c -00	3,34	SO	104	GZ	10SO 104-1,1-BŚW
14-17-1-01-70 -m -00	1,69	SO	118	GZ	10SO 118-1,1-BŚW
14-17-1-01-71 -m -00	0,58	SO	106	GZ	10SO 106-1,1-BŚW
14-17-1-01-73 -a -00	1,95	SO	110	GZ	10SO 110-1,1-BŚW
14-17-1-01-73 -f -00	9,72	SO	120	GZ	10SO 120-1-BŚW
14-17-1-01-75 -c -00	0,84	DB.S	140	S	4DB.S 140-0,8-LW
14-17-1-01-75 -h -00	1,54	DB.S	120	S	7DB.S 120-0,6-LW
14-17-1-01-75 -k -00	2,44	OL	115	S	6OL 115-0,7-OLJ
14-17-1-01-76 -a -00	14,61	JS	140	S	4JS 140-0,8-LW
14-17-1-01-76 -c -00	3,13	DB.S	105	S	4DB.S 105-0,8-LW
14-17-1-01-76 -f -00	12,21	OL	130	S	6OL 130-0,7-LW
14-17-1-01-77 -m -00	0,24	SO	120	GZ	4SO 120-1,1-BŚW
14-17-1-01-79 -a -00	1,77	SO	120	GZ	10SO 120-1,1-BŚW
14-17-1-01-81 -a -00	2,01	SO	101	GZ	10SO 101-1,1-BŚW
14-17-1-01-81 -d -00	2,64	SO	110	GZ	10SO 110-1-BŚW
14-17-1-01-82 -d -00	4,52	SO	114	GZ	10SO 114-1-BŚW
14-17-1-01-84 -g -00	1,18	SO	105	O	5SO 105-0,8-LW
14-17-1-01-86 -a -00	5,71	OL	120	S	8OL 120-0,3-OLJ
14-17-1-01-86 -c -00	13,87	OL	125	S	7OL 125-0,4-OLJ
14-17-1-01-87 -d -00	2,08	OL	120	S	4OL 120-0,4-OLJ
14-17-1-01-88 -i -00	0,67	DB.S	125	O	10DB.S 125-0,8-LMŚW
14-17-1-01-90 -l -00	0,94	DB.S	115	GPZ	8DB.S 115-0,7-LMW
14-17-1-01-94 -c -00	1,92	SO	118	GZ	10SO 118-1-BŚW
14-17-1-01-94 -i -00	0,75	SO	118	GZ	10SO 118-1,1-BŚW
14-17-1-01-94 -k -00	1,88	SO	110	GZ	10SO 110-0,8-BŚW
14-17-1-01-97 -b -00	2,59	SO	110	GZ	10SO 110-1-BŚW
14-17-1-01-99 -b -00	1,97	SO	120	O	10SO 120-0,9-LMŚW
14-17-1-01-99 -c -00	4,19	SO	120	O	5SO 120-0,8-BŚW
14-17-1-01-99 -i -00	0,91	SO	145	GZ	10SO 145-0,7-BŚW

Adres leśny	Pow. [ha]	Gat. pan.	Wiek gat.p.	Gosp.	Skrócony opis taksacyjny
14-17-1-01-100 -a -00	1,63	SO	120	GZ	10SO 120-1-BŚW
14-17-1-01-100 -f -00	2,21	SO	135	GZ	10SO 135-1,1-BŚW
14-17-1-01-100 -i -00	0,94	SO	135	GZ	10SO 135-1,1-BMŚW
14-17-1-01-100 -j -00	0,71	SO	135	GZ	10SO 135-0,9-BMŚW
14-17-1-01-100 -m -00	1,05	SO	135	GZ	10SO 135-1,1-BŚW
14-17-1-01-100 -r -00	0,52	SO	135	GZ	10SO 135-0,8-BŚW
14-17-1-01-101 -f -00	2,61	SO	110	GZ	10SO 110-1,1-BŚW
14-17-1-01-104 -d -00	1,20	SO	116	GZ	10SO 116-1,1-BŚW
14-17-1-01-104 -r -00	0,66	SO	104	GZ	10SO 104-0,9-BŚW
14-17-1-01-106 -k -00	0,76	SO	104	GZ	10SO 104-1-BŚW
14-17-1-01-110 -c -00	1,23	DB.S	180	GPZ	6DB.S 180-0,7-LW
14-17-1-01-110A -k -00	0,60	SO	120	GZ	10SO 120-1-BŚW
14-17-1-01-113 -a -00	0,81	SO	140	GZ	10SO 140-0,8-BŚW
14-17-1-01-117 -g -00	0,77	SO	120	GZ	10SO 120-1,1-BŚW
14-17-1-01-122 -o -00	1,42	SO	110	GZ	5SO 110-1-BŚW
14-17-1-01-124 -s -00	1,19	SO	105	GZ	9SO 105-0,8-BŚW
14-17-1-01-125 -f -00	1,06	DB.S	130	GPZ	7DB.S 130-0,5-LMŚW
14-17-1-01-127 -c -00	0,92	SO	105	GZ	10SO 105-1-BŚW
LEŚNICTWO DĄBRÓWKA					
14-17-1-02-7 -j -00	1,13	OL	110	S	7OL 110-0,6-OLJ
14-17-1-02-10 -c -00	1,76	SO	107	GZ	10SO 107-1-BMŚW
14-17-1-02-13 -a -00	0,51	SO	119	O	10SO 119-0,9-BMŚW
14-17-1-02-13 -b -00	2,38	SO	116	O	10SO 116-0,6-BMŚW
14-17-1-02-13 -c -00	0,82	SO	119	O	10SO 119-0,9-BMŚW
14-17-1-02-26 -f -00	1,11	SO	102	GZ	10SO 102-1-BMŚW
14-17-1-02-26 -g -00	3,13	SO	102	GZ	10SO 102-1,1-BŚW
14-17-1-02-30 -j -00	1,76	SO	140	GPZ	10SO 140-0,4-BMŚW
14-17-1-02-31 -c -00	0,46	DB.S	110	GPZ	7DB.S 110-0,5-LMŚW
14-17-1-02-32 -a -00	0,40	DB.S	130	GPZ	10DB.S 130-0,7-LMŚW
14-17-1-02-34 -a -00	0,60	SO	120	GPZ	10SO 120-0,8-BMŚW
14-17-1-02-34 -g -00	0,34	SO	106	GZ	10SO 106-0,7-BMŚW
14-17-1-02-37 -b -00	0,42	SO	102	GPZ	10SO 102-0,8-LMŚW
14-17-1-02-37 -d -00	5,06	SO	102	GPZ	10SO 102-0,7-BMŚW
14-17-1-02-37 -f -00	0,99	SO	102	GPZ	10SO 102-0,7-LMŚW
14-17-1-02-134 -g -00	3,60	SO	110	GZ	10SO 110-0,9-BMŚW
14-17-1-02-135 -j -00	8,38	SO	110	GZ	10SO 110-1,2-BŚW
14-17-1-02-135 -m -00	1,64	SO	110	GPZ	10SO 110-0,9-BMW
14-17-1-02-140 -h -00	4,25	SO	125	GPZ	10SO 125-0,7-LMŚW
14-17-1-02-152 -a -00	6,56	OL	120	S	10OL 120-0,8-OLJ
14-17-1-02-152 -g -00	4,82	OL	110	S	7OL 110-0,8-OLJ
14-17-1-02-152 -h -00	4,51	OL	105	S	7OL 105-0,4-OLJ
14-17-1-02-154 -f -00	3,58	OL	110	S	7OL 110-0,9-OLJ
14-17-1-02-154 -k -00	1,69	DB.S	125	S	4DB.S 125-0,8-LW

Adres leśny	Pow. [ha]	Gat. pan.	Wiek gat.p.	Gosp.	Skrócony opis taksacyjny
14-17-1-02-155 -a -00	4,10	OL	110	S	7OL 110-0,7-OLJ
14-17-1-02-155 -c -00	1,45	DB.S	110	S	4DB.S 110-0,7-LW
14-17-1-02-155 -d -00	3,87	OL	110	S	10OL 110-0,7-OL
14-17-1-02-155 -f -00	6,73	DB.S	123	S	4DB.S 123-0,9-LW
14-17-1-02-158 -p -00	0,77	DB.S	134	GPZ	8DB.S 134-0,9-LŚW
14-17-1-02-160 -b -00	0,93	SO	104	O	8SO 104-1-BMŚW
14-17-1-02-162 -b -00	2,36	SO	109	GZ	10SO 109-1-BŚW
14-17-1-02-162 -g -00	8,45	SO	116	GZ	10SO 116-1,1-BŚW
14-17-1-02-164 -c -00	3,63	SO	105	O	10SO 105-1-BŚW
14-17-1-02-165 -b -00	3,97	SO	140	O	10SO 140-0,9-BŚW
14-17-1-02-165 -f -00	2,06	SO	140	GZ	10SO 140-1-BMŚW
14-17-1-02-165 -g -00	2,16	SO	106	O	10SO 106-0,9-BMŚW
14-17-1-02-165 -k -00	2,37	SO	106	O	9SO 106-0,9-BMŚW
14-17-1-02-167 -a -00	1,51	AK	110	GPZ	9AK 110-0,8-LMŚW
14-17-1-02-167 -c -00	8,16	DB.S	117	S	3DB.S 117-0,8-LMŚW
14-17-1-02-167 -k -00	1,51	SO	106	O	10SO 106-0,9-LMŚW
14-17-1-02-167 -n -00	2,61	SO	120	O	10SO 120-1-BMŚW
LEŚNICTWO LASKI					
14-17-2-03-6 -f -00	1,28	DB.B	110	GPZ	10DB.B 110-1-LMŚW
14-17-2-03-6 -j -00	2,73	DB.B	130	GPZ	5DB.B 130-0,9-LMŚW
14-17-2-03-19 -f -00	0,43	SO	110	GZ	10SO 110-0,9-BŚW
14-17-2-03-21 -b -00	4,50	SO	112	GPZ	8SO 112-0,6-BMŚW
14-17-2-03-21 -d -00	1,68	SO	112	GPZ	10SO 112-0,9-BMŚW
14-17-2-03-21 -g -00	0,83	SO	112	GPZ	10SO 112-0,8-LŚW
14-17-2-03-21 -h -00	0,35	SO	112	GPZ	10SO 112-0,9-BMŚW
14-17-2-03-21 -l -00	1,81	SO	107	GPZ	9SO 107-0,7-BMŚW
14-17-2-03-24 -f -00	3,10	SO	107	GPZ	10SO 107-0,7-LMŚW
14-17-2-03-24 -g -00	2,95	SO	107	GPZ	10SO 107-0,6-LŚW
14-17-2-03-24 -l -00	2,46	SO	103	GPZ	10SO 103-1-LMŚW
14-17-2-03-25 -m -00	2,67	SO	107	GPZ	10SO 107-0,5-LŚW
14-17-2-03-31 -c -00	4,85	SO	102	GPZ	10SO 102-0,8-BMŚW
14-17-2-03-31 -d -00	8,51	SO	102	GZ	10SO 102-0,9-BŚW
14-17-2-03-32 -d -00	0,91	SO.C	120	GZ	9SO.C 120-1-BŚW
14-17-2-03-33 -g -00	6,87	SO	117	GZ	10SO 117-0,8-BMŚW
14-17-2-03-33 -n -00	3,53	SO	117	GPZ	10SO 117-0,7-BMŚW
14-17-2-03-34 -i -00	2,10	SO	103	GZ	7SO 103-0,8-BMŚW
14-17-2-03-37 -a -00	2,32	GB	110	S	5GB 110-0,8-LW
14-17-2-03-37 -c -00	1,34	DB.B	170	S	7DB.B 170-0,8-LW
14-17-2-03-37 -g -00	9,34	DB.B	170	S	6DB.B 170-0,9-LŚW
14-17-2-03-37 -i -00	0,54	OL	117	S	8OL 117-1-OLJ
14-17-2-03-37 -j -00	0,58	OL	118	S	6OL 118-1-LW
14-17-2-03-37 -l -00	0,69	ŚW	117	S	4ŚW 117-0,5-LMŚW
14-17-2-03-37 -m -00	1,45	DB.B	170	S	8DB.B 170-0,7-LW

Adres leśny	Pow. [ha]	Gat. pan.	Wiek gat.p.	Gosp.	Skrócony opis taksacyjny
14-17-2-03-39 -g -00	2,14	DB.B	160	S	5DB.B 160-0,9-LW
14-17-2-03-39 -h -00	0,51	SO	112	S	5SO 112-0,9-LMŚW
14-17-2-03-39 -i -00	1,29	DB.B	104	S	7DB.B 104-0,9-LMŚW
14-17-2-03-39 -k -00	1,61	DB.B	114	S	6DB.B 114-1-LW
14-17-2-03-40 -a -00	10,24	DB.B	177	S	7DB.B 177-1-LW
14-17-2-03-40 -b -00	4,47	DB.B	178	S	7DB.B 178-1-LŚW
14-17-2-03-40 -d -00	0,49	OL	120	S	10OL 120-0,9-OLJ
14-17-2-03-44 -c -00	2,67	SO	110	GZ	7SO 110-1-BMŚW
14-17-2-03-45 -f -00	2,26	SO	145	GZ	10SO 145-1-BŚW
14-17-2-03-45 -k -00	2,01	SO	120	GZ	6SO 120-1,1-BŚW
14-17-2-03-45 -m -00	14,69	SO	145	S	10SO 145-1-BŚW
14-17-2-03-46 -a -00	0,32	AK	105	GZ	7AK 105-0,8-BŚW
14-17-2-03-58 -l -00	0,83	DB,S	110	GPZ	7DB,S 110-0,9-LŚW
14-17-2-03-72 -a -00	0,88	SO	116	GZ	10SO 116-1,1-BŚW
14-17-2-03-72 -f -00	0,83	SO	107	GZ	10SO 107-0,9-BŚW
14-17-2-03-72 -g -00	0,98	SO	105	GZ	10SO 105-1-BŚW
14-17-2-03-75 -h -00	0,57	SO	107	O	10SO 107-1-BMŚW
14-17-2-03-75 -k -00	5,26	SO	107	O	10SO 107-0,9-BMŚW
14-17-2-03-81 -i -00	2,07	SO	102	GZ	10SO 102-0,8-BŚW
14-17-2-03-85 -j -00	1,34	SO	107	GZ	10SO 107-1,1-BŚW
14-17-2-03-94 -b -00	2,02	SO	110	GZ	10SO 110-1-BŚW
14-17-2-03-97 -g -00	2,17	SO	102	GZ	10SO 102-1,1-BŚW
14-17-2-03-97 -j -00	0,36	OL	102	O	7OL 102-0,9-LMW
14-17-2-03-101 -h -00	2,91	SO	103	GZ	10SO 103-0,9-BŚW
14-17-2-03-105 -h -00	2,09	SO	117	GZ	9SO 117-0,9-BMŚW
14-17-2-03-114 -a -00	1,14	SO	102	GZ	10SO 102-0,9-BMŚW
14-17-2-03-114 -b -00	1,82	DB.S	135	GPZ	10DB.S 135-0,7-LMŚW
14-17-2-03-114 -j -00	1,23	DB.S	130	GPZ	7DB.S 130-0,9-LMW
14-17-2-03-114 -l -00	2,54	DB.S	130	GPZ	10DB.S 130-0,9-LMW
14-17-2-03-115 -c -00	3,79	SO	112	GZ	10SO 112-1-BŚW
14-17-2-03-115 -f -00	1,35	SO	102	GPZ	10SO 102-0,9-BMW
14-17-2-03-118 -a -00	1,01	DB.B	130	O	7DB.B 130-0,9-LMŚW
LEŚNICTWO CHWALIM					
14-17-2-04-125 -b -00	1,22	SO	107	O	10SO 107-0,9-BMŚW
14-17-2-04-126 -a -00	0,80	DB.S	140	O	8DB.S 140-0,7-BMŚW
14-17-2-04-132 -i -00	0,70	SO	107	GZ	10SO 107-0,8-BMŚW
14-17-2-04-145 -c -00	2,50	SO	107	GPZ	10SO 107-1-LMŚW
14-17-2-04-145 -d -00	5,38	SO	107	GPZ	10SO 107-0,6-BMŚW
14-17-2-04-146 -d -00	2,51	SO	103	O	7SO 103-0,5-LMW
14-17-2-04-170 -a -00	3,91	SO	107	GPZ	10SO 107-0,5-BMŚW
14-17-2-04-172 -a -00	1,19	SO	135	O	3SO 135-1-LŚW
14-17-2-04-172 -b -00	4,27	SO	135	O	7SO 135-0,8-LŚW
14-17-2-04-173 -f -00	1,23	SO	135	O	6SO 135-0,8-BMŚW

Adres leśny	Pow. [ha]	Gat. pan.	Wiek gat.p.	Gosp.	Skrócony opis taksacyjny
14-17-2-04-173 -k -00	0,45	BK	110	GPZ	6BK 110-0,7-LMŚW
14-17-2-04-173 -y -00	0,67	SO	117	GZ	10SO 117-0,8-BMŚW
14-17-2-04-175 -b -00	1,95	SO	117	GZ	10SO 117-0,8-BŚW
14-17-2-04-175 -g -00	0,68	SO	103	GZ	10SO 103-0,9-BMŚW
14-17-2-04-204 -h -00	4,35	DB.S	130	O	4DB.S 130-0,7-LMŚW
14-17-2-04-207 -n -00	1,06	SO	117	O	10SO 117-0,9-BŚW
14-17-2-04-208 -x -00	0,86	OL	107	O	10OL 107-0,8-LMW
14-17-2-04-212 -b -00	0,82	SO	102	O	10SO 102-0,8-BMŚW
14-17-2-04-215 -l -00	6,49	SO	107	GPZ	10SO 107-0,6-BMŚW
14-17-2-04-217 -o -00	5,50	SO	102	GZ	10SO 102-1-BMŚW
14-17-2-04-218 -b -00	2,32	SO	102	GPZ	10SO 102-0,8-LMŚW
14-17-2-04-226 -c -00	0,63	SO	117	GZ	10SO 117-0,8-BMŚW
LEŚNICTWO WĄCHABNO					
14-17-2-05-51 -h -00	1,02	SO	105	O	10SO 105-1-BMŚW
14-17-2-05-59 -b -00	1,38	DB.S	140	O	6DB.S 140-0,8-LMW
14-17-2-05-64 -h -00	3,64	SO	102	GZ	7SO 102-0,9-BŚW
14-17-2-05-65 -g -00	1,51	SO	117	GZ	10SO 117-1,1-BŚW
14-17-2-05-67 -a -00	2,78	SO	138	O	9SO 138-1,1-BMŚW
14-17-2-05-67 -f -00	2,07	SO	135	O	7SO 135-0,8-BMŚW
14-17-2-05-67 -n -00	0,65	SO	125	GZ	10SO 125-1,2-BŚW
14-17-2-05-68 -n -00	3,18	SO	102	GZ	10SO 102-0,8-BŚ
14-17-2-05-68 -p -00	1,15	SO	107	GZ	10SO 107-1-BŚ
14-17-2-05-68 -r -00	1,95	SO	102	GZ	10SO 102-1-BŚW
14-17-2-05-70 -k -00	1,29	SO	107	GZ	10SO 107-1-BŚW
14-17-2-05-71 -f -00	2,65	SO	117	GZ	10SO 117-0,8-BŚW
14-17-2-05-71 -k -00	0,90	SO	117	GZ	10SO 117-0,8-BŚW
14-17-2-05-71 -w -00	0,65	SO	107	GZ	10SO 107-0,9-BMŚW
14-17-2-05-89 -i -00	2,12	SO	117	GZ	9SO 117-1-BŚW
14-17-2-05-89 -j -00	1,14	SO	120	GZ	10SO 120-1-BŚW
14-17-2-05-90 -f -00	2,27	SO	117	GZ	10SO 117-1-BŚW
14-17-2-05-90 -j -00	1,12	SO	110	GZ	10SO 110-0,9-BŚW
14-17-2-05-91 -b -00	1,45	SO	107	GZ	10SO 107-0,8-BŚW
14-17-2-05-93 -d -00	1,46	SO	117	GZ	10SO 117-1-BŚW
14-17-2-05-93 -h -00	0,94	SO	107	GZ	10SO 107-0,8-BŚW
14-17-2-05-106 -h -00	1,19	SO	105	O	10SO 105-0,8-BŚW
14-17-2-05-106 -j -00	1,43	SO	125	O	10SO 125-1-BŚW
14-17-2-05-109 -d -00	0,74	SO	102	GZ	10SO 102-0,9-BŚW
14-17-2-05-112 -f -00	2,41	SO	120	GZ	10SO 120-1-BŚW
14-17-2-05-113 -d -00	2,33	DB.S	133	GPZ	10DB.S 133-0,7-LMŚW
14-17-2-05-113 -t -00	0,94	SO.WE	120	O	10SO.WE 120-0,9-BMW
14-17-2-05-120 -a -00	2,67	SO	105	GPZ	10SO 105-1-BMW
14-17-2-05-120 -k -00	0,83	SO	112	GZ	10SO 112-0,8-BŚW
14-17-2-05-139 -j -00	2,18	SO	117	O	10SO 117-0,9-BŚW

Adres leśny	Pow. [ha]	Gat. pan.	Wiek gat.p.	Gosp.	Skrócony opis taksacyjny
14-17-2-05-139 -k -00	1,30	SO	117	O	10SO 117-0,9-BMŚW
14-17-2-05-140 -d -00	7,51	SO	112	GZ	10SO 112-0,9-BŚW
14-17-2-05-140 -f -00	5,40	SO	112	O	10SO 112-1-BŚW
14-17-2-05-151 -c -00	3,06	SO	110	GZ	10SO 110-1-BŚW
14-17-2-05-152 -h -00	2,42	SO	135	O	10SO 135-0,9-BŚW
14-17-2-05-152 -j -00	1,49	SO	140	O	10SO 140-0,9-BMŚW
14-17-2-05-152 -k -00	1,43	OL	125	O	8OL 125-0,8-OLJ
14-17-2-05-153 -h -00	1,48	SO	125	O	10SO 125-0,9-BMŚW
14-17-2-05-166 -c -00	1,59	SO	125	GZ	10SO 125-1-BŚW
14-17-2-05-168 -j -00	3,39	SO	107	GPZ	10SO 107-0,7-BMŚW
14-17-2-05-168 -k -00	1,62	SO	107	GPZ	10SO 107-0,5-LMŚW
14-17-2-05-169 -f -00	3,86	SO	107	GPZ	10SO 107-0,8-BMŚW
14-17-2-05-169 -g -00	1,38	SO	107	GPZ	10SO 107-0,8-LMŚW
14-17-2-05-169 -i -00	1,92	SO	107	GZ	10SO 107-0,9-BMŚW
14-17-2-05-169 -y -00	1,86	LP	103	S	5LP 103-0,9-LŚW
14-17-2-05-177 -d -00	1,51	DB.S	140	GPZ	5DB.S 140-0,6-LŚW
LEŚNICTWO SMARDZEWO					
14-17-3-06-3 -h -00	0,82	SO	117	GPZ	10SO 117-0,6-LMŚW
14-17-3-06-7 -b -00	4,76	SO	125	GPZ	8SO 125-0,7-LMŚW
14-17-3-06-7 -h -00	3,34	DB.S	105	GPZ	10DB.S 105-0,7-LMŚW
14-17-3-06-8 -h -00	1,15	DB.S	135	S	10DB.S 135-0,7-LW
14-17-3-06-9 -i -00	0,58	DB.B	110	GPZ	10DB.B 110-0,8-LMŚW
14-17-3-06-12 -j -00	1,87	SO	117	GZ	10SO 117-1-BMŚW
14-17-3-06-21 -h -00	1,32	SO	102	GPZ	10SO 102-0,8-BMŚW
14-17-3-06-25 -c -00	1,74	SO	108	GPZ	9SO 108-0,9-LMŚW
14-17-3-06-25 -g -00	3,22	SO	107	GZ	10SO 107-1-BMŚW
14-17-3-06-25 -h -00	4,31	SO	107	GZ	10SO 107-1-BMŚW
14-17-3-06-26 -g -00	0,87	SO	107	GZ	10SO 107-0,9-BMŚW
14-17-3-06-26 -m -00	2,91	SO	105	GZ	10SO 105-1-BMŚW
14-17-3-06-35 -f -00	3,64	SO	117	GZ	10SO 117-1-BMŚW
14-17-3-06-38 -f -00	2,48	SO	102	GZ	10SO 102-0,9-BMŚW
14-17-3-06-38 -h -00	1,13	SO	125	O	10SO 125-1-BMŚW
14-17-3-06-38 -k -00	0,78	SO	115	O	10SO 115-1-LMŚW
14-17-3-06-38 -l -00	3,86	SO	104	GPZ	10SO 104-0,7-LMŚW
14-17-3-06-38 -m -00	2,03	SO	107	GPZ	10SO 107-0,7-LMŚW
14-17-3-06-38 -n -00	2,49	SO	115	O	8SO 115-0,9-LMŚW
14-17-3-06-38 -o -00	5,00	SO	125	S	10SO 125-0,8-LMŚW
14-17-3-06-38 -p -00	0,97	SO	107	O	10SO 107-0,9-LMŚW
14-17-3-06-39 -b -00	0,98	SO	107	GPZ	10SO 107-0,7-LMŚW
14-17-3-06-39 -h -00	6,83	SO	120	GZ	10SO 120-1,1-BMŚW
14-17-3-06-39 -l -00	2,07	SO	125	GPZ	10SO 125-0,6-LŚW
14-17-3-06-40 -a -00	2,36	SO	110	O	10SO 110-1-LŚW
14-17-3-06-42 -d -00	1,10	SO	117	GPZ	10SO 117-0,5-LŚW

Adres leśny	Pow. [ha]	Gat. pan.	Wiek gat.p.	Gosp.	Skrócony opis taksacyjny
14-17-3-06-43 -h -00	2,79	SO	110	GPZ	10SO 110-0,6-LMŚW
14-17-3-06-54 -l -00	2,97	SO	102	GPZ	8SO 102-0,7-LMŚW
14-17-3-06-54 -m -00	2,70	SO	110	GPZ	10SO 110-0,6-BMŚW
14-17-3-06-56 -a -00	0,25	SO	117	GZ	10SO 117-1-BMŚW
14-17-3-06-60 -c -00	1,01	SO	112	GZ	10SO 112-0,6-BMŚW
14-17-3-06-60 -f -00	3,86	SO	112	GPZ	10SO 112-0,7-LMŚW
LEŚNICTWO OSA GÓRA					
14-17-3-07-31 -i -00	1,11	SO	110	GPZ	5SO 110-0,9-LMŚW
14-17-3-07-59 -a -00	1,24	DB.S	130	GPZ	5DB.S 130-1,1-LMŚW
14-17-3-07-67 -b -00	6,92	SO	128	GZ	10SO 128-1,2-BMŚW
14-17-3-07-70 -d -00	7,00	SO	110	GPZ	10SO 110-0,7-LMŚW
14-17-3-07-77 -b -00	2,41	SO	107	GZ	10SO 107-1-BMŚW
14-17-3-07-77 -d -00	8,04	SO	107	GZ	10SO 107-1-BMŚW
14-17-3-07-78 -a -00	5,76	SO	107	GPZ	10SO 107-0,7-BMŚW
14-17-3-07-78 -b -00	12,74	SO	107	GZ	10SO 107-0,9-BMŚW
14-17-3-07-79 -c -00	4,89	SO	120	GZ	10SO 120-1-BMŚW
14-17-3-07-81 -a -00	5,60	SO	110	GPZ	10SO 110-1-LMŚW
14-17-3-07-81 -b -00	6,36	SO	110	GPZ	10SO 110-0,7-LMŚW
14-17-3-07-81 -d -00	0,73	SO	107	GPZ	9SO 107-0,9-BMŚW
14-17-3-07-89 -f -00	6,09	SO	113	GZ	10SO 113-0,9-BMŚW
14-17-3-07-89 -h -00	4,85	SO	120	GPZ	8SO 120-0,7-BMŚW
14-17-3-07-90 -c -00	11,09	SO	102	GZ	10SO 102-1,2-BMŚW
14-17-3-07-90 -f -00	4,52	SO	102	GZ	10SO 102-1,3-BŚW
14-17-3-07-98 -c -00	3,44	SO	107	GPZ	10SO 107-1-LMŚW
14-17-3-07-98 -d -00	5,85	SO	105	GPZ	7SO 105-1,1-BMŚW
14-17-3-07-110 -k -00	2,60	SO	110	GPZ	5SO 110-1,1-LMŚW
14-17-3-07-111 -j -00	4,24	SO	115	GPZ	6SO 115-0,7-BMŚW
14-17-3-07-112 -f -00	2,92	SO	115	GPZ	10SO 115-0,8-LMŚW
14-17-3-07-112 -m -00	3,65	SO	112	GPZ	7SO 112-0,7-LMŚW
14-17-3-07-113 -f -00	1,71	SO	140	GPZ	10SO 140-0,7-LMŚW
14-17-3-07-113 -l -00	3,96	SO	112	GPZ	10SO 112-0,6-LMŚW
14-17-3-07-116 -h -00	1,21	DB.S	140	S	10DB.S 140-0,9-LMŚW
14-17-3-07-121 -l -00	1,09	DB.S	130	S	10DB.S 130-1-LMŚW
14-17-3-07-121 -n -00	1,31	DB,S	130	GPZ	9DB,S 130-1,2-LMŚW
14-17-3-07-122 -a -00	5,81	SO	120	GPZ	10SO 120-0,6-LMŚW
14-17-3-07-141 -l -00	4,99	SO	112	GPZ	10SO 112-0,3-LŚW
LEŚNICTWO KOLESIN					
14-17-3-08-70A -a -00	0,47	SO	116	GPZ	5SO 116-0,8-LMŚW
14-17-3-08-127 -d -00	1,74	SO	110	GPZ	10SO 110-0,8-BMŚW
14-17-3-08-129 -b -00	1,96	SO	102	GPZ	9SO 102-0,9-BMŚW
14-17-3-08-130 -d -00	2,97	SO	125	GPZ	10SO 125-0,6-BMŚW
14-17-3-08-130 -j -00	1,58	SO	125	GPZ	10SO 125-0,5-LMŚW
14-17-3-08-131 -j -00	2,77	SO	112	GPZ	10SO 112-0,6-LMŚW

Adres leśny	Pow. [ha]	Gat. pan.	Wiek gat.p.	Gosp.	Skrócony opis taksacyjny
14-17-3-08-132 -h -00	4,33	SO	110	GPZ	10SO 110-0,6-LŚW
14-17-3-08-148 -d -00	2,55	SO	106	GPZ	10SO 106-1-BMŚW
14-17-3-08-164 -l -00	0,81	BK	128	GPZ	4BK 128-0,9-LMŚW
14-17-3-08-165 -a -00	0,91	BK	105	GPZ	9BK 105-0,3-LŚW
14-17-3-08-167 -i -00	2,02	SO	115	S	10SO 115-0,6-LMŚW
14-17-3-08-171 -a -00	0,53	DG	120	GPZ	9DG 120-0,5-LŚW
14-17-3-08-171 -d -00	5,27	SO	112	GPZ	10SO 112-0,4-LŚW
14-17-3-08-171 -f -00	7,24	SO	112	GPZ	10SO 112-0,7-LMŚW
14-17-3-08-171 -g -00	1,23	SO	110	GPZ	10SO 110-1-LŚW
14-17-3-08-172 -d -00	2,80	SO	107	GPZ	10SO 107-0,6-LMŚW
14-17-3-08-172 -f -00	3,71	SO	107	GPZ	10SO 107-0,9-LMŚW
14-17-3-08-172 -h -00	2,99	SO	107	GPZ	10SO 107-0,6-BMŚW
14-17-3-08-172 -i -00	2,64	SO	107	GPZ	10SO 107-0,9-BMŚW
14-17-3-08-172 -j -00	1,80	SO	107	GPZ	10SO 107-0,9-LMŚW
14-17-3-08-173 -a -00	2,00	DG	112	GPZ	9DG 112-0,7-LMŚW
14-17-3-08-183 -f -00	3,38	SO	112	GPZ	9SO 112-0,7-LMŚW
14-17-3-08-184 -f -00	1,51	DB.B	130	GPZ	7DB.B 130-0,8-LŚW
14-17-3-08-184 -g -00	2,00	BK	105	GPZ	9BK 105-0,9-LŚW
14-17-3-08-185 -c -00	3,88	SO	112	GPZ	10SO 112-0,3-LŚW
14-17-3-08-185 -d -00	3,50	SO	110	GPZ	5SO 110-0,6-LŚW
14-17-3-08-187 -a -00	0,80	SO	107	GPZ	10SO 107-0,6-LMŚW
14-17-3-08-195 -g -00	4,00	SO	107	GPZ	10SO 107-0,9-BMŚW
14-17-3-08-196 -j -00	2,74	SO	112	GPZ	9SO 112-0,8-BMŚW
14-17-3-08-198 -b -00	5,88	SO	112	GPZ	10SO 112-0,7-BMŚW
14-17-3-08-210 -a -00	1,37	SO	102	GPZ	10SO 102-0,9-LMŚW
14-17-3-08-210 -g -00	2,13	SO	117	GZ	10SO 117-1-BŚW
14-17-3-08-211 -d -00	1,88	DB.B	102	GPZ	5DB.B 102-0,9-LMŚW
14-17-3-08-211 -f -00	4,05	SO	102	GPZ	10SO 102-0,7-LMŚW
14-17-3-08-211 -n -00	0,96	DB.S	102	GPZ	9DB.S 102-1-LMŚW
14-17-3-08-213 -c -00	1,23	SO	112	GPZ	6SO 112-0,9-LMŚW
14-17-3-08-213 -d -00	1,30	SO	112	GZ	10SO 112-0,9-BMŚW
14-17-3-08-216 -f -00	3,12	SO	102	GZ	10SO 102-1-BMŚW
14-17-3-08-216 -g -00	1,94	DB.B	102	GPZ	5DB.B 102-1-LMŚW
14-17-3-08-216 -l -00	0,63	DB.B	102	GPZ	10DB.B 102-1-LŚW
14-17-3-08-218 -g -00	0,91	SO	102	GPZ	10SO 102-0,9-LMŚW
14-17-3-08-228 -a -00	1,07	SO	107	GZ	10SO 107-1-BMŚW
14-17-3-08-228 -i -00	2,34	DB.S	200	GPZ	7DB.S 200-0,5-LŚW
14-17-3-08-262 -f -00	1,02	SO	110	GZ	10SO 110-0,9-BMŚW
LEŚNICTWO BUKÓW					
14-17-3-09-137 -k -00	2,02	SO	107	GPZ	10SO 107-0,7-LMŚW
14-17-3-09-155 -h -00	1,02	DB.S	112	GPZ	7DB.S 112-1,1-LŚW
14-17-3-09-156 -b -00	1,80	SO	107	GPZ	10SO 107-0,7-LMŚW
14-17-3-09-156 -c -00	1,39	SO	107	GPZ	10SO 107-0,6-BMŚW

Adres leśny	Pow. [ha]	Gat. pan.	Wiek gat.p.	Gosp.	Skrócony opis taksacyjny
14-17-3-09-157 -a -00	0,88	SO	107	GPZ	9SO 107-0,7-LMŚW
14-17-3-09-157 -g -00	3,78	SO	107	GPZ	10SO 107-0,6-LMŚW
14-17-3-09-157 -h -00	1,29	SO	107	GPZ	10SO 107-0,9-BMŚW
14-17-3-09-157 -j -00	3,74	SO	112	GPZ	9SO 112-0,9-BMŚW
14-17-3-09-161 -g -00	5,48	SO	110	GPZ	10SO 110-0,5-LŚW
14-17-3-09-161 -h -00	4,05	SO	110	GPZ	10SO 110-0,6-LMŚW
14-17-3-09-161 -j -00	1,54	SO	110	GPZ	10SO 110-0,5-BMŚW
14-17-3-09-174 -d -00	1,60	SO	112	GPZ	10SO 112-0,4-LŚW
14-17-3-09-229 -k -00	1,68	DB.S	105	GPZ	9DB.S 105-0,8-LMW
14-17-3-09-231 -c -00	5,78	SO	145	GPZ	5SO 145-0,3-LŚW
14-17-3-09-231 -m -00	0,55	SO	102	GPZ	7SO 102-0,9-LŚW
14-17-3-09-231 -n -00	0,90	DB.S	110	GPZ	5DB.S 110-1-LŚW
14-17-3-09-233 -c -00	2,85	SO	125	GPZ	10SO 125-0,7-LMŚW
14-17-3-09-233 -g -00	1,59	SO	102	GZ	10SO 102-0,9-BMŚW
14-17-3-09-233 -i -00	3,72	SO	125	GPZ	10SO 125-1-BMŚW
14-17-3-09-234 -i -00	3,84	AK	102	GZ	10AK 102-0,7-BMŚW
14-17-3-09-234 -l -00	1,30	SO	102	GPZ	10SO 102-0,7-BMŚW
14-17-3-09-234 -m -00	2,37	SO	102	GPZ	10SO 102-0,6-LMŚW
14-17-3-09-234 -n -00	1,53	SO	102	GPZ	10SO 102-0,7-BMŚW
14-17-3-09-236 -i -00	1,15	SO	107	GZ	8SO 107-1-BŚW
14-17-3-09-238 -b -00	1,24	SO	120	GPZ	10SO 120-0,9-BMŚW
14-17-3-09-238 -c -00	2,67	SO	120	GPZ	9SO 120-0,6-LMŚW
14-17-3-09-238 -r -00	0,67	DB.S	120	GPZ	9DB.S 120-0,9-LŚW
14-17-3-09-239 -o -00	2,83	SO	120	GZ	8SO 120-0,8-BMŚW
14-17-3-09-241 -i -00	3,29	SO	108	GPZ	8SO 108-0,9-BMŚW
14-17-3-09-244 -g -00	2,89	SO	107	GPZ	9SO 107-0,3-LŚW
14-17-3-09-246 -g -00	0,49	SO	102	GZ	10SO 102-0,9-BMŚW
14-17-3-09-246 -w -00	0,54	DB.S	110	GPZ	10DB.S 110-1-LMŚW
14-17-3-09-247 -o -00	2,99	SO	107	GPZ	10SO 107-0,6-LŚW
14-17-3-09-247 -p -00	0,36	SO	107	GPZ	5SO 107-0,7-LŚW
14-17-3-09-248 -h -00	5,50	SO	112	GPZ	10SO 112-0,7-LŚW
14-17-3-09-248 -i -00	4,69	SO	112	GPZ	9SO 112-0,3-LŚW
14-17-3-09-248 -j -00	4,43	SO	112	GPZ	9SO 112-1,1-LŚW
14-17-3-09-249 -a -00	3,04	SO	112	GPZ	10SO 112-0,4-LŚW
14-17-3-09-249 -d -00	0,84	SO	120	GPZ	9SO 120-0,4-LŚW
14-17-3-09-249 -g -00	8,17	SO	112	GPZ	8SO 112-0,2-LŚW
14-17-3-09-250 -h -00	0,75	SO	110	GPZ	10SO 110-0,9-LMŚW
14-17-3-09-250 -j -00	1,43	DB.S	110	GPZ	4DB.S 110-0,8-LMŚW
14-17-3-09-251 -c -00	2,82	SO	107	GPZ	9SO 107-0,3-LŚW
14-17-3-09-251 -d -00	2,18	SO	112	GPZ	9SO 112-0,6-LŚW
14-17-3-09-251 -j -00	1,13	DB.S	170	GPZ	5DB.S 170-0,6-LŚW
14-17-3-09-252 -b -00	2,99	SO	117	GPZ	9SO 117-0,2-LŚW
14-17-3-09-252 -h -00	2,19	SO	120	GZ	10SO 120-1,2-BMŚW

Adres leśny	Pow. [ha]	Gat. pan.	Wiek gat. p.	Gosp.	Skrócony opis taksacyjny
14-17-3-09-253 -b -00	3,56	SO	117	GPZ	7SO 117-0,2-LŚW
14-17-3-09-253 -m -00	2,26	SO	120	GPZ	8SO 120-0,3-LŚW
14-17-3-09-253 -p -00	1,34	DB.S	120	S	5DB.S 120-0,8-LŚW
14-17-3-09-253 -s -00	2,14	SO	105	GZ	10SO 105-1,1-BMŚW
14-17-3-09-256 -c -00	4,80	SO	102	GPZ	10SO 102-0,6-BMŚW
14-17-3-09-257 -h -00	2,21	SO	107	GPZ	10SO 107-0,9-LMŚW
14-17-3-09-257 -k -00	1,45	SO	102	GPZ	10SO 102-0,6-BMŚW
14-17-3-09-257 -m -00	1,30	SO	107	GPZ	10SO 107-0,6-LMŚW
14-17-3-09-257 -p -00	1,59	SO	125	GPZ	10SO 125-0,7-LŚW
14-17-3-09-258 -f -00	2,16	SO	125	GZ	10SO 125-0,8-BMŚW
14-17-3-09-258 -h -00	5,03	SO	125	GPZ	10SO 125-0,5-LMŚW

4.10.1. Drzewostany ponad 100-letnie w obszarach Natura 2000

PLB080005 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry”

W zasięgu SOO „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry” na terenie Nadleśnictwa Babimost, drzewostany ponad 100-letnie występują na łącznej powierzchni 14,25 ha. Wykaz przedmiotowych drzewostanów ponad 100-letnich zawiera Tabela 68.

Tabela 68. Wykaz drzewostanów ponad 100-letnich w zasięgu SOO „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry”

Adres leśny	Pow. [ha]	Gat. pan.	Wiek gat. p.	Gosp.	Skrócony opis taksacyjny
OBREB DĄBRÓWKA					
LEŚNICTWO DĄBRÓWKA					
14-17-1-02-158 -p -00	0,77	DB.S	134	GPZ	8DB.S 134-0,8-LŚW
14-17-1-02-165 -b -00	3,97	SO	140	O	10SO 140-0,9-BŚW
14-17-1-02-165 -k -00	2,37	SO	106	O	9SO 106-0,8-BMŚW
OBREB KARGOWA					
LEŚNICTWO WĄCHABNO					
14-17-2-05-51 -h -00	1,02	SO	105	O	10SO 105-1-BMŚW
14-17-2-05-59 -b -00	1,38	DB.S	140	O	6DB.S 140-0,8-LMW
14-17-2-05-67 -f -00	2,07	SO	135	O	7SO 135-0,9-BMŚW
14-17-2-05-106 -h -00	1,19	SO	105	O	10SO 105-0,8-BŚW
14-17-2-05-153 -h -00	1,48	SO	125	O	10SO 125-0,9-BMŚW

PLH080001 „Dolina Leniwej Obry”

W zasięgu SOO „Dolina Leniwej Obry” na terenie Nadleśnictwa Babimost, drzewostany ponad 100-letnie występują na łącznej powierzchni 103,77 ha. Wykaz przedmiotowych drzewostanów ponad 100-letnich zawiera Tabela 69.

Tabela 69. Wykaz drzewostanów ponad 100-letnich w zasięgu SOO „Dolina Leniwej Obry”

Adres leśny	Pow. [ha]	Gat. pan.	Wiek gat. p.	Gosp.	Skrócony opis taksacyjny
OBREB DĄBRÓWKA					
LEŚNICTWO BOLEWINY					
14-17-1-01-75 -c -00	0,84	DB.S	140	S	4DB.S 140-0,9-LW
14-17-1-01-75 -h -00	1,54	DB.S	120	S	7DB.S 120-0,7-LW
14-17-1-01-75 -k -00	2,44	OL	115	S	6OL 115-0,7-OLJ
14-17-1-01-76 -a -00	14,61	JS	140	S	4JS 140-0,7-LW
14-17-1-01-76 -c -00	3,13	DB.S	105	S	4DB.S 105-0,6-LW
14-17-1-01-76 -f -00	12,21	OL	130	S	6OL 130-0,7-LW

Adres leśny	Pow. [ha]	Gat. pan.	Wiek gat. p.	Gosp.	Skrócony opis taksacyjny
14-17-1-01-84 -g -00	1,18	SO	105	O	5SO 105-0,9-LW
14-17-1-01-86 -a -00	5,71	OL	120	S	8OL 120-0,3-OLJ
14-17-1-01-86 -c -00	13,87	OL	125	S	7OL 125-0,4-OLJ
14-17-1-01-87 -d -00	2,08	OL	120	S	4OL 120-0,4-OLJ
14-17-1-01-88 -i -00	0,67	DB.S	125	O	10DB.S 125-0,7-LMŚW
14-17-1-01-90 -l -00	0,94	DB.S	115	GPZ	8DB.S 115-0,7-LMW
Leśnictwo Dąbrówka					
14-17-1-02-152 -a -00	6,56	OL	120	S	10OL 120-0,6-OLJ
14-17-1-02-152 -g -00	4,82	OL	110	S	7OL 110-0,8-OLJ
14-17-1-02-152 -h -00	4,51	OL	105	S	7OL 105-0,3-OLJ
14-17-1-02-154 -f -00	3,58	OL	110	S	7OL 110-0,8-OLJ
14-17-1-02-154 -k -00	1,69	DB.S	125	S	4DB.S 125-0,7-LW
14-17-1-02-155 -a -00	4,10	OL	110	S	7OL 110-0,7-OLJ
14-17-1-02-155 -c -00	1,45	DB.S	110	S	4DB.S 110-0,5-LW
14-17-1-02-155 -d -00	3,87	OL	110	S	10OL 110-0,6-OL
14-17-1-02-155 -f -00	6,73	DB.S	123	S	4DB.S 123-0,8-LW
OBRĘB KARGOWA					
LEŚNICTWO ŁASKI					
14-17-2-03-58 -l -00	0,83	DB.S	110	GPZ	7DB.S 110-1-LŚW
14-17-2-03-75 -k -00	5,26	SO	107	O	10SO 107-1,1-BMŚW
14-17-3-06-8 -h -00	1,15	DB.S	135	S	10DB.S 135-0,6-LW

PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich”

W zasięgu SOO „Rynna Jezior Obrzańskich” na terenie Nadleśnictwa Babimost drzewostany ponad 100-letnie występują na łącznej powierzchni 29,63. Wykaz przedmiotowych drzewostanów ponad 100-letnich zawiera Tabela 70.

Tabela 70. Wykaz drzewostanów ponad 100-letnich w zasięgu SOO „Rynna Jezior Obrzańskich”

Adres leśny	Pow. [ha]	Gat. pan.	Wiek gat. p.	Gosp.	Skrócony opis taksacyjny
OBRĘB DĄBRÓWKA					
LEŚNICTWO DĄBRÓWKA					
14-17-1-02-13 -a -00	0,51	SO	119	O	10SO 119-0,8-BMŚW
14-17-1-02-13 -b -00	2,38	SO	116	O	10SO 116-0,7-BMŚW
14-17-1-02-13 -c -00	0,82	SO	119	O	10SO 119-0,8-BMŚW
14-17-1-02-160 -b -00	0,93	SO	104	O	8SO 104-1-BMŚW
14-17-1-02-164 -c -00	3,63	SO	105	O	10SO 105-0,9-BŚW
14-17-1-02-165 -f -00	2,06	SO	140	GZ	10SO 140-0,9-BMŚW
14-17-1-02-165 -g -00	2,16	SO	106	O	10SO 106-0,8-BMŚW
14-17-1-02-167 -c -00	8,16	DB.S	117	S	3DB.S 117-0,7-LMŚW
14-17-1-02-167 -k -00	1,51	SO	106	O	10SO 106-0,8-LMŚW
14-17-1-02-167 -n -00	2,61	SO	120	O	10SO 120-0,9-BMŚW
OBRĘB KARGOWA					
LEŚNICTWO WĄCHABNO					
14-17-2-05-67 -a -00	2,78	SO	138	O	9SO 138-1,1-BMŚW
14-17-2-05-67 -n -00	0,65	SO	125	GZ	10SO 125-1,2-BŚW
14-17-2-05-106 -j -00	1,43	SO	125	O	10SO 125-1-BŚW

PLH080063 „Bory Babimojskie”

W zasięgu SOO „Bory Babimojskie” na terenie Nadleśnictwa Babimost, drzewostany ponad 100-letnie występują na łącznej powierzchni 29,63 ha. Wykaz przedmiotowych drzewostanów ponad 100-letnich zawiera Tabela 71.

Tabela 71. Wykaz drzewostanów ponad 100-letnich w zasięgu SOO „Bory Babimojskie”

Adres leśny	Pow. [ha]	Gat. pan.	Wiek gat. p.	Gosp.	Skrócony opis taksacyjny
LEŚNICTWO WĄCHABNO					
14-17-2-05-64 -h -00	3,64	SO	102	GZ	7SO 102-0,9-BŚW
14-17-2-05-68 -n -00	3,18	SO	102	GZ	10SO 102-0,8-BS
14-17-2-05-68 -p -00	1,15	SO	107	GZ	10SO 107-0,9-BS
14-17-2-05-68 -r -00	1,95	SO	102	GZ	10SO 102-1-BŚW
14-17-2-05-70 -k -00	1,29	SO	107	GZ	10SO 107-1-BŚW
14-17-2-05-71 -k -00	0,90	SO	117	GZ	10SO 117-0,8-BŚW
14-17-2-05-89 -i -00	2,12	SO	117	GZ	9SO 117-1-BŚW
14-17-2-05-89 -j -00	1,14	SO	120	GZ	10SO 120-1-BŚW
14-17-2-05-90 -f -00	2,27	SO	117	GZ	10SO 117-1-BŚW
14-17-2-05-90 -j -00	1,12	SO	110	GZ	10SO 110-0,9-BŚW
14-17-2-05-91 -b -00	1,45	SO	107	GZ	10SO 107-0,8-BŚW
14-17-2-05-109 -d -00	0,74	SO	102	GZ	10SO 102-0,9-BŚW
14-17-2-05-112 -f -00	2,41	SO	120	GZ	10SO 120-1-BŚW
14-17-2-05-139 -j -00	2,18	SO	117	O	10SO 117-0,9-BŚW
14-17-2-05-140 -d -00	7,51	SO	112	GZ	10SO 112-0,9-BŚW
14-17-2-05-140 -f -00	5,40	SO	112	O	10SO 112-1-BŚW

4.11 ZADRZEWIENIA

W Nadleśnictwie Babimost zadrzewienia, zakrzewienia i samosiewy stwierdzono w **271 wydzieleniach** na łącznej powierzchni **314,31 ha**. Zadrzewienia ewidencyjne występują w 31 wydzieleniach na łącznej powierzchni **11,11 ha**. Pozostała powierzchnia dotyczy zadrzewień, zakrzewień i samosiewów występujących m.in. na łąkach, polach, pod liniami energetycznymi.

Tabela 72. Wykaz zadrzewień (ewidencyjnych) na terenie Nadleśnictwa Babimost

Adres leśny	Typ powierzchni	Powierzchnia [ha]
LEŚNICTWO DĄBRÓWKA		
14-17-1-02-16 -k -00	SZCZ CHR	0,39
14-17-1-02-144 -o -00	WIKL	0,12
LEŚNICTWO ŁASKI		
14-17-2-03-5 -n -00	CMENT NCZ	0,34
14-17-2-03-23 -a -00	REMIZA	0,34
14-17-2-03-24 -b -00	REMIZA	0,56
14-17-2-03-29 -d -00	REMIZA	0,20
14-17-2-03-58 -a -00	LZ-PS	0,20
LEŚNICTWO CHWALIM		
14-17-2-04-176 -j -00	REMIZA	0,52
14-17-2-04-213 -b -00	CMENT NCZ	0,45
LEŚNICTWO WĄCHABNO		
14-17-2-05-57 -a -00	ZADRZEW	1,58
LEŚNICTWO SMARDZEWO		
14-17-3-06-73 -m -00	E-LZ	0,33
LEŚNICTWO OSA GÓRA		
14-17-3-07-70 -c -00	REMIZA	0,45
14-17-3-07-87 -c -00	E-LZ	0,21
14-17-3-07-87 -d -00	E-LZ	0,30

Adres leśny	Typ powierzchni	Powierzchnia [ha]
14-17-3-07-121 -o -00	ZADRZEW	0,48
14-17-3-07-121 -p -00	ZADRZEW	0,13
LEŚNICTWO KOLESIN		
14-17-3-08-124 -b -00	REMIZA	0,30
14-17-3-08-134 -d -00	REMIZA	0,88
14-17-3-08-136 -i -00	REMIZA	0,15
14-17-3-08-152 -d -00	REMIZA	0,50
14-17-3-08-221 -p -00	REMIZA	0,15
LEŚNICTWO BUKÓW		
14-17-3-09-142 -a -00	ZADRZEW	0,18
14-17-3-09-142 -l -00	REMIZA	0,35
14-17-3-09-142 -n -00	REMIZA	0,26
14-17-3-09-142 -o -00	REMIZA	0,32
14-17-3-09-142A -b -00	REMIZA	0,15
14-17-3-09-142A -d -00	REMIZA	0,22
14-17-3-09-142A -m -00	ZADRZEW	0,04
14-17-3-09-250 -i -00	CMEN NCZ	0,09
14-17-3-09-254 -a -00	ZADRZEW	0,46
14-17-3-09-254 -a -00	ZADRZEW	0,46
Razem		11,11

Tabela 73. Zestawienie zadrzewień i zakrzewień zainwentaryzowanych na terenie Nadleśnictwa Babimost

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
OBREB DĄBRÓWKA					
LEŚNICTWO BOLEWINY					
1	01- 51-i	GR	0,09	50	R: ZADRZEW: GR 50
2	01- 51-j	GR	0,21	60	R: ZADRZEW: GR 60
3	01- 76-b	BK	0,37	200	GRODZISKO: ZADRZEW: BK 200,DB.S 200,JS 130,GB 130;ZAKRZEW: LSZ ,JW 0,BK 0
4	01- 99-g	CZM	1,72		ARBOR: ZAKRZEW: CZM ,BEZ.K 0,JRZ 0,CIS 0;ZADRZEW: SO 140,BRZ 55,TP 55,SO 45,LP 55,ŚW 55
5	01- 99-l	SO	0,37	35	BUD INNE: ZADRZEW: SO 35
6	01- 100-k	AK	0,10		BUD INNE: ZAKRZEW: AK
7	01- 105-f	SO	0,64	32	BAGNO: ZADRZEW: SO 32,BRZ 105;ZAKRZEW: KRU ,SO 0,BRZ 0
8	01- 106-p	SO	0,66	30	BAGNO: ZADRZEW: SO 30,BRZ 90,OL 60;ZAKRZEW: KRU ,WB 0
LEŚNICTWO DĄBRÓWKA					
9	01- 118-g	OL	0,95	80	BAGNO: ZADRZEW: OL 80,OS 70,SO 80,BRZ 80,DB.S 200,DB.S 120,OL 60;ZAKRZEW: KRU ,CZM 0,SO 0
10	01- 118-o	DB.S	1,59	160	BAGNO: ZADRZEW: DB.S 160,OL 65,SO 75,DB.S 90;ZAKRZEW: WB ,KRU 0,SO 0,BRZ 0
11	01- 120-i	SO	2,10		STRZEL: ZAKRZEW: SO ,BRZ 0,LP 0,JRZ 0,DB 0;ZADRZEW: SO 58,SO 100,SO 130,SO 38
12	01- 121-j	JW	0,24	35	INNE BUD: ZADRZEW: JW 35
13	01- 124-ix	OL	0,92	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60,BRZ 60,DB.S 100;ZAKRZEW: KRU ,OL 0,BRZ 0,LP 0,ŚNG.B 0
14	02- 6-g	ŚW	0,46	90	BAGNO: ZADRZEW: ŚW 90,OL 70,DB.S 140,BRZ 90,OL 40;ZAKRZEW: OL ,KRU 0

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
15	02- 16-d	SO	0,60	50	BAGNO: ZADRZEW: SO 50,BRZ 50;ZAKRZEW: SO ,BRZ 0
16	02- 17-g	BRZ	1,09	60	E-N: ZADRZEW: BRZ 60,SO 70,OL 55;ZAKRZEW: KRU ,OL 0,BRZ 0,SO 0
17	02- 18-g	OL	2,75	60	E-Ł: ZADRZEW: OL 60,SO 65
18	02- 18-k	SO	0,67	70	E-N: ZADRZEW: SO 70,BRZ 70,OL 60,DB.S 140;ZAKRZEW: KRU ,WB 0,BRZ 0
19	02- 23-f	DB.B	0,13	90	ZADRZEW: ZADRZEW: DB.B 90,OS 50,DB.S 50,BRZ 50
20	02- 25-m	KL	0,22	60	BAGNO: ZADRZEW: KL 60,OS 70,BRZ 70;ZAKRZEW: CZM.P ,ŚL.T 0,JKL 0
21	02- 27-b	BRZ	0,42	50	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 50,DB.S 50;ZAKRZEW: KRU ,WB 0,ŚW 0
22	02- 27-c	BRZ	0,48	55	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 55,OL 55,DB.S 110,WZ 80;ZAKRZEW: WB ,BEZ.C 0,JW 0,WZ 0,OS 0
23	02- 30-f	OL	0,59	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50,BRZ 60;ZAKRZEW: WB ,OL 0,KRU 0,BEZ.C 0
24	02- 30-l	WB	0,64		Ł: ZAKRZEW: WB
25	02- 30-m	WB	1,03		R: ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,OS 0
26	02- 30-n	WB	0,16		Ł: ZAKRZEW: WB
27	02- 31-h	BRZ	0,93	60	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 60,OS 60,DB.S 60,OL 40;ZAKRZEW: CZM.P ,WB 0,KRU 0,OS 0,ŚW 0,DB 0
28	02- 37-g	BRZ	0,35	100	PS: ZADRZEW: BRZ 100,BRZ 55,OL 55;ZAKRZEW: KRU ,CZM 0
29	02- 41-j	WZ	0,30	70	TER ZDEW: ZADRZEW: WZ 70,JW 35,SO 34;ZAKRZEW: CZM.P ,JW 0,WZ 0,SO 0,DB 0,BEZ.C 0
30	02- 43-f	TP	0,48	60	BAGNO: ZADRZEW: TP 60,BRZ 60,WB 60,WZ 80;ZAKRZEW: BEZ.C ,BRZ 0,CZM.P 0,WZ 0
31	02- 144-h	OL	2,99	25	Ł: ZADRZEW: OL 25
32	02- 144-n	OL	0,24	70	Ł: ZADRZEW: OL 70
33	02- 144-o	OL	0,12	65	WIKL: ZADRZEW: OL 65;ZAKRZEW: WB

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
34	02- 144-p	WB	0,24		Ł: ZAKRZEW: WB
35	02- 157-c	SO	0,54	20	R: SAMOS: SO 20
36	02- 165-a	SO	4,37	140	OWP: ZADRZEW: SO 140,SO 110;ZAKRZEW: KL ,CZM.P 0,BRZ 0,DB 0
37	02- 165-i	SO	0,94	140	OWP: ZADRZEW: SO 140,SO 100,BRZ 105,OL 85
38	02- 165-j	SO	1,56	140	OWP: ZADRZEW: SO 140,SO 100,BRZ 105,OL 85
39	02- 167-i	SO	0,60	95	OWP: ZADRZEW: SO 95,DB.C 95,AK 95,ŚW 95,DB.S 95
40	02- 167-l	SO	1,37	55	TURYST: ZADRZEW: SO 55,BRZ 60,JW 80,AK 60
OBRĘB KARGOWA					
LEŚNICTWO LASKI					
41	03- 1-d	SO	0,68		BAGNO: ZAKRZEW: SO
42	03- 5-n	AK	0,34	55	CMEN NCZ: ZADRZEW: AK 55,DB.B 110
43	03- 10-~b	AK	0,10	32	LINIE: ZADRZEW: AK 32
44	03- 12-a	OL	2,53	25	Ł: ZADRZEW: OL 25
45	03- 14-a	DB.B	1,16	110	R: ZADRZEW: DB.B 110
46	03- 14-i	SO	1,14	25	R: ZADRZEW: SO 25
47	03- 16-~f	BRZ	0,24	24	LINIE: ZADRZEW: BRZ 24
48	03- 21-i	SO	0,31	40	TER ZDEW: ZADRZEW: SO 40,AK 40,DB.C 40;ZAKRZEW: AK ,BEZ.C 0
49	03- 23-a	OS	0,34	60	REMIZA: ZADRZEW: OS 60,SO 70,GR 70,BRZ 80,DB.S 80;ZAKRZEW: ŚL.T
50	03- 24-b	SO	0,56	90	REMIZA: ZADRZEW: SO 90,OS 60,BRZ 60,DB.S 80;ZAKRZEW: ŚL.T
51	03- 29-d	ŚL	0,20	65	REMIZA: ZADRZEW: ŚL 65,LP 190;ZAKRZEW: LSZ ,BEZ.C 0
52	03- 30-a	SO	0,42		R: ZAKRZEW: SO ,BRZ 0
53	03- 36-i	LP	2,36	110	R: ZADRZEW: LP 110,DB.B 170,OL 45
54	03- 36-k	DB.S	0,37	300	R: ZADRZEW: DB.S 300
55	03- 36-l	DB.B	0,10	110	S: ZADRZEW: DB.B 110;ZAKRZEW: BEZ.K ,WB 0
56	03- 36-n	MD	0,17	30	R: ZADRZEW: MD 30,JS 45,DB.S 60
57	03- 45-~c	SO	0,13	82	LINIE: ZADRZEW: SO 82

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
58	03- 58-a	KL	0,20	80	LZ-PS: ZADRZEW: KL 80,BRZ 80,DB.S 80,JS 45,JW 55
59	03- 58-i	OL	0,74	35	R: ZADRZEW: OL 35
60	03- 74-b	WB	0,25	28	Ł: ZAKRZEW: WB 28
61	03- 74-c	WB	0,36	80	BAGNO: ZADRZEW: WB 80,OL 35;ZAKRZEW: WB
62	03- 74-i	OL	1,23	60	E-N: ZADRZEW: OL 60,OL 50;ZAKRZEW: WB 23
63	03- 74-j	OL	1,09	55	E-N: ZADRZEW: OL 55;ZAKRZEW: WB 23
64	03- 74-l	OL	1,68	60	E-Ł: ZADRZEW: OL 60,OL 35;ZAKRZEW: WB 23
65	03- 74-o	WB	0,59	23	E-N: ZAKRZEW: WB 23
66	03- 74-p	SO	1,20	67	E-Ł: ZADRZEW: SO 67,SO 90,BRZ 30,OL 50
67	03- 74-r	OL	0,29	55	E-N: ZADRZEW: OL 55,BRZ 30;ZAKRZEW: WB 23
68	03- 74-t	BRZ	0,34	15	E-PS: ZADRZEW: BRZ 15,SO 15
69	03- 75-o	OL	0,25	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50,OL 30
70	03- 76-~j	BRZ	0,03	60	LINIE: ZADRZEW: BRZ 60
71	03- 94-d	SO	0,77	56	Ł: ZADRZEW: SO 56,BRZ 56
72	03- 105-g	SO	3,13	117	OWP: ZADRZEW: SO 117,SO 82,BRZ 82,OL 82,BK 82,WZ 62;ZAKRZEW: KRU ,CZM.P 0,DB 0,BRZ 0,BK 0
73	03- 105-j	SO	2,83	117	OWP: ZADRZEW: SO 117,BRZ 117,SO 82,OL 82,DB.S 107
74	03- 114-f	SO	0,78	40	PS: ZADRZEW: SO 40,BRZ 40,SO 28
75	03- 114-h	DB.S	2,19	38	R: ZADRZEW: DB.S 38,GR 38,OL 35,OS 35
76	03- 114-k	ŚW	0,21	118	B-R: ZADRZEW: ŚW 118
LEŚNICTWO CHWALIM					
77	04- 121-d	OL	1,21	40	BAGNO: ZADRZEW: OL 40,SO 30,BRZ 40;ZAKRZEW: KRU ,OL 0,SO 0,BRZ 0
78	04- 122-g	OL	0,75	78	BAGNO: ZADRZEW: OL 78,OL 40,SO 60;ZAKRZEW: OL ,ŚW 0,SO 0,BRZ 0,KRU 0
79	04- 124-~h	SO	0,09	54	DROGI L: ZADRZEW: SO 54
80	04- 125-i	OL	0,85	60	URZ WOD: ZADRZEW: OL 60,SO 100,SO 80,OS 60,BRZ 80,SO 40,OL 40;ZAKRZEW: SO

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
					,KRU 0,JAŁ 0,OL 0,BRZ 0
81	04- 130-a	OL	0,46	70	TURYST: ZADRZEW: OL 70,WZ 50
82	04- 130-b	SO	1,01	70	OWP: ZADRZEW: SO 70,SO 90,BRZ 70
83	04- 130-d	BRZ	1,00	60	OWP: ZADRZEW: BRZ 60,SO 70
84	04- 130-f	BRZ	1,35	60	OWP: ZADRZEW: BRZ 60,SO 60,DB.S 210
85	04- 132-j	DB.S	1,43	160	R: ZADRZEW: DB.S 160,WZ 130,OL 70
86	04- 145-b	OL	0,91	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50,OL 30,BRZ 50
87	04- 145-~g	SO	0,16	63	LINIE: ZADRZEW: SO 63,OL 50
88	04- 146-f	OL	12,54	33	E-N: ZADRZEW: OL 33;SAMOS: KRU 23
89	04- 147-c	OL	17,75	70	E-N: ZADRZEW: OL 70,OL 35;ZAKRZEW: WB ,OL 0
90	04- 170-h	BRZ	0,33	10	R: ZADRZEW: BRZ 10,KL 15,ŚW 15
91	04- 170-~h	SO	0,11	107	LINIE: ZADRZEW: SO 107
92	04- 172-d	WZ	0,76	80	BIWAK: ZADRZEW: WZ 80,AK 60,SO 110,JW 35
93	04- 173-i	LP	1,62	100	OWP: ZADRZEW: LP 100,LP 60,AK 60,BRZ 70,WB 70,OS 50,DB.S 90,KL 80,WZ 60,SO 80
94	04- 173-j	SO	1,32	90	OWP: ZADRZEW: SO 90,BRZ 90,DB.C 90,KL 90,BK 90,BK 160,DB.S 160,BK 60,AK 60,GB 60
95	04- 173-l	BRZ	0,38	70	OWP: ZADRZEW: BRZ 70,AK 68,SO 60,SO 90
96	04- 175-k	SO	0,25	45	TER ZDEW: ZADRZEW: SO 45;ZAKRZEW: AK ,SO 0
97	04- 176-c	BRZ	0,51	40	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 40,OL 40,SO 40;ZAKRZEW: KRU ,WB 0,OL 0
98	04- 176-j	SO	0,52	70	REMIZA: ZADRZEW: SO 70,DB.S 35,SO 35,LP 110;ZAKRZEW: BEZ.K ,WB 0,CZM 0,GŁG 0,ŚL.T 0,DB.S 0,LP 0,SO 0,AK 0
99	04- 179-a	OS	0,18	40	B-R: ZADRZEW: OS 40,BRZ 80;ZAKRZEW: ŚNG.B
100	04- 179-b	BRZ	0,28	80	S: ZADRZEW: BRZ 80,BRZ 30,OS 25,AK 25;ZAKRZEW: ŚNG.B
101	04- 179-c	AK	0,25	20	PS: ZADRZEW: AK 20,BRZ 30,DB.S 30
102	04- 179-d	JS	0,50	70	R: ZADRZEW: JS 70,LP 50,DB.S 50,TP 60

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
103	04- 179-f	LP	0,27	90	ZAB INNE: ZADRZEW: LP 90,AK 40,DB.C 40;ZAKRZEW: GŁG
104	04- 179-g	LP	0,41	60	S: ZADRZEW: LP 60,LP 30;ZAKRZEW: GŁG ,LP 0
105	04- 185-b	SO	0,25	30	TER ZDEW: ZADRZEW: SO 30,AK 30;ZAKRZEW: SO ,AK 0
106	04- 196-~i	SO	0,02	38	LINIE: ZADRZEW: SO 38,BRZ 38
107	04- 203-f	SO	1,37	102	BAGNO: ZADRZEW: SO 102,OL 26,SO 42;ZAKRZEW: WB ,OL 0,BEZ.C 0,OS 0,KRU 0,DB.S 0
108	04- 204-g	DB.S	0,81	45	R: ZADRZEW: DB.S 45,KL 45,OS 45,OL 10;ZAKRZEW: OS ,SO 0,DB.S 0
109	04- 204-l	SO	0,36	35	TER ZDEW: ZADRZEW: SO 35,BRZ 35,KL 35,JS 35,DB.S 35,AK 35;ZAKRZEW: DB.S ,KL 0,SO 0,BRZ 0,GŁG 0,AK 0
110	04- 204-n	JS	1,72	40	R: ZADRZEW: JS 40,AK 55,JW 40,SO 55,DB.S 65,DB.S 40,KL 40,BRZ 30,AK 15,TP 55,TP 75,JW 55,SO 15;ZAKRZEW: DB.S ,KL 0,JW 0,KRU 0,BEZ.C 0,ŚLT 0,GŁG 0
111	04- 208-f	OL	1,00	70	BAGNO: ZADRZEW: OL 70,OL 20,SO 62,OL 40;ZAKRZEW: OL ,KRU 0,BEZ.C 0,AK 0,SO 0,DB.B 0
112	04- 209-b	KRU	0,60		Ł: ZAKRZEW: KRU ,CZM 0,WB 0,BEZ.C 0;ZADRZEW: OS 30
113	04- 210-g	OS	5,34	38	PS: ZADRZEW: OS 38,BRZ 68,BRZ 18,OL 38,OL 58,DB.S 68;ZAKRZEW: KRU ,BRZ 0
114	04- 213-b	AK	0,45	50	CMENT NCZ: ZADRZEW: AK 50,DB.B 50,LP 50,JW 40
115	04- 217-a	SO	0,77	67	GRODZISKO: ZADRZEW: SO 67,DB.B 148,KL 120,JS 77;SAMOS: BEZ.C 18,CZM 18,BRZ 18
116	04- 221-f	LP	0,51	55	R: ZADRZEW: LP 55,AK 77,KL 77
117	04- 221-g	DG	0,20	30	L-CTWO: ZADRZEW: DG 30,LP 82
118	04- 221-h	AK	0,39	65	R: ZADRZEW: AK 65,JW 65,CZR 65

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
119	04- 221-k	OL	0,75	78	PS: ZADRZEW: OL 78,DB.C 58
120	04- 237-a	BRZ	5,81	40	Ł: ZADRZEW: BRZ 40,GŁG 30;ZAKRZEW: WB
LEŚNICTWO WĄCHABNO					
121	05- 57-a	KL	1,58	110	ZADRZEW: ZADRZEW: KL 110,DB.B 130,LP 110,KSZ 110,AK 90,AK 60,JW 60;ZAKRZEW: ŚNG.B ,GŁG 0,BEZ.C 0,AK 0
122	05- 71-n	SO	0,26	72	BAGNO: ZADRZEW: SO 72,BRZ 50
123	05- 106-n	SO	1,42	35	BAGNO: ZADRZEW: SO 35,OL 40,BRZ 20,OL 20;ZAKRZEW: SO ,KRU 0,BRZ 0
124	05- 107-~p	SO	0,20	70	LINIE: ZADRZEW: SO 70
125	05- 113-y	SO	0,45	15	BUD INNE: ZADRZEW: SO 15
126	05- 141-~i	OL	0,04	97	LINIE: ZADRZEW: OL 97,OL 47
127	05- 152-~d	OL	0,02	80	DROGI L: ZADRZEW: OL 80,BRZ 80,SO 57,BRZ 57
128	05- 153-c	SO	1,49	90	BAGNO: ZADRZEW: SO 90,OL 30,SO 60,BRZ 60;ZAKRZEW: CZM ,BRZ 0,SO 0,KRU 0
129	05- 153-g	OL	4,23	25	Ł: ZADRZEW: OL 25,OL 70,BRZ 35,SO 25,SO 15,SO 50,BRZ 50;ZAKRZEW: KRU ,OL 0,BEZ.C 0
130	05- 153-l	OL	4,24	55	E-N: ZADRZEW: OL 55,OL 35
131	05- 154-l	OL	0,95	40	Ł: ZADRZEW: OL 40,BRZ 40,BRZ 70,OL 20,OL 60;ZAKRZEW: KRU ,OL 0,WB 0
132	05- 155-b	OL	4,68	73	Ł: ZADRZEW: OL 73,OL 35,OL 53,OL 93;ZAKRZEW: BEZ.C ,JS 0
133	05- 155-c	AK	4,96	66	R: ZADRZEW: AK 66,SO 14,AK 14,JW 14;ZAKRZEW: AK ,LP 0
134	05- 159-a	OL	4,00	15	Ł: ZADRZEW: OL 15,OL 30,OL 50,SO 20;ZAKRZEW: KRU ,OL 0,IWA 0
135	05- 160-m	DB.B	1,45	140	Ł: ZADRZEW: DB.B 140,OL 50,OL 20;ZAKRZEW: OL ,BRZ 0,SO 0
136	05- 163-a	DB.B	1,67	110	Ł: ZADRZEW: DB.B 110,OL 20,SO 90,BRZ 70,BRZ 30,SO 40
137	05- 163-b	OL	1,87	25	BAGNO: ZADRZEW: OL 25,DB.B 110,DB.B 130,SO

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
					70,BRZ 70,OL 70,OL 50;ZAKRZEW: OL ,KRU 0
138	05- 163-f	DB.B	3,90	120	Ł: ZADRZEW: DB.B 120,OL 60,OL 20,OL 40,BRZ 60,SO 60,BRZ 40,OL 80,JS 25;ZAKRZEW: OL ,KRU 0,SO 0,BRZ 0,DB.S 0
139	05- 164-f	OL	1,79	33	Ł: ZADRZEW: OL 33
140	05- 165-c	DB.S	5,78	120	R: ZADRZEW: DB.S 120
141	05- 167-t	SO	0,49	32	N KOP: ZADRZEW: SO 32,WB 50,LP 32,BRZ 32,JS 22,WZ 30;ZAKRZEW: BEZ.C ,CZM 0,SO 0,BRZ 0,GŁG 0
142	05- 168-a	BRZ	1,82	20	Ł: ZADRZEW: BRZ 20,SO 20,OL 20,OL 35,OL 82;ZAKRZEW: KRU ,OL 0,CZM 0,JRZ 0
143	05- 169-a	SO	0,32	90	BAGNO: ZADRZEW: SO 90,BRZ 90,BRZ 57,OL 50,SO 57,ŚW 37;ZAKRZEW: KRU ,CZM 0,BRZ 0,ŚW 0,SO 0,DB.S 0
144	05- 169-p	OL	2,89	38	E-N: ZADRZEW: OL 38,OL 50,BRZ 50,DB.S 140,OL 70,OS 50,SO 70,BRZ 70,OL 90,SO 90;ZAKRZEW: KRU ,OL 0,BEZ.C 0,BK 0
145	05- 177-a	DB.S	1,81	20	R: ZADRZEW: DB.S 20,SO 50,BRZ 50,DB.S 50;ZAKRZEW: ŚL.T ,DB.S 0
OBRĘB SZCZANIEC					
LEŚNICTWO SMARDZEWO					
146	06- 1-a	OS	0,21	35	PLAC: ZADRZEW: OS 35;ZAKRZEW: OS ,DB 0,WB 0
147	06- 1-g	ŚL	1,52		R: ZAKRZEW: ŚL ,BRZ 0,DB 0,SO 0,CZM.P 0
148	06- 2-k	BRZ	1,78		R: ZAKRZEW: BRZ ,SO 0,KL 0,KRU 0
149	06- 4-l	OL	5,74	50	Ł: ZADRZEW: OL 50,DB.S 180
150	06- 5-d	SO	0,62	21	R: ZADRZEW: SO 21;ZAKRZEW: SO ,BRZ 0,CZM 0
151	06- 5-g	SO	0,49	22	R: ZADRZEW: SO 22,AK 22,SO 90;ZAKRZEW: AK ,CZM.P 0
152	06- 5-i	OL	1,89	55	Ł: ZADRZEW: OL 55,OL 35;ZAKRZEW: OL ,CZM 0,KRU 0
153	06- 8-d	OL	4,35	20	Ł: ZADRZEW: OL 20

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
154	06- 19-d	AK	1,68	53	R: ZADRZEW: AK 53
155	06- 25-o	JS	0,25	85	BAGNO: ZADRZEW: JS 85,JW 60;ZAKRZEW: BEZ.C ,GŁG 0,ŚL.T 0
156	06- 28-b	DB.S	0,40	120	BAGNO: ZADRZEW: DB.S 120,DB.S 60,AK 60;ZAKRZEW: AK ,ŚL.T 0
157	06- 38A-a	SO	0,21	110	BAGNO: ZADRZEW: SO 110,BRZ 60,GR 60;ZAKRZEW: ŚL.T
158	06- 38A-d	SO	1,81	33	R: ZADRZEW: SO 33,MD 48;ZAKRZEW: JRZ 33,JW 33
159	06- 38A-i	LP	1,90	25	R: ZADRZEW: LP 25
160	06- 38A-m	ŚW	4,69	24	R: ZAKRZEW: JRZ 33,JW 33
161	06- 41A-f	OS	0,30	50	BAGNO: ZADRZEW: OS 50,BRZ 45,DB.S 65;ZAKRZEW: WB ,KRU 0,GŁG 0,OS 0,BEZ.C 0
162	06- 72-a	BRZ	4,72	22	R: ZADRZEW: BRZ 22,SO 22,ŚW 22
163	06- 72-d	OS	0,20	25	REMIZA: ZADRZEW: OS 25,SO 22,BRZ 22;ZAKRZEW: ŚL ,SO 0,OS 0,BRZ 0
164	06- 72-f	GR	0,19	30	S-R: ZADRZEW: GR 30,SO 30,CZR 60;ZAKRZEW: ŚL ,BRZ 0,BEZ.C 0,SO 0
165	06- 72-g	DB.S	0,42	50	S-R: ZADRZEW: DB.S 50;ZAKRZEW: ŚL ,GR 0,LSZ 0,BK 0,LP 0,DB 0,MD 0,BRZ 0
166	06- 73-a	LP	0,18	80	R: ZADRZEW: LP 80
167	06- 73-f	JW	1,16	75	R: ZADRZEW: JW 75
168	06- 73-m	SO	0,33	50	E-LZ: ZADRZEW: SO 50,BRZ 55,ŚW 45,ŚL 60;ZAKRZEW: ŚL.T ,GŁG 0,SZK 0,KRU 0
LEŚNICTWO OSA GÓRA					
169	07- 30-~i	SO	0,11	65	LINIE: ZADRZEW: SO 65
170	07- 64-~g	SO	0,03	36	LINIE: ZADRZEW: SO 36,BRZ 36
171	07- 70-c	BRZ	0,45	50	REMIZA: ZADRZEW: BRZ 50,OS 50,DB.B 50,SO 50,CZM 50,ŚW 50,LP 50,JS 50,DB.C 50;SAMOS: JRZ 23,CZM 23
172	07- 76-~k	SO	0,12	62	LINIE: ZADRZEW: SO 62
173	07- 79-~i	BRZ	0,06	24	LINIE: ZADRZEW: BRZ 24,MD 24
174	07- 84-d	SO	0,88	40	GRODZISKO: ZADRZEW: SO 40,BRZ 40
175	07- 85-~j	SO	0,03	28	LINIE: ZADRZEW: SO 28

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
176	07- 87-c	BRZ	0,21	80	E-LZ: ZADRZEW: BRZ 80,DB.S 80,GR 80;ZAKRZEW: ŚL.T ,GŁG 0,KRU 0
177	07- 87-d	SO	0,30	72	E-LZ: ZADRZEW: SO 72,BRZ 72;ZAKRZEW: KRU ,GŁG 0,ŚL.T 0
178	07- 87-f	SO	0,50	90	E-N: ZADRZEW: SO 90,BRZ 90,DB.S 90;ZAKRZEW: WB
179	07- 104-~f	SO	0,03	66	LINIE: ZADRZEW: SO 66
180	07- 105-~h	SO	0,18	50	LINIE: ZADRZEW: SO 50,AK 50,BRZ 50,MD 50
181	07- 106-~g	BRZ	0,22	45	LINIE: ZADRZEW: BRZ 45,SO 45
182	07- 107-b	SO	0,17		R: ZAKRZEW: SO ,JB 0,LSZ 0
183	07- 107-c	ŚW	0,14	20	L-CTWO: ZADRZEW: ŚW 20;ZAKRZEW: CIS
184	07- 107-d	CZR	0,31	50	R: ZADRZEW: CZR 50,ŚW 20,DG 20
185	07- 121-i	BRZ	7,15	15	R: ZADRZEW: BRZ 15,SO 15
186	07- 121-o	DB.S	0,48	30	ZADRZEW: ZADRZEW: DB.S 30;ZAKRZEW: ŚL.T ,BEZ.C 0
187	07- 121-p	BRZ	0,13	60	ZADRZEW: ZADRZEW: BRZ 60,DB.S 30;ZAKRZEW: ŚL.T ,BEZ.C 0
188	07- 145-i	JB	4,39	30	R: ZADRZEW: JB 30,CZR 30,WIŚ 15
189	07- 145-k	ŚW	0,20	30	BUD INNE: ZADRZEW: ŚW 30;ZAKRZEW: LP ,GB 0
LEŚNICTWO KOLESIN					
190	08- 124-b	DB.S	0,30	70	REMIZA: ZADRZEW: DB.S 70,OS 45,BRZ 35;ZAKRZEW: ŚW 18,ŚL.T 18
191	08- 130-~f	DB.B	0,02	50	LINIE: ZADRZEW: DB.B 50
192	08- 131-~b	SO	0,22	24	LINIE: ZADRZEW: SO 24,BRZ 24
193	08- 132-~g	BRZ	0,10	22	LINIE: ZADRZEW: BRZ 22
194	08- 133-~a	SO	0,23	47	DROGI L: ZADRZEW: SO 47
195	08- 133-~b	SO	0,25	56	LINIE: ZADRZEW: SO 56
196	08- 134-d	BRZ	0,88	80	REMIZA: ZADRZEW: BRZ 80,LP 80,AK 80,KL 60,JB 60;ZAKRZEW: ŚL.T ,GŁG 0,AK 0,BEZ.C 0
197	08- 134-~b	SO	0,27	14	LINIE: ZADRZEW: SO 14
198	08- 136-i	AK	0,15	85	REMIZA: ZADRZEW: AK 85,SO 85,BRZ

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
					70;ZAKRZEW: ŚL.T ,AK 0,GŁG 0
199	08- 148-~j	SO	0,30	82	LINIE: ZADRZEW: SO 82
200	08- 149-~c	SO	0,30	82	LINIE: ZADRZEW: SO 82
201	08- 152-d	BRZ	0,50	45	REMIZA: ZADRZEW: BRZ 45,ŚW 45;ZAKRZEW: ŚL.T ,GŁG 0
202	08- 165-~f	BRZ	0,13	19	LINIE: ZADRZEW: BRZ 19,DB.B 19
203	08- 168-~c	SO	0,07	25	LINIE: ZADRZEW: SO 25
204	08- 168-~d	SO	0,10	45	LINIE: ZADRZEW: SO 45
205	08- 168-~f	SO	0,28	16	LINIE: ZADRZEW: SO 16,BRZ 16
206	08- 194-~g	SO	0,14	72	LINIE: ZADRZEW: SO 72
207	08- 194-~h	SO	0,17	39	LINIE: ZADRZEW: SO 39
208	08- 197-~g	SO	0,19	97	LINIE: ZADRZEW: SO 97
209	08- 197-~k	SO	0,03	97	LINIE: ZADRZEW: SO 97
210	08- 199-~f	ŚW	0,12	35	LINIE: ZADRZEW: ŚW 35
211	08- 203-b	BRZ	0,30	55	URZ WOD: ZADRZEW: BRZ 55
212	08- 211-~g	SO	0,25	62	DROGI L: ZADRZEW: SO 62
213	08- 212-r	SO	0,09	90	Ł: ZADRZEW: SO 90
214	08- 212-x	WB	0,37	40	PS: ZADRZEW: WB 40,WB 70,DB.B 70
215	08- 212-~d	OL	0,12	57	LINIE: ZADRZEW: OL 57
216	08- 216-~a	SO	0,26	97	LINIE: ZADRZEW: SO 97,AK 42
217	08- 221-o	BRZ	0,70	18	PL CH-R: ZADRZEW: BRZ 18
218	08- 221-p	GR	0,15	70	REMIZA: ZADRZEW: GR 70,SO 70,SO 110,DB.B 40;ZAKRZEW: ŚL.T ,GŁG 0,BEZ.C 0
219	08- 221-~a	SO	0,15	56	LINIE: ZADRZEW: SO 56
220	08- 222-~a	BRZ	0,19	35	LINIE: ZADRZEW: BRZ 35
221	08- 223-~f	SO	0,19	97	LINIE: ZADRZEW: SO 97
222	08- 226-~j	SO	0,05	40	LINIE: ZADRZEW: SO 40
223	08- 228-d	SO	3,07		R: ZAKRZEW: SO ,BRZ 0
224	08- 228-j	OL	1,37	48	BAGNO: ZADRZEW: OL 48,JS 48;ZAKRZEW: CZM ,WB 0,AK 0,DB 0
LEŚNICTWO BUKÓW					
225	09- 142-a	BRZ	0,18	60	ZADRZEW: ZADRZEW: BRZ 60;ZAKRZEW: ŚL.T ,BEZ.C 0,ŚL 0

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
226	09-142-b	DB.B	22,83	110	R: ZADRZEW: DB.B 110,ORZ.C 80,JB 80,DB.B 80,JW 80,GR 80,SO 60,BRZ 60,BRZ 35,AK 35,JW 30;ZAKRZEW: AK ,BRZ 0,SO 0,ŚL.T 0,BEZ.C 0,DB 0
227	09-142-d	BRZ	2,42	25	R: ZADRZEW: BRZ 25;ZAKRZEW: DB ,SO 0,BEZ.C 0
228	09-142-g	DB.S	2,66	100	R: ZADRZEW: DB.S 100,DB.S 60,BRZ 30,OS 30,GR 80;ZAKRZEW: ŚL.T ,BEZ.C 0,DB 0,GR 0,OS 0
229	09-142-j	DB.B	0,82	10	S-R: ZADRZEW: DB.B 10,WIŚ 15,BRZ 15
230	09-142-k	BRZ	0,37	10	R: ZADRZEW: BRZ 10,DB.B 10;ZAKRZEW: DB ,SO 0,BRZ 0
231	09-142-l	DB.S	0,35	80	REMIZA: ZADRZEW: DB.S 80,GR 80,BRZ 60,DB.S 60,JS 60,SO 80;ZAKRZEW: ŚL.T ,BRZ 0,SO 0,DB 0,GŁG 0
232	09-142-m	DB.B	2,01	60	R: ZADRZEW: DB.B 60,ŚL 50,GR 60,JB 30;ZAKRZEW: ŚL.T ,ŚL 0,BK 0,DB 0,JB 0
233	09-142-n	DB.B	0,26	80	REMIZA: ZADRZEW: DB.B 80,GR 60,DB.B 60,BRZ 60,DB.B 130;ZAKRZEW: ŚL.T ,GŁG 0,DB 0
234	09-142-o	JW	0,32	50	REMIZA: ZADRZEW: JW 50,JW 25;ZAKRZEW: ŚL.T ,BEZ.C 0
235	09-142A-a	DB.S	21,43	100	R: ZADRZEW: DB.S 100,GR 60,GR 30,DB.S 50,SO 30,SO 100,AK 80;ZAKRZEW: ŚL.T ,BEZ.C 0,DB 0,GR 0,AK 0
236	09-142A-b	GR	0,15	60	REMIZA: ZADRZEW: GR 60,DB.S 70;ZAKRZEW: ŚL.T ,DB 0
237	09-142A-c	DB.S	2,43	110	R: ZADRZEW: DB.S 110,JB 80,GR 70,DB.S 60,BRZ 50,GR 30,DB.S 25,SO 20,BRZ 20;ZAKRZEW: ŚL.T ,GR 0,ŚL 0,DB 0,ŚW 0
238	09-142A-d	GR	0,22	70	REMIZA: ZADRZEW: GR 70,GR 30,JB 70,DB.S 100;ZAKRZEW: ŚL.T

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
239	09-142A-f	DB.S	0,73	100	,GR 0,DB 0,BK 0,BEZ.C 0 L-CTWO: ZADRZEW: DB.S 100,JS 50,ŚL 30,ŚW 20;ZAKRZEW: BEZ.C ,ŚL.T 0,ŚL 0,DB 0
240	09-142A-g	DB.S	0,10	120	STAW RYB: ZADRZEW: DB.S 120
241	09-142A-h	ŚW	0,08	15	PLAC: ZADRZEW: ŚW 15,BK 15
242	09-142A-i	ŚW	0,02	15	ZAB INNE: ZADRZEW: ŚW 15,ZYW.Z 15
243	09-142A-j	ŚW	0,01	30	PLAC: ZADRZEW: ŚW 30
244	09-142A-k	ŚW	0,33	30	BUD INNE: ZADRZEW: ŚW 30,JB 70
245	09-142A-l	JB	0,25	80	R: ZADRZEW: JB 80
246	09-142A-m	AK	0,04	80	ZADRZEW: ZADRZEW: AK 80;ZAKRZEW: AK ,DB 0,BK 0
247	09-189~f	SO	0,28	47	LINIE: ZADRZEW: SO 47
248	09-220-b	WB	0,64		BAGNO: ZAKRZEW: WB ;ZADRZEW: ŚW 49,BRZ 72,SO 49,OL 49
249	09-230B-a	AK	0,22	25	TER ZDEW: ZADRZEW: AK 25,AK 35,AK 105
250	09-231-f	OL	0,36	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50;ZAKRZEW: LSZ ,BEZ.C 0
251	09-232-c	OS	1,31	45	STAW RYB: ZADRZEW: OS 45,DB.S 49,DB.S 110,DB.S 70;ZAKRZEW: OS ,DB 0,BRZ 0
252	09-232~c	DB.S	0,21	78	LINIE: ZADRZEW: DB.S 78
253	09-233~d	DB.S	0,06	75	LINIE: ZADRZEW: DB.S 75
254	09-234~h	SO	0,17	62	LINIE: ZADRZEW: SO 62
255	09-238-h	GR	0,44	49	BAGNO: ZADRZEW: GR 49;ZAKRZEW: GŁG ,ŚL.T 0
256	09-238-j	OS	0,31	20	BAGNO: ZADRZEW: OS 20;ZAKRZEW: ŚL.T
257	09-238-n	DB.S	0,50	110	BAGNO: ZADRZEW: DB.S 110,OL 85;ZAKRZEW: BEZ.C
258	09-240~f	OL	0,05	44	LINIE: ZADRZEW: OL 44
259	09-242-k	OL	0,86	35	E-N: ZADRZEW: OL 35,ŚW 33
260	09-246-s	OL	0,56	70	BAGNO: ZADRZEW: OL 70,DB.S 90,SO 90
261	09-246~f	SO	0,12	54	LINIE: ZADRZEW: SO 54

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
262	09- 248-a	ŚW	0,30	70	E-N: ZADRZEW: ŚW 70,BRZ 120,SO 120
263	09- 249-l	WB	0,55	20	BAGNO: ZAKRZEW: WB 20
264	09- 250-i	LP	0,09	100	CMENT NCZ: ZADRZEW: LP 100,DB.S 70,ŻYW.O 70;ZAKRZEW: DB.S ,CIS 0
265	09- 251-p	DB.S	0,36		R: ZAKRZEW: DB.S ,SO 0
266	09- 253-c	OL	0,29	65	BAGNO: ZADRZEW: OL 65,DB.S 65,KSZ 65
267	09- 253-d	BEZ.C	0,18		REMIZA: ZAKRZEW: BEZ.C ,DB 0

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
268	09- 253-n	OL	0,90	90	BAGNO: ZADRZEW: OL 90,OL 40,DB.S 40;SAMOS: GŁG 10,ŚL.T 10
269	09- 254-a	DB.S	0,46	160	ZADRZEW: ZADRZEW: DB.S 160,AK 40,BK 120,LP 120;ZAKRZEW: AK ,BEZ.C 0,ŚNG.B 0
270	09- 254-g	LP	0,49	120	S: ZADRZEW: LP 120,OL 40,AK 38,OS 40,JB 40,ORZ.C 40;ZAKRZEW: LSZ ,ŚNG.B 0
271	09- 255-~d	BRZ	0,05	38	ZADRZEW: BRZ 38

5. WALORY HISTORYCZNO-KULTUROWE

5.1 OBIEKTY KULTURY MATERIALNEJ WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW

Zabytek to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich część lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową — art.3. pkt.1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami [Dz.U. z 2003 r. nr 162 poz.1568 z póź. zm.].

W myśl ww. ustawy, ochronie i opiece konserwatorskiej podlegają zabytkowe: krajobrazy kulturowe; układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane; dzieła architektury i budownictwa; dzieła budownictwa obronnego; obiekty techniki, zwłaszcza kopalnie, huty, elektrownie i inne zakłady przemysłowe, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Na terenie parków kulturowych lub ich części wpisanych do rejestru zabytków, zgodnie z art. 17 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:

- 1) prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;
- 2) zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;
- 3) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
- 4) składowania lub magazynowania odpadów.

Poniżej przedstawiono ważniejsze obiekty kultury materialnej (zabytki nieruchome) według wykazu obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa lubuskiego na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zlokalizowane w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost.

Gmina i Miasto Babimost:

Babimost

- **miasto, nr rej.: 88 z 1958-04-16**

Babimost ma rodowód XIII-wieczny. Prawa miejskie otrzymał w 1397 r. Był miastem królewskim Korony Królestwa Polskiego.

(www.zielonogorskie.com)

Fot. 57. Kościół p.w. św. Jacka w Babimoście (powiat-zielonogorski.pl)

- **kościół p.w. św. Jacka, nr rej.: 1928 z 21.04.1971**

Kościół p.w. św. Jacka został zbudowany w XVI w. na cmentarzu rzymsko-katolickim. Konstrukcja drewniana powodowała, że wielokrotnie ulegał spaleniom. Po kolejnym pożarze, kościół został odbudowany w 1740 r. już jako budynek murowany. Niestety, to też nie uchroniło go w 1832 r. od następnego pożaru. Odbudowano go ponownie w 1850 r. i w takim kształcie dotrwał do dzisiaj, gdyż remonty i renowacje nie spowodowały zmian konstrukcyjnych. Kościół p.w. św. Jacka to budowla jednonawowa, o półkoliście zamkniętym prezbiterium i prostokątnej zakrystii, umiejscowionej po jego zachodniej stronie. Nad korpusem budowli od zachodu umieszczona jest wieżyczka, w której znajduje się dzwon o wadze 30 kg.

(www.powiat-zielonogorski.pl)

Fot. 58. Dawny kościół ewangelicki w Babimoście (www.zielonogorskie.com)

- **dawny kościół ewangelicki, nr rej.: L-725/A z 2016-08-19**

Świątynia powstała w latach 1782-1789. Kościół charakteryzuje się m.in. oknami (wyżej są okna okrągłe, niżej prostokątne) poprzedzianymi pilastrami oraz cebulastym hełmem. Od strony ulicy znajduje się pięć rzędów okien, od strony podwórza — trzy rzędy i dwa puste pola.

(www.zielonogorskie.com)

Fot. 59. Kościół p.w. św. Wawrzyńca w Babimoście (powiat-zielonogorski.pl)

- **kościół p.w. św. Wawrzyńca, nr rej.: Ko.Kons.I-18/54 z 1954-06-10**

Kościół parafialny p.w. św. Wawrzyńca w Babimoście z lat 1734-40, założony na planie bazyliki z półkolistą absydą skierowaną na zachód, odbudowany następnie po pożarze w 1781 r. w tej samej formie. Fasada reprezentuje cechy klasycyzmu (zrealizowana w 1833 r.), zaś wystrój wnętrza reprezentuje styl barokowy (Bielinis-Kopeć, 2008).

Fot. 60. Ratusz w Babimoście (www.zielonogorskie.com)

- **ratusz, nr rej.: 1929 z 1971-04-21**

Ratusz został zbudowany w połowie XIX w. Zniszczony 29 stycznia 1945 r. Odbudowano go w latach 1961-1963. Od 1963 r. ratusz jest siedzibą Urzędu Miejskiego.

(www.powiat-zielonogorski.pl)

- **dom, nr rej.: 1930 z 21.04.1971**

Budynek mieszkalny z 2. poł. XVIII w.

Kolesin

Fot. 61. Zabytkowy dwór w Kolesinie
(www.lwkz.pl)

- **dwór, nr rej.: 1942 z 1971-04-21**

Powstanie dworu przypisuje się dwóm okresom: XVI/XVII w. lub początku XIX w. Dwór został wzniesiony na planie prostokąta. Jednokondygnacyjny budynek z użytkowym poddaszem, częściowo podpiwniczony, przykryty mansardowym dachem z oknami w kształcie wolego oka.

(www.polskiezabytki.pl)

Nowe Kramsko

Fot. 62. Kościół parafialny p.w. Narodzenia NMP w Nowym Kramsku
(www.lwkz.pl)

- **kościół parafialny p.w. Narodzenia NMP, nr rej.: L-127/A z 2004-01-22**

Wybudowany w latach 1759-1769. W 1855 r. powiększony został o wieżę, a w 1993 r. poddany gruntownemu remontowi. Założony na osi północ-południe z fasadą od północy, późnobarokowy, murowany, jednoprzestrzenny o planie złożonym z elementów trapezu, wieloboków i półkoli, z czteroboczną wieżą od północy, nakryty jest dachem wielospadowym (Kowalski, 2010).

- **mur/ogrodzenie, nr rej.: L-127/A z 2004-01-22**
- **kościół parafialny, nr rej.: L-127/A z 2004-01-22**
- **plebania, nr rej.: L-127/A z 2004-01-22**
- **kuźnia, nr rej.: L-127/A z 2004-01-22**
- **inny budynek gospodarczy, nr rej.: L-127/A z 2004-01-22**
- **wiatrak koźłowy nr rej.: 3169 z 1980-06-19**

Podmokle Małe

- **wiatrak koźłowy, nr rej.: 1167/A z 1990-04-10; L-454/A z 2011-09-03**

Wiatrak pochodzi z 1854 r. Został przeniesiony i obecnie znajduje się w skansenie w Potrzebowie (gmina Wijewo, województwo wielkopolskie).

Stare Kramsko

- **dzwonnica wiejska, nr rej.: KOK-I 2016/70 z 1971-04-21**

Dzwonnica została wybudowana w 1929 r. Ufundowali ją mieszkańcy wsi — Maria i Walenty Kubikowie.

(<http://powiat-zielonogorski.pl>)

Gmina i miasto Kargowa:

- miasto, nr rej.: 3030/A z 1978-07-20; brak numeru 1997-04-17
- ratusz, nr rej.: KOK-I-515/63 z 1963-05-30

Ratusz w Kargowej został wzniesiony w 1745 r. Swój obecny kształt zawdzięcza rozbudowie w 1856 r., która została przeprowadzona na skutek pożaru (połowa XIX w.).

- zbór ewangelicki, ob. kościół rzym.-kat. fil. p.w. św Maksymiliana Kolbe, nr rej.: L-169/A z 2005-06-28; brak numeru z 2005-09-22

Obecny budynek kościoła został wzniesiony w latach 1801-1805 w miejscu starej budowli. Prosty w założeniu i bryle posiada stylowe cechy późnego klasycyzmu.

(<http://powiat-zielonogorski.pl>)

- zespół pałacowy:

Fot. 63. Zabytkowy pałac w Kargowej
(www.lwkz.pl)

- pałac, nr rej.: KOK-I-1007/64 z 1964-03-20

Pałac został wybudowany pod koniec XVII w. dla ówczesnego właściciela Kargowa, Krzysztofa Unhruha. Barokowy pałac założony na planie litery U — bryła główna z dwoma skrzydłami bocznymi. Budynek przykryty dachami czterospadowymi, zaś dach nad bryłą główną został podwyższony. W elewacji frontowej, pomiędzy skrzydłami budynku, centralnie umieszczony ryzalit z wejściem głównym na wysokości parteru poprzedzonym schodami.

(www.polskiezabytki.pl)

Fot. 64. Park pałacowy w Kargowej
(www.lwkz.pl)

- park pałacowy, nr rej.: KOK-I-1007 z 1964-03-20; 3199 z 1983-12-27

Park krajobrazowy, bogaty w buki, graby i dęby.

(www.polskiezabytki.pl)

- oficyna, nr rej.: 1937-04-21 (oficyna mieszkalna z XVIII w.)
- spichlerz, nr rej.: 1936 z 1971-04-21 (budynek z XVIII w.)
- dom, nr rej.: KOK-I-1020/64 z 1964-03-20 (dom mieszkalny z XVIII w.)
- dom, nr rej.: KOK-I-1021/64 z 1964-03-20 (dom mieszkalny z XVIII w.)
- dom, nr rej.: KOK-I-1022/64 z 1964-03-20 (dom mieszkalny z XVIII w.)
- dom, nr rej.: KOK-I-1023/64 z 1964-03-20 (dom mieszkalny z XVIII w.)
- dom, nr rej.: KOK-I-1025/64 z 1964-03-20 (dom mieszkalny z XVIII w.)
- dom, nr rej.: KOK-I-1026/64 z 1964-03-20 (dom mieszkalny z XVIII w.)
- dom, nr rej.: KOK-I-1027/64 z 1964-03-20 (dom mieszkalny z XVIII w.)
- dom, nr rej.: KOK-I-1028/64 z 1964-03-20 (dom mieszkalny z XVIII w.)
- dom, nr rej.: KOK-I-1029/64 z 1964-03-20 (dom mieszkalny z XVIII w.)
- dom, nr rej.: KOK-I-1030/64 z 1964-03-20 (dom mieszkalny z XVIII w.)

Wojnowo

- zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem:

- pałac, nr rej.: 3280 z 1993-07-06

Fot. 65. Zabytkowy pałac w Wojnowie (www.lwkz.pl)

Fot. 66. Zabytkowy pałac w Wojnowie (fot. B. Iwaniuk)

Pałac został zbudowany w 1910 r. dla holenderskiego rodu von Lippe zu Biesterfeld. Jest to neobarokowy pałac, murowany, dwukondygnacyjny, z użytkowym poddaszem, podpiwniczony, założony na planie prostokąta. Obiekt posiada wysoki dach dwuspadowy, łamany z lukarnami. Przy narożnikach fasady umiejscowione zostały sześcioboczne wieżyczki, nakryte wielobocznymi daszkami (Bielinis-Kopeć, 2008). Obecnie, z uwagi na korzystne warunki mikroklimatyczne, w dawnej siedzibie książąt holenderskich mieści się Szpital Rehabilitacyjno-Lecznicy dla Dzieci w Wojnowie.

- park pałacowy, nr rej.: 3280 z 1993-07-06

Park wchodzi w skład założenia pałacowo-parkowo-folwarcznego. Park zajmuje obszar o powierzchni ok. 6 ha. Kompozycja parku reprezentuje cechy założenia o charakterze krajobrazowym, opartą o swobodną sieć ścieżek (Bielinis-Kopeć, 2008).

Fot. 67. Park pałacowy w Wojnowie (www.lwkz.pl)

- kaplica Matki Boskiej Częstochowskiej, nr rej.: 1951 z 1971-04-21; 3280 z 1993-07-06

Kaplica powstała z przebudowanego XIX-wiecznego spichlerza.

- folwark, nr rej.: 3280 z 1993-07-06 (1.poł. XIX w.)
- spichlerz, nr rej.: 3280 z 1993-07-06 (1.poł. XIX w.)
- gorzelnia, nr rej.: 3280 z 1993-07-06 (1.poł. XIX w.)
- inny budynek gospodarczy, nr rej.: 3280 z 1993-07-06

Gmina Siedlec:**Wielka Wieś**

- park, nr rej.: 3204 z 1983-12-27

Park dworski założony w 1880 r.

Gmina Sulechów:**Buków****- zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem:**

- pałac, nr rej.: 3174 z 1981-08-03

Fot. 68. Zabytkowy pałac w Bukowie

Pałac zbudowany w 1849 r. przez Georga Wilhelma von Finck. Budynek zbudowany na planie litery U, dwukondygnacyjny, w części głównej i skrzydeł bocznych przykryty dachami czterospadowymi. Od strony południowej czterokondygnacyjna wieża zwieńczona glorieta. Skrzydła umieszczone w elewacji zachodniej, ozdobione trójbocznymi ryzalitami. Pomiędzy nimi, w parterze, taras, od strony wschodniej fasada z ryzalitem w części środkowej. (www.polskiezabytki.pl)

Fot. 69. Park pałacowy w Bukowie

- park, nr rej.: 3174 z 1981-08-03

Powierzchnia parku wynosi 4 ha, zajmując obszar na planie nieregularnego prostokąta. Park pałacowy charakteryzuje się swobodną kompozycją, nawiązującą do stylu krajobrazowego (Bielinis-Kopeć, 2013).

- folwark, nr rej.: 3174 z 1981-08-03
- owczarnia, nr rej.: 3174 z 1981-08-03
- obora, nr rej.: 3174 z 1981-08-03
- stajnia, nr rej.: 3174 z 1981-08-03
- kurnik, nr rej.: 3174 z 1981-08-03
- inny budynek mieszkalny, nr rej.: 3174 z 1981-08-03

KalskFot. 70. Kościół p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej w Kalsku
(www.polskaniezwykla.pl)

- kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat., p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej, mur.-drewn., nr rej.: KOK-I-162/61 z 1961-03-20

Kościół p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej jest budowlą gotycką, krytą gontem. Został zbudowany w XVI w.

(www.polskaniezwykla.pl)

- pałac, nr rej.: 3015/A z 1978-04-06

Fot. 71. Zabytkowy pałac w Kalsku

Pałac został zbudowany na przełomie XVII i XVIII w. W 2 poł. XIX w obiekt powiększono, dostawiając od północy skrzydło boczne. W latach 1910-1920 dobudowano skrzydło południowe, a następnie powiększono je, przez co budynek stał się trzyskrzydłowy z ryzalitami. Założony jest na planie podkowy, z ośmioboczną wieżą usytuowaną w narożniku północno-wschodnim. Dwukondygnacyjną, podpiwniczoną bryłę akcentują ryzalit oraz pseudoryzalit z dobudówką, umieszczone na osi wschód-zachód oraz trzykondygnacyjna wieża zwieńczona krenelażem (Bielinis-Kopeć, 2008).

Gmina Szczaniec:

Koźminek

- kościół fil. p.w. św. Stanisława , nr rej.: K.O.K.I-728/64 z 1964-02-15

Kościół jest wykonany z drewna. Pochodzi z 1740 r. W 1926 r. uległ przebudowie.

Ojerzyce

- zespół pałacowy i folwarczny:

Fot. 72. Zabytkowy pałac w Ojerzycach
(www.polskiezabytki.pl)

- pałac, nr rej.: 3190 z 1982-02-19; 3190 z 1992-10-01

Pochodzenie pałacu jest datowane na przełom XVII i XVIII w. Pałac w Ojerzycach założony jest obecnie na planie prostokąta z wyraźnie zaakcentowanym XIX-wiecznym skrzydłem wschodnim.

(www.polskiezabytki.pl)

Fot. 73. Park pałacowy w Ojerzycach
(www.lwkz.pl)

- park pałacowy, nr rej.: 3190 z 1992-10-01

Park o powierzchni 9,78 ha, w tym 0,20 ha wód, zajmuje płaski i podmokły teren. Granice parku wyznaczają od północy tory kolejowe, od wschodu i zachodu — drogi polne, a od południa — główna droga w kierunku Szczañca i Świebodzina (Bielinis- Kopeć, 2013).

- obora, nr rej.: 3190 z 1992-10-01
- chlew, nr rej.: 3190 z 1992-10-01
- oficyna mieszkalna, nr rej.: 3190 z 1992-10-01
- oficyna mieszkalna, nr rej.: 3190 z 1992-10-01
- magazyn, nr rej.: 3190 z 1992-10-01

- magazyn, nr rej.: 3190 z 1992-10-01 (przełom XVII/XVIII w.)
- gołębnik, nr rej.: 3190 z 1992-10-01

Smardzewo

- kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej, nr rej.: K.O.K.I-1070/64 z 1964-03-20

Kościół p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej został wybudowany w 1776 r. Jest to budynek murowany, jednonawowy z prostokątnym prezbiterium.

(www.szczaniec.pl)

Fot. 74. Kościół p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej w Smardzewie

- spichlerz, nr rej.: K.O.K.I-1072/64 z 1964-03-20

Spichlerz został wybudowany w XVIII w. Jest to budynek murowany z cegły i kamienia, parterowy z użytkowym poddaszem, nakryty dachem mansardowym z powiekami.

(www.szczaniec.pl)

Fot. 75. Zabytkowy spichlerz w Smardzewie
(www.lubtur.pl)

- gołębnik, nr rej.: K.O.K.I-1073/64 z 1964-03-20

Gołębnik został wybudowany w przełomie XVIII/XIX w. Jest to klasycystyczny, piętrowy budynek postawiony na planie kwadratu z mansardowym dachem.

(www.szczaniec.pl)

- dzwonnica, nr rej.: K.O.K.I-1071/64 z 1964-03-20 (koniec XVIII w.)

Fot. 76. Zabytkowy gołębnik w Smardzewie
(www.lubtur.pl)

Szczaniec

- kościół par. p.w. św. Anny, nr rej.: K.O.K.I-213/61 z 1961-04-06

Kościół parafialny został wybudowany około 1570 r. (pierwsze wzmianki pochodzą z 1291 r.). Odbudowany po pożarze w 1825 r. Świątynia późnogotycka, jednonawowa, murowana z cegły, z wyodrębnionym prezbiterium (zakrystia po jego północnej stronie) i wieżą od zachodu. We wnętrzu sklepienie sieciowe wsparte na skarpach.

Fot. 77. Kościół parafialny p.w. św. Anny w Szczaniecu (www.salezianie.pl)

(<http://www.ziemialubuska.pl>)

Fot. 78. Zabytkowy spichlerz oraz ruiny pałacu w Szczaniecu (www.lwkz.pl)

- pałac, nr rej.: K.O.K.I-214/61 z 1961-04-06 oraz spichlerz nr rej.: K.O.K.I-1066/64 z 1964-03-20; L-200/A z 2006-03-17

Spichlerz, pochodzący z XVIII w., jest obecnie jedyną pozostałością, istniejącego w przeszłości na terenie majątku zwanego Szczaniec Średnim, założenia pałacowo-parkowo-folwarcznego. Sąsiadujące z nim ruiny, to ślady dawnej, wspaniałej siedziby szlacheckiej, zwanej Czerwonym lub Średnim Dworem. Początki tej siedziby mają korzenie w XVI w. (Bielinis-Kopeć, 2008).

- zespół pałacowy:

- pałac, nr rej.: 3184 z 1981-08-03

Pałac wybudowany został w latach 1870-1880 dla rodziny von Kalckreuthów. Rozbudowany w 1920 r. Przeszedł restaurację w latach 1971-1972. Jest to budynek o cechach neogotyckich, piętrowy ze skrzydłem bocznym i pseudoryzalitem środkowym. Dach przykryty częściowo dachówką karpiówką, a częściowo papą.

(www.polskiezabytki.pl)

Fot. 79. Zabytkowy pałac w Szczaniecu (archiwum Lubuskiego Konserwatora Zabytków)

- park, nr rej.: 3184 z 1981-08-03

Park krajobrazowy o powierzchni 6 ha ze znacznymi przestrzeniami trawiastymi. Występuje tu ok. 20 gatunków drzew.

(www.polskiezabytki.pl)

Wolimierzyce

- inny budynek mieszkalny, nr rej.: K.O.K.I-1075/64 z 1964-03-20 (dom na folwarku z XVIII/XIX w.)

Gmina Świebodzin:

Lubinicko

- zespół pałacowy:

Fot. 80. Zabytkowy pałac (po prawej) w Lubinicku (www.lwkz.pl)

- pałac, nr rej.: 2027 z 1973-10-17; L-718/A z 2016-06-13

Pałac został dobudowany w 1886 r., do wcześniej istniejącej bryły dworu. Jest to neorenesansowy budynek, jednokondygnacyjny z wysokim podpiwniczeniem i wysokim dwuspadowym dachem z użytkowym poddaszem.

(www.polskiezabytki.pl)

Fot. 81. Park pałacowy w Lubinicku
(www.lwkz.pl)

- **park pałacowy, nr rej.: 3203 z 1983-12-27**

Park składa się z dwóch odrębnych części różniących się stylem i składem gatunkowym drzewostanów. Mniejsza przestrzeń — przypałacowa o powierzchni ok. 1,4 ha, zajmuje obszar w kształcie podobnym do dwóch połączonych ze sobą nieforemnych czworokątów. Druga część, większa, ukształtowana została w stylu krajobrazowym. Zajmuje powierzchnię ok. 10,3 ha, tworząc czworobok (Bielinis-Kopeć, 2013).

Fot. 82. Kościół p.w. Chrystusa Króla w Lubinicku
(www.polskaniezwykla.pl)

- **zbór ewangelicki, ob. kościół rzym. kat. fil. p.w. Chrystusa Króla, nr rej.: L-158/A z 2004-11-24**

Kościół p.w. Chrystusa Króla został wzniesiony w 1909 r, zastępując wcześniej znajdujący się tam zbór ewangelicki. Budynek jest utrzymany w neogotyckim stylu.

(www.polskaniezwykla.pl)

Raków

- **kościół fil. p.w. św. Jadwigi, nr rej.: 3084 z 1978-09-06**

Kościół został wybudowany w 1727 r.

- **pałac, nr rej.: 3085/A z 1978-09-06**

Fot. 83. Zabytkowy pałac w Rakowie
(www.lwkz.pl)

Pałac został wybudowany w 2 poł. XVIII w. Jest to budynek podpiwniczony, z dachem wielospadowym mansardowym, pokryty dachówką karpiówką.

(www.polskiezabytki.pl)

Gmina Trzciel:

Brójce

- **dom, nr rej.: K.O.K.I-800/64 z 1964-11-15; KOK-I-112/76 z 1976-11-08 (inny budynek mieszkalny z XIX w.)**
- **dom, nr rej.: K.O.K.I-801/64 z 1964-02-15; KOK-I-113/76 z 1976-11-08 (inny budynek mieszkalny z XIX w.)**

- dom, nr rej.: K.O.K.I-803/64 z 1964-02-15 (inny budynek mieszkalny z XIX w.)
- dom, nr rej.: K.O.K.I-804/64 z 1964-02-15 (inny budynek mieszkalny z XIX w.)
- dom, nr rej.: K.O.K.I-805/64 z 1964-02-15; KOK-I-114/76 z 1976-11-08 (inny budynek mieszkalny z 1 poł. XIX w.)
- dom, nr rej.: K.O.K.I-806/64 z 1964-02-15 (inny budynek mieszkalny z XIX w.)
- dom, nr rej.: K.O.K.I-807/64 z 1964-02-15 (inny budynek mieszkalny z XIX w.)
- dom, nr rej.: K.O.K.I-808/64 z 1964-02-15 (inny budynek mieszkalny z XIX w.)

Gmina i miasto Zbąszyń:

Nowa Wieś

- zespół pałacowy, nr rej.: A9 z 1948-07-20; 104/Wlkp/A z 2002-08-28

- pałac, nr rej.: 104/Wlkp/A z 2002-08-28

Pałac pochodzi z 2 poł. XIX w.

- park, nr rej.: A9 z 1948-07-20

Park pochodzi z 2 poł. XIX w.

- cmentarz rodowy w parku, nr rej.: A9 z 1948-07-20
- kaplica, nr rej.: 104/Wlkp/A z 2002-08-28

Kaplica pochodzi z przełomu XIX/XX w.

Zbąszyń

- zespół urbanistyczno-architektoniczny, nr rej.: 3172 z 1981-01-12

Miasto Zbąszyń swą historią sięga X/XI w. Pierwsza wzmianka o Zbąszyniu jest datowana na 1231 r.

- zespół zabudowań stacji kolejowej:

- dworzec stary, nr rej.: 961/Wlkp/A z 2015-05-15

Budynek dworca został wybudowany w 1870 r.

- dworzec nowy, nr rej.: 961/Wlkp/A z 2015-05-15

Nowy dworzec kolejowy powstał w 1927 r.

- poczta dworcowa, nr rej.: 961/Wlkp/A z 2015-05-15

Budynek poczty został wybudowany w 1870 r.

- wiata peronu I, met., nr rej.: 961/Wlkp/A z 2015-05-15 (z XIX w.)
- wiata peronu III, żeliwna, nr rej.: 961/Wlkp/A z 2015-05-15 (z XIX w.)

Gmina i miasto Zbąszynek:

Chlastawa

- kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. p.w. Narodzenia NMP, drewn., nr rej.: K.O.K.I-4/53 z 1953-06-12

Fot. 84. Kościół p.w. Narodzenia NMP w Chlastawie (www.lwkz.pl)

Kościół w Chlastawie wzniesiony został z fundacji Radislausa Miesitschka w 1637 r., jako tzw. kościół graniczny (Grenzkirchen). Kościół w Chlastawie założony jest na planie prostokąta trójbocznie zamkniętego od wschodu i wzbogaconego niewielkimi aneksami po bokach budowli od strony zachodniej. Od zachodu do korpusu przylega, założona na rzucie kwadratu wieża dostawiona w początkach XX w. (Szymańska-Dereń, 2009).

- **dzwonnica-bramka, drewn., nr rej.: K.O.K.I-4/53 z 1953-06-12**

Dzwonnica została wybudowana w 1690 r. Razem z kościołem p.w. Narodzenia NMP oraz cmentarzem tworzy zespół kościelny.

- **cmentarz rzymsko-katolicki, nr rej.: K.O.K.I-4/53 z 1953-06-12**

Żałożenie cmentarza datowane jest na XVII wiek. Razem z kościołem p.w. Narodzenia NMP oraz dzwonnica — bramką tworzy zespół kościelny.

Dąbrówka Wielkopolska

Fot. 85. Kościół p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Dąbrówce Wielkopolskiej

- **kościół par. p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP, nr rej.: K.O.K.I-220/61 z 1961-04-06**

Kościół p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Dąbrówce Wielkopolskiej został wybudowany w 2. poł. XVII w., na miejscu wcześniejszego obiektu. Obiekt był rozbudowywany dwukrotnie — w XVIII w. oraz pod koniec lat 70-tych XX w., kiedy to powiększono budynek od strony południowej i zachodniej. Na zewnętrznej ścianie umieszczone są tablice upamiętniające ks. Ludwika Zimmermana — proboszcza tutejszej parafii w latach 1867-1887 oraz dwunastu Polaków — mieszkańców Dąbrówki Wielkopolskiej, którzy zginęli w więzieniach i obozach w latach 1939-1945.

(www.zielonogorskie.com)

- zespół pałacowy:

- **pałac, nr rej.: L-48 z 2001-06-25**

Fot. 86. Zabytkowy pałac w Dąbrówce Wielkopolskiej (www.lwkz.pl)

Pałac został zaprojektowany przez słynnego niemieckiego architekta Friedricha Augusta Stüllera dla barona Alberta Strein von Schwertzenau-Dammer, który był właścicielem majątku. Budynek został wzniesiony w latach 1856-1859. Pałac dwukondygnacyjny, przykryty wysokim dachem czterospadowym. Zbudowany na planie prostokąta, wysoko podpiwniczony, z czterema oktagonalnymi, czterokondygnacyjnymi wieżyczkami umieszczonymi w narożach. Wieżyczki przykryte ośmospadowymi dachami namiotowymi. W elewacji frontowej i tylnej

umieszczono centralnie trzykondygnacyjne ryzality zwieńczone szczytami. W szczycie ryzalitu elewacji frontowej widoczny jest herb rodu von Schwartzenau. Nad wejściem głównym umieszczono balkon.

(www.polskiezabytki.pl)

- **park pałacowy, nr rej.: L-48 z 2001-06-25**

Fot. 87. Park pałacowy w Dąbrówce Wielkopolskiej (www.lwkz.pl)

Park o powierzchni 1,6 ha znajduje się po zachodniej stronie pałacu. Zasadnicza część parku ukształtowana została w stylu krajobrazowym, opartym na jednym głównym wnętrzu — salonu ogrodowego, wokół którego prowadziła główna ścieżka, od niej odchodziły kolejne, wyznaczając mniejsze wnętrza, kryjące dekoracyjne lub sentymentalne wyposażenie parku, np.: drzewo, altankę, fontannę, rzeźbę ogrodową, ławkę (Bielinis-Kopec, 2013).

Kosieczyn

Fot. 88. Kościół p.w. św. Szymona i Judy w Kosieczynie (www.lwkz.pl)

- **kościół par. p.w. św. Szymona i Judy, drewn., nr rej.: KOK-I-221/61 z 1961-04-06; L-481/A z 2012-02-29**

Data wybudowania świątyni nie jest jednoznaczna. Badania dendrochronologiczne wykazały, iż kościół powstał w 1389 r., jednakże jako pewnik powstania budynku można przyjąć przełom XIV i XV w. Kościół wzniesiono w konstrukcji zrębowej na rzucie prostokąta z wyodrębnionym, nieco węższym prezbiterium i zakrystią w konstrukcji szkieletowej na jego przedłużeniu. Dodatkowo wzbogacono go o wieżę w konstrukcji szkieletowej. Nawę i prezbiterium nakryto

dachami dwuspadowymi, zakrystię trójspadowym a wieżę zwieńczono dachem namiotowym (Szymańska-Dereń, 2009).

- **dawny cmentarz rzymsko-katolicki przy kościele, nieczynny, nr rej.: L-481/A z 2012-02-29 (XV-XX w.)**
- **mur/ogrodzenie, nr rej.: L-481/A z 2012-02-29 (XV w.)**

Kręcko

- zespół dworski i folwarczny:

Fot. 89. Zabytkowy dwór w Kręcku (www.lwkz.pl)

- **dwór, nr rej.: K.O.K.I-783/64 z 1964-02-15**

Dwór został wybudowany na początku XIX w. dla rodziny Dziembowskich. Budynek pozbawiony jest wyraźnych cech stylowych, rozplanowany został na rzucie prostokąta, z wnętrzem w układzie dwutraktowym. Elewacja frontowa zwrócona jest w kierunku południowym. Budynek wzniesiony jest częściowo w konstrukcji szachulcowej, z murowaną z cegły częścią wschodnią, dobudowaną w końcu XIX w. Parterowy

obiekt nakrywa dach naczółkowy z wystawkami. Gładkie, tynkowane elewacje przepruwają jedynie nieregularnie rozmieszczone otwory okienne (Bielinis-Kopec, 2008).

- **dworek (rządówka), nr rej.: K.O.K.I-783/64 z 1964-02-15**

Zbudowana w końcu XVIII w., posiada znamiona stylowe klasycyzmu. Obiekt jest murowany, parterowy, nakryty dachem naczółkowym.

- **gorzelnia, nr rej.: K.O.K.I-783/64 z 1964-02-15**

Gorzelnia parowa z 1. poł. XIX w.

- **spichlerz, nr rej.: K.O.K.I-783/64 z 1964-02-15 (1. poł. XIX w.)**
- **magazyn, nr rej.: K.O.K.I-783/64 z 1964-02-15 (1. poł. XIX w.)**
- **obora, nr rej.: K.O.K.I-783/64 z 1964-02-15 (1. poł. XIX w.)**
- **stodoła, nr rej.: K.O.K.I-783/64 z 1964-02-15 (1. poł. XIX w.)**
- **chlew, nr rej.: K.O.K.I-783/64 z 1964-02-15 (1. poł. XIX w.)**
- **wozownia, nr rej.: K.O.K.I-783/64 z 1964-02-15 (1. poł. XIX w.)**
- **szklarnia, nr rej.: K.O.K.I-783/64 z 1964-02-15 (1. poł. XIX w.)**
- **brama, nr rej.: K.O.K.I-783/64 z 1964-02-15 (1. poł. XIX w.)**

- **kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. p.w. Przemienienia Pańskiego, nr rej.: L-273/A z 2008-01-21**

Kościół p.w. Przemienienia Pańskiego został wybudowany w 1880 r. z zastosowaniem czerwonej cegły, dzięki fundacji Ericha von Tiedemanna. Utrzymany jest w stylu neogotyckim. W latach 1922-1926 uległ przebudowie według projektu właściciela wsi Ericha Tiedemanna.

(www.polskaniezwykla.pl)

Fot. 90. Kościół p.w. Przemienienia Pańskiego w Kręcku
(www.polskaniezwykla.pl)

Zbąszynek

- zespół kościoła ewangelickiego:

- **kościół, ob. rzym.-kat. par. p.w. Macierzyństwa NMP, nr rej.: L-309 z 2009-02-26**

Fot. 91. Kościół p.w. Macierzyństwa NMP w Zbąszynku (www.parafiazbasynek.pl)

Budowa kościoła ewangelickiego została rozpoczęta w sierpniu 1928 r. Kościół wzniesiono z cegły, elewacje pokryto porowatym tynkiem, a cokół oblicowano kostką granitową, dach wykonano w konstrukcji metalowej i pokryto dachówką, a hełm wieży blachą miedzianą; wewnątrz ogrzewano za pomocą instalacji c.o. na parę niskoprężną. Halowe wnętrze w układzie trzynawowym, podzielone dwoma rzędami kolumn podtrzymujących stropy i empery, które obiegały całą nawę główną

i zdobione były prostą polichromią. We wnętrzu dominowały, umieszczone nad sobą: ołtarz ambonowy i organy.

(www.parafiazbaszynek.pl)

- dom parafialny, ob. plebania, nr rej.: L-309 z 2009-02-26
- d. dom gminy ewangelickiej, nr rej.: L-309 z 2009-02-26
- mur/ogrodzenie, nr rej.: L-309 z 2009-02-26

Fot. 92. Kościół p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła w Zbąszyńku
(www.parafiazbaszynek.pl)

- kościół fil. p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła, nr rej.: L-300/A z 2008-10-22

Kamień węgielny pod budowę kościoła został wmurowany 01.09.1929 r. Kościół wzniesiono z cegły, elewacje wyprawiono szlachetnym tynkiem, cokół oblicowano kostką granitową, a dach pokryto łupkiem. Wnętrze kubistyczne, z absydą od wschodu (w niej ołtarz główny, krucyfik, z boku ambona) oraz emporą organową od zachodu. Nad ołtarzem głównym zawieszono dębowy krucyfik, wyrzeźbiony przez artystę Fürstenberga z Frankfurtu nad Odrą. Dekorację ścian bocznych stanowiły drewniane płaskorzeźby stacji Drogi Krzyżowej oraz barwne witraże okienne. Pod emporą umieszczono konfesjonał i chrzcielnicę.

(www.parafiazbaszynek.pl)

Fot. 93. Zabytkowa wieża ciśnień w Zbąszyńku
(www.lwkz.pl)

- wodociągowa wieża ciśnień w zespole węzła kolejowego, nr rej.: L-663-A z 2014-09-26

Wieża ciśnień została wybudowana w latach 1923–1924 w stylu ekspresjonizmu, według projektu Bruno Möhringa. Siedmiokondygnacyjna, zwarta, monumentalna bryła posiada parterową część cokołową w formie niskiego prostopadłościanu. Pięć wyższych kondygnacji, to wysoki graniastosłup o podstawie w kształcie gwiaździstego 24-kąta. Wieńczący go, wydątny gzyms, powtarza gwiaździsty plan tego członu wieży, dodatkowo go podkreślając i akcentując.

Kondygnacja najwyższa, nieco węższa od pozostałych, otrzymała formę niskiego graniastosłupa o 8-kątnej podstawie. Całość nakryto 8 połaciowym, ostrosłupowym, niewysokim dachem. Elewacje wykończono jednolicie czerwoną cegłą licową. Cztery z nich ozdobiono wysmukłymi, zamkniętymi trójkątnie płycinami, ujętymi uskokowym obramieniem. W każdej płycinie zakomponowano w pionie cztery duże okna. Powyżej każdej płyciny umieszczono ozdobny otwór okienny w kształcie 8 ramiennej gwiazdy. W oknach zachowała się oryginalna stolarka.

5.2 ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Zabytek archeologiczny to zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów, albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem [art.3 ust.4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami [Dz.U. z 2003 r. nr 162 poz.1568 z póź. zm.]].

Wyróżnia się dwa typy zabytków archeologicznych:

- **Zabytki archeologiczne ruchome**, to przede wszystkim przedmioty związane z działalnością człowieka w przeszłości, wytwory pracy ludzkiej, takie jak naczynia, narzędzia, ozdoby, broń;
- **Zabytki archeologiczne nieruchome**, nazywane również **stanowiskami archeologicznymi**, obejmują najczęściej obszary w obrębie których występują źródła archeologiczne wraz z ich bezpośrednim otoczeniem. Stanowiskami archeologicznymi mogą być m.in.: grodziska, cmentarzyska, pozostałości dawnych osad, nawarstwienia miast, nawarstwienia związane z funkcjonowaniem zamków, wsi historycznych.

5.2.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków archeologicznych

Na gruntach pozostających w zarządzie Nadleśnictwa Babimost zlokalizowane są grodziska wczesnośredniowieczne wpisane do rejestru zabytków:

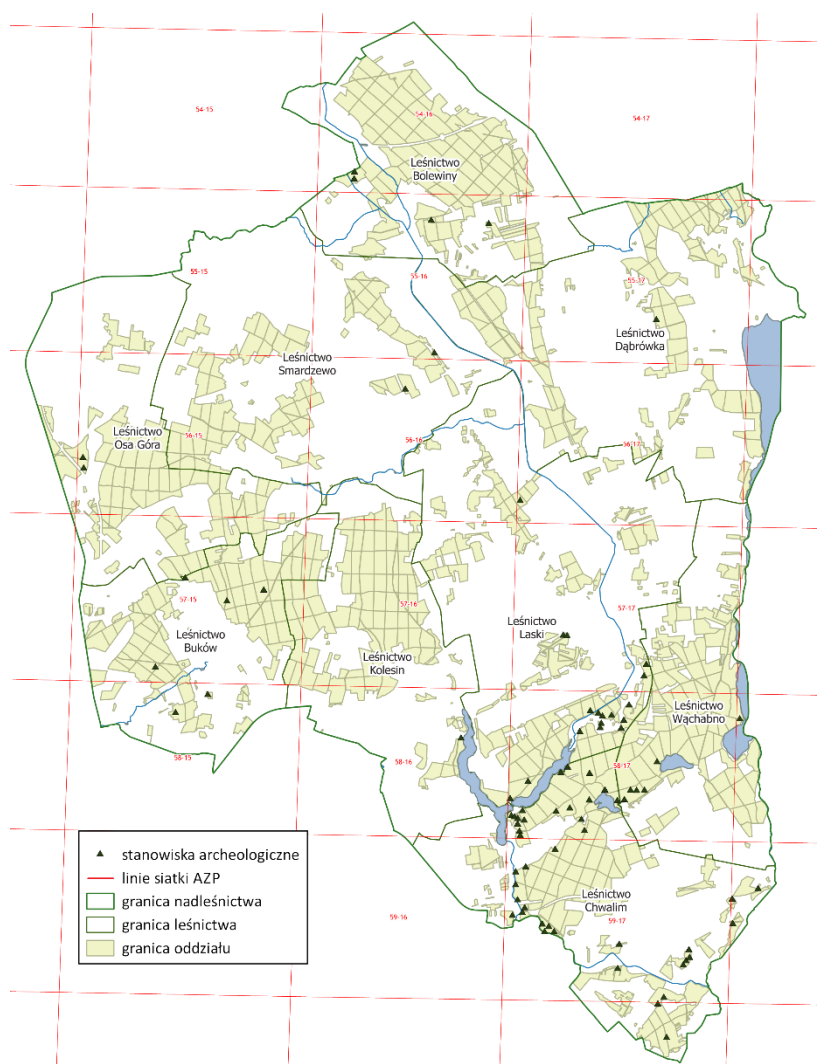
- 217a, Leśnictwo Chwalim, nr 77/1968;
- 84d, Leśnictwo Osa Góra, nr 219/1970.

5.2.2. Obiekty wpisane do krajowej ewidencji zabytków archeologicznych

Krajową Ewidencję Zabytków Archeologicznych tworzy zasób dokumentacji programu Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP).

AZP to ogólnopolski program badawczo-konserwatorski, prowadzony od 1978 r., którego celem jest zarejestrowanie wszystkich stanowisk archeologicznych czytelnych na powierzchni gruntu lub znanych z materiałów archiwalnych oraz stworzenie jednolitego archiwum dokumentacji dla całego kraju. Celem usystematyzowania badań obszar Polski został podzielony na prostokątne obszary o powierzchni 37,5 km². Dotychczas przebadano 270 000 km², co stanowi 87% powierzchni kraju i zarejestrowano ponad 435 000 nieruchomych zabytków archeologicznych, w tym grodziska, relikty osad i cmentarzysk, stanowiska o charakterze produkcyjnym, sepulkralnym, kultowym i inne. Dla każdego stanowiska wykonano Kartę Ewidencyjną Zabytku Archeologicznego (KEZA) (www.nid.pl).

W oparciu o zbiorczą mapę kwadratu Archeologicznego Zdjęcia Polski, terytorium Nadleśnictwa Babimost leży w granicach obszarów o numerach: 53-16; 54-15; 54-16; 54-17; od 55-14 do 55-18; od 56-14 do 56-18; od 57-14 do 57-18; od 58-15 do 58-18; od 59-16 do 59-18; 60-17.

Rys. 47. Siatka AZP wraz z lokalizacją stanowisk archeologicznych w zasięgu Nadleśnictwa Babimost

- **Stanowiska archeologiczne na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa Babimost**

W oparciu o dane z Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP), na gruntach Nadleśnictwa Babimost zlokalizowanych jest 80 znanych stanowisk archeologicznych.

Analizując stanowiska pod względem chronologicznym najstarsze ze stanowisk znajduje się na terenie Leśnictwa Chwalim. Stanowisko z okresu pradziejów zawiera ślady osadnictwa.

Do najliczniejszych należą stanowiska związane z epoką kamienia (dokładnie mezolitu, obejmujący okres od ok. 10 tys. lat temu do ok. 4000–3500 p.n.e.). Stanowiska zlokalizowane w Obrębie Kargowa w Leśnictwach Laski oraz Wąchabno. Najliczniej natomiast w zasięgu Leśnictwa Chwalim.

Ślady kultury łużyckiej (epoka brązu i wczesna epoka żelaza), należącej do kręgu kultur pól popielnicowych, charakteryzującej się m.in. pochówkiem ciałopalnym w popielnicach zakopywanych w ziemię, występują przede wszystkim w południowej oraz centralnej części Nadleśnictwa, na terenie Leśnictw: Laski i Chwalim. Ponadto, pojedyncze stanowiska obejmujące znaleziska z tej epoki zlokalizowane są w Leśnictwach: Bolewiny, Smardzewo i Buków.

Na obszarze Nadleśnictwa odnotowano również znaleziska z epoki żelaza obejmującej średniowiecze, czasy wpływów rzymskich oraz okres wędrówki ludów. Stanowiska z tej epoki znajdują się w niemal Leśnictwach.

Wykaz stanowisk wraz z ich charakterystyką przedstawiono w Tabeli 74.

Tabela 74. Wykaz stanowisk archeologicznych zlokalizowanych na gruntach Nadleśnictwa Babimost

Leśnictwo	Adres leśny	Lokalizacja	Nr AZP/ Nr stan.	Opis stanowiska
OBREB DĄBRÓWKA				
Bolewiny	110-a	w cz. C	55-16/6	punkt osadniczy kultury łużyckiej (arch.)
	124-bx	w cz. NW	55-16/5	punkt osadniczy z okresu późnego średniowiecza (arch.)
	76-a	w cz. N	54-16/2	osada z okresu wczesnego średniowiecza
	76-b	w cz. S	54-16/1	grodzisko z epoki wczesnego średniowiecza
Dąbrówka	36-c	w cz. N	55-17/2	ślad osadnictwa z epoki wczesnego średniowiecza oraz średniowiecza
OBREB KARGOWA				
Laski	104-d	w cz. E	58-17/22	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	104-h	w cz. SW	58-17/21	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	114-d	w cz. NW	58-17/66	ślady osadnictwa z mezolitu, punkt osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza, smolarnia z okresu późnego średniowiecza
	114-h	w cz. W	58-17/2	osada z okresu późnego średniowiecza
	14-g	w cz. C	56-17/42	cmentarzysko kultury łużyckiej oraz ślady osadnictwa z epoki nowożytniej
	42-a	w cz. N	57-17/4	ślady osadnictwa z czasów późnego średniowiecza / kultury nowożytniej
	44-a	w cz. N	57-17/5	ślady osadnictwa z czasów późnego średniowiecza / kultury nowożytniej
	66-a	w cz. C	57-17/45	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.) oraz smolarnia z epoki późnego średniowiecza
	66-c	w cz. SW	57-17/39	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	75-k	w cz. SW	58-17/74	ślady osadnictwa z mezolitu, punkt osadniczy z okresu I-owr (arch.)
	75-m	w cz. C	58-17/73	ślady osadnictwa z mezolitu, punkt osadniczy z okresu I-owr (arch.)
	75-n	w cz. NE	58-17/75	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	76-f	w cz. SW	58-17/72	ślad osadnictwa z mezolitu, punkt osadnictwa z epoki nowożytniej, znaleziska luźne z epoki późnego średniowiecza
	94-f	w cz. N	58-17/71	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	95-h	w cz. W	58-17/69	ślady osadnictwa z mezolitu, punkt osadnictwa z epoki brązu (kultura łużycka), ślady osadnictwa z epoki późnego średniowiecza, znaleziska luźne z okresu nowożytnego
96-c	w cz. C	58-17/65	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)	
Chwalim	123-f	w cz. N	58-17/51	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	124-f	w cz. C	58-17/64	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	125-a	w cz. SE	58-17/20	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	129-b	w cz. N	58-17/18	ślady osadnictwa z mezolitu, wczesnego średniowiecza
	129-d	w cz. NW	58-17/32	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	130-d	w cz. S	58-17/19	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.), znaleziska luźne z epoki brązu
	130-f	w cz. NW	58-17/15	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.), ślady osadnictwa z epoki średniowiecza
	130-h	w cz. W	58-17/37	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	130-k	w cz. W	58-17/36	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	131-a	w cz. N	58-17/30	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	131-b	w cz. C	58-17/31	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	146-d	w cz. E	58-17/41	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.), znaleziska luźne z epoki brązu
	147-g	w cz. E	58-17/40	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.), znaleziska luźne z epoki brązu
	148-d	w cz. NE	58-17/50	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	148-f	w cz. SW	58-17/46	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	170-d	w cz. W	58-17/61	brak informacji
	176-b	w cz. C	58-17/48	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	176-g	w cz. E	58-17/49	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	187-f	w cz. NW	58-17/39	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	203-a	w cz. NW	59-17/25	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
203-g	w cz. W	59-17/19	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.), punkt osadniczy kultury łużyckiej z epoki brązu, ślady osadnictwa z wczesnego oraz późnego średniowiecza	

Leśnictwo	Adres leśny	Lokalizacja	Nr AZP/ Nr stan.	Opis stanowiska
	208-f	w cz. SW	59-17/18	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	208-k	w cz. S	59-17/17	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.), punkt osadniczy kultury łużyckiej z epoki brązu, ślady osadnictwa z późnego średniowiecza
	208-w	w cz. C	59-17/15	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.), ślady osadnictwa z nowożytności
	210-a	w cz. N	59-17/27	ślady osadnictwa z późnego mezolitu (arch.), punkt osadniczy kultury łużyckiej z epoki brązu
	210-a	w cz. C	59-17/29	ślady osadnictwa z późnego mezolitu (arch.)
	210-g	w cz. N	59-17/26	ślady osadnictwa mezolitu (arch.), punkt osadniczy z epoki brązu
	210-g	w cz. S	59-17/28	ślady osadnictwa z późnego mezolitu (arch.), punkt osadniczy kultury łużyckiej z epoki brązu
	211-c	w cz. W	59-17/14	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.), punkt osadniczy kultury łużyckiej z epoki brązu, ślady osadnictwa z późnego średniowiecza oraz czasów wpływów rzymskich
	212-a	w cz. NE	59-17/3	obozowisko z mezolitu (arch.), osada z czasów wpływów rzymskich oraz osada z wczesnego średniowiecza
	215-c	w cz. S	59-18/48	brak informacji
	216-b	w cz. C	59-18/36	ślady osadnictwa z pradziejów
	217-k	w cz. W	59-18/41	ślady osadnictwa z mezolitu oraz ślady osadnictwa kultury łużyckiej z epoki brązu
	219-b	w cz. N	59-17/52	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	219-c	w cz. S	59-17/57	ślady osadnictwa z późnego mezolitu (arch.), punkt osadniczy kultury łużyckiej z epoki brązu
	219-c	w cz. E	59-17/54	ślady osadnictwa z późnego mezolitu (arch.), punkt osadniczy kultury łużyckiej z epoki brązu
	219-d	w cz. NW	59-17/56	ślady osadnictwa z mezolitu oraz neolitu (arch.)
	221-j	w cz. W	59-17/37	ślady osadnictwa z późnego średniowiecza - nowożytność (arch.)
	222-h	w cz. SW	59-17/39	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	228-i	w cz. E	59-17/62	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	228-i	w cz. W	59-17/63	cmentarzysko kultury łużyckiej z epoki brązu (arch.)
234-h	w cz. W	60-17/62	osada z epoki kamienia (arch.)	
Wąchabno	134-a	w cz. C	58-18/63	obozowisko z okresu mezolitu
	142-h	w cz. N	58-17/77	ślady osadnictwa z mezolitu (arch.)
	168-k	w cz. W	58-17/60	brak informacji
	169-d	w cz. E	58-17/62	brak informacji
	169-i	w cz. W	58-17/59	brak informacji
	169-o	w cz. E	58-17/58	brak informacji
OBRĘB SZCZANIEC				
Smardzewo	14-a	w cz. N	55-16/2	osada (arch.)
	16-g	w cz. NW	56-16/11	cmentarzysko kurhanowe z epoki brązu oraz kultury łużyckiej (arch.)
Osa Góra	80-b	w cz. S	56-15/9	punkt osadniczy z epoki kamienia (badania sond. 2006)
	95-c	w cz. S	56-15/10	punkt osadniczy oraz ślady osadnictwa z epoki kamienia oraz czasów nowożytnych
Kolesin	69A-b	w cz. N	58-16/27	punkty osadnicze z okresu średniowiecza oraz wczesnego średniowiecza, ślady osadnictwa z okresu późnego średniowiecza oraz nowożytności
Buków	163-i	w cz. NW	57-15/1	cmentarzysko kurhanowe z epoki wczesnego brązu oraz brązu (arch.)
	175-g	w cz. C	57-15/3	cmentarzysko kurhanowe z okresu wpływów rzymskich/wczesnego średniowiecza (arch.)
	178-h	w cz. W	57-15/2	cmentarzysko kurhanowe kultury łużyckiej z epoki brązu (arch.)
	248-i	w cz. S	57-15/5	cmentarzysko kurhanowe kultury ceramiki sznurowej (arch.)
	255-m	w cz. W	58-15/9	kurhan
	257-n	w cz. N	58-15/12	obiekt kulturowy z epoki wczesnego średniowiecza

Na gruntach innych własności, pozostających w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost zlokalizowanych jest ponad 400 stanowisk archeologicznych, co stanowi o bogactwie historyczno-kulturowym tego obszaru.

5.3 ZABYTKI NIERUCHOME

Na gruntach pozostających w zarządzie Nadleśnictwa Babimost zlokalizowany jest jeden zabytek nieruchomy: park pałacowy w Nowej Wsi Zamek (nr rej.: A9 z 1948-07-20).

5.3.1. Park Pałacowy w Nowej Wsi Zamek

Park pałacowy (nr rej.: A9 z 1948-07-20) tworzy zespół pałacowo-parkowy w Nowej Wsi Zamek (powiat nowotomyski, gmina Zbąszyń). Położony jest bezpośrednio nad brzegiem jeziora Zbąszyńskiego, w odległości ok. 6 km od Zbąszynia.

W skład zespołu pałacowo-parkowego wchodzi pałac (nr rej.: 104/Wlkp/A z 2002-08-28) pochodzący z 2 poł. XIX w., cmentarz rodowy w parku (nr rej.: A9 z 1948-07-20), kaplica (104/Wlkp/A z 2002-08-28) z przełomu XIX/XX w. oraz park (A9 z 1948-07-20) z 2 poł. XX w.

Park został założony w połowie XIX w. wraz z budową znajdującego się w tym miejscu pałacu. Powierzchnia założenia wynosiła ok. 14 ha i na jego terenie znajduje się pałac, kaplica, zabudowania folwarczne oraz stajnia koni wyjazdowych. W 1907 r. został przekształcony wraz z przebudową pałacu.

Park pałacowy jest parkiem krajobrazowym, który zawiera w sobie elementy układu regularnego. Umiejscowiony został w bezpośrednim otoczeniu pałacu. Pierwotny układ kompozycji częściowo czytelny i dość dobrze zachowany. W części południowej przechodzi w park leśny. Park ograniczony jest od strony wschodniej brzegiem jeziora, od zachodniej drogą biegnącą od Zbąszynia do Babimostu, od północnej folwarkiem, a od strony południowej aleją lipową.

Na terenie parku zachował się krzyż, mogiła oraz tablica inskrypcyjna ostatniego właściciela przedwojennego Wiktora Rosenberga. Po jego południowej stronie znajduje się cmentarz Klitzingów (właściciele majątku w Nowej Wsi na początku XX w.), a w zachodniej części umiejscowiony jest wiejski cmentarz ewangelicki.

Fot. 94. Granitowy krzyż w miejsce pochówku Wilhelma von Rosenberga (fot. R. Rzeszuto)

Fot. 95. Południowa granica parku — aleja lipowa (fot. R. Rzeszuto)

W składzie gatunkowym drzewostanu, znajdującego się na terenie parku pałacowego, dominują takie gatunki drzew, jak: dąb *Quercus* sp., buk zwyczajny *Fagus sylvatica*, daglezja zielona *Pseudotsuga menziesii*, świerk pospolity *Picea abies*, robinia akacjowa *Robinia pseudoacacia*, klon zwyczajny *Acer platanoides* oraz sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*. Pojedynczo występuje klon jawor *Acer pseudoplatanoides*, wiąz *Ulmus* sp., modrzew *Larix* sp., a nad brzegiem jeziora jesion wyniosły *Fraxinus excelsior* oraz olsza czarna *Alnus glutinosa*. Sosna oraz buk są najstarszymi drzewami, które osiągnęły wiek ok. 150 lat.

Grunty w zarządzie Nadleśnictwa Babimost, zlokalizowane w granicach omawianego, zabytkowego parku, obejmują łącznie powierzchnię 8,16 ha. Znajdują się one całkowicie w wydzieleniu 167c, w Leśnictwie Dąbrówka.

Tabela 75. Wykaz wydziałek parkowych na gruntach Nadleśnictwa Babimost

Leśnictwo	Oddz., wydz.	Typ pow.	Pow. wydz.	Skrócony opis taksacyjny	Gat. chronione	Siedlisko przyrodnicze	Informacje dodatkowe
OBREB GRABINA							
Dąbrówka	167c	D-STAN	8,16	3DB.S 117-0,7-LMŚW		9170-1 (pkt. w cz. E — 1,16 ha)	OChK „Pojezierze Sławskie, Pradolina Obry i Rynna Zbąszyńska”; PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich”; PLB080005 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry”; ER_4_KSY

Nadleśnictwo Babimost planuje rewitalizację zabytkowego parku poprzez odtworzenie pierwotnego przebiegu ścieżek złożenia parkowego, a następnie ich udostępnienie. Wszystkie prace dotyczące usuwania drzew (wzdłuż ścieżek) konsultowane będą wcześniej z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków oraz prowadzone poza okresem lęgowych ptaków.

5.4 MIEJSCA O CHARAKTERZE HISTORYCZNYM

Fot. 96. Pozostałości zabudowań w Leśnictwie Chwalim — wydzielenie 204c (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 97. Pozostałości zabudowań w Leśnictwie Smardzewo — wydzielenie 11l (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 98. Ruiny starego młyna, wydzielenie 11l, Leśnictwo Smardzewo (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 99. Pozostałości zabudowań w Leśnictwie Osa Góra — wydzielenie 87c (fot. B. Iwaniuk)

Na terenie Nadleśnictwa Babimost występuje szereg drobnych zabytków kultury i techniki nie wpisanych do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, stanowiących jednak cenne świadectwo historii omawianego terenu — Tabela 76.

Fot. 100. Pozostałości zabudowań w Leśnictwie Kolesin — wydzielenie 193f (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 101. Kamień upamiętniający dawnych właścicieli Wolimierzyc — Leśnictwo Smardzewo, wydzielenie 34f (fot. M. Bock)

Tabela 76. Obiekty historyczno-kulturowe Nadleśnictwa Babimost

Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Skrócony opis taksacyjny	Charakterystyka
LEŚNICTWO BOLEWINY			
76 a	D-STAN	4JS 140-0,7-LW	Historyczny napis na drzewie w rezerwanie przyrody „Uroczysko Grodziszczce”
100 s	D-STAN	7SO 57-1-BŚW	W cz. SE pozostałości magazynu środków bojowych
101 f	D-STAN	10SO 110-1-BŚW	W cz. SW pozostałości magazynu środków bojowych
102 h	D-STAN	9SO 84-1-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
102 j	D-STAN	10SO 95-0,9-BŚW	W cz. W pozostałości magazynu środków bojowych
102 k	D-STAN	9SO 24-1,5-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
103 b	D-STAN	10SO 100-1-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
103 c	D-STAN	10SO 81-1-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
103 d	D-STAN	10SO 25-1,6-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
103 f	D-STAN	7SO 91-1-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
103 g	D-STAN	10SO 58-1,2-BŚW	W cz. S pozostałości magazynu środków bojowych
103 h	D-STAN	8SO 84-1,1-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
103 i	D-STAN	10SO 46-1,5-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
103 j	D-STAN	9SO 25-1,4-BŚW	W cz. N pozostałości magazynu środków bojowych
104 b	D-STAN	6SO 100-1-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
104 g	D-STAN	8SO 90-1,1-BŚW	w cz. C pozostałości magazynu środków bojowych — magazyn
104 h	D-STAN	10SO 50-1,5-BŚW	W cz. N pozostałości magazynu środków bojowych
104 k	D-STAN	10SO 100-0,9-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
104 x	D-STAN	10SO 95-0,9-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
105 k	D-STAN	10SO 90-0,9-BMŚW	W cz. E poz. magazynu środków bojowych
113 d	D-STAN	8SO 4-1-BŚW	W cz. SW pozostałości magazynu środków bojowych
113 f	D-STAN	7SO 95-1,1-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
113 g	D-STAN	10SO 55-1-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
114 a	D-STAN	7SO 95-1-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
114 d	D-STAN	10SO 59-1-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
114 f	D-STAN	10SO 90-0,9-BŚW	W cz. N pozostałości magazynu środków bojowych
114 g	D-STAN	10SO 51-1,2-BŚW	W cz. N pozostałości magazynu środków bojowych
116 d	D-STAN	10SO 90-1,1-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
117 c	D-STAN	7SO 4-1-BŚW	W cz. S pozostałości magazynu środków bojowych
117 d	D-STAN	8SO 19-1,2-BŚW	W cz. S pozostałości magazynu środków bojowych
117 f	D-STAN	9SO 88-1,1-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
117 g	D-STAN	10SO 120-1-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
117 i	D-STAN	8SO 4-1-BŚW	W cz. W pozostałości magazynu środków bojowych
117 k	D-STAN	10SO 80-1-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych

Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Skrócony opis taksacyjny	Charakterystyka
118 a	D-STAN	8SO 17-1-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
118 b	D-STAN	8SO 85-1,1-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
120 h	ZRĄB	SO 100--BŚW	W cz. S pozostałości magazynu środków bojowych
120 j	D-STAN	10SO 33-1-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
120 l	D-STAN	9SO 87-1,1-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
121 a	D-STAN	10SO 47-1,3-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
121 b	D-STAN	8SO 27-1,5-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
121 c	D-STAN	8SO 93-1-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
122 a	D-STAN	10SO 96-0,9-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
124 a	D-STAN	8SO 7-1-BŚW	W cz. S pozostałości magazynu środków bojowych
124 b	D-STAN	5SO 80-0,8-BŚW	W cz. C pozostałości magazynu środków bojowych
110 c	D-STAN	6DB.S 180-0,7-LW	W cz. W ruiny zabudowań
111 d	D-STAN	4SO 23-0,8-BMŚW	W cz. E pozostałości zabudowań
120 i	STRZEL	SO -0,2-	Strzelnica myśliwska
125 f	D-STAN	7DB.S 130-0,5-LMŚW	Pozostałości zabudowań
LEŚNICTWO DĄBRÓWKA			
32 d	D-STAN	9SO 35-1,3-BŚW	Tablica informacyjna o historycznej granicy Polski 5 szt. W cz. SW pozostałości zabudowań
167 c	D-STAN	3DB.S 117-0,7-LMŚW	Krzyż
LEŚNICTWO LASKI			
9 d	D-STAN	10AK 38-0,6-LMŚW	W cz. E ruiny leśniczówki
18 d	D-STAN	10AK 75-1-LMŚW	W cz. W dawna lokalizacja zameczku myśliwskiego
24	-	-	Cembrowanie studni (cygańska studnia)
29 d	REMIZA	ŚL 65--	Ruiny budynku
LEŚNICTWO CHWALIM			
204 c	D-STAN	7AK 77-1-BMŚW	W cz. SE pozostałości zabudowań
LEŚNICTWO WĄCHABNO			
57 a	ZADRZEW	KL 110--	Park wiejski
113 y	BUD INNE	SO 15--	Dawna strzelnica
155 d	L-CTWO	--	Stodoła
LEŚNICTWO SMARDZEWO			
3 c	D-STAN	4BRZ 22-1,3-BMŚW	W cz. N stacja myśliwska Kł „Dąbrowa”
11 l	D-STAN	8OL 23-1,3-OLJ	W cz. W pozostałości zabudowań W cz. NW ruiny starego młyna
13 a	D-STAN	10SO 58-0,9-BMŚW	W cz. N ruiny zabudowań
34 f	D-STAN	4SO 13-0,8-LMŚW	W cz. SE kamień upamiętniający dawnych właścicieli Wolimierzyc
LEŚNICTWO OSA GÓRA			
79 d	D-STAN	10SO 53-1-BMŚW	W cz. SW pozostałości zabudowań
87 c	E-LZ	BRZ 80--	W cz. C pozostałości zabudowań
LEŚNICTWO KOLESIN			
181 b	D-STAN	8SO 85-0,8-LMŚW	w cz. N miejsce po awaryjnym lądowaniu bombowca z czasów II Wojny Światowej
193 f	D-STAN	9SO 60-0,5-LMŚW	W cz. N pozostałości zabudowań
194 f	D-STAN	10SO 50-0,5-LMŚW	W cz. S pozostałości zabudowań
LEŚNICTWO BUKÓW			
154, 155, 156, 158, 232	-	-	Kurhany wokół głazu narzutowego
LEŚNICTWO DĄBRÓWKA WĄCHABNO, CHWALIM			
-	-	-	Okopy z okresu II Wojny Światowej

- **Cembrowanie studni (tzw. „cygańska studnia”) — Leśnictwo Laski, oddział 24**

Fot. 102. Cygańska studnia w Leśnictwie Laski (fot. R. Rzeszuto)
Fot. 103. Cembrowanie studni (fot. R. Rzeszuto)

Studnia wybudowana przez społeczność cygańską, wykorzystywana cyklicznie podczas postojów taborów cygańskich. Cembrowanie studni wykonane w okręgu z kamieni polnych, bez śladów zaprawy. Studnia zasypana, widoczna na głębokość ok. 1,2 m. Od studni przyjęto nazwę kompleksu leśnego — „Cygańska Studnia”.

- **Kurhany wokół głazu narzutowego (pomnika przyrody) — Leśnictwo Buków, oddziały: 154, 155, 156, 158, 232**

Fot. 104. Kurhany wokół głazu narzutowego (fot. R. Rzeszuto)
Fot. 105. Kurhany w Leśnictwie Buków (fot. R. Rzeszuto)

Zespół kurhanów (część z nich wpisana jest do rejestru zabytków) w Leśnictwie Buków, datowany na II-II w. okresu epoki brązu. Wraz z gładem narzutowym, stanowiącym pomnik przyrody, tworzą częściowo zachowany do dnia dzisiejszego kamienny krąg.

- **Historyczny napis na drzewie w rezerwacie przyrody „Uroczysko Grodziszcze”**

Fot. 106. Drzewo z historycznym napisem w rezerwacie przyrody „Uroczysko Grodziszcze” (fot. R. Rzeszuto)
Fot. 107. Historyczny napis z 1942 r. (fot. R. Rzeszuto)

Ślad pozostawiony na drzewie (buk — wiek ok. 250-270 lat) przez francuskiego więźnia Nazistowskiego Obozu Pracy Przymusowej Brätz — Brójce Nr 10, pracującego przy budowie autostrady. Obecnie drzewo znajduje się w rezerwacie przyrody „Uroczysko Grodziszcze”, utworzonym w 1969 r.

Napis na drzewie:

**VIVE LA FRANCE
MAL
1942**

Rys. 48. Historyczny napis na drzewie w rezerwacie przyrody „Uroczysko Grodziszcze”

- **Arsenał środków bojowych — Nahkampfmitteldepot Bentschen (Osten)**

Fot. 108. Obiekt magazynowy arsenału środków bojowych — sektor A (fot. R. Rzeszuto)

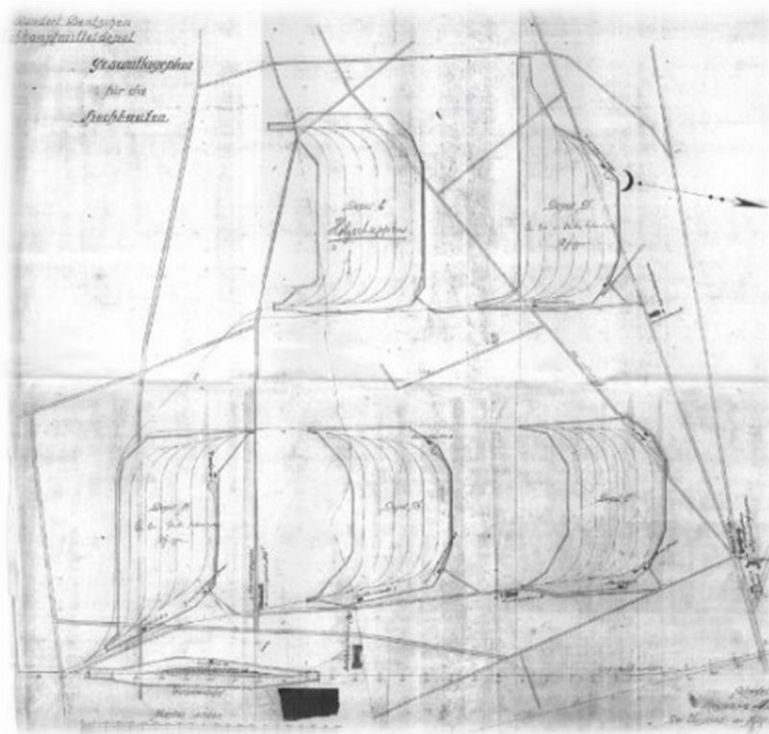

Fot. 109. Zbiornik przeciwpożarowy 200 m³ — sektor D (fot. R. Rzeszuto)

Pozostałości magazynu środków bojowych w okolicach Dąbrówki Wielkopolskiej i Rogozińca.

Tereny gminy Zbąszynek do 1793 r. należały do Rzeczypospolitej. Po II rozbiore Prowincja Poznańska znalazła się w rękach pruskich. Wybuch I Wojny Światowej zmusił państwo pruskie do gromadzenia znacznych ilości materiałów wojennych i dostarczania ich w miejsca toczących się walk. Inicjatorem budowy trzech wielkich składów broni i amunicji w Prusach (dla poszczególnych

frontów: wschód — front rosyjski, zachód — front francuski i południe — front bałkański) był pruski minister wojny, gen. Hermann von Stein. Jeden z trzech zaplanowanych kompleksów zlokalizowano w okolicach Zbąszynia (arsenał dla frontu wschodniego w Rogozińcu). Zdecydowała o tym bezpośrednia bliskość magistrali kolejowej Berlin — Warszawa, umożliwiając łatwe dostawy środków bojowych na wschód). Decyzję budowy wydał 2 listopada 1916 r. gen. Ernst Konrad von Wrisberg (Szef Departamentu Wojny w Ministerstwie Wojny). W bardzo krótkim czasie ogrodzono obszar o powierzchni 4 km², wytyczono torowiska i wzniesiono 274 obiekty magazynowe w 5 grupach (sektory A-E) oraz budynki administracyjno-koszarowe poszczególnych sektorów, budynek komendantury, koszary, infrastruktura kolejowa z 33 km torowisk dla kolei szerokotorowej. Obiekt budowało i zabezpieczało około 3 tys. ludzi. Wybudowano również zbiorniki przeciwpożarowe — jeden zbiornik na wodę o pojemności ok. 400 m³ oraz 1 zbiorników o pojemności 200 m³ każdy. Uzpełnieniem systemu zabezpieczenia bezpieczeństwa było położenie sieci rurociągów, zainstalowanie 60 hydrantów, wywiercenie studni oraz zamontowanie 110 alarmów przeciwpożarowych wraz z telefonami. Każdy z wybudowanych magazynów posiadał również zamontowane instalacje odgromowe lub klatki Faradaya. Całość terenu otoczono płotem drucianym, zamocowanych na 2,5 m słupach betonowych. Koszt budowy całego arsenału wyniósł 10 milionów marek. W arsenale miało znajdować się m.in.: 2 mln granatów ręcznych, 1,5 mln pocisków miotanych, 1,5 mln granatów do wyrzutni, 1 mln kulistych granatów ręcznych, 750 tys. szrapnelów (pocisków lekkich), 510 tys. bomb lotniczych, 10 tys. bomb lotniczych ciężkich, 40 tys. min, w tym detonatory, zapalniki, wyrzutnie. Cały arsenał mieścił 14 tys. ton broni, łącznie ok. 7,4 mln sztuk środków bojowych (Nowak, 2017).

Rys. 49. Plan budowy składu środków bojowych — Nahkampfmitteldepot Bentschen (Osten)

Fot. 110. Magazyny Depot — Leśnictwo Bolewiny, wydzielenie 102j (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 111. Pozostałości arsenału środków bojowych — Leśnictwo Bolewiny, oddział 105 (fot. B. Iwaniuk)

Po zakończeniu I Wojny Światowej Polska odzyskała niepodległość, ale Prowincja Poznańska w dalszym ciągu pozostawała we władaniu pruskim. 27 grudnia 1918 r. wybuchło Poznanie Wielkopolskie zakończone sukcesem. W wyniku ustaleń Traktatu Wersalskiego nowowytoczona granica z Polską przebiegać miała w lasach na wschód od Rogozińca. Część byłej Rzeczypospolitej została oderwana od macierzy, w wyniku czego obecna osada zwana Depotem (z języka francuskiego — skład amunicji) pozostała w Niemczech.

Fot. 112. Wyszadzony w 1922 r. zbiornik przeciwpożarowy — sektor E (fot. R. Rzeszuto)

W celu demilitaryzacji strefy nadgranicznej nakazano wyburzenie wszystkich urządzeń militarnych, które miało miejsce od stycznia do czerwca 1922 r. W latach międzywojennych w budynkach koszarowych zamieszkiwali budowniczowie powstającego wówczas węzła kolejowego w Zbąszynku (Nowak, 2014). Hitlerowskie Niemcy, nie uznając postanowień Traktatu, ponownie zaczęły odbudowywać urządzenia wojennego przeznaczenia na Depocie. W czasie II Wojny Światowej w jednym z budynków znajdował się

młodzieżowy obóz pracy nr 3/40. Po zakończeniu wojny arsenał broni został ponownie wyburzony, zachowując budynki administracyjno-koszarowe, które w późniejszych czasach przeznaczono na cele edukacyjne (Zespół Szkół Leśnych w Rogozińcu).

- **Okopy z okresu II Wojny Światowej — Leśnictwa: Dąbrówka, Wąchabno, Chwalim**

Fot. 113. Okopy — Leśnictwo Wąchabno, wydzielenie 87a (fot. B. Iwaniuk)

Okopy występują wzdłuż jezior obrzańskich (jeziora: Zbąszyńskie, Nowowiejskie, Grójeckie, Chobienickie, Wielkowiejskie, Kopanickie, Wąchabskie).

5.5 OBIEKTY I MIEJSCA PAMIĘCI

5.5.1. Cmentarze i mogiły

Fot. 114. Grobowiec — Leśnictwo Dąbrówka, wydzielenie 167c (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 115. Nieczynny cmentarz — Leśnictwo Laski, wydzielenie 5n (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 116. Stary cmentarz — Leśnictwo Buków, wydzielenie 142h (fot. J. Hamczyk)

Fot. 117. Stary cmentarz — Leśnictwo Buków, wydzielenie 250i (fot. J. Hamczyk)

Na gruntach pozostających w zarządzie Nadleśnictwa Babimost zlokalizowane są pozostałości dawnych cmentarzy i mogił, stanowiące świadectwo historyczne oraz część dziedzictwa kulturowego regionu. Wykaz obiektów zamieszczono w Tabeli 77.

Fot. 118. Pojedynczy grób — Leśnictwo Dąbrówka, wydzielenie 23a (fot. L. Stasik)

Fot. 119. Bezimienny grób — Leśnictwo Laski, wydzielenie 118b (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 120. Stary cmentarz — Leśnictwo Dąbrówka, wydzielenie 167d (fot. L. Stasik)

Tabela 77. Wykaz cmentarzy i mogił na gruntach Nadleśnictwa Babimost

Leśnictwo	Oddz., wydz.	Lokalizacja	Obiekt
OBRĘB DĄBRÓWKA			
Dąbrówka	23 a	W cz. N	Mogiła
Dąbrówka	167 c	W cz. SE	Mogiła (grobowiec)
Dąbrówka	167 d	W cz. N	Stary cmentarz
OBREB KARGOWA			
Laski	5 n	Całe wydz.	Nieczynny cmentarz
Laski	118 b	W cz. W	Bezimienna mogiła
Chwalim	213 b	Całe wydz.	Nieczynny cmentarz
Chwalim	217 a	W cz. NE	Cmentarz żydowski
OBREB SZCZANIEC			
Smardzewo	34 g	-	Grobowiec rodzinny z 1921 roku (zniszczony)
Smardzewo	73 m	W cz. SW	Mogiła
Buków	142 h	-	Stary cmentarz
Buków	250 i	Całe wydz.	Nieczynny cmentarz

6. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

6.1 PODZIAŁ ZAGROŻEŃ

Zagrożenie środowiska przyrodniczego wynika ze stałego, równoczesnego oddziaływania wielu czynników powodujących w nim niekorzystne zjawiska i zmiany. Negatywnie oddziałujące czynniki, określane jako stresowe, można sklasyfikować uwzględniając ich:

- **pochozenie:** abiotyczne, biotyczne, antropogeniczne;
- **charakter oddziaływania:** fizjologiczne, mechaniczne, chemiczne;
- **długotrwałość oddziaływania:** okresowe, ciągłe;
- **rolę, jaką odgrywają w procesie degradacji:** predysponujące, inicjujące, współuczestniczące.

Oddziaływanie czynników stresowych na środowisko przyrodnicze ma charakter złożony. Jednoczesne działanie wielu czynników stresowych znacznie osłabia odporność biologiczną ekosystemów, powodując jednoczesny wzrost podatności danego ekosystemu na procesy destrukcyjne. W konsekwencji, długotrwałe złożone oddziaływanie czynników stresowych na ekosystemy przy ich ograniczonej odporności, w krańcowych przypadkach doprowadzić może do zamierania całych drzewostanów.

Na terenie Nadleśnictwa Babimost skutki oddziaływania czynników stresowych stanowią wypadkową stopnia ich nasilenia oraz odporności poszczególnych ekosystemów.

Degeneracja ekosystemu leśnego, tj.: borowacenie, neofityzacja, monotypizacja, niezgodność składu gatunkowego drzewostanów z typem siedliskowym lasu oraz typem drzewostanu (przyrodniczym typem lasu), która wpływa na podatność drzewostanów na czynniki stresowe, omówiona została w rozdziale 4.8.

W oparciu o materiały z ubiegłego 10-lecia, a także inwentaryzację przeprowadzoną w trakcie prac taksacyjnych, stan zdrowotny i sanitarny lasów Nadleśnictwa Babimost oceniono jako dobry, a działania Nadleśnictwa zmierzające do jego utrzymania, polegające na bieżącym pozyskaniu surowca drzewnego w ramach cięć przygodnych i sanitarnych — jako prawidłowe.

Zgodnie z ustaleniami Komisji Założeń Planu podczas prac taksacyjnych zinwentaryzowano uszkodzenia istotne (powyżej 20%).

Tabela 78. Inwentaryzacja uszkodzeń drzewostanów (wszystkich klas wieku) w Nadleśnictwie Babimost

Przyczyna uszkodzeń	I	II	III	Razem	
	Powierzchnia [ha]			Udział [%]	
Grzyby	2 742,44	200,01	-	2 942,45	45,6
Klimat	1,46	3,39	-	4,85	0,1
Owady	94,87	17,00	-	111,87	1,7
Pożar	25,85	-	-	25,85	0,4
Zakłócenia stosunków wodnych	8,57	4,76	4,50	17,83	0,3
Zwierzęta	1 911,59	1 361,75	76,98	3 350,32	51,9
Razem	4 784,78	1 586,91	81,48	6 453,17	100
	74,2	24,6	1,3	100	
Powierzchnia bez uszkodzeń [ha] / [%]				8 397,92	56,5*

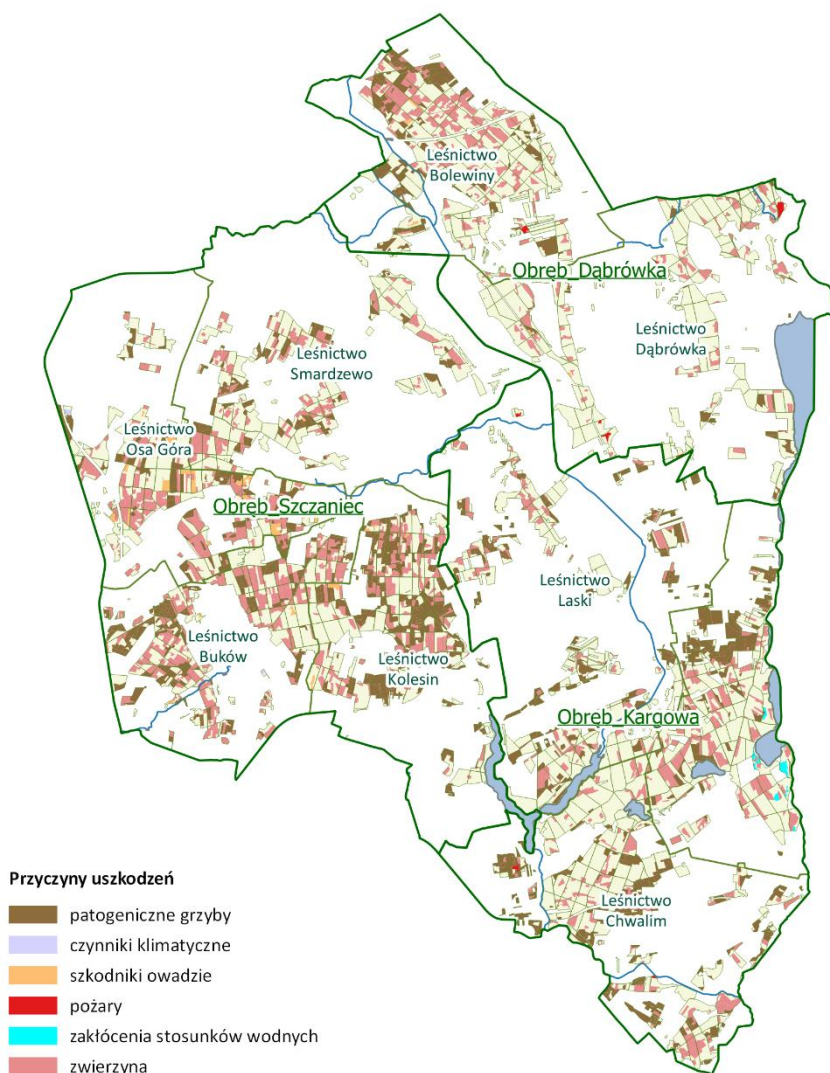
I – uszkodzenia nieistotne do 20%; II – uszkodzenia istotne średnie od 21 do 50%; III – uszkodzenia istotne silne > 50%

* dotyczy powierzchni leśnej zalesionej

Powierzchnia wydzieł gdzie zinwentaryzowano uszkodzenia w Nadleśnictwie Babimost wyniosła 6 453,17 ha. Największą powierzchnię wykazały uszkodzenia nieistotne, które opisano na

powierzchni 4 784,78 ha, co stanowi 74,2% wszystkich uszkodzeń. Uszkodzenia istotne średnie oszacowano na powierzchni 1 586,91 ha, co stanowi 24,6% wszystkich uszkodzeń. Uszkodzenia istotne silne wystąpiły na powierzchni 81,48 ha – 1,3%.

Największe uszkodzenia spowodowane są przez zwierzynę płową – 51,9% wszystkich uszkodzeń. Spore uszkodzenia powodują również grzyby – 45,6% powierzchni, po nich owady – 1,7% i pożary 0,4%. Najmniejsze szkody spowodowane są zmianą stosunków wodnych – 0,3% oraz warunkami klimatycznymi – 0,1%.

Rys. 50. Przyczyny uszkodzeń drzewostanów w Nadleśnictwie Babimost

6.2 ZAGROŻENIA WYWOŁANE UJEMNYM ODDZIAŁYWANIEM PRZEMYSŁU

Zgodnie z wynikami prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze oraz Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu corocznego monitoringu stanu środowiska, stwierdzono, że zagrożenie dla ekosystemów, wynikające z emisji zanieczyszczeń przemysłowych do środowiska, na obszarze Nadleśnictwa Babimost jest znikome i nieznaczące.

Aktualnie dostępne dane dotyczące monitoringu stanu środowiska na terenie Nadleśnictwa Babimost, prowadzonego m.in. pod kątem potencjalnych zagrożeń wywołanych ujemnym oddziaływaniem przemysłu, szczegółowo przedstawiono w dalszych podrozdziałach.

6.2.1. Strefy uszkodzeń przemysłowych

W pracach związanych z obecnym Planem Urządzenia Lasu, ze względu na brak aktualnej metodyki, nie przeprowadzono rozpoznania wielkości szkód od gazów i pyłów, stanowiącego podstawę do ustalenia stref uszkodzeń przemysłowych.

6.2.2. Poziom uszkodzenia drzewostanów

Monitoring lasów na Stałych Powierzchniach Obserwacyjnych I rzędu (SPO I) prowadzony jest na w Polsce od lat 80-tych, od kiedy to główną przyczynę postępującego zamierania drzewostanów zaczęto upatrywać w wysokich koncentracjach zanieczyszczeń powietrza na zagrożonych obszarach leśnych.

Od 2005 r. Stałe Powierzchnie Obserwacyjne rozmieszczone zostały na siatce Wielkoobszarowej Inwentaryzacji Stanu Lasu. Obecnie, monitoring lasów prowadzony jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Program badań na SPO I rzędu obejmuje coroczne obserwacje cech morfologicznych koron drzew próbnych, obserwacje symptomów i przyczyn uszkodzeń drzew oraz pomiary pierśnic drzew. W latach 2013-2015 na SPO II rzędu dodatkowo prowadzone były: badania składu chemicznego aparatu asymilacyjnego drzew, badania różnorodności biologicznej i odnowień naturalnych oraz pomiary miąższości i przyrostu miąższości drzewostanów (www.gios.gov.pl).

W oparciu o dane Instytutu Badawczego Leśnictwa, aktualnie na terenie Nadleśnictwa Babimost znajdują się 4 Stałe Powierzchnie Obserwacyjne I rzędu (SPO I) — Tabela 79. Nie występują Powierzchnie Obserwacyjne II rzędu (SPO II) oraz Stałe Powierzchnie Obserwacyjne Monitoringu Intensywnego (SPO MI).

Tabela 79. SPO I rzędu na terenie Nadleśnictwa Babimost (źródło: IBL, stan na 2012)

Nr wg WISL	Leśnictwo	Oddz. i pododdz.	Gat. panujący	Wiek gat. panującego	Rząd SPO
0800281	Bolewiny	62 h	So	91	SPO I
0760302	Laski	45 m	So	145	SPO I
0740304	Chwalim	211 f	So (Przest.)	102	SPO I
0760283	Kolesin	203 f	So	60	SPO I

6.2.3. Zakłady uciążliwe dla środowiska na terenie Nadleśnictwa Babimost

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost brak jest zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, zakładów wpisanych do rejestru potencjalnych źródeł nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, nie występują również zakłady stanowiące zagrożenie dla środowiska ze względu na technologie i środki chemiczne stosowane w procesie produkcji.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost znajdują się duże zakłady produkcyjne grupy przemysłowej IKEA: Zbąszyń, Zbąszynek i Babimost. Zakłady produkcyjne IKEA Industry stosują metody produkcji oraz technologie przyjazne środowisku, a surowce i materiały wykorzystywane do produkcji pozyskiwane są w sposób zrównoważony (drewno w całości pochodzi ze źródeł certyfikowanych FSC). IKEA regularnie monitoruje wpływ produkcji na środowisko oraz sukcesywnie ulepsza wyciszenie maszyn i urządzeń wykorzystywanych w procesie produkcji.

Lokalizacja zakładów produkcyjnych IKEA w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa wpływa pozytywnie na poziom zatrudnienia miejscowej ludności.

Zgodnie z danymi Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń (GIOŚ, 2016) w zasięgu Nadleśnictwa Babimost zlokalizowane są trzy zakłady stanowiące potencjalne źródło zwiększonej emisji zanieczyszczeń. Dwa zakłady stanowią ферmy drobiu w miejscowości Wojnowo, wytwarzające znaczne ilości zanieczyszczającego powietrze amoniaku (NH₃). Trzeci zakład stanowi ubojnia drobiu w miejscowości Kargowa.

6.2.4. Zanieczyszczenia powietrza

Zanieczyszczenia powietrza obejmują wszelkie substancje — gazy, ciecze, ciała stałe, które znajdują się w powietrzu atmosferycznym, lecz nie stanowią jego naturalnych składników. Zasięg i natężenie występowania zanieczyszczeń powietrza uwarunkowany jest takimi czynnikami jak: temperatura powietrza, kierunek i prędkość wiatru oraz opady atmosferyczne.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost brak jest zakładów uciążliwych dla środowiska.

Do zakładów wytwarzających znaczne ilości zanieczyszczeń zlokalizowanych najbliżej Nadleśnictwa Babimost należą:

- **Rockwool Polska Sp. z o.o.**, Zakład w Cigacicach, znajdujący się około 5 km na południe od Sulechowa zakład produkujący wełnę mineralną dostarcza do powietrza znaczne ilości niebezpiecznych polutantów takich jak: pył zawieszony PM₁₀; tlenki i dwutlenek siarki SO₂, tlenki węgla, benzen oraz amoniak. Zakład posiada ważne pozwolenie na emisję zanieczyszczeń do środowiska oraz wypełnia wszelkie normy i wymagania prawne związane z ochroną środowiska.
- **Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. Oddział w Zielonej Górze, Kopalnia Gazu Ziarnego Paproć**. Zlokalizowana w Nowym Tomysłu kopalnia gazu ziemnego zajmująca się wydobywaniem gazu ziemnego stanowi ingerencję w środowisko naturalne.
- **Johnson Controls Polska Sp. z o.o.** znajduje się w Świebodzinie. Zakład specjalizuje się przede wszystkim w produkcji części i akcesorii do samochodów oraz innych pojazdów. Spółka spełnia wymagania dotyczące emisji zanieczyszczeń.

Główne źródło emisji gazów i pyłów do powietrza atmosferycznego na terenie Nadleśnictwa stanowią skupiska zabudowy wielorodzinnej w większych miastach (Babimost, Kargowa), mniejszych miejscowości oraz niewielkie, średnie zakłady przemysłowe. Obiekty te stanowią źródła tzw. emisji niskiej, związanej z emisją substancji szkodliwych pochodzących z ogrzewania węglowego budynków. Źródło emisji zanieczyszczeń na terenie Nadleśnictwa stanowi także transport, głównie samochodowy oraz kolejowy.

Zgodnie z treścią aktów prawnych: Prawo ochrony środowiska [Dz.U. z 2001 r. nr 62, poz. 627 z póź. zm.], rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu [Dz.U. z 2012 r., poz. 1031] oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza [Dz.U.2012, poz. 914], właściwy terytorialnie Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska opracowuje oceny roczne jakości powietrza w danym województwie (w tym przypadku: lubuskim oraz wielkopolskim). Ocenę przeprowadza się w odniesieniu do stref z uwzględnieniem kryteriów wyróżnionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ochronę roślin.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost nie ma stacji pomiarowej monitoringu jakości powietrza funkcjonująca w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Najbliższe stacje zlokalizowane są w Zielonej Górze (kod stacji: LuZielKrotka) oraz w Nowym Tomyślu (kod stacji: WpNoTomSzpit).

Kryterium ochrony zdrowia ludzi

Badania imisji zanieczyszczeń powietrza przeprowadzone w 2015 r. na terenie województwa lubuskiego pod kątem ochrony zdrowia wykazały, iż stężenia dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, benzenu, tlenku węgla, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz zawartych w pyłe zawieszonym PM₁₀: ołowiu, arsenu, kadmu, niklu — nie przekraczają obowiązujących stężeń dopuszczalnych. Na tej podstawie strefę lubuską, dla ww. kryteriów zaliczono do klasy A.

Na terenie strefy lubuskiej przekroczony został poziom docelowy określony na benzo(a)piranu w pyłe zawieszonym PM₁₀. Na tej podstawie strefę lubuską, dla ww. kryteriów oceny, zaliczono do klasy C (wymagającej opracowania programów ochrony powietrza). Pod kątem zawartości ozonu strefę lubuską, obejmującą obszar Nadleśnictwa, zaliczono do klasy A — stężenie ozonu nie przekracza poziomów docelowych i poziomów celów długoterminowych.

W województwie wielkopolskim w roku 2015 ze względu na stężenia: NO₂, SO₂, CO, As, Cd, Ni, Pb, O₃ strefie wielkopolskiej (zasięg Nadleśnictwa Babimost) przypisano klasę A. Wartości pyłu PM_{2,5} pozwoliły przypisać klasę C strefie wielkopolskiej, którą również stwierdzono dla pyłu PM₁₀ i benzo(a)pirenu.

Kryterium ochrony roślin

Parametry oceniane pod kątem ochrony roślin stanowią: tlenki azotu NO_x, dwutlenek siarki SO₂ oraz ozon O₃. Dopuszczalne poziomy w/w substancji w powietrzu atmosferycznym wynoszą odpowiednio: tlenki azotu NO_x — 30 µg/m³, dwutlenek siarki SO₂ — 20 µg/m³. Poziom docelowy dla ozonu O₃ (AOT40) w powietrzu w okresie wegetacyjnym (1V-31VII) wynosi 18000 µg/m³×h, poziom celu długoterminowego wynosi 6000 µg/m³×h (WIOŚ, 2016).

Nadleśnictwo Babimost położone jest w zasięgu strefy lubuskiej oraz wielkopolskiej. Wyniki badania jakości powietrza pod kątem ochrony roślin na terenie ww. stref, przeprowadzonego w 2015 r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze oraz w Poznaniu wykazały, iż stężenia NO_x i SO₂ nie przekraczają obowiązujących stężeń dopuszczalnych. Na tej podstawie strefę lubuską oraz wielkopolską w obu przypadkach zaliczono do klasy A.

Pomiary ozonu, wykonane w 2015 r. wskazują, że stężenie docelowe określone dla ozonu ze względu na ochronę roślin nie zostało przekroczone. Na tej podstawie strefę lubuską oraz wielkopolską zaliczono do klasy A. W obu strefach przekroczony został natomiast poziom celu długoterminowego, określony dla ozonu ze względu na ochronę roślin w oparciu o wynik modelowania.

6.2.5. Zanieczyszczenia wód

Zanieczyszczenia wód, w szczególności wód gruntowych, stanowią jedno z najbardziej istotnych dla drzewostanów zagrożeń związanych z ujemnym oddziaływaniem szeroko rozumianego przemysłu. W granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Babimost, źródłem potencjalnych zanieczyszczeń wód są drogi o dużym natężeniu ruchu — wody występujące w pobliżu szlaków komunikacyjnych mogą zawierać zwiększone ilości związków ołowiu, tlenków azotu, węglowodorów. Szkodliwe substancje występujące w powietrzu atmosferycznym przedostają się także do środowiska gruntowo-wodnego wraz z opadami atmosferycznymi.

W ramach monitoringu jakości wód, prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze, realizowane są badania i ocena stanu

wód powierzchniowych (rzek, jezior) oraz wód podziemnych. Podstawą do prowadzenia badań jest sieć punktów pomiarowo-kontrolnych monitoringu jednolitych części wód (JCW) (powierzchniowych, podziemnych) (WIOŚ, 2015).

Ocena jakości rzek na terenie Nadleśnictwa Babimost

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost zlokalizowany jest jeden punkt pomiarowy monitoringu stanu jednolitych części wód powierzchniowych, w zasięgu JCWP Gniła Obra do wypływu z jeziora Wojnowskiego Zachodniego z jeziorem Wojnowskim Wschodnim i jeziorem Różańskim (JCWP RW60001715687).

W wyniku badań prowadzonych w latach 2010-2015 stan oraz potencjał ekologiczny oceniono jako dobry. Rzeka nie spełnia wymagań dla obszarów chronionych, jej ogólny stan (w tym także stan w monitoringu obszarów chronionych) określono jako zły (WIOŚ, 2015); Szczegółową ocenę JCWP przedstawia tabela 80.

Tabela 80. Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych badanych w latach 2010-2015 r.

Analizowany czynnik	Wynik
Klasa elementów biologicznych	II
Klasa elementów hydromorfologicznych	I
Klasa elementów fizykochemicznych	II
Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne	II
Stan / potencjał ekologiczny	Dobry
Stan chemiczny	PSD_sr*
STAN JCWP	Zły

*Poniżej stanu dobrego (przekroczone stężenia średnioroczne)

Dla pozostałych rzek z terenu Nadleśnictwa Babimost nie prowadzono w ostatnich latach monitoringu jakości wód.

Ocena jakości jezior na terenie Nadleśnictwa Babimost

Spośród jezior na terenie Nadleśnictwa, w ostatnich latach ww. monitoringiem objęto: jezioro Wojnowskie Wschodnie, jezioro Wojnowskie Zachodnie, jezioro Zbąszyńskie oraz jezioro Chobienickie.

W trakcie monitoringu jcwp jeziornych znajdujące się w zasięgu województwa lubuskiego oceniano pod kątem ochrony siedlisk lub gatunków, przeznaczenia do celów rekreacyjnych oraz zagrożenia eutrofizacją komunalną. Zarówno jezioro Wojnowskie Wschodnie jak i Zachodnie nie spełniły powyższych wymagań (WIOŚ, 2015).

W przypadku jcwp jeziornych znajdujących się w zasięgu województwa wielkopolskiego monitoringowi poddano stan lub potencjał ekologiczny, stan chemiczny oraz ogólny stan wód. Jeziora Zbąszyńskie oraz Chobienickie wykazały zły stan lub potencjał ekologiczny, zły stan chemiczny oraz zły ogólny stan wód (WIOŚ, 2015).

Dla pozostałych jezior z terenu Nadleśnictwa Babimost nie prowadzono w ostatnich latach monitoringu jakości wód jeziornych.

Ocena jakości wód podziemnych na terenie Nadleśnictwa Babimost

Zgodnie z obowiązującym od 2016 r. podziałem Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd podział na lata 2016-2021), Nadleśnictwo Babimost położone jest zasięgu trzech JCWPd: nr 59, nr 68 oraz nr 69.

W 2015 r. badania jakości wód podziemnych na terenie województwa lubuskiego prowadzono w 10 punktach, żaden z nich nie był jednak zlokalizowany w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost. Najbliższy punkt w granicach powiatu krośnieńskiego, na którym prowadzone były badania znajdował się w miejscowości Gronów w gminie Dąbie. Na podstawie pomiarów z punktu nr 1737, wody podziemne zakwalifikowano do IV klasy jakości (WIOŚ, 2015).

Na terenie województwa wielkopolskiego prowadzono badania w 9 punktach szczególnie narażonych na zanieczyszczenia oraz w 17 punktach pomiarowo-kontrolnych. Żaden z punktów nie znajduje się w zasięgu Nadleśnictwa Babimost. Najbliższy punkt pomiarowy zlokalizowany jest w Grodzisku Wielkopolskim. Stan JCWPd określono w nim jako niezadowolający (WIOŚ, 2015).

6.2.6. Zanieczyszczenia gleb

Jedno z największych zagrożeń dla zachowania dobrego stanu gleb oraz w konsekwencji — dobrego stanu zdrowotnego drzewostanów, stanowią nielegalne wysypiska śmieci. Proceder ten stanowi niebezpieczeństwo zarówno dla gleb, jak i dla wód gruntowych — niewłaściwa ekranizacja podłoża na terenie tzw. „dzikich wysypisk śmieci” powodować może zanieczyszczenie gleby różnego rodzaju związkami chemicznymi, w tym także toksycznymi oraz ich przenikanie do warstw wodonośnych. Do najbardziej narażonych na zanieczyszczenia należą pobocza leśnych odcinków dróg lokalnych i krajowych oraz okolice parkingów leśnych.

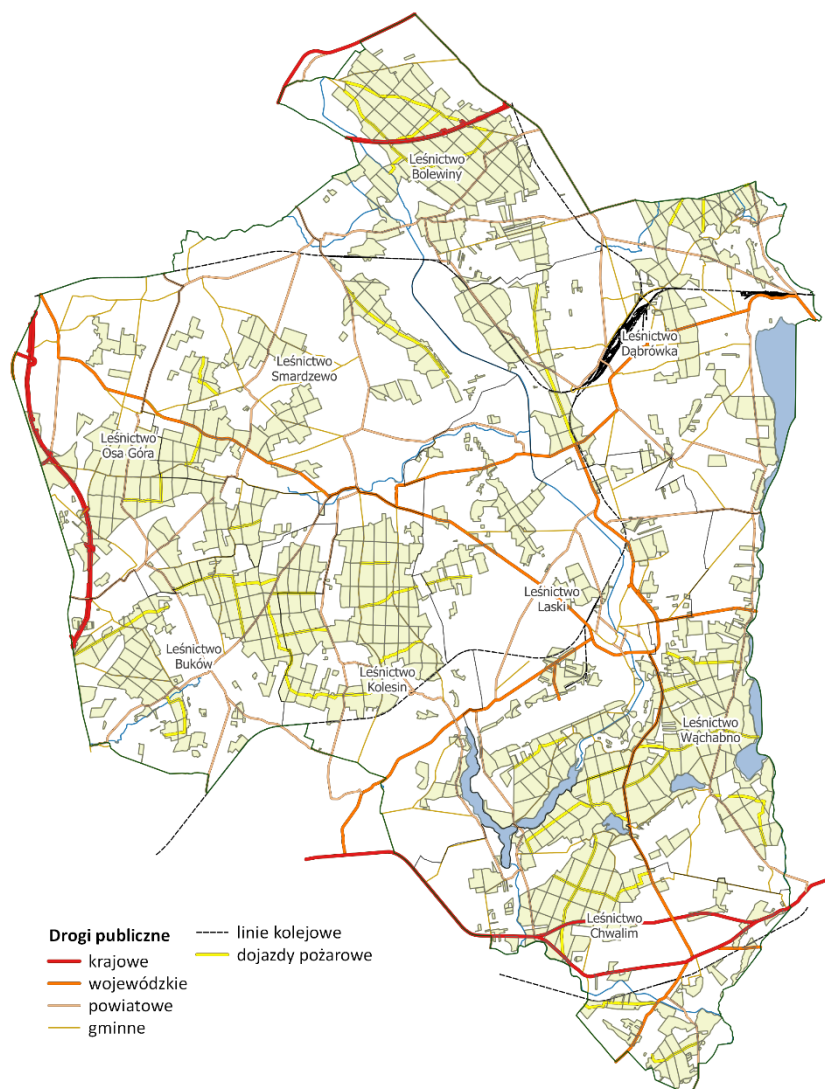
Istotne zagrożenie dla gleb występujących przede wszystkim w granicy pasa drogowego stanowi również transport komunikacyjny. Pojazdy spalinowe stanowią główne źródło akumulowanego w glebie ołowiu i kadmu. Degradację gleby przyspieszają także środki chemiczne stosowane do likwidacji skutków zimy, m.in.: NaCl, CaCl₂.

6.2.7. Zagrożenia związane z przebiegiem szlaków komunikacyjnych

Sieć dróg publicznych w zasięgu Nadleśnictwa Babimost charakteryzuje się wysokim zagęszczeniem — 14,11 m/ha dla dróg zewnętrznych. Główną sieć drogową Nadleśnictwa tworzą drogi krajowe nr 32 i 92 oraz drogi wojewódzkie nr 301, 302, 303, 304, 313 i 314. Przez północną część Nadleśnictwa przebiega autostrada A2, jednak najbliższy zjazd na nią znajduje się poza granicą zasięgu terytorialnego w okolicy miejscowości Nowy Tomyśl, przez zachodnią część przebiega droga ekspresowa S3, na którą zjazdy znajdują się w Świebodzinie i Sulechowie. Główna sieć dróg publicznych jest równomiernie rozmieszczona na terenie całego zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa.

Sieć komunikacyjną uzupełniają drogi gminne oraz kolej. Przez teren Nadleśnictwa prowadzą trzy trasy kolejowe:

- linia kolejowa nr 3 Warszawa — Frankfurt nad Odrą (odcinek Zbąszyń — Świebodzin);
- linia kolejowa nr 358 Zbąszynek — Guben (odcinek Zbąszynek — Sulechów);
- linia kolejowa nr 367 Zbąszynek — Gorzów Wlkp. (odcinek Zbąszynek — Lutol Suchy).

Rys. 51. Przebieg szlaków komunikacyjnych przez teren Nadleśnictwa Babimost

Obecność sieci dróg publicznych oraz linii kolejowych w pobliżu lasów Nadleśnictwa determinuje szereg potencjalnych zagrożeń. Przydrożne strefy lasów szczególnie narażone są na zanieczyszczenia komunikacyjne (tlenki i dwutlenki siarki i azotu, dwutlenek ołowiu i węglowodory obecne w spalinach samochodowych), zanieczyszczenia gleb, jak i bezpośrednie szkodnictwo leśne. Wzmożony ruch samochodowy zwiększa również zagrożenie pożarowe na terenach leśnych. Zagrożenie pożarowe wynika przede wszystkim z możliwości zaproszenia ognia przez wadliwie pracujące pojazdy mechaniczne, kolizje drogowe jak i brak rozwagi pasażerów, przejawiający się wyrzucaniem niedopałków. Ponadto, obecność dróg o dużym nasileniu ruchu w obrębie kompleksów leśnych stanowi poważne utrudnienie w migracji zwierząt. W nawiązaniu do powyższego, największe potencjalne zagrożenie na terenie Nadleśnictwa Babimost występuje przede wszystkim w jego północnej oraz zachodniej części i związane jest z obecnością na tym terenie drogi ekspresowej S3 oraz autostrady A2. Ponadto, zagrożenie stanowiąc mogą również linie kolejowe przecinające kompleksy leśne Nadleśnictwa.

Bezpośrednio z obecnością ww. dróg i linii kolejowych związany jest klimat akustyczny. Największe znaczenie na omawianym terenie ma hałas komunikacyjny, którego poziom związany jest m.in. z natężeniem ruchu oraz udziałem transportu ciężkiego. Największe zagrożenie hałasem

na terenie Nadleśnictwa występuje przede wszystkim w północnej i zachodniej części, w miejscu gdzie tereny leśne graniczą bezpośrednio z pasem drogowym autostrady lub drogi ekspresowej.

6.3 ZAGROŻENIA BIOTYCZNE

Zagrożeniami biotycznymi są czynniki będące efektem oddziaływania organizmów żywych (z wyłączeniem człowieka).

Do typowych zagrożeń biotycznych należą:

- grzyby patogeniczne;
- owady;
- zwierzęta (np. zwierzyna łowna, ptaki, gryznie).

Tabela 81. Inwentaryzacja uszkodzeń drzewostanów (wszystkich klas wieku) od czynników biotycznych w Nadleśnictwie Babimost

Przyczyna uszkodzeń	Obręb Dąbrówka				Obręb Kargowa				Obręb Szczaniec				Nadleśnictwo	
	1	2	3	Razem	1	2	3	Razem	1	2	3	Razem	Razem	Udział [%]
	Powierzchnia [ha]													
Grzyby	388,75	42,13		430,88	1 054,32	50,91		1 105,23	1 299,37	106,97		1 406,34	2 942,45	45,94
Owady	10,60			10,60					84,27	17,00		101,27	111,87	1,75
Zwierzęta	489,75	189,65	8,24	687,64	599,34	315,16	7,18	921,68	822,50	856,94	61,56	1 741,00	3 350,32	52,31
Razem													6 404,64	100,00

1 – uszkodzenia nieistotne do 20%; 2 – uszkodzenia istotne od 21 do 50%; 3 – uszkodzenia trwałe powyżej 50%

W trakcie prac inwentaryzacyjnych na gruntach Nadleśnictwa Babimost stwierdzono uszkodzenia drzewostanów spowodowane przez grzyby, owady i zwierzęta na łącznej powierzchni 6 404,64 ha. Największy odsetek uszkodzeń powodowany był przez zwierzęta – 52,31% wszystkich uszkodzeń biotycznych. Uszkodzenia powodowane przez grzyby wystąpiły na łącznej powierzchni 2 942,45 ha (45,94% uszkodzeń biotycznych Nadleśnictwa). Uszkodzenia powodowane przez owady były uszkodzeniami nieistotnymi i wystąpiły na łącznej powierzchni 111,87 ha (Tabela 81).

6.3.1. Szkody powodowane przez patogeniczne grzyby

Uszkodzenia powodowane przez pasożytnicze grzyby stanowią 45,94% powierzchni wszystkich zinwentaryzowanych uszkodzeń. Łączna powierzchnia uszkodzeń powodowanych przez grzyby wynosi 2 942,45 ha. Szkody pojawiały się przede wszystkim w drzewostanach średnich i starszych klas wieku, gdzie odnotowano huby pniowe (huba sosny, huba pospolita). Zainwentaryzowana powierzchnia tych uszkodzeń wynosi 999,84 ha, co stanowi 33,9% wszystkich uszkodzeń od grzybów. Grzyby korzeniowe (korzeniowiec wieloletni, opieńka) opisano na powierzchni 1 847,50 ha, co stanowi 62,8% uszkodzeń od patogenów grzybowych.

Analizując występowanie huby korzeniowej i opieńki w drzewostanach porolnych, których powierzchnia wynosi 5 184,22 ha w skali Nadleśnictwa wykazano występowanie szkodników na powierzchni 1 797,19 ha. Powierzchnia porolna na której występują dane patogeny stanowi 97% całości występowania sprawcy.

Występowanie uszkodzeń istotnych od pozostałych czynników sprawczych odnotowano jedynie w przypadku zamierania drzew liściastych, których powierzchnia wynosi 27,76 ha – 2,3%.

Na terenie Nadleśnictwa stwierdzono również występowanie innych uszkodzeń drzewostanów powodowanych przez patogeniczne grzyby. Należą do nich: zamieranie jesionu (sprawca: *Chalara fraxinea*) oraz zamieranie wierzchołków pędów sosny (sprawca: *Sphaeropsis sapinea*).

W skali Nadleśnictwa szkody od grzybów patogenicznych, ze względu na ponad 93% udział uszkodzeń nieistotnych nie mają znaczenia gospodarczego. Uszkodzenia istotne średnie (21%-50%) występują na powierzchni 200,01 ha. Uszkodzenia istotne silne nie występują.

Tabela 82. Inwentaryzacja uszkodzeń powodowanych przez grzyby w drzewostanach (wszystkie klasy wieku) z podziałem na stopnie uszkodzeń

Sprawca	I	II	III	Razem	
	Powierzchnia [ha]			[%]	
Grzyby powodujące zgniliznę drzew stojących	4,70	-	-	4,70	0,2
Grzyby powodujące choroby systemu korzeniowego	1 716,32	131,18	-	1 847,50	62,8
Huba brzozy	18,36	-	-	18,36	0,6
Inne grzyby powodujące zgniliznę drzew stojących	1,71	-	-	1,71	0,1
Huba pospolita	4,20	-	-	4,20	0,1
Huba sosny	954,57	41,07	-	995,64	33,8
Zamieranie dębu	2,34	-	-	2,34	0,1
Zamieranie drzew liściastych	40,24	27,76	-	68,00	2,3
Razem	2 742,44	200,01	-	2 942,45	100
	93,2	6,8	-	100	

I – uszkodzenia nieistotne do 20%; II – uszkodzenia istotne średnie od 21 do 50%; III - uszkodzenia istotne silne > 50%

6.3.2. Szkody spowodowane przez owady

• Szkodniki korzeni

Na terenie Nadleśnictwa Babimost występuje zagrożenie ze strony szkodników korzeni (pędraki chrabąszczy, m.in.: chrabąszcza majowego *Melolontha melolontha*, chrabąszcza kasztanowca *Melolontha hippocastani*, guniaka czerwczyka *Amphimallon solstitiale*). Szkodniki korzeni drzew i krzewów leśnych stanowią największe zagrożenie w szkółkach i uprawach leśnych.

Zgodnie z Decyzją nr 11 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze z dnia 20.02.2007 r. ustanowiono powierzchnie zagrożone występowaniem szkód od pędraków. Uporczywie pędraczyska ustanowiono łącznie na powierzchni 2 348,24 ha.

Tabela 83 przedstawia lokalizację uporczywych pędraczysk w Nadleśnictwie Babimost.

Tabela 83. Lokalizacja uporczywych pędraczysk w Nadleśnictwie Babimost

Obręb	Leśnictwo	Oddziały	Pow. [ha]*
Kargowa	Laski	4-29; 38	455,75
Szczaniec	Smardzewo	1-28; 32-48	1 093,96
	Kolesin	124-136; 147-152; 164-170	576,48
	Buków	137-140; 153-157	222,05
Razem			2 348,24

*- powierzchnia zasięgu wynika z sumy oddziałów podanych w Decyzji Dyrektora RDLP

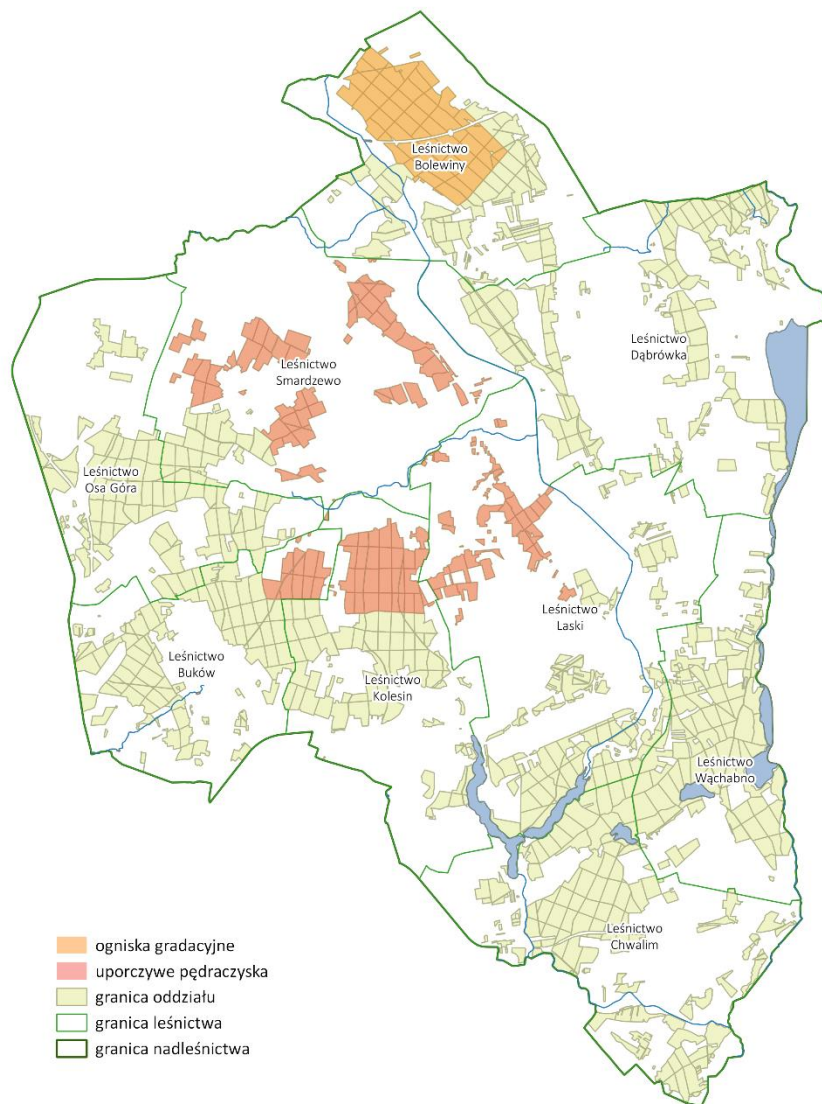
• Szkodniki upraw

W ostatnich latach na terenie Nadleśnictwa Babimost nie występowały szkody w uprawach powodowane m.in. przez: szeliniaka sosnowca *Hylobius abietis*, sieciecha niegłębka *Philopodon plagiatum*, smolika znaczonego *Pissodes notatus*, choinka szarego *Brachyderes incanus*.

W celu ograniczenia występowania szkód Nadleśnictwo stosuje zasadę przelegiwania zrębów sosnowych.

- **Szkodniki pierwotne**

Decyzją nr 30 Dyrektora RDLP w Zielonej Górze z dnia 27.06.2007 r. (zn. spr. ZZ-O-7200-18/07) w sprawie uznania niektórych drzewostanów za pierwotne ogniska gradacyjne, na obszarze Nadleśnictwa Babimost jako ognisko gradacyjne został wyznaczony obszar „Rogoziniec” o łącznej powierzchni 1 177,32 ha,⁴ (Rys. 52, Tabela 84).

Rys. 52. Ognisko gradacyjne (OG) „Rogoziniec” oraz zasięg występowania obszarów zagrożonych uporczywym występowaniem szkód od owadów w Nadleśnictwie Babimost

Tabela 84. Zestawienie powierzchni oddziałów wchodzących w skład OG „Rogoziniec”

Obręb	Leśnictwo	Oddziały	Pow. [ha]
Dąbrówka	Bolewiny	47-74; 78-83; 93-98; 101-106	1 177,32

Powierzchnie ognisk gradacyjnych wymagają odmiennego sposobu prowadzenia gospodarki leśnej. Nadleśnictwo Babimost prowadzi gospodarkę leśną w zasięgu OG „Rogoziniec”

⁴ Powierzchnia pierwotnych ognisk gradacyjnych wynika z sumy powierzchni oddziałów, w których określono stopnie zagrożenia od szkodników pierwotnych sosny.

Fot. 121. Pułapka feromonowa do odłowu brudnicy mniszki *Lymantria monacha* (fot. B. Iwaniuk)

zgodnie z zasadami kompleksowego zagospodarowania drzewostanów, które stanowią załącznik do zarządzenia Nadleśniczego Nadleśnictwa Babimost nr 12/2008 z dnia 31.03.2008 r. m.in. poprzez:

- zwiększenie i urozmaicenie bazy żerowej i osłonowej dla zwierzyny;
- pozostawienie do sukcesji naturalnej małych luk o powierzchni do 10 arów;
- okresowe gradzenie zakładanych upraw, zwłaszcza złożonych z cennych domieszek;
- szybkie wyprowadzenie ogrodzonych upraw „spod pyska” zwierzyny i ich niezwłoczne rozgradzenie po osiągnięciu zwarcia;
- ze względu na zdecydowaną przewagę siedlisk borowych promowanie w zabiegach pielęgnacyjnych, sosny jako gatunku najbardziej wartościowego pod względem gospodarczym;
- tworzenie ognisk biocenotycznych na nowozakładanych uprawach.

Największe szkody wśród foliofagów w warunkach Nadleśnictwa Babimost powodują: barczatka sosnowka *Dendrolimus pini* i brudnica mniszka *Lymantria monacha*, strzygonia choinówka *Panolis flammea* oraz boreczniki sosnowe *Diprion pini*.

• szkodniki wtórne

Sprawców uszkodzeń wśród szkodników wtórnych drzewostanów Nadleśnictwa Babimost przedstawia Tabela 85.

Tabela 85. Inwentaryzacja uszkodzeń od owadów w drzewostanach Nadleśnictwa Babimost z podziałem na klasy uszkodzeń

Przyczyna uszkodzeń	I	II	III	Razem	
	Powierzchnia [ha]			[%]	
Cetyniec większy	8,30	-	-	8,30	7,4
Kornik drukarz	18,67	10,18	-	28,85	25,8
Osnuja sadzunkowa	1,33	6,82	-	8,15	7,3
Przyptaszczek granatek	60,99	-	-	60,99	54,5
Zwójka pędówka	5,58	-	-	5,58	5,0
Razem	94,87	17,00	-	111,87	100,0
	84,8	15,2	-	100	

I – uszkodzenia nieistotne do 20%; II – uszkodzenia istotne średnie od 21 do 50%; III – uszkodzenia istotne silne > 50%

Wśród szkodników wtórnych największe szkody wyrządził przyptaszczek granatek *Phaenops cyanea*. Występuje na powierzchni 60,99 ha, w drzewostanach sosnowych średnich i starszych klas wieku. Kornik drukarz *Ips typographus*, z uwagi na niewielką powierzchnię świerka w Nadleśnictwie, występuje na powierzchni 28,85 ha. Znikome szkody powodują: cetyniec większy *Tomicus piniperda* – 8,30 ha, osnuja sadzunkowa *Acantholyda hieroglyphica* – 8,15 ha oraz zwójka pędówka *Rhyacionia duplana* – 5,58 ha.

6.3.3. Szkody spowodowane przez ssaki

Uszkodzenia od zwierzyny stanowią ponad 50% wszystkich uszkodzeń zinwentaryzowanych w trakcie prac taksacyjnych drzewostanów Nadleśnictwa Babimost. Tabela 86 przedstawia strukturę uszkodzeń z podziałem na stopnie i podklasy wieku.

Tabela 86. Inwentaryzacja uszkodzeń od zwierzyny w drzewostanach z podziałem na stopnie uszkodzeń i klasy wieku

Podklasa wieku	I	II	III	Razem	
	Powierzchnia [ha]			Udział [%]	
I a	508,48	156,61	17,38	682,47	20,4
I b	397,45	481,41	24,90	903,76	27,0
II a	441,45	501,69	29,36	972,50	29,0
II b	266,72	139,70	0,97	407,39	12,2
III a	151,26	30,93	1,84	184,03	5,5
III b	65,02	35,73	2,53	103,28	3,1
IV a	2,77	3,38		6,15	0,2
IV b	23,98	9,59		33,57	1,0
V a	6,06	2,71		8,77	0,3
V b	30,98			30,98	0,9
VI	17,42			17,42	0,5
Razem	1 911,59	1 361,75	76,98	3 350,32	100,0
	57,1	40,6	2,3	100,0	

I – uszkodzenia nieistotne do 20%; II – uszkodzenia istotne średnie od 21 do 50%; III – uszkodzenia istotne silne > 50%

Większość zinwentaryzowanych uszkodzeń to uszkodzenia nie mające znaczenia gospodarczego tj. uszkodzenia do 20% – 1 911,59 ha (57,1%). Uszkodzenia istotne z punktu widzenia gospodarki leśnej to tzw. uszkodzenia trwałe, które zinwentaryzowano na łącznej powierzchni 1 438,73 ha (42,9%), w tym: 1 361,75 ha (40,6%) to uszkodzenia trwałe średnie (przedział 21-50%) i 76,98 ha (2,3%) to uszkodzenia trwałe silne (powyżej 50%).

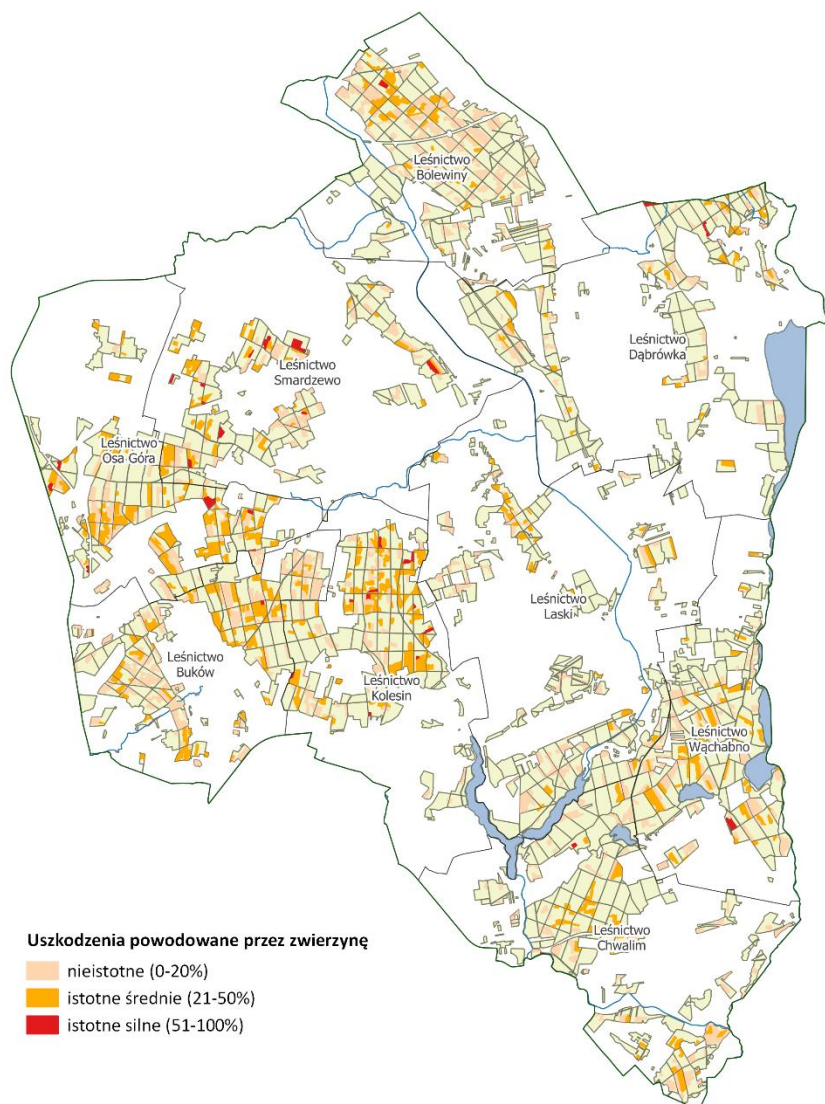
Do pełnego zobrazowania tych uszkodzeń konieczna jest analiza ich rozkładu w poszczególnych podklasach wieku. W I a podklasie wieku, czyli na uprawach, uszkodzenia trwałe występują na powierzchni aż 682,47 ha, w tym trwałe silne – 17,38 ha. W odniesieniu do ogólnej powierzchni upraw po rębni zupełnej i rębniach złożonych, która wynosi 1 073,12 ha, uprawy uszkodzone w stopniu trwałym stanowią 16,2% powierzchni wszystkich upraw.

W I b podklasie wieku powierzchnia uszkodzeń trwałych znacząco rośnie i wynosi 506,31 ha, w tym powierzchnia uszkodzeń trwałych silnych – 24,90 ha. W odniesieniu do ogólnej powierzchni młodników po rębni zupełnej i rębniach złożonych, która wynosi 1 019,33 ha, młodniki z uszkodzeniami trwałymi stanowią aż 49,67% powierzchni wszystkich młodników.

Podoba sytuacja występuje w II a podklasie wieku, gdzie uszkodzenia nadal pozostają na wysokim poziomie. łączna powierzchnia uszkodzeń istotnych wynosi 531,05 ha, z czego na 29,36 ha odnotowano uszkodzenia trwałe.

W miarę wzrostu podklas wieku poziom uszkodzeń oraz ich istotność spada. Uszkodzenia istotne silne zaznaczają się do III b podklasy wieku.

Warto zaznaczyć, że uszkodzenia drzewostanów od jeleniowatych w IIa – IIIb podklasie wieku to często stare zinwentaryzowane spały (tzw. „zabitki”), które w procesie rozwoju drzewostanów przedrębnych po pierwsze – stopniowo zablizniają się, po drugie, są eliminowane w trzebieżach selekcyjnych.

Rys. 53. Uszkodzenia powodowane przez zwierzynę w Nadleśnictwie Babimost

Fot. 122. Działalność bobrów w Nadleśnictwie Babimost (fot. B. Iwaniuk)

Na terenie Nadleśnictwa Babimost zdarzają się również szkody powodowane przez bobry. Skupiają się one w drzewostanach położonych wokół cieków wodnych. Powierzchnie takie zazwyczaj są wyłączone z użytkowania, dlatego też szkody tego rodzaju nie mają większego znaczenia gospodarczego. Podtopienia będące wynikiem ubocznej działalności bobrów w Nadleśnictwie Babimost mają marginalny charakter.

6.4 ZAGROŻENIA ABIOTYCZNE

Zagrożenia abiotyczne związane są z występowaniem anomalii pogodowych (wyrażających się w naszej szerokości geograficznej występowaniem ekstremalnych temperatur, opadów i wiatrów), okresowym obniżeniem poziomu zalegania wód gruntowych m.in. w następstwie długotrwałych okresów suszy, a także późnymi wiosennymi i wczesnymi jesiennymi przymrozkami. Czynniki te, oprócz wyrządzania bezpośrednich szkód, powodują także osłabienie kondycji drzewostanów. Uszkodzenia koron drzew, pni, strzał oraz systemów korzeniowych powodują podatność drzew i drzewostanów na zasiedlenie przez szkodniki wtórne.

Uszkodzenia spowodowane przez klimat zajmują powierzchnię 4,85 ha, tym zaledwie na powierzchni 3,39 ha występują jako uszkodzenia istotne dla gospodarki leśnej. Uszkodzenia spowodowane zmianą stosunków wodnych występują na powierzchni 17,83 ha, z czego 9,26 ha stanowią uszkodzenia istotne.

Tabela 87. Inwentaryzacja uszkodzeń drzewostanów (wszystkie klasy wieku) od czynników abiotycznych w Nadleśnictwie Babimost

Przyczyna uszkodzeń	I	II	III	Razem	
	Powierzchnia [ha]			[%]	
Klimat	1,46	3,39	-	4,85	21,4
Zakłócenia stosunków wodnych	8,57	4,76	4,50	17,83	78,6
Razem	10,03	8,15	4,50	22,68	100
	44,2	35,9	19,8	100	100

I – uszkodzenia nieistotne do 20%; II – uszkodzenia istotne średnie od 21 do 50%; III - uszkodzenia istotne silne > 50%

Spśród czynników abiotycznych stanowiących potencjalne zagrożenie dla utrzymania właściwego stanu ekosystemów leśnych występujących na terenie Nadleśnictwa Babimost należy wymienić:

- **Gwałtowne wiatry i krótkotrwałe wiatry o charakterze huraganowym**

Mają głównie charakter uszkodzeń mechanicznych (obłamywanie gałęzi, naruszenie systemu korzeniowego, pęknięcia strzał, wiatrołomy, wiatrowały). Najbardziej narażone na szkodliwe działanie wiatru są drzewostany lukowate, przerzedzone, jednogatunkowe, zaniedbane pod względem pielęgnacyjnym (niebezpieczne jest gwałtowne rozluźnienie zwarcia w drzewostanach trzebionych). Takich drzewostanów nie stwierdzono podczas prac inwentaryzacyjnych w Nadleśnictwie. Na powstawanie szkód od wiatru w szczególności narażone są drzewostany porażone przez opieńkę i hubę korzeni. W ubiegłym okresie gospodarczym największe szkody wyrządził huragan w 2008 r., powodując powstanie złomów i wywrotów o masie około 3,0 tys. m³. Szkody powstałe w wyniku huraganu „Ksawery” w 2017 r. były rozproszone i w związku z ostatnim rokiem PUL pozyskanie drewna zostało przełożone na 2018 r. (w ramach zabiegów TP lub TW).

- **Przymrozki**

Istotnym zagrożeniem dla upraw zlokalizowanych na terenach otwartych oraz w silnie przerzedzonych drzewostanach są późne przymrozki wiosenne (od końca kwietnia do połowy maja) oraz wczesne przymrozki jesienne (od końca września do początku października). Przymrozki zagrażają również produkcji szkółkarskiej. Negatywnym skutkiem oddziaływania ujemnych temperatur są także fałszywe twardziele w drzewostanach starszych klas wieku. Prowadzi to do osłabienia kondycji drzew oraz obniżenia ich jakości technicznej.

- **Zakłócenia gospodarki wodnej**

Istotnym zagrożeniem, powodującym osłabienie naturalnej odporności drzewostanów są okresowe wahania poziomu wód gruntowych powodujące okresowe podtapianie drzewostanów lub zamieranie sadzonek z powodu suszy.

- **Okiść śniegowa**

Występuje podczas długotrwałych opadów mokrego śniegu. Szkody od okiści mają charakter uszkodzeń mechanicznych — łamanie gałęzi, wierzchołków, przyginanie, a nawet wywracanie drzew. Uszkodzenia od okiści śniegowej mają w Nadleśnictwie Babimost charakter marginalny.

- **Zmrozowiska**

Zmrozowiska to najczęściej niewielkie, bezodpływowe zagłębienia terenu, w których gromadzi się zimne powietrze. Utrudniony przepływ powietrza sprzyja powstawaniu przymrozków, stanowiących szczególne zagrożenie dla młodego pokolenia drzewostanu. Długo utrzymująca się niska temperatura powietrza i gleby na zmrozowisku powodują zaburzenia bilansu wodnego roślin, opóźniają ich wzrost i rozwój.

- **Powodzie** — czynnik o charakterze kłęskowym. Powodzie wpływają negatywnie na stan sanitarny, powodując zamieranie drzew w drzewostanach. Powodują jednak ograniczanie szkodliwych gatunków owadów zimujących w glebie (oddziaływanie pozytywne).

6.5 POŻARY

Pod pojęciem „zagrożenie pożarowe lasu” rozumie się zespół warunków umożliwiających powstanie pożaru lasu. Na zagrożenie pożarowe lasu wpływ mają następujące czynniki:

- możliwość pojawienia się zarzewia ognia, zależna głównie od stopnia penetracji lasów przez ludzi;
- rodzaj i ilość materiałów palnych występujących w lesie — czynnik zależny od wieku i składu gatunkowego drzewostanów, wykonywanych w lesie zabiegów gospodarczych oraz od pory roku;
- warunki atmosferyczne decydujące o wilgotności materiałów palnych znajdujących się w lesie.

Fot. 123. Tablica informacyjna na terenie Nadleśnictwa Babimost (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 124. Zbiornik przeciwpożarowy (fot. B. Iwaniuk)

Obszary leśne podlegają klasyfikacji pod względem zagrożenia pożarowego lasu według trzystopniowej skali (obszary o największym zagrożeniu zaliczane są do I kategorii zagrożenia pożarowego). Zaliczenie lasów do kategorii zagrożenia pożarowego dokonuje się

dla każdego nadleśnictwa w planach urzędzenia lasu. Ocena kategorii zagrożenia pożarowego jest podstawą przy planowaniu ochrony przeciwpożarowej i zabezpieczenia terenów leśnych oraz organizacji akcji gaśniczych. Nakaz kategoryzowania lasów pod kątem zagrożenia pożarowego nałożony został przez Unię Europejską na kraje członkowskie na mocy rozporządzenia Rady (EWG) nr 2158/92 z dnia 23 lipca 1992 r. Obliczenie kategorii zagrożenia pożarowego odbywa się na podstawie załącznika do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 09 lipca 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów [Dz. U. 2010 nr 137, poz. 923]. Zgodnie z ww. aktem prawnym lasy Nadleśnictwa Babimost zostały zaliczone do **I kategorii zagrożenia pożarowego**, wskazującej na duże zagrożenie.

Szczegółowe dane dotyczące zagrożenia pożarowego, pożarów oraz profilaktyki zawiera Plan Ochrony Przeciwpożarowej zamieszczony w opisanu ogólnym Planu Urzędzenia Lasu.

6.6 BEZPOŚREDNIE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE CZŁOWIEKA NA LASY

Bezpośrednia, negatywna działalność człowieka stanowi istotny problem i realne zagrożenie dla ekosystemów leśnych. Zagrożenia związane z bezpośrednią działalnością człowieka w lasach to przede wszystkim:

- wydeptywanie upraw leśnych i runa leśnego, masowy i płodowniczy sposób zbierania grzybów oraz pozyskiwanie owoców runa leśnego za pomocą niedozwolonych narzędzi i sposobów, prowadzące m.in. do: ograniczenia różnorodności gatunkowej runa, problemów z naturalnym i sztucznym odnowieniem lasu oraz negatywnych zmian w strukturze ściółki leśnej i gleby;
- zbiór grzybów i owoców na terenach chronionych (użytki ekologiczne oraz strefy ochronne wokół miejsc gniazdowania chronionych gatunków ptaków), prowadzący m.in. do niszczenia stanowisk gatunków rzadkich i chronionych;
- nieprzestrzeganie zakazu wjazdu pojazdów silnikowych na tereny leśne oraz nieprzestrzeganie zasad prawidłowego zachowania się w lesie;
- wywożenie śmieci do lasu;
- niszczenie infrastruktury turystycznej, edukacyjnej, obiektów służących ochronie lasu;
- przenoszenie z lasu do przydomowych ogrodów i oczek wodnych prawnie chronionych gatunków roślin;
- nieuprawnione korzystanie z otwartego ognia na terenach leśnych;
- kradzieże drewna, choinek, sadzonek leśnych, siatki grodzieńowej, nielegalne pozyskiwanie stroiszu;
- kłusownictwo leśne;
- wzniesienie pożarów (umyślne, względnie przypadkowe);
- wyprowadzanie psów bez smyczy — pomimo zakazu puszczenia psów luzem w lesie, wielu mieszkańców oraz turystów nie stosuje się do powyższego zakazu, co powodować może niepokojenie i płoszenie zwierzyny.

Całość spraw związanych z profilaktyką i zwalczaniem szkodnictwa leśnego należy do kompetencji Posterunku Straży Leśnej Nadleśnictwa, która współdziała w tym zakresie ze Służbą Leśną, Policją, Strażnikami Łowieckimi z kół łowieckich, Państwową Strażą Rybacką oraz Strażą Leśną z sąsiednich Nadleśnictw. Prowadzone są także zajęcia edukacyjne w szkołach z dziećmi i młodzieżą, na których omawiana jest tematyka szkodnictwa leśnego i p-poż.

Tabela 88 przedstawia rozmiar spraw z zakresu szkodnictwa leśnego w ubiegłym okresie gospodarczym.

Tabela 88. Rozmiar szkodnictwa leśnego w Nadleśnictwie Babimost w latach 2008-2017

Rok	Ilość kradzieży drewna [szt.]	Masa skradzionego drewna [m ³]	Wartość skradzionego drewna [zł]	Ilość sprawców ujawnionych [szt.]	Ilość kradzieży i niszczenia mienia [szt.]	Bezprawne korzystanie z lasu [szt.]	Kłusownictwo
2008	4	6,94	1 256,35	4	0	108	2
2009	9	21,03	2 577,57	3	4	107	0
2010	5	23,21	3 820,70	3	2	113	1
2011	4	22,33	4 534,70	1	1	86	0
2012	8	23,53	4 021,62	4	3	78	0
2013	8	21,98	3 775,29	3	2	84	0
2014	7	11,93	1 588,10	2	4	89	0
2015	8	10,00	1 876	3	1	68	2
2016	2	2,03	363,69	0	0	53	0
2017	7	12,43	1 608,01	2	0	67	0
Razem	62	155,41	25 422,03	25	17	853	5

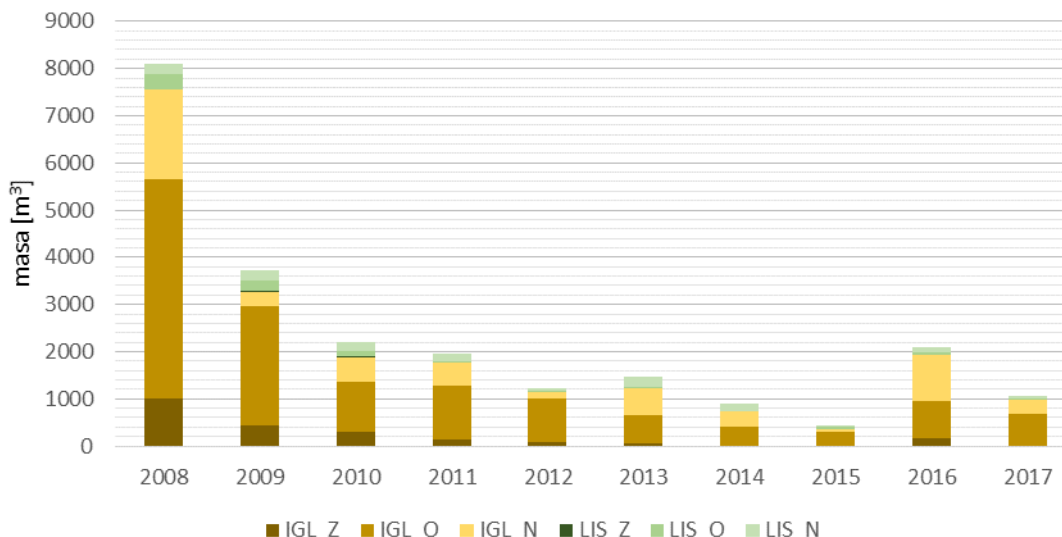
6.7 POZYSKANIE POSUSZU W UBIEGLYM OKRESIE GOSPODARCZYM

Pozyskanie posuszu w poszczególnych latach poprzedniego okresu gospodarczego przedstawia Tabela 89.

Tabela 89. Pozyskanie posuszu w ubiegłym okresie gospodarczym

Rok	Ilość pozyskanego posuszu	Ilość pozyskanej grubizny	% posuszu w pozyskaniu
	[m ³]	[m ³]	[%]
2008	8 102,04	70 289,50	11,5
2009	3 721,56	79 000,00	4,7
2010	2 194,05	76 985,47	2,8
2011	1 945,10	77 000,00	2,5
2012	1 221,48	74 963,27	1,6
2013	1 457,10	76 000,01	1,9
2014	900,80	74 000,00	1,2
2015	438,31	76 000,00	0,6
2016	2 087,20	78 000,00	2,7
2017	1 090,39	77 900,00	1,4
Razem	23 158,03	760 138,25	3,0

Na przełomie ubiegłego okresu gospodarczego dominowało pozyskanie posuszu iglastego. Analizując kategorię posuszu najwięcej pozyskano posuszu jałowego (O), nieco mniej zasiedlonego (Z). Pozyskanie posuszu z roku na rok zmniejszało się sukcesywnie, co świadczy o polepszającej się kondycji drzewostanów Nadleśnictwa Babimost. Strukturę pozyskania posuszu z podziałem na gatunki i kategorię przedstawia Wykres 12.

Wykres 12. Zestawienie pozyskania posuszu z podziałem na gatunki oraz kategorie

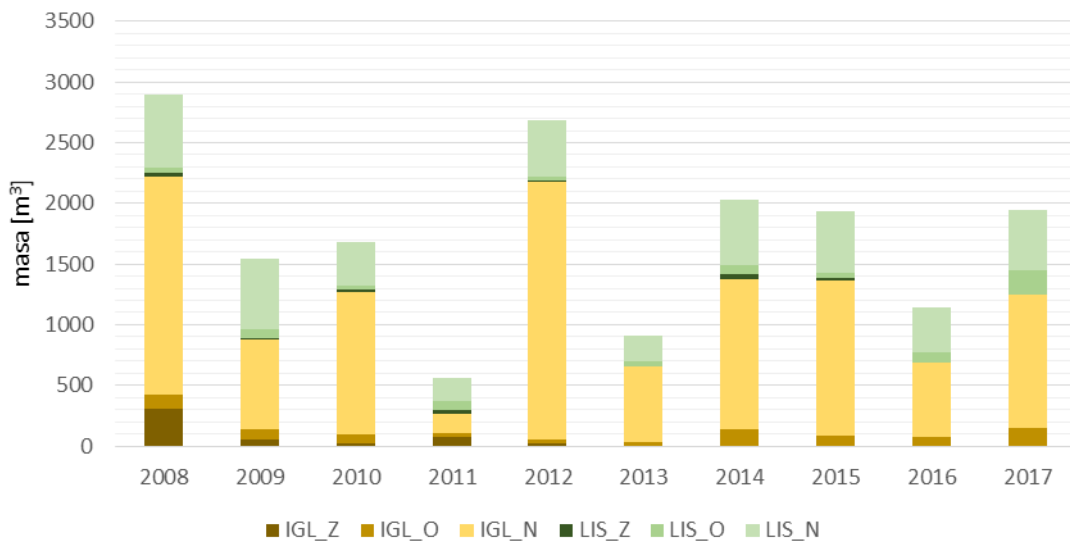
Obszar Nadleśnictwa znajduje się w miejscu szczególnie narażonym na działanie czynników abiotycznych, a zwłaszcza silnych wiatrów. Susze, spóźnione przymrozki, podtopienia oraz wiatry stanowią główne czynniki osłabiające drzewostany, powodujące powstawanie masowych powierzchni złomów i wywrotów oraz podnoszące predyspozycje masowego wystąpienia szkodników wtórnich. Łącznie w ubiegłym 10-leciu pozyskano ponad 17 tys. m³ złomów i wywrotów, które stanowiły 2,3% pozyskania w okresie.

Ilość pozyskiwanych złomów i wywrotów w ubiegłym okresie gospodarczym przedstawia Tabela 90.

Tabela 90. Pozyskanie złomów i wywrotów w ubiegłym okresie gospodarczym

Rok	Ilość pozyskanego posuszu	Ilość pozyskanej grubizny	% posuszu w pozyskaniu
	[m ³]	[m ³]	[%]
2008	2 894,18	70 289,50	4,1
2009	1 539,05	79 000,00	1,9
2010	1 676,14	76 985,47	2,2
2011	556,14	77 000,00	0,7
2012	2 685,45	74 963,27	3,6
2013	912,97	76 000,01	1,2
2014	2 026,60	74 000,00	2,7
2015	1 929,79	76 000,00	2,5
2016	1 136,73	78 000,00	1,5
2017	1 904,08	77 900,00	2,4
Razem	17 261,13	760 138,25	2,3

Podobnie jak w przypadku posuszu na przełomie ostatniego 10-lecia dominowało pozyskanie złomów i wywrotów gatunków iglastych. Jakkolwiek powstawanie posuszu może być kontrolowane przez służby Nadleśnictwa poprzez terminowe wywozy zasiedlonego drewna oraz inne zabiegi, tak powstanie złomów i wywrotów jest czysto losowym zjawiskiem, o czym świadczy Wykres 13 przedstawiający ilość pozyskanych złomów i wywrotów z podziałem na gatunki oraz kategorie.

Wykres 13. Zestawienie pozyskania złomów i wywrotów z podziałem na gatunki oraz kategorie

7. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO, REGULACJI UŻYTKOWANIA ZASOBÓW ORAZ WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH

„Ekologizacja” gospodarki leśnej na przestrzeni lat stała się kluczowym elementem w organizacji gospodarstwa leśnego i regulacji użytkowania zasobów leśnych. Jednym z dokumentów, odnoszących się do zrównoważonej gospodarki leśnej jest program zainicjowany przez MOŚZNiL, uwzględniający również zobowiązania międzynarodowe Polski: *Polska Polityka Zrównoważonej Gospodarki Leśnej*. Program ten służy głównie realizacji koncepcji trwałego rozwoju lasów w oparciu o następujące założenia:

- *Zachowanie całej naturalnej zmienności przyrody leśnej i funkcjonowanie ekosystemów leśnych w stanie zbliżonym do naturalnego z uwzględnieniem kierunków ewolucji w przyrodzie;*
- *Odtworzenie zbiorowisk zdegradowanych i zniekształconych metodami hodowli i ochrony lasu przy wykorzystaniu w miarę możliwości sukcesji naturalnej;*
- *Utrzymanie i wzmocnienie pozaprodukcyjnych funkcji lasów;*
- *Ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej oraz bogactwa genetycznego zbiorowisk dziko żyjących roślin i zwierząt;*
- *Utrzymanie i wzmocnienie funkcji ochronnych w zagospodarowaniu lasów;*
- *Utrzymanie zdrowotności i witalności ekosystemów leśnych.*

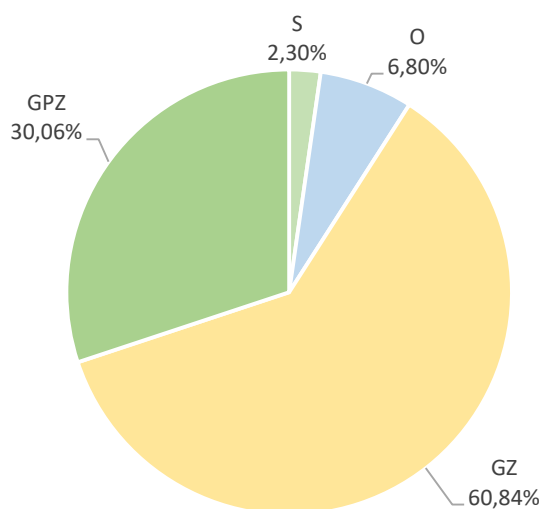
Gospodarowanie w lasach Nadleśnictwa Babimost powinno zatem obejmować działania, które z jednej strony mają na celu zabezpieczenie istniejącej w lasach różnorodności biologicznej oraz zapewnienie ciągłości ich trwania, z drugiej zaś możliwie najlepsze przystosowanie lasów do pełnienia przez nie szeregu funkcji pozaprodukcyjnych.

W celu pełnego wykorzystania zdolności produkcyjnych siedlisk oraz w dążeniu do zwiększenia bogactwa gatunkowego i urozmaicenia struktury drzewostanów zastosowano jednostki regulacji użytkowania rębego (gospodarstwa), zgodnie z Instrukcją Urządzenia Lasu z 2011 r. Zestawienie powierzchni leśnych poszczególnych Obrębów Nadleśnictwa Babimost, według wyodrębnionych gospodarstw przedstawia Tabela 91.

Tabela 91. Zestawienie powierzchni gospodarstw Nadleśnictwa Babimost

Gospodarstwo	Obręb Dąbrówka		Obręb Kargowa		Obręb Szczaniec		Nadleśnictwo	
	Pow. [ha]	[%]	Pow. [ha]	[%]	Pow. [ha]	[%]	Pow. [ha]	[%]
Specjalne (S)	205,44	5,42	97,82	1,92	42,76	0,69	346,02	2,30
Wielofunkcyjnych lasów ochronnych (O)	179,92	4,75	812,60	15,92	30,65	0,50	1 023,17	6,80
Wielofunkcyjnych lasów gospodarczych (G), w tym:	3 403,73	89,83	4 195,15	82,17	6 088,98	98,81	13 687,86	90,91
• zrębowego sposobu zagospodarowania (GZ)	3 027,28	79,89	3 337,34	65,37	2 796,44	45,38	9 161,06	60,84
• przerębowo-zrębowego sposobu zagospodarowania (GPZ)	376,45	9,94	857,81	16,80	3 292,54	53,43	4 526,80	30,06
Razem	3 789,09	100,00	5 105,57	100,00	6 162,39	100,00	15 057,05	100,00

Procentowy udział powierzchni poszczególnych gospodarstw w powierzchni leśnej Nadleśnictwa Babimost przedstawia Wykres 14.

Wykres 14. Procentowy udział powierzchni gospodarstw w powierzchni leśnej zalesionej i niezalesionej

Do gospodarstwa specjalnego (S), obejmującego obszary funkcjonalne pełniące funkcje specyficzne w Nadleśnictwie, których realizacja wymaga ograniczenia lub zaniechania funkcji produkcyjnych, zakwalifikowano drzewostany wymienione w Tabeli 92.

Tabela 92. Kategorie lasów zaliczonych do gospodarstwa specjalnego (S)

Kategoria lasów	Lokalizacja	Obręb	Obręb	Obręb	Nadl. Babimost
		Dąbrówka	Kargowa	Szczaniec	
Powierzchnia [ha]					
Drzewostany na siedliskach bagiennych (Bb, BMb, LMb) oraz OI, OLI w 3 wariantach uwilgotnienia	01-90-m; 02-6-b; 02-6-i; 02-7-j; 02-14-b; 02-16-h; 02-16-j; 02-16-k; 02-17-i; 02-17-j; 02-17-k; 02-18-a; 02-31-a; 02-136-k; 02-141-d; 04-146-c; 04-146-g; 04-147-a; 04-147-d; 05-134-c; 05-163-c; 05-168-d	15,39	11,26	-	26,65
Drzewostany, w stosunku do których zatwierdzony plan zadań ochronnych nakazał wyłączenie z użytkowania	01-75-a; 01-75-b; 01-75-d; 01-75-f; 01-75-h; 01-75-i; 01-75-j; 01-75-k; 01-85-b; 01-85-f; 01-86-a; 01-86-b; 01-86-c; 01-86-d; 01-86-f; 01-87-a; 01-87-b; 01-87-c; 01-87-d; 01-87-f; 01-87-g; 01-87-l; 01-88-a; 01-88-b; 01-88-c; 01-88-d; 01-88-f; 01-88-g; 02-160-a; 02-164-a; 03-12-c; 03-12-d; 03-12-f; 03-12-g; 03-12-h; 03-13-a; 03-13-b; 03-13-c; 03-13-d; 05-106-a; 06-8-g; 06-8-h; 06-11-h; 06-11-i; 06-11-l; 06-14-a; 06-15-k; 06-15-l; 06-15-m; 06-15-n; 06-15-o; 06-15-p; 06-15-r; 06-15-s; 06-15-t; 06-15-w	86,69	28,79	21,87	137,35
Lasy o szczególnym znaczeniu dla obronności i bezpieczeństwa państwa (rezerwa drzewna na pniu)	08-182-b	-	-	4,03	4,03
Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody - siedliska przyrodnicze w stanie zachowania A	01-65-n; 01-75-c; 01-76-c; 01-76-f; 03-45-m; 05-169-y; 07-116-h; 07-121-l; 09-253-p	16,93	16,55	3,64	37,12
Obszary o wyjątkowym znaczeniu ze względów kulturowych (wpisane do rejestru zabytków)	02-167-c	8,16	-	-	8,16
Rezerwy przyrody wraz z otulinami	01-76-a; 02-151-d; 02-152-a; 02-152-b; 02-152-c; 02-152-d; 02-152-f; 02-152-g; 02-152-h; 02-152-i; 02-152-j; 02-154-f; 02-154-i; 02-154-k; 02-155-a; 02-155-b; 02-155-c; 02-155-d; 02-155-f; 03-37-a; 03-37-c; 03-37-g; 03-37-h; 03-37-i; 03-37-j; 03-37-k; 03-37-l; 03-37-m; 03-39-d; 03-39-f; 03-39-g; 03-39-h; 03-39-i; 03-39-j; 03-39-k; 03-40-a; 03-40-b; 03-40-c; 03-40-d	78,27	41,22	-	119,49
Strefy całorocznej ochrony wokół miejsc rozrodu	Leśnictwo Kolesin	-	-	8,22	8,22

Kategoria lasów	Lokalizacja	Obręb Dąbrówka	Obręb Kargowa	Obręb Szczaniec	Nadl. Babimost
		Powierzchnia [ha]			
i regularnego przebywania chronionych gatunków ptaków					
Wyłączony drzewostan nasienny	06-38-o	-	-	5,00	5,00
Ogółem		205,44	97,82	42,76	346,02

Do **gospodarstwa wielofunkcyjnego lasów ochronnych (O)** zaliczono obszary uznanych lasów ochronnych z wyjątkiem zaliczonych do gospodarstwa specjalnego.

Do **gospodarstwa wielofunkcyjnego lasów gospodarczych (GZ, GPZ)** zaliczono pozostałe obszary z wiodącą funkcją produkcyjną. W gospodarstwie tym, dla potrzeb obliczenia etatów cząstkowych wyodrębniono obszary kwalifikujące się do jednolitych sposobów zagospodarowania.

W warunkach Nadleśnictwa Babimost są to:

- obszary o zrębowym sposobie zagospodarowania w odniesieniu do Bśw, BMśw w drzewostanach, w których (z TD So), BMw (z TD Św-So) i OI;
- obszary o przerębowo-zrębowym sposobie zagospodarowania w odniesieniu do drzewostanów z BMśw i BMw, w których realizuje się lub planuje użytkowanie rębniami złożonymi (głównie IIIA) oraz pozostałych typów siedliskowych lasu

W związku ze stwierdzeniem na części wydzieleń niezgodności obecnych składów gatunkowych drzewostanów ze składami wyrażonymi w postaci typów drzewostanów w ramach poszczególnych typów siedliskowych lasu, do realizacji zaplanowano również przebudowę drzewostanów. Prowadzenie działań z zakresu przebudowy w efekcie przyczyniać się będzie do unaturalnienia składu drzewostanów oraz dostosowania go do warunków siedliskowych.

Na terenie Nadleśnictwa Babimost drzewostany zakwalifikowane do przebudowy obejmują łącznie powierzchnię **717,09 ha** (Tabela 93). W oparciu o §40 Instrukcji Urządzania Lasu zastosowano podział na 3 grupy drzewostanów kwalifikujących się do przebudowy:

- A — drzewostany do pilnej przebudowy pełnej: na łącznej powierzchni 98,91 ha;
- B — drzewostany do stopniowej przebudowy pełnej: na łącznej powierzchni 203,57 ha;
- C — drzewostany do przebudowy częściowej: na łącznej powierzchni 414,61 ha.

Tabela 93. Przebudowa drzewostanów w Nadleśnictwie Babimost

Przebudowa drzewostanów	Obręb Dąbrówka	Obręb Kargowa	Obręb Szczaniec	Nadleśnictwo Babimost
A	23,82	12,51	62,58	98,91
B	34,75	64,79	104,03	203,57
C	27,95	92,25	294,41	414,61
Razem	86,52	169,55	461,02	717,09

Szczegółową charakterystykę gospodarki leśnej planowanej w obecnym okresie gospodarczym zamieszczono w opisanu ogólnym Planu Urządzenia Lasu — Elaboracie (tom I).

W celu minimalizacji potencjalnych szkód w środowisku przyrodniczym wynikających z wykonywanych prac leśnych, należy stosować technologie i rozwiązania przyjazne dla wszystkich elementów ekosystemu leśnego. Należy uwzględnić również potencjalne oddziaływanie realizacji prowadzonych prac leśnych na sąsiadujące ekosystemy, w tym również ekosystemy nieleśne.

Cele te można osiągnąć m. in. poprzez:

- dostosowanie okresu pozyskania drewna do terminów najmniejszego zagrożenia lasu od szkodników owadzych i patogenów grzybowych, wiatru, śniegu oraz możliwości wykorzystania przez zwierzynę kopytną cienkiej kory na drzewach leżących;
- dostosowanie okresu pozyskania drewna do terminów najmniejszego zagrożenia lęgów ptaków;
- stosowanie środków technicznych chroniących pozostające na powierzchni drzewa przed uszkodzeniami powstającymi w trakcie zrywki;
- ograniczanie zniszczeń runa i ściółki leśnej m. in. poprzez wykonywanie zrywki w okresie zimowym przy zalegającej pokrywie śnieżnej lub przy użyciu odpowiednich urządzeń zabezpieczających;
- podczas realizacji użytkowania przedrębego zwracanie szczególnej uwagi na kontrolowane obalanie drzew w pobliżu stanowisk występowania cennych gatunków chronionych i rzadkich;
- pozostawianie w lesie jak największej ilości biomasy, o ile nie jest to sprzeczne z zasadami ochrony lasu;
- porządkowanie powierzchni pozrębowych przy użyciu rozdrabniaczy mechanicznych oraz pozostawianie zrębków w miejscu wykonywania zabiegów;
- stosowanie do sadzenia materiału sadzeniowego jak najlepszej jakości;
- wykorzystywanie mikrosiedlisk do zwiększania areалу gatunków liściastych;
- stosowanie przy pracach leśnych maszyn i urządzeń napędzanych przez silniki spalinowe z katalizatorami;
- stosowanie jako smarów silnikowych olei biodegradowalnych.

8. PLAN DZIAŁAŃ — ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM

Mając na uwadze ogólne cele i zadania ochrony przyrody oraz koncepcję ekorozwoju, strategia działania na rzecz ochrony ekosystemów na terenie Nadleśnictwa Babimost powinna opierać się na:

1. dbałości o pozaprodukcyjne funkcje lasów;
2. prowadzeniu racjonalnej gospodarki leśnej zgodnej z zasadami zawartymi w Planie Urządzenia Lasu, która realizuje potrzeby społeczeństwa poprzez:
  - zapewnienie trwałości lasów;
  - zachowanie naturalnego bogactwa lokalnej przyrody;
  - łączenie problemów leśnictwa z kształtowaniem środowiska przyrodniczego;
  - kształtowanie prawidłowej świadomości społecznej o charakterze pracy leśnika;
  - upowszechnianie wiedzy na temat roli lasów i gospodarki leśnej na terenie miasta;
  - ograniczanie negatywnego wpływu na lasy źródeł zagrożenia znajdujących się poza obszarami leśnymi;
  - kształtowanie i ochronę środowiska przyrodniczego.

Ponadto, nawiązując do ww. strategii działania, Nadleśnictwo Babimost zobowiązane jest realizować wytyczne dyrektora RDLP w Zielonej Górze w sprawie monitoringu wpływu Planu Urządzenia Lasu na środowisko, wprowadzone zarządzeniem nr 22 z dnia 10 grudnia 2012 r. („Ramowe wytyczne w zakresie monitoringu wpływu realizacji planu urządzenia lasu na środowisko, prowadzonego przez służby Lasów Państwowych w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze”).

Konieczność prowadzenia monitoringu wpływu Planu Urządzenia Lasu przez służby Lasów Państwowych wynika z ustawowego obowiązku poddawania wszystkich planów urządzenia lasu strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. W myśl *ustawy OOS*, celem strategicznej oceny jest określenie, czy poddane procedurze dokumenty zawierają przedsięwzięcia mogące znacząco (negatywnie) oddziaływać na środowisko oraz czy realizacja ich zapisów naruszać będzie zakazy, o których mowa w art. 52 *ustawy o ochronie przyrody* (ochrona zwierząt). Jednym z elementów strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest właśnie monitoring skutków realizacji Planu Urządzenia Lasu.

W oparciu o „Ramowe wytyczne w zakresie monitoringu wpływu realizacji planu urządzenia lasu na środowisko, prowadzonego przez służby Lasów Państwowych w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze”, monitoringowi w Nadleśnictwie Babimost, na terenach szczególnie cennych i ustawowo chronionych, podlegać powinny działania:

- opisane w Planie Urządzenia Lasu w formie wskazań gospodarczych;
- opisane w Planie Urządzenia Lasu w formie ogólnej i kierunkowej (np. prace inżynierskie, remontowe, realizacja zadań z ochrony lasu i ochrony ppoż., itp.);
- nieopisane w Planie Urządzenia Lasu, wynikające z działań związanych z realizacją zadań ochronnych, hodowlanych, usuwania skutków klęsk żywiołowych, usuwania zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi, itd.;
- wynikające z decyzji administracyjnych;
- inne (np. umowne udostępnianie nieruchomości, lokalizacja inwestycji obcych).

Przepisy prawa:

1. Art. 55, ust. 5 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko [Dz. U. z 2008 r. nr 199, poz. 1227 ze zm.]:

- Organ opracowujący projekt dokumentu jest zobowiązany prowadzić monitoring skutków realizacji postanowień przyjętego dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko, zgodnie z częstotliwością i metodami, o których mowa w ust. 3 pkt. 5.

2. Art. 14b ustawy o lasach [Dz.U. z 2017 r. poz. 788 z późn. zm.]:

- 1. Właściciele lasów realizują cele i zasady gospodarki leśnej wskazane w ustawie, w szczególności wypełniają obowiązki, o których mowa w art. 9 ust. 1, art. 13 ust. 1 i art. 14 ust. 4, w sposób przez siebie określony, chyba że sposób wypełniania danego obowiązku został ustalony przez przepisy prawa.
- 2. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej, uwzględniając:
  - 1) cele określone w art. 7 ust. 1, w tym potrzebę zachowania wszystkich zasobów, tworów i składników przyrody w odpowiednim stanie, w szczególności gatunków, które są przedmiotem zainteresowania Unii Europejskiej;
  - 2) uwarunkowania gospodarcze, społeczne i kulturowe oraz cechy lokalne.
- 3. Gospodarka leśna wykonywana zgodnie z wymaganiami dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej nie narusza przepisów o ochronie poszczególnych zasobów, tworów i składników przyrody, w szczególności przepisów art. 51 i art. 52 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody [Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, 2249 i 2260 oraz z 2017 r. poz. 60 i 132].

8.1 GENERALNE ZASADY OCHRONY PRZYRODY**8.1.1. Działania na terenie obszarów prawnie chronionych**

W odniesieniu do występujących na terenie Nadleśnictwa Babimost obszarowych form ochrony, podstawę działań powinno stanowić przede wszystkim przestrzeganie zapisów obowiązujących regulacji prawnych oraz, jeśli takowe istnieją — Planów Ochrony lub Planów Zadań Ochronnych.

W Tabeli 94 zestawiono informacje o prawnych podstawach wskazań ochronnych dla poszczególnych obszarów chronionych.

Tabela 94. Wskazania ochronne na terenie obszarów prawnie chronionych Nadleśnictwa Babimost

Nazwa	Cel ochrony	Wskazania ochronne [podstawa prawna]	Plan Ochrony/PZO
REZERWAATY PRZYRODY			
„Uroczysko Grodziszcze”	Zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i historycznych fragmentu lasu liściastego o charakterze naturalnym wraz ze średniowiecznym grodziskiem.	<ul style="list-style-type: none"> • Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 15 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.]. • Zapisy planu ochrony. 	Zarządzenie Nr 45/2012 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 7 listopada 2012 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Uroczysko Grodziszcze” [Dz. U. Woj. Lub. z dnia 15.11.2012 r. poz. 2247]- uchylone; Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 27

Nazwa	Cel ochrony	Wskazania ochronne [podstawa prawna]	Plan Ochrony/PZO
			czerwca 2016 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Uroczysko Grodziszcze” [Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 04.07.2016 r. poz. 1406].
„Kręcki Łęg”	Zachowanie naturalnych zespołów łągi olszowo-jesionowego i olsu porzeczkowego z drzewami pomnikowymi, stanowisk chronionych i rzadkich gatunków roślin oraz bogatej awifauny.	<ul style="list-style-type: none"> • Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 15 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.]. • Zapisy planu ochrony. 	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 28 lutego 2014 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Kręcki Łęg” [Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 03.03.2014r., poz. 578] – uchylone; Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 19 sierpnia 2016 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Kręcki Łęg” [Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 22.08.2016 r., poz. 1704].
„Laski”	Zachowanie lasu z udziałem drzewostanów starszych klas wieku o charakterze naturalnym..	<ul style="list-style-type: none"> • Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 15 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.]. • Zapisy zadań ochronnych. 	Zarządzenie Nr 21/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 27 października 2014 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Laski”
OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU			
„Pojezierze Sławskie, Pradolina Obry i Rynna Zbąszyńska”	Zachowanie obszarów o cechach środowiska zbliżonych do naturalnego, zbiorników wodnych oraz zapewnienie społeczeństwu warunków do wypoczynku, turystyki i regeneracji sił.	<ul style="list-style-type: none"> • Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 24 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.]. • Ustalenia dot. czynnej ochrony ekosystemów — Uchwała Nr VII/49/85 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Zielonej Górze z dnia 21 czerwca 1985 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa zielonogórskiego [Dz. Urz. Woj. Zielonogórskiego Dz. Urz. z 1985 r. Nr 7, poz. 188]; rozporządzenie Nr 6 Wojewody Zielonogórskiego z dnia 10 lipca 1996 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu [Dziennik Urzędowy Województwa Zielonogórskiego Dz. Urz. z 1996 r. Nr 6, poz. 117]; Nr 10 Wojewody Zielonogórskiego z dnia 10 lipca 1998 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu [Dz. Urz. Woj. Zielonogórskiego Dz. Urz. z 1998 r. Nr 12, poz. 109]. 	Nie dotyczy
„Rynny Obrzycko-Obrzańskie”	Celem ochrony jest zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk rynien terenowych Obry i Obrzycko.	<ul style="list-style-type: none"> • Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 24 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.]. • Ustalenia dot. czynnej ochrony ekosystemów — Rozporządzenie Nr 3 Wojewody Lubuskiego z dnia 17 lutego 	Nie dotyczy

Nazwa	Cel ochrony	Wskazania ochronne [podstawa prawna]	Plan Ochrony/PZO
		2005 roku w sprawie obszarów chronionego krajobrazu [Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego Nr 9 poz. 172, ze zm.; Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z 2008 r. Nr 91 poz. 1373; Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z 2009 r. Nr 4 poz. 99]; uchwała Nr LVII/579/2010 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 25 października 2010r. zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu [Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego Nr 113 poz. 1820 z dn. 10.12.2010 r.]; uchwała Nr XVII/157/11 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 grudnia 2011 roku zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu [Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z dnia 13 stycznia 2012 r. poz. 98]; uchwała Nr XXXIII/352/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 grudnia 2012 roku zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu [Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z dnia 24 grudnia 2012 r. poz. 2867]; uchwała Nr XXXIX/457/13 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 2 lipca 2013 r. zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu [Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z dnia 9 lipca 2013 r. poz. 1728]; uchwała Nr XLV/534/14 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 24 lutego 2014 r. zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu [Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z dnia 3 marca 2014r., poz. 564]; uchwała Nr XXIII/296/16 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 12 września 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru chronionego krajobrazu o nazwie „Rynny Obrzycko-Obrzańskie” [Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z dnia 19 września 2016 r., poz. 1873].	
OBSZARY NATURA 2000			
PLB080005 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obrzy”	13 gatunków ptaków z dyrektywy ptasiej	<ul style="list-style-type: none"> • Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 33 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.] • Zapisy PZO 	PZO Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 28 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jeziora Pszczewskie i Dolina Obrzy PLB080005
PLH080001 „Dolina Leniwej Obrzy”	12 typów siedlisk przyrodniczych oraz 6 gatunków (a także ich siedliska) z dyrektywy siedliskowej	<ul style="list-style-type: none"> • Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 33 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.] • Zapisy PZO 	PZO Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Leniwej Obrzy PLH080001

Nazwa	Cel ochrony	Wskazania ochronne [podstawa prawna]	Plan Ochrony/PZO
PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich”	9 typów siedlisk przyrodniczych oraz 6 gatunków (a także ich siedliska) z dyrektywy siedliskowej	<ul style="list-style-type: none"> • Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 33 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.] • Zapisy PZO 	<p>PZO Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rynna Jezior Obrzańskich PLH080002</p> <p>Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 20 lutego 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rynna Jezior Obrzańskich PLH080002</p>
PLH080063 „Bory Babimojskie”	1 typ siedliska przyrodniczego z dyrektywy siedliskowej	<ul style="list-style-type: none"> • Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 33 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.] • Zapisy PZO 	<p>PZO Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 30 marca 2017 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bory Babimojskie PLH080063</p>
UŻYTKI EKOLOGICZNE			
„Samsonki”	Bagno śródleśne. Celem ochrony jest ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.	<ul style="list-style-type: none"> • Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 45 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.] • Zakazy wynikające z zapisów aktu powołującego użytek ekologiczny: R.W.L. Nr 5 z 2002 r. [Dz.U. Woj. Lub. Nr 44, poz. 554] 	Nie dotyczy
„Bagno Buków”	Bagno śródleśne. Celem ochrony jest ochrona ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.	<ul style="list-style-type: none"> • Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 45 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.] • Zakazy wynikające z zapisów aktu powołującego użytek ekologiczny: R.W.L. Nr 5 z 2002 r. [Dz.U. Woj. Lub. Nr 44, poz. 554] 	Nie dotyczy
„Klipa”	Naturalny zbiornik leśny. Celem ochrony jest ochrona zbiornika wodnego oraz otaczającej szaty roślinnej porastającej ruiny starego gospodarstwa, będących miejscem występowania rzadkich gatunków roślin oraz rozmnażania się i żerowania ptaków oraz odpoczynku dla płazów.	<ul style="list-style-type: none"> • Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 45 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.] • Zakazy wynikające z zapisów aktu powołującego użytek ekologiczny: uchwała nr XXXIII/416/09 Rady Miejskiej w Świebodzinie z dnia 26 czerwca 2009 r. [Dz.U. Woj. Lub. Nr 84 poz. 1138 z dn. 30.07.2009 r.] 	Nie dotyczy
„Mieśniki”	Celem ochrony jest objęcie ochroną cennego dla przyrody ekosystemu mającego duże	<ul style="list-style-type: none"> • Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 45 ustawy z dn. 	Nie dotyczy

Nazwa	Cel ochrony	Wskazania ochronne [podstawa prawna]	Plan Ochrony/PZO
	znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej roślin i zwierząt.	16.04.2004 r. o ochronie przyrody [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.] • Zakazy wynikające z zapisów aktu powołującego użytek ekologiczny: uchwała Nr XXXII/238/06 Rady Gminy Siedlec z dnia 31 stycznia 2006 r. w sprawie uznania gruntów za użytki ekologiczne [Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 28, poz. 719]	
„Bagno Duże Liny”	Kompleks bagien, torfowisk i terenów podmokłych oraz stanowisk rzadkich gatunków roślin (kłoś wiechowata <i>Cladium mariscus</i> i bobrek trójlistkowy <i>Menyanthes trifoliata</i>) oraz jest miejscem lęgowym żurawia zwyczajnego <i>Grus Grus</i> .	• Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 45 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.] • Zakazy wynikające z zapisów aktu powołującego użytek ekologiczny: R.W.L. Nr 5 z 2002 r. [Dz.U.Woj.Lub. Nr 44, poz. 554]	Nie dotyczy
„Bagno Małe Liny”	Celem ochrony jest objęcie ochroną cennego dla przyrody ekosystemu mającego duże znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej roślin i zwierząt. Użytek stanowi cenny dla przyrody ekosystem mający duże znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej roślin i zwierząt.	• Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 45 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.] • Zakazy wynikające z zapisów aktu powołującego użytek ekologiczny: uchwała Nr XXXII/238/06 Rady Gminy Siedlec z dnia 31 stycznia 2006 r. w sprawie uznania gruntów za użytki ekologiczne [Dz. Urz. Woj. Wielk. Nr 28, poz. 719]	Nie dotyczy
„Bagna Kuligowskie”	Celem ochrony jest ochrona ekosystemów mających znaczenia dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.	• Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 45 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.] • Zakazy wynikające z zapisów aktu powołującego użytek ekologiczny: R.W.L. Nr 5 z 2002 r. [Dz.U.Woj.Lub. Nr 44, poz. 554]	Nie dotyczy
STREFY OCHRONY			
Strefa ochrony bielika <i>Haliaeetus albicilla</i>	Miejsce rozrodu oraz regularnego przebywania bielika <i>Haliaeetus albicilla</i>	• Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów art. 52 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.] • Zakazy i dopuszczenia wynikające z zapisów rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt [Dz. U. z 2016 r. poz. 2183] Strefa ochrony całorocznej: całoroczny zakaz wykonywania jakichkolwiek czynności gospodarczych z wyjątkiem zabiegów ograniczających zagrożenie istnienia drzewostanów (np. pożar) lub ratujących zdrowie lub życie ludzi (w przypadku konieczności wykonania zabiegów gospodarczych innych niż wymienione — Nadleśniczy każdorazowo ma obowiązek zwracać się o pozwolenie do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska). • Strefa ochrony okresowej: okresowy zakaz (01.01-31.07) wykonywania czynności gospodarczych. Prace można wykonywać od 01.08-31.01.	Nie dotyczy

8.1.2. Zalecenia w zakresie ochrony siedlisk przyrodniczych

SIEDLISKA NIELEŚNE

3150 — Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*

Utrzymanie siedliska we właściwym stanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony wymaga zintegrowanych działań ochronnych zarówno w obrębie zbiorników wodnych, jak i ich zlewni. Podstawę w ochronie siedliska stanowić powinny działania mające na celu niedopuszczenie do podwyższania trofii zbiorników i starorzeczy, np. zakaz odprowadzania wody z systemów melioracyjnych. W odniesieniu do gospodarki leśnej, prowadzonej w wydzieleniach sąsiadujących z siedliskiem przyrodniczym, wskazane jest pozostawienie wzdłuż linii brzegowej siedliska pasa ekotonowego o szerokości 30-60 m, w którym nie będzie się prowadziło użytkowania rębnią zupełną. W przypadku dzierżawienia powierzchni użytkowanie musi być zgodne z zasadami ochrony siedlisk (użytkowanie ekstensywne).

Dodatkowo: Siedlisko stanowi przedmiot ochrony w obszarze Natura 2000: PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich”

6410 — Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe *Molinion*

W ramach ochrony siedliska zaleca się nieregularne (średnio co kilka lat) ekstensywne koszenie. Zbiór siana powinien być przeprowadzony jesienią, po przekwitnięciu większości roślin. Wysokość koszenia nie powinna być mniejsza niż 10 cm od powierzchni gruntu.

Dodatkowo: Siedlisko stanowi przedmiot ochrony w obszarze Natura 2000: PLH080001 „Dolina Leniwej Obry”

6430 — Ziołorośla górskie *Adenostylyon alliariae* i ziołorośla nadrzeczne *Convolvuletalia sepium*

Utrzymanie naturalnych ziołorośli nie wymaga podejmowania zabiegów ochrony czynnej. Należy jednak zwrócić uwagę na konieczność zwalczania najbardziej inwazyjnych gatunków obcych.

Dodatkowo: Siedlisko stanowi przedmiot ochrony w obszarze Natura 2000: PLH080001 „Dolina Leniwej Obry”

6510 — Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie *Arrhenatherion elatioris*

Ochrona siedliska przyrodniczego 6510 polega przede wszystkim na działaniach mających na celu zachowanie różnorodności florystycznej łąk poprzez ich ekstensywne użytkowanie kośno-pastwiskowe. Koszenie należy prowadzić ręcznie lub mechanicznie. Dopuszczalne jest nieregularne koszenie, jednak zabieg ten należy powtarzać nie rzadziej niż raz na trzy lata i nie częściej niż dwa razy w roku (rozpoczynając koszenie w terminie po 1 lipca). Uzyskaną biomasę należy usuwać poza teren łąki. Ponadto na terenach wyróżnionych jako siedlisko łąk użytkowanych ekstensywnie należy przestrzegać zakazu ich zalesiania. W przypadku dzierżawienia powierzchni użytkowanie musi być zgodne z zasadami ochrony siedlisk (użytkowanie ekstensywne).

Dodatkowo: Siedlisko stanowi przedmiot ochrony w obszarze Natura 2000: PLH080001 „Dolina Leniwej Obry”

7140 — Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea nigrae*)

Metody ochrony siedliska przyrodniczego 7140 obejmują zarówno ochronę bierną, jak i czynną. W odniesieniu do siedlisk odwodnionych działania ochronne powinny obejmować przede wszystkim czynności zmierzające do podniesienia poziomu wód gruntowych do stanu pierwotnego. W odniesieniu do gospodarki leśnej prowadzonej w wydzieleniach sąsiadujących z siedliskiem przyrodniczym 7140 wskazane jest pozostawienie na obrzeżu siedliska pasa ekotonowego o szerokości 30-60 m, w którym nie będzie się prowadziło użytkowania rębnią zupełną. Niedopuszczalne jest również zalesianie płatów siedliska.

Dodatkowo: Siedlisko stanowi przedmiot ochrony w obszarze Natura 2000: PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich”

SIEDLISKA LEŚNE**9110 — Kwaśne buczyny *Luzulo pilosae-Fagetum***

Utrzymanie siedliska we właściwym stanie lub odtworzenie właściwego stanu jego ochrony wymaga przyjęcia następujących założeń: odstąpienie od rębni zupełnych; pozostawianie drugiego piętra drzewostanu złożonego z buka, które docelowo wejdzie do górnej warstwy drzewostanu; pozostawianie 5-10% starodrzewu bez zabiegów (w tym pozostawianie martwego drewna); na etapie planowania uprawy — stosować składy gatunkowe opracowane dla siedliska 9110; na etapie pielęgnacji drzewostanu, w drzewostanach mieszanych i dwupiętrowych zaleca się stosowanie trzebieży przekształceniowych; w trakcie trzebieży przekształceniowych należy usuwać z drzewostanu gatunki niezgodne z potencjalnym zbiorowiskiem roślinnym.

9170 — Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny *Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*

Utrzymanie siedliska we właściwym stanie lub odtworzenie właściwego stanu jego ochrony wymaga przyjęcia następujących założeń: odstąpienie od rębni zupełnych; pozostawianie cennych kęp starodrzewu, z nagromadzeniem drzew starych, dziuplastych, wraz z dolnymi warstwami fitocenozy; stosowanie rębni częściowych z wydłużonym okresem odnowienia; na etapie planowania uprawy stosowanie różnorodności składu gatunkowego (Db, Gb, Lp, Jw, Kl, Js, Wz); na etapie zakładania uprawy dopuszczalne jest tolerowanie pojawiających się spontanicznie samosiewów Gb, Os i Brz; na etapie pielęgnacji drzewostanu, w grądach wykazujących zniekształcenie zaleca się stosowanie trzebieży przekształceniowych, podczas których należy usuwać z drzewostanu gatunki niezgodne z potencjalnym zbiorowiskiem roślinnym (np. gatunki iglaste).

Dodatkowo: Siedlisko stanowi przedmiot ochrony w obszarze Natura 2000: PLH080001 „Dolina Leniwej Obry”, PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich”

9190 — Kwaśne dąbrowy *Quercetea robori-petraeae*

Utrzymanie siedliska we właściwym stanie lub odtworzenie właściwego stanu jego ochrony wymaga przyjęcia następujących założeń: odstąpienie od rębni zupełnych; pozostawianie drugiego piętra drzewostanu złożonego z dębów, które docelowo wejdzie do górnej warstwy drzewostanu; pozostawianie 5-10% starodrzewu bez zabiegów (w tym pozostawianie martwego drewna); na etapie planowania uprawy — stosować składy gatunkowe opracowane dla siedliska 9190; na etapie pielęgnacji drzewostanu, w drzewostanach mieszanych i dwupiętrowych zaleca się stosowanie trzebieży przekształceniowych.

Dodatkowo: Siedlisko stanowi przedmiot ochrony w obszarze Natura 2000: PLH080001 „Dolina Leniwej Obry”, PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich”

91D0 — Bory i lasy bagienne

Utrzymanie siedliska we właściwym stanie lub odtworzenie właściwego stanu jego ochrony wymaga odstąpienia od użytkowania rębnego. Należy mieć na uwadze, że siedlisko przyrodnicze 91D0 jest bardzo wrażliwe na zmiany stosunków wodnych i troficznych, a także podatne na wkraczanie i inwazyjny rozwój obcego siedliskowo i geograficznie świerka. Podstawę wszystkich działań ochronnych powinno stanowić zachowanie lub przywrócenie stosunków wodnych właściwych dla siedliska.

91E0 — Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe)

Utrzymanie siedliska we właściwym stanie lub odtworzenie właściwego stanu jego ochrony wymaga ograniczenia użytkowania rębnego, i w miarę możliwości — odstąpienia od stosowania rębni zupełnych. Zaleca się pozostawienie wzdłuż rzek i brzegów jezior pasa starodrzewu o szerokości 30-60 m, w którym nie będzie się prowadziło użytkowania rębnią zupełną (w tym pozostawienie martwego drewna). Na etapie pielęgnacji drzewostanu, w fazie młodnika, zaleca się usuwanie ekspansywnych krzewów. Podtyp siedliska 91E0-4 (źródliskowe lasy olszowe na niżu) należy całkowicie wyłączyć z użytkowania rębnego. Należy mieć na uwadze, że omawiane siedlisko przyrodnicze jest bardzo wrażliwe na zmiany stosunków wodnych. Podstawę ochrony łągi stanowić powinny zatem działania mające na celu ochronę warunków wodnych, w których funkcjonuje ten ekosystem.

Dodatkowo: Siedlisko stanowi przedmiot ochrony w obszarze Natura 2000: PLH080001 „Dolina Leniwej Obry”, PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich”

91F0 — Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*)

Utrzymanie siedliska we właściwym stanie lub odtworzenie właściwego stanu jego ochrony wymaga przyjęcia następujących założeń: odstąpienie od rębni zupełnych; pozostawianie cennych kęp starodrzewu, z nagromadzeniem drzew starych, dziuplastych, wraz z dolnymi warstwami fitocenozy; stosowanie rębni częściowych z wydłużonym okresem odnowienia; na etapie planowania uprawy stosowanie różnorodności składu gatunkowego (Db, Gb, Lp, Jw, Kl, Js, Wz); niedopuszczalne odwadnianie powierzchni oraz odcięcie od wpływu zalewów.

Dodatkowo: Siedlisko stanowi przedmiot ochrony w obszarze Natura 2000: PLH080001 „Dolina Leniwej Obry”

91T0 — Śródładowy bór chrobotkowy

Utrzymanie siedliska we właściwym stanie lub odtworzenie właściwego stanu jego ochrony wymaga przyjęcia następujących założeń: 5-10% powierzchni płatów siedliska obejmujących np. najuboższe fragmenty, szczyty wydm czy miejsca z najlepiej wykształconymi płatami chrobotków zaleca się pozostawiać bez zabiegów.

W drzewostanach użytkowanych gospodarczo zaleca się, aby utrzymywać zwarcie przerywane i zadrzewienie w granicach 0,7-0,8, a także stosować wyższą intensywność cięć. Niedopuszczalne jest wprowadzanie na siedlisku borów chrobotkowych podszytów czy podsadzeń, wskazane jest natomiast usuwanie samosiewów zwiększających zwarcie. Prowadząc gospodarkę leśną na siedlisku 91T0 należy pamiętać o niekorzystnym wpływie na gatunki runa działań zaburzających powierzchnię gleby, stąd w celach ochronnych wskazane jest wykorzystywanie już istniejących szlaków zrywkowych.

Niekorzystnie na siedlisko śródładowego boru chrobotkowego wpływa również pozostawianie martwego drewna oraz biomasy na powierzchni siedliska.

Dodatkowo: Siedlisko stanowi przedmiot ochrony w obszarze Natura 2000: PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich”, PLH080063 „Bory Babimojskie”

8.1.3. Propozycje składów gatunkowych dla leśnych siedlisk przyrodniczych w obszarach siedliskowych Natura 2000

Propozycje składów dla leśnych siedlisk przyrodniczych w obszarach siedliskowych Natura 2000 przedstawia Tabela 95.

Tabela 95. Propozycje składów gatunkowych dla leśnych siedlisk przyrodniczych w obszarach Natura 2000

Nazwa siedliska	Kod siedliska	Typ siedliskowy lasu Struktura drzewostanu	Optymalny docelowy skład gatunkowy drzewostanu wg Matuszkiewicza - [%]	PTL	Orientacyjny skład gatunkowy drzewostanu - % budowa pionowa
Kwaśna buczyna niżowa (<i>Luzulo pilosae-Fagetum</i>)	9110-1	LMśw, rzadziej Lśw Typowa struktura drzewostanu a1 – 80-90% a2 – 0-5%	buk* 60-90 grab 0-5 lipa 0-5 sosna 0-5 dąb bezszyp. 0-5	Bk	Ip. Bk 100 Ilp. Bk Dbb Lpd 100
Grąd środkowoeuropejski (<i>Galio-Carpinetum</i>)	9170-1	LMśw Typowa struktura drzewostanu a1 - 70-80% a2 - 50-60%	grab (a2)* 30-70 lipa (a1,2)* 10-60 dąb szyp.(a1)* 10-70 klon zw. 0-5 brzoza brod. 0-5 osika 0-5 buk (a1,2) 0-20 dąb bezszyp. 0-50	Gb-Db	Ip. Dbs, Dbb 40-60, Lpd 20-30 Kl Bk i in. 10-30 Ilp. Gb 30-70, Lpd 10-60, Bk Klzw i in. 10-20
		LMw Typowa struktura drzewostanu a1 - 60-70% a2 - 60-80%	grab (a2)* 30-70 lipa (a1,2)* 10-60 dąb szyp.(a1)* 10-70 klon zw. 5-10 brzoza brod. 0-5 osika 0-5 jawor 0-5 dąb bezszyp. 0-10 olsza cz. 5-10 jesion 0-10	Gb-Db	Ip. Dbs 50-70; Gb 20-30, Lpd, Jw i in. 10-20 Ilp. Gb 30-70, Lpd 10-60, Jw i in. 10-20
		Lśw Typowa struktura drzewostanu a1 - 60-70% a2 - 60-80%	grab (a2)* 30-70 lipa (a1,2)* 10-60 dąb szyp.(a1)* 10-70 klon zw. 0-10 brzoza brod. 0-5 osika 0-5 buk (a1,2) 0-5 jawor 0-5 dąb bezszyp. 0-10	Lp-Db	Ip. Dbs 50-70, Lp 20-30, Klz Jw Gb i in. 10-30 Ilp. Gb 60-80, Lpd, Klzw Bk i in. 20-40
		Lw Typowa struktura drzewostanu a1 - 60-70% a2 - 60-80%	grab (a2)* 30-70 lipa (a1,2)* 10-60 dąb szyp.(a1)* 10-70 klon zw. 0-10 brzoza brod. 0-5 osika 0-5 jawor 0-5 dąb bezszyp. 0-10 olsza cz. 5-10 jesion 5-10 wiąz posp. 0-5	Gb-Db	Ip. Dbs 60-70, Gb 20-30, Lpd, Jw, Js, Wz i in. 20-30 Ilp. Gb 60-80, Lpd, Klzw Jw i in. 20-40
Śródładowe kwaśne dąbrowy (<i>Calamagrostio-Quercetum</i>)	9190-2	BMśw Typowa struktura drzewostanu a1 - 70-90%	dąb bezszyp.* 50-70 dąb szyp. 0-20 sosna 0-10 brzoza brod. 0-10 buk (a2) 0-5 osika 0-5	Db	Ip. Dbb 60-70; So 20-30 Bk Gb i in. 0-5 Brzb 0-5

Nazwa siedliska	Kod siedliska	Typ siedliskowy lasu Struktura drzewostanu	Optymalny docelowy skład gatunkowy drzewostanu wg Matuszkiewicza - [%]	PTL	Orientacyjny skład gatunkowy drzewostanu - % budowa pionowa
		BMw Typowa struktura drzewostanu a1 - 70-90%	dąb szyp.* 40-70 dąb bezszyp. 0-30 brzoza omsz. 0-10 brzoza brod. 0-10 sosna 0-5	Db	Ip. Dbb Dbs 60-70; So 15-25 Brzb 0-5
Brzezina bagienna (<i>Vaccinio uliginosi-Betuleutum pubescentis</i>)**	91D0-1	BMb Typowa struktura drzewostanu a1 - 90-100%	brzoza omsz.* 40-60 sosna 5-10 buk 0-5	So-Brzo	Ip. Brzom 60-70 So 20-30 Os i In. 0-10
Sosnowy bór bagienny (<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>)	91D0-2	Bb Typowa struktura drzewostanu a1 - 60-70%	sosna 30-60* brzoza omsz. 2-5	So	Ip. So 90-95 Brzom i in. 5-10
Nadrzeczny łęg wierzbowy (<i>Salicetum albo-fragilis</i>)**	91E0-1	Lł (Lłw) Typowa struktura drzewostanu a1 - 60-80%	wierzb.kru.* 30-60 wierzb.biał.* 30-60 olsza cz. 0-30	Wb	Ip. Wbb 70-80 Wbk, wzs 10-20 Ol Tpb Tpcz I 0-10
Nadrzeczny łęg topolowy (<i>Populetum albae</i>)**	91E0-2	Lł (Lłw) Typowa struktura drzewostanu a1 - 90-100% a2 - 10-20%	topola cz.* 30-60 topola biał.* 30-60	Tp	Ip. Tpb Tpcz 80-90 Tpsz Wbb Wbk Wzs Wzp i In. 10-20 IIp. Tpb Tpcz Tpsz 30-60 Wbb Wbk 30-40 Wzp 0-10
Niżowy łęg jesionowo- olszowy (<i>Fraxino-Alnetum</i>)	91E0-3	OIJ (Lłb) Typowa struktura drzewostanu a1 - 60-80%	jesion* 10-60 olsza cz.* 10-60 grab (a2) 0-10 cier.zw.(a2) 5-30 lipa 0-10 klon zw. 0-10 wiąz szyp. 0-10 wiąz posp. 0-10	Js-OI OI-Js	Ip. Js 40-60 OI 30-50 Wz i in. 0-10
Źródłiskowe lasy olszowe na niżu (<i>Cardamino- Alnetum glutinosae</i> , źródłiskowe podzespoły <i>Fraxino- Alnetum</i>)	91E0-4	OI, OIJ Typowa struktura drzewostanu a - 70-90%	olsza cz.* 80 90 jesion 0-20 brzoza omsz. 0-10	Js-OI	OI 70-90 Js i Brzom 10-30
łęgowe lasy dębowo- wiązowo-jesionowe (<i>Ficario-Ulmetum</i>)	91F0	Lł (Lłw) Typowa struktura drzewostanu Drzewostan dwu-, trzy piętrowy	wiąz posp.* 20-60 wiąz górski 0-10 wiąz szyp. 0-10 jesion* 20-60 dąb szyp. 5-10 cier.zw.(a2)* 20-30 grab 0-10 lipa 0-10 klon zw. 5-10 klon pol. 10-20 jabłoń 0-5 topola biał. 0-10 topola cz. 0-10 olsza cz. 5-10	Db-Wz-Js	Ip. Js 30-50, Wzs 10-30, Dbs 10-30, Wzg Wzsp OI Lpd Klzw Tpb i in. 10 IIp. Wzs 50, Gb30 Tpb, Klpd, Lpd i in. 20 IIIp. Czmzw Gb Lpd Klzw Klpd Jb i in.
Śródładowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i>)	91T0	Bs Typowa struktura drzewostanu a - 100%	sosna* 95-100 brzoza brod.0-5	So	So 100
		Bśw Typowa struktura drzewostanu a - 100%	sosna* 90-100 brzoza brod. i in. 0-10	So	So 100

a – warstwa drzew (drzewostan)

a1 – wyższa warstwa drzew

a2 – niższa warstwa drzew

* – gatunki wyróżniające zespół roślinny

** – prawdopodobne występowanie siedliska przyrodniczego Natura 2000

8.1.4. Zalecenia w zakresie ochrony grzybów oraz cennych roślin naczyniowych i zarodnikowych

Zakazy i dopuszczenia w stosunku do występujących roślin lub grzybów gatunków objętych ochroną gatunkową określa art. 51, 56 ustawy o ochronie przyrody. Zakazy i dopuszczenia szczegółowo określają odpowiednio:

- dla grzybów — rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów [Dz. U. z 2014 r., poz. 1408];
- dla roślin — rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin [Dz. U. z 2014 r., poz. 1409].

Mając na uwadze powyższe rygory ochronne, działania prowadzone w celu ochrony chronionych roślin i grzybów powinny uwzględniać poniższe zalecenia:

- zabezpieczać ostoje i stanowiska gatunków przed zagrożeniami zewnętrznymi;
- wykonywać zabiegi ochronne utrzymujące właściwy stan siedliska gatunków, w szczególności: utrzymywać lub odtwarzać właściwe dla gatunku stosunki wodne i świetlne;
- prowadzić monitoring stanowisk, ostoi i populacji gatunków;
- prowadzić edukację w zakresie rozpoznawania gatunków chronionych i sposobów ich ochrony;
- promować technologię prac związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki leśnej umożliwiającą zachowanie ostoi i stanowisk gatunków chronionych.

Dodatkowo, mając na uwadze obecność na terenie Nadleśnictwa Babimost również gatunków cennych, rzadkich i zagrożonych (nieobjętych ochroną ustawową), planując gospodarkę leśną zaleca się ponadto uwzględniać poniższe zasady⁵:

- Nie zmieniać charakteru miejsca występowania stanowisk cennych roślin
Zgodnie z powyższym tam, gdzie stwierdzono występowanie cennego gatunku, zaleca się zachować obecną formę użytkowania terenu (nie zalesiać tąk i muraw kserotermicznych) oraz tradycyjny sposób użytkowania terenu, np. koszenie tąk;
- Pozostawiać fragmenty drzewostanów ze stanowiskami cennych roślin
W przypadku lokalizacji stanowiska cennego gatunku w zwartym drzewostanie, podczas prowadzenia cięć zaleca się pozostawienie kęp drzewostanu. Ponadto, w celu zapewnienia jak najlepszej ochrony gatunków szczególnie cennych, planowane działania z zakresu gospodarki leśnej zaleca się przeprowadzać poza okresem wegetacyjnym, tj. zimą;
- Zachować warunki wodne w ekosystemach podmokłych
W przypadku stanowisk cennych roślin związanych z ekosystemami takimi jak: bagno, torfowisko i drugie warianty siedlisk wilgotnych, tęg, źródliska, drobne okresowo wysychające zagłębienie, bezpośrednie sąsiedztwo strumienia lub rzeki zaleca się prowadzenie jedynie takich działań z zakresu gospodarki leśnej, które nie naruszają obecnych stosunków wodnych ekosystemów. Aby zachować warunki wodne, przy planowaniu cięć, dla ww. ekosystemów zaleca się pozostawianie stref buforowych nieużytkowanych rębnią zupełną o szerokości co najmniej jednej wysokości drzewostanu;
- Zabezpieczanie stanowiska przed przypadkowym zniszczeniem
Aby zminimalizować ryzyko przypadkowego zniszczenia stanowiska podczas wykonywania czynności związanych z gospodarką leśną zaleca się, aby lokalizacja

⁵ Poradnik lokalnej ochrony przyrody (Pawlaczyk P., Jermaczyk A. 2008)

stanowiska oraz wygląd cennej rośliny były znane zarówno pracownikom terenowym, jak i wykonawcom prac leśnych.

8.1.5. Zalecenia w zakresie ochrony fauny kręgowców i bezkręgowców

Ochrona fauny związanej z ekosystemami leśnymi na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Babimost powinna opierać się o zasady i przepisy zamieszczone zarówno w dyrektywach UE, jak i krajowych regulacjach prawnych.

Zakazy i dopuszczenia w stosunku do zwierząt objętych ochroną gatunkową określają:

- art. 52, 56 ustawy o ochronie przyrody [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.];
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt [Dz. U. z 2016 r. poz. 2183].

Ponadto ochrona gatunkowa kręgowców realizowana jest również w oparciu o ustawę Prawo łowieckie [Dz. U. z 2017 r. nr 0 poz. 1295], zapewniającą dodatkowo ochronę zwierzyny łownej poprzez tworzenie warunków bytowania zwierzyny, w szczególności poprzez: zwalczanie kłusownictwa i wszelkich zjawisk szkodnictwa łowieckiego, zakaz płoszenia, chwytania, przetrzymywania, ranienia i zabijania zwierzyny, zakaz wybierania i posiadania jaj i piskląt, wyrabiania i posiadania wydmuszek oraz niszczenia legowisk, nor i gniazd ptasich.

Uzupełnienie ochrony gatunkowej zwierząt stanowi ochrona obszarowa, w myśl której ochronie podlegają wybrane gatunki zwierząt wraz z ich siedliskami występowania. W ramach ochrony obszarowej wyznacza się strefy ochrony całorocznej i okresowej. W Polsce zarówno ochronę gatunkową, jak i obszarową regulują te same, ww. akty prawne: ustawa o ochronie przyrody oraz rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.

Oprócz zastosowania się do ogólnych zasad ochrony gatunkowej, wynikających z obowiązującego prawa, w celu ochrony wyróżnionych na terenie lasów Nadleśnictwa Babimost populacji zwierząt i ich siedlisk, należy przestrzegać zasad prowadzenia racjonalnej gospodarki leśnej. Wskazania ochronne, jakie zaleca się uwzględnić w prowadzeniu na omawianym obszarze gospodarki leśnej, stanowią:

- Ochrona drzew dziuplastych
Zaleca się pozostawianie na pniu drzew dziuplastych, o ile nie będzie to kolidowało ze względami bezpieczeństwa;
- Uwzględnianie gatunków biocenotycznych
Zaleca się uwzględnianie gatunków biocenotycznych w planowanych składach gatunkowych. Nie należy również wycinać i usuwać, o ile występują, starych drzew owocowych, szczególnie odmian jabłoni, grusz, śliw i czereśni;
- Pozostawianie martwego drewna
*Zaleca się pozostawianie w drzewostanie martwego drewna, w tym m.in.: posuszu gatunków liściastych, kłód, gałęzi. Szczególnie wartościowe są drzewa martwe grube i eksponowane na nasłonecznienie, stanowią bowiem potencjalne biotopy cennych gatunków chrząszczy. Ponadto pozostawione kłody czy grubsze gałęzie tworzyć będą potencjalne miejsca zimowania płazów. Usuwanie pozostałości martwych drzew z ekosystemu leśnego wskazane jest w przypadku, gdy jest to zabieg niezbędny dla ochrony lasu lub gdy istnieje zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzi. Pozostawianie martwego drewna wpływa niekorzystnie na stan zachowania siedliska przyrodniczego 91T0 (śródlądowy bór chrobotkowy *Cladonio-Pinetum*);*

- Preferowanie naturalnych metod ochrony lasu
W przypadku istotnego zagrożenia trwałości lasu wskazane jest, aby konieczność chemicznego zwalczania szkodników leśnych poprzedzona była oceną zagrożenia, wykonaną w oparciu o Instrukcję Ochrony Lasu (w myśl §39 ustawy z dnia 08.03.2013 r. o środkach ochrony roślin [Dz.U. z 2013 r., poz. 455 z póź. zm.]);
- Potencjalne występowanie gatunków ptaków wymagających ochrony strefowej
W przypadku stwierdzenia przez pracowników terenowych dużych gniazd na drzewach, zaleca się zgłosić zaistniały fakt do RDOŚ. Do czasu otrzymania ekspertyzy zaleca się wstrzymać z zaplanowanymi w danym wydziale cięciami.

8.1.6. Zalecenia w zakresie ochrony starych i cennych drzew

Ochronę starych drzew można realizować na dwa sposoby: w ramach ochrony starodrzewów oraz typowania cennych drzew na pomniki przyrody.

W odniesieniu do skupisk starych drzew, już na etapie projektowania gospodarki leśnej należy uwzględnić pozostawianie kęp starodrzewów na powierzchniach zaplanowanych do cięć odnowieniowych. W starodrzewach wyłączonych z użytkowania, działania z zakresu gospodarki leśnej powinny ograniczać się jedynie do cięć sanitarnych, o ile w drzewostanie stwierdzono istotne zagrożenia dla zachowania ich trwałości.

W przypadku zgłoszenia drzew do objęcia ochroną pomnikową, typując drzewa na pomniki przyrody powinno się uwzględniać nie tylko ponadprzeciętne rozmiary drzewa, lecz także takie cechy, jak: oryginalny kształt korony, unikatowe formy morfologiczne — wielopienność, kołnierzykowatość kory lub obecność bogatej flory epifitycznej bądź unikatowych jej taksonów. Jednocześnie, zaleca się prowadzenie i aktualizowanie rejestru istniejących pomników przyrody.

Należy również pamiętać, że zgodnie z art. 40 pkt. 2 *ustawy o ochronie przyrody*: „Na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samodzielnego, całkowitego rozpadu”. W związku z powyższym zaleca się, aby z chwilą stwierdzenia symptomów chorobowych lub istotnych uszkodzeń pomnika przyrody powiadomić właściwą terytorialnie Radę Gminy, celem podjęcia niezbędnych działań ochronnych.

Dodatkowo ochronie powinny podlegać drzewa o szczególnych cechach, to znaczy:

- drzewa o średnicy zbliżonej do wymiarów pomnika przyrody (np. pojedyncze 200-letnie sosny, ale bez wymiarów);
- drzewa tworzące komponowane układy przestrzenne, np. aleje;
- drzewa stanowiące pamiątkę kultury leśnej (np. pojedyncze egzemplarze gatunków egzotycznych, pod warunkiem, że nie stanowią zagrożenia dla rodzimej przyrody);
- drzewa gatunków uznanych lokalnie za rzadkie i ginące;
- drzewa reprezentujące unikatowe formy morfologiczne (sosny kołnierzykowate, świerki szczudłowe);
- drzewa będące przykładami unikatowych zjawisk biologicznych (np. zrosty drzew);
- drzewa stanowiące siedlisko bogatej flory epifitycznej bądź unikatowych jej taksonów;
- drzewa stanowiące siedlisko unikatowych taksonów fauny (np. pachnicy dębowej);
- drzewa związane z kulturą miejscową;
- drzewa pozostawione w cięciach rębnych, jako nasienniki, przestoje, biogrupy i kępy.

Chronione drzewa należy pozostawić na pniu także po ich śmierci, aż do naturalnego rozkładu drewna. Odstępstwo od ww. zasad jest możliwe, gdy dobro obiektu chronionego, względy bezpieczeństwa ludzi bądź konieczność ochrony lasu tego wymaga.

8.1.7. Zalecenia w zakresie ochrony siedlisk hydrogenicznyc

Na terenie Nadleśnictwa Babimost występują bagna, mokradła, ekosystemy źródliskowe oraz siedliska przyrodnicze związane ze stałą lub okresową obecnością wody (np. torfowiska, bory i lasy bagienne, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe).

Wskazania ochronne dla hydrogenicznyc siedlisk przyrodniczych opisano szerzej w rozdziale 8.1.2. W stosunku do pozostałych obszarów podmokłych, podstawę w ich ochronie powinny stanowić działania mające na celu zarówno ochronę zasobów wodnych, jak i ochronę czystości wód, obejmujące:

- Zachowanie istniejących antropogenicznyc struktur zatrzymujących wodę
W celu ochrony zasobów wodnych zaleca się, aby pozostawić istniejącą na siedliskach infrastrukturę i urządzenia zatrzymujące wodę. W projektach nowych obiektów tego typu należy pamiętać o konieczności zachowania w niezmienionym stanie istniejących już naturalnych struktur, takich jak np. bagna czy torfowiska;
- Ochrona czystości wód
Przedsięwzięcia z zakresu ochrony wód podejmowane są w odniesieniu do całej zlewni. Ochrona czystości wód na terenie Nadleśnictwa wymaga zatem zintegrowanego działania Nadleśnictwa Babimost z jednostkami administracji państwowej i samorządowej związanymi z ochroną środowiska;
- Renaturyzacja terenów podmokłych
W celu ochrony przesuszonych i zdegradowanych siedlisk hydrogenicznyc zaleca się przywrócenie na ich terenie dawnych stosunków wodnych (bez powodowania powierzchniowego zalewu terenu). Poprzez przywrócenie terenów bagiennyc zwiększy się areał terenów potencjalnego występowania wielu zagrożonych i rzadkich gatunków roślin oraz zwierząt. Ponadto nastąpi poprawa retencyjności zlewni oraz ogólnyc walorów krajobrazowyc i ekologicznyc terenu.

8.1.8. Zalecenia w zakresie ochrony pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach

Aby możliwie jak najlepiej oddać i opisać dla przyszłych pokoleń wieloletnią tradycję gospodarki leśnej na terenach Nadleśnictwa Babimost wskazane jest, aby obecna administracja Nadleśnictwa, w miarę możliwości, przechowywała i konserwowała świadectwa i dokumenty dawnej gospodarki leśnej, takie jak: stare mapy i opisy taksacyjne lasu, stare fotografie i inne dokumenty związane z gospodarką leśną. Zaleca się także popularyzowanie oraz, o ile jest to możliwe, eksponowanie takich dokumentów oraz wszelkyc faktów związanych z historią gospodarki leśnej.

Zaleca się także utrzymywanie w miarę możliwości drzewostanów i innyc elementów w przestrzeni leśnej, które stanowią historyczne świadectwo dawnych technik stosowanych w gospodarce leśnej, np.: drzewostany ukształtowane w wyniku nietypowyc schematów postępowania hodowlanego, pojedyncze drzewa egzotycznyc gatunków sadzone przez dawnych leśników, dawne pasy przeciwpożarowe, relikty dawnych metod ochrony lasu.

Dodatkowo, mając na uwadze występujące na terenie Nadleśnictwa Babimost zabytki archeologiczne, na obszarze oznaczonym w wydzieleniu jako stanowisko archeologiczne, w miejscach występowania znalezisk, podczas przygotowania gleby zalecane jest stosowanie lekkiego sprzętu oraz wykorzystywanie szlaków zrywkowych omijających zabytki archeologiczne. Nie należy również stosować w tych miejscach karczowania. Zabronione jest niszczenie widocznych form terenowych (grodziska, kurhany). W przypadku znalezienia na powierzchni ziemi przedmiotów historycznych (np. fragmentów ceramiki, kości), znalezisko należy zgłosić do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków. W przypadku parku pałacowego w Nowej Wsi Zamek występującego na terenie Leśnictwa Dąbrówka (wpisanego do rejestru zabytków) na wszelkie prace należy uzyskać zgodę Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

Ochroną zaleca się również objąć wyróżnione na terenie Nadleśnictwa Babimost pozostałości kultury powszechnej, takie jak: lokalizacje dawnych osad ludzkich, pojedyncze mogiły, krzyże, a także miejsca dotyczące historii tego obszaru (historyczna granica Polski, arsenał środków bojowych Depot, okopy z okresu II Wojny Światowej, pozostałości dawnych fortyfikacji). Wskazane jest ich zachowanie, konserwowanie, jak również popularyzowanie wiedzy o ich istnieniu i w miarę możliwości - historii lokalizacji na terenach lasów Nadleśnictwa.

Obszar obejmujący Depot charakteryzuje się trudnością w prowadzeniu gospodarki leśnej. Służyć mógłby udostępnieniu turystycznemu (poprzez rzetelne opisanie i oznaczenie), mającemu na celu ukazanie historii dziejów tych terenów i całej Polski.

8.1.9. Zasady obiegu informacji i procedur decyzyjnych

Jednostki administracji leśnej są zobowiązane do pozyskiwania, gromadzenia, archiwizowania i wieczystego przechowywania informacji i dokumentów określających stan przyrody na swoim terenie.

Rzetelnie skompletowana wiedza o środowisku przyrodniczym stanowi podstawę do prawidłowego planowania i realizacji, jak również modyfikacji (w wyniku potrzeb) gospodarki leśnej.

Wskazane jest zatem gromadzenie i aktualizowanie stanu przyrody przez pracowników terenowych Nadleśnictwa oraz rejestrowanie i monitorowanie przyrodniczych konsekwencji zabiegów realizowanych w ramach gospodarki leśnej.

Podstawowe źródło informacji o środowisku na terenie Nadleśnictwa Babimost stanowi sporządzany na 10 lat Plan Urządzenia Lasu, obejmujący m.in.: syntetyczne opisanie ogólne (elaborat), informacje o elementach taksacyjnych każdego drzewostanu i powierzchniach nieleśnych (opis taksacyjny), część planową, w której zawarte są zadania z zakresu użytkowania, hodowli i ochrony lasu oraz opracowanie omawiające stan środowiska przyrodniczego — Program Ochrony Przyrody. Informacje zawarte w ww. dokumencie mogą być udostępniane podmiotom zainteresowanym, zaleca się jednak zastrzeżenie poufności informacji gospodarczych oraz szczegółowej lokalizacji stanowisk gatunków chronionych.

Informacje dotyczące obecności szczegółowych elementów środowiska przyrodniczego lasów rejestrowane są również na bieżąco przez leśniczych w Książkach ochrony przyrody, walorów kulturowych i monitoringu. Książki te stanowią kompendium wiedzy o występujących na terenie leśnictwa gatunkach roślin i zwierząt, stosowanych formach ochrony przyrody oraz zinventaryzowanych elementach dziedzictwa kulturowego. Wiadomości te ulegają również corocznej aktualizacji i są następnie agregowane na poziomie nadleśnictwa.

W ramach realizacji wytycznych w zakresie monitoringu wpływu realizacji planu urządzenia lasu na środowisko, prowadzenie tego rodzaju dokumentacji leśnictwa będzie kontynuowane w kolejnych rewizjach planu. Zaktualizowane Książki ochrony przyrody, walorów kulturowych i monitoringu zostaną opracowane przez wykonawcę planu urządzenia lasu.

W obecnych czasach coraz większą rolę w pozyskiwaniu i udostępnianiu informacji odgrywają również serwisy internetowe. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Zielonej Górze uruchomiła w 2010 r. „Regionalny System Udostępniania Informacji o Lasach oraz Stanie ich Ochrony dla RDLP w Zielonej Górze”. Serwis ten umożliwia wszystkim zainteresowanym zapoznanie się z terenami w zasięgu RDLP, zarówno od strony administracyjnej (m.in. granice RDLP i Nadleśnictw, lokalizacja ich siedzib itp.), jak i ochrony przyrody (do publicznego wglądu udostępniono m.in.: lokalizacje lasów o szczególnych wartościach, szczegółowe informacje o zasięgu obszarów Natura 2000 wraz z wyróżnieniem lokalizacji siedlisk przyrodniczych).

8.1.10. Zasady udostępniania lasu

Podstawę prawną zasad udostępniania lasu stanowi ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 r. [Dz.U. z 2017 r. poz. 788 z późn. zm.]. Zgodnie z rozdziałem 5 ww. ustawy:

Art. 26.

1. Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3 są udostępniane dla ludności.

2. Stałym zakazem wstępu objęte są lasy stanowiące:

- 1) uprawy leśne do 4 m wysokości;*
- 2) powierzchnie doświadczałne i drzewostany nasienne;*
- 3) ostoje zwierząt;*
- 4) źródła rzek i potoków;*
- 5) obszary zagrożone erozją.*

3. Nadleśniczy wprowadza okresowy zakaz wstępu do lasu stanowiącego własność Skarbu Państwa, w razie gdy:

- 1) wystąpiło zniszczenie albo znaczne uszkodzenie drzewostanów lub degradacja runa leśnego;*
- 2) występuje duże zagrożenie pożarowe;*
- 3) wykonywane są zabiegi gospodarcze związane z hodowlą, ochroną lasu lub pozyskaniem drewna.*

4. Lasy objęte stałym lub okresowym zakazem wstępu, z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 2 pkt 1, oznacza się tablicami z napisem „zakaz wstępu” oraz wskazaniem przyczyny i terminu obowiązywania zakazu. Obowiązek ustawiania i utrzymywania znaków ciąży na nadleśniczym w stosunku do lasów będących w zarządzie Lasów Państwowych oraz na właścicielach pozostałych lasów.

5. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, wzór znaku zakazu wstępu do lasu oraz zasady jego umieszczania.

Art. 27.

1. Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa są udostępniane, z uwzględnieniem zakazów zawartych w art. 26 i art. 30, do zbioru płodów runa leśnego:

- 1) na potrzeby własne;*
- 2) dla celów przemysłowych, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.*

2. Zbiór płodów runa leśnego dla celów przemysłowych wymaga zawarcia umowy z nadleśnictwem.
3. Nadleśniczy odmawia zawarcia umowy, w przypadku gdy zbiór runa leśnego zagraża środowisku leśnemu.
4. Lokalizowanie pasiek w lasach stanowiących własność Skarbu Państwa jest nieodpłatne.
5. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady ochrony i zbioru płodów runa leśnego oraz zasady lokalizowania pasiek na obszarach leśnych.

Art. 29.

1. Ruch pojazdem silnikowym, zaprzęgowym i motorowerem w lesie dozwolony jest jedynie drogami publicznymi, natomiast drogami leśnymi jest dozwolony tylko wtedy, gdy są one oznakowane drogowskazami dopuszczającymi ruch po tych drogach. Nie dotyczy to inwalidów poruszających się pojazdami przystosowanymi do ich potrzeb.
  - 1a. Jazda konna w lesie dopuszczalna jest tylko drogami leśnymi wyznaczonymi przez nadleśniczego.
  2. Postój pojazdów, o których mowa w ust. 1, na drogach leśnych jest dozwolony wyłącznie w miejscach oznakowanych.
  3. Przepisy ust. 1 oraz art. 26 ust. 2 i 3, a także art. 28, nie dotyczą wykonujących czynności służbowe lub gospodarcze:
    - 1) pracowników nadleśnictw;
    - 2) osób nadzorujących gospodarkę leśną oraz kontrolujących jednostki organizacyjne Lasów Państwowych;
    - 3) osób zwalczających pożary oraz ratujących życie lub zdrowie ludzkie;
    - 4) funkcjonariuszy Straży Granicznej chroniących granicę państwową oraz funkcjonariuszy innych organów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i porządek publiczny;
    - 5) osób wykonujących czynności z zakresu gospodarki łowieckiej oraz właścicieli pasiek zlokalizowanych na obszarach leśnych;
    - 6) właścicieli lasów we własnych lasach;
    - 7) osób użytkujących grunty rolne położone wśród lasów;
    - 8) pracowników leśnych jednostek naukowych, instytutów badawczych i doświadczalnych, w związku z wykonywaniem badań naukowych i doświadczeń z zakresu leśnictwa i ochrony przyrody;
    - 9) wojewódzkich konserwatorów przyrody oraz pracowników Służb Parków Krajobrazowych;
    - 10) osób sporządzających plany urządzenia lasu, uproszczone plany urządzenia lasu lub inwentaryzację stanu lasu, o której mowa w art. 19 ust. 3.
  4. Imprezy sportowe oraz inne imprezy o charakterze masowym organizowane w lesie wymagają zgody właściciela lasu.

Art. 30.

1. W lasach zabrania się:
  - 1) zanieczyszczania gleby i wód;
  - 2) zaśmiecania;
  - 3) rozkopywania gruntu;
  - 4) niszczenia grzybów oraz grzybni;
  - 5) niszczenia lub uszkodzenia drzew, krzewów lub innych roślin;
  - 6) niszczenia urządzeń i obiektów gospodarczych, turystycznych i technicznych oraz znaków i tablic;
  - 7) zbierania płodów runa leśnego w oznakowanych miejscach zabronionych;
  - 8) rozgarniania i zbierania ściółki;

- 9) wypasu zwierząt gospodarskich;
  - 10) biwakowania poza miejscami wyznaczonymi przez właściciela lasu lub nadleśniczego;
  - 11) wybierania jaj i piskląt, niszczenia lęgowisk i gniazd ptasich, a także niszczenia lęgowisk, nor i mrowisk;
  - 12) płoszenia, ścigania, chwytania i zabijania dziko żyjących zwierząt;
  - 13) puszczania psów luzem;
  - 14) hałasowania oraz używania sygnałów dźwiękowych, z wyjątkiem przypadków wymagających wszczęcia alarmu.
2. Przepisy ust. 1 pkt. 3 i 5 nie dotyczą czynności związanych z gospodarką leśną, a pkt 12-14 nie dotyczą polowań.
3. W lasach oraz na terenach śródleśnych, jak również w odległości do 100 m od granicy lasu, zabrania się działań i czynności mogących wywołać niebezpieczeństwo, a w szczególności:
- 1) rozniecania ognia poza miejscami wyznaczonymi do tego celu przez właściciela lasu lub nadleśniczego;
  - 2) korzystania z otwartego płomienia;
  - 3) wypalania wierzchniej warstwy gleby i pozostałości roślinnych.
4. Przepisy ust. 3 nie dotyczą działań i czynności związanych z gospodarką leśną pod warunkiem, że czynności te nie stanowią zagrożenia pożarowego.

Art. 31.

W przypadku lasu będącego w użytkowaniu wieczystym na podstawie odrębnych przepisów lub wchodzącego w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa zadania i kompetencje określone w art. 10 ust. 1 pkt 1, art. 13 ust. 3 pkt 1, art. 26 ust. 3 i 4 oraz art. 30 ust. 1 pkt 10 i ust. 3 pkt 1 wykonują odpowiednio użytkownik wieczysty albo Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa.

Ilekcroć w tych przepisach jest mowa o:

- 1) *nadleśnictwie — należy przez to rozumieć jednostkę organizacyjną użytkownika wieczystego albo Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa powołaną do prowadzenia gospodarki leśnej;*
- 2) *nadleśniczym — należy przez to rozumieć kierownika jednostki organizacyjnej, o której mowa w pkt 1.*

8.1.11. Zasady ochrony zasobów genowych

Na terenie Nadleśnictwa Babimost ochrona zasobów genowych realizowana powinna być zgodnie z treścią ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o leśnym materiale rozmnożeniowym [Dz.U. 2015, poz. 1092] oraz założeniami „Programu zachowania leśnych zasobów genowych i hodowli selekcyjnej drzew w Polsce na lata 2011-2035”.

Cele strategiczne przygotowanego na lata 2011-2035 Programu obejmują: ochronę istniejącej w lasach różnorodności genetycznej, hodowlę drzew leśnych oraz tworzenie i utrzymanie na właściwym poziomie ilościowym i jakościowym bazy nasiennej na potrzeby odnowienia i zalesienia.

Sprawy formalne związane z ochroną zasobów genowych w Lasach Państwowych reguluje zarządzenie Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych nr 29 z dnia 21 marca 2013 r. w sprawie ochrony leśnych zasobów genowych na potrzeby nasiennictwa i hodowli drzew leśnych (ZH-7132-7/2013).

Ochrona zasobów genowych została opisana szerzej w rozdziale 3.3.3. oraz w opisanii ogólnym Planu Urządzenia Lasu.

8.1.12. Zasady zalesień

Podstawę prawną zalesień stanowi ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 r. [Dz.U. z 2017 r. poz. 788 z późn. zm.]. Zasady zalesień określa art.14 ww. ustawy.

Podstawowy cel, jaki spełnia zalesienie to inicjowanie produkcji leśnej na gruntach dotychczas niezalesionych. Aby nowo powstający las w przyszłości charakteryzował się złożoną budową i wielogatunkowością, już na etapie planowania zalesień wskazane jest, aby przed zalesieniem terenów porolnych obowiązkowo wykonać analizę glebowo-siedliskową oraz analizę roślinności potencjalnej, celem prawidłowego określenia docelowego składu gatunkowego drzewostanu oraz w pełni wykorzystać wykazane zróżnicowanie siedliskowe. Ponadto należy uznawać w pierwszym pokoleniu sukcesyjne — pionierskie stadia rozwojowe lasu budowane przez takie gatunki, jak: brzoza, osika, wierzba i rzadziej pojawiające się: olcha i klony oraz powstrzymać się od ich przebudowy.

Przy zalesieniach obowiązkowo należy stosować sadzonki dobrej jakości, w miarę możliwości mikoryzowane oraz nie stosować gatunków obcego pochodzenia geograficznego, nawet do celów fitomelioracyjnych.

Ponadto, w celu zapewnienia właściwej ochrony ekosystemów nieleśnych, zaleca się nie wprowadzania zalesień na cennych przyrodniczo: łąkach, wrzosowiskach, murawach oraz pozostałych terenach nieleśnych o wysokich walorach przyrodniczych.

8.1.13. Zasady biologicznej zabudowy granicy lasu

Strefy ekotonowe, obejmujące najczęściej granicę lasu na styku z terenem otwartym oraz pasy drzewostanów wzdłuż dróg, stanowią fragmenty drzewostanów o specyficznej budowie i składzie gatunkowym. Charakteryzuje je duże bogactwo gatunkowe drzew i krzewów oraz struktura przestrzenna, w której występuje kilka pasów roślinności różniących się wysokością. Właściwie zaprojektowane strefy ekotonu pełnią szereg funkcji, m.in.: stwarzają możliwości przeżycia dla tych gatunków, których istnienie gdzie indziej jest zagrożone, zapewniają osłonę przed wiatrem, nadmierną insolacją i przed ekstremalnymi zmianami temperatury. Spełniają również rolę filtra biologicznego, nie dopuszczając do wnętrza lasu różnego rodzaju imisji w postaci pyłów, aerozoli i gazów (Brzeziecki, 2001).

Optymalnie wykształcona zewnętrzna granica lasu powinna obejmować trzy strefy:

- Drzewiastą, stanowiącą wewnętrzną część strefy ekotonowej. W strefie tej powinny znajdować się drzewa gatunków osiagających duże rozmiary końcowe. Docelowa szerokość strefy drzewiastej powinna wynieść około 15 m;
- Drzewiasto-krzewiastą, graniczącą od zewnątrz ze strefą drzewiastą, osiagającą szerokość około 5 m. Tworzą ją drzewa osiagające mniejsze rozmiary końcowe oraz krzewy;
- Krzewiastą, stanowiącą najbardziej zewnętrzną część strefy ekotonowej, tworzoną przez pas krzewów o szerokości od 3-5 m.

Do kształtowania stref ekotonowych wskazane jest wykorzystanie gatunków drzew i krzewów rodzimego pochodzenia, dostosowanych do lokalnych warunków siedliskowych. Zaleca się, aby maksymalnie wykorzystywać, o ile występuje, odnowienie naturalne, np. pędy odroślowe różnych gatunków. Do powstania stref ekotonowych wykształconych zgodnie z powyższym schematem powinno się dążyć przede wszystkim w przypadku większych kompleksów leśnych, szczególnie tam, gdzie dominują gatunki iglaste.

W zdecydowanej większości kompleksy leśne na terenie Nadleśnictwa Babimost mają już ukształtowaną od wielu lat strefę ekotonową. Wynika to zarówno z długiego okresu jej kształtowania, jak również z zasad gospodarowania zobowiązujących do pozostawiania w trakcie użytkowania rębnych pasów drzewostanu wzdłuż jezior, torfowisk, rzek, głównych dróg publicznych. Obecnie strefa ekotonowa powinna być przede wszystkim starannie kształtowana na nowo przejętych gruntach, w nowo tworzonych kompleksach zalesień.

W przypadku już istniejących zewnętrznych stref ekotonowych zaleca się, aby ich utrzymanie miało charakter ciągły, a sposób gospodarowania zgodny był z ogólnie przyjętymi zasadami trwale zrównoważonej gospodarki leśnej. W przypadku drzewostanów złożonych z gatunków liściastych, występujących na obrzeżu lub wewnątrz większych kompleksów złożonych z gatunków iglastych, na szerokości około 30 m zaleca się, aby zrezygnować z ich odnawiania przy pomocy zrębów zupełnych.

8.2 ZALECENIA PLANISTYCZNE DLA FRAGMENTÓW TERENU

Szczegółowe zalecenia planistyczne odnoszące się do poszczególnych fragmentów lasu Nadleśnictwa Babimost zawarte są w planach szczegółowych urządzenia lasu: cięć użytków rębnych i przedrębnych, hodowli lasu, elaboracie oraz innych podrozdziałach niniejszego opracowania.

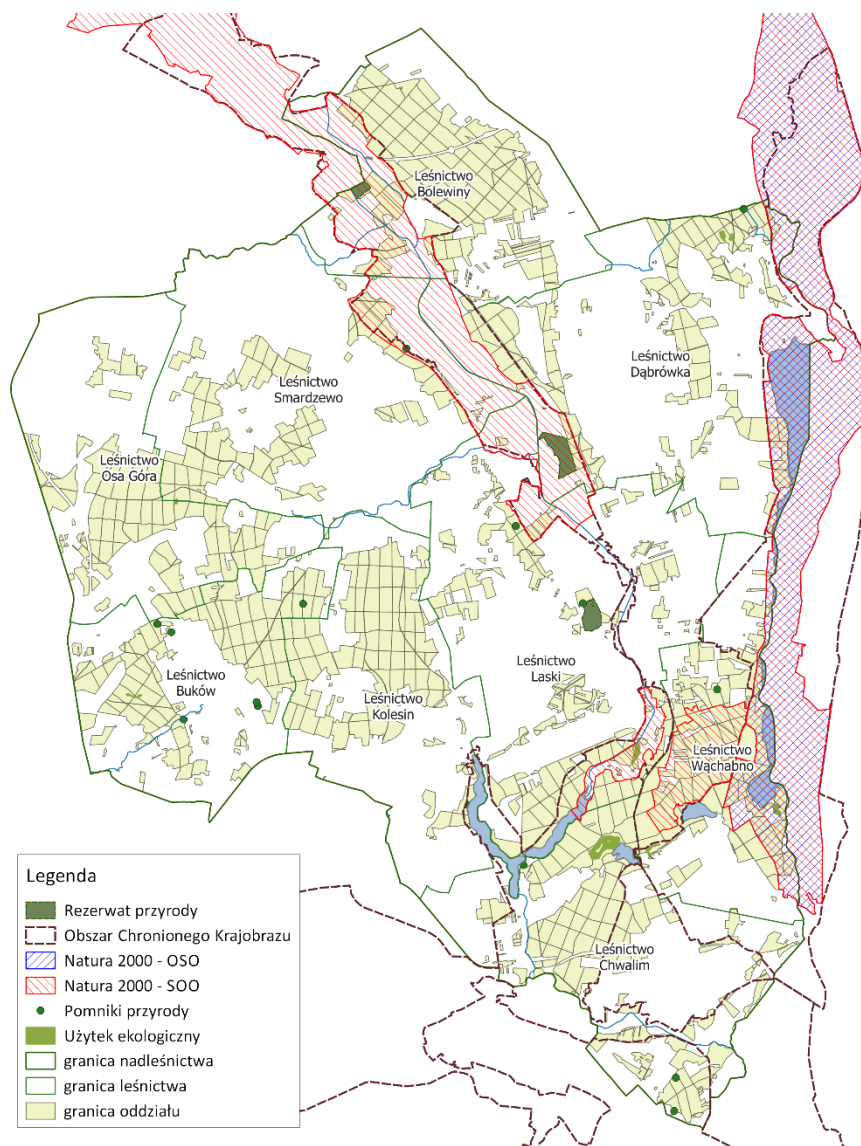
8.2.1. Zalecenia planistyczne dla obszarów koncentracji elementów przyrodniczych

Niemal cały obszar Nadleśnictwa Babimost pokryty jest formami ochrony przyrody oraz elementami przyrodniczymi o różnej randze. Wyrażna koncentracja ww. zaznacza się zwłaszcza we wschodniej granicy Nadleśnictwa — Rys. 54.

Na terenie Nadleśnictwa nakładają się na siebie obszarowe formy ochrony przyrody: użytki ekologiczne oraz rezerваты przyrody nakładają się na zasięgi wielkopowierzchniowych form ochrony przyrody: obszarów chronionego krajobrazu oraz obszarów Natura 2000.

Dla każdego z ww. obiektów istnieją dokumenty, w których zawarte są szczegółowe ustalenia dotyczące ochrony ekosystemów oraz obowiązujące na ich terenie zakazy (akty powołujące, ustawa o ochronie przyrody oraz w przypadku części rezerwatów przyrody i obszarów Natura 2000 — plany ochrony i Plany Zadań Ochronnych). Koncentracja kilku różnych form ochrony przyrody na jednym obszarze warunkuje swego rodzaju intensyfikację działań ochronnych w najcenniejszych nakładających się na siebie fragmentach. Dodatkowo, wielkopowierzchniowe formy ochrony, takie jak obszary Natura 2000, zabezpieczają pozostałe tereny przed ich nadmierną eksploatacją i dewastacją, obejmując ochroną m.in. miejsca bytowania i występowania rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt i roślin, jak również płaty siedlisk przyrodniczych w zasięgu ich granic.

Mając na uwadze powyższe przesłanki należy przyjąć, że aktualnie istniejące formy ochrony przyrody (wielkoobszarowe i indywidualne) na terenie Nadleśnictwa Babimost zapewniają ochronę walorów przyrodniczych tego obszaru.

Rys. 54. Ustawowe formy ochrony przyrody na terenie Nadleśnictwa Babimost

8.2.2. Koncepcja docelowej sieci korytarzy ekologicznych na terenie Nadleśnictwa

Problematyka sieci korytarzy ekologicznych kraju została szczegółowo omówiona w publikacji Anny Liro (red.): *Koncepcja krajowej sieci ekologicznej* oraz publikacji Włodzimierza Jędrzejewskiego (red.): *Ochrona łączności ekologicznej w Polsce*.

Koncepcja docelowej sieci korytarzy ekologicznych w najbliższym regionie, w tym również na terenie Nadleśnictwa Babimost szczegółowo opisana została w rozdziale 2.3.2.

8.3 PROPOZYCJE MODYFIKACJI SYSTEMU OBIEKTÓW I OBSZARÓW CHRONIONYCH

Ochrona cennych obiektów przyrodniczych polega najczęściej na wyłączeniu takich obszarów z użytkowania oraz nadaniu im odpowiedniej, uwarunkowanej atrakcyjnością przyrodniczą, formy ochrony.

Analizując istniejące formy ochrony przyrody na terenie Nadleśnictwa Babimost stwierdzono prawidłowość stosowanych przez administrację Nadleśnictwa zasad ochrony

oraz ich adekwatność w stosunku do rzeczywistych wartości ochronnych obiektów. Nadana ranga chronionym obiektom odpowiada randze przyjętych form ochrony.

Stwierdzono również, że na terenach zarządzanych przez Nadleśnictwo Babimost nie zachodzi potrzeba zmiany (powiększania) sieci obiektów chronionych. Teren Nadleśnictwa charakteryzuje znaczne bogactwo występujących form ochrony obiektowej (rezerwaty przyrody, obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, użytki ekologiczne). Istniejące formy ochrony spełniają w sposób optymalny przyjęte założenia ochrony i zachowania lokalnych wartości przyrodniczych występujących na terenie Nadleśnictwa Babimost. Poza prawnymi możliwościami ochrony instrumentem ochrony cennych obiektów przyrodniczych jest również uwzględnianie potrzeb ochrony w gospodarce leśnej.

8.4 PROPOZYCJE Z ZAKRESU UDOSTĘPNIANIA TERENU I EDUKACJI PRZYRODNICZEJ

Teren Nadleśnictwa udostępniany jest do celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych i sportowych. Istniejący model udostępnienia terenu Nadleśnictwa oraz sposób prowadzenia edukacji przyrodniczej należy uznać za wystarczający do zaspokajania potrzeb społeczeństwa.

Mając na uwadze atrakcyjność turystyczno-rekreacyjną terenów Nadleśnictwa Babimost, w celu ograniczenia szkód w środowisku przyrodniczym, zaleca się w dalszym ciągu kanalizowanie ruchu turystycznego po istniejących wydzielonych do celu: pieszych szlakach turystycznych, ścieżkach rowerowych, szlakach konnych, szlakach kajakowych oraz ścieżce dydaktyczno-przyrodniczej „Laski”.

Ponadto wskazane jest, aby z ruchu turystycznego wyłączyć niektóre szczególne fragmenty lasu, jak np. ostoje i miejsca koncentracji zwierzyny, ostoje rzadkich ptaków, skupiska roślin chronionych oraz obszary najcenniejszych zbiorowisk roślinnych Nadleśnictwa.

8.5 OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

8.5.1. Wykaz drzewostanów bez zabiegów

Na terenie Nadleśnictwa Babimost drzewostany, w których nie zaplanowano zadań gospodarczych zajmują łącznie powierzchnię **734,68 ha**. Wykaz drzewostanów bez zabiegów przedstawia Tabela 96. Oprócz wydzieleń (lub ich części) tworzących ekosystemy referencyjne, co jest podstawą do wyłączenia z zabiegów gospodarczych, Tabela grupuje również drzewostany nieobjęte zabiegiem gospodarczym w obecnym okresie gospodarczym ze względu na ład czasowo-przestrzenny, jak również powierzchnie wyłączone z zabiegów z innych powodów (np. niedostępność terenu, brak potrzeb hodowlanych).

Tabela 96. Wykaz drzewostanów nieobjętych zabiegiem gospodarczym

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Podstawa wyłączenia z użytkowania
LEŚNICTWO BOLEWINY			
14-17-1-01-60 -d -00	2,18	1OSO 105-0,8-BMŚW	inne
14-17-1-01-74 -d -00	0,16	1OBRZ 60-0,4-BMW	ER
14-17-1-01-75 -a -00	2,59	4BRZ 30-1,2-LW	ER; PZO
14-17-1-01-75 -b -00	3,65	4BRZ 28-1,1-LW	ER; PZO
14-17-1-01-75 -c -00	0,84	4DB.S 140-0,9-LW	ER; PZO
14-17-1-01-75 -f -00	1,29	4JS 65-0,8-LW	ER; PZO
14-17-1-01-75 -g -00	5,51	2GB 28-0,9-LW	ER
14-17-1-01-75 -h -00	1,54	7DB.S 120-0,7-LW	ER; PZO
14-17-1-01-75 -i -00	5,69	5JS 65-0,6-LW	ER; PZO

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Podstawa wyłączenia z użytkownika
14-17-1-01-75 -j -00	3,84	100L 50-1,1-LW	ER; PZO
14-17-1-01-75 -k -00	2,44	60L 115-0,7-OLJ	ER; PZO
14-17-1-01-76 -a -00	14,61	4JS 140-0,7-LW	Rezerwat przyrody; ER
14-17-1-01-76 -c -00	3,13	4DB.S 105-0,6-LW	ER; PZO
14-17-1-01-76 -d -00	0,33	100L 24-1,3-OLJ	ER
14-17-1-01-76 -f -00	12,21	60L 130-0,7-LW	ER; PZO
14-17-1-01-76 -g -00	2,80	50L 75-0,9-OLJ	ER
14-17-1-01-84 -g -00	1,18	550 105-0,9-LW	ER
14-17-1-01-85 -a -00	2,41	70L 35-1,1-LW	inne
14-17-1-01-85 -b -00	1,88	80L 90-0,2-OLJ	ER; PZO
14-17-1-01-85 -c -00	1,47	100L 35-1,1-OLJ	ER
14-17-1-01-85 -d -00	1,10	5JS 38-0,8-LW	ER
14-17-1-01-85 -f -00	2,17	90L 85-0,4-OLJ	ER; PZO
14-17-1-01-85 -g -00	2,59	7BRZ 29-1,5-LW	inne
14-17-1-01-85 -h -00	11,95	6BRZ 26-1-OLJ	ER
14-17-1-01-86 -a -00	5,71	80L 120-0,3-OLJ	ER; PZO
14-17-1-01-86 -b -00	3,65	80L 100-0,7-OLJ	ER; PZO;
14-17-1-01-86 -c -00	13,87	70L 125-0,4-OLJ	ER; PZO
14-17-1-01-86 -f -00	2,49	100L 50-0,4-OLJ	ER; PZO
14-17-1-01-87 -a -00	4,00	3JS 55-1-OLJ	ER; PZO
14-17-1-01-87 -b -00	1,41	100L 51-0,7-OLJ	ER; PZO
14-17-1-01-87 -c -00	3,70	60L 80-1,9-OLJ	ER; PZO
14-17-1-01-87 -d -00	2,08	40L 120-0,4-OLJ	ER; PZO
14-17-1-01-87 -f -00	3,02	60L 37-1,1-OLJ	ER; PZO
14-17-1-01-87 -g -00	0,76	50L 45-0,8-OLJ	ER; PZO
14-17-1-01-87 -h -00	2,28	80L 26-2-OLJ	ER
14-17-1-01-87 -i -00	3,17	60L 26-2,1-OLJ	ER
14-17-1-01-87 -j -00	0,69	100L 50-1,2-OLJ	ER
14-17-1-01-87 -l -00	0,68	80L 100-0,8-OLJ	ER; PZO
14-17-1-01-88 -a -00	2,64	80L 45-0,2-OLJ	ER; PZO
14-17-1-01-88 -b -00	0,92	9JS 97-0,2-OLJ	ER; PZO
14-17-1-01-88 -c -00	1,28	40L 95-0,3-OLJ	ER; PZO
14-17-1-01-88 -d -00	6,20	70L 95-0,5-OLJ	ER; PZO
14-17-1-01-88 -f -00	1,42	100L 50-0,8-OLJ	ER; PZO
14-17-1-01-88 -g -00	0,65	100L 50-0,9-OLJ	ER; PZO
14-17-1-01-88 -i -00	0,67	10DB.S 125-0,7-LMŚW	ER
14-17-1-01-88 -p -00	1,35	100L 50-1-OLJ	ER
14-17-1-01-90 -l -00	0,94	8DB.S 115-0,7-LMW	ER
14-17-1-01-90 -m -00	0,57	70L 65-0,7-OL	ER
14-17-1-01-94 -n -00	1,49	10SO 95-1,1-BŚW	inne
14-17-1-01-110 -c -00	1,23	6DB.S 180-0,7-LW	ER
14-17-1-01-110A -y -00	0,04	10SO 75-1-LMŚW	inne
14-17-1-01-111 -c -00	2,81	4JS 23-0,7-OLJ	ER
14-17-1-01-120 -ax -00	0,37	10SO 92-0,9-BŚW	inne
14-17-1-01-121 -g -00	0,11	10SO 90-0,7-BŚW	inne

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Podstawa wyłączenia z użytkownika
14-17-1-01-124 -y -00	1,06	10SO 80-0,7-BŚW	inne
14-17-1-01-124 -mx -00	1,15	10SO 80-0,5-BMŚW	inne
14-17-1-01-125 -f -00	1,06	7DB.S 130-0,5-LMŚW	ER
14-17-1-01-127 -k -00	0,65	8DB.S 100-0,7-LŚW	inne
14-17-1-01-128 -b -00	0,31	70L 70-0,8-LMW	inne
LEŚNICTWO DĄBRÓWKA			
14-17-1-02-4 -c -00	0,67	40L 80-0,6-OLJ	ER
14-17-1-02-6 -b -00	0,89	50L 46-1-LMB	inne
14-17-1-02-6 -i -00	0,92	100L 14-1,1-OL	ER
14-17-1-02-7 -j -00	1,13	70L 110-0,5-OLJ	ER
14-17-1-02-13 -a -00	0,51	10SO 119-0,8-BMŚW	ER
14-17-1-02-13 -c -00	0,82	10SO 119-0,8-BMŚW	ER
14-17-1-02-14 -b -00	3,01	90L 30-1,3-OL	ER
14-17-1-02-15 -c -00	1,06	90L 53-0,9-OLJ	ER
14-17-1-02-15 -d -00	0,80	7JS 91-0,7-OLJ	ER
14-17-1-02-15 -i -00	4,51	100L 46-1,1-OLJ	ER
14-17-1-02-16 -h -00	0,35	100L 35-0,5-OL	ER
14-17-1-02-16 -j -00	0,42	100L 35-0,5-OL	ER
14-17-1-02-17 -h -00	2,74	9SO 49-1,2-BMŚW	ER
14-17-1-02-17 -i -00	0,53	70L 50-0,9-OL	inne
14-17-1-02-17 -j -00	2,59	80L 48-0,9-OL	ER
14-17-1-02-17 -k -00	0,99	100L 70-0,7-OL	ER
14-17-1-02-17 -l -00	2,22	80L 100-0,8-OL	ER
14-17-1-02-18 -a -00	0,53	100L 60-0,5-OL	ER
14-17-1-02-18 -c -00	1,04	60L 95-0,7-OLJ	ER
14-17-1-02-22 -o -00	0,80	7SO 89-0,7-BMŚW	inne
14-17-1-02-25 -r -00	0,47	7SO 100-0,6-BMŚW	inne
14-17-1-02-28 -g -00	0,34	100L 35-0,6-OL	ER
14-17-1-02-29 -a -00	0,29	10SO 67-0,7-BMŚW	inne
14-17-1-02-30 -p -00	0,89	7SO 95-0,9-BMŚW	inne
14-17-1-02-31 -a -00	0,29	90L 95-0,7-OL	ER
14-17-1-02-31 -c -00	0,46	7DB.S 110-0,5-LMŚW	inne
14-17-1-02-32 -a -00	0,40	10DB.S 130-0,7-LMŚW	inne
14-17-1-02-34 -g -00	0,34	10SO 106-0,6-BMŚW	inne
14-17-1-02-37 -m -00	0,70	10JS 85-0,5-LW	ER
14-17-1-02-41 -c -00	0,45	7SO 67-0,7-BŚW	inne
14-17-1-02-42 -l -00	0,62	10SO 95-0,7-BMŚW	inne
14-17-1-02-44 -a -00	1,35	6BRZ 75-0,5-LMŚW	ER
14-17-1-02-44 -f -00	1,08	6BRZ 67-0,5-LMŚW	ER
14-17-1-02-45 -j -00	0,35	10SO 97-0,9-BMŚW	inne
14-17-1-02-45 -n -00	0,69	50L 50-0,8-LMW	ER
14-17-1-02-133 -g -00	0,29	8SO 90-0,7-BMŚW	inne

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Podstawa wyłączenia z użytkownika
14-17-1-02-133 -i -00	0,29	6BRZ 60-0,5-BMŚW	inne
14-17-1-02-136 -d -00	1,35	10OL 75-0,9-OL	ER
14-17-1-02-136 -k -00	0,43	8OL 75-0,8-OL	ER
14-17-1-02-141 -d -00	2,35	10OL 90-0,8-OL	ER
14-17-1-02-141 -n -00	0,87	5BRZ 95-0,7-LMW	ER
14-17-1-02-143 -m -00	0,75	8OL 75-0,9-LW	ER
14-17-1-02-144 -i -00	2,12	4DB.B 95-0,6-LMW	inne
14-17-1-02-149 -j -00	0,34	6BRZ 66-0,7-OLJ	inne
14-17-1-02-151 -c -00	0,95	5OL 61-0,8-LW	inne
14-17-1-02-151 -d -00	8,72	6OL 95-0,7-OLJ	rezerwat przyrody; ER
14-17-1-02-152 -a -00	6,56	10OL 120-0,6-OLJ	rezerwat przyrody; ER
14-17-1-02-152 -b -00	3,50	6OL 65-0,7-OLJ	rezerwat przyrody; ER
14-17-1-02-152 -c -00	1,39	6OL 55-0,3-OLJ	rezerwat przyrody; ER
14-17-1-02-152 -d -00	1,54	6OL 60-0,2-OLJ	rezerwat przyrody; ER
14-17-1-02-152 -f -00	1,25	9OL 55-0,8-OLJ	rezerwat przyrody; ER
14-17-1-02-152 -g -00	4,82	7OL 110-0,8-OLJ	rezerwat przyrody; ER
14-17-1-02-152 -h -00	4,51	7OL 105-0,3-OLJ	rezerwat przyrody; ER
14-17-1-02-152 -i -00	4,28	10OL 70-0,3-OLJ	rezerwat przyrody; ER
14-17-1-02-152 -j -00	2,46	10OL 70-1,2-OLJ	rezerwat przyrody; ER
14-17-1-02-154 -d -00	1,50	10OL 65-0,9-LW	ER
14-17-1-02-154 -f -00	3,58	7OL 110-0,8-OLJ	rezerwat przyrody; ER
14-17-1-02-154 -h -00	2,13	10OL 65-0,8-OL	ER
14-17-1-02-154 -i -00	1,75	8OL 37-1-OLJ	rezerwat przyrody; ER
14-17-1-02-154 -k -00	1,69	4DB.S 125-0,7-LW	rezerwat przyrody; ER
14-17-1-02-154 -l -00	2,31	10BRZ 75-0,8-LMW	inne
14-17-1-02-155 -a -00	4,10	7OL 110-0,7-OLJ	rezerwat przyrody; ER
14-17-1-02-155 -b -00	1,46	10OL 70-0,9-OLJ	rezerwat przyrody; ER
14-17-1-02-155 -c -00	1,45	4DB.S 110-0,5-LW	rezerwat przyrody; ER
14-17-1-02-155 -d -00	3,87	10OL 110-0,6-OL	rezerwat przyrody; ER
14-17-1-02-155 -f -00	6,73	4DB.S 123-0,8-LW	rezerwat przyrody; ER

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Podstawa wyłączenia z użytkownika
14-17-1-02-158 -p -00	0,77	8DB.S 134-0,8-LŚW	inne
14-17-1-02-160 -a -00	3,07	9OL 94-0,9-LMW	ER; PZO
14-17-1-02-160 -b -00	0,93	8SO 104-1-BMŚW	ER
14-17-1-02-164 -a -00	1,49	5OL 80-0,8-LMW	ER; PZO
14-17-1-02-164 -g -00	1,02	10SO 84-1,2-BŚW	ER
14-17-1-02-165 -b -00	3,97	10SO 140-0,9-BŚW	inne
14-17-1-02-165 -l -00	1,22	8AK 71-0,8-BMŚW	inne
14-17-1-02-167 -c -00	8,16	3DB.S 117-0,7-LMŚW	Park zabytkowy (nr 9/A 20.07.1948r.); ER
LEŚNICTWO LASKI			
14-17-2-03-6 -f -00	1,28	10DB.B 110-1-LMŚW	ER
14-17-2-03-6 -j -00	2,73	5DB.B 130-0,9-LMŚW	ER
14-17-2-03-12 -c -00	0,31	10OL 77-0,7-OL	ER; PZO
14-17-2-03-12 -d -00	0,42	8OL 55-0,6-LW	ER; PZO
14-17-2-03-12 -f -00	7,06	10OL 49-0,9-LW	ER; PZO
14-17-2-03-12 -g -00	0,30	10OL 49-0,9-LW	ER; PZO
14-17-2-03-12 -h -00	5,89	10OL 62-0,8-LW	ER; PZO
14-17-2-03-13 -a -00	3,02	10OL 57-0,8-LW	ER; PZO
14-17-2-03-13 -b -00	1,44	8OL 25-1,3-LW	ER; PZO
14-17-2-03-13 -c -00	5,71	10OL 72-0,8-LW	ER; PZO
14-17-2-03-13 -d -00	1,59	10OL 44-0,8-LW	ER; PZO
14-17-2-03-21 -c -00	0,66	10SO 87-0,9-LMŚW	Inne
14-17-2-03-30 -h -00	0,08	6AK 75-1-BMŚW	inne
14-17-2-03-37 -a -00	2,32	5GB 110-0,8-LW	rezerwat przyrody; ER
14-17-2-03-37 -c -00	1,34	7DB.B 170-0,7-LW	rezerwat przyrody; ER
14-17-2-03-37 -g -00	9,34	6DB.B 170-0,9-LŚW	rezerwat przyrody; ER
14-17-2-03-37 -h -00	0,27	8BRZ 51-0,9-LŚW	rezerwat przyrody; ER
14-17-2-03-37 -i -00	0,54	8OL 117-0,9-OLJ	rezerwat przyrody; ER
14-17-2-03-37 -j -00	0,58	6OL 118-0,9-LW	rezerwat przyrody; ER
14-17-2-03-37 -k -00	0,45	10MD 49-1,3-LŚW	rezerwat przyrody; ER
14-17-2-03-37 -l -00	0,69	4ŚW 117-0,5-LMŚW	rezerwat przyrody; ER
14-17-2-03-37 -m -00	1,45	8DB.B 170-0,7-LW	rezerwat przyrody; ER
14-17-2-03-38 -j -00	0,15	10SO 75-0,9-BŚW	inne
14-17-2-03-39 -d -00	1,55	8DB.B 25-0,5-LMŚW	rezerwat przyrody; ER

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Podstawa wyłączenia z użytkownika
14-17-2-03-39 -f -00	0,80	9ŚW 45-1,1-LMŚW	rezerwat przyrody; ER
14-17-2-03-39 -g -00	2,14	5DB.B 160-0,8-LW	rezerwat przyrody; ER
14-17-2-03-39 -h -00	0,51	5SO 112-0,9-LMŚW	rezerwat przyrody; ER
14-17-2-03-39 -i -00	1,29	7DB.B 104-0,8-LMŚW	rezerwat przyrody; ER
14-17-2-03-39 -j -00	0,74	7BRZ 45-1-LW	rezerwat przyrody; ER
14-17-2-03-39 -k -00	1,61	6DB.B 114-0,9-LW	rezerwat przyrody; ER
14-17-2-03-39 -l -00	1,32	5AK 90-1-BMŚW	inne
14-17-2-03-39 -m -00	0,70	9SO 100-0,9-BMŚW	inne
14-17-2-03-40 -a -00	10,24	7DB.B 177-1-LW	rezerwat przyrody; ER
14-17-2-03-40 -b -00	4,47	7DB.B 178-1-LŚW	rezerwat przyrody; ER
14-17-2-03-40 -c -00	0,40	6GB 100-0,9-LŚW	rezerwat przyrody; ER
14-17-2-03-40 -d -00	0,49	100L 120-0,9-OLJ	rezerwat przyrody; ER
14-17-2-03-45 -f -00	2,26	10SO 145-1,1-BŚW	ER
14-17-2-03-45 -m -00	14,69	10SO 145-1-BŚW	ER
14-17-2-03-58 -l -00	0,83	7DB.S 110-1-LŚW	ER
14-17-2-03-66 -b -00	1,65	100L 67-0,8-OL	ER
14-17-2-03-72 -k -00	0,55	10SO 92-0,7-LMŚW	inne
14-17-2-03-74 -k -00	0,82	10SO 67-0,8-LMŚW	inne
14-17-2-03-74 -w -00	0,50	10SO 77-0,9-BMŚW	ER
14-17-2-03-74 -y -00	0,47	10SO 95-0,9-BMŚW	ER
14-17-2-03-95 -a -00	0,40	10SO 60-0,8-BMŚW	ER
14-17-2-03-95 -f -00	0,80	8SO 60-1-BMŚW	ER
14-17-2-03-95 -g -00	0,51	6SO 60-1,1-BMŚW	ER
14-17-2-03-95 -h -00	0,46	8SO 66-0,8-BMŚW	ER
14-17-2-03-95 -i -00	0,27	7SO 66-0,8-BMŚW	ER
14-17-2-03-96 -a -00	0,16	10SO 90-1-BMŚW	inne
14-17-2-03-97 -j -00	0,36	7OL 102-0,9-LMW	ER
14-17-2-03-98 -o -00	0,81	5OL 80-0,9-LMW	inne
14-17-2-03-103 -a -00	3,78	10SO 82-0,9-LMŚW	ER
14-17-2-03-103 -h -00	1,47	10AK 90-0,9-LMŚW	ER
14-17-2-03-105 -d -00	1,69	3DB.S 82-0,8-LMW	ER
14-17-2-03-114 -b -00	1,82	10DB.S 135-0,6-LMŚW	ER
14-17-2-03-114 -j -00	1,23	7DB.S 130-0,8-LMW	ER

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Podstawa wyłączenia z użytkownika
14-17-2-03-114 -l -00	2,54	10DB.S 130-0,7-LMW	ER
14-17-2-03-115 -g -00	2,00	100L 40-0,7-LMW	ER
14-17-2-03-118 -a -00	1,01	7DB.B 130-0,9-LMŚW	ER
LEŚNICTWO CHWALIM			
14-17-2-04-125 -b -00	1,22	10SO 107-0,9-BMŚW	ER
14-17-2-04-125 -o -00	1,37	10SO 92-1-BS	ER
14-17-2-04-125 -p -00	3,45	10SO 92-0,9-BS	ER
14-17-2-04-126 -a -00	0,80	8DB.S 140-0,7-BMŚW	ER
14-17-2-04-126 -f -00	8,54	10SO 82-1,1-BŚW	ER
14-17-2-04-127 -a -00	1,39	10SO 82-1-BMŚW	ER
14-17-2-04-130 -c -00	1,35	7BRZ 70-0,5-BMŚW	inne
14-17-2-04-132 -x -00	0,33	10SO 100-0,9-BMŚW	inne
14-17-2-04-146 -c -00	2,71	8OL 35-0,9-OL	ER
14-17-2-04-147 -a -00	0,82	6OL 52-0,7-OL	ER
14-17-2-04-147 -b -00	1,46	10SO 82-0,8-BMŚW	ER
14-17-2-04-147 -f -00	2,44	8OL 52-1-LW	ER
14-17-2-04-147 -g -00	7,32	100L 54-1-LW	ER
14-17-2-04-147 -h -00	2,98	5OL 92-0,9-LW	ER
14-17-2-04-170 -i -00	0,03	4LP 75-0,8-LMŚW	inne
14-17-2-04-173 -a -00	0,87	7SO 51-1-LMW	ER
14-17-2-04-173 -k -00	0,45	6BK 110-0,7-LMŚW	inne
14-17-2-04-203 -k -00	1,20	100L 72-0,7-OL	ER
14-17-2-04-204 -h -00	4,35	4DB.S 130-0,8-LMŚW	ER
14-17-2-04-204 -j -00	0,94	100L 72-0,8-OL	ER
14-17-2-04-208 -g -00	0,64	100L 70-0,7-OL	ER
14-17-2-04-208 -x -00	0,86	100L 107-0,7-LMW	ER
14-17-2-04-211 -g -00	0,34	100L 87-0,7-BMW	ER
14-17-2-04-227 -c -00	0,55	5SO 92-0,5-BMŚW	inne
14-17-2-04-228 -d -00	0,77	7DB.B 100-0,8-LW	ER
14-17-2-04-228 -f -00	2,24	100L 53-1,1-OL	ER
14-17-2-04-231 -b -00	0,40	100L 97-0,6-LMW	ER
14-17-2-04-232 -k -00	0,29	100L 55-1,3-OLJ	ER
14-17-2-04-237 -j -00	0,48	10SO 92-0,8-BMŚW	inne
LEŚNICTWO WĄCHABNO			
14-17-2-05-59 -b -00	1,38	6DB.S 140-0,8-LMW	ER
14-17-2-05-59 -m -00	2,06	5OL 55-1,1-OLJ	ER
14-17-2-05-59 -r -00	1,64	8OL 80-0,9-OLJ	ER
14-17-2-05-67 -a -00	2,78	9SO 138-1,1-BMŚW	ER
14-17-2-05-67 -c -00	1,84	9OL 62-0,9-OLJ	ER
14-17-2-05-67 -d -00	1,69	100L 93-0,6-OLJ	ER
14-17-2-05-67 -f -00	2,07	7SO 135-0,9-BMŚW	ER
14-17-2-05-67 -i -00	0,89	7SO 93-0,9-BŚW	ER

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Podstawa wyłączenia z użytkownika
14-17-2-05-68 -n -00	3,18	10SO 102-0,8-BS	ER
14-17-2-05-68 -p -00	1,15	10SO 107-0,9-BS	ER
14-17-2-05-89 -j -00	1,14	10SO 120-1-BŚW	ER
14-17-2-05-90 -j -00	1,12	10SO 110-0,9-BŚW	ER
14-17-2-05-106 -a -00	3,05	10OL 95-0,7-OL	ER; PZO
14-17-2-05-106 -c -00	0,98	10OL 73-0,9-OLJ	ER
14-17-2-05-106 -f -00	3,15	9OL 55-0,9-OL	ER
14-17-2-05-106 -g -00	2,87	6OL 60-0,2-OL	ER
14-17-2-05-106 -j -00	1,43	10SO 125-1-BŚW	ER
14-17-2-05-113 -d -00	2,33	10DB.S 133-0,7-LMŚW	ER
14-17-2-05-113 -t -00	0,94	10SO.WE 120-0,8-BMW	ER
14-17-2-05-134 -c -00	2,56	8OL 73-0,8-OLJ	ER
14-17-2-05-137 -f -00	1,80	10SO 88-1-BŚW	ER
14-17-2-05-137 -g -00	6,65	10SO 72-1-BŚW	ER
14-17-2-05-139 -j -00	2,18	10SO 117-0,9-BŚW	ER
14-17-2-05-139 -k -00	1,30	10SO 117-0,8-BMŚW	ER
14-17-2-05-140 -f -00	5,40	10SO 112-1-BŚW	ER
14-17-2-05-140 -g -00	0,69	10OL 97-0,7-OL	ER
14-17-2-05-141 -c -00	2,72	10SO 87-0,9-BŚW	ER
14-17-2-05-141 -d -00	7,64	10SO 90-0,9-BŚW	ER
14-17-2-05-142 -f -00	3,80	10SO 97-0,9-BMŚW	ER
14-17-2-05-142 -g -00	0,97	10OL 92-0,6-OL	ER
14-17-2-05-142 -h -00	6,35	10OL 50-1-OL	ER
14-17-2-05-142 -i -00	1,66	10OL 82-0,8-OL	ER
14-17-2-05-149 -a -00	0,97	6OL 70-0,5-OLJ	ER
14-17-2-05-152 -j -00	1,49	10SO 140-0,9-BMŚW	ER
14-17-2-05-152 -k -00	1,43	8OL 125-0,7-OLJ	ER
14-17-2-05-152 -m -00	1,20	10OL 35-0,6-OL	ER
14-17-2-05-152 -n -00	1,85	6OL 48-0,9-OL	ER
14-17-2-05-153 -b -00	1,79	6DB.S 100-0,7-LMW	ER
14-17-2-05-153 -h -00	1,48	10SO 125-0,9-BMŚW	ER
14-17-2-05-153 -k -00	2,32	8OL 62-0,8-LMW	ER
14-17-2-05-153 -m -00	1,63	10OL 51-0,2-OL	ER
14-17-2-05-154 -b -00	1,46	10OL 71-0,7-OL	ER
14-17-2-05-154 -d -00	0,77	6OL 44-0,6-LW	ER
14-17-2-05-154 -g -00	1,28	10OL 85-0,9-OL	ER
14-17-2-05-154 -j -00	0,54	10OL 57-0,8-OL	ER
14-17-2-05-154 -n -00	0,98	10OL 72-0,9-LMW	ER
14-17-2-05-159 -c -00	0,52	9OL 68-0,7-OL	ER
14-17-2-05-159 -f -00	1,48	9OL 91-0,7-OLJ	ER
14-17-2-05-160 -j -00	0,68	10OL 65-0,8-OL	ER
14-17-2-05-160 -k -00	3,02	8OL 65-0,6-OL	ER
14-17-2-05-163 -j -00	0,92	10OL 67-0,8-OL	ER
14-17-2-05-164 -d -00	6,25	7OL 60-0,8-OL	ER
14-17-2-05-168 -d -00	0,42	7SO 70-0,7-BMB	ER

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Podstawa wyłączenia z użytkownika
14-17-2-05-168 -f -00	1,06	10OL 55-0,9-OL	ER
14-17-2-05-168 -g -00	0,73	8OL 75-0,6-OL	ER
14-17-2-05-169 -h -00	0,52	8OL 65-0,8-OL	ER
14-17-2-05-169 -i -00	1,21	5OL 57-0,9-LŚW	ER
14-17-2-05-169 -m -00	0,86	8OL 72-0,7-LW	ER
14-17-2-05-169 -w -00	2,34	3DB.S 65-0,6-BMŚW	ER
14-17-2-05-169 -x -00	0,55	10SO 100-0,8-LMŚW	ER
14-17-2-05-169 -y -00	1,86	5LP 103-0,9-LŚW	ER
14-17-2-05-177 -d -00	1,51	5DB.S 140-0,6-LŚW	ER
LEŚNICTWO SMARDZEWO			
14-17-3-06-1 -b -00	2,71	5DB.S 85-0,9-LMW	ER
14-17-3-06-1 -s -00	0,36	10SO 86-0,4-LMŚW	ER
14-17-3-06-1 -t -00	0,86	6DB.B 98-1,3-LMŚW	ER
14-17-3-06-1 -w -00	0,70	10SO 60-0,8-LMŚW	ER
14-17-3-06-2 -l -00	0,28	6BRZ 55-0,5-BMŚW	inne
14-17-3-06-4 -k -00	1,51	4OL 55-0,5-LMW	ER
14-17-3-06-5 -f -00	0,95	6OL 60-0,8-LMW	ER
14-17-3-06-7 -g -00	0,91	10SO 90-0,9-LMŚW	ER
14-17-3-06-7 -h -00	3,34	10DB.S 105-0,6-LMŚW	ER;
14-17-3-06-8 -g -00	3,06	6OL 75-1-LW	ER; PZO
14-17-3-06-8 -h -00	1,15	10DB.S 135-0,6-LW	ER; PZO
14-17-3-06-9 -i -00	0,58	10DB.B 110-0,8-LMŚW	ER
14-17-3-06-10 -a -00	0,42	9OL 16-1-LW	ER
14-17-3-06-11 -h -00	2,91	8OL 78-0,9-OLJ	ER; PZO
14-17-3-06-11 -i -00	0,45	7OL 75-0,9-OLJ	PZO
14-17-3-06-11 -l -00	1,50	8OL 23-1,3-OLJ	ER; PZO
14-17-3-06-12 -a -00	0,41	9OL 65-0,8-OLJ	ER
14-17-3-06-14 -a -00	5,14	9OL 73-1-OLJ	ER; PZO
14-17-3-06-15 -k -00	0,24	6OL 55-0,6-OL	ER; PZO
14-17-3-06-15 -l -00	0,82	9OL 65-0,8-OL	ER; PZO
14-17-3-06-15 -m -00	0,63	5OL 85-0,5-OL	ER; PZO
14-17-3-06-15 -n -00	1,62	6OL 65-0,6-OL	ER; PZO
14-17-3-06-15 -o -00	2,49	6OL 55-0,6-LW	ER; PZO
14-17-3-06-15 -p -00	0,16	10OL 65-0,5-OL	ER; PZO
14-17-3-06-15 -r -00	0,16	10OL 65-0,6-LW	ER; PZO
14-17-3-06-15 -s -00	0,19	10OL 55-0,6-LW	ER; PZO
14-17-3-06-15 -t -00	0,52	10OL 66-0,9-LW	ER; PZO
14-17-3-06-15 -w -00	0,83	6OL 80-0,5-LW	ER; PZO
14-17-3-06-21 -i -00	0,73	10SO 70-0,7-LŚW	inne
14-17-3-06-23 -c -00	0,72	10DB.S 57-0,7-LMŚW	inne
14-17-3-06-28 -a -00	0,17	4ŚW 50-0,8-LMŚW	ER
14-17-3-06-34 -h -00	0,27	7AK 75-0,7-LMŚW	inne
14-17-3-06-38 -o -00	5,00	10SO 125-1-LMŚW	LMP
14-17-3-06-38A -h -00	0,58	5JW 30-0,6-LŚW	inne

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Podstawa wyłączenia z użytkownika
14-17-3-06-41A -a -00	0,53	9BRZ 30-0,9-LŚW	inne
14-17-3-06-41A -d -00	0,12	5OS 65-0,8-LMŚW	ER
14-17-3-06-44 -b -00	0,89	5DB.B 85-0,7-LMŚW	inne
14-17-3-06-48 -f -00	0,98	10SO 78-0,7-LMŚW	inne
14-17-3-06-49 -m -00	1,46	9SO 92-0,7-BMŚW	inne
LEŚNICTWO OSA GÓRA			
14-17-3-07-30 -p -00	0,99	8AK 75-0,9-BMŚW	inne
14-17-3-07-59 -a -00	1,24	5DB.S 130-1-LMŚW	ER
14-17-3-07-66 -a -00	0,74	10AK 57-0,8-LMŚW	inne
14-17-3-07-96 -f -00	0,32	6BRZ 50-1,1-LMŚW	inne
14-17-3-07-100 -f -00	1,25	8BK 83-0,8-LMŚW	ER
14-17-3-07-101 -j -00	1,05	7BRZ 72-1-BMŚW	ER
14-17-3-07-114 -m -00	1,41	6ŚW 80-0,8-LŚW	ER
14-17-3-07-116 -h -00	1,21	10DB.S 140-0,8-LMŚW	ER
14-17-3-07-118 -d -00	0,75	9DG 90-0,9-LMŚW	inne
14-17-3-07-121 -l -00	1,09	10DB.S 130-1-LMŚW	ER
14-17-3-07-121 -n -00	1,31	9DB.S 130-1,1-LMŚW	ER
14-17-3-07-141 -k -00	0,32	8SO 70-0,8-LŚW	inne
LEŚNICTWO KOLESIN			
14-17-3-08-69A -a -00	3,08	3OL 50-0,8-LMŚW	inne
14-17-3-08-70A -a -00	0,47	5SO 116-0,9-LMŚW	ER
14-17-3-08-167 -f -00	2,40	8BRZ 72-0,9-LŚW	ER
14-17-3-08-167 -g -00	0,50	10TP 47-0,6-LMŚW	ER
14-17-3-08-167 -h -00	0,77	10SO 45-1,1-LMŚW	ER
14-17-3-08-167 -i -00	2,02	10SO 115-0,7-LMŚW	ER
14-17-3-08-167 -j -00	2,53	10SO 88-1,1-LMŚW	ER
14-17-3-08-173 -a -00	2,00	9DG 112-0,7-LMŚW	ER
14-17-3-08-182 -b -00	4,03	10SO 100-1-LMŚW	inne
14-17-3-08-182 -f -00	1,16	6BK 85-0,9-LŚW	ER
14-17-3-08-184 -f -00	1,51	7DB.B 130-0,9-LŚW	ER
14-17-3-08-193 -f -00	0,69	9SO 60-0,5-LMŚW	ER
14-17-3-08-194 -f -00	0,41	10SO 50-0,5-LMŚW	ER
14-17-3-08-202 -d -00	1,36	6DB.S 92-0,9-LMŚW	ER
14-17-3-08-207 -a -00	2,58	10OL 82-1-LMW	ER
14-17-3-08-211 -i -00	0,67	7BK 82-0,9-LMŚW	inne
14-17-3-08-212 -s -00	0,06	7SO 55-1,1-LMŚW	inne
14-17-3-08-212 -y -00	0,08	10SO 55-0,8-BMŚW	inne
14-17-3-08-215 -a -00	1,89	7AK 64-0,9-LMŚW	inne
14-17-3-08-216 -g -00	1,94	5DB.B 102-1,1-LMŚW	ER

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Podstawa wyłączenia z użytkownika
14-17-3-08-216 -l -00	0,63	10DB.B 102-1-LŚW	ER
14-17-3-08-223 -d -00	1,75	7AK 67-0,9-LŚW	inne
14-17-3-08-223 -i -00	1,1	7AK 67-0,8-LŚW	inne
14-17-3-08-224 -c -00	0,74	8BRZ 72-0,8-LMŚW	inne
14-17-3-08-224 -g -00	4,36	9SO 97-1,2-BMŚW	inne
14-17-3-08-224 -n -00	0,88	3OS 53-1-LMŚW	inne
14-17-3-08-228 -i -00	2,34	7DB.S 200-0,6-LŚW	ER
LEŚNICTWO BUKÓW			
14-17-3-09-139 -c -00	0,42	10SO 96-1,1-BMŚW	inne
14-17-3-09-142 -c -00	0,94	6BRZ 80-1,1-LMŚW	inne
14-17-3-09-142 -f -00	0,41	6SO 35-0,8-LMŚW	Inne
14-17-3-09-142 -h -00	0,3	5DB.B 83-0,8-BMŚW	ER
14-17-3-09-142 -i -00	0,92	7BRZ 50-0,9-LMŚW	ER
14-17-3-09-160 -f -00	1,48	8BK 92-1,1-LŚW	ER
14-17-3-09-189 -b -00	0,81	8BK 97-1-LŚW	ER
14-17-3-09-205 -g -00	1,07	6BK 92-1,1-LMŚW	ER
14-17-3-09-229 -k -00	1,68	9DB.S 105-0,9-LMW	ER
14-17-3-09-230A -a -00	0,01	10SO 75-0,9-BMŚW	inne
14-17-3-09-231 -a -00	0,65	8OL 77-0,6-LW	ER
14-17-3-09-231 -b -00	1,72	10DB.S 77-1-LŚW	ER
14-17-3-09-231 -c -00	5,78	5SO 145-0,3-LŚW	ER
14-17-3-09-231 -d -00	0,76	7OL 97-0,7-OLJ	ER
14-17-3-09-231 -k -00	1,91	4DB.S 67-0,8-LŚW	ER
14-17-3-09-231 -n -00	0,9	5DB.S 110-1,1-LŚW	ER
14-17-3-09-232 -a -00	1,41	10DB.S 77-1,1-LŚW	ER
14-17-3-09-232 -g -00	1,21	5BK 85-1-LŚW	ER
14-17-3-09-238 -f -00	2,35	6SO 85-0,9-LŚW	inne
14-17-3-09-238 -k -00	1,83	2JS 65-1-LŚW	ER
14-17-3-09-238 -l -00	1,13	5ŚW 85-0,9-LŚW	ER
14-17-3-09-238 -m -00	0,83	4JS 37-0,7-LŚW	ER
14-17-3-09-238 -o -00	0,5	3JS 100-0,8-LŚW	ER
14-17-3-09-238 -p -00	0,35	10AK 45-0,9-LŚW	ER
14-17-3-09-238 -r -00	0,67	9DB.S 120-0,8-LŚW	ER
14-17-3-09-243 -h -00	1,87	6BK 92-1-LMŚW	ER
14-17-3-09-244 -f -00	4,36	7BK 87-0,9-LŚW	ER
14-17-3-09-246 -w -00	0,54	10DB.S 110-1-LMŚW	ER
14-17-3-09-250 -h -00	0,75	10SO 110-0,9-LMŚW	inne
14-17-3-09-250 -j -00	1,43	4DB.S 110-0,8-LMŚW	ER
14-17-3-09-251 -f -00	0,8	7OL 90-0,7-LW	ER
14-17-3-09-251 -j -00	1,13	5DB.S 170-0,8-LŚW	ER
14-17-3-09-252 -c -00	2,67	4DB.S 87-0,7-LW	ER
14-17-3-09-253 -a -00	0,83	9JS 87-0,8-LW	ER

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Podstawa wyłączenia z użytkowani a
14-17-3-09-253 -l -00	0,26	9OL 85-1,2-LW	ER
14-17-3-09-253 -p -00	1,34	5DB.S 120-1-LŚW	ER
14-17-3-09-254 -n -00	0,33	7AK 90-0,7- BMŚW	ER
14-17-3-09-255 -c -00	0,3	10SO 95-0,9- BMŚW	ER
14-17-3-09-255 -d -00	0,11	10SO 81-0,6- BMŚW	ER
14-17-3-09-257 -a -00	0,68	10OL 85-0,8-OL	ER
14-17-3-09-257 -b -00	0,38	10OL 85-0,8-OL	ER
14-17-3-09-257 -f -00	1,59	10OL 87-0,8-LW	ER

9. TURYSTYKA I PROMOCJA WARTOŚCI PRZYRODNICZYCH

9.1 WALORY TURYSTYCZNE

Nadleśnictwo Babimost charakteryzuje się dużymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, co przekłada się potencjalnie na duże możliwości dydaktyczne. Decydują o tym m.in. takie czynniki, jak:

- duża różnorodność siedliskowa, wilgotnościowa i gatunkowa drzewostanów oraz zmienność krajobrazów spowodowana m.in. silnym rozczłonkowaniem kompleksów leśnych;
- zróżnicowane ukształtowanie terenu;
- obecność licznych cieków i zbiorników wodnych (jezior);
- bogactwo form ochrony przyrody;
- bogactwo walorów historyczno-kulturowych;
- dobra dostępność terenów leśnych;
- optymalna sieć dróg leśnych udostępnionych dla ruchu turystycznego;
- istnienie miejsc postoju pojazdów zlokalizowanych wokół atrakcyjnych turystycznie obszarów Nadleśnictwa oraz miejsc biwakowania nad jeziorami;
- funkcjonowanie ścieżki dydaktycznej w rezerwacie przyrody „Laski”.

Powyższe czynniki sprawiają, że Nadleśnictwo Babimost stanowi atrakcyjny teren do uprawiania turystyki poznawczej i kwalifikowanej.

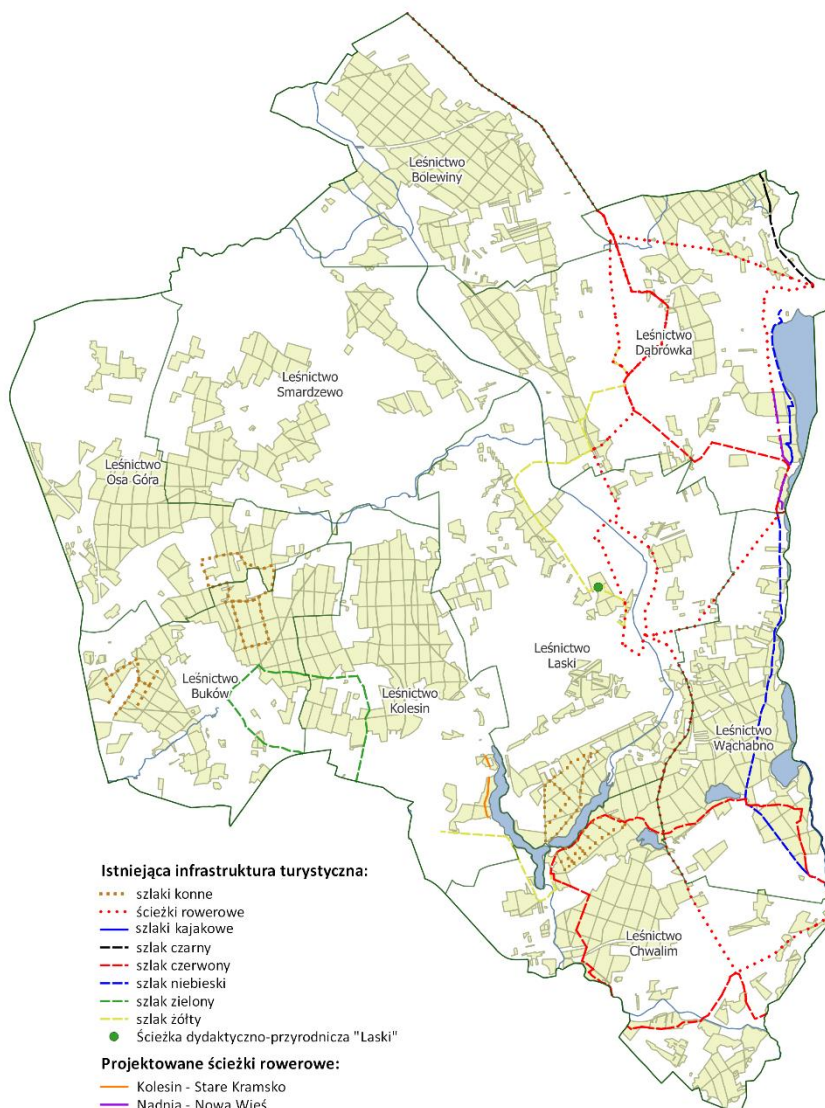
9.1.1. Szlaki turystyczne

W zasięgu terytorialnym oraz fragmentami przez grunty w zarządzie Nadleśnictwa Babimost przebiegają: szlaki piesze, znakowane trasy rowerowe, szlaki konne, szlaki kajakowe oraz ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza „Laski”. Łącznie na obszarze w granicach Nadleśnictwa wyznaczonych zostało ok. 195 km⁶ szlaków turystycznych. Ponadto, na gruntach Nadleśnictwa wygospodarowano tereny na: pole biwakowe oraz miejsca postoju pojazdów.

Sieć szlaków turystycznych wyznaczonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost opracowano w oparciu o mapę turystyczną: „Lubuskie szlaki turystyczne” (wyd. Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, 2015) oraz materiały i informacje uzyskane od pracowników Nadleśnictwa Babimost.

⁶ Podana wartość odnosi się do łącznej długości szlaków w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost, z wyłączeniem pokrywających się odcinków różnych szlaków. Długości rzeczywiste szlaków w każdej z wyróżnionych kategorii podano w dalszej części tekstu.

Rys. 55. Szlaki turystyczne i ścieżka edukacyjna na terenie Nadleśnictwo Babimost

Szlaki konne:

Nadleśnictwo Babimost udostępnia wewnątrzzakładowe drogi leśne w celach turystycznych, jako szlaki konne. Łącznie szlaki konne zlokalizowane są w 4 odcinkach w Leśnictwach: Laski, Chwalim, Osa Góra oraz Buków.

Pierwszy udostępniany odcinek obejmuje obszar Leśnictwa Buków. Łączna długość szlaku wynosi 6,20 km i przebiega przez następujące oddziały leśne: 234, 235, 236, 237, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 250. Drugi szlak konny zlokalizowany jest w zasięgu Leśnictw Osa Góra oraz Buków, a jego łączna długość wynosi 7,55 km. Szlak przebiega przez następujące oddziały leśne: 159, 160, 176, 177, 158, 141, 119, 120, 121, 122, 142A, 161 Obrębu Szczaniec. Trzeci szlak konny przebiega przez oddziały: 79, 80, 81, 82, 85, 86, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105 Leśnictwa Laski, a jego łączna długość wynosi 9,10 km. Czwarty udostępniony szlak konny o długości 7,70 km biegnie przez oddziały leśne: 125, 126, 127, 128, 129, 130 Leśnictwa Chwalim.

Szlaki kajakowe:

Jedyny szlak kajakowy zlokalizowany jest na rzece Obrze. Szlak rozpoczyna się w miejscowości Kopanica a kończy w Skwierzynie. Trasa szlaku prowadzi rzeką Obrą oraz jeziorami Rynny Zbąszyńskiej przez wiele historycznych i zabytkowych miejsc takich jak: Zbąszyń, Międzyrzecz,

Bledzew oraz Skwierzyna. Szlak składa się z trzech głównych odcinków: Kopanica – Międzyrzecz, Międzyrzecz – Bledzew oraz Bledzew – Skwierzyna a jego łączna długość wynosi 123 km. W miejscowości Kargowa oraz Zbąszyń zlokalizowane są wypożyczalnie sprzętu kajakowego.

W zasięgu Nadleśnictwa Babimost szlak biegnie zachodnią granicą Nadleśnictwa, wzdłuż oddziałów 153, 159 oraz 163 Leśnictwa Wąchabno. Łączna długość szlaku w zasięgu Nadleśnictwa Babimost wynosi 4,51 km.

Trasy rowerowe:

Sieć tras rowerowych obejmuje wschodnią oraz centralną część Nadleśnictwa Babimost, łącząc ze sobą północną część Nadleśnictwa (od miejscowości Lutol Suchy) do południowej części (Kargowa). Łączna długość w zasięgu Nadleśnictwa wynosi 70,98 km. Od północnej części Nadleśnictwa trasa rowerowa rozpoczyna się w miejscowości Lutol Suchy i biegnie na południe przez miejscowości Rogoziniec i Dąbrówkę Wielkopolską, tam rozgałęzia się. Trasa biegnie z dwóch stron Zbąszynka. Wschodnia część kieruje się ku zachodniej stronie Nadleśnictwa (do miejscowości Zbąszyń), oraz wzdłuż jeziora Zbąszyńskiego do miejscowości Nowa Wieś Zbąska i dalej do Babimostu. Zachodnia część biegnie przez miejscowości Kosieczyn i przed miejscowością Podmokłe Wielkie rozgałęzia się, i łączy w Babimostcie. Pomiędzy Babimostem a Kargową trasa biegnie wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 313. Od Kargowej kieruje się na wschód wzdłuż drogi krajowej nr 32 do Kopanicy.

Szlaki piesze:

W zasięgu terytorialnym, w tym również częściowo na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Babimost wyznaczono szlaki piesze o łącznej długości 91,45 km. Przez teren Nadleśnictwa Babimost przebiegają fragmenty znakowanych szlaków PTTK: czarnego (3,89 km; tereny Leśnictwa Dąbrówka), czerwonego (38,52 km; tereny Leśnictw: Dąbrówka, Chwalim Wąchabno), niebieskiego (19,38 km; tereny Leśnictw: Dąbrówka, Wąchabno), zielonego (10,80 km; tereny Leśnictw: Kolesin, Buków) oraz żółtego (18,86 km; tereny Leśnictw: Dąbrówka, Laski, Chwalim, Kolesin).

Projektowane ścieżki rowerowe:

Nadleśnictwo Babimost planuje utworzenie 2 ścieżek rowerowych. Pierwsza ścieżka pomiędzy miejscowościami Nądnia – Nowa Wieś ma przebiegać w oddziałach: 161, 162, 164, 165 oraz 167 Leśnictwa Dąbrówka. Długość planowej ścieżki wynosi około 2,90 km.

Drugi odcinek planowej ścieżki rowerowej znajduje się pomiędzy miejscowościami Kolesin – Stare Kramsko. Trasa ma przebiegać w zasięgu oddziałów nr 68A, 69A oraz 70A Leśnictwa Kolesin. Łączna długość planowanej ścieżki wynosi około 1,50 km.

9.1.2. Obiekty zagospodarowania turystycznego

Zestawienie obiektów zagospodarowania turystycznego na gruntach Nadleśnictwa Babimost przedstawiono w Tabeli 97.

Tabela 97. Obiekty turystyczne na gruntach Nadleśnictwa Babimost

Leśnictwo	Oddz., pododdz.	Opis obiektu
OBRĘB DĄBRÓWKA		
Dąbrówka	37a	Istniejące miejsce postoju
	32d	Istniejące miejsce postoju
	161c	Projektowane miejsce postoju
	165a	Ośrodek wypoczynkowy
	165a	Kąpielisko

Leśnictwo	Oddz., pododdz.	Opis obiektu
	165i	Ośrodek wypoczynkowy
	165j	Ośrodek wypoczynkowy
	167i	Ośrodek wypoczynkowy
	167l	Plac zabaw (grunt dzierżawiony przez gminę Zbąszyń)
	167l	Kąpielisko
OBRĘB KARGOWA		
Laski	36j	Szałas myśliwski „Jeleniówka” (ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza „Laski”)
	94b	Istniejące miejsce postoju
	105g	Ośrodek wypoczynkowy
	105j	Ośrodek wypoczynkowy
Chwalim	130a	Kąpielisko
	130b	Ośrodek wypoczynkowy
	130d	Ośrodek wypoczynkowy
	130f	Ośrodek wypoczynkowy
	172d	Pole biwakowe
	173i	Kąpielisko
	173i	Ośrodek wypoczynkowy
	173j	Ośrodek wypoczynkowy
	173l	Ośrodek wypoczynkowy
	204i	Miejsce wędkowania jez. Zacisze
Wąchabno	134a	Miejsce wędkowania jez. Chobienickie
	167g	Projektowane miejsce postoju
	169r	Miejsce wędkowania jez. Małe Liny

9.2 EDUKACJA PRZYRODNICZA

Edukacja przyrodniczo-leśna stanowi istotny czynnik wspierający zachowanie i ochronę przyrody. Jej podstawowym zadaniem jest kształtowanie właściwych postaw społecznych wobec problemów ochrony przyrody i leśnictwa. Nieodzownym elementem edukacji przyrodniczej powinno być także budowanie zaufania społecznego dla prowadzonej działalności zawodowej leśników. Promocja wielofunkcyjnej gospodarki leśnej, traktującej funkcję produkcyjną jako jedną z wielu, a nie podstawową funkcję lasu, jest ważnym zadaniem edukacji przyrodniczo-leśnej.

Edukacja leśna społeczeństwa realizowana jest w różnej formie od początku istnienia Nadleśnictwa Babimost. W tym czasie wypracowany został poprawny wzorzec funkcjonowania edukacji w warunkach Nadleśnictwa.

Edukacja leśna społeczeństwa ma na celu uświadomienie społeczeństwu, że las jest dobrem narodowym, a leśnicy jako osoby przygotowane merytorycznie zarządzają nim w imieniu nas wszystkich. Ważnym zadaniem pracowników Lasów Państwowych jest przekonanie społeczeństwa, że lasy zarządzane są w sposób profesjonalny z poszanowaniem zasad ochrony przyrody i środowiska leśnego (Program edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Babimost na lata 2018-2027).

Celem edukacji leśnej powinno być:

- kształtowanie postaw i świadomości ekologicznej społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień dotyczących ekosystemów leśnych;
- kształtowanie całościowego obrazu współzależności między człowiekiem, społeczeństwem a przyrodą;

- zapoznanie z budową i funkcjonowaniem ekosystemów leśnych oraz z organizmami leśnymi;
- uświadomienie znaczenia lasów dla funkcjonowania przyrody i życia człowieka;
- kształtowanie wartości etycznych w bezpośrednim kontakcie z przyrodą.

Działalność edukacyjna Nadleśnictwa nakierowana jest na następujące grupy odbiorców:

- dzieci i młodzież miejscowych i pozamiejscowych szkół;
- dzieci i młodzież wypoczywająca na terenie Nadleśnictwa;
- nauczyciele szkół z terenu Nadleśnictwa;
- studenci wydziałów leśnych i innych wyższych uczelni;
- osoby dorosłe (turyści indywidualni i grupy zorganizowane);
- społeczność lokalna, ze szczególnym uwzględnieniem właścicieli lasów prywatnych;
- samorządy lokalne.

Edukacja przyrodniczo-leśna prowadzona przez Nadleśnictwo Babimost skupiała się (i w dalszym ciągu będzie się skupiać) przede wszystkim na następujących założeniach:

- obiorcą edukacji leśnej w Nadleśnictwie będą głównie miejscowe szkoły;
- edukacja leśna skanalizowana zostanie głównie na ścieżce dydaktyczno-przyrodniczej zlokalizowanej na terenie rezerwatu „Laski” w Leśnictwie Laski;
- kontynuowane będą akcje o tematyce leśnej i przyrodniczej (np.: „Ratujmy skowronki”, „Sprzątanie Świata”, „Czysty Las”, „Dzień Ziemi”; „Pomóżmy kasztanowcom”, „Choinka dla przyjaciół lasu”);
- kontynuowany będzie udział Nadleśnictwa w konkursach, festynach oraz imprezach edukacyjnych organizowanych przez szkoły i samorządy;
- kontynuowane będzie przyznawanie „Certyfikatów leśnego wtajemniczenia” nauczycielom wyróżniającym się i wspomagającym Nadleśnictwo w edukacji leśnej.

Na terenie Nadleśnictwa znajduje się wiele interesujących miejsc, budowli oraz zabytków, opisanych w Programie Ochrony Przyrody, które wpływają na zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszaru Nadleśnictwa.

Atrakcyjność obszarów Nadleśnictwa Babimost daje turystom możliwość korzystania z różnych form wypoczynku, takich jak: wycieczki piesze i rowerowe, grzybobranie, wędkarstwo, plażowanie, jazda konna, myślistwo i wiele innych.

Wśród aktualnych i potencjalnych partnerów edukacji ekologicznej społeczeństwa należy wymienić:

- lokalne szkoły podstawowe i średnie;
- jednostki samorządu terytorialnego;
- organizacje i stowarzyszenia pozarządowe: Liga Ochrony Przyrody, Polski Związek Łowiecki, Polski Związek Wędkarski, Związek Harcerstwa Polskiego, Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej, Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa, Polskie Towarzystwo Leśne, Związek Ochotniczych Straży Pożarnych;
- media lokalne (Gazeta Lubuska, Gazeta Wyborcza, Dzień Po Dniu, Radio Zielona Góra);
- gospodarstwa agroturystyczne;
- policja;
- Kościół.

Do obiektów edukacji leśnej znajdujących się na gruntach pozostających w zarządzie Nadleśnictwa Babimost należą:

- ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza „Laski”;
- szkółka leśna Rogoziniec;
- szlak turystyczno-dydaktyczny Technikum Leśne — Rezerwat „Kręcki Łęg”;
- lasy Nadleśnictwa Babimost;
- rezerваты przyrody;
- pomniki przyrody;
- użytki ekologiczne;
- obszary Natura 2000;
- obiekty kultury materialnej;
- obiekty turystyczne: miejsca postoju pojazdów, plaże, miejsca postoju, drogi udostępnione dla wędkarzy i ruchu publicznego.

Ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza „Laski”

Ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza „Laski”, zlokalizowana przy rezerwacie przyrody „Laski” (wydzielenie 36j) w Leśnictwie Laski pełni główną funkcję edukacyjną w Nadleśnictwie.

Integralną jej częścią jest szałas myśliwski Koła Łowieckiego Jeleń w Babimostcie, który w ramach współpracy jest wykorzystywany przez Nadleśnictwo jako izba edukacyjna. W latach 2008-2017 na ścieżce przeprowadzono 112 zajęć, w których uczestniczyło 4 950 osób (Program edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Babimost na lata 2018-2027).

Na terenie ścieżki wyznaczono 10 przystanków z 20 tablicami tematycznymi.

Fot. 125. Ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza „Laski” w Leśnictwie Laski (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 126. Ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza „Laski” — szałas myśliwski „Jeleniówka” (fot. B. Iwaniuk)

Tematy przystanków:

1. Ekosystem leśny — Zielone „Płuca” Ziemi.
2. Rola lasu — Drewno doskonały produkt.
3. Ochrona przeciwpożarowa — Ogień w lesie.
4. Ochrona lasu przed szkodnikami — Feromonowe sidła na owady.
5. Układ piętrowy lasu — Zagrożenie lasu.
6. Hodowla lasu — Drzewa i krzewy.
7. Leśne abecadło — Leśne przedszkole.
8. Rośliny runa leśnego — Drzewa iglaste, drzewa liściaste.
9. Skrzydlaci mieszkańcy lasu — dziuple i ich mieszkańcy.
10. Tropy zwierząt — zwierzęta leśne.

Szlak turystyczno-dydaktyczny Technikum Leśne — Rezerwat „Kręcki Łęg”

Szlak turystyczny wyznaczony na terenie Nadleśnictwa Babimost jako praca dyplomowa z 1998 r. dwóch uczniów Technikum Leśnego w Rogozińcu: Bartosza Barana i Leszka Stasika. Łączna długość szlaku wynosi 18 km. Na szlaku wyznaczono 14 stanowisk edukacyjnych. Czas przejścia szlaku wynosi ok. 6-7 godzin.

Do obiektów edukacji leśnej innych podmiotów znajdujących się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost należą:

- ścieżka przyrodnicza „Wokół Jeziora Wąchabskiego”;
- gospodarstwo agroturystyczne Jolanty i Marka Taberskich w Janowcu;
- Buków — park krajobrazowy z 45 drzewami pomnikowymi;
- Szczaniec — dwa parki krajobrazowe z początku XIX w.;
- Kargowa — park krajobrazowy przy pałacu z XVIII w.;
- Kolesin — park krajobrazowy przy dworze klasycystycznym z początku XIX w.;
- Wojnowo — park krajobrazowy przy pałacu barokowym z ok. 1910 r. (obecnie sanatorium);
- Nowa Wieś Zamek — park zabytkowy przy pałacu (obecnie własność prywatna) wpisany do rejestru zabytków;
- szałas myśliwski „Jeleniówka” przy rezerwacie „Laski” (własność Koła Łowieckiego Jeleń Babimost). Zgodnie z zawartą umową Nadleśnictwo wyposażyło szałas w materiały edukacyjne i jest on na bieżąco wykorzystywany do edukacji społeczeństwa.

Aktywną częścią programu edukacji leśnej społeczeństwa jest analiza całokształtu działań oraz ich efektów w formie rocznych sprawozdań. Począwszy od 2004 r. analizie podlegają następujące parametry:

- formy edukacji i frekwencja osób korzystających;
- podmioty współpracujące w zakresie edukacji;
- pracownicy Nadleśnictwa prowadzący edukację leśną.

Działalność edukacyjną Nadleśnictwa w minionym okresie, biorąc pod uwagę zakres realizowanych działań oraz współpracę z innymi podmiotami, należy ocenić bardzo dobrze. W kolejnych latach, działalność edukacyjna oraz współpraca z samorządami, szkołami oraz innymi partnerami będzie kontynuowana, a podstawę do prowadzenia działań stanowi nowy Program edukacji leśnej społeczeństwa na lata 2018-2027, zatwierdzony przez Dyrektora RDLP w Zielonej Górze.

9.3 TECHNIKUM LEŚNE W ROGOZIŃCU

Początek Technikum Leśnego w Rogozińcu należy upatrywać w decyzji Ministerstwa Leśnictwa w 1947 r., dzięki której utworzono szkołę leśną w Rogozińcu zamiast planowanego wcześniej leśnego ośrodka szkoleniowego. Adaptacja dawnych wojskowych budynków na potrzeby szkoły leśnej powierzona została Nadleśnictwu Trzciel oraz Dyrekcji Lasów Państwowych w Gorzowie Wielkopolskim. Przystosowane zostały: sale edukacyjne, pomieszczenia biurowo-administracyjne, mieszkanie dla dyrektora i wychowawcy w internacie, pokoje dla pracowników administracyjnych i nauczycieli. W drugim budynku powstały: stołówka z pomieszczeniem kuchennym i zapleczem gospodarskim, izba chorych i ambulatorium. 21 maja 1948 r. Minister Leśnictwa wydał zarządzenie o utworzeniu jednostki organizacyjnej pod nazwą: Gimnazjum Leśne w Rogozińcu. Oficjalne, uroczyste otwarcie szkoły leśnej w Rogozińcu, z udziałem przedstawicieli Wydziału Szkolenia Departamentu Kadr w Ministerstwie Leśnictwa i władz społecznych nastąpiło 15 lutego 1949 r. Pierwszym dyrektorem Gimnazjum Leśnego w Rogozińcu został w 1948 r. mgr inż. Zdzisław Inasiński. 1 września 1949 r. Gimnazjum Leśne w Rogozińcu przekształcone zostało w Liceum Leśne

I Stopnia w Rogozińcu, a następnie w 1951 r., z powodu zmian w systemie kształcenia zawodowego – w czteroletnie Technikum Leśne w Rogozińcu (Kiczor, 2017). Od 1956 r. technikum czteroletnie zostało przekształcone na pięcioletnie technikum leśne. W tym samym roku, na podstawie zarządzenia Ministra Leśnictwa, powstał Wydział Zaoczny w Technikum Leśnym w Rogozińcu, który funkcjonował do 1978 r. Od początku funkcjonowania Technikum Leśnego w Rogozińcu udoskonalano kształcenie teoretyczne i praktyczną naukę zawodu. Szkoła była systematycznie wyposażana w sprzęt i w urządzenia do prac leśnych. Modernizacji podlegało wyposażenie budynków Technikum. Powstało również arboretum. Od 1986 r. szkoły leśne przeszły pod nadzór Naczelnego Zarządu Lasów Państwowych. Z dniem 1 września 1987 r. praktyczna nauka zawodu została przekazana Nadleśnictwu Babimost. Od 1 września 2002 r. po dzień dzisiejszy funkcję dyrektora pełni mgr Antoni Pawłowski.

Zgodnie z zarządzeniem nr 10 Dyrektora RDLP w Zielonej Górze z dnia 30 sierpnia 1994 r. Nadleśnictwo Babimost zostało wyznaczone jako „nadleśnictwo dydaktyczne” do współpracy z Technikum Leśnym w Rogozińcu. Zarządzenie ustala zasady praktycznej nauki zawodu dla Technikum Leśnego w Rogozińcu we współpracy z Nadleśnictwem. Zajęcia praktycznego kształcenia zawodowego mają przebieg dostosowany do sposobu wykonywania zadań gospodarczych w Lasach Państwowych. Obecnie uczniowie wykonują zadania gospodarcze zlecane przez Nadleśnictwo Babimost, z wykorzystaniem nowych form organizacyjnych i stosowanych aktualnie technologii. Przebieg praktyk i zajęć praktycznych z pracami gospodarczymi na terenie Nadleśnictwa Babimost koordynuje pracownik Nadleśnictwa. Nadleśnictwo Babimost zaopatruje szkołę w pojazdy do transportu, narzędzia pracy, środki ochrony osobistej i posiłki regeneracyjne. W procesie kształcenia wykorzystywane są nowe technologie. W ramach kształcenia praktycznego uczniowie uzyskują uprawnienia UDT do obsługi urządzeń hydraulicznych na wysięgnikach, spawacza, prawo jazdy kategorii T, drwała operatora pilarek spalinowych. Uczniowie mają możliwość ukończenia kursu arborystyki, kursu obsługi harwestera, forwardera i ciągnika leśnego z HDS. Od 2017 r., w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020 Oś Priorytetowa – Modernizacja kształcenia zawodowego w Zespole Szkół Leśnych w Rogozińcu, uczniowie zasadniczej szkoły zawodowej o kierunku operator maszyn leśnych odbywają staże/praktyki w Zakładzie Usług Leśnych ZULAS w Niedźwiedziu. Absolwenci zasadniczej szkoły zawodowej mają również możliwość uzyskania dodatkowych uprawnień do pracy na maszynach wielooperacyjnych w czasie rocznego stażu zawodowego w szkole w Trutnov w Czechach, z którą Zespół Szkół Leśnych w Rogozińcu od lat współpracuje (Kiczor, 2017).

10. PRZEBIEG PRAC

10.1 ZGODNOŚĆ PROWADZONYCH PRAC Z OBOWIĄZUJĄCYMI WYTYCZNYMI

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Babimost został wykonany zgodnie z zapisami zawartymi w ustawie o lasach z dnia 28.09.1991 r. [Dz.U. z 2017 r. poz. 788 z późn. zm.]. oraz Instrukcji Urządzania Lasu z 2011 r., wytycznymi do sporządzania „Programu Ochrony Przyrody w Nadleśnictwie” dla Nadleśnictw RDLP Zielona Góra, jak również postanowieniami Komisji Założeń Planu, której posiedzenie odbyło się 23 października 2015 r. w Zielonej Górze.

10.2 PRACE TERENOWE I KAMERALNE

Prace terenowe obejmowały ustalenie granic wyłączeń taksacyjnych na szkicu taksacyjnym, sporządzenie opisu taksacyjnego lasu wraz ze wskazaniem gospodarczymi oraz inwentaryzację walorów przyrodniczych Nadleśnictwa Babimost. Prace terenowe prowadzono w latach 2016-2017.

Prace kameralne — rozpoczęto jesienią 2016 r. Obejmowały następujące czynności:

- usystematyzowanie informacji zawartych w raptularzach terenowych i opisach taksacyjnych;
- zebranie danych o elementach środowiska przyrodniczego terenu Nadleśnictwa Babimost;
- zebranie informacji o istniejących i proponowanych formach ochrony przyrody;
- zebranie informacji o zabytkach kultury materialnej;
- zebranie informacji o stanie środowiska, czystości powietrza i wód;
- zebranie informacji o istniejących stosunkach wodnych i sieci rzecznej;
- opisanie walorów przyrodniczych Nadleśnictwa;
- sporządzenie Programu Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Babimost;
- sporządzenie map tematycznych.

Program Ochrony Przyrody opracowała mgr inż. Barbara Iwaniuk.

Mapy walorów przyrodniczo-kulturowych opracował mgr inż. Maciej Szneidrowski.

Nadzór i kontrolę nad całością prac sprawował Dyrektor Wydziału Urządzania Lasu i Ochrony Przyrody TAXUS UL w Warszawie mgr inż. Bogusław Borusiewicz.

11. SYNTEZA WALORÓW PRZYRODNICZYCH NADLEŚNICTWA BABIMOST

I. Rezerwy przyrody

1. „Uroczysko Grodziszczce” o powierzchni 15,75 ha;
2. „Kręcki Łęg” o powierzchni 65,57 ha;
3. „Laski” o powierzchni 42,92 ha.

II. Obszary Chronionego Krajobrazu

1. Obszar Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Sławskie, Pradolina Obry i Rynna Zbąszyńska” o powierzchni 41 700 ha, z czego:
  - a) w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost 3 575,66 ha;
  - b) na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Babimost 1 001,53 ha.
2. Obszar Chronionego Krajobrazu „Rynny Obrzycko-Obrzańskie” o powierzchni 23 375 ha, z czego:
  - a) w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost 6 521,67 ha;
  - b) na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Babimost 2 589,42 ha.

III. Obszary Natura 2000

1. PLH080005 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry” o powierzchni 14 793,28ha, z czego:
  - a) w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost 1 463,67 ha;
  - b) na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Babimost 496,74 ha.
2. PLB080001 „Dolina Leniwej Obry” o powierzchni 7 137,66 ha, z czego:
  - a) w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost 3 119,85 ha;
  - b) na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Babimost 650,35 ha.
3. PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich” o powierzchni 15 305,73 ha, z czego:
  - a) w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost 1 463,67 ha;
  - b) na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Babimost 496,74 ha.
4. PLH080063 „Bory Babimojskie” o powierzchni 619,66 ha, z czego:
  - a) w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost 619,66 ha;
  - b) na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Babimost 533,90 ha.

IV. Pomniki przyrody

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Babimost zlokalizowanych jest 16 pomników przyrody: 13 pojedynczych drzew, grupa 2 drzew, grupa 3 drzew oraz 1 głąz narzutowy.

V. Użytki ekologiczne

1. „Samsonki” o powierzchni 4,51 ha;
2. „Bagno Buków” o powierzchni 1,90 ha;
3. „Klipa” o powierzchni 1,34 ha;
4. „Mieśniki” o powierzchni 4,24 ha;
5. „Bagno Duże Liny” o powierzchni 30,29 ha;
6. „Bagno Małe Liny” o powierzchni 2,89 ha;
7. „Bagna Kuligowskie” o powierzchni 8,24 ha.

VI. Ochrona gatunkowa roślin, grzybów i zwierząt

Na gruntach Nadleśnictwa Babimost stwierdzono występowanie 3 gatunków grzybów oraz 21 gatunków roślin objętych ochroną gatunkową. 23 gatunki wśród stwierdzonych na terenie Nadleśnictwa Babimost posiada status gatunków rzadkich w skali obszaru RDLP Zielona Góra.

Na gruntach Nadleśnictwa Babimost stwierdzono występowanie 139 gatunków zwierząt objętych ochroną gatunkową.

VII. Siedliska przyrodnicze

Na gruntach Nadleśnictwa Babimost stwierdzono 12 typów siedlisk przyrodniczych, na łącznej powierzchni 800,95 ha, w tym: siedliska przyrodnicze nieleśne — 58,25 ha (powierzchniowo — 57,30 ha, punktowo — 0,95 ha), a siedliska przyrodnicze leśne — 742,70 ha (powierzchniowo — 729,37 ha, punktowo — 13,33 ha).

VIII. Ochrona strefowa

Na terenie Nadleśnictwa Babimost wyznaczono 1 strefę ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania, ustanowioną dla bielika *Haliaeetus albicilla*.

12. LITERATURA

Bajon A. i in.: Projekt planu ochrony rezerwatu przyrody „Uroczysko Grodziszcze” na lata 2011-2030 BULiGL, Oddział w Gorzowie Wielkopolskim, 2010.

Bielinis-Kopeć B. (red.): Zamki, dwory i pałace województwa lubuskiego. Zielona Góra 2013.

Brzeziecki B.: Zasady zakładania i pielęgnowania leśnych stref ekotonowych, Warszawa 2001.

Dembek W.: Kryteria bioróżnorodności i współczesne dylematy jej ochrony. I Kongres Nauk Rolniczych Nauka Praktyce. Puławy 14-15 maja 2009.

Dokumentacja Planu Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 PLH080001 Dolina Leniwej Obry w województwie lubuskim. Klub Przyrodników. 2010, Świebodzin.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa, zwana w skrócie Dyrektywą Ptasią.

Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, zwana w skrócie Dyrektywą Siedliskową.

Europejska Konwencja Krajobrazowa [Dz. U. z 2006r. nr 14 poz. 98].

Garbacz K.: Przewodnik po zabytkach województwa lubuskiego. Tom 1. PDN. Zielona Góra 2014.

Grzywacz A.: Grzyby leśne — Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa 1988.

Gutowski J. M., Bobiec A., Pawlaczyk P., Zub K.: Drugie życie drzewa. WWF Polska. Warszawa-Hajnówka, 2004.

Herbich J. (red.): Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część pierwsza. Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2010.

Herbich J. (red.): Poradnik ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 — podręcznik metodyczny T. 5. Lasy i bory. Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2004.

Herbich J. (red.): Poradnik ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 — podręcznik metodyczny T. 3. Murawy, łąki, ziołorośla, wrzosowiska, zarośla. Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2004.

Instrukcja sporządzania programu ochrony w nadleśnictwie” [MOŚZNIŁ, 1996].

Jermaczek A., Maciantowicz M. (red.): Przyroda Ziemi Lubuskiej. Wydawnictwo Klubu Przyrodników, Świebodzin 2005.

Jermaczek i in.: Dokumentacja Planu Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 PLH080002 Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry w województwie lubuskim i wielkopolskim. Klub Przyrodników. Projekt — stan 30 sierpnia 2013 r. Świebodzin, 2013.

Jermaczek A. i in.: Dokumentacja Planu Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 PLH080002 Rynna Jezior Obrzańskich w województwie lubuskim i wielkopolskim. Klub Przyrodników. 2012, Świebodzin.

Jermaczek A. i in.: Dokumentacja Planu Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 PLB080005 Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry w województwie lubuskim i wielkopolskim. Projekt - stan na dzień 30 sierpnia 2013 r. Klub Przyrodników. 2013, Świebodzin.

Jędrzejewski W. i in.: Projekt korytarzy ekologicznych łączących europejską sieć Natura 2000 w Polsce. Opracowanie wykonane dla Ministerstwa Środowiska w ramach realizacji programu Phare PL0105.02. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2005.

- Jędrzejczak W., Ławreszuk D.:** Ochrona łączności ekologicznej w Polsce, ZBS PAN Białowieża, 2009.
- Każmierczakowa R., Zarzycki K.:** Polska Czerwona Księga Roślin — Paprotniki i rośliny kwiatowe — Polska Akademia Nauk, Instytut Botaniki im. W. Szafera, Instytut Ochrony Przyrody, Kraków 2001.
- Kiczor R.:** 70 lat Szkoły Leśnej w Rogozińcu. 2017, Rogoziniec.
- Kiewlicz D.:** Plan ochrony rezerwatu leśnego „Laski” na lata 1998-2017 wg stanu na 1.01.1998.
- Kondracki J.:** Geografia regionalna Polski. PWN Warszawa 2009.
- Konwencja** Bońska o ochronie gatunków wędrownych dzikich zwierząt, sporządzona 29.06.1979 r. w Bonn [Dz. U. z 2003 r. nr 2 poz. 17].
- Konwencja** Berneńska o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk sporządzona 19.09.1979 r. w Bernie [Dz. U. z 1996 r. nr 58 poz. 263].
- Konwencja** Ramsarska o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza, jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzona 2.02.1971 r., weszła w życie 21.12.1975 r. [Dz. U. z 1978 r. nr 7 poz. 24].
- Konwencja** Waszyngtońska o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem [Dz.U. z 1991 r. nr 27 poz. 112].
- Konwencja** z Rio de Janeiro o różnorodności biologicznej przyjęta 5.06.1992 r. [Dz. U. z 2002 r. nr 184 poz. 1532].
- Kryteria** wyznaczania lasów o szczególnej wartości przyrodniczej (*High Conservation Value Forests*) w Polsce. Grupa Robocza FSC-Polska, 2006.
- Liro A. (red.):** Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA, Fundacja IUCN Poland, Warszawa 1995.
- Liro A. (red.):** Strategia wdrażania krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA, Fundacja IUCN Poland, Warszawa 1998.
- Matuszkiewicz J.M.:** Potencjalna roślinność naturalna Polski, IGiPZ PAN, Warszawa, 2008.
- Matuszkiewicz J.M.:** Zespoły leśne Polski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2008.
- Matuszkiewicz W.:** Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2008.
- Mirek Z., Piękoś-Mirkowa H. (i in.):** Krytyczna lista roślin naczyniowych Polski, Instytut Botaniki PAN, Kraków 2002.
- Nowak Z.:** Arsenał na Depocie. Głos Wielkopolski. Dzień Wolsztyński, 23.09.2014 r.
- Nowak Z.:** Śladami historii: W tym miejscu kiedyś składowano broń! Głos Wielkopolski. Dzień Wolsztyński, 11.07.2017 r.
- Operat** siedliskowy Nadleśnictwa Babimost. Stan na 01.01.1998 r. Zakład Usług Ekologicznych i Urzędzeniowo-Leśnych w Poznaniu
- Opis** ogólny lasów Nadleśnictwa — Elaborat. Plan Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Babimost na okres od 1 stycznia 2008 r. do 31 grudnia 2017 r. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Oddział Poznań. 2008.
- Pawlaczyk P.:** Zasady ochrony przyrody w lasach gospodarczych — propozycja społeczna, Wydawnictwo Lubuskiego Klubu Przyrodników, Świebodzin 2000.

Pawlaczyk P., Jermaczek A.: NATURA 2000 — narzędzie ochrony przyrody, WWF Polska, Warszawa. 2004.

Pawlaczyk P., Jermaczek A.: Poradnik lokalnej ochrony przyrody, Wydawnictwo Klubu Przyrodników, Świebodzin 2008.

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bory Babimojskie PLH080063 w województwie lubuskim Klub Przyrodników, Świebodzin 2015.

Pociecha R.: Projekt Planu Ochrony Rezerwatu Przyrody „Kręcki Łęg” na lata 2010 – 2029. BULiGL, Oddział w Gorzowie Wielkopolskim, 2009.

Program Ochrony Przyrody. Plan Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Babimost na okres od 1 stycznia 2008 r. do 31 grudnia 2017 r. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Oddział Poznań. 2008.

Program zachowania leśnych zasobów genowych i hodowli selekcyjnej drzew w Polsce na lata 2011-2035.

Program edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Babimost na lata 2018-2027 — projekt. Nadleśnictwo Babimost, 2017.

Projektowana sieć rezerwatów przyrody w województwie zielonogórskim. BULiGL, Oddział Poznań, 1993.

Rosadziński S.: Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza obszaru w ramach monitoringu „przed-po” w Nadleśnictwie Babimost (gmina Zbąszynek, powiat świebodziński, województwo lubuskie). Poznań, 2017.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt [Dz. U. z 2016 r. poz. 2183].

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin [Dz. U. 2014, poz. 1409].

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów [Dz. U. 2014, poz. 1408].

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 listopada 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 [Dz.U. 2013 poz. 1302].

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 09 lipca 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów [Dz. U. 2010 nr 137, poz. 923].

Rzepa R., Nowak Z.: Dawna granica — historia nieznana. Głos Wielkopolski. Dzień Wolsztyński, 5 marca 2013 r.

Rzepa R., Nowak Z.: Granica palcem namalowana. Głos Wielkopolski. Dzień Wolsztyński, 12 marca 2013 r.

Szymańska-Dereń M.: Kościoły zrębowe i szkieletowe województwa lubuskiego. Zielona Góra. 2009.

Strzyżewski W. (red.): Historia Kargowej i zarys dziejów miasta partnerskiego Weissenberg. 2013, Kargowa.

Tokarska-Guzik i in.: Rośliny obcego pochodzenia w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem gatunków inwazyjnych. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa, 2012.

- Ustawa** o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. [Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.].
- Ustawa** z dnia 7 czerwca 2001 r. o leśnym materiale rozmnożeniowym [Dz.U. 2015 poz. 1092].
- Ustawa** Prawo ochrony środowiska [Dz.U. z 2001 r. nr 62, poz. 627 z późn. zm.].
- Ustawa** Prawo wodne [Dz.U. z 2017 r, poz. 1566].
- Ustawa** z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych [Dz. U. 2015 nr 0 poz. 909 z późn. zm.].
- Ustawa** o lasach z dnia 28 września 1991 r. [Dz.U. z 2017 r. poz. 788 z późn. zm.].
- Ustawa** z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie [Dz. U. z 2017 r. nr 0 poz. 1295].
- Ustawa** z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju [Dz. U. z 2003 r. nr 113 poz. 1068 z późn. zm.].
- Witkowska-Żuk L.:** Atlas roślinności lasów, Multico, 2008.
- Woś A.:** Klimat Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2010.
- Zarządzenie** nr 1 Dyrektora RDLP w Zielonej Górze z dnia 2 stycznia 2015 r. w sprawie funkcjonowania ekosystemów referencyjnych na terenie RDLP w Zielonej Górze.
- Zajac A., Zajac M.:** Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. Distribution Atlas of Vascular Plants in Poland. Kraków 2001.
- Zarządzenie** Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 27 czerwca 2016 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Uroczysko Grodziszcze” [Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 04.07.2016 r. poz. 1406].
- Zarządzenie** Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 19 sierpnia 2016 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Kręcki Łęg” [Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 22.08.2016 r., poz. 1704].
- Zarzycki K., Mirek Z.:** Red list of plants and fungi in Poland. Czerwona lista roślin i grzybów Polski. Kraków: Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, 2006.
- Zielony R., Kliczkowska A.:** Regionalizacja przyrodniczo-leśna Polski 2010, Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, 2012.

Dodatkowo:

- Instrukcja Ochrony Lasu, ORWLP Bedoń, 2011
- Instrukcja Urządzenia Lasu, ORWLP Bedoń, 2011
- Krajowy Program Zwiększania Lesistości (1995; 2014)
- Lasy w Polsce 2016
- Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego
- Opracowanie ekofizjograficzne Województwa Lubuskiego – aktualizacja 2014
- Polityka Leśna Państwa (1997)
- Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej z Planem działań na lata 2015-2020
- Raport o stanie środowiska w województwie lubuskim, WIOŚ 2015
- Standardowe Formularze Danych dla obszarów Natura 2000
- Strategia Ochrony Obszarów Wodno-Błotnych w Polsce wraz z Planem Działania (na lata 2006-2013)
- Wyniki badań i oceny elementów środowiska, WIOŚ 2016

Strony www:

- www.zielonagora.lasy.gov.pl
- <http://www.babimost.zielonagora.lasy.gov.pl/>
- www.natura2000.gdos.gov.pl
- www.gorzow.rdos.gov.pl
- www.poznan.rdos.gov.pl
- <http://www.iop.krakow.pl/>
- <http://www.kp.org.pl/>
- www.gios.gov.pl
- <http://www.ziemialubuska.pl>
- www.powiat-zielonogorski.pl
- <http://www.oldmapsonline.org/>
- www.pgi.gov.pl
- www.polskiezabytki.pl
- www.lwkz.pl
- www.nid.pl
- www.szczaniec.pl
- www.lubtur.pl
- www.salezjanie.pl
- www.polskaniezwykla.pl
- www.parafiazbaszynek.pl
- www.zielonogorskie.com

13. SPIS TABEL I RYSUNKÓW

13.1 TABELLE

Tabela 1. Porównanie wybranych cech drzewostanów Nadleśnictwa Babimost (źródło: RDLP Zielona Góra — www.zielonagora.lasy.gov.pl ; Lasy Państwowe — Raport o stanie lasów w Polsce 2016; Bank Danych o Lasach).....	32
Tabela 2. Zestawienie powierzchni gruntów Nadleśnictwa Babimost wg grup i rodzajów użytków gruntowych oraz kategorii użytkowania	37
Tabela 3. Liczba i wielkość kompleksów leśnych na terenie Nadleśnictwa Babimost	39
Tabela 4. Zestawienie zbiorcze istniejących form ochrony przyrody w zarządzie Nadleśnictwa Babimost...40	40
Tabela 5. Ogólna charakterystyka rezerwatów przyrody Nadleśnictwa Babimost	42
Tabela 6. Identyfikacja oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków na obszarze rezerwatu „Uroczysko Grodziszczce”.....	47
Tabela 7. Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotem ochrony obszaru PLH080001 „Dolina Leniwej Obry” w części pokrywającej się z rezerwatem „Uroczysko Grodziszczce”.....	48
Tabela 8. Działania ochronne w obszarze Natura 2000 Dolina Leniwej Obry PLH080001 w części pokrywającej się z rezerwatem „Uroczysko Grodziszczce”	49
Tabela 9. Identyfikacja oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków na obszarze rezerwatu „Kręcki Łęg”.....	53
Tabela 10. Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotem ochrony obszaru PLH080001 „Dolina Leniwej Obry” w części pokrywającej się z rezerwatem „Kręcki Łęg”	54
Tabela 11. Działania ochronne w obszarze Natura 2000 Dolina Leniwej Obry PLH080001 w części pokrywającej się z rezerwatem „Kręcki Łęg”	55
Tabela 12. Wykaz wydzieleń położonych w zasięgu OChK „Pojezierze Sławskie, Pradolina Obry i Rynna Zbąszyńska”	58
Tabela 13. Wykaz wydzieleń położonych w zasięgu OChK „Rynny Obrzycko-Obrzańskie”	61
Tabela 14. Obszary Natura 2000 na terenie Nadleśnictwa Babimost.....	65
Tabela 15. Wykaz wydzieleń położonych w zasięgu OSO „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry”	66
Tabela 16. Gatunki wymienione w Zał. II Dyrektywy 92I43IEWG występujące na terenie OSO „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry” oraz uznane za przedmiot ochrony na terenie obszaru (SDF 2017-02).....	67
Tabela 17. Zestawienie przedmiotów ochrony obszaru PLB080005 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry” (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 28 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry PLB080005; SDF 2017-02).....	71
Tabela 18. Zadania ochronne dla obszaru PLB080005 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry” na gruntach Nadleśnictwa Babimost (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 28 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry PLB080005; SDF 2017-02).....	74
Tabela 19. Siedliska przyrodnicze występujące na terenie SOO „Dolina Leniwej Obry” oraz uznane za przedmiot ochrony na terenie obszaru (SDF 2017-02)	79
Tabela 20. Gatunki wymienione w Zał. II Dyrektywy Siedliskowej występujące na terenie SOO „Dolina Leniwej Obry” oraz uznane za przedmiot ochrony na terenie obszaru (SDF 2017-02).....	79
Tabela 21. Wykaz wydzieleń położonych w zasięgu SOO „Dolina Leniwej Obry”	80
Tabela 22. Zestawienie przedmiotów ochrony obszaru PLH080001 „Dolina Leniwej Obry” (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 24 marca 2014 r. w	

<i>sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Leniwej Obry PLH080001; SDF 2017-02)</i>	82
<i>Tabela 23. Zadania ochronne dla obszaru PLH080001 „Dolina Leniwej Obry” na gruntach Nadleśnictwa Babimost (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Leniwej Obry PLH080001; SDF 2017-02)</i>	85
<i>Tabela 24. Siedliska przyrodnicze występujące na terenie SOO „Rynna Jezior Obrzańskich” oraz uznane za przedmiot ochrony na terenie obszaru (SDF 2017-02)</i>	90
<i>Tabela 25. Gatunki wymienione w Zał. II Dyrektywy Siedliskowej występujące na terenie SOO „Rynna Jezior Obrzańskich” oraz uznane za przedmiot ochrony na terenie obszaru (SDF 2017-02)</i>	91
<i>Tabela 26. Wykaz wydzieleń położonych w zasięgu SOO „Rynna Jezior Obrzańskich”</i>	92
<i>Tabela 27. Zestawienie przedmiotów ochrony obszaru PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich” (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rynna Jezior Obrzańskich PLH080002; Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 20 lutego 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rynna Jezior Obrzańskich PLH080002; SDF 2017-02)</i>	94
<i>Tabela 28. Zadania ochronne dla obszaru PLH080002 „Rynna Jezior Obrzańskich” na gruntach Nadleśnictwa Babimost (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rynna Jezior Obrzańskich PLH080002; Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 20 lutego 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rynna Jezior Obrzańskich PLH080002; SDF 2017-02)</i>	97
<i>Tabela 29. Siedliska przyrodnicze występujące na terenie SOO „Bory Babimojskie” oraz uznane za przedmiot ochrony na terenie obszaru (SDF 2017-02)</i>	101
<i>Tabela 30. Wykaz wydzieleń położonych w zasięgu SOO „Bory Babimojskie”</i>	102
<i>Tabela 31. Zestawienie przedmiotów ochrony obszaru PLH080063 „Bory Babimojskie” (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 30 marca 2017 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bory Babimojskie PLH080063; SDF 2017-02)</i>	104
<i>Tabela 32. Zadania ochronne dla obszaru PLH080063 „Bory Babimojskie” na gruntach Nadleśnictwa Babimost (Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 30 marca 2017 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bory Babimojskie PLH080063; SDF 2017-02)</i>	105
<i>Tabela 33. Wykaz istniejących pomników przyrody w zarządzie Nadleśnictwa Babimost (Weryfikacja i aktualizacja informacji przestrzennej i opisowej o pomnikach przyrody i użytkach ekologicznych na terenie Polski, GDOŚ, 2015)</i>	106
<i>Tabela 34. Wykaz użytków ekologicznych na gruntach Nadleśnictwa Babimost</i>	112
<i>Tabela 35. Wykaz chronionych gatunków grzybów i roślin występujących na gruntach Nadleśnictwa Babimost</i>	123
<i>Tabela 36. Płazy i gady stwierdzone na terenie Nadleśnictwa Babimost</i>	126
<i>Tabela 37. Awifauna Nadleśnictwa Babimost</i>	127
<i>Tabela 38. Wykaz gatunków ssaków stwierdzonych na obszarze Nadleśnictwa Babimost</i>	130
<i>Tabela 39. Strefy ochrony na terenie Nadleśnictwa Babimost</i>	132
<i>Tabela 40. Wykaz siedlisk przyrodniczych (poligonowych i punktowych) na gruntach Nadleśnictwa Babimost</i>	134
<i>Tabela 41. Zestawienie siedlisk przyrodniczych na gruntach Nadleśnictwa Babimost, w granicach Specjalnych Obszarów Ochrony Siedlisk (SOO), wyznaczanych w ramach europejskiej sieci Natura 2000</i>	134

Tabela 42. Zestawienie siedlisk przyrodniczych na gruntach Nadleśnictwa Babimost, poza granicami Specjalnych Obszarów Ochrony Siedlisk (SOO).....	139
Tabela 43. Zestawienie wyników inwentaryzacji martwego drewna w Nadleśnictwie Babimost.....	154
Tabela 44. Zestawienie lasów HCVF oraz zasady gospodarowania	156
Tabela 45. Zbiornicze zestawienie ekosystemów referencyjnych w Nadleśnictwie Babimost.....	158
Tabela 46. Wykaz ekosystemów referencyjnych w Nadleśnictwie Babimost.....	158
Tabela 47. Porównanie ekosystemów referencyjnych w Nadleśnictwie Babimost (2015-2018).....	168
Tabela 48. Osobliwości przyrodnicze w Nadleśnictwie Babimost.....	171
Tabela 49. Typy i podtypy gleb wyróżnione w Nadleśnictwie Babimost	180
Tabela 50. Jednolite części wód powierzchniowych wyróżnione w Nadleśnictwie Babimost — JCWP rzeczne	190
Tabela 51. Jednolite części wód powierzchniowych wyróżnione w Nadleśnictwie Babimost — JCWP jeziorne	190
Tabela 52. Wykaz największych jezior zlokalizowanych na terenie Nadleśnictwa Babimost (źródło: Opracowanie siedliskowe).....	193
Tabela 53. Wykaz bagien zlokalizowanych na terenie Nadleśnictwa Babimost	196
Tabela 54. Wykaz źródeł występujących na terenie Nadleśnictwa Babimost.....	199
Tabela 55. Procentowy udział typów siedliskowych lasu [%] w Nadleśnictwie Babimost.....	205
Tabela 56. Syntetyczne zestawienie zmian powierzchni typów siedliskowych lasu w Nadleśnictwie Babimost	207
Tabela 57. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego.....	208
Tabela 58. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg grup wiekowych i budowy pionowej	212
Tabela 59. Zestawienie powierzchni wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów.....	212
Tabela 60. Zestawienie powierzchni wg grup typów siedliskowych lasu, stanu lasu i grup wiekowych	214
Tabela 61. Ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanów z przyjętymi typami drzewostanów	216
Tabela 62. Zestawienie powierzchni według form degeneracji lasu — borowacenie	217
Tabela 63. Monotypizacja drzewostanów na terenie Nadleśnictwa Babimost.....	219
Tabela 64. Inwazyjne gatunki obce w Nadleśnictwie Babimost.....	221
Tabela 65. Podział lasów Nadleśnictwa Babimost ze względu na pełnione funkcje.....	223
Tabela 66. Podział lasów na kategorie ochronności w Nadleśnictwie Babimost	223
Tabela 67. Wykaz drzewostanów ponad 100-letnich w Nadleśnictwie Babimost.....	226
Tabela 68. Wykaz drzewostanów ponad 100-letnich w zasięgu SOO „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry”	235
Tabela 69. Wykaz drzewostanów ponad 100-letnich w zasięgu SOO „Dolina Leniwej Obry”	235
Tabela 70. Wykaz drzewostanów ponad 100-letnich w zasięgu SOO „Rynna Jezior Obrzańskich”	236
Tabela 71. Wykaz drzewostanów ponad 100-letnich w zasięgu SOO „Bory Babimojskie”	237
Tabela 72. Wykaz zadrzewień (ewidencyjnych) na terenie Nadleśnictwa Babimost.....	237
Tabela 73. Zestawienie zadrzewień i zakrzewień zainwentaryzowanych na terenie Nadleśnictwa Babimost	238
Tabela 74. Wykaz stanowisk archeologicznych zlokalizowanych na gruntach Nadleśnictwa Babimost	263
Tabela 75. Wykaz wydzieleń parkowych na gruntach Nadleśnictwa Babimost.....	266
Tabela 76. Obiekty historyczno-kulturowe Nadleśnictwa Babimost	267
Tabela 77. Wykaz cmentarzy i mogił na gruntach Nadleśnictwa Babimost.....	274
Tabela 78. Inwentaryzacja uszkodzeń drzewostanów (wszystkich klas wieku) w Nadleśnictwie Babimost.....	275
Tabela 79. SPO I rzędu na terenie Nadleśnictwa Babimost (źródło: IBL, stan na 2012)	277
Tabela 80. Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych badanych w latach 2010-2015	280
Tabela 81. Inwentaryzacja uszkodzeń drzewostanów (wszystkich klas wieku) od czynników biotycznych w Nadleśnictwie Babimost.....	283
Tabela 82. Inwentaryzacja uszkodzeń powodowanych przez grzyby w drzewostanach (wszystkie klasy wieku) z podziałem na stopnie uszkodzeń.....	284
Tabela 83. Lokalizacja uporczywych pędraczysek w Nadleśnictwie Babimost.....	284
Tabela 84. Zestawienie powierzchni oddziałów wchodzących w skład OG „Rogoziniec”.....	285
Tabela 85. Inwentaryzacja uszkodzeń od owadów w drzewostanach Nadleśnictwa Babimost z podziałem na klasy uszkodzeń	286

Tabela 86. Inwentaryzacja uszkodzeń od zwierzyny w drzewostanach z podziałem na stopnie uszkodzeń i klasy wieku.....	287
Tabela 87. Inwentaryzacja uszkodzeń drzewostanów (wszystkie klasy wieku) od czynników abiotycznych w Nadleśnictwie Babimost.....	289
Tabela 88. Rozmiar szkodnictwa leśnego w Nadleśnictwie Babimost w latach 2008-2017.....	292
Tabela 89. Pozyskanie posuszu w ubiegłym okresie gospodarczym	292
Tabela 90. Pozyskanie złomów i wywrotów w ubiegłym okresie gospodarczym	293
Tabela 91. Zestawienie powierzchni gospodarstw Nadleśnictwa Babimost	295
Tabela 92. Kategorie lasów zaliczonych do gospodarstwa specjalnego (S).....	296
Tabela 93. Przebudowa drzewostanów w Nadleśnictwie Babimost.....	297
Tabela 94. Wskazania ochronne na terenie obszarów prawnie chronionych Nadleśnictwa Babimost.....	300
Tabela 95. Propozycje składów gatunkowych dla leśnych siedlisk przyrodniczych w obszarach Natura 2000	308
Tabela 96. Wykaz drzewostanów nieobjętych zabiegiem gospodarczym	321
Tabela 97. Obiekty turystyczne na gruntach Nadleśnictwa Babimost.....	330

13.2 RYSUNKI

Rys. 1. Nadleśnictwo Babimost na tle innych jednostek i zasięgu RDLP w Zielonej Górze.....	15
Rys. 2. Nadleśnictwo Babimost na tle podziału administracyjnego Polski	16
Rys. 3. Nadleśnictwo Babimost na tle podziału przyrodniczo-leśnego wg Zielonego i Kliczkowskiej (2012)	18
Rys. 4. Nadleśnictwo Babimost na tle regionalizacji fizyczno-geograficznej wg Kondrackiego.....	20
Rys. 5. Nadleśnictwo Babimost na tle regionalizacji geobotanicznej według Matuszkiewicza (źródło: IGiPZ PAN).....	22
Rys. 6. Babimost na mapie z 1938 r. (http://maps.mapywig.org).....	24
Rys. 7. Babimost dawniej (http://mow-babimost.pl).....	24
Rys. 8. Przebieg granicy w północnej części obecnego Nadleśnictwa Babimost.....	25
Rys. 9. Przebieg granicy w południowej części obecnego Nadleśnictwa Babimost	25
Rys. 10. Mapa z 1957 r. przedstawiająca granicę Polski w zasięgu terytorium obecnego Nadleśnictwa Babimost	25
Rys. 11. Sieć ECONET-PL w sąsiedztwie Nadleśnictwa Babimost.....	33
Rys. 12. Nadleśnictwo Babimost na tle sieci korytarzy ekologicznych Polski z podziałem na strefy (Jędrzejewski i in., 2011)	34
Rys. 13. Kompleksy leśne Nadleśnictwa Babimost.....	39
Rys. 14. Rezerваты przyrody w Nadleśnictwie Babimost.....	41
Rys. 15. Rezerwat przyrody „Uroczysko Grodziszczce”	46
Rys. 16. Rezerwat przyrody „Kręcki Łęg”	51
Rys. 17. Rezerwat przyrody „Laski”	57
Rys. 18. OChK „Pojezierze Sławskie, Pradolina Obry i Rynna Zbąszyńska” na terenie Nadleśnictwa Babimost	59
Rys. 19. OChK „Rynny Obrzycko-Obrzańskie” na terenie Nadleśnictwa Babimost	61
Rys. 20. OSO „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry” na terenie Nadleśnictwa Babimost.....	67
Rys. 21. SOO „Dolina Leniwej Obry” na terenie Nadleśnictwa Babimost	80
Rys. 22. SOO „Rynna Jezior Obrzańskich” na terenie Nadleśnictwa Babimost	92
Rys. 23. SOO „Bory Babimojskie” na terenie Nadleśnictwa Babimost.....	102
Rys. 24. Pomniki przyrody na gruntach Nadleśnictwa Babimost.....	111
Rys. 25. Użytek ekologiczny „Samsonki” na terenie Nadleśnictwa Babimost.....	114
Rys. 26. Użytek ekologiczny „Bagno Buków” na terenie Nadleśnictwa Babimost.....	115
Rys. 27. Użytek ekologiczny „Klipa” na terenie Nadleśnictwa Babimost	116
Rys. 28. Użytek ekologiczny „Mieśniki” na terenie Nadleśnictwa Babimost.....	117
Rys. 29. Użytek ekologiczny „Bagno Duże Liny” na terenie Nadleśnictwa Babimost.....	118
Rys. 30. Użytek ekologiczny „Bagno Małe Liny” na terenie Nadleśnictwa Babimost	119
Rys. 31. Użytek ekologiczny „Bagna Kuligowskie” na terenie Nadleśnictwa Babimost.....	120
Rys. 32. Typy gleb na terenie Nadleśnictwa Babimost.....	180

Rys. 33. Przestrzenne zróżnicowanie war. klimatycznych na terenie Nadleśnictwa Babimost (źródło: Ekofizjografia Woj. Lubuskiego, 2014)	187
Rys. 34. Waloryzacja klimatu w Nadleśnictwie Babimost (źródło: Ekofizjografia Woj. Lubuskiego, 2014).	187
Rys. 35. Liczba miesięcy z występowaniem susz atmosferycznych w latach 1951-2010 na terenie Nadleśnictwa Babimost	188
Rys. 36. Opady ulewne (P=1% czas trwania 120 min.) na terenie Nadleśnictwa Babimost	188
Rys. 37. Nadleśnictwo Babimost na tle zasięgu regionów wodnych dorzecza Odry (http://www.kzgw.gov.pl/)	189
Rys. 38. Nadleśnictwo Babimost na tle zasięgów zlewni II rzędu (http://www.kzgw.gov.pl/)	189
Rys. 39. Wody powierzchniowe w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Babimost	191
Rys. 40. Zasięg Głównych Zbiorników Wód Podziemnych na terenie Nadleśnictwa Babimost	194
Rys. 41. Ekosystemy wodno-błotne na terenie Nadleśnictwa Babimost	196
Rys. 42. Roślinność potencjalna na terenie Nadleśnictwa Babimost (źródło: Potencjalna roślinność naturalna Polski, J.M. Matuszkiewicz, IGiPZ PAN, 2008)	200
Rys. 43. Rozmieszczenie typów siedliskowych lasu na terenie Nadleśnictwa Babimost	205
Rys. 44. Monotypizacja drzewostanów na terenie Nadleśnictwa Babimost	218
Rys. 45. Lasy ochronne na terenie Nadleśnictwa Babimost	224
Rys. 46. Drzewostany ponad 100-letnie na terenie Nadleśnictwa Babimost	225
Rys. 47. Siatka AZP wraz z lokalizacją stanowisk archeologicznych w zasięgu Nadleśnictwa Babimost	262
Rys. 48. Historyczny napis na drzewie w rezerwacie przyrody „Uroczysko Grodziszcze”	270
Rys. 49. Plan budowy składu środków bojowych — Nahkampfmitteldepot Bentschen (Osten)	271
Rys. 50. Przyczyny uszkodzeń drzewostanów w Nadleśnictwie Babimost	276
Rys. 51. Przebieg szlaków komunikacyjnych przez teren Nadleśnictwa Babimost	282
Rys. 52. Ognisko gradacyjne (OG) „Rogoziniec” oraz zasięg występowania obszarów zagrożonych uporczywym występowaniem szkod od owadów w Nadleśnictwie Babimost	285
Rys. 53. Uszkodzenia powodowane przez zwierzynę w Nadleśnictwie Babimost	288
Rys. 54. Ustawowe formy ochrony przyrody na terenie Nadleśnictwa Babimost	320
Rys. 55. Szlaki turytyczne i ścieżka edukacyjna na terenie Nadleśnictwa Babimost	329

13.3 FOTOGRAFIE

Fot. 1. Tablice informacyjne o historycznej granicy Polski — Leśnictwo Dąbrówka (fot. B. Iwaniuk)	26
Fot. 2., 3. Zdjęcia przejścia granicznego zlokalizowanego w oddziale 32 Leśnictwa Dąbrówka	26
Fot. 4. Rezerwat przyrody „Uroczysko Grodziszcze” (fot. B. Iwaniuk)	45
Fot. 5. Siedlisko przyrodnicze 9170-1 w rezerwacie przyrody „Uroczysko Grodziszcze”, Leśnictwo Bolewiny (fot. B. Iwaniuk)	45
Fot. 6. Rezerwat przyrody „Kręcki Łęg”, Leśnictwo Dąbrówka (fot. B. Iwaniuk)	50
Fot. 7. Rezerwat przyrody „Kręcki Łęg”, wydzielenie 155d (fot. B. Iwaniuk)	50
Fot. 8. Rezerwat przyrody „Laski” (fot. B. Iwaniuk)	56
Fot. 9. Siedlisko przyrodnicze 9170-1 w rezerwacie przyrody „Laski”, wydzielenie 40b (fot. B. Iwaniuk)	56
Fot. 10. Obszar Natura 2000 PLH080005 „Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry” (fot. L. Stasik)	66
Fot. 11. Obszar Natura 2000 PLH080001 „Dolina Leniwej Obry” (fot. B. Iwaniuk)	78
Fot. 12. Obszar Natura 2000 PLH080063 „Bory Babimojskie” (fot. B. Iwaniuk)	101
Fot. 13. Użytek ekologiczny „Samsonki” (fot. L. Stasik)	114
Fot. 14. Użytek ekologiczny „Samsonki” w Leśnictwie Dąbrówka (fot. L. Stasik)	114
Fot. 15. Użytek ekologiczny „Bagno Buków” (fot. J. Hamczyk)	115
Fot. 16. Użytek ekologiczny „Klipa” (fot. B. Iwaniuk)	116
Fot. 17. Użytek ekologiczny „Klipa” (fot. B. Iwaniuk)	116
Fot. 18. Użytek ekologiczny „Mieśniki” — Leśnictwo Wąchabno, wydzielenie 153l (fot. B. Iwaniuk)	117
Fot. 19. Użytek ekologiczny „Bagno Duże Liny” w Leśnictwie Chwalim (fot. B. Iwaniuk)	118
Fot. 20. Użytek ekologiczny „Bagno Duże Liny” (fot. B. Iwaniuk)	118
Fot. 21. Użytek ekologiczny „Bagno Małe Liny” w Leśnictwie Wąchabno (fot. B. Iwaniuk)	119
Fot. 22. Użytek ekologiczny „Bagno Małe Liny” — wydzielenie 169p (fot. B. Iwaniuk)	119

Fot. 23. Użytek ekologiczny „Bagna Kuligowskie” — Leśnictwo Laski (fot. B. Iwaniuk)	121
Fot. 24. Zimoziół północny <i>Linnaea borealis</i> — Leśnictwo Osa Góra (fot. B. Iwaniuk)	121
Fot. 25. Wawrzynek wilczczyko <i>Daphne mezereum</i> (fot. L. Stasik).....	121
Fot. 26. Przylaszczka pospolita <i>Hepatica nobilis</i> (fot. B. Iwaniuk).....	122
Fot. 27. Widlicz spłaszczony <i>Diphasiastrum complanatum</i> — Leśnictwo Kolesin (fot. B. Iwaniuk)	122
Fot. 28. Tablica „ostoja zwierząt” (fot. B. Iwaniuk).....	126
Fot. 29. Siedlisko przyrodnicze 3150 w Nadleśnictwie Babimost — Leśnictwo Wąchabno, wydzielenie 169r (fot. B. Iwaniuk).....	143
Fot. 30. Siedlisko przyrodnicze 6510 — Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie <i>Arrhenatherion elatioris</i> — Leśnictwo Laski, wydzielenie 74d (fot. B. Iwaniuk)	145
Fot. 31. Siedlisko przyrodnicze 7140 w Nadleśnictwie Babimost — Leśnictwo Wąchabno, wydzielenie 106n (fot. B. Iwaniuk)	145
Fot. 32. Siedlisko przyrodnicze 9110 — Kwaśna buczyna niżowa w Nadleśnictwie Babimost — Leśnictwo Buków, wydzielenie 160f (fot. B. Iwaniuk).....	146
Fot. 33. Siedlisko przyrodnicze 9110 — Kwaśna buczyna niżowa w Nadleśnictwie Babimost — Leśnictwo Kolesin, wydzielenie 197c (fot. B. Iwaniuk).....	146
Fot. 34. Siedlisko przyrodnicze 9170-1 w rezerwacie przyrody „Laski” — Leśnictwo Laski, wydzielenie 40a (fot. B. Iwaniuk)	147
Fot. 35. Siedlisko przyrodnicze 9170-1 w Nadleśnictwie Babimost — Leśnictwo Bolewiny, rezerwat przyrody „Uroczysko Grodziszcze” (fot. B. Iwaniuk)	147
Fot. 36. Runo charakterystyczne dla zespołu <i>Galio-Carpinetum</i> (fot. B. Iwaniuk)	148
Fot. 37. Geofity na siedlisku grądu 9170 (fot. B. Iwaniuk)	148
Fot. 38. Siedlisko przyrodnicze 9190 w Nadleśnictwie Babimost — Leśnictwo Bolewiny, wydzielenie 88i (fot. B. Iwaniuk).....	148
Fot. 39. Borówka czernica <i>Vaccinium myrtillus</i> — typowy gatunek runa na siedlisku 9190 (fot. B. Iwaniuk)	148
Fot. 40. Siedlisko przyrodnicze 9190 w Nadleśnictwie Babimost — Leśnictwo Laski, wydzielenie 114b (fot. B. Iwaniuk).....	149
Fot. 41. Siedlisko przyrodnicze 9190 w Nadleśnictwie Babimost — Leśnictwo Kolesin, wydzielenie 184f (fot. B. Iwaniuk).....	149
Fot. 42. Żurawina błotna <i>Oxycoccus palustris</i> na siedlisku sosnowego boru bagiennego (fot. B. Iwaniuk)	150
Fot. 43. Siedlisko przyrodnicze 91E0-3 w rezerwacie przyrody „Laski”, wydzielenie 40d (fot. B. Iwaniuk). 151	
Fot. 44. Siedlisko przyrodnicze 91E0-3 — Leśnictwo Chwalim, wydzielenie 228f (fot. B. Iwaniuk)	151
Fot. 45. Siedlisko przyrodnicze 91T0 w Nadleśnictwie Babimost — Leśnictwo Laski, wydzielenie 45m (fot. L. Stasik)	152
Fot. 46. Siedlisko przyrodnicze 91T0 w Nadleśnictwie Babimost — Leśnictwo Wąchabno, wydzielenie 141d (fot. B. Iwaniuk).....	152
Fot. 47. Martwe drewno w rezerwacie przyrody „Laski” — Leśnictwo Laski, wydzielenie 37g (fot. B. Iwaniuk)	153
Fot. 48. Drzewo doborowe sosny zwyczajnej — Leśnictwo Smardzewo, wydzielenie 38o (fot. B. Iwaniuk).....	168
Fot. 49. Wyłączony drzewostan nasienny <i>So</i> — Leśnictwo Smardzewo, wydzielenie 38o (fot. B. Iwaniuk)	170
Fot. 50. Kontenerowa szkółka leśna Rogoziniec — Leśnictwo Bolewiny, wydzielenie 99h (fot. P. Nowak).....	170
Fot. 51. Głóg jednoszyjkowy <i>Crataegus monogyna</i> o obwodzie 130 cm (na wysokości 1,30 m) — Leśnictwo Dąbrówka, wydzielenie 158p (fot. L. Stasik)	171
Fot. 52. Drzewostan z daglezią zieloną <i>Pseudotsuga menziesii</i> w Leśnictwie Kolesin — wydzielenie 173a (fot. B. Iwaniuk).....	171
Fot. 53. Osobliwość przyrodnicza w Leśnictwie Buków — wiąz w wydzieleniu 175l (fot. B. Iwaniuk)	171
Fot. 54. Rzeka Obrzyca — Leśnictwo Chwalim (fot. B. Iwaniuk)	192
Fot. 55. Jezioro Wojnowskie Zachodnie — Leśnictwo Kolesin (fot. B. Iwaniuk).....	192
Fot. 56. Jezioro Wąchabnowskie — Leśnictwo Wąchabno (fot. B. Iwaniuk)	192
Fot. 57. Kościół p.w. św. Jacka w Babimoście (powiat-zielonogorski.pl)	247
Fot. 58. Dawny kościół ewangelicki w Babimoście (www.zielonogorskie.com).....	247

Fot. 59. Kościół p.w. św. Wawrzyńca w Babimoście (powiat-zielonogorski.pl)	247
Fot. 60. Ratusz w Babimoście (www.zielonogorskie.com).....	247
Fot. 61. Zabytkowy dwór w Kolesinie (www.lwkz.pl)	248
Fot. 62. Kościół parafialny p.w. Narodzenia NMP w Nowym Kramsku (www.lwkz.pl)	248
Fot. 63. Zabytkowy pałac w Kargowej (www.lwkz.pl).....	249
Fot. 64. Park pałacowy w Kargowej (www.lwkz.pl).....	249
Fot. 65. Zabytkowy pałac w Wojnowie (www.lwkz.pl).....	250
Fot. 66. Zabytkowy pałac w Wojnowie (fot. B. Iwaniuk).....	250
Fot. 67. Park pałacowy w Wojnowie (www.lwkz.pl).....	250
Fot. 68. Zabytkowy pałac w Bukowie	251
Fot. 69. Park pałacowy w Bukowie	251
Fot. 70. Kościół p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej w Kalsku	251
Fot. 71. Zabytkowy pałac w Kalsku.....	252
Fot. 72. Zabytkowy pałac w Ojerczycach (www.polskiezabytki.pl)	252
Fot. 73. Park pałacowy w Ojerczycach (www.lwkz.pl)	252
Fot. 74. Kościół p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej w Smardzewie	253
Fot. 75. Zabytkowy spichlerz w Smardzewie (www.lubtur.pl).....	253
Fot. 76. Zabytkowy gołębnik w Smardzewie (www.lubtur.pl)	253
Fot. 77. Kościół parafialny p.w. św. Anny w Szcząncu (www.salezjanie.pl).....	253
Fot. 78. Zabytkowy spichlerz oraz ruiny pałacu w Szcząncu (www.lwkz.pl).....	254
Fot. 79. Zabytkowy pałac w Szcząncu (archiwum Lubuskiego Konserwatora Zabytków)	254
Fot. 80. Zabytkowy pałac (po prawej) w Lubinicku (www.lwkz.pl).....	254
Fot. 81. Park pałacowy w Lubinicku (www.lwkz.pl).....	255
Fot. 82. Kościół p.w. Chrystusa Króla w Lubinicku (www.polskaniezwykla.pl)	255
Fot. 83. Zabytkowy pałac w Rakowie (www.lwkz.pl).....	255
Fot. 84. Kościół p.w. Narodzenia NMP w Chlastawie (www.lwkz.pl).....	257
Fot. 85. Kościół p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Dąbrówce Wielkopolskiej.....	257
Fot. 86. Zabytkowy pałac w Dąbrówce Wielkopolskiej (www.lwkz.pl).....	257
Fot. 87. Park pałacowy w Dąbrówce Wielkopolskiej (www.lwkz.pl)	258
Fot. 88. Kościół p.w. św. Szymona i Judy w Kosieczynie (www.lwkz.pl).....	258
Fot. 89. Zabytkowy dwór w Kręcku (www.lwkz.pl).....	258
Fot. 90. Kościół p.w. Przemienienia Pańskiego w Kręcku (www.polskaniezwykla.pl).....	259
Fot. 91. Kościół p.w. Macierzyństwa NMP w Zbąszynku (www.parafiazbaszynek.pl).....	259
Fot. 92. Kościół p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła w Zbąszynku (www.parafiazbaszynek.pl)	260
Fot. 93. Zabytkowa wieża ciśnień w Zbąszynku (www.lwkz.pl).....	260
Fot. 94. Granitowy krzyż w miejsce pochówku Wilhelma von Rosenberga (fot. R. Rzeszuto).....	265
Fot. 95. Południowa granica parku — aleja lipowa (fot. R. Rzeszuto).....	265
Fot. 96. Pozostałości zabudowań w Leśnictwie Chwalim — wydzielenie 204c (fot. B. Iwaniuk)	266
Fot. 97. Pozostałości zabudowań w Leśnictwie Smardzewo — wydzielenie 11l (fot. B. Iwaniuk)	266
Fot. 98. Ruiny starego młyna, wydzielenie 11l, Leśnictwo Smardzewo (fot. B. Iwaniuk).....	266
Fot. 99. Pozostałości zabudowań w Leśnictwie Osa Góra — wydzielenie 87c (fot. B. Iwaniuk)	266
Fot. 100. Pozostałości zabudowań w Leśnictwie Kolesin — wydzielenie 193f (fot. B. Iwaniuk)	267
Fot. 101. Kamień upamiętniający dawnych właścicieli Wolimierzyc — Leśnictwo Smardzewo, wydzielenie 34f (fot. M. Bock)	267
Fot. 102. Cygańska studnia w Leśnictwie Laski (fot. R. Rzeszuto).....	269
Fot. 103. Cembrowanie studni (fot. R. Rzeszuto).....	269
Fot. 104. Kurhany wokół głazu narzutowego (fot. R. Rzeszuto)	269
Fot. 105. Kurhany w Leśnictwie Buków (fot. R. Rzeszuto).....	269
Fot. 106. Drzewo z historycznym napisem w rezerwacie przyrody „Uroczysko Grodziszcze” (fot. R. Rzeszuto)	269
Fot. 107. Historyczny napis z 1942 r. (fot. R. Rzeszuto)	269
Fot. 108. Obiekt magazynowy arsenału środków bojowych — sektor A (fot. R. Rzeszuto).....	270
Fot. 109. Zbiornik przeciwpożarowy 200 m ³ — sektor D (fot. R. Rzeszuto).....	270
Fot. 110. Magazyny Depot — Leśnictwo Bolewiny, wydzielenie 102j (fot. B. Iwaniuk).....	272

Fot. 111. Pozostałości arsenału środków bojowych — Leśnictwo Bolewiny, oddział 105 (fot. B. Iwaniuk)	272
Fot. 112. Wyszadzony w 1922 r. zbiornik przeciwpożarowy — sektor E (fot. R. Rzeszuto)	272
Fot. 113. Okopy — Leśnictwo Wąchabno, wydzielanie 87a (fot. B. Iwaniuk)	272
Fot. 114. Grobowiec — Leśnictwo Dąbrówka, wydzielanie 167c (fot. B. Iwaniuk)	273
Fot. 115. Nieczynny cmentarz — Leśnictwo Laski, wydzielanie 5n (fot. B. Iwaniuk)	273
Fot. 116. Stary cmentarz — Leśnictwo Buków, wydzielanie 142h (fot. J. Hamczyk)	273
Fot. 117. Stary cmentarz — Leśnictwo Buków, wydzielanie 250i (fot. J. Hamczyk)	273
Fot. 118. Pojedynczy grób — Leśnictwo Dąbrówka, wydzielanie 23a (fot. L. Stasik)	273
Fot. 119. Bezimienny grób — Leśnictwo Laski, wydzielanie 118b (fot. B. Iwaniuk)	273
Fot. 120. Stary cmentarz — Leśnictwo Dąbrówka, wydzielanie 167d (fot. L. Stasik)	273
Fot. 121. Pułapka feromonowa do odłowu brudnicy mniszki <i>Lymantria monacha</i> (fot. B. Iwaniuk)	286
Fot. 122. Działalność bobrów w Nadleśnictwie Babimost (fot. B. Iwaniuk)	288
Fot. 123. Tablica informacyjna na terenie Nadleśnictwa Babimost (fot. B. Iwaniuk)	290
Fot. 124. Zbiornik przeciwpożarowy (fot. B. Iwaniuk)	290
Fot. 125. Ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza „Laski” w Leśnictwie Laski (fot. B. Iwaniuk)	333
Fot. 126. Ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza „Laski” — szataś myśliwski „Jeleniówka” (fot. B. Iwaniuk)	333
Fot. 127. Dzik <i>Sus scrofa</i> (fot. P. Nowak)	352
Fot. 128. Jezioro Linie— Leśnictwo Chwalim (fot. B. Iwaniuk)	352
Fot. 129. Sarna <i>Capreolus capreolus</i> (fot. P. Nowak)	352
Fot. 130. Naturalne odnowienie sosny w Leśnictwie Bolewiny — wydzielanie 125i (fot. B. Iwaniuk)	352
Fot. 131. Pomnik przyrody Db.s w Leśnictwie Chwalim (fot. B. Iwaniuk)	352
Fot. 132. Daniel Dama dama (fot. P. Nowak)	352

13.4 WYKRESY

Wykres 1. Procentowy udział powierzchniowy typów gleb w Nadleśnictwie Babimost	186
Wykres 2. Procentowy udział typów siedliskowych lasu [%] w Nadleśnictwie Babimost	206
Wykres 3. Udział procentowy grup wilgotnościowych siedlisk w Nadleśnictwie Babimost	206
Wykres 4. Udział procentowy grup troficznych siedlisk w Nadleśnictwie Babimost	207
Wykres 5. Bogactwo gatunkowe drzewostanów w Nadleśnictwie Babimost	209
Wykres 6. Panujące gatunki drzew [%] w Nadleśnictwie Babimost	210
Wykres 7. Udział powierzchniowy gatunków panujących w siedliskowych typach lasu w Nadleśnictwie Babimost	210
Wykres 8. Rzeczywiste gatunki drzew [%] w Nadleśnictwie Babimost	211
Wykres 9. Udział powierzchniowy gatunków rzeczywistych w siedliskowych typach lasu w Nadleśnictwie Babimost	211
Wykres 10. Zgodność składu gatunkowego drzewostanów z typem siedliskowym lasu oraz typem drzewostanu w Nadleśnictwie Babimost	216
Wykres 11. Stopień borowacenia drzewostanów [%] w Nadleśnictwie Babimost	217
Wykres 12. Zestawienie pozyskania posuszu z podziałem na gatunki oraz kategorie	293
Wykres 13. Zestawienie pozyskania złomów i wywrotów z podziałem na gatunki oraz kategorie	294
Wykres 14. Procentowy udział powierzchni gospodarstw w powierzchni leśnej zalesionej i niezalesionej	296

14. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. 127. Dzik *Sus scrofa* (fot. P. Nowak)

Fot. 128. Jezioro Linie— Leśnictwo Chwalim (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 129. Sarna *Capreolus capreolus* (fot. P. Nowak)

Fot. 130. Naturalne odnowienie sosny w Leśnictwie Bolewiny — wydzielenie 125i (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 131. Pomnik przyrody *Db.s* w Leśnictwie Chwalim (fot. B. Iwaniuk)

Fot. 132. Daniel *Dama dama* (fot. P. Nowak)

Dokumentacja fotograficzna:

Marek Bock — Nadleśnictwo Babimost
 Bogusław Borusiewicz — TAXUS UL Sp. z o.o.
 Jarosław Hamczyk — Nadleśnictwo Babimost
 Barbara Iwaniuk — TAXUS UL Sp. z o.o.

Robert Kuluza — TAXUS UL Sp. z o.o.
 Dominik Matusiak — TAXUS UL Sp. z o.o.
 Paweł Nowak — Nadleśnictwo Babimost
 Rafał Rzeszuto — Nadleśnictwo Babimost
 Leszek Stasik — Nadleśnictwo Babimost

15. KRONIKA

